Inc
1105

Defecerunt Reuerendiſſimi Antonini ar
chiepiſcopi flo. ordinis predicatorū.
necnon cum aliquibus conclu
ſionibus ac deciſionibus
in foro conſcientie
nuper reꝑtis
ꝛ īpreſſis

1499

Yme
1105

¶ Incipit ſũmula cõfeſſionalis vtiliſſima:in qua agit quomodo ſe habere debeat confeſſor erga penitentem in cõfeſſionibus audiendis:quam edidit reuerendiſſimus vir ac in Chriſto pater domin⁹ frater Antonin⁹ archiepſ flore. ordinis fratrū predicatorum.

Defecerūt ſcrutātes ſcrutinio Pſal. lxiij. Scrutiniū qdē ē cõfeſſio vel inqſitio in quo ⁊ penitēs ſcrutatur conſcientiā ſuam: ⁊ confeſſor cū eo. Scrutans ergo eſt cõfeſſor qui in hoc põt tripliciter deficere: qꝛ vel per malitiam abſoluēdo. quē ſcit nõ poſſe:vel per ignorantiā. neſciendo diſcernere inter lepram ⁊ leprā:⁊ quē poſſit vel nõ poſſit abſoluere:vel per infirmitatē conſcientie inde ſumendo occaſiones maloꝝ ex auditu duꝫ incaute ſe habet. Vnde Aug. de peni.di.vi.c.i. Caueat ſpiritualis iudex:vt ſicut nõ cõmiſit crimen nequitie:ita nõ careat munere ſciētie. Ex quibus verbis innuit: ꝙ confeſſor ſiue ſacerdos. debet habere iſta tria ex auctoritate Aug. ꝑallegata. Primo poteſtatē in foro ↄſcientie: vt ſ.ſit iudex ſpiritualis. Secūdo cõſeruare puritatem vite ſue: ne cõmittat crimen nequitie. Tertio habere ſufficientē ſcientie claritatem:vt nõ careat munere ſcientie.:

¶ De poteſtate ſeu auctoritate ↄfeſſoris:⁊ qs poſſit vel nõ poſſit audire ↄfeſſiões. Cap.i.

Notandū primo eſt ꝙ nõ ſacerdos:⁊ ſi poſſit audire ↄfeſſiões i caſu mortis.non tamen abſoluere põt:alias ſi abſoluit vt ſacerdos indicatiue: ſecundum quoſdā incurrit irregularitatē:ſicut ſi celebraret. Hoc tamen eſt dubiū:qꝛ nõ eſt in iure expreſſuꝫ ſicut de celebrante:vnde nõ videt irregularis. Extra de ſen.excõ.c. Is qui. lib.vi. Ibi.n.dicit ꝙ nõ incurrit quis irregularitatē ꝓpter aliquod delictuꝫ:qñ nõ eſt in iure expreſſum:⁊ cõfeſſus tali nõ ſacerdoti tenetur iteꝝ ↄfiteri:ratio eſt qꝛ ſolis ſacerdotibus dictum eſt:quoꝝ remiſeritis pctā:⁊c. Jo.xx. Nec tñ

a quolibet ſacerdote pōt quis
abſolui: ſʒ a ꝓprio aut altero
de licētia eiꝰ. Unde dicit̃ de
pe ⁊ remiſ.in.c.O is: ꝙ quili-
bet ſemel in āno cōfiteat̃ oia
peccata ſua ꝓprio ſacerdoti: ⁊
de pe.di.vi.c. Placuit: rō eſt:
qꝛ nō pōt quis ſoluere vel li-
gare eū: qui ſibi cōfitetur: niſi
habeat iuriſditionē ſup eum.
Si autē ſit proprius ꝑlatus ⁊
nō ſacerdos: ſicut curatus: ⁊
ep̄us nō ſacerdos: pōt abſol-
uere per aliū cōmittendo hoc
alteri. ¶ Sed nota ꝙ ꝓprius
ſacerdos aliter intelligit̃ cum
dicit̃: ꝙ qlibet debet confiteri
proprio ſacerdoti: ⁊ aliter cuʒ
dicit̃. ꝙ de licentia proprij ſa-
cerdotis pōt alteri confiteri.
Nā in primo caſu dicit̃ ꝓpri
us ſacerdos: quicūqʒ hēt po-
teſtatē abſoluēdi ordinariam
vel delegatā: ſiue ſit cōis: ſiue
ſit ſingularis: qꝛ actor ſeqtur
foꝝ rei: ſʒ eſt in electione eius
quē foꝝ de multis ſequat̃: ni-
ſi ſit actio realis in qua ſequi
tur foꝝ rei de qua agit̃. Et qꝛ
in foro pnie idē eſt actor ⁊ re-
us: inde eſt ꝙ idē ſeipſuʒ pōt
accuſare corā quocūqʒ cōfeſ-
ſore de oibꝰ qui illū poſſit ab
ſoluere de crie vbicūqʒ com-
miſſo: qꝛ huiuſmodi abſolu-
tio. nō reſpicit territoriū: ſicut
alia: rōne rei vel delicti. pro-
pter qd̓ dicit Hoſt. ꝙ qlibet
habet tres ſacerdotes ꝓprios
ordinarie. ſ. curatū de cuiꝰ par
rochia eſt: ep̄m ſuū ⁊ papam.
Sed in ſcd̓o caſu ꝓprius ſa-
cerdos de cuius licētia pōt al
teri cōfiteri: intelligit̃ ſtrictius
ille qui de iure ſuo ordinario
hoc hēt: non ex cōmiſſione: ⁊
ſic intelligit̃. c. O is vtriuſqʒ ſe
xus equoce loqui: de ꝓprio ſa
cerdote ſcd̓m oēs. ¶ Naʒ cō
ſtat ꝙ ad iplendū illud prece-
ptū de cōfitēdo ſemel in an-
no oia pctā ſua proprio ſacer
doti: ita ſufficit confiteri vica
rio curati: ſicut ipſimet cura-
to: ⁊ tñ ad cōfitendū alteri. nō
ſufficeret accipe licentiam ab
eius vicario: ſicut ſufficeret ab
ipſomet curato. Uñ reſpectu
primi vicarius eſt ꝓprius ſa-
cerdos: ſʒ nō reſpectu ſecūdi.
vnde ⁊ ſi poſſit qs cōfiteri vi
cario curati: tamē ipſe vicari-
us non poteſt dare licentiam
illi ꝙ alteri confiteatur. Hec
Pe. de pal. in. iiij. diſtin. xvij.
queſtione. iij. ar. ij.

¶ De ordinario ꝯfeſſore quo ad eccl'iaſticas ꝑſonas. cap. ij.

Inc 1105

Sciendũ eſt ꝙ papa. qa non habet ſuperiorem a xp̃o: nec a ꝯcilio quo uſqꝫ: hẽt ꝓpriuꝫ confeſſorem quẽ duxerit eligendũ: qui au ctoritate xp̃i poteſt euꝫ abſol uere vel ligare in foro pniali: non autẽ in foro exteriori qa ipſe non poteſt ligari vinculo excõicationis a quo indigeat abſolui: ꝛ ꝓpter hoc non opꝫ a xp̃o ſibi committi. Quia ta men poteſt ligari vinculo pec cati ſicut ꝛ alii propterea in- diget remedio ſicut ꝛ alij: qa nec xp̃s dimiſit eum ſine re- medio: ideo hoc ꝯceſſit vt ſi- cut a principio qlibet poterat quẽlibet volentẽ ſe ſibi ſubij cere abſoluere: ita ꝛ nũc quo ad illũ qui nulli eſt ſubiectus ſicut papa. ¶ Si vero excõicatꝰ eligatur in papã. anteq̃ꝫ con- ſentiat ſupiorẽ hẽt a quo ab ſolui poteſt: ſed ſi prius aſſen tiat: abſolui poſtea nõ poteſt ſꝫ nec idiget: qa nulli legi ſub eſt. Unde lex poſitiua: q̃ ar- cet excõicatũ a cõione fideliũ ꝛ ꝑceptione ꝛ collatiõe ſacra mentoꝝ ipſum non ligat: ꝑꝑ qđ excõicatio non ipedit ele ctũ nec electionẽ ipſaꝫ. Qui vero ſũt de familia pape: ha- bent ſummũ pniariuꝫ ꝓpriũ ſacerdotẽ cũ papa: quia nulli alij ſubſunt. Secus eſt auteꝫ de capellanis eius: q per mũ dum ſunt diſperſi: qui ꝓpter hoc non ſunt ab alijs exẽpti. ¶ De cardinalibus autẽ qui ſunt epiſcopi. ipſi non minus habẽt q̃ꝫ alij epi: ꝙ. ſ. libẽ pñt eligere. Idẽ ſi ſunt legati: qa ſunt prelati vel exẽpti. Si ve ro ſunt ſimplices cardinales nec epi: nec legati: dic. Hoſt. eos non habere niſi papaꝫ ꝛ ſummũ pniariuꝫ. Et quãuis imediate ſint ſub papa. ꝛ per conſequẽs exempti. nõ tamẽ poſſunt ſibi eligere cõfeſſorẽ ſine ipſiꝰ aut ſummi penitẽti arij licẽtia. qꝛ non ſunt prela- ti. ſꝫ coadiutores prelati ꝛ pa ſtoris. licet ſint ꝑſbyteri cardi nales. ideo tutiꝰ eſt ꝙ habeãt licentiam a papa. Familia ve ro commenſalis eoꝝ. de licẽ tia eorũdem cardinaliuꝫ poſ ſunt ſibi eligere confeſſorem quia de cõſuetudine ſunt ſub diti eis ſiue ſacerdotes ſint ſi ue nõ: vł forte ſummus peni tentiariꝰ: eſt quaſi curatus re ſpectu omniuꝫ mãſionarioꝝ curie pape: quoꝝ ipſe papa ẽ quaſi ep̃us ꝓpriꝰ. Nec Pe.

de pal.i.iiij.di.xvij.q.iij. ar. ij. ¶ Patriarche: archiepi: epi: habent ꝓprios ſacerdotes ſuos imediate ſupiores: vt epiſcopus archiepum: ille primatem: ille patriarchā: ille papā: ꝛ hoc niſi ſint exēpti. Nihilominus oēs iſti pñt ſibi eligere cōfeſſorez. Extra de peni. ꝛ remiſ.c.fi. qui pñt eos abſoluere nō ſoluz de occultis: ſed etiā de manifeſtis: ꝛ notorijs etiā archiepo inuito: ꝛ etiaz a vinculo excōicationis maioris ꝛ minoris: ꝛ mutare vota: ꝛ relaxare iuramēta: ꝛ omnia alia ꝓpter que nō eſſet conſulenda ſedes aplica: licet Hoſtien. dicat cōtrarium: ꝛ illud cōtrariū tenet frater Barto. in piſanella: cōfeſſio.iij.di.xvi. Nec obſtat ꝙ in illo.c.fi. non ſit mētio niſi de abſolutiōe a peccatis: qꝛ cuz intentio pape ſit ipſis epis qbus eſſet graue ſemꝑ ad archiepm recurrere ꝛ grauiꝰ ad papā: ita prouidere eis per confeſſorez ab eis electū. ſicut ꝓuiſum eſt in ferioribꝰ epiſcopoꝝ: per ipſos epos: Ideo de omni peccato ꝛ vinculo de quo poteſt epus abſoluere inferiorez: ꝛ electus ab eo pōt ipm abſoluere ꝛ in omni caſu in quo poteſt eps diſpēſare cū inferiori: ꝛ ille cū epo: qꝛ vbi eadē ratio ꝛ idem ius. Et ſicut bene dic Hoſti. Iſtud priuilegium nō perdit per hoc ꝙ venit Romam: qꝛ ibi nō diſtinguitur vbicunqꝫ ſit: ſed ſi deſinit eſſe eps: puta qꝛ cedit loco ꝛ dignitati de licentia pape forte ꝑdit priuilegium datum epis: qꝛ ipſe nō plus habet epi dignitatē. Si vero cedit loco ꝛ nō dignitati: non ꝑdit. Ratio qua aliqui probant. ꝙ cōfeſſor ab epo electus nō poteſt eū abſoluere a vinculo excōicatiōis ē: qꝛ nō habet poteſtatē niſi ex electione epi. Sed ad hoc reſpondetur: ꝙ nō ab epo eligente: ſed a iure cōmittente. habet poteſtatem iſte ſicut qui eliguntur ab illis: qui per litteras penitentiarioꝝ habent: ꝙ poſſint ſibi eligere confeſſorē ab ipis penitētiarijs: ꝛ nō ab eligentibus habet auctoritatem. ſicut cū epus committit fratribus quos prior eligit: ipi ſunt cōmiſſarij prelatoꝝ nō eligentium. Et qđ etiā dicunt. ꝙ ſi ille electus ab epo in cōfeſſorē eēt excōicatus minori nunqꝫ cum eligeretur ad hoc: poſſet

abſoluere:qa ligatus minori
licet poſſit cõferre ſacramẽta
nõ tamẽ eligi. Reſpondet ꝙ
nõ valet iſtud:qꝛ intelligit de
electione iuris ad dignitatẽ:
Jmmo ꝛ ſi qñ ab ep̃o eligi-
tur cõfeſſor : eſſent tũc ambo
ipſe ꝛ elect⁹ ligati maiori: ad-
huc nõ impediret factũ:dum
modo elect⁹ ille qui abſoluit:
nõ ſit ligatus maiori nec ſu-
ſpenſus. Hec Pe.de pal.in
iiij.di.xvij.q.iij.ar.ij. ¶ Pre-
lati etiã exempti. habent ſile
priuilegiũ cuꝫ ep̃is in eligen
do libere cõfeſſorem. Nã ex
quo ſunt exẽpti ꝛ p̃lati : ſicut
multi ſunt abbates:ex hoc ip
ſo habẽt iſtud priuilegiuꝫ: qꝛ
graue eẽt eis ſemꝑ adire pa-
pam nouũ:pro licẽtia cõfiten
di. Si aũt ſic ſunt exempti ꝙ
nõ prelati:nõ habẽt iſtud pri
uilegiuꝫ. Verbigratia. Oẽs
ſubditi collegij exempti.ſecu-
lares vel regulares.qđ eſt ex
emptũ in capite ꝛ in mẽbris
Hi.n.imediate ſuis prelatis
cõfiteri pñt:nõ aliis niſi đ li
cẽtia ipſoꝝ. Si autẽ ſic ſunt
exẽpti ꝙ citra papã.nec deca
nũ nec p̄poſitũ hñt:qui hẽat
curã ip̃oꝝ:ꝛ ad hoc nõ pñt ſi
bi eliger̃:ſꝫ petãt hoc ip̃ꝫ a pa
pa vel ei⁹ pniario:cum alias
nullus poſſit eos abſoluere.
¶ Similiter abbatiſſa q̃uis
iura ep̃alia exerceat ponẽdo
officiales.niſi in hoc habeat
ſpeciale priuilegiũ alias q̃ꝫtũ
cũqꝫ exẽpta nõ põt hoc hẽre
qa nõ eſt prelata nec p̃latiſſa
cũ nõ habeat claues iuriſditi
onis. ¶ Et ꝙ ei⁹ officialis ex
cõicat.qđ p̱ ſe ipſa nõ poteſt:
nõ eſt auctoritas ipſius : ſed
pape. Similiſ qcunqꝫ preeſt
qbuſcunqꝫ ex ꝯmiſſiõe alteri
us:ꝛ eſt delegatus : non põt
dici p̃latus. Vnde quãtũcũ
qꝫ exemptus qꝛ tñ nõ eſt pre
latus:nõ habet hoc priuilegi
um:puta ſupprior in religio-
ne:vel prior nõ cõuentualis:
aut ꝯuẽtualis ſub abbate:nõ
per electionẽ:ſed ab ipſo ab-
bate ex ꝯſilio ſenioꝝ poſitus
vel inſtitutus.niſi forte quan
do mortuo abbate vel priore
ipſi fuerint quaſi ordiarij:qꝛ
tũc actio ſubrogata.hẽt priui
legiũ eius in loco cuius ſub-
rogatur. Sed prior q per ele
ctionẽ canonicã inſtituiſ pre
latus eſt:ꝛ ideo ſi eſt exẽptus
hꝫ idẽ priuilegiũ:pp qđ non
oportet ꝙ confirmãs det ſibi
poteſtatẽ eligendi confeſſorẽ

ſicut nec confirmans vel cō-
ſecrans epm̄. Nec obſtat de
cretalis. Ne pro dilatiōe. ex
de pe. ꝛ re. Iſtud. n. priuilegiū
de eligendo confeſſorem: eq̄li
ter concedit epiſcopis ꝛ mi-
noribꝰ prelatis exēptis. Vn
de cū epiſcopi licet imediate
ſubſint archiep̄is: nihilomi-
nus ſine eorum licentia hoc
pñt etiā qui ſunt non exēpti:
ergo ꝛ p̄ores hoc poſſunt licꝫ
ſubſint abbatibꝰ vel maiori-
bus ſine licētia eoꝝ cum ſint
ordinarij. Si aūt ſunt in di-
gnitate conſtituti: nō tamē p̄
lati: ſicut cantor: theſaurariꝰ:
ſacriſta: ꝛ hmōi perſone non
hñt p̄uilegiuꝫ q̄ꝫuis exempti.
¶ Si vero eēnt p̄lati: ſed nō
eēnt p̄lati in foro pniali: ſicut
ſunt archidiaconi de pari cō
currētes cū ep̄is in foro cāꝝ
adhuc nō puto eos hēre hoc
p̄uilegiū: ſꝫ ſolos p̄latos. hoc
dico qui hñt curā aiaꝝ. Sic̄
āt dixi de ep̄is: q̄ q̄ꝫdiu ſunt
ep̄i: quo ad dignitatē retinēt
hoc priuilegiuꝫ: ita ꝛ de iſtis
q̄ꝫdiu ſunt in prelatione: ꝛ ſi
militer electus ab eis poteſt
agere: cū eis abſoluēdo ꝛ di-
ſpēſando qcq̄d poſſet epiſco-
pus ſi ei ſubeſſent. Sic electꝰ
ab epiſcopo poteſt tantū quā
tū archiep̄s: excepto i ſnia la
ta a ſupiori contra eos: puta
ab archiepiſcopo contra ſuf-
fraganeū ſuū: ab abbate con
tra priorē conuentualem ſibi
ſubditū. ab huiuſmodi. n. non
poteſt abſoluere electus talis
confeſſor. Quicūqꝫ eni pōt
eligere vno electo ſiue mor-
tuo: ſiue non mortuo: poteſt
alium mutare ad placituꝫ: ꝛ
eoipſo q̄ talis q poteſt eligeꝛ
confiteꝛ alicui: vr̄ ipſum elige
re: q̄a plus eſt factis ꝛ mētis
intentione eligere: q̄ꝫ verbis
iij. q. vj. c. i. ꝛ de ma. ꝛ de obe.
c. legebaꝛ. Nec pe. de pal. vbi
ſupra di. xvii. ¶ Inferiores p̄
lati nō exēpti ſi ſubſunt ime-
diate ep̄o: ipſum ſoluꝫ habēt
cū ſuperioribus eiꝰ pro ꝓprio
ſacerdote ſicut abbates: deca
ni: p̄poſiti: ꝛ archip̄ſbyteri ru
rales. Curati vero decanos
rurales: ꝛ ep̄m. qñ ille deca-
natꝰ eſt annexus cure. Simi
liter priores qui ſunt ſub ab-
batibus: illis ſubſunt ꝛ ep̄is.
Nō prelati vero ꝛ nō curati
ſubſunt imediate ſuis cura-
tis: ſiue abbatibꝰ: ſiue priori-
bus: ſiue decanis. qñ ſunt de
collegio vel ſimplicibꝰ cura-

tis:qñ in parrochiis ſuis cõ-morãtur Clerici vero chorales ſubſunt ei:qui p̄eſt choro ſiue ſit cãtor. ſiue ſuccẽtor in exteriorib⁹. Sed q̄ztũ ad for pſciẽtie ſolus decanus videt curat⁹ eoꝝ. Hec Pe. de pal. vbi.s. di.xvij.q.iij.ar.ij.

¶ Cui debeãt laici ordinarie confiteri. Caplm tertiũ.

i Mperator ẽm Hoſ. de antiqſſima ꝯſuetudine ꝯfitet capellanis ſuis. Sed ſicut dr ex de pen. ⁊ re.c.ij.li.vi. Nulla ꝯſuetudine introduci põt:vt p̄ter ꝓprij ſacerdotis licentiã aliqs poſſit ſibi eligere ꝯfeſſorẽ.niſi de licẽtia pape. ¶ Rex hẽt ep̄m ſiue archiep̄m:in cui⁹ ciuitate ẽ ſedes regni. Dicit ãt ſedes vel metropolis regni: nõ in qua plus morat ſ3 in q̃ iungit ⁊ coronat. ¶ Pricipeſ minores ſi hñt ſub ſe ciuitates plures:ſimilr a ſede principali ducat⁹ vel comitat⁹:domiciliũ ſortiũt. S3 ſi nõ hñt vnã ciuitatẽ.alia p̄ncipaliorẽ ab vtroq3 ep̄o vel metropolitano liãz ꝯfitẽdi capiãt ẽm Hoſti. S3 h nõ eſt vex q̄ztũ ad metropolitanũ: q2 nullus ſubdit⁹ ſuffraganeoꝝ:ẽ ei ſubdit⁹ imediate: niſi qñ viſitat ſ3 ſoluz ipſi ſuffraganei. Vñ cũ dñs duaꝝ ciuitatũ i tpalib⁹:ita ſuberit ep̄is i ſpũalib⁹ ac ſi eſſet ſeru⁹:ſicut dñs caſtri ſubeſt in ſpũalib⁹ curato. Jõ ſic metropolitan⁹ nõ poſſet dare liãz ꝯfitẽdi hoi habẽti domos in dioceſi ſuffraganeoꝝ:ita nec p̄ncipi. De illo vero p̄ncipe qui hẽt dñiuz in diuerſis diocefibus:ſ3 nõ ſup ciuitatevidet ꝙ ipſe multomagis ab ip̄is ep̄is petere debeat hoc ab illo.ſ.i cui⁹ dioceſi h3 p̄ncipalr dñiuz: vl'ab vtroq3 ſi eq̃lit i duab⁹. Nã abſurdũ eẽt ꝙ a tot curatl hẽret hoc petẽ q̄t in ſuo dñio icludũt. ¶ Dñi vero q in eadẽ dioceſi in diuerſis villis hñt dñiuz:ſi in vna hñt pricipale dñiuz in q̃ nõ ſit niſi vna parrochia tm̃:ſiue vn⁹ curat⁹:tm̃ illi videt ſubeſſe. S3 qñ nullũ h3 dñiuz in illa villa ꝙ ſub ſe nõ ꝯtineat plures prochias: marie ſi vna nõ ẽ pricipalior altera:tũc nulli curato ſubeſt ſed imediate ep̄o. Si vero in vna villa ſit p̄ncipale dñiuz:i q̃ nõ ẽ niſi vna prochia tm̃:vl ſunt mlte ⁊ vna pricipalis:curat⁹ illi⁹ ẽ ſibi ꝓpri⁹ ſacerdos

eitra ep̃z.CBaliuit ſeneſcal
chi ſi nullibi hẽrẽt mãſionez
niſi ſm q aſiſtere regrũtur:
modo huc modo illuc diſcur
rendo vbiqz confiteri pñt:vel
ep̃is ciuitatum : vel curatis i
quoꝝ parrochijs hoſpitiũ eli
gũt.Si vero principaliter ali
cubi degũt:ibi curatũ hñt il-
luz:in cuius parrochia hoſpi
tiuz ſuũ ſitũ eſt.Et ſic de pre
poſitis:licet habeant domos
parentũ ex̃ balliuiam ꝛ ſeneſ
chaliã vel prepoſiturã: qꝛ per
hoc offm̃:quaſi contrahendo
ſortiuntur foꝝ.CCeteri vero
burgẽſes ꝛ alij laici nõ in po
teſtatibus ꝯſtituti:illis cura-
tis ſubſunt:in quoꝝuz parro
chijs degũt principaliter: vel
ſi in duabus equaliter : in q̃
tunc manent qñ ꝯfiteri volũt
illi⁹ parrochie ſũt.Hec Pe.
de pal.vbi ſupra di.xvij.q.iij.
Regulariter ergo ꝯfeſſio fi-
enda ẽ ꝓprio ſacerdoti. Vñ
dicit Inno.i.c. Ois extra de
pe.ꝛ re.Si qs alieno ſacerdo
ti.iuſta de cauſa ꝯfiteri pecca
ta ſua voluerit:licentiã prius
poſtulet.ꝛ obtieat a ꝓprio ſa
cerdote:cũ aliter ipſe nõ poſ-
ſet ſoluer̃ vel ligare:Hec ibi.
CCaſus octo in qbus qs po
teſt alteri ꝯfiteri q̃ȝ ꝓprio ſa-
cerdoti ſine ei⁹ licẽtia.ca.iiij.

T nota ſꝫ Pe.de pal.
c vbi ſupra ar.iij.caſus
octo in qb⁹ quis põt al
teri ꝯfiteri q̃ȝ ꝓprio ſacerdo-
ti ſine eius licẽtia:quos põit
Hoſti.in ſumma.CPrim⁹
ꝓpter indiſcretionẽ ſacerdo
tis ꝓprij.Et ſub hoc caſu cõ
prehẽditur qñ ipſe ſacerdos
ꝓpri⁹ eſt ſollicitator ad ma-
lum:vel reuelator ꝯfeſſionis:
vel eſt talis q ex ꝯfeſſione i-
minet periculuz cõfitenti vel
cõfeſſori . In hoc igitur caſu
dicit Hoſti.q eoipo hẽt licẽ
tiam a iure aliũ adeundi.De
pe.di.vj.c.Placuit.Sed alij
dicũt q tũc debet petere licẽ
tiam ab eo vel a ſupiori:qꝛ.c.
ois dicit q qui ex iuxta cã vo
luerit alteri ꝯfiteri petat licẽ
tiam a proprio ſacerdote. Et
q̃uis quidã hoc intelligãt ni
ſi ex culpa ſua hoc ꝓcedat:vi
detur tñ meli⁹ etiaz ſi hoc ſit nõ
ex culpa ſua : qꝛ culpa ſua nõ
debet alteri nocẽ:puta ſuperi
ori:ſic ꝓprio ſacerdote mor-
tuo:vel excõicato:nõ eoipo li
cet ire ad aliũ ſed oportet re-
currere ad epiſcopũ.Sz ſi ſu
perior adiri nõ põt:vl̃ etiã ſi

Pōt eſt eque defectuoſus: tūc qꝛ ad papam nō eſt facilis recurſus: eoipſo ad aliū ire pōt.
¶Quādo ergo ꝓprius ſacerdos oīno indiſcret⁹ ⁊ ineptus eſt pro tūc pōt adiri ſine licentia petita: vel ſaltē cū licentia petita ⁊ ſi nō obtenta pōt ire ad aliū: dico aūt petita: qꝛ ⁊ ſi ſit indignus per ſe audire: nō eſt tñ ipotens cōmittere: ⁊ in hoc .ſ. ꝙ debet petere licentiā ab ipſo: vel ire ad ſuperioreꝫ: ꝯcordāt. Tho. Pe. Al. Inno. ⁊ Vul. ꝙ ſi negatur ab eis licētia: tūc dicūt predicti ꝙ idē iudiciū eſt de eo qđ ⁊ de illo. qui nō habet copiā cōfeſſoris Vñ magis debet eligere laico cōfiteri: nec in hoc trāſgreditur precepta eccleſie: qꝛ precepta iuris non ſe extēdūt vltra caritatē: nec ēt ſit iniuria ſacerdoti: qꝛ priuilegiū meret̄ amittere qui cōceſſa ſibi abutit̄ ptāte Hec Tho. in. iiij. diſ. xvij. q. iij. ar. iij. Item dicit ibi Tho. ꝙ peccaret ſacerdos ſi nō eſſet facilis ad prebēdā licentiā alteri ꝯfiteri. Sꝫ Pe. de pal. dicit ꝙ tūc poteſt libere ire ad aliuꝫ vt pꝫ ſupra. Et ſi non poſſet aliū hēre ⁊ neceſſitas imineat: dicunt predicti doctores ꝙ confiteat̄ peccata ſua in genere. ſine eo de quo poſſet maluꝫ prouenire.

¶Secūdus caſus eſt: qñ parrochian⁹ trāſtulit domiciliuꝫ ſuū: qꝛ tūc deſinit eē parrochian⁹ primi ſacerdotis. ⁊ ſit parrochianus illi⁹ ad cui⁹ parrochiā ſe trāſtulit. Sꝫ ſi in duabus parrochijs hēret domū: ⁊ in vna maneret tpe eſtiuali in alia vero tpe hyemali: vtrobiqꝫ ſortit̄ forū non ſimul: ſed ſucceſſiue ſm ꝙ habitat modo hic: modo illic: ⁊ hic tūc recipiat ſacramēta vbi tūc habitat alias alibi.

¶Tertius caſus eſt cū eſt vagabūdus nec hñs nec petens domiciliū: tunc iſte poteſt ꝯfiteri cuilibet curato: vł epō in cuius parrochia eſt: imo etiaꝫ non curato videt̄: qꝛ nulli ſubdit⁹: ſubdit ſe cui vult. Nā omnis ſacerdos ptātē hēt ordinis ⁊ iuriſditionis ex ſua ordinatione: ſꝫ ſubditos hēt ſolum eos: qui ſe ei ſubmittūt: niſi ꝙ ſm iura: qui ſe ſemel alicui ſubmiſit: factus eſt ei⁹ parrochian⁹: nec pōt ſe alijs ſubmittere quouſqꝫ de pmo ſe ſubtrahat ſimpliciter: niſi de voluntate illi⁹: vnde dicit̄

extra de pe.ꝛ re.c.ſi.permitti-
mus eligere.q.d. iure diuino
licebat eis eligere: ſ; electiõe
eis ſubtracta:ꝑmittimus.re-
laxãtes retentionẽ ꝙ poſſint
eligere. Vñ in dicto.c. Pla-
cuit de peni.di.vi.dr.ſine cõ-
ſenſu ei⁹ cui prio ſe cõmiſit:ꝛ
poſtea cui penitẽs ↄfeſſus ẽ.
¶Quartus caſus eſt ſi q̃rit
domiciliũ quo ſe ↄferat quo
uſq; ſe alicui ſubdat. Et de
peregrinis quidẽ dicẽdu; eſt
ꝙ ſi ſine licentia curatoꝝ ꝛ
epõꝝ ꝓfecti ſunt. nil priuile-
gij hñt in hoc.Concor.in hoc
ſ.ꝙ peregrini ꝛ negociatores
ꝛ alij viatores:ſi nõ hñt licẽti
am a ſuis curatis vel epĩs:vł
ſine licẽtia coꝝ iter arripiunt
non pñt ab alijs abſolui.Jn-
no.Hoſti.ꝛ Guil.Si ãt de
licẽtia epõꝝ ꝛ curatoꝝ ꝓfecti
ſunt:eoipſo hñt licẽtiã inter-
pretatiuã ↄfitendi.cũ ſine cõ-
feſſione digne ꝑegrinari ne-
queãt.Si ẽt ſuperueniat paſ-
cha:cõicare pñt ꝑꝑ eandẽ li-
cẽtiã implicitã ꝛ de caſu epa
li abſolui:qꝛ epĩs nõ retinẽdo
ſibi auctoritatẽ licentiãdo pe
regrinos : ex hoc ipſo vr̃ eis
dare licẽtiã ↄfitẽdi de caſib⁹
epãlibus:ſic curat⁹ de parro
chialib⁹.¶De mercatoribus
aũt ſi nuſq̃ hẽrent domicili-
um niſi ſemꝑ ſequẽdo nũdi-
nas:idẽ iudiciũ eſt qđ de va-
gabundis:ꝛ idẽ ſi in loco ſuo
tenẽt hoſpitiũ: ſ; nõ declinãt
illuc in Paſcha cõiter Non
n.tũc videnꝛ ibi hẽre domici
liũ quo ad ſacramẽta.Et idẽ
de familia ꝑncipis vel baliui
qui nũq̃ in eodẽ ſtatu ꝑma-
nẽt:ex quo licet ipi teneãt ho
ſpitiũ alibi.nec tñ ad illud de
clinãt niſi ad horã. iſti vaga-
bũdi cenſenꝛ. Jdẽ de familia
epi laica.qꝛ nõ ſic hẽt ius in
ea ſicͭ cardinales. S; ſi eẽnt
de dioceſi ipſa.de ei⁹ licentia
ↄfiteanꝛ. Si aũt de alia ex q̃
ei⁹hoſpitiu; dimiſerũt.qꝛ per
dioceſim vaganꝛ reſpectu illi
us dioceſis vagabũdi reputã
tur.vt de licentia epi illi⁹.vel
cuiuſlibet curati.ad cui⁹ par-
rochiam veniũt cõfiteri pñt.
¶Quint⁹ caſus eſt rõne de-
licti.vi.q.iij.c.placuit.qđ qda;
dicũt eſſe veꝝ tũc ſolũ.qñ ꝑꝑ
hoc eſt excõicat⁹. qꝛ ſi eẽt ex-
cõicatus a ꝑlato loci illi⁹ ꝑꝑ
illud pctm̃:ſicut cõſueuit fieri
vt in futuris ꝛ huiuſmõi quo
rũ ignoranꝛ actores : mitten-
dus eſt talis ad excõicatore;

abſoluẽdus ub eo. Sꝫ ſi peccatũ eſt occultũ.ꝛ ꝑꝑ hoc nõ ſit excõicatus:põt de hoc ↄfiteri ꝓprio ſacerdoti. vt dr̃ in ſumma piſana. ¶ Frã. zaba. refert Laudẽ.tenere ꝙ curati.ꝛ ẽt fratres admiſſi ad audiendũ ↄfeſſiones ſꝫm formã cle. dudũ pñt audire ꝛ abſoluere pctã cõmiſſa:nõ ſolum in dioceſi:ſꝫ etiã extra territoriũ dioceſis dũmodo tñ confitentes ſe poſſint illis cõfiteri.i.ꝙ ſint illius dioceſis : vel parrochie quo ad curatos.
¶ Sext⁹ rõne ſtudiꝭ vt ſcholares ẽt ſi non ſint moraturi niſi per ãnuꝫ in ſtudio: vel qꝛ nõ hñt plus de ſpatio vel ab epõ:vel capitulo:de cui⁹ licẽtia ibi ſunt:vł qꝛ ſic diſponũt vel de parrochia i parrochiã mutãtur. De illis vero ſcholarib⁹ qui veniũt de omni pte regni ad parlamẽtũ pariſius cũ rex reputet ſe fiſcuꝫ : nõ recognoſcens ſuperiorẽ in toto orbe:videtur ꝙ ibi poſſint cõfiteri epõ ꝛ curato. in quorꝫ parrochijs domos cõducũt: ſicut olim in tẽpore imperatoꝝ Rome:erat ibi cõis patria:ꝛ quicũqꝫ illuc veniebat hẽbat iudicẽ ſuũ.ſ.pretorẽ peregrinũ. Sed ↄ͂riũ eſt verũ.ſ. ꝙ nõ pñt abſolui rõne parlamenti ſi nõ hñt licẽtiã a ſuis prelatis:qꝛ rex Pariſius nõ hẽt poteſtatẽ in ſpũalib⁹ : nec in ceteris partib⁹ regni. Epiſcopus autẽ põt in ſpũalibus ſoli ſue dioceſi: Soluꝫ.n. Rome vbi eſt ſedes pape:in ſpũalib⁹ oĩb⁹ eſt patria cõis : ſicut eccleſia cathedralis omnib⁹ de dioceſi. Unde in curia romana ſicut curato ſuo : ſummo penitentiario de omni loco mundi põt confiteri: ꝛ penitentiarijs ſimplicibus ſicut vicarijs ſui curati.
¶ Septimus caſus eſt ratione neceſſitatis:quãdo eſſet in mortis articulo:tũc omnis ſacerdos ab eccleſia non preciſus:auctoritate iuris . fit proprius ſacerdos. Extra de of. or.c.paſtoralis. Ex hoc qđ habetur de conſe.di.iiij.c.Sanctũ:videtur ꝙ etiaꝫ laicus ĩn huiuſmõi neceſſitate.poſſit ẽt excõicatũ recõciliare eccleſie: ſi non eſt ipſe preciſus nõ tamen poteſt abſoluere a peccatis audiendo confeſſiones.
¶ Octauus caſus quẽ ponit Hoſti.eſt ſi ſacerdos nõ ꝓprius:ponat ſpẽ in ratihabi-

tione proprij ſacerdotis. Sed
vt dicitur in ſumma piſana ⁊
bene: iſte caſus cõiter nõ tene
tur: cuius rationem aſſignat
Pe. de pal. Nulla. n. ratiha-
bitio confirmat ſacramentũ
qḋ nullũ fuit: quia in non ſa-
cramentis ratihabitio: ſaltem
pape valere poteſt: qñ ille ſo-
lẽnitatez mutare poteſt: ſicut
de eccleſia per non epm̃ dedi
cata ſolũ ratihabitione pape:
dedicata vel reconciliata re-
putatur. Extra de conſe. ec.
vel al. c. Aqua: tamẽ in ſacr̃is
valere non poteſt: quia illa pa
pa mutare nõ poteſt: quia re-
gula iuris eſt ꝙ ratihabitio
retrotrahitur: ⁊ mandato cõ-
paraf: quãdo ſolo mãdato ⁊ a
ꝓncipio res agi poteſt. In ta
libus aũt locũ non habz quã
do. ſ. eſſentia ſacr̃i deficit: qr
tunc totũ iterandũ eſt. De eſ
ſentia ãt abſolutionis eſt po-
teſtas iuriſditionis: quã pote-
ſtatẽ erga talẽ nõ hẽt. ex hoc
ꝙ ponit ſpem i ratihabitiõe.

Quis poſſit committere: ⁊
quis non audientiam confeſ-
ſionum. Caplm̃ quintũ.

Ota ſecundũ Pe. de
pal. in. iiij. di. xvij. q. iiij.
ꝙ oís ſacerdos ꝓpri⁹
qui iure ordinario poteſt au-
dire confeſſionem: poteſt hoc
ipſum alteri cõmittere: quia
habet cãm meri imperij. Et
quia qcunqz ꝑ electionẽ habz
curã aiaꝝ eſt ordinari⁹. Ideo
ois talis poteſt licentiare quẽ
libet ſubditum cure ſue alteri
confiteri. Item ordinarius
eſt qcũqz ex officio ſibi ãnexo
hoc habet licet nõ ſit per ele-
ctionẽ. Itẽ gerens vicẽ cu-
rati ꝑ legẽ vel conſuetudinez
ſicut fact⁹ prior ꝑ abbatem: q
viuente abbate erat delegat⁹
non potens ſubdelegare: eo
mortuo vel amoto eius vices
in omnibus obtinẽs: ẽ quaſi
ordinarius delegatus q̃ꝝtum
ad hoc vnde licentiare põt ſi
bi ſubditos de cõfeſſiõe. Idẽ
videtur de ſuppriore amoto
priore: vel vicario cũ conuen
tus non habet priorem.

Archipreſbyter ciuitatis d̃
quo iura loquuntur: vr̃ ꝙ ſit
ordinarius. ſicut ſi eẽt prebẽ-
da ſacerdotalis cui ex officio
eſſet annexũ offm̃ audiẽdi cõ
feſſiones illoꝝ de dioceſi ex-
tra ciuitatẽ ⁊ multomagis ſi
de ciuitate. Sed ſi penitẽtiari
us non habet officium ex ſua
ꝑbenda ſed ex cõmiſſiõe viue

vocis epi:qui reuocat quãdo
vult:qz iudiciũ ſoluit. vetãte
eo qui iudicare iuſſit: talis ẽ
delegatus ⁊ nõ ordinarius.
¶ Archidiaconus licet ſit iu
dex ordinarius de conſuetu-
dine:non tamẽ in foro cõſciẽ
tie niſi ſit ſacerdos:⁊ tunc au
dit ex cõmiſſione: vnde non
poteſt ſubdelegare. ¶ Legat⁹
eſt ordinarius in vtroqz foro:
vnde ſicut in exterioribus ad
iudices delegatos: ita ⁊ ha-
bet ſuos penitentiarios.
¶ Sũmus pniarius:eſt ordi
narius in ſpũalibus tantum
Vnde hẽt pniarios ſuos: ⁊
concedit ẽt licentiaz eligendi
confeſſorem. Sed ſimplices
penitentiarij pape:q̃uis ſint
delegati pape: qui ſolus eos
ponit non ſummus peniten
tiarius:põt quidẽ eos audire
de toto mundo. ſed non põt
ſumere adiutores:nec etiam
dare licẽtiã eligẽdi cõfeſſorẽ.
¶ Decanus ruralis qui etiã
archipreſbyter vocatur:ſi iſte
decanatus eſt ãnexus alicui
cure ſpeciali:reputatur ordi-
nari⁹ in parrochijs ſuis de-
canatus poſt epiſcopũ. ſupra
curatus:⁊ videtur etiã ordia
rius curatoꝝ: ⁊ ſic curati de
licentia eius nõ ſolũ epi:poſ-
ſunt confiteri. ¶ Si autẽ epi-
ſcopus ſeu archidiaconus cõ
fert illũ decanatũ modo huic
modo illi curato:videt dele-
gatio:⁊ hoc reſpectu cõmuni
um caſuum. Nam reſpectu
caſuum epiſcopaliuz tam de
curato q̃z de decano qb⁹ de
ſpeciali gratia cõmittit abſol
uere:de illis videt diſtinguen
dum an ſit retenti de iure vel
cõſuetudie:⁊ tũc in illis nul
lũ ius habet de ſe iferior epi
ſcopo. Vnde cuicunqz illos
committit auctoritate delega
ta:illos abſoluit. ¶ Itẽ nota,
ꝙ quando.poteſtas. iuriſditi
onis eſt vna apud plures ⁊ nõ
apud quẽlibet inſolidũz tunc
non poteſt quilibet per ſe eã
cõmittere ſine conſenſu alio
ruz. Sed quod oẽs tangit ab
omnibus debet approbari.
Vnde ſi capitulũz ſede vacã
te.gerat vices epiſcopi in tẽ-
poralib⁹: nullus de capitulo
etiã decanus põt ponere offi
cialẽ ſine conſenſu alioꝝ:ſed
capitulũ de cõſenſu maioris
partis. ¶ Poteſtas ãt abſol
uendi a petis vna ⁊ eadẽ põt
eẽ apud plures vt ſunt vnuz ⁊
nõ penes vnũ:ſicut penes.ca

pitulū ſede vacāte:quādo habet poteſtatē eius in ſpūalibus:dico quantū ad cōmiſſionē non quantū ad executionē:quia confeſſio ſoli eſt fienda:vnde totuȝ capituluȝ non vnus canonicus:ponet penitentiariū. Sed quando iuriſditio perfecte inſolidū remanet apud quēlibet eorū:ita ꝙ vnus ſine alio pōt ꝑ ſeipſum de cauſa cognoſcere: tūc vn⁹ ſine alio cui vult poteſt committere:ꝛ minor ſine maiore multomagis ecōuerſo. ¶ Et quia poteſtas abſoluēdi que eſt apud curatū:papaȝ: ꝛ epiſcopū:non ē vna:ſed quilibet poteſt per ſe audire ſine conſenſu alterius:ita etiaȝ qlibet eoruȝ ſine conſenſu alterius: poteſt cōmittere alteri. Vñ vicarius curati. ſine licentia epiſcopi:poteſt audire confeſſionē illoꝝ.ſ.qui ſunt ſubditi curatoꝝ ꝛ non alioꝝ:ꝛ multomagis econuerſo.ſ.de licētia epiſcopi:audiri eoꝝ confeſſiones qui ſunt ſubditi curatorum ſine licētia vel conſenſu eoꝝ. ¶ De hoc extat bulla ⁊ dclaratio. Clemētis ꝛ Alexan. poſt cuius bullationem nullus pariſius dixit contrarium. Qui autem ex cōmiſſione ſolum audit confeſſiōes: nō poteſt alteri committere audientiam confeſſionum. Hec p. vbi.ſ. arti.iij.

¶ Quō ꝛ qñ curat⁹ vel p̄ſbyter parrochialis poſſit dare vel negare licentiaȝ alteri cōfitēdi ſubdito ſi petat illam. Capitulum ſextum.

n ota ſcḋm Pe. ḋ pal. in.iiij. di.xvij.q.vbi.ſ. ꝙ ſi parrochian⁹ petat licentiā alteri ꝯfitendi indeterminate:nō det curatus niſi ſit veriſimile ꝙ penitens nō eligeret niſi eque bonum vel meliorē. Si vero noiat ſibi aliū de quo veriſimile ē ꝙ ſit eque bonus vel melior ad ꝯfeſſionē audiēdaȝ:nō neget qꝛ forte hēt peccatuȝ qḋ erubeſcit ꝯfiteri ſibi:ꝛ pri⁹ moretur ſine ꝯfeſſione q̄ȝ ſibi cōfiteretur. Si vero apparet ꝙ nō eſt eque bon⁹:aut per famā:aut per viſum ſue ꝑſone: per ꝯuerſationē ꝑſonaꝝ ſibi ꝯfitentiū:que min⁹ religioſe ꝯuerſant:tūc ſimpliciter dēt negare:inoteſcēdo ꝙ ille nō pōt eū abſoluere : qḋ tñ intellige cū ille ad queȝ vult accedere parrochianus:nō habet

auctoritatez niſi ex commiſſi one ipſius curati: declarãdo etiã ꝙ ipſe paratus eſt eũ au dire. ſi tñ ẽ talis ꝙ ad hoc ſit ſufficiens: vel etiã ꝙ eſt para tus ſibi dare vnũ alium loco ſui: in quo caſu bene videat vt det ſibi ad hoc ſufficientem. ¶ Naz ſi inſufficientẽ daret ſibi imputaret detrimentuz qđ ide ſequeretur oui ſue: q2 ẜm iura: qui paꝝ diligẽti ſo cio ſuã rem cuſtodiendã cõ miſit: facilitati ſue iputari de bet ſi perijt. Si aũt ille petit⁹ a parrochiano: vel diffamat⁹ habet poteſtatẽ ſupioris: pu ta q2 eſt vicarius epi: vel con feſſor deputat⁹ in ordine mi noꝝ vel pdicatoꝝ ꝛ huiuſmo di: nõ pp hoc ꝓhibendus eſt ſimpliciter: qa iudex malus: ordinari⁹: vel delegatus: non perdit iuriſditionẽ ſuã: ſed de bet dicere petenti: nõ / expedit tibi vt tu vadas ad illum: vel ad aliuz: nec ibis de volũtate mea: nec aſſenſu: nec licentia: ſed ipſe hẽt poteſtatẽ ab alio maiore: vñ nõ poſſuz tibi pro hibere: ſ3 paratus ſum te au dire vel per vicariũ: vel exne um idoneuz: ꝛ ẜm hoc ſoluit inſtãtia illius regule. ſ. ꝙ non põt eẽ paſtoris excuſatio ſi lu pus oues cõedit. ꝛ paſtor ne ſcit. q2 hoc verũ eſt qñ paſtor ſcire đbet. Et licet aliqs ſem per debeat reputare aliũ me liorẽ ſe ſimpliciter: nõ tñ q̃tũ ad oia: puta q̃tũ ad officium hoc: vel illud. Itẽ ſuſpitiones hẽre poſſumus: nõ ad iudicã dum ꝓximũ: ſ3 ad cauendum nobis. Nã ſi video pauperẽ nõ iudicabo furez: tñ ne forte ſit fur: cuſtodiaz rem meã ab eo. Et ſic in ꝓpoſito. Tamen ſi ↄ̃riũ nõ apparet: plus deb3 homo p̃ſumere de his quos papa: vel eps per totã dioce ſim p̃fecit: q̃3 de ſe qui depu tat ad vnã paruã parrochiã.

¶ De religioſis qui nõ poſ ſunt audire ↄfeſſiones ſine li centia p̃lati ſui. Caplm. vij.

Nota ꝙ religioſus nõ debet audire cõfeſſi ones etiam illoꝝ qui hñt licentiã ſibi eligendi con feſſorẽ quẽcũq3: etiã ſi habe rent a papa: ſine licẽtia ꝛ au ctoritate ſui ſupioris: q2 ſine ſuo ſupiori velle ꝛ nolle non hẽt. Patet hoc per ſimile ex de elec. c. Si religioſus li. vi. ad huiuſmodi offm̃: vbi dicit ꝙ electiõi de ſe facte nõ de-

bet nec poteſt aſſentire ſine li
centia ſuperioris ſui. Sꝫ vbi
papa nominatim eligit religi
oſum ad aliqđ officiū: preſu-
mit noſcere pſone induſtriā
vnde nō reqritur alteri⁹ licen
tia: ſiue pro inqſitiōe: ſiue pro
predicatiōe: ſiue pro audiētia
ꝯfeſſionū: ſiue pro platione ſi
ue alio quocūqꝫ officio. Sed
ex hoc ꝙ papa daret alicui li
centiam ꝙ poſſet ſibi eligere
quēcunqꝫ etiā religioſuꝫ. pro
audiendo cōfeſſiones: vel pro
predicatione: ex iſta tali licē-
tia nō debet religioſus audi-
re ꝯfeſſiones: vel predicare ſi
ne licētia ſui ſupioris vel pla
ti vel abbat. Ar. ad hoc ex. de
iudi. c. qꝫ ſit laudabile. Si tñ
in dicto caſu audiret religio-
ſus ſine licētia ſui ſupioris vel
plati teneret abſolō ita ꝙ nō
eēt reiterāda tal ꝯfeſſio: qꝫuis
male faceret talis ſic audiēdo
Pe. de pal. vbi. ſ. q. iiij. ar. iij.

¶ De poteſtate audiendi cō
feſſiones tributa fratrib⁹ pdi
catoribus ⁊ minorib⁹ a iure
per tertuꝫ cle. dudū. §. ij. de ſe
pul. quō fieri poſſit ⁊ quō ex-
ponitur. Caplm. viij.

n Nta tertū clē. duduꝫ
§. ij. de ſepul. vbi dicit
Statuimus ⁊ ordinamus vt
in ſingulis ciuitatibus ⁊ dio
ceſibus. in quib⁹ loca fratruꝫ
ordinis predicatoꝝ ⁊ minoꝝ
conſiſtere dignoſcuntur: ⁊ in
ciuitatibus: dioceſibus: ⁊ lo
cis. ipſis vicinis in qbus lo-
ca hmōi nō habēt: magiſter:
priores puinciales ordinis p
dicatoꝝ: aut eoꝝ vicarij: ⁊ ge
nerales puinciales: miniſtri
⁊ cuſtodes minoꝝ: ad pſenti
am platoꝝ eorundē locoꝝ: ſe
ꝯferant per ſe vel per fratres
quos ad hoc idōeos fore pu-
tauerit humiliter petituri: vt
frēs qui ad hoc electi fuerint
in eoꝝ ciuitatib⁹ ⁊ dioceſib⁹
ꝯfeſſiones ſuoꝝ ſubditoꝝ ꝯfi
teri ſibi volentiū audire libe-
re valeant: ⁊ hmōi ꝯfitentib⁹
prout ſcdm deū expedire co-
gnouerint pnias iponere ſa-
lutares: atqꝫ eiſdē abſolutio-
nis bñficiū impēdere de licē
tia gra ⁊ bñplacito corūdem
Deinde pfati magiſtri: puin
ciales ⁊ miniſtri ordinuꝫ pdi
catoꝝ eligere ſtudeant pſonas
idōeas ⁊ ſufficiētes: vita pro
batas: diſcretas: modeſtas:
atqꝫ peritas ad tā ſalubre mi
niſteriū exequendū: quas ſic
ab ipis electas. repſentēt: vel

faciãt repreſentari p̄latis: vt de ipſoꝝ licentia: grã ꝛ bñplacito: in eorũdẽ ciuitatib⁹ ꝛ dioceſib⁹ hmõi pſone ſic electe cõfeſſiones audiãt ſibi cõfiteri volentium: ꝛ iponãt pnias ſalutares ꝛ bñficiũ abſolutionis impẽdãt ꝓut ſuperi⁹ eſt expſſuꝫ. Extra ciuitates ꝛ dioceſes in q̄bus fuerint deputate: per q̄s eas ꝛ nõ per prouincias volum⁹ deputari: cõfeſſiones nullaten⁹ auditure. Numerus aũt pſonaꝝ aſſumẽdaꝝ ad hmõi officiũ exercendũ: eſſe dꝫ ꝓut diuerſitas cleri ac populi multitudo vł paucitas exigit eorũdẽ. ¶ Et ſi ijdem prelati petitam licentiam cõfeſſionum audiendaꝝ ꝯceſſerint: illã p̄fati magiſtri ꝛ alij recipiãt cũ gratiaꝝ actione. Q̄ḋ ſi forte dicti prelati quẽq̄ꝫ ex huiuſmõi fratribus pñtatis eiſdeꝫ: ad huiuſmodi officiũ nollent habere: vel nõ ducerẽt admittẽdũ eſſe: quo amoto vel ſubtracto loco ipſius. ſimiliter eiſdeꝫ. pñtãdus poſſit ali⁹ ſubrogari. Si vero ijdẽ prelati: p̄fatis fratrib⁹ ad ꝯfeſſiones: vt p̄mittitur audiendas electis hmõi exhibere licentiaꝫ recuſauerint. nos ex nunc ipſis: vt ꝯfeſſiones ſibi ꝯfiteri volẽtiũ libere liciteq̄ꝫ audire valeãt: ꝛ bñficiũ abſolutionis ipẽdere gratioſe ꝯcedimus de aplice plenitudine poteſtatis. ¶ Per hmõi aũt ꝯceſſionẽ. nequaq̄ꝫ intẽdim⁹ perſonis ſeu fratrib⁹ ipſis ad id taliter deputatis: poteſtatẽ in hoc impẽdere ampliorẽ: q̄ꝫ in eo curatis ſeu parrochialibus ſacerdotib⁹ eſt a iure cõceſſa: niſi forſan eis eccleſiaꝝ prelati: vberiorẽ in hac parte gratiã ſpãleꝫ ducerẽt faciendã. Petituri. Pau. Põt peti hec licẽtia a prelatis ex̄ ſuũ territoriũ: qꝛ eſt volũtarie iuriſditionis Cuſtodes. Glo. ¶ Priores ergo ꝯuẽtuales quo ad p̄dicatores ꝛ guardiani quo ad minores: hoc non põt. Humiliter. Pau. Si petatur iſta licẽtia aſpere: nõ vr̄ ſatiſfactũ cõſtitutioni: ꝛ iõ iterũ eſſe repetẽda ꝓpter omiſſionẽ forme. Miniſtri. Glo. ¶ Nota q̄ꝫ de vicarijs prioꝝ ꝓuicialiũ ꝛ de cuſtodib⁹: nõ repetit de q̄b⁹ p̄miſit. lꝫ ḡ illi petitionem poſſint facere: de qua p̄miſit: nõ tñ electioneꝫ: de q̄ hic loq̄r. Pñtari Glo. Ergo pſonał pñtatio fieri de

bet. Nã dicitur pñs: qui pre betur ſenſibus corporis. Fa- cit de peni. di. i. in pn. Idẽ di cit Pau. ſup verbo repreſen tent. Exigit Glo. ¶ Si vero eps ↄtendat cũ fratribus di cens: minorẽ numer̄ ſuffice- re: recipiat epus numer̄. qui ſibi videt̄ de religs recurra- tur ad arbitriũ boni viri. i. iu dicis. ff. de verbo. obli. ↄtinu⁹ Cõceſſerũt Glo. Quã licen tiam ſine cã reuocare nõ pñt c. decet. de re. iur. li. vi. Subro gari. glo. Si nõ recipitur iu- ſta de cauſa: q2. ſ. nõ eſt talis qualis ſupra dſcribit̄. ſibi im putent qui malũ elegerunt: ⁊ ſic poſſet oẽs recuſare. cũ nõ ſint apti ſed ſi ſine cã hoc fa- cit: ſuccedit licẽtia pape. Re- cuſauerint. glo. Si non recu- ſat expreſſe: ſ3 nõ dat nec ne- gat. videt̄ ꝙ locum hẽret hoc priuilegiũ poſt trinã moniti onẽ vel requiſitionẽ3. per. c. i. ext. de ſuple. ne. prela. Volen tiũ. glo. Forte nõ intellexit de religioſis: qui ſcd3 ſtatuta ſu orũ ordinũ: prelatis ſuis ↄfi- teri debẽt. Libere. glo. Deno tat ꝙ nõ eſt neceſſe hẽre licẽ tia3 ſacerdotis parrochialis: cuius ↄtriũ dicit Jo. mo. ſ3 ei nõ ſtatur. Impartiri. glo. Ab ſoluti ergo nõ habẽt neceſſe vlterius ↄfiteri ꝓprio ſacer- doti. Nec obſtat. c. oĩs in pri. de pe. ⁊ re. q2 illud itelligit̄ de eo qui alteri nõ eſt ↄfeſſus le gitime. Jo. mo. dicebat ↄtriu3 ſ3 male dixit. Idẽ Pau. ſ. ꝙ abſq3 licẽtia parrochialis ſa cerdotis: põt qs alteri ↄfiteri nec tñ ex hoc ſequitur ꝙ ſint curati iſti: rõ eſt ẜm glo. quia nec ipſi fratres ſũt aſtricti ad executionẽ: vel exercitiũ iſto- ru3 actuũ: nec fideles ſunt a- ſtricti: vt in his ad eos recur- rant. ¶ Ite3 nota vt dicit̄ in ſumma piſana ⁊ hñ: ꝙ poteſt eps acceptare fratres ad au- dientia3 ↄfeſſionũ: ⁊ hoc ſine ſolẽnitate p̄dicta preſentatio nis. ſi vult: committendo eis iuriſdictionẽ ſuã: q2 etia3 ſine iſto priuilegio poſſ3 eis dare licentiam audiendi.

¶ De effectib⁹ qui ſequũtur ex cõmiſſione audiẽtie ↄfeſſi onis alteri facte. Capl̄m. ix.

Ex cõmiſſione aũt al teri facta de audiẽtia ↄfeſſionũ ſiue p̄dicto modo: ſiue per aliũ modũ ſe quuntur iſti effectus: vt dicit Pe. de pal. in. iiij. diſtin. xvij.

¶ Primus quidem: qꝛ talis cōmiſſarius pōt audire ꝛ abſoluere: alteri⁹ licentia minime requiſita: nec ille qui vult ꝯfiteri tenetur petere licentiā a ꝓprio ſacerdote: ar. efficax eē de procur. c. Is. qui. lib. vi. Nec obſtat ꝙ curatus debꝫ cognoſcere vultū pecoris ſui. Naꝫ vultū exteriorē poterit cognoſcere ſicut prius: ꝛ etiā i tueri ꝛ corrigeř fraterna correctione ꝛ paterna admonitione, ſicut pri⁹. Et quātum ad exteriorē vultū attinet nō minus honeſte viuūt: qui ꝯfitētur fratribus: ꝗꝫ qui ꝯfitētur ſecularib⁹ curatis. Quātū vero ad interiorē vultū: melius poterūt reddere rōnē de confeſſis fratribus ꝛ hmōi: ꝗꝫ de ꝯfeſſis ſibi vel ſuo vicario: qꝛ de interiori vultu parrochianoꝝ qui ſeipꝫ reſpuerūt: ꝛ ſine licentia ſui: vicariuꝫ pape vel epi elegerūt: non hñt reddere rationē: qꝛ per eū nō ſtetit quomin⁹ eos audiret ꝛ inſtrueret: ſꝫ per ſuperiorez qui eis coadiutores dedit ꝛ per parrochianuꝫ qui cum elegit Nec Pe. de pal. vbi. ſ. Dicit tñ Tho. in. iiij. diſt. xviij. q. iiij. ar. iii. q. v. ꝙ ſi alicui cōcedať poteſtas a ſupiori iudice confeſſiones audiēdi parrochianoꝝ alicui⁹ curati: ex hoc nō fit illi ꝑiudiciū: qꝛ poteſtas iuriſditionis nō eſt cōmiſſa alicui in fauorē ſui: ſꝫ ad vtilitatem ꝓximi ꝛ populoꝝ ꝛ dei honorē. Idem etiā tenet. Io. an. i. c. ſi eps. de pe. ꝛ re. li. vi. in prima glo. Idē etiaꝫ tenet Io. an. in cle. duduꝫ de ſepul. vt ſupra patuit. ſ. ꝙ nō teneať petere licētiam a ſuo curato qui vult ipſis fratrib⁹ ꝯfiteri Idē tenet expreſſe Pau. vſi glo. Ber. que hoc dicebat: dāpnata fuit tanꝗꝫ falſa per Clementē. iiij. in quoddā priuilegio qđ incipit. Quidā temere. ¶ Secūdus effectus hui⁹ cōmiſſionis ẜm dictuꝫ. Pe. eſt. ꝙ cōmiſſarius pōt audire ꝯtra ꝓhibitiones alterius prelati: in quo eſt dr̃ia īter ſuperiorē ꝛ inferiorē. Nā inferior ꝯtra inhibitionē ſuperioris nō pōt alicui committere ſicut nec ꝑ ſeipſuꝫ audire cū ita ſit ꝙ poſſet eū ſuſpendere ab audiētia ꝯfeſſionū per aliū. ſicut pōt per ſemetipſuꝫ ꝛ ecōuerſo aūt cōtra inhibitionē iferioris ſuperior pōt ita ꝯmittere ſicut pōt audire co

innito. Similiter ſi eẽnt duo curati de pari: ⁊ vterq̃ in ſolidum: vnus cõtra inhibitionẽ alteri⁹. põt audire ⁊ cõmittere: q̄r par in parẽ nõ hẽt imperiũ. ¶ Quãdo ergo iferior prohibet ne ſubdit⁹ ꝯfiteatur cuicũq̃ ſine ſui licẽtia debet excipe: niſi ſupiori vel ei⁹ vicario: alias temere agit: niſi loqueref talib⁹: qui bene ſciunt ꝙ nõ intẽdit: vel nõ põt ꝓhibere qn ꝯfiteanf tales: ſuperiori ſuo ſicut in religionib⁹: cũ prior ꝓhibet ne quis ꝯfiteaf de tali peccato ſine licẽtia ſui Certũ eſt oibus: ꝙ nõ itẽdit quin poſſit ꝯfiteri magro ordinis: vel ꝓuinciali: vel eorũ vicariis: q̄r ſi ꝓhiberet ſpueremus ei in faciẽ: ⁊ multomagis ſupprior qui nõ põt dare licentiã alteri cõfitendi: cũ ſit vicarius bois q̃diu prior viuit: ſi inhiberet neqs ſine ſui licentia ꝯfiteref ⁊c. derideref Sz mortuo vel amoto priore vices eius gerit per ꝯſtitutiones: vñ reputaf ordinarius curatus: ergo ꝓhibẽs ſubdito ſuo: ne alij confiteaf: dz excipere epm: papã: legatũ: ſummũ penitẽtiariũ ⁊ archiepm duz viſitat: ⁊ habẽtes ab eis poteſtatem. Eps vero debet excipere oẽs p̄dictos: niſi ſeipſum: ⁊ ſic q̄libet excipiat ſuos ſuperiores a tali ꝓhibitione. ¶ Tertius effectus hui⁹ cõmiſſionis eſt: ꝙ tenef curatus ei euchariſtiã miniſtrare ⁊ etiaz alia ſacramẽta exquo dicit ſe ꝯfeſſuz illi qui potuit eũ abſoluere. Nec eſt abſurduz ꝙ det euchariſtiã illi: cuius tñ cõſcientiã ignorat: ſed cũ eque bona ⁊ tuta ꝯſciẽtia: immo tutiori: põt cũ cõicare: qui ꝯfeſſus eſt ſine ſui licẽtia habẽti ptãtẽ: ſicut illũ qui cõfeſſus eſt de licẽtia ſua: vel ſibi: q̄r nec etiã vicarius curati reuelat ſibi cõfeſſionẽ: cũ idẽ curatus dat illi cõionez. Vñ equaliter ſcire dz conſcientiã cõfeſſi vicario ſupioris: ſicut ſcit cõſcientiã talis cõfeſſi vicario ſuo. ⁊ debet curat⁹ p̄ſumere ꝙ meli⁹ ꝯfeſſus eſt: qui confeſſus eſt ei quẽ papa vel epus elegit in confeſſorẽ per totum munduz: vel dioceſim ſuam: q̃z qui cõfeſſus eſt illi. quẽ elegit ipſe ꝓuidendo de ipſo ſuis ſubditis: cum epus nõ debeat hoc cõmittere niſi viris potẽtibus opere ⁊ ſermone vt de offi. ordi. c. inter

cetera. vel etiã ꝗ̃ ei qui con
feſſus eſt illi: quem elegit ipſe
proprio arbitrio de licētia cu
rati generalis; ⁊ hoc niſi cū
eſſet excōmunicatus vel no-
torius peccator: nam tunc an
teꝗ̃ det eucharistiā: debet ei
clare cōſtare de abſolutione
ab huiuſmodi. ¶ Quartus ef
fectꝰ eſt ꝙ peccata cōfeſſa ha
benti talē cōmiſſionē nō te-
netur iterū ꝯfiteri ꝓprio ſacer
doti: vt declarat Jo. xxij. in ex
trauagā. que incipit Vas ele
ctionis. ¶ Quintus effectꝰ ē
ꝙ per hanc cōmiſſionē fit iu
dex qui priꝰ nō erat. Cū enim
ad abſoluēdū requiratur po
teſtas ordinis ⁊ iuriſditiōis:
licet ab habente ordinē ⁊ iu-
riſditionē vel iuriſditionem
tantū: poſſit hec audiētia cō-
mitti habēti ordinē: licet non
habeat iuriſditionē: puta ſim
plici ſacerdoti: ita nō curato
ſicut curato; nō tñ ecōuerſo.
Sacerdos non curatꝰ poteſt
hoc cōmittere: vel curato: vel
ſacerdoti ⁊ ratio diuerſitatis
eſt: qꝛ nō equaliter he due po
teſtates transfundūtur. Ha-
bens enī ordinē ex ſola com
miſſione. nō tranſfert ordinē
ſed ſolū ordinatio ſacramen
talis tranſfert: ſiue ſit iudex ſi
ne nō. Sed iuriſditio ab ha-
bente eā ordinarie ſola com
miſſione trāſfert indifferēter
priuato qui nullā hēbat: ⁊ ei
qui hēbat aliquā: ſed nō iſtā
reſpectu ipſiꝰ. ¶ Sextus effe
ctus eſt ꝙ qui audit cōfeſſio-
nem nō iure ſuo: perdit pote
ſtatē ſuā: delegante mortuo
vel amoto ⁊ idē forte eſt ipſo
excōicato vel ſuſpenſo: niſi in
ꝯfeſſione iam inchoata quā
audit ex tūc quaſi iure ſuo: ſi
cut etiā perdit poteſtatē illo
reuocāte: qꝛ ſoluitur iudiciū:
prohibente illo qui iudicare
iuſſit. ¶ Vnde ſicut epo mor
tuo vel trāſlato: officialis ceſ-
ſat in cauſis: ſic debet ceſſare
penitētiarius in cōfeſſionibꝰ
audiēdis: niſi ꝙ abſoluere po
teſt de peccatis iam auditis
glo. c. gratū. ⁊. c. relatū de off.
⁊ po. iudi. dele. qꝛ mādatum
expirat per mortē mandato-
ris. Similiter ſi dedit cōfeſ-
ſorē monialibus expirat po
teſtas: niſi eſſet rector earum
cui ex officio quaſi prioratus
vel rectorie eſſet audiētia an-
nexa: ⁊ tūc eſſet quaſi ordina
rius. Videretur tñ ꝙ nō ſi-
militer ita expiraret ptās de

legati delegāte excōicato:vel
ſuſpenſo.ſic̄ mortuo vel amo
to.qꝛ in p̄mo caſu retinet de
legans iuriſditionē licet non
vſum:in ſcd̄o aūt neutrū reti
net. Ad hoc autē ꝙ delegat⁹
vtatur iuriſditiōe:regritur ꝙ
delegatus in delegādo q̄dez
hēat iuriſditionē ⁊ vſum ei⁹
qꝛ delegare eſt vſus iuriſditi
onis. Sed poſtq̄z delegauit
nō regritur ꝙ hēat vſum:qꝛ
vſus eius nihil facit ergo ⁊c.
Poſſet tñ dici ꝓbabiliter ꝙ
ſi ep̄s nō exiſtens excōicat⁹:
vel ſuſpēſus iſtituit officialez
vel penitentiariū ⁊ poſtea ex
cōicetur:nihilominus vterq̄z
pōt ꝓcedere in officio ſuo:qꝛ
vtit̄ vice ei⁹ qui iuriſditionez
habet licet nō vſuz per ſe. Si
aūt iam erat excōicatus:offi
cialis nil agit:qꝛ iſtitutio vel
cōmiſſio nō tenuit. ¶De pe
nitentiario vero videt̄ ſecus:
qꝛ etiam nō ſacerdos vel nō
ꝯſecratus qui minus hēt q̄z
excōicatus cōmittere pōt:qꝛ
nō minus eſt cōmiſſio q̄z per
miſſio: qa iure ſuo ſacerdos
audit ꝯfeſſionem.⁊ ꝯmittēs
tm̄ eſt cā ſine qua non ꝓpter
parrochiaꝝ diſtinctionē ⁊ ec
cleſie ꝓhibitionē. Quādo au
tem cōmittēs morit̄ vel amo
uetur nō eſt differētia iter cō
miſſariū in foro penitentiali
aut iudiciali:qꝛ vtriuſq̄z ptās
expirat quātū ad negocia nō
incepta. Hec pe.de palu.diſ.
xvij.q̄ōne.iiij.ar.iij.

¶Differētia iter fratres pre
ſentatos ſcd̄m formā cle.dudū
⁊ ſacerdotes curatos. cap̄.x.

f Ratres predicatores
hūt p̄uilegiuz ꝙ ep̄is
mortuis:qui ipſis ſu
am dederunt auctoritatē vel
cōmiſerunt pn̄t vti ea aucto
ritate.quouſq̄z fuerit ꝓuiſum
eccleſie de paſtore. ¶Itē no
ta qd̄ per iſtos effect⁹:nō hēt
cōmiſſio effectū.in pſonis or
dinum reprobatoꝝ:de quib⁹
dicitur in.c.i.de reli. do.c.i.li.
vi. Hec Pe.de pal:vbi ſup̄.
¶Nota vlteri⁹ differentiā in
ter p̄dictos fratres ſic p̄ſen-
tatos ⁊ curatos. Naz p̄dicti
fratres ex tali preſentatiōe ⁊
commiſſione:pn̄t audire oēs
parrochianos omniū curato
ruz illi⁹ dioceſis vbi ſunt pre
ſentati:ſꝫ nō aliaꝝ dioceſum
⁊ non pn̄t hoc cōmittere ali-
cui. Sed curati:nō pn̄t audi-
re iquantū curati:niſi parro
chianos ſuos tantū:alios nō

niſi cũ licentia epi vel curatorꝝ eoꝝ:ꝛ poſſunt hoc cõmittere alteri.ſ.audire ſuos parrochianos. ¶ Nota etiã aliã dñaz ſm Lan.ꝛ Fran.zaba. in cle.dudũ. Nam curati pñt audire ꝯfeſſiones ꝛ coꝝ vicarij ſibi ſubditorum in dioceſi ſui epi:ꝛ etiã eẍ dioceſim:ſed fratres electi ꝛ p̄ſentati ſcd̃z formaz cle.dudũ.de ſepul.de qua ſupra nõ pñt audire ſeu abſoluere extra dioceſiꝫ: vbi ſunt p̄ſentati:ꝛ ſi ſecus fieret q̃uiſ ꝯfeſſi poſſent ex ignorãtia excuſari:tñ quo ad eccleſiam nõ eſſent abſoluti. Sꝫ ſi ꝯſtaret eis:deberẽt iteꝝ confiteri eis ꝛ ĩfra dioceſim abſolui a p̄dictis. Sꝫ ſi ſine predicta ſolẽnitate cõmitteretur fratrib⁹ ab epo vel a curatis auctoritas audiẽdi ꝯfeſſiões ſimpliciť:tunc poſſent etiã eẍ dioceſim audire ſicut alij vicarij eorũdeꝫ. ¶ De caſibus ẽpis reſuatis:nec curati nec dicti fratres p̄ñtati:pñt abſoluere.niſi inq̃ꝫtũ fuerit a dioceſanis conceſſum.

¶ De caſibus multiplicibus ẽpis reſuatiſ. Cap.xi.

d
E caſibus epiſcopis reſ.de quib⁹ diciť in fine cle.dudũ varie ſunt opiniones doctoꝝ. Aliqui.n.ponũt plures:aliqui pauciores. Unde materia ipſoꝝ caſuuꝫ nõ eſt bene clara. Et in ſumma piſana diciť ꝙ Bñdict⁹ papa.xi.in eẍuagã.inter cunctas declarauit q̃ttuor eẽ caſus epaleſ de iure. ¶ Prim⁹ ſ.pctm̃ clerici:per qd̾ incurriſſet irregularitatẽ. ¶ Secundus de incẽdiarijs. ¶ Terti⁹ de peccato:ꝓpter qd̾ indicẽda eẽt ſolẽnis pnia. ¶ Quartus de excõicatis maiore excõmunicatione. Itẽ declarauit quinqꝫ eſſe caſus ẽpis reſeruatos:de approbata ꝯſuetudine. ¶ Prim⁹ ẽ peccatũ homicide volũtarij. ¶ Secũdus eſt peccatũ falſariorum. ¶ Terti⁹ eſt pctm̃ violantiuꝫ eccľiaſticã libertatẽ. ¶ Quartus eſt peccatũ violantiũ eccleſiaſticã imunitatẽ. ¶ Quitus eſt pctm̃ ſortilegoꝝ diuinatoꝝ ꝛ incantatoꝝ. Quãuiſ autẽ dicta extrauagãs fuerit reuocata per cle.duduꝫ eẍ de ſepul.tñ quãtũ ad dictos caſus nil innouatũ fuit:ꝛ ſi alia ibi ꝯtẽta ſint ꝛ ſic videtur ꝙ adhuc illi remaneãt: ꝛ addiť in piſanella ꝙ pñt nihilomi-

nus epiſcopi in ſuis epiſcopa tib⁹ caſus eis reſeruare ꝑut videt eis expedire:ſicͤ pñt cõſtitutiões facere:⁊ multoma gis ꝯcilium ſynodale vel prouinciale a quoꝝ ſentẽtijs:religioſi nõ valẽt abſoluẽ. Jo. an.in.c.ſi eps de pe.⁊ remiſ. in glo.iij.li.vi. ꝑdict⁊ caſibus addit poſt crimen enorme: ⁊ publicũ homicidiũ: ⁊ ſortilegiuꝫ:oppreſſionẽ pueroꝝ etiã ex caſu:inceſtũ: corruptioneꝫ monialiũ:coitum cuꝫ brutis: matrimoniũ clãdeſtine ꝯctũ vel cõtra interdictũ eccleſie: periuriũ:falſum teſtimoniuꝫ: blaſphemiã dei ⁊ ſanctorum ¶ Hoſtiẽ.vero in ſũma ponit oẽs predictos caſus ⁊ ad dit pctm̃ cõtra naturã:⁊ etiã quodlibet enorme. qđ particularis vel generalis ꝯſuetu do reſeruat ipſis epis:in qb⁹ aliqñ epi remittunt peccatores ad ſedẽ apoſtolicã ꝑpter enormitatẽ criminũ:⁊ ad terroreꝫ alioꝝ.hec Hoſtiẽ.Ego tñ non legi adhuc eſſe aliqđ peccatũ preciſe ita enorme:a quo nõ poſſit abſoluere eps ſubditũ:duꝫ tñ nõ habeat aliquã ſniam excõicationis annexã.Quãuis ãt poſſint abſoluere:ſi aliqñ ad curiaꝫ mittãt:bñ faciũt. ¶ Guil.durã. Speculator in repertorio ſuo vltra ꝑdictos caſus:addit alios.ſ.defloꝛantes virgines vi oppꝛſſas vel ſeductas. Cõtrahentes poſt votum caſtitatis emiſſum. Foꝛnicationẽ cũ iudea vel ſarracena. Cõcipiẽtẽ proleꝫ per adulteriũ:quã vir credit ſuã. Procurantẽ aboꝛſum vel ſterilitatem in ſe vel alio. Cõtrahentes matrimoniũ poſt ſpõſalia iuramento firmata. Cognoſcẽtẽ carnaliter baptiꝫatã ab eo:vel cuius ꝯfeſſionẽ audiuit. Tenẽtẽ ad baptiſmũ vel cõfirmationẽ filios vel filias extra neceſſitatẽ. Verberãteꝫ patrẽ vel matrẽ:⁊ vſurarios. Et tãdem ſic concludit:Tot caſus ponere: nihil aliud eſt:qꝫ ſacerdotum ꝑtãtẽ reſtringere:que eis plenarie data eſt a xp̃o. Vñ breuiter dico:ſacerdotes oia poſſe i occultis quo ad foꝝ pnia le que non ſunt ſpãliter in iure epis reſeruata: ⁊ que non ſunt ipſis ſacerdotib⁹ directe vel ꝑ aliquã cõſequẽtiã interdicta:ar.ex de iudi.c. Et ſi clerici ⁊.c.nup đ ſen.excõi. Hoc tñ fateoꝛ.ꝙ vbicũqꝫ fuerit ali

quod graue delictuȝ vel erroꝛ mẽ ſupioris iudiciũ regrẽdũ eſt:ꝛ idẽ dico i oib⁹ caſib⁹ i q b⁹ ẽ generalis cõſuetudo eccleſie:ꝙ ſint ipis.epis reſua ti.¶Jo.de lig.in declaratiõe quã facit ſup.c.ois ꝺ pe.ꝛ re. ꝓbat ꝛ cõcludit ex dictis im mediate per Guil.Spe.ꝛ ex cle.dudũ fratres p̄dicatoꝛes ꝛ minoꝛes p̄ntatos ꝓ audiẽtia ꝯfeſſionũ:poſſe abſoluere ab oib⁹ caſib⁹ pctõꝝ: exceptis p̄ ciſe illis q i iure reſuãt epis. Sȝ a caſib⁹ quos epi ſibi re ſuãt:vł ꝺ cõſuetudie ſue dio ceſis:vel ex ſuo bñplacito vel p ꝯſtitutiões ſuas ſynodales vł ꝓuinciales poſſe abſoluere: ẽt ſi epi dictos caſus nõ ꝯce dãt.Et ꝓbat ſic cle.dudũ:de ſepul.Statuit ꝙ dicti fr̃es ñ poſſint abſoluere.niſi a caſi b⁹ a qb⁹ pñt curati abſoluer̃: q eis ꝑmittunt̃ i iure:niſi ipſi epi vellẽt aliqd plus cõferre eis.Sȝ Guil.dicit ꝙ nõ ob ſtãte ꝙ doctoꝛes ponãt mul tos caſus epis reſuatos cu rati.n.pñt abſoluere ab oib⁹ occultis q̃ nõ ſunt i iure epis reſuata ꝛ nõ ſunt ipſis ſacer dotib⁹ directe vel p aliquã cõ ſequẽtiã iterdicta.¶Licet er go epiſcopi poſſint reſeruare certos caſus:qui de iure cõ petunt inferioꝛibus : non ta men hoc poſſunt ſimpliciter niſi in duobus caſibus ſecũ dum Guil.ſ. directe vt cum aliqd fuerit legitime i crimie dep̄hẽſi.ꝙ merito fuerit tali ꝑtãte priuãdi.Secũdo idire cte.ſ.p aliquã ꝯñam:vt cum aliqs caſus euenerit in quo ad vtilitatẽ cõem expediat:ꝙ talẽ caſum retineat:ꝛ nõ ali ter.xxv.q.ij.c.de eccleſiaſticis Nõ autẽ expedit vtilitati cõi reſeruare tot caſus ſȝ hoc eſt ponere laqueos i via ſalutis Sȝ ſi aliqs pur velit defende re plures caſus poſſe epos rõnabiliter reſeruare quo ad ſacerdotes parrochiales:cuȝ ſint de foꝛo epoꝝ ꝛ eoꝝ ꝯſti tutionib⁹ ſubiecti:tñ hoc non pñt facere epi erga p̄dictos fratres:qui exẽpti ſunt nec eo rũ oꝛdinatiõib⁹ ſubiecti vt ex̃ de exceſ.prela.c.nimiſ praua. Cuȝ ergo ñ poſſint dicti fr̃es abſoluere a caſibus reſerua tis in iure epis vt dr̃ in dicta cle.duduȝ q̃ pñt ab oib⁹ alijs abſoluere : videlicet reſuatis de cõſuetudine particularis loci:vel ſynodali ꝯſtitutione.

vnum negando:aliud tacēdo ꝯceſſit.di.xxv.c.qualis. Nec pñt prelati dictā ꝯceſſionē reuocare vel defalcare:nō directe negādo licentiā audiendi qꝛ nihilominꝰ hñt eā pro cle. dudū nec indirecte ꝓhibendo parrochianis ne ꝯfiteanť eis ex̄ de ꝑuile.c.q̄to.nec per retentionē multorū caſuū: qꝛ fieret in fraudez legis ꝙ fieri nō d̄bet: vt.c.ꝯſtitutus ex̄ de ꝯceſ.ꝑbē. ¶ Sileat ergo Jo. mo.hic qui dicit:ꝙ ſi ep̄s poteſt artare poteſtatē ordinariam curatoꝝ:p̄t multomagis artare poteſtatē ex ordinariaz ipſoꝝ fratrū:qꝛ qd̄ per ſuperiorem ꝯcediť per inferiorē artari vel reuocari nō p̄t:vt di. xxi.c.inferior.¶ Ad cōſtitutionez aūt cle.de priuile.religioſi.vbi diciť ꝙ caſibus ordinarijs reſeruatis:quēq̄ abſoluere nō p̄ſumant:rn̄dendū eſt, ꝙ hoc intelligēdū eſt de caſibus in iure reſ̄uatis:ſic intēdit cle.dudū:nō autē per conſuetudinē vel ſtatuta alioꝛuz prelatoꝝ:qꝛ illa remouet papa in dicta cle.dudū.a quibꝰ pñt dicti fratres abſoluere:ꝛ per ꝯſequēs videť quicqd dicatur per modernos vel antiquos de talibus caſibus per ep̄os reſeruatis:totū reuocatur per cle.dudū.ſpāliter q̄tū ad dictos fratres. Si.n.ꝯſtitutio poſterior.licet nō faciat mentionē de priori ipſam reuocare noſcanť.c.licet de ꝯſti tu.li.vi.multomagis reuocare debet dicta doctoꝛuz ſi in ꝯtrium ꝓmulgenť hec. Jo.de ligna. Sz Frā.zaba.poſt Lā. dicit.ꝙ de caſibus ep̄alibus nō p̄ōt dari doctrina:cū dependeat ex ꝯſtitutionibꝰ ipſorum ep̄oꝛum ꝛ doctrinis. Et q̄uis Lan.dicat:ꝙ hn̄s irregularitatē quam ſolus papa tollere p̄ōt:non p̄ōt abſolui a pctō an̄ diſpenſationē. Fran. zaba.dicit ꝯtrium.ſ.ꝙ p̄ōt abſolui a peccato remanēte macula irregularitatis. ¶ Quia ergo nō eſt claꝝ qui ſunt caſus ep̄is reſeruati in iure cōmuni:ideo tutior via ē in huiuſmodi:ꝙ fratres ſi pñt ſciant ab ep̄o ; quos caſus vult ſibi reſeruare:ꝛ de illis nō ſe ipedire:oēs vero alios caſus faciant ſibi ꝯcedi. ¶ Certum eſt autē ſ̄m oēs:ꝙ abſolutio ab excōicatione maiori.reſeruatur ep̄isꝰ. Itez diſpenſatio vel cōmutatio votoꝝ. Itē re

laratio quorũdã iuramẽtorꝫ. Diſpenſatio vero in certorũ an ptineat ad epm vel ad aliũ hẽs. ſupra in ſcda parte ſumme. ti. ij. de reſti. c. quarto ꝛ ibi diffuſe. ¶ Fran. zaba. in cle. dudũ. in glo. ſup verbo cõceſſa dic gl. Jo. an. La. Pa. Stepha. ꝛ zẽze. tenere ꝙ epꝰ poſſit reſeruare caſus de qbꝰ curati poterãt ante hãc ↄſtitutionẽ dudum abſoluere. ita ꝙ reſeruatio ꝑiudicet fratribus. i. ꝙ etiã nõ poterũt tunc ab ipſis reſeruatis caſibꝰ abſoluere: ꝙ eſt ↄtra hoc quod hic dicit Jo. de ligna. Et itelligit iſta reſeruatio caſuũ epalium de actibꝰ exterioribꝰ cũ effectu: ꝛ nõ de interioribꝰ: videlicet ſigs ↄſiderauit: vel ẽt queſiuit aliuꝫ occidere: iſtud homicidiũ cordis: non eſt de caſibꝰ reſeruatis epis. ¶ Dicit etiã Pe. de pal. ꝙ iceſtus qui cõmittit a pueris qui nõ hñt vſuꝫ rõnis: nõ eſt de reſuatis epis: qꝛ nec ꝑ hoc tollit virginitaſ nec cãtur affinitaſ. ¶ De ſacerdote qui abſoluit aliquẽ a caſu a q̃ nõ pt. c. xij.

T nota ꝙ ſi cõfeſſor quicũqꝫ aliquẽ abſoluerit de aliquo pctõ a quo nõ põt: ſiue qꝛ eſt reſuatis epo ſiue qꝛ nullam hẽt auctoritatem. Quis grauiter peccet: ꝑcipue qñ abſoluit ſcienter vel ex ignorantia iuris craſſa: tñ ex hoc nõ icurrit aliquã cenſurã vel excõicationẽ ſiue ſit clericus ſecularis: ſiue religioſus talis abſoluẽs ſm Fran. zaba. ꝛ zenze. ſꝫ tenet illũ: quẽ ſic abſoluit auiſare de errore ſuo: ſi cognoſcit vel pt inuenire: Ille tñ quo ad deũ excuſatur: dũ hoc ignorat. Et ꝙ dictũ eſt ꝙ ↄfeſſor debet illum auiſare quẽ abſoluit cuꝫ nõ poſſet intelligitur qñ fieri poteſt ſine ſcandalo notabili. ¶ Unde in cõcilio Baſileñ. quidã multũ periti habita ſuper hoc collatione: dixerũt ꝙ talis ↄfeſſor petat auctoritatem a ſuꝑiori ſuꝑ hoc caſu a quo nõ potuit abſoluere: ꝛ tñ abſoluit: qua habita: vocet illum quẽ abſoluerat cum nõ poſſet: ꝛ per aliquẽ modũ coopertũ interroget de aliqbuſ que ſibi eſt ↄfeſſus. quaſi volens ſe meliꝰ informare: ac ſi plene nõ intellexiſſet: ꝛ ſi qua alia crimina poſtea cõmiſerit ꝛ ſic ab oibus itex abſoluat: de tũc alias audit ꝛ pri-

ns. Vel ſi magnū ſcandaluȝ
ex hoc timeret: ſic q̄ p̄dictus
modus ſeruari nō poſſet: ab
ſoluat abſentem: ſi ab vltima
ↄfeſſione credit pſeueraſſe ta
leȝ in gr̄a aut vt alijs placuit
ſi ex hoc timeret nōbile ſcan
dalum euenire: cōmittat xp̄o
ſummo ſacerdoti p̄ſertiȝ qn̄
multitudo eſt ſic neglecta: vl'
multū diſtat a loco vbi eſt cō
feſſor. ¶ Sȝ ſi religioſus ab
ſoluēt aliquē ab aliq̄ ſnia ex
cōicationis: ſuſpēſionis: vl' in
terdicti in iure poſita: icideret
in excōicationē: a qua nō poſ
ſet abſolui citra ſedē ap̄licaȝ
ex̄ de priui. religioſi. i cle. Se
cus ſi abſolueret a ſnia hois
q2 tūc nō icurreret ſ3 Pau.
q̄uis grauiter peccaret. Sed
clerici ſeculares abſoluēdo a
ſentētijs iuris: q̄uis ⁊ ipi ma
le faciant: non tamen aliquā
incurrunt cenſuram.

¶ An in generali cōceſſione ↄtineat̃ ſpecialis. Capl'ȝ. xiij.

n Ota etiaȝ q̄ vt dicit
Jo. an. ſup. c. Tua no
bis in glo. ex̄ de offi.
vica. Si ep̄s dedit vicariū ge
neralē: ⁊ in mādato aliqd ex
preſſit de his que reqrūt ſpe
ciale mādatū: ſecuta generali
clauſula: ⁊ oīa alia que p nos
poſſumus: ēt ſi mādatum exi
gant ſpāle: ſ̄m Hoſtiē. ſatis
videt̃ q̄ talis ēt poſſit ſpālia
ad inſtar pcuratoris. Secus
ſi aliqd de ſpālibus nō fuiſ
ſet ibi exp̄ſſuȝ: hec Jo. an. qd̄
videt̃ itelligendū, quātum eſt
de virtute verboꝝ: ⁊ i foro cō
tentioſo. Nā ſi in foro ↄſcie
tie alicui ↄſtaret de itētione
ↄferētis auctoritatē: q̄ ille itē
derit hoc: ēt ſi nō expreſſiſſet
aliqd in generali ↄceſſione: i
telligerētur ſpālia. xxij. q. v. c.
humane: ⁊ hoc idem dici pōt
de auctate data ab ep̄o cōfeſ
ſorib⁹: q2. ſ. dicēdo: do vobis
auctatē meā in ↄfeſſione: nō
intelligit̃ pp̄ter hoc cōceſſiſſe
caſus ſuos niſi alicui ↄſtaret
q̄ per hec verba generalia in
tēdit caſus ſuos ↄcedere: ſed
dicendo iſtū ⁊ illuȝ ⁊ omnes
alios meos caſus: tunc intel
ligitur totum dediſſe.

¶ Quid poſſint penitentiarij curie romane. Capl'm. xiiij.

e T nota q̄ pn̄iarij mi
nores i curia. pn̄t ab
ſoluere vndecūq3 ve
niētes ab oībus caſib⁹ pctōꝝ
⁊ ſententijs ep̄is reſeruatis.
Habent. n. auctoritatē quaſi

epiſcopalez in foro penitẽtie
ꝛ maiorẽ:quo ad quoſdã ca-
ſus excõicationis ꝛ diſpẽſati
onis. Sũmus vero penitẽtia
rius:adhuc habet maiorẽ.in
pluribus alijs caſibus excõi
cationis ꝛ diſpenſationis.

¶Quid fiẽdũ qñ ꝯfeſſor nõ
intelligit penitentẽ. Cap.xv.

n Ota vero ꝙ cũ ꝯfeſ
ſor nõ intelligit peni
tentez:aut ex impitia
lingue:aut ex dormitione:aut
ex diſtractione mẽtis ad alia
applicate:vel ex alia cã ſꝫ Jo.
de neap.in q̃libet:ꝙ cũ ſacrã
lis ꝯfeſſio ꝑexigat ꝯfeſſionez
ꝯfeſſio vero importat reuela
tionẽ:que nõ põt eſſe ſine re-
latione vni⁹.ſ.ꝯfitentis ꝛ pce
ptione alteri⁹.ſ.ꝯfeſſoris:qꝛ ſi
alteꝝ iſtoꝝ deficit in ꝑfato ca
ſu credo de illo peccato nõ eſ
ſe factã ꝯfeſſionẽ:ꝛ per conſe
quẽs nõ impẽdi abſolutionẽ
hec ille. Et ſm hoc tenet di-
cere illi:ꝙ iteret ꝯfeſſionem.
Si tñ nõ hoc facit:ꝛ ꝯfeſſus
quidẽ de hoc nõ ꝑpendit.ab
ſolutus eſt corã deo:nec tene
tur iterare quouſqꝫ ſciat illũ
nõ ꝑcepiſſe ſeu itellexiſſe pec
cata ſua ꝛ h̄ vera ſunt de pec
catis grauib⁹.i.moꝛalib⁹: que
ſunt de neceſſitate ꝯfitenda:
nõ autẽ de venialib⁹:ad que
quis nõ tenet de neceſſitate:
ꝛ vbi talia modica raro ob
audiuntur ab eo qui alias co
gnoſcit perſonam.

¶Explicit prima pars q̃ fuit
d̾ ptãte ſeu auctãte ꝯfeſſoris.

¶Incipit ſcda pars que erit
de ſcia ipſi⁹:ꝛ hẽt.v.§.primuſ
§.ſ.ꝙ duplex eſt clauis ordi-
nis.ſ.ſcientie ꝛ potentie.

d Icto de ptãte con
feſſoꝝ nũc vidẽdũ
eſt de ipoꝝ ſciẽtia
Eſt.n.duplex cla-
uis ordinis.ſ.clauis ſciẽtie : ꝛ
clauis potẽtie. Vñ xp̃s Pe
tro dixit. Tibi dabo claues
regni celorum. Matth.xvi.
¶Nota tamẽ ꝙ iſta ſciẽtia
nõ dicitur clauis:ſed ipſa po
teſtas diſcernẽdi atqꝫ exami
nãdi ſiue cognoſcẽdi in foro
ꝯſcientie ꝛ poteſtas determi
nandi:ſeu diffiniẽdi cãm.i.li-
gãdi ꝛ ſoluẽdi: dicitur clauis
potẽtie. Iſta vero duplex po
teſtas eſt vna in eſſentia: ſed
duplex in effectu. Sciẽtia au
tem acquiſita non eſt clauis:
ſed bene iuuat vti claui:ꝛ de
his clauib⁹ habes diſtin.xx.
per totum.

¶ Quāta ſciētia requiratur in confeſſione. §. ij.

De quantitate ſcientie d cōfeſſoris quātum .ſ. oporteat cū hēre peritiā: dicit Aug. de pe. di. vi. c. i. Oportet vt ſpūalis iudex ſciat cognoſcere qcqd debet iudicare. Dicit Tho. in. iiij. diſ. xvij. q. iij. ar. v. in fine in expoſitione littere. Hec ſcientia ꝛ ſi nō ſit maior: tn̄ debet eē tāta: vt ſciat diſcernere iter peccatū ꝛ nō peccatū: ꝛ peccatuꝫ mortale ꝛ veniale: ꝛ ſi in aliquo eſſet dubitatio ſciat dubitare: vt poſſit ad peritiores recurrere. Alb. aūt in. iiij. dicit ꝙ nō tenet ſacerdos ſcire diſcernere: niſi i cōi. que ſint capitalia: ꝛ que mortalia cōmunia: ꝛ que venialia ex genere. Sꝫ hec neſciēs dic idē: puto ꝙ peccat mortaliter talis audiēdo ꝯfeſſiones: ꝛ euꝫ inſtituēs: plus peccat q̄ȝ ipſe: ꝛ eū permittens inſtitutū miniſtrare. ſi ſua itereſt talē probibere. ¶ Dicit etiā ꝙ in perplexis caſibꝰ ſacerdos eccleſie parrochialis: dēbet eſſe ita diſcretus: vt talia difficilia eē ſciat: nec eſſe ꝑcedēdū in eis. ſine ſupioris ꝯſilio vel auctoritate. Hec Alb. i. iiij. ¶ Durādus ordinis minoꝝ in ſua ſumma cōfeſſoꝝ. li. i. pte. j. d. j. dicit: ꝙ quotiēs ꝯfeſſor ſe ingerit ad cōfeſſiones audiendas: totiēs ſe offert ad rn̄denduꝫ de quolibꝫ: ꝛ interdū de caſibꝰ inopinatis: ꝛ alias inauditis: ꝛ qōnibus ſeu caſibꝰ valde perplexis Dēt ergo cōfeſſor ſcire diſcernē: inter peccata ꝛ differētias peccatorū. ¶ Vnde ſcire dēt cōfeſſor: ſi ea que exprimit ſibi penitēs: ſint pctā vel nō puta an bella principū ꝛ ipſoꝝ exactōes ſint licita vel ne: ꝛ vtrū ꝯtcꝰ qui fiunt ſint liciti vel illiciti. ꝛ qn̄ ad reſtitutionē teneat. ꝛ qn̄ nō: ꝛ an ei debeat ꝓhibere cōmunionē: vel cōcedere: qꝛ ſi ꝯfeſſor iudicat licitū: qđ eſt illicitū: tā ꝯfeſſor q̄ȝ penitens in foueā cadunt: niſi forte ꝓbabilis ignorantia eū excuſet: puta ſit hēt aliquē doctorē autēticū ꝛ famoſuꝫ: cuiꝰ opinioni imittitur: Vn̄ ſi cōfeſſor nō eſt expertus in caſibus: ita ꝙ nec nouit dubitare: nec per ſe iudicare: cū periculo aīe ſue audit ꝯfeſſiōes Hec Durādus. Pe. de pal in. iiij. di. xix. oſtendit maiorē

ſcientiam requiri in eo qui ſe ingerit: q̃ʒ in eo qui ponitur ad hoc a ſuperiorib⁹ ſuis ex obedientie iniũctione ⁊c. De primo põt intelligi dictũ rigoroſum Duran. de ſcd'o dictum Tho. ⁊ Alber. Dicit. n. ipſe pe. diſti. xix. q. i. ar. i. Omnis ſacerdos habet clauẽ ſcie ⁊ potentie. i. auctoritateʒ diſcernẽdi: ⁊ potentiã ligandi. ⁊ ſoluendi: licet multi nõ hñt ſciaʒ debitã. Et ecõuerſo. Multi nõ ſacerdotes hñt ſciam: qui non habent auctoritatẽ diſcernendi. Secundi quidẽ ſine peccato. ſed primi cum peccato ſuo: ſi hoc ꝓcurarent: alias ſi inuiti ponerentur excuſati ſunt: ſi propoſuerũt impedimentum nec ſunt auditi. Munus. i. officiuʒ iudicãdi neceſſariũ eſt. Et põt ad hoc cõpelli. ſ. ad officiũ iudicãdi ⁊ ad prelationẽ: carẽs ſcia: ⁊ tunc nõ peccat: ſicut in religionib⁹ conſuetũ eſt fieri. Et ꝙ dicit Greg. ꝙ ſi indign⁹ eſt: non debet obedire: ⁊ ſi dignus vir debet obedire: itelligendũ eſt de illo qui hẽt defectus: qui ſunt iuris: videlicet irregularitatis: ⁊ tũc nõ debet obedire niſi ab eo per diſpenſationeʒ amoueatur: alias tenetur religioſus obedire alioqn quilibet religioſus bonus: qui reputaret ſe indignũ refugeret: ⁊ ſic ſoli indigni ꝓmouerentur ⁊ ponerentur. Qui vero non coactus: ſʒ ſpõte accipit poteſtatem ſiue ꝑlationis: ſiue audiẽdi ꝯfeſſiones: nõ hñs ſufficiẽtem ſcientiam: peccat. Sed q inuit⁹ ⁊ coactus nõ accipit: ſʒ ſuſcipit: non peccat. Vñ ſine peccato ab inſcio hẽri ⁊ ſuſcepi põt. ſed accipi nõ põt poteſtas iudicandi vbi. ſ. hec pe. Si tñ in eo eſſet tãta ignorãtia: ꝙ oĩo ineptus eẽt qr nec etiã ſcit: que Tho. ⁊ Alber. dicũt ſupra: credo ꝙ nõ excuſaretur a pctõ: etiã ſi ex obedientia iniuncta poneret ſe ad id. ad quod omnino ineptus eſt cum periculo animarum.

¶ An cõfeſſor teneatur ſcire an pctã in cõfeſſione audita ſint mortalia vel venialia. §. iij.

Vtrum aũt ꝯfeſſor teneatur ſcire de oĩbus q̃ ſibi dicũtur in cõfeſſione: an ſint mortalia vel venialia? Henricus in q̊libet ſic rñdendo diſtinguit. Peccata ſunt i duplici genere. Quedam ſunt pctã: qr ꝓhibita: qr ſi nõ eſſent ꝓhibita nõ eſſent

peccata: vt ſunt oia que ſunt mere de iure poſitiuo: vt audire miſſam die dñico: ſemel in ãno ɔfiteri ꝛ cõicare ꝛ huiuſmodi. Et talia tenet̃ qlibet ɔfeſſor ſcire: niſi hẽat cãm rationabilẽ que eũ excuſet: vt ſi forte tẽpore ꝓhibitionis: erat in terra longinqua vel in carcere. Alia ſunt pctã: nõ q2 ab hoie ꝓhibita: ſed quia de nã ſui mala ſunt: et ſi nõ ꝓhibeantur ꝛ hoꝝ quedã ſunt capitalia: ꝛ iſta tenet̃ quilibet ɔfeſſor ſcire: ſaltẽ in generali. ſ. ꝙ ſunt ſeptem pctã capitalia: vt ſupbia luxuria ꝛc. Hec enim ſunt quaſi elemẽta ꝛ pricipia que de neceſſitate quemlibet ɔfeſſorẽ ſcire opꝫ. Quedã vero ſunt pctã que ſunt ſpecies pctõꝝ capitaliũ: vt illa que recipiunt hoꝝ pdicationem: vt fornicatio ꝛ ebrietas ꝛ hmõi. Fornicatio vero luxuria qdã eſt. ꝛ ebrietas quedã gula. Et hoꝝ peccatoꝝ que ſunt ſpẽs: quedã ſunt que ipoꝛtãt malũ de ſubſtãtia ſui actꝰ: eo ꝙ ſta tim noiata habeãt annexum maluꝫ: vt fornicatio: ꝛ de talibus etiã ɔfeſſor ſcire tenetur vtruꝫ ſint mortalia vel non. Quedam vero de ſubſtantia ſui actus non habent deformitatẽ: ſꝫ ex libidine faciẽtis: ſicut cognoſcere vxorẽ ꝓpriã nõ eſt peccatũ de ſe: tñ poſſet quis vxorẽ cũ tanta libidine cognoſcere ꝙ eſſet pctũ mortale: vt ſi eã cognoſceret etiã ſi nõ eſſet vxor eiꝰ. ꝛ de talibꝰ nõ opꝫ ꝙ ɔfeſſor ſciat vtrum ſint mortalia vel venialia: q2 nec ɔfitentẽ frequenter ſcire oportet. Alia ſunt peccata q̃ ſunt filie peccatoꝝ capitaliuꝫ: vt illa pctã quoꝝ fines terminant̃ ꝛ ordinãtur ad fines capitaliũ: ſicut dolus ꝛ acqſitio rei iiuſte. ꝛ de talibꝰ peccatis frequẽter opiniones ſunt cõtrarie iter doctores: ꝛ de talibus nõ tenet̃ ſimplex curatꝰ nõ ordinariꝰ ſcire vtrum ſint mortalia vel nõ. ¶ Curatꝰ ãt ordinariꝰ: vt epͣs ꝛ archiepͣs: ꝛ ceteri alij ſupiores plati: tenet̃ ſcire: q2 ipſi ſunt purgatores ꝛ tenẽt alios purgare: pficere ꝛ illuminare. ꝛ ideo tenẽtur ſcire nouuꝫ ꝛ vetus teſtm̃ hec ille. ¶ Caueat aũt ɔfeſſor ne ſit pceps ad dandũ ſniam de mortali: qñ non eſt certꝰ ꝛ clarus. Et vbi in aliqua materia varie opiniones ſunt q̃ꝫ pluriũ ꝛ ſolẽniũ doctoꝝ: vtrũ

fit licitum vel illicitū: ſicut de non ſoluēdo decimas vbi nō eſt conſuetudo parati tñ ſunt ad danduȝ ſi eccleſia peteret qđ quidā dicūt eos eē i ſtatu damnationis: vt Inno. Alij vero dñt ꝙ non: vt Tho. Jo. an. Archi. ꝛ de emptiōe iuriū montis florētie: vel ꝑſtitis venetoꝝ ꝙ qdaȝ dñt eſſe vſurā. alij licituȝ dñt ꝛ in multis huiuſmodi: ꝯſulat tñ ſp ꝙ tutius eſt. ſ. a talibus abſtinē: ex de ſpon. c. Juuenis. Non tñ ꝯdemnet ꝯ̄riū facientes: ſeu ꝯ̄riam opinioneȝ tenētes: nec ꝓpter hoc deneget abſolutionem. Sȝ vt dicit Gui. dicat ꝯfeſſor ꝙ illud faciēdo nō eſt tutū: ſed dubiū: ꝛ iō bene ſibi prouideat. ¶ Si aūt omnino ꝯſcientia ꝯfeſſoris dicta et illud eē mortale: ꝛ nō poſſet cōſcientiaȝ deponere: qđ tñ deberet ad ꝯſiliuȝ ſapientū: nullo modo dȝ facere cōtra conſciētiā: qꝛ peccaret mortaliter xxviij. q. i. c. deinceps. §. vlt. ex his iuncta glo. Sȝ cū illđ tale eſſet ꝯtra cōem opinioneȝ doctorū: ꝛ cōiter ſic ſeruatur a ſapientioribꝰ: quis aliqueȝ doctoreȝ audiret ꝯ̄riū tenere: non dȝ illi de leui adherere.

¶ Quō vero qs debeat dponere in hoc ꝯſcientiaȝ erroneam vel ſcrupuloſaȝ habes in i. parte ſūme ti. iij. c. de cōſcia.

¶ Quod iteranda eſt confeſſio in ſex caſibus. §. iiij.

ſ Cire etiā tenet̄ confeſſor: qui ſunt illi caſus in qbus tenet̄ qs iterare ꝯfeſſionē: qui ſunt qttuor ſm Pet. de pal. in. iiij. di. xvij. q. v. ar. iij. Duo vero ſunt ex pte ꝯfitētis. ¶ Primꝰ ſm Pe. Tho. Ray. Hoſti. ꝛ oēs alios. ſ. qñ aduertenter tacet aliqđ qđ eſt mortale. vel credit. vł probabiliter dubitat eſſe mortale ex verecundia vel alia cauſa iniuſta: tunc etiam mortaliter peccat: cōmittēdo fictionem in ſacramēto ꝛ notabilem irreuerentiaȝ. ꝛ iterare tenetur talem confeſſionē. Si tamen talis confitetur eidem cui ꝛ priꝰ: ꝛ ille habet in memoria peccata eius: ſufficit dicere illud occultatum ꝛ illam fictionem ſecūduȝ Duran. ordi. minorum immo etiam ſi non haberet in memoria vt patet in ſi. v. caſus. Sed ſi dimitteret ex aliqua iuſta cauſa: puta: quia ꝓbabiliter dubitat cuȝ ſollicitanteȝ

ad malum de quo cõfitet᷑: vel reuelatorẽ ↄfeſſiõis: vel dicẽdo id cũ ſit cõfeſſor manifeſtaret pctm̃: qđ audiuit: puta: ſi iniuſte abſoluit cũ nõ debeat ⁊ in his caſib⁹ nõ habẽdo copiam: niſi talis ↄfeſſoris: cui cõfitendo. aliqd p̃dictorũ ſequeretur: tũc ſatis videt᷑ ꝙ ſit excuſatus. Dicit ẽt p̃dict⁹ Duran. ꝙ ſi ex ignorãtia craſſa ⁊ ſupina aliqđ retinuit mortale: q꞉ noluit cogitare de ſuis peccatis: tenet᷑ totũ iterare: ſecus ſi ex ignorantia ꝓbabili: q꞉ tũc ſoluꝫ illud qđ dimiſit. ¶ Secundus eſt. ſm̃ Tho. ⁊ Pe. quãdo nõ ipleuit pniãm ſeu ſatiſfactionẽ iniunctã pro mortalibus: ex ↄtẽptu: vel ex negligẽtia ⁊ eſt oblitus eius. Si. n. eius recordaret᷑ adhuc poſſet pficere: ⁊ tũc perficiendo iterare nõ tenet᷑: ⁊ p̃cipue qñ nõ eſt ſibi p̃fixus termin⁹ quẽ nõ poſſit trãſgredi: q̃zuis ſibi ſit declaratum in quo ipſam debeat facere. vel in alio tpe ipſam ſupplere. Eo ipſo aũt ꝙ facit ſibi ꝓpoſitum nõ implendi pniam ſibi iunctaꝫ pro mortalib⁹ ex negligentia: vel ↄtẽptu: peccat mortaliter q꞉ tenet᷑ ad illã ſub precepto. Secus vero eſt: de pnia iniũcta pro venialib⁹: ad quaꝫ nõ tenet᷑ de neceſſitate ſm̃ Tho. Idem ſi pniam iniunctã pro mortalib⁹ dimitteret ex ipoſſibilitate: puta ifirmitate ⁊ huiuſmodi. Poſſet tñ pnia iniuncta ab vno ↄfeſſore. mutari ab alio cui ↄfitet᷑: etiaꝫ ſine audientia ↄfeſſionis pctõꝝ illorũ pro quib⁹ erat impoſita: ſm̃ Pe. de pal. De hoc vide i. iij. p. ſum. ti. xiiij. c. xviij. §. ſi. ¶ Terti⁹ caſus ſꝫ Pe. Tho. Ray. ⁊ Hoſti. eſt ex pte ↄfeſſoris: videlicet qñ notabiliter eſt ignorãs ſacerdos: ita ꝙ neſcit diſcernere iter mortale ⁊ veniale de cõmunib⁹ peccatis ⁊ p̃cipue cũ penitens habꝫ caſus intricatos ⁊ difficiles Concor. Durã. ⁊ addit. ⁊ hoc niſi penitens ſit peritus ⁊ inſtruat ↄfeſſorẽ. Cum autẽ vadit ad euꝫ: quem ſcit idiotã ⁊ ignorantẽ: tenet᷑ iterare. Hec Durã. qđ videt᷑ intelligenduꝫ qñ põt hẽre aliũ ſufficientem. Nam ſi aliũ hẽre non põt: ⁊ multomagis qñ eſt in p̃iculo mortis: põt ⁊ dẽt confiteri ei quẽ hꝫ. Vñ Aug. dic̃ de pe. di. vi. c. cui ãt. Qui vult ↄfiteri vt inueniat grãꝫ: ſacerdoteꝫ

querat ſcientez ſoluere ꝛ liga re. ¶ Quart⁹ caſus eſt ex par te ꝯfeſſoris. Eſt aūt ex in ipotētia abſoluēdi ſꝫ Pe. Tho. Ray. ꝛ Hoſt. q̄ pōt eē dupliciter ſꝫ Pe. de pal. ꝛ Durā. vel qꝛ hēt poteſtatē artatā ab ſoluendi: qꝛ. ſ. ab aliq̄bus peccatis nō pōt abſoluere. ſupiore reſeruāte ſibi illos: ꝛ tñ ab illis de facto abſoluit. Et confeſſus illi cū ei hoc ꝯſtat: tenetur iteꝝ ꝯfiteri: nō quidez oia ſm Pe. de pal. ſꝫ illa tm̄ de quib⁹ nō potuit abſoluer̄. Aut hoc eſt qꝛ nullā habuit poteſtatē: ꝛ hoc qꝛ nō erat ſacerdos q̄uis reputaretur: vel qꝛ nō ſubditus: vel qꝛ intruſus. aut qꝛ excōicatus vel ſuſpenſus ab officio huiuſmōi: ꝛ ab ſolutus a tali. cū illi hoc ꝯſtat tenet̄ iteꝝ ꝯfiteri: qꝛ realiter: nō eſt abſolutus: q̄uis ignorantia facti excuſet euz in conſpectu dei ac ſi eſſet abſolut⁹: dum neſcit ſm Thō. in quolibet. i. q. ix. ad. iij. Sed Pe. de pal. in. iiij. di. xvij. q. vi. ſic diſtinguit ꝛ notabilr̄. Quia aut impedimētū qđ habet abſoluens: eſt iuris diuini vel humani: ſi iuris diuini: videlicet qꝛ nō fuit baptizat⁹ talis: vel non ordinatus: ꝛ in hoc caſu abſolutus a tali: tenet̄ iteꝝ cōfiteri: hoc ſcito: nec papa poſſet de ꝯtrario diſpenſare. Si vero ipedimentū eſt iuris humani: puta qꝛ ſuſpēſus eſt vel excōicatus ꝛ hmōi: tūc impedimentū aut eſt notoriuz: aut occultū. Si notorium puta qꝛ manifeſte vel publice verberauit clericū: ꝑpter qđ eſt excōicatus notorie: aut manifeſte itruſus. ſ. ꝑpter cōceſſionē ſecularīū poſit⁹ in eccleſia curata ꝛ nō per canonicā cōceſſionē: ꝑpter qđ titulum non hēt nec poteſtatē ſuper parrochianos illi⁹ eccleſie: talis cōfeſſus iſti. tenet̄ iteruz cōfiteri hoc ſcito. Si vero impedimētum eſt occultū: tūc autē confitēs ſcit illud impedimentuz: aut neſcit. Si ſcit: cōfitendo illi tenet̄ iterū cōfiteri: ꝛ peccat mortaliter cōmunicando illi in diuinis. Sed ſi neſcit ipedimentū qđ etiā alijs occultum eſt ꝛ hoc ignorātia facti: puta percuſſerat clericū nullo vidente: tūc nō tenet̄ iterare. Argumentū ad hoc. de ſententia ſerui: qui liber putabatur publice que rata eſt. Sed ſi hoc neſciret. ignorantia iu-

ris:puta q2 ſcit illum percuſſiſſe clericū ſʒ credit nihilominus ipm poſſe audire ↄfeſſiones:non excuſat̃ propter hoc quin teneat̃ iterare ↄfeſſionē ſm̄ Pe.de pal. ¶ Quint⁹ caſus in quo quis tenet̃ iterare ↄfeſſionē ſm̄ Pe.de pal.vbi ſupra:eſt impedimētuʒ ex pte ↄfitentis ſcitū vel oblitū: vel ignoratū.ꝓbabiliter:puta: q2 erat excōicat⁹ maiori vel minori excōicatione:licet neſciret:⁊ cū poſtea ſciuit:tenet̃ iteruʒ ↄfiteri ſic abſolutus:q2 ligat⁹ excōicatione abſolui non potuit a peccatis.⁊ ꝓbabilis ignorātia p̄ſeruat a culpa ⁊ a pena irregularitatis:ſʒ nō facit eū nō eſſe excōicatum: pp̄ qđ ſi tunc eligeret̃: vel ſibi beneficiū cōferet̃ ignorantia nō faceret:ꝙ ſibi aliqđ ius acquiretur.c.aplice.ex̃ de cle. excō. mi.in glo. Eſt aūt minus capax ſacramētoꝝ:a quorū participatiōe directe excludit̃ :q̄ʒ quorūcūqʒ alioꝝ.⁊ ideo abſolutio nulla. ¶ Et dicit idem Pe.ꝙ in hoc caſu ēt in alijs in qbus quis tenet̃ iterare cō feſſionē:ſi ↄfiteretur eidē:non oporteret iterare peccata explicite ſʒ ſolū implicite: dicendo:peccaui in illis que alias vobis dixi:ſicut ſi nulla fuiſſʒ abſolutio de facto. Dilata.n. abſolutio p̄ multos dies fieri pōt:ēt ſi ipſe oblitus fuerit: dum tn̄ pnia ei pri⁹ innotuerit:q2 ſi nō taxaſſet pniaʒ:tūc oporteret ad memoriaʒ reducere:vt modereretur iuſte:pp̄ qđ remittens ad ep̄m ſi non abſoluat: debet pniato inoteſcere ꝙ poſt redituʒ abſoluēs iniūget:dicēs facias qđ tibi dixi:q2 ligare nō dʒ antequā abſolueret:ita ⁊ in propoſito. Hec Pe.d.xvij. q. v.ar. iij. Guil. ēt dicit ꝙ pnia nō requirit tantā ↄtinuitatē agendoꝝ ⁊ dicendorū ſicut alia ſacramēta. Sed in vna die poteſt fieri pars ↄfeſſionis ⁊ in alia die altera:vel in vna die ↄfeſſio audiri:⁊ in alia impēdi abſolutio:⁊ iniungi penitētia peccatorum. ¶ Sextus caſus eſt quādo quis facit confeſſionem in mortali ſine propoſito abſtinendi. Sed quia iſte caſus hʒ varias opiniones ⁊ eſt ſatis difficilis : declarabitur in ſequenti.§.

¶ An valeat confeſſio ab incontrito facta:vt eam iterare non oporteat.§.v.

v Na ex cõditionibus confeſſionis eſt ꝙ ſit lachrymabilis.i.cum dolore ſeu diſplicẽtia de peccatis:ſaltẽ ſm rõnez. ¶ Unde querunt doctores:vtrũ cõfeſſio facta a nõ cõtrito:qr.ſ. nõ dolet ſufficienter:vel non proponit ſe abſtinere a peccatis:valeat ita ꝙ nõ teneat̃ eã iterare. Et rñdet Pe.de pal. in.iiij.di.xvij.q.viij.ꝙ ad hãc queſtionez eſt triplex modus dicendi. ¶ Primꝰ eſt:ꝙ non valet ad remiſſionem culpe nec pene.nec tũc nec recedente fictione vnde ⁊ tũc tenetur iterare:⁊ hec eſt opinio.goſ. in quolibet. Ray.⁊ Hoſti.in ſumma.Bonauẽ.in.iiij.Duran.Rob.Olchot.⁊ Vincẽ. in ſpeculo hiſtori. ¶ Secundus modus dicendi eſt:ꝙ talis ꝯfeſſio valeat ad remiſſionem culpe:qñ impenitens cõfitetur ⁊ abſoluitur:licet tunc nõ recipiat fructũ ꝯfeſſionis tñ recedente fictione recipiet ſicut dicitur de baptiſmo. Et ratio huiꝰ opinionis forte eſt: qr ſicut in baptiſmo ĩprimit̃ caracter ad quez recedente fictione:ſeqtur gratia:ita in penitentia imprimitur quidam ornatus ad quez recedente fictiõe ſequitur gratia. Et hec eſt opinio Pe.Tho. Ricar. in.iiij.diſtin.xvij.Jo.⁊ Ber.i glo.videt̃ etiã eſſe Gratiani de pe.di.i.c.mẽſuraz.In.§.ſequenti dicit.n.ꝙ nõ eſt neceſſe ꝙ petã que ſemel ſacerdoti ꝯfeſſi ſumus:eadez denuo ꝯfiteamur. ¶ Eſt ⁊ tertiꝰ modus dicendi concordans ambas. Aut.n.talis nõ habet intentionez cõfitendi ſacramentaliter ⁊ abſoluendi:ſ; deridẽ dũ:aut habet intentionẽ confitendi. In primo caſu nõ liberatur a p̃cepto diuino de confeſſione:qr ſine intentione nõ põt ſuſcipi eſſentia ſacramẽti qđ ꝯſiſtit in vſu:vñ tenet̃ iterum ꝯfiteri. Si autẽ intẽdit: tunc diſtinguẽdũ eſt:qr intendens implẽ p̃ceptuz ⁊ ſuſcipere veruz ſacramentum quod eccleſia confert.aut nullaz habet penitentiam de ſuo peccato: aut aliquam:ſi nullam tunc penitentie ſacramentuz non ſuſcipit: quia poteſtas huius ſacramenti eſſentialis que conſiſtit in actu ſuſpicientis eſt actus interior: vnde ſine eo non eſt:ſicut non eſſet matrimoniuz ſi quis intẽde-

ret vex ſacramētuȝ ſuſcipere: nō tñ cōſentire niſi in carnaleȝ copulā ⁊ ad tēpus. Sed ſi aliquā habet penitētiā de peccatis ſuis:tūc iteꝝ diſtinguendū eſt:qꝛ aut taleȝ habet penitētiaȝ ꝙ ſufficit cū ſacramento:puta attritus accedit ad cōfeſſionē ex quo fit ibi cōtritus vi clauiuȝ:vnde fugat̄ fictio:⁊ ſic nō habet dubiū qꝛ ⁊ ſacramentū ſuſcepit ⁊ effectum ciꝰ ſ.remiſſionē peccatorū.vnde nō tenet̄ iterare:⁊ ſimiliter imo fortius:ſi accedit ꝯtritus Si vero habet talē pniam:ꝙ nō ſufficiat cum ſacramento ad gratiam:quia nec etiam attritꝰ accedit:tunc eſt vera opinio.Tho.ſ.ꝙ recedente fictione tūc incipit valere ꝯfeſſio:⁊ nō tenet̄ cōfiteri niſi fictioneȝ ſuam:puta ſi habuit quendaȝ dolorē imperfectū ſed qꝛ nō ſufficiēter diſcuſſiſſet cōſcientiā ſuā:putabat aūt diſcuſſiſſe quantū ſufficiebat:vel ſi dolebat de pctō preterito nō ꝓponēs cauere in futuro:aut ecōuerſo:vel dolor nō erat maximꝰ ſicut debebat:ipſe tñ ſecūdū ꝯſciam ſuā nō erat fictus licet ſecūdū veritatē eſſet ⁊ ſic nihil celauit:qꝺ crederet mortale:per conſequens ſecundū ſuum iudiciū cōcurrebāt oia que erāt neceſſaria:poſtea autem certificatus de errore ſue cōſcientie:penitet de illo defectu. ¶ Poteſt igitur opinio Tho.multis modis ſaluari.

¶ Vno modo loquēdo ꝺ eo qui fictus eſt priuatiue nō poſitiue:qꝛ.ſ.habet dolorem ſed ita imꝑfectuȝ ꝙ nec cū ſacramēto actu ſuſcepto ſufficit ad ꝯtritionē:nihilominus tamē hāc imperfectioneȝ que eſt fictio nō confitetur:quia credit eē ſufficienter diſpoſitus:⁊ ſic nō sciēter celat peccatum:qꝺ fuit in hoc quia.ſ.nō examinauit conſcientiā ſuam ſicut debuit: ⁊ ſic qꝛ erat error iuris diuini nō tollit fictionē reſpectu vltimi effectus ſacramenti:qꝛ improbabilis vnde non excuſat: ſed eoipſo quo error tollit fictionē que excludit eſſentiam ſacramēti:vnde verū ſacramētū fuit. Tali ergo qui verū ſacramētum ſuſcipit:ornatus imprimit̄:ſȝ grā nō datur:ſed poſtea quādo redit ad cor ⁊ recolit ſe nō bene feciſſe debitum ſuum ⁊ ex negligentia ſua aliqua oblitū:tunc incipit valere cōfeſſio:⁊ nō tene

tur confiteri illa que prius cō feſſus fuit ſic fictus:quia non fuit dimidiata ex intētione:ſꝫ ſolum illaꝫ fictionem tenetur iterum confiteri. Si autē fuiſſet fictio poſitiue: quia.ſ.non dolet:ꝛ ſciēter celat.fuiſſet cōfeſſio nulla:vel ſi cōfeſſus fuiſſet:non debuiſſet ſibi dari abſolutio. Sꝫ ſi data ei fuit:dubiū eſt vtrum ornatus ſit impreſſus: in quo caſu tho. non pōt intelligi. ¶Secūdo modo pōt intelligi opi. Tho.quā do eſt poſitiua fictio ꝗtuꝫ ad hoc qđ nō dolet: nec ꝓponit abſtinere: tunc iſta fictio non occurrit ſibi vt cōfitenda nec actu cogitauit:ꝙ teneat eā cōfiteri:tūc.n.eſt ſicut de peccato qđ occurrit quidē:ſed non credit ꝙ ſit peccatuꝫ:aut ꝙ ſit mortale ꝛ de neceſſitate confitendum ꝑinde eſt ac ſi fuiſſet oblitus per negligētiā:nec feciſſet debitū ſuuꝫ de ſcrutādo cōſcientiā ſuā in quo caſu ſolū illud cōfitendū eſt:ꝛ eſt veꝝ ſacramētū:licet ſit hic ignorā tia iuris diuini ibi facti ꝛ hoc mō pōt ſuſtineri dictū tho.in iiij.di.xxi.q.ij.ar.ij.in ſolutione vltimi ar.vbi dicit.ꝙ ignorātia iuris diuini nō excuſat a fictione:ꝛ ſic talem vocat fictū.¶Tertio modo pōt ſuſtineri opinio tho.loquēdo de illo qui cōfitetur eidem cui prius:ꝛ tunc nō oportet iterare cōfeſſionē primā factam ei:licet fictā ēt ſi ipſe ſacerdos nō recoleret pctā pri⁹ ſibi dicta: qa nec qn̄ cōfeſſio integra eſt: oportet ꝙ recolat actu a principio vſqꝫ ad finem:ꝛ maxime qa hoc ſufficit.ſ.abſoluere ab oibus ꝛ iniungere pniam pro fictione:ꝛ ꝓ alijs ꝙ faciat penitētiā ſibi iniūctā.¶Itē paulopoſt dicit idē. Pe.d pal.ꝙ cū cōfitens exprimit fictioneꝫ ſuā:puta dicit ſe nō poſſe:vel nō velle ꝓponere abſtinere i futuꝝ queꝫ abſoluit ſacerdos: ꝗuis nullo mō debeat abſolueꝛ:alias peccaret abutēs claui nec valeret ſibi tunc illa abſolutio:tn̄ ex quo itēdit abſoluere:ꝛ ſacrm̄ veꝝ conferre:videt ꝙ cōferat: ꝛ ſi tunc nō habet effectū ꝑꝑ illi⁹ idiſpoſitionē:hēbit tn̄ poſtea qn̄ cōteret vel ex pactione vl̄ diſpoſitiōe ornatus manēte.¶Et ſi dicatur:ꝙ ꝗuis ſit ibi forma non tn̄ materia:ergo nō eſt ſacramētuꝫ:materia.n.eſt peccator cōtritus. Dicenduꝫ ꝙ quādo

ſibi ſua fictio non occurrit: vt cõfitenda: tunc non eſt confeſſio dimidiata: ⁊ quando ſuaȝ dicit fictioneȝ cuȝ aliis pecca tis eſt confeſſio integra: ⁊ ſic materia perfecta cui materie põt imprimi forma. Quod ſi fiat verũ ſacramẽtum erit: q̄ȝ uis fieri non debeat: ſicut ſacerdos habens hoſtiaȝ ſuper altare pollutum non deberet quidem celebrare. Si tñ cele brãdo verba ꝓferret: eucbariſtia vera eſſet. Peccator.n.ẽ materia: ſed imũda: niſi ſit ſaltem attritus: vel confeſſio ſine attritione eſt materia im munda: hec Pe. de pal. in iiij. di. xvij. q. viij. ar. ij. ⁊. iij.

¶ De attritione ⁊ contritõe.

Et q2 dictuȝ eſt de cõtritione ⁊ attritione quõ penitẽs ſup ipis debeat iſtrui a ꝯfeſſore. Ideo de ea clarius dicendum eſt. ¶ Nota ergo ſcðm tho. i. iiij. di. xvij. ꝙ differentia eſt inter attritionẽ ⁊ cõtritionẽ. Nam attritio iportat quandam diſplicentiã de peccatis: ſed im perfectã. Unde attrituȝ. i. ali quo modo tritũ: ſed contritio importat perfectam diſplicentiam de peccatis: vnde contrituȝ. i. ſimul totum tritũ ⁊ in puluerem redactuȝ. ¶ Eſt ãt cõtritio ſecunduȝ Pe. in. iiij. di. xvij. dolor voluntarie aſſũptus pro peccatis cum ꝓpoſito confitendi ⁊ ſatiſfaciendi: ⁊ ſecũduȝ eundeȝ ea. di. oportet ꝙ cõtritio habeatur de oĩ peccato mortali: ⁊ rõ eſt q2 in oĩ peccato mortali eſt actualis auerſio volũtat⁊ adeo. Et q2 cõtraria cõtrariis curanť: iõ oportet ꝙ i omni remiſſione peccatoꝝ ſit actualis conuerſio ad deũ ⁊ auerſio a peccato ⁊ hoc dicitur contritio. De peccatis aũt oblitis ſufficit cõtritio generalis cum conatu ad recordandũ ⁊ dolenduȝ. Dolere etiam debet de obliuione peccatoruȝ: que cõtingit ex negligẽtia. ¶ Si ãt querať ſi ſpecialis cõtritio de quolibet peccato requirať: vť ſufficiat vna generalis pro oĩbus: ſicut reſpõdet Tho. i. iiij. di. xvij. ꝙ quantum ad principium cõtritionis. ſ. cum quis de peccatis ſuis cogitans dolet: ⁊ ſi non dolere contritionis ſalteȝ dolore attritionis: oportet ꝙ ſit ſpecialis dolor de peccatis que quis habet in memoria: ſed quantum ad

terminum qui eſt dolor iam gratia informatus :ſufficit q̄ ſit vna cōis cōtritio de omnibus:tūc enim motus ille agit virtute omniuꝫ diſpoſitiōum precedentium. Et quia nemo ſcit vtrum habeat gratiam: que requiritur ad cōtritionē: ideo nemo poteſt eſſe cert⁹ de ſua contritione:nec per conſequēs de remiſſione. ¶ Et dicit Ricar.i.iiij.di.xvij.q̄ ſi cōfitens in peccato mortali ē attritus de ſuo peccato vt ꝓbabiliter poſſit preſumere ſe eſſe diſpoſituꝫ:non peccat abſolutionē recipiendo:immo frequenter virtute clauiū per ſuſceptionem abſolutionis:formatur ſua attritio:ꝛ fit contritio. ¶ Item nota q̄ duplex ē contritionis dolor ſecundum Tho.ꝛ Pe.in.iiij.di.xvij.ſ.intellectualis:qui eſt quedā perfecta deteſtatio peccati ſecundum rationem:ꝛ dolor ſenſibilis:qui eſt dolor excitatus i parte ſenſitiua cum alteratōe ꝛ afflictione corporis. ¶ Primus dolor requiritur de neceſſitate ad remiſſioneꝫ peccati:ꝛ ille ēt ſolus eſt ſufficiens: qꝛ ſicut peccatū mortale ſufficiēter cōmittitꝰ per ſoluꝫ actū voluntatis ꝛ per cōplacētiaꝫ deliberatā rōnis:ita ſufficienter deſtrui pōt per deteſtationē volūtatis ꝛ diſplicentiam rōnis:ꝛ hoc ē ēt in ptāte nr̄a ꝑſuppoſita gratia. ¶ Secūd⁹ dolor.i.ſenſibilis ēt valet ad remiſſionē peccati:ſꝫ nō ē neceſſari⁹:ſꝫ de ꝑfectiōe ꝯtritionis:nec ē i ptāte nr̄a ēt ꝑſuppoſita gr̄a. Iteꝫ dolor intellectualis nō ꝑt eē nimi⁹ ſicꝰ nec charitas aqua ꝓcedit pōt eē nimia:ſꝫ ſenſibiliſ ꝑt eē nimius:ꝛ iō oportet q̄ ſumatꝰ pro mēſura debita ad cōſeruationē ſubiecti:ſicꝰ ex ieiunijs ꝛ aliis corpis afflictōibus. ¶ Iteꝫ no.ſecūdū Tho.in.iiij.di.xvij. q̄ vera ꝯtritio ſemꝑ debꝫ remanere i habitu.i.q̄ ſemꝑ dꝫ habere iſtā diſpoſitōeꝫ q̄ qñ recordatꝰ de peccatis ꝯmiſſis hēat diſplicētiā:ſaltē ſꝫ rōeꝫ. ¶ Item ſcōm Pe.in.iiij.di. xvij.dolor maior.itellectualis debet eſſe de maiori peccato habitualiter nō actualiter :ſi conſiderentur peccata in cōmuni inquantum ſunt offenſa dei : ſed etiam in ſpeciali dolor debet eſſe maior de maiori peccato : quia maiorem rationem doloris habet

maius peccatum. Dolor vero ſenſibilis ꝯueniens etiã ẽ vt ſit maior de maiori: q̃uis nõ ſit de neceſſitate. ¶Item ſm Tho.in q̃libet.i.q. v.ar.i. Idem Pe.de pal.in.iiij. diſ. xvij.q.i.ar.vi.⁊ Inno.Cõtrit⁹ dꝫ magis diligere deũ quam ſeipſꝫ culpa aũt eſt ꝯtra deuꝫ pena vero eſt cõtra ſeipſum. Ideo dꝫ ꝯtritus eligere potius oẽm penã ſuſtinere: q̃ȝ deum offendere. Deſcẽdere aũt ad hãc penã vel ad aliam nõ tenetur: imo faceret fatue deſcendẽdo ad iſta particularia vel alium ſup̱ hoc ſollicitãdo.

¶Sexdecim ꝯditiones q̃ requirũẽ in oĩ bona cõfeſſione.

Omnit ãt Tho.in.iiij. di.xvij.q.vlt.ar.iiij. q. iij.ad.iiij.qꝫ confeſſio bona dꝫ hẽre ſexdeciꝫ ꝯditiones que his ꝯtineẽ verſibus.

¶Sit ſimplex humilis: cõfeſſio: pura: fidelis. Atqꝫ freq̃ns: nuda: diſcreta: libẽs: verecunda. Integra: ſecreta: lachrymabilis: accelerata. Fortis ⁊ accuſans ⁊ ſit parere parata.

¶Sit ſimplex.i. non recitet in confeſſione niſi id quod p̱tinet ad declarationeꝫ ſui peccati: ⁊ etiam quantitatem ⁊ non alie hiſtorie miſceantur.

¶Sit hũilis: vt ſe miſerũ ac pctõrẽ cognoſcat ſine fictiõe.

¶Pura idest recta intentione non vt reputetur bonus: vel laudetur ab hominibus.

¶Fidelis idest vera ⁊ ſine vlla falſitate; vt non dicat que nõ fecit: vel etiã habeat fideꝫ de remiſſione peccatoruꝫ ſuorum ſi vere ipſum penitet.

¶Atqꝫ freq̃ẽs.i.ſepe ꝯfiteatur. Iſtud tñ eſt de bene eſſe ꝯfeſſiõis ⁊ nõ de neceſſitate.

¶Nuda: vt.ſ.nõ inuoluat obſcuritate verboꝝ: ſꝫ dicat verba vt intelligaẽ pctm̃ ſuũ: cuꝫ circũſtãtijs ſaltẽ neceſſarijs.

¶Diſcreta: vt maiora cũ maiori põderoſitate dicat: vel nõ plura ſimul: ſꝫ diſtincte loquẽdo ⁊ dicendo numerũ ſi fieri. vel ſcire põt: vel ẽt vt diſcreto ⁊ ſufficienti.ac perito confeſſori cõfiteatur peccata ſua.

¶Libẽs idest voluntaria nõ coacta timore verbeꝝ: vt pueri vel timore penaꝝ tp̃alium vel infernaliuꝫ principaliter.

¶Verecũda: vt erubeſcat ⁊ nõ ſe iactet: vel mente glorieẽ propter ſeculi vanitatem aliquam: ⁊ precipue ibi confundatur in ratione reſpectu di-

uine maieſtatis offenſe.
¶ Integra: vt nihil retineat de his que ꝯmiſit pcipue de mortalibus.
¶ Secreta: vt nõ publice ſed occulte ſacerdoti dicat peccata ſua qui eũ poſſit abſoluere.
¶ Lachrymabil: vt doleat de peccatis cõmiſſis: et deteſtet ea. ſaltez intellectu rationis.
¶ Accelerata: vt q̃ꝫ citius pt cõmiſſo petõ. hoc ad bñ eẽ ẽ.
¶ Fortis: vt nihil dimittat p̃ verecũdia. Et accuſans. ideſt accuſans ſe ⁊ non alios: nec in confeſſione ſe excuſet ⁊ alios inculpet.
¶ Et ſit parere parata. i. adimplere pniaꝫ ſibi iniunctã: ⁊ facere ea que hꝫ neceſſario facere: vt aliena reſtituere: ſi hẽt: ⁊ huiuſmodi.
¶ Explicit ſcḋa pars: que eſt de ſcientia: que requiritur in confeſſore.
¶ Incipit tertia pars de bonitate ꝯfeſſoris. Et prio qualem ipſum oporteat eſſe i exercitio talis officij. §. primus.

De bonitate ꝯfeſſoris in ſe: ⁊ in exercitio tal' officij. Dicit Augu. de peni. di. vi. c. Qui vult cõfiteri. Sacerdos ante quẽ ſtatuitur ois languor: i nullo illoꝝ ſit iudicandus: que in alio iudicare eſt prõptus. Judicãs. n. alium qui eſt iudicãdus: cõdemnat ſeipſum cognoſcat igitur ſe: ⁊ purget in ſe: qḋ videt alios ſibi offerre. Curet vt a ſe pijciat: quicqd in alio dãnoſuꝫ reperit. Animaduertat quidem qḋ dicitur. Qui ſine petõ eſt veſtrum ⁊c̃. ideo. n. liberauit peccatricẽ: qꝛ nõ erat qui pro ijceret lapidẽ. Quõ lapidaret qui ſe lapidãduꝫ cognoſceret. Nullus. n. erat ſine peccato: in quo intelligitur oẽs fuiſſe reos. Nam venialia peccata ſemp remittebãtur per cerimonias. Si qḋ ergo petm̃ in eis erat: criminale erat. Deteriores ergo in hoc ſunt ſacerdotes (ſe pus nõ edificãtes) illis qui dñm obſeruabãt in fidijs hec Augu. ¶ Secũduꝫ enim Tho. in. iiij. ⁊ Alb. audiens ꝯfeſſionẽ cũ conſcientia mortalis peccati: mortaliter peccat. Tamẽ effectum ſacramenti ꝯfert cum ſacramẽto: ſi nõ eſt precīſus vel ſuſpẽſus quãtũcũqꝫ alias malus. Vnde Augu. i. q. i. c. dictũ. Dictuꝫ eſt a dño i Nũeris ad Aarõ

Vos ponite nomen meū ſuper filios iſrael:ꝛ ego dn̄s benedicam eos:vt gratiā traditam per miniſteriū ordinati: tranſfundat hominib⁹nec voluntas ſacerdotis ꝓdeſſe vel obeſſe poſſit ſꝫ meritū benedictionem poſcentis. Quia aūt dicit̄ ca.q. Remiſſionem, peccatoꝝ nō dāt auari ꝛ ſimilia intelligit̄ ſm glo.vel ſimpliciter de preciſis:vel ſi intelligatur de tolleratis : tales non dant ex merito vite : ſcilicet non ſunt digni dare.

¶ Duo que dꝫ hēre cōfeſſor.

Ebet aūt ꝯfeſſor precipue hēre duo ſcilicet timorē vn̄ fiat circunſpectus:ꝛ celum animaꝝ vn̄ ſit ſollicit⁹ circa ea que neceſſaria ſunt. ¶ Quantuꝫ ad primū ꝯſiderare debet ꝙ ipe eſt vt mare eneum in templo dn̄i:vbi lauabant ſacerdotes ꝛ leuite animalia offerēda in ſacrificiū. Vn̄ ex imundicijs a quib⁹illa abluebātur:efficiebatur immūdū. Vn̄ Greg. in paſtorali dicit:ꝙ fit plerūqꝫ vt anim⁹ paſtoris audita tentatione ouis ꝛ ipſe tentet̄: ꝛ iō cū timore ꝛ tremore dēt poni: ꝛ nō ſe ingerere:ꝛ cū leuitate ꝛ cum riſibus ibi ſtare Vnde in figurā Moyſes vt dicit̄ Exod.xxxviij.fecit labiū eneū de ſpeculis mulieruꝫ in quo lauarent̄ ſacerdotes ſancta ſanctoꝝ ingreſſuri:ꝛ ſignificat ſcripturā:vbi ſunt exempla ſanctaꝝ animaꝝ ad quaꝫ debet ſepe inſpicere ad videnduꝫ maculas ſuas ꝛ intelligēdum inſidias diaboli. Vnde ſubdit grego.vbi ſupra. Hec nequaꝗ̄ ſunt timēda paſtori qꝛ deo penſante cūcta ſubtiliter:tanto facili⁹liberat̄ quis a ſua: quantomagis tentatiōe fatigatus aliena. ¶ Quantū vero ad celū dicit Grego.ꝙ nullum ſacrificiuꝫ ita deo acceptum eſt:vt celus animaꝝ. Et fructū huiuſmodi oſtēdit Jaco.c.v.vbi poſt ꝓmulgationem ꝯfeſſionis dicit. Qui cōuerti fecerit peccatoreꝫ ab errore vie ſue:ſaluabit animaꝫ eius a morte:ꝛ charitas operit multitudineꝫ peccatorum. Non auteꝫ minus trahūtur ad deum per confeſſionē anime quando diligenter fit ꝗꝫ per predicationem:moderno tempore vt experiētia docet. Debet ergo non tardare:qui vocatur ad huiuſmodi.

¶ Quomodo ſe habere debeat confeſſoꝛ erga penitentem. §. ij.

Dicit Augu. de pe. di. vi. c. i. poſt mediū. Diligens inqſitoꝛ: ſubtilis iueſtigatoꝛ: ſapienter ⁊ qſi aſtute interroget a peccatoꝛe que foꝛſitan ignorat: vel pre uerecūdia velit occultare. Cognito aūt crimine: varietates eius inueſtigare nō dubitet ⁊ locū ⁊ tēpus ⁊c. quib⁹ cognitis adſit beniuolus parat⁹ erigere: ⁊ ſecum onus poꝛtare. Habeat dulcedinē i affectione: pietatē in alteri⁹ crimine diſcretionē in varietate. Adiuuet ꝯfitentem oꝛādo ⁊ alia pro eo bona faciēdo. Semꝑ iuuet: leniēdo: ꝯſolando: ſpē pꝛomittēdo: ⁊ cū opus fuerit etiā increpādo. Doleat loqndo: inſtruat operādo: fit particeps laboꝛis: ſi vult eſſe particeps gaudij doceat pſeuerantiam. Hec Augu. ¶ Ex verbis Augu. patet ꝙ nō ſufficit audire que ſibi dicūtur a peccatoꝛe ⁊ ipm nō interrogare niſi eſſet pſona in his bñ perita ⁊ ꝯſcientiata: que ſufficiēter ſcit dicē que opoꝛtet. Sꝫ cum pſone cōiter ſint. groſſe in iſtis: ēt ille que ſunt i alijs negocijs mundi vel ſcientijs acuti: ideo permittēdū eſt dicere vnicuiqꝫ id qḋ vult: ⁊ eo oꝛdine quo vult: ⁊ de peccatiſ que per ſe ſufficiēter dicit: nō eſt iterum interrogandus: ne moleſtes cū in quo nō opoꝛtet. Sed ſi aliquod non bene intellexiſſet. pꝛecipue de moꝛtalibus: faciat ſibi iterum declarare vt melius intelligat. De his vero que non plene dixit: puta quia non dixit circunſtantias neceſſarias: vel numerum: interroga eum: vt plene dicat quantum eſt neceſſarium. De illis vero peccatis que non dixit: nec ſcit per ſe dicere: interroga eum.

¶ Quo oꝛdine fieri debeant interrogatiōes ⁊ de quibus.

Ray. ⁊ Hoſti. in ſumma dicunt: ꝙ interrogationes fieri debent de ſeptem vitijs capitalibus ⁊ eoꝛum ſpeciebus ⁊ filiabus de quibus habes infra diffuſe in. ſecunda parte iterrogatoꝛij ⁊ in. ſcḋa parte ſumme per totum. Non tamen eſt interrogādū de omnibus: ſed plus ⁊ minus ſm conditionem perſonarū. Sicut autē qui ꝯfiteꝛ nō habet

neceſſe tenere magis vnum
ordinē q̄ȝ aliū dicēdo peccata
ſua:ita nec cōfeſſor interrogā
do. Tñ ad melius memorie
cōmendādum:de quibus de
bet iterrogare ꝛ de gbus iaȝ
interrogauit ne amplius ha-
beat triplicare:cōgruuȝ eſt te
nere aliquē ordinē. Et ſi plȝ
iterrogaret de dcē pceptis: q̄
cōtinentur in iſtis verſibus.
¶ Vnū cole deū:ne iures va
na per ipȝ. Sabbata ſanctifi
ces:habeas in honore paren
tes. Non occiſor eris:fur:me
chus:teſtis iniquus: Nō vlli
nuptā:nec reȝ cupies alienaȝ.
Declarationē horū verſuum
hēs infra. Poſt vero interro
gationē ſuper decē preceptis:
coueniēs erit interrogare ſu
per ſeptem vitijs capitalibꝰ:q̄
in hoc verſu cōtinet. Vt tibi
ſit vita ſemper ſaligia vitta.
In iſta dictiōe Saligia ſunt
ſeptē littere:a quibꝰ incipiunt
nomina ſeptē capitaliū vitio
rū. Per S vero intelligit ſu
perbia ſub qua cōprehēditur
vana gloria: Per A auari-
tia: Per L fetida luxuria:
Per I iuidia: Per G gu-
la:per I ira: Per A accidia.
Sȝ anteq̄ȝ interroget de pec
catis:prius q uerat de excom
municatione maiori. Et ſi in
uenit eum aliqua ſententia ir
retituȝ:ſi hȝ auctoritatē ſuper
hoc:abſoluat prius. Si vero
non hēt auctoritatē:remittat
ad eū qui pōt euȝ abſoluere.
¶ In interrogationibus fien
dis:tria debent obſeruari.
¶ Tho.i.iiij.di.xviiij.l.fi.dicit
ꝙ ɔfeſſor tria debet obſuare
in iterrogationibus fiendis.
¶ Primū eſt:ꝙ non interro
get oēs de oībus:ſed interro
gētur pſone de peccatis: que
ɔſueuerūt reperiri in homini
bus illiꝰ conditionis ꝛ ſtatus:
vt ſtipendarij de rapinis ꝛ in
cendijs. Clerici de ſimonia ꝛ
horis omiſſis. Adoleſcētes de
luxurijs ꝛ huiuſmodi. Vnde
a principio cōfeſſionis decēs
eſt:interrogare confitentē de
conditione ſua:de exercitio ꝛ
ſtatu: an clericus:an laicus:
an ſolutus:vel coniugatus: ꝛ
huiuſmodi vt prudentius ide
poſſit formare interrogatio-
nes:ꝛ q̄ȝtum eſt tpis ꝙ fece-
rit vltimā ɔfeſſionē:ꝛ ſi fecit
penitētiā ſibi iniūctaȝ ꝛ vtrū
i ſtatu gratie vel peccati mor
tali. ¶ Scōm ꝙ debet obſer-
uare ɔfeſſor eſt:vt iterrogēt

ipſi peccatores a remotis de peccatis.⁊ in genere:nō in vltima ſpecie ⁊ modo pcti ſubito:vt ſi neſciebat tale peccatū committere.illō adiſcat:⁊ ſic ducatur intētationē: Verbigr̄a. Si fateť ſe cōmiſiſſe vitium luxurie:nō ſtatiꝫ interroget ꝯfeſſor.ſi ſeipſuꝫ manibꝰ polluit ⁊ huiuſmōi:ſꝫ ita paulatiꝫ iterroget de modo ⁊ circunſtātijs talis pcti cōmiſſi ⁊ huiuſmodi.¶Tertiū eſt.ꝙ in peccatis carnalibꝰ nō deſcendatur nimis ad particulares circūſtantias nō neceſſarias qꝛ hoc eſt ſeipm intētationeꝫ inducere ⁊ ad iuentionē peccatorū docere eos: qui ignorant:⁊ aliqñ poſtea talia referunť in plateis in deriſum ⁊ ſcandaluꝫ ſacerdotuꝫ. Verbi gr̄a. Si vir fateť polluiſſe mulierem ex̄ vas debitū:nō vlterius querāt ꝯfeſſores in qua parte corporis ⁊ qūo. Iaꝫ.n. hēt vltimā ſpēm peccati: Alias vero turpitudines:q̄s miſeri hoies inueniunt:ipſimet ſi volunt.exprimant.

¶De circunſtantijs peccatorum ⁊ ibi verſus earum:⁊ ꝙ circunſtantie ſunt in quintuplici ſpecie.§.iij.

ſ Ed nota ꝙ confeſſor nō ſoluꝫ dēt interrogare de mortalibꝰ: ſꝫ etiā de circūſtantiis que aggrauant vel alleuiāt. Vñ Inno.in.c.oīs de pen.⁊ re.dicit. Sit diſcretꝰ ſacerdos ⁊ cautus:vt more periti medici ſuperinfundat vinū ⁊ oleuꝫ vulneribus ſauciati: diligēter inquirens peccata ⁊ eoꝝ circūſtātias:quibꝰ diligēter ⁊ prudēter inq̄ſitis: itelligat quale ei debeat p̄bere ꝯſilium:⁊ cuiuſmodi remediū debeat adhibere.diuerſis vtēdo experimentis ad ſanandū egrotuꝫ. hec ibi. Ad illud facit qō dic̄ Aug.de circūſtantijs pctōꝝ de pe.di.v.c.Conſideret.Cōſideret qualitatē criminis:in loco:in tpe:in pſeuerantia:in pſone varietate:quali hoc fecerit itētione:⁊ ipſiꝰ vitij multiplici executiōe. Ois iſta varietas ꝯfitēda eſt ⁊ dicenda. Dolendū eſt nō ſoluꝫ qꝛ peccauit:ſꝫ qꝛ ſe virtute ⁊ gr̄a priuauit.Doleat alioꝝ vitam in ſuā fuiſſe corruptā.ſ.ſuo exēplo:⁊ cōmodum qō dediſſet primo:ſuo exēplo bono.Doleat de triſtitia quā intulit bonis peccādo:⁊ de letitia quā

eis nō adhibuit: Nec Augu. que oia intellige ſcḋm ꝙ declarant̄ hic. ¶ Illas aūt circū ſtantias: que trahunt pctm̄ in alterā ſpēm: oportet neceſſario cōfiteri ſecūdū tho. Alb. ⁊ alios doctoreſ. Alias.n.circū ſtantias ꝯfiteri: cū ſint pecca ta venialia: perfectioris eſt vir tutis: nō tñ ē neceſſariū. Pe. de pal.in.iiij. di.xvi.q.iij.art.i. dicit ꝙ numerus circūſtātia rū cōprehenditur hoc verſu. ¶ Quis: qd: vbi: qb⁹ auxilijs cur: qūo: qñ: Ray. vero addit octauū.ſ.q̄tiēs. Et vbi i verſu dr̄ qb⁹ auxilijs: ipe dic̄ p quoſ dicit̄ ergo qs: ꝑ varietate pſo nar̄ ⁊ ſtatus: etatis: ſapientie ⁊ ordinis: ⁊ ſic fuit grauiſſimū peccatū. Ade: q̄ qñ gradus altior: tanto caſus grauior: ⁊ ingratitudo maior. ¶ Quid Utrū malū q̄ ꝓhibitū: vl̄ ex gnē ſuo. Utr̄ mortale vl̄ veniale: an occultū vel manifeſtū: ⁊ quātū ad hāc cō ditionē: graui⁹ fuit pctm̄ Cayn q̄ȝ Ade. ¶ Quātitas.n.generis homicidij: grauior eſt pctō gule vel ſupbie. ¶ Ubi: q̄ i loco ſacro graui⁹ peccat. Per quos: quia traxit alios ad peccādum: qḋ ē ꝓpriū di aboli: vl̄ quos poſuit mediatores ad malū ꝑpetrandū: q̄ pctōr̄ illor̄ ē ꝑticeps: vl̄ cū q b⁹: ꝑ qb⁹ ⁊ ꝯ quos. ¶ Quoti ens: nō ſolū quātū ad ꝯſuetu dinē: ſȝ ēt quātuȝ ad numer̄: q nūerus refert̄ ad actioneȝ: nō ad obiectū actōis: Uerbi grā. Si hō.i iniuſta ꝯtrectati onc accipiat ſaccū plenū mil le florenis: ē tātū vnū furtū ſi āt tres florēos accipiat diuer ſis tꝑibus ⁊ actibus ſucceſſi ue: erunt tria furta: q̄ in ipſo actu eſt peccatū ſemꝑ eſſenti aliter: ⁊ iō nō pōt eſſe vnū in pluribus actibus. ¶ Cur: an ex ifirmitate: vel ignorātia: vl̄ electione: vel q̄li intētione fecerit: q̄ mortalia peccata trahunt ſpēm a fine. Iō hoc dili gēter eſt explicādū. ¶ Qui.n. furat̄ vt mechet̄: magis dicē dus eſt mech⁹: q̄ȝ fur: Tamē vnū peccatū eſt in vno actu: ſȝ habens plures deformitates. ¶ Quomō: naturali mō vel innaturali: q̄ ſemꝑ ē gra ui⁹ i eodē genere.ſ. agēdo q̄ȝ patiēdo. ¶ Qñ: ſi i ſacro tpe. puta diebus feſtiuis: vel alio tpe: ⁊ ḋ ꝑſeuerātia i peccato. ¶ Circūſtātie peccator̄ ꝯfitē de ſunt in q̄ntuplici genere.

a D declarationez huiuſmodi.ſ.qñ circũſtãtie peccatoꝛũ ſunt cõfitẽde ſic dicit Pe.de pal.in iiij.di.xvi.q.iij. Circunſtantie ſunt in quintuplici genere. ¶ Prime ſunt que nõ alleuiant nec aggrauãt:ſicut ille q̃ nullã impoꝛtant cõuenientiã vel diſconuenientiã ad rõnẽ: nec ex ſe:nec ex ſuppoſitione: vt furari cũ manu dextra vł ſiniſtra:ꝛ iſtas cõfiteri eſt ſuperfluuz. ¶ Secũde ſunt:que alleuiant.ſ.q̃ ipoꝛtãt ꝯuenientiam: vt facere malũ ex bona intentione vel ignoꝛantia: ꝛ iſtas cõfiteri eſt imperfectuz: niſi timeret ſcandalũ cõfeſſorũ. ¶ Tertie ſunt que impoꝛtant diſconuenientiã ex ſuppoſitione:vt furari multuz ꝛ iſtas ꝯfiteri eſt perfectũ:quia aggrauãt peccatũ:niſi imminneret periculũ ſui vel cõfeſſoris:vel alterius tertij. Sz qꝛ nõ mutãt ſpeciem nec aggrauãt in ifinitũ:nõ eſt neceſſarium eas cõfiteri ſm Tho. in iiij.di.xvi.q.iij.ar.ij.ad. iij.q. Sed Pe.dicit ꝙ quamuis iſta ſit cõmunis opinio: tutioꝛ tñ eſt alia.ſ.vt confiteatur eas.ſ.cum notabiliter aggrauãt:vt furari cẽtũ:multo grauiꝰ ẽ q̃z furari vnũ. ¶ Quarte ſũt:que aggrauãt ꝛ mutãt ſpẽm:nõ tñ ĩ ifinitũ grauãt ꝛ mutãt vt qñ vtrũqz ẽ veniale:vel qñ primuz eſt moꝛtale ſcðz veniale:vt ĩ ſpeciebꝰ gule:quaꝝ vna aduenit alteri: ꝛ ſũt qñqz veniales ꝛ qñqz mõtales ꝛ iſtas ꝯfiteri nõ eſt neceſſariũ. Nec illð ẽ ꝯtra hoc qð dic̃ Tho.ꝛ cõiter alij.ſ. ꝙ q̃ mutãt ſpẽz neceſſario ſunt cõfitẽde:qꝛ loquũtur de illis que ſunt moꝛtalia. Ratio ãt q̃re nõ eſt neceſſariũ eas ꝯfiteri eſt iſta:qꝛ circũſtãtia ẽ cõfitenda neceſſario.nõ qꝛ mutat ſpẽm:vt pz in veniali:ſed qꝛ mutat in ifinitũ vt patet in moꝛtali. Sed circũſtãtia non mutãs in infinitũ:nunq̃z aggrauat in ifinitũ:qꝛ itẽdit penas ꝛ nõ extẽdit. Extenſio.n. eſt ifinita nec põt creſcere: ſz intẽſio eſt infinita:ꝛ ſemꝑ p̃t creſcere. Nulla ergo talis q̃ non mutat ſeu aggrauat in infinitum:eſt neceſſario confitenda. ¶ Quinte mutant ꝛ qñqz aggrauant in infinitũ: vt quãdo veniali actui: puta laute ꝛ ſtudioſe ꝑparatiõi ad dič ebꝛietas vł notabił ãticipa

tio hore.in ieiunio ſine cauſa.
¶ Sed vtrum in religioſo ſit
mortale qđ alteri eſt veniale
dicendū q̄ nō:puta dicendo
verbuȝ ocioſum ꝛ hmōi niſi
ſpeciē mutaret:qꝛ nubere vł
velle nubere: qđ ſecularibus
nō eſt peccatū:ſi hoc fiat cau
ſa prolis generādę: vel venia
le ꝑpter voluptatē:eſt morta
le religioſo ꝑfeſſo; clerico vł
ordinato:qꝛ ſacrilegiū;nō au
tem primi mot⁹ luxurię:furti:
vel inuidię:qꝛ nullus vouet ſe
non habiturum primos mo
tus qui nō ſunt in noſtra po
teſtate:hec Pe.de pal.vbi.ſ.
¶ Circūſtātie q̄ trahūt pctm̄
ad aliud genus:ſunt ꝯfitēde.
e T nota ſꝫ Tho. opu
ſculo.xij.in quadā epi
ſtola q̄ ille circūſtan
tie dicunt̄ traheꝛ pctm̄ ad ali
ud genus(ꝛ ideo de neceſſita
te ꝯfitende)que hn̄t ſpālez re
pugnantiā ad aliqđ p̄ceptoꝝ
diuine legis:ſicut furtū ſim-
pler repugnat huic precepto:
nō furtuȝ facies. Si vero fiat
furtū in loco ſacro circūſtan
tia loci:iam repugnantiā hēt
ad aliđ p̄ceptoꝝ qđ eſt de ve
neratōe ſacroꝝ:ꝛ ſic addit̄ no
ua ſpecies pctī:ꝛ ſic de alijs.

¶ Peccatū cōmiſſum die fe
ſto trahit̄ ad circūſtātiā aliā.
ſ Icut Nic.de lyra ſu
per Exo.q̄ peccatuȝ
mortale ꝯmiſſuȝ die
feſto habet ſpālem repugnā-
tiā ad illud p̄ceptū de ſancti
ficatione feſtoꝝ ꝛ ſabbati: qꝛ
magis eſt opus ſeruile opus
pctī:q̄ȝ opus manuale. Opus
autē ſeruile ibi prohibet̄: ꝛ ſic
mortale vltra ꝑpriam defor
mitatē ſue materie:ex hoc q̄
cōmittitur in die feſto:hēt ali
am deformitatē ex iſta circū
ſtantia quā opȝ ꝯfiteri. Et in
fine illius opuſculi dicit ideȝ
Tho.q̄ illud qđ dicit̄ circun
ſtantias nō trahētes peccatū
ad aliud gen⁹ ſiue ſpeciē:non
eſſe de neceſſitate cōfitēdas:
nō eſſe referendū ad numeꝝ
pctōꝝ ꝛ eiuſdē ſpeciei:qꝛ nu-
meꝝ tenetur confiteri ſi pōt:
qꝛ nō eſt vnum ſed multa : ꝛ
hoc nota diligenter.
¶ Nota tertio q̄ cuȝ cogita-
tio cū deliberatione rōnis in
actuȝ peccati mortalis.ſ. deſi
derandi illuȝ actū agere: etiā
abſq; opere ſit pctm̄ mortale
ideo ad ſingulas pctōꝝ ſpe-
cies poſt pctā operis:interro
ga ēt de peccati cogitationuȝ

illius peccati tantū:⁊ de pec-
catis. Et cū opus alicuiꝰ pec
cati:⁊ deliberatio mētis:ad il
lud agendū abſqꝫ ope ſit eiuſ
dē ſpeciei ſpecialiſſime: ſꝫ diſ
fert ſm maiꝰ ⁊ minꝰ:vel pfe
ctum ⁊ impfectū:qꝛ.ſ.maius
peccatū eſt in opere q̃ꝫ in ſo-
la cogitatione:ideo ēt de cir-
cunſtātijs huiuſmodi cogita
tionū interrogādū eſt:puta:ſi
dicit penitēs ſe cōſenſiſſe co
gitationibꝰ luxurioſis:qꝛ pōt
hoc eſſe multipliciter. ⁊ in di
uerſis ſpeciebꝰ:ideo iterroge
tur de qualitate: ipſaꝝ cogita
tionum:vt ſi deliberauit tale
peccatū cōmittere cuꝫ ſoluta:
qꝛ tūc fornicatio eſt:ſi ipſe ſo
lutꝰ eſt:aut cū ꝯiugata:qꝛ tūc
adulteriū eſt:aut cū cōſangui
nea:qꝛ tunc inceſtus eſt: ⁊ ſic
de alijs luxurie ſpeciebus ⁊
aliorum vitiorum.

¶ Peccatuꝫ diuidiť in tria.

PRo aliquali declara
tiōe p̄dictorū nota q̄
diť Tho.p̄ria ſcđe.q.
lxxij.ar.vij.q̄ peccatū diuidiť
per hec tria.ſ.peccatū cordis:
oris:⁊ opis:nō ſic per diuer
ſas ſpēs cōpletas: ſicut diffe
rūt ſpecie bos ⁊ leo ⁊ capra:
ſed per diuerſos gradus pcti
ſicut domus in fundamētuꝫ
diuiditur:in parietē ⁊ tectuꝫ
ſicut in ſpēs incōpletas. Cō-
ſumatio igiť pcti eſt in opere.
Vnū peccatū operis:hēt ſpēꝫ
cōpletam:ſꝫ prima inchoatio
eiꝰ eſt quaſi fundatio i corde.
¶ Secūdus gradus eiꝰ eſt in
ore:ſm q̄ homo ꝓrūpit faci
le ad manifeſtādū ꝯceptū cō
dis. ¶ Tertiꝰ gradus eſt in cō
firmatiōe opis. Patet ergo
q̄ hec tria ptinēt ad vnā per
fectā peccati ſpēm:cū ab eo-
dem motiuo ꝓcedant. Iracū
dus.n.ex eo q̄ appetit vindi-
ctā:prio turbať in corde:ſcđo
in verba cōtumelioſa ꝓrūpit.
tertio ꝓcedit ad facta iniurio
ſa:vt percuſſionē ⁊ huiꝰ: ⁊ ſic
de alijs qbuſlibet. ⁊ de luxu-
ria. Nec tñ ſic intelligēdū eſt
pctā cordis eſſe ſpēs incōple
tas q̃ſi nō ſint mortalia: imo
q̄ñ in eis eſt ꝯſenſus delibe
ratiuus ad actꝰ qui de ſe ſunt
pctā mortalia:tales cogitatio
nes ſunt pctā mortalia: ⁊ ſi
non ita grauia ſicut peccata
operis:vt dictū eſt. Et quan
do ſunt ſimul cogitatio cū lo
cutione ⁊ opere.vnū eſt pec-
catum:vt patet de luxuria ⁊
alijs peccatis. Et quādo ve-

ro quoddam tpe deliberat fornicari: ꝛ alio tpe diuerſo ꝛ diſtanti. fornicat̃: ſunt duo pctā mortalia. De delectatione vero moroſa aliquid dicetur ſuo loco.

¶ Regule quinq; cognoſcēdi pctm̄ mortale a veniali.

Ad cognoſcēdū vero quādo pctm̄ eſt mortale vel veniale: nota quinque regulas. ¶ Pria eſt qñ amor vel affectio ad aliquā creaturā. ſ. ſe vel aliā tantuz creſcit: vel eſt tam magn⁹ quod in eo cōſtituitur vltim⁹ finis. i. ꝙ nec actu nec habitu ordinat illā creaturā: aut eius dilectionē: aut ēt ſeipſuz ſecūdū deū ꝛ vellet cū tali creatura cōtentari: ꝛ nō curaret deum offendere: aut eius precepta tranſgredi pp illā creaturā: ita ꝙ ibi eſt aliqualis cōtēptus dei. ꝛ ſi nō eſt formalis: tñ interpretatiu⁹ ꝛ eſt fruitio creature: qꝛ preponitur creatura deo. Unde cuz aliquis vellet hic cū creatura ſemper manere nō curādo de eterna beatitudine: licet nō ſint ſemper rudes de hoc interrogandi vel tentandi: tamen talis amor creaturꝫ ſemper eſt peccatum mortale. Quando aūt aliquis diligit aliquā creaturam plus quam debet: ſed pp hoc nollet deū offendere: aut eo carere nec eius amicitiaz perdere: talis amor creature: nō ſemper eſt peccatum mōtale. ¶ Secūda regula ſatis cōcordat cuz precedenti. ſ. cum notabiliter cōtra dilectionez ꝓximi aliquid cōmittit̃: tunc eſt mortale peccatum. Qñ vero nō: tūc eſt veniale Qñ vero aliquid fit cōtra dilectionē dei: pōt attēdi penes hoc qḋ repugnat charitati vl̃ amicitie: quā debem⁹ ad deū hr̄e ſuper oia. Qñ autē aliqd fit cōtra dilectionē ꝓximi: pt̃ attēdi penes iſta ꝑcepta legiſ nature. ſ. qḋ tibi nō vis fieri: alteri ne facias: ꝛ qḋ tibi rōabiliter ꝛ ex debito vis fieri: alteri facias ꝛ pōt etiam attēdi penes ſcādalū actiuū: qḋ ego infero ꝓximo meo per mala exēpla. Sz inquātū importat aliquid cōtra dilectionem: vl̃ quantū ſit illud ſcādalum: ad hoc ꝙ ſit mortale: nō preciſe determinatū eſt: qꝛ i modico facere ꝯtra ꝓximū nō ē mortale: aut in paruo ſcādalizare Unde quilibet attēdat ad ſe

ipſum quod ſibi vellet fieri ꝛ qđ ſibi nollet fieri:ꝛ ꝑ qđ factū ꝛ nō factuꝫ ſoluere inter ſe ꝛ amicū ſuū amicitiā quaꝫ ſimul hñt.¶Tertia regl'a:qñ omittunť cōtra ꝑceptū dei ꝛ eccleſie vel legis nature vl' ſuperioris : que ꝑcepta ſunt de neceſſitate ſalutis:vel contra votuꝫ publicū vel priuatū:vl' cōtra iuramētū licitū : ꝛ tunc eſt mortale peccatuꝫ:qñ vero citra:tunc non eſt mortale.

¶Quarta regula:cū aliquid fit vel cōmittiť.vel omittiť cōtra conſcientiā vere vel falſe dictanteꝫ aliquod pctm̄ mortale vel cōtra cōſcientiam formidantē ꝓbabiliter vel dubitatiue:an aliqđ pctm̄ ſit mortale:tunc ſemꝑ eſt mortale:ſi cōſcientia non ſit ſufficienter iſtructa.¶Quinta regula eſt de actibus intus manentibꝰ. Qñ qdam habet ſolam cogitationē de aliquo quātūcūqꝫ turpem vel malam abſqꝫ cōplacētia ſeu delectatione vel cōſenſu tunc nunq̄ꝫ eſt pctm̄ mortale vel nulluꝫ vel veniale.Qñ vero eſt conſenſus in actū qui eſſet pctm̄ mortale: tunc ſemꝑ eſt pctm̄ mortale: qꝛ deus volūtatē pro facto acceptat. Qñ aūt cū cogitatione aut cōplacētia eſt delectatio moroſa i aliquo turpi:ſpāliter in libidinoſis:tūc ē mortale.ſcđꝫ dictū Aug. Eſto ꝙ nō ſit conſenſus in actū ſm hoc dictū Aug.iudiciū eſt de peccatis interioribus ad qđ ēt facit diſtinctio ſuprapoſita de ſenſualitate ꝛ actione:ꝛ đ peccatis preuenientibus ꝛ ſequētibꝰ deliberationē.Applicādo igiť ſeptē vitia capitalia que nō ſemꝑ ſūt mortalia:ſꝫ ſūt male radices i hoīe ex qbus oriuntur ſeptē venialia.

¶Que dēat obſuare ꝛ ſcire cōfeſſor vtilia ꝛ neceſſaria in ipo exercitio ꝯfeſſionis.§.iiij.

VLtra excōicationē iuris cōmunis:ſciat cōfeſſor ſi penitens incidiſſet in ſniam cōſtitutionis ſinodal'.Jō dēt inueſtigare de ꝯſtitutionibꝰ illiꝰ dioceſis ſi q̄s haberet:vel ēt ꝓuincie vel legationis:vt meliꝰ poſſit penitētibus ꝓuidere.¶Diligēter querat de numero peccati.quotiens incidit in id vel illud:qꝛ homines ſepe trāſeūt illud leuiter. Et de circūſtantijs nō neceſſarijs:ꝛ đ peccato quod alteri iā rite ꝯfeſſus

eſt non querat cuȝ nō tenea-tur niſi in caſu i quo tenetur cōfeſſionē iterare: de quo ple ne ſupra i p̄ce.pte.§.iiij.ꝛ nō ſolū de peccatis opere perpetratis: ſed ēt de peccatis cordis ꝛ de numero eoꝝ que ꝓſone ꝑuipendūt interrogādū eſt.¶Et qꝛ ſm tho.pria.ij.q.lxxij.pctm̄ cogitationis ꝛ operis in eadē materia ſunt ſpēi ſed differunt ſcdm magis ꝛ min⁹: qꝛ.ſ.pctm̄ operis ē grauius pctō cordis: iō ēt iterrogandū eſt de ſpē ꝛ circūſtantijs neceſſarijs peccatorū cordis. Verbigratia. Si dicit ſe in mēte ſoluȝ deliberaſſe mulierē cognoſcere: interrogandū eſt vtrū ſolutā vel nuptā: virgineȝ vel aliaȝ: ꝛ qua die: ꝛ hoc qꝛ iſta faciunt illud peccatū eſſe diuerſe ſpēi. ¶Et ſi mulier eſt facias eaȝ ex tranſuerſo ſtare: nec in facieȝ eius aſpicias: qꝛ facies eaꝝ: vētus eſt vrēs ait propheta. ¶Sed nec virū decet frequēter aſpicere in faciē: ne euȝ erubeſcere facias vltra q̄ȝ opȝ. Viroſ q̄ȝ graues ꝛ ſapiētes dulcius ꝛ vrbanius oportet repreĥendere. Ruſticos groſſos ac idiotas duri⁹: ne peccata ſua paruipendant ex leuitate ſermonis. Stimulatos vera ex dolore: ꝛ deſperatione: quātūcunqȝ peccata commiſſa ſint gratia confortare ꝛ animare expedit: inducēdo exēpla. Dauid. Magdalene Pau. Pe. Latrōis: ꝛ hmōi. Induratos ꝛ ſe excuſantes: aggrauaꝛ peccata eoruȝ: oñdendo pericula: exēplo Ade: Saulis: Iude ꝛ hmōi que ſeipſos deſperauerūt. ¶Nota ſcdȝ.m. Vber. in li.d.of.or.ꝗ illoruȝ ꝯfeſſiones prius ſunt audiende ꝛ libentius: qui magis indigere putanꝛ: vel qꝛ raro venire ſolent: vel qꝛ ſunt extranei: vel qꝛ ſunt in maiori ſtatu: vel de quorum confeſſione ſperatur maior vtilitas futura.

¶Quomodo ſe hr̄e dēat cōfeſſor audiendo mulieres.

i Deȝ dicit de audiētib⁹ mulieres. Caueāt ne niſi i publico audiant: ꝛ niſi ab aliquo videanꝛ: nec multū imorenꝛ: niſi quātū neceſſitas ꝯfeſſionis requirit. Et eis que nimis frequēter cōfiteri volūt: aſſignēt certū tp̄s. extra qd ipſas nō audiant: nec alijs colloquijs ſe eis exponūt: ꝛ ſemper duris

verbis ⁊ rigidis vtanſ circa illas poti⁹ q̃ȝ molib⁹:hec ille. Et hoc eſt cõtra illos:q quotidie audiũt mulierculas ⁊ faciũt eis lõgas p̃dicatiões:vñ amittũt mltũ tpis ⁊ ſcãdalũ ſeqſ cõiter i ipſis ⁊ i populis.
¶Qualis ⁊ q̃ta debeat iniũgi ſatiſfactio ſeu pnia a cõfeſſore penitentib⁹ ⁊ q̃liter ſe hñe debeat pnias iniũgẽdo.

n Ota ꝙ pro quolibet pctõ mortali eſſet regulariter ſeptẽnis penitẽtia iniũgẽda:ſeu imponẽda vt habeſ.xxij.q.i.c. p̃dicandũ i glo.⁊.xxxiij.q.ij.c.hoc ipȝ ⁊.§.ſe.qḋ ſeruabaſ antiqtus: ⁊ iſta ſeptẽnis pnia magis vl minus aſpa ſecũdũ varietatẽ criminũ maioꝝ vel minoꝝ ⁊ circũſtantiaꝝ ⁊ cõpũctiones erat: quia vt dicit ibi Jero. apud deum nõ tm̃ valet tpis mẽſurã:q̃ȝ doloꝝ:nec tm̃ abſtinẽtia ciboꝝ q̃ȝ mortificatio criminũ.de pe.di.i.c.mẽſurã. Sed hodie pnie oẽs ſunt arbitrio cõfeſſoris taxãde:cõſideratis circũſtãtijs criminuȝ ⁊ pſonaruȝ:⁊ hmõi:extra de pe.⁊ re.c.de⁹qui.¶Dicit etiã Leo papa.xxvi.q.vij.c.tempora.Tpa penitudinis:tue moderatiõis arbitrio ſunt cõſtituẽda:prout cõuerſoꝝ aios proſpexeris eſſe deuotos.
¶Ray.Guil.⁊ ſpe.i ſuo repꝫtorio hoc tenent ⁊ generalis cõſuetudo ſic:ſe hẽt: Nec eſt cõtra id qḋ dicit Gre.de pe.d.v.c.falſas.Falſas pnias dicimus.que non ẜm auctoritatem ſanctorũ patruȝ pro qualitate criminũ iponunſ.Hoc enim intellige ẜm Ray.cum ſine neceſſitate rõabili dimitterẽſ pnie antiqt⁹taxate. Nã vltra illã cõem pniaȝ ſeptẽnẽ ꝑ q̊libet pctõ mortali i genẽ: ponunſ alie pnie maiores vl minores pro certis pctis:prout habetur in diuerſis capitulis decretaliũ ⁊ decretoruȝ:q̃ qꝛ cõiter nõ dãtur:hic nõ pono.que pleni⁹habẽtur i ſumma cõfeſſorũ li.iij.ti.xxxiij.q.cxxv.ti.de peni.⁊ re.vbi ponũtur caſus.xlvi.de hmõi. Eſt aũt ſatis rationabilis cã non dãdi huiuſmodi pnias in diſpoſitione penitentiuȝ:⁊ etiã aliqñ non ſufficeret tẽpus vite.Naȝ vt Ray.⁊ Hoſti. dicũt:dẽt ꝯfeſſor talẽ dare penitẽtiã:quã veriſimilr credat illũ iplere:ne ipaȝ violãdo deteri⁹ſibi cõtingat.¶Qḋ ſi ma

gna pctā commiſit ⁊ dicit ſe penitere:ſ; nō poſſe aliquam durā pniaȝ facere:animet eū ad hoc ↄfeſſor.ei oñdēdo grauitatē pctōꝝ:⁊ per ↄſequens pniaꝝ ⁊ penaruȝ ſibi ꝑꝑ hoc debitaꝝ ⁊ ſic tandē iniungat ei pniam:quā libēter ſuſcipiat. Et ſi ſacerdos nō p̄t gaudere de oīmoda purgatione eius:ſaltē gaudeat.ꝙ liberatuȝ a gehenna:tranſmittit ad purgatoriū. ¶ Itaqȝ vt dicit Hoſti.cōfeſſor nullo mō dēt permittere pctōrē deſperatū a ſe recedē:ar.xxvi.q.vi.c.preſbyter:ſ; poti⁹ iponat ei vnuȝ pater noſter : vel aliud leue:⁊ alia bona que fecerit vł mala que tolerauerit ſint ei i pniaȝ Cōcor.Tho.in hoc. Hoc tñ ſane itellige:videlicet ſi ipſuȝ alias penitet:⁊ dīc ſe paratuȝ facere qͦ dēt ſ; hoc onus penitētie ſufferre nō poſſe:tunc ꝓpter hoc q̄ztūcūqȝ deliquerit nō dēt dimitti ſine abſolutione.ne ſe deſperet. S; ſi dicit ſe nō poſſe dimittere odiū vel caſte viuere:vł alienū nō velle reſtituere: vel artem dimittere quā ſine mortali peccato exercere nō pōt:vel aliͦ hmōi cū poſſit:nullo mō dēt abſolui ſ; Tho. Pe.de pal. ⁊ Alb.q: vt dīc Greg.cā.xi. q.iij.c.Tūc vera eſt abſolutio ſacerdotis:cuȝ interni ſequiť arbitriuȝ iudicis.i.dei:q nūq̄ȝ abſoluit ipenitentē:de pe.di. j.c. Perfecta.§.neminē. Sacerdos aūt nullam debet cōmittere falſitatē in ſacramētis veritatis. Vñ de pe.di.v. c.fratres . Fratres nr̄os admonem⁹:vt falſis penitētijs animas laicoꝝ decipi nō patianť.Falſas pnias dicimus cum ſic agiť de vno.vt nō recedať ab altero. ¶ Verū ⁊ ſi talis peccatū pur vult ↄfiteri debet audiri ei⁹ↄfeſſio:vt dicitur eͯ de pe.⁊ re.c.ꝙ quidā: ⁊ ſic aliqd debet iniūgi:nō tñ abſoluēdo eū:ſ; ei declarādo ꝙ ꝓpter hoc nō eſt abſolut⁹: ſ; tñ ſatiſfaciet p̄cepto eccleſie annualis ↄfeſſionis fiēde: ⁊ hortetur eū ꝙ faciat omne bonuȝ qͦ pōt:vt de⁹cor eius illuſtret ad pniaȝ:vt dicit de pe.di.v.c.falſas . ⁊ ſic non eſt dimittēdus ſine ↄfeſſione ne deſperet. Qͦ ſi inſtet pro abſolutione:oſtendēdo ſcandalum ⁊ deſperationē ſi nō abſoluať:nullo modo d̄bet ei aſſentire. Licȝ tamē ei declara

re:q fieri nō poteſt:nec iuuaret eu3.¶Et ſi permanet in ſcandalo:nō eſt curandu3: q2 eſt ſcandalum phariſeorū.xi. q.iij.c.Inter verba.

¶Qualiter ſe haberi debeat confeſſor penitentias iniungendo penitentibus.

i In iponendo penitētias ne vileſcat auctoritas eccleſie:arbitretur ꝯfeſſor.⁊ ne poteſtas clauium cōtemnaſ:de pe.di.i.c. Multiplex.§.ſunt qui arbitranſ.50.di.c.abſit ⁊.c.ſi quis prepoſtera.Minus malū eſt ſi pur ꝯtingat errare.q erret dādo nimis paruā: q̄3 nimiſ magnā:vt dicit Chryſo.xxvi. q.vij.c.alligant:q2 vt ibi dicit Meliꝰ eſt deo reddere rōnē de nimia miſericordia:q̄3 de nimia ſeueritate.Si.n. benignus eſt deꝰ:vt qd ſacerdos vult eſſe auſterus?¶Exēplū habemus a xp̄o vt dic̄ Ray. qui nulli vnq̄3 graue3 ipoſuit pniam:ſ3 dixit: Vade ⁊ amplius nolli peccare: ⁊ ad hoc maxime d3 attendere ꝯfeſſor excidere ab eo cauſas ⁊ occaſiones pctōꝝ:puta ſi ꝯuerſatio eius cū aliquo vel aliqua eſt occaſio ei alicuiꝰ ruine:d3 imponere ſibi quod dimittat ſi pōt:⁊ hmōi de pe.diſt.iij.c. ſatiſfactio.Aliqn̄ iponere poteſt ei loci mutatione3: qui ei eſt ad ſcandalum: ſi fieri poteſt di.lxxxi.c.valet.Aliquando tamen res ſic ſe habēt:qđ fieri non poteſt.

¶Contraria penitētia debet imponi delicto.

i Te3 iponēda ē pnia ꝯria ad malū qđ cōmiſit ſm Ray.videlicet ſupbo opera humilia:guloſo ieiuniu3: auaro elemoſyne ⁊ hmōi:q2 ꝯria contrarijs curanſ:de pe.di.ij.c.ij.Qđ intellige ſi creditur illu3 velle ⁊ poſſe perficere.Hoc.n.eſt ad bū eſſe:iponere magis iſtā q̄3 illa3.¶Itē ſi eſt negligēs ad audiendū verbū dei: ſibi pōt iniungere ſm Io. q audiat certum numerum predicationū.Dēt tn̄ cauere confeſſor ne det talem pniam.per quā fiat alteri p̄iudiciū:puta ſi ſeruo iniungatur pegrinatio vel ieiunium ꝓlixum ita q eius dn̄s reciperet detrimētu3 de ſeruitio ſuo:ſi etiā imponeret vxori vt daret multas elemoſynas:dabit de bonis viri ſi paraſre nalia non habet.

¶ Item pro peccato occulto nõ eſt manifeſta pnia iniungẽda.ſ.talis:vt poſſit inde ori ri aliq̃ ſuſpitio pcti commiſſi. ¶ Itẽ nota ſm Ioan.an.ſup cle.dudũ de ſepul.ſup verbo audire:q pri⁹ debet ſacerdos imponere pniã q̃ facere ab ſolutionẽ a Peccatis: qd̾ p bat ex ipo textu:clemen. que prius loquit̃ de pnia iniungẽ da:poſtea de abſolutione:tuz etiã ex rõne probat:q2 cũ ab ſolutio ſit complemẽtuz z for ma in pnia:prius dẽt eſſe ſa- tiſſactio que eſt vt pars ma- terialis pnie:ſaltẽ in propoſi to actuali:vt expſſa ſatiſfacti one que dz iponi p ſacerdotẽ acceptet eã penitens ſicut cõ feſſus eſt z doluit:z inde ſeq- tur abſolutio.Sz ↄ̃triũ dicit̃ eſſe de cenſi.c.finali vbi dicit̃ q archiepi pñt in viſitatione abſoluere. z pnias imponere ergo de neceſſitate nõ pcedit Quia tñ cõiter fit ↄ̃triũ:vt.ſ. prius abſoluat̃ z poſtea iniun gatur pnia:qñocunq fiat vel ante vel poſt.ſufficit.Preſup ponit.n.cõfeſſor illũ habere propoſitũ faciendi qd̾ ſibi in iunget:cũ ipẽ peniteat.¶ Se cundũ Io.ſi penitentẽ abſol uis.cuius generalem cõfeſſi onẽ audiuiſti abſoluas euz.ẽt a penitẽtijs oblitis:iniunctis ab aliis ſacerdotib⁹. Et ſi ali quaꝝ pniaꝝ iniunctarũ me- mor ſit q nõ ipleuerit eas: ſi iudicaueris expediẽs.cõmit- tes eas:niſi eẽt in caſu a quo non poſſes abſoluere. ¶ De permutatione pnie habes in iij.pte ſumme ti.xiiij.c.xviij.z xix.vbi ẽt m̃ta d̾ ſatiſfactiõe. ¶ Memoriale dicendũ peni tenti circa penitentiã fiendã.

c Autũ eſt ẽt ſibi d̾cla rare z permittet̃ q ſi aliqua die ex obliuio ne vel negligentia dimitteret pniam impoſitã:puta ieiuni- um vel orationes z huiuſmo di:q poſſit alia die remitter̃. ¶ Et ſm pe.de pal.in.iiij.di. xx.q.iij.ar.iij.ar.iiij. cõſulẽdũ eſt diuitib⁹ z nobilib⁹ q que rant participationẽ bonorũ que fiũt in religionib⁹:in qui bus ſunt z plures penalitateſ q̃ alibi:z magis deo accepte z q in pniã iponatur eis q nõ ſolũ bona que faciẽt per ſeipſos:ſed etiã que per alioſ procurabunt.z ab alijs:z oĩa quoꝝ ſpecialiter ſunt partici pes.¶ Dicit ẽt Pe.de pal.i

iiij.di.xx.q.ij.ar.i.qđ dēt ꝯfeſſoꝛ cū minoꝛē pniam debito imponit:innoteſcere ei ꝙ illa pnīa ſibi impoſita nō eſt digna:ne decipiat̄ putans ſufficere:ſꝫ ꝙ dħeret pro quolibꝫ moꝛtali ſeptēnem agere penitentiā:quā ſi hic nō ꝑficiet:in purgatoꝛio luet. Si tñ per illam declarationem crederet euꝫ incidere in deſperationē non dꝫ ſibi hoc dicere.

¶ Quid fiendū qñ penitens: nō ꝯfitet̄ pctm̄ aliqđ moꝛtale qđ confeſſoꝛ ſcit eſſe in eo.

d E confitente aūt qui nō ꝯfitetur aliquod moꝛtale:qđ nouit de eo ꝯfeſſoꝛ.ex eo ꝙ nō reputat illud peccatum:dicit. Hoſ.in quolibet.ix. ꝙ ſi eſt certuꝫ illđ eſſe moꝛtale:tūc quicūqꝫ ꝯfeſſoꝛ dꝫ ei facere conſciētiā de eo:cū ꝯfeſſoꝛ oꝛdinet̄ ad vtilitatem ei⁹:ſed vtilitas eius eſt ꝙ ſciat ſtatū ſuuꝫ:nec dēt euꝫ abſoluere:ſꝫ reputare eū indignum ꝛ indiſpoſitū ad recipiendū abſolutionē:dū manet in tali ſtatu. ¶ Sed ſi dubiuꝫ eſt vtrū ſit moꝛtale:ꝛ opiniones doctoꝝ ſunt diuerſe: videlicet vtrū ſit licitum emere redditus ad vitā:tūc aut confeſſoꝛ eſt oꝛdinarius ei⁹:ita ꝙ tenet̄ ꝯfeſſionē eius audire:ꝛ tunc ſi ſit opinionis illi⁹ ꝙ illud nō ſit peccatuꝫ:debet euꝫ abſoluere ſimpliciter. Si aūt credit ꝙ ſit peccatū:dꝫ ei facere cōſciētiā q꞉ cōfitēs ſe diligēter infoꝛmet de illo facto vtrū ſit peccatū. Sed dato ꝙ ille nō vellet recognoſcere illud eē pctm̄: nihilominus ex quo eſt oꝛdinari⁹ tenetur euꝫ abſoluere:nec dꝫ eū reputare inhabilem ad abſolutionē:qꝛ hoc ex erroꝛe ꝛ nō proterua opinione ꝓcedit. ¶ Oꝛdinarius autē abſoluēdo:debet ſeq cōmune iudiciū eccleſie non ſuū. Si aūt ſit cōfeſſoꝛ dlegatus qui in nullo tenet̄ cōfitenti niſi velit:ſi credit illud eſſe moꝛtale nō dēt eū abſoluere qꝛ ex mera volūtate depēdet vt abſoluat vel dimittat. Debet.n.ſequi ꝓpꝛium iudiciuꝫ in abſoluendo : ꝛ peccaret ſi abſolueret. Hec Hoſt.

¶ Sacerdos dicitur ſoluere vel ligare tripliciter ꝛ de modo ꝛ foꝛma abſoluendi.§. vi.

n Ota tādē ſm̄ Ray. ꝙ ſacerdos dr̄ ſoluere vel ligare tripliciter. ¶ Vno mō per oſtēſiōꝫ

ideſt oſtendendo ſolutuȝ vel ligatū. Dico ligatū cum non abſoluit. Licet. n. ſit peccator per ꝯtritionē a deo abſolut⁹: tñ in facie eccleſie adhuc manet ligatus ⁊ ſic itelligitur. c. Multiplex. §. quātuſlibet. de pe. di. i. ¶ Alio modo ligat ſacerdos dando pniaȝ ad quā obligat pctōrē. ⁊ ſoluit eū qñ de pnia ſibi debita dimittit: vel per eaȝ purgatū ad ſacrā admittit. de pe. diſt. i. c. multiplex. ¶ Tertio mō per excōicationē ⁊ abſolutioneȝ ab ea. ij. q. i. c. nemo. Tñ fit ſcȝ Pe. abſolutio a peccatis realiter: per miniſteriū ſacerdotis: nō quidē principalr ⁊ auctoritatiue: q2 hoc eſt ꝓpriuȝ dei: de pe. di. i. c. Multiplex. §. verbū nec ſolū oſtēſiue: q2 ⁊ hoc faciebant ſacrā veteris legis ſiue teſtamēti: nec ſoluȝ depcatiue: q2 ſic magis abſolueret bonus laicus: q̄ȝ malus clericus: nec ſolum per ꝯtritionē ꝯfitētis: q2 tunc nunq̄ȝ qs efficeret ibi de attrito cōtritus. Sed opatur inſtrumētaliter abſolutio ad remiſſionē: diſponēdo ad gratiaȝ: ⁊ niſi ponat obſtaculum. fit de attrito ꝯtritū: ⁊ iaȝ cōtritio ad auget gratiaȝ. Hec Pe. de pal. cūi ꝯcor. Tho. in. iiij. d. xviij. q. iij. ar. v. ad primū. ⁊ fit hoc virtute clauiuȝ que dñr plures in effectu q2 vna ē ptās: diſcernēdi: alia diffiniēdi. Vna tñ eſt eſſentialr. ſ. ptās iudicādi in foro aīe collata a deo ⁊ in anima impſſa indelebiliter: per ſuſceptionem ſacerdotij. Hec Pe. Scdȝ vero Ray. nota ꝙ triplex eſt iudicium. ſ. dei: Petri: ⁊ celi. ¶ In pmo abſoluitur pctōr per cōtritionē. ¶ In ſcdo. ſ. iudicio Petri. i. ꝯfeſſionis: ꝑ abſolutionē ſi tñ prius ſit abſolutus adeo ſaltē ordine: aliogn nō. Vnde dicitur. xxiiij. q. i. c. manet. Manet Petri priuilegium: qñ ex equitate ferr iudicium. ¶ In tertio. i. iudicio celi. i. curie celeſtis abſoluitur per approbationē: de pen. di. i. nūgd caim. ¶ Alio mō ⁊ alijs verbis dicit triplex iudiciū. Primū dei. Scdm Petri in eccleſia militanti. Tertium ſurſum in eccleſia triumphanti. ¶ Primū eſt quo de⁹ mundat animā in ꝯtritiōe: ⁊ hoc precedit reliqua duo. ſcilicet tempore: dignitate ⁊ effectu. Eſt eni ille q claudit ⁊ nemo

aperit ⁊ nemo claudit. ¶Secundũ ꝙ ſeqtur poſt illum: ē iudiciũ ſacerdotis: qui auctoritate clauiũ ligat vł ſoluit eo mõ quo pauloante dictũ eſt. ¶Tertiũ qđ ſeqtur: eſt iudicium approbationis. ſ. celeſtis curie ⁊ angelorũ. ¶Nota ēt ſcđm Pe. de pal. in. iiij. diſt. xviij. q. i. ar. i. ꝙ ē triplex clauis regni celoꝝ. ¶Prima ē auctoritatis ⁊ hanc habet ſolus deus: qꝛ cũ clauis ſit poteſtas aperiendi celũ ⁊ deus qui ſolus principaliter põt remittere peccata qbus celum clauditur ⁊ gratiam infundere qua aperit: ideo habet hãc ipſe ſolus. ¶Secunda eſt excellentie. Hanc habet ſolus chriſtus inquãtũ homo. Ipſe enim merito paſſionis aperuit celũ: tollẽs impedimẽtum nature: qđ nullus tollere potuit. ¶Tertia eſt clauis miniſterialis: hãc hñt ſacerdotes qui miniſterialiter ⁊ diſpoſitiue agũt ad ammotionē obſtaculi. i. vectis ſeu pcti: ⁊ aptionem ideſt collationē gratie. ¶Clauis aũt miſterialis eſt duplex: vna dicit ordinis: alia iuriſditionis: ⁊ forte ſunt realiter diſtincte: qa licet clauis iuriſditionis nõ ſit aliqd reale tam̃ clauis ordinis ē aliqd reale ⁊ indelebile: ⁊ clauē ordinis hẽt oĩs ſacerdos ſ; clauē iuriſditiõis nõ hẽt niſi habeat ſubditũ: vñ ⁊ curatꝰ nõ ſacerdos: hẽt clauē iuriſditionis ⁊ nõ clauē ordis. Itē clauis ē duplex. ſ. clauis ſciẽtie ⁊ clauiſ potẽtie: vna tñ ē eñalr.

¶Forma verborũ abſoluēdi penitentem.

d Icit Pe. de pal. diſ. xxj. q. ij. arti. ij. ar. iij. ꝙ hõ qꝛ ignorat vtrum vnq̃ fecerit vnã pfectã ꝯfeſſionē: expedit ꝙ in oĩ cõfeſſione ſacrali. poſt oĩa ſua peccata ſpãlit enumerata: ſequatur generalis clauſula. ſ. de oĩbꝰ alijs mortalibꝰ ⁊ venialibus cõfeſſis ⁊ nõ cõfeſſis ac oblitis dico meã culpã: ⁊ ſic ſeqtur abſolutio: ⁊ ſic valebit ad remiſſionē culpe ⁊ pene etiã mortalis ⁊ ſcite ac etiã oblite: ad quã tamē non tenebaṫ alias in ſpeciali confiteri iterũ qꝛ. ſ. ſufficiẽter ꝯfeſſus eſt.

¶De forma ⁊ vi verborum que regrunṫ in abſolutione.

f Orma ãt abſolutõe. ſ; tho. i opuſ. i tractatu đ forã abſolutõis

eſt hec: quantũ ad ſubſtantiã Abſoluo te. ꝛ conſueuit addi ego ꝛ a pctis tuis ꝛ ſi nõ diceret̃ ſubītelligeret̃: qꝛ. n. in ſacramẽtis verba hñt efficaciã ex inſtitutione diuina. Tenẽda ſunt determinata verba: cõſonãtia inſtitutioni diuine dicẽti. Quecũq; ſolueritis: ꝛ cetera. Iſta verba ꝯueniunt: ego te abſoluo. Idez Inno. ꝛ Hoſt. ꝛ meli⁹ addit̃ ſm Pe. ð pal. i. iiij. di. xxi. q. ij. ar. ij. ab oibus peccatis tuis: q̃ꝫ dicere a pctis tuis ꝯfeſſis: ꝛ oblitis ꝛ meli⁹ dicit̃ ab oibus peccatis que ꝯfeſſus in generali vel ſpãli de quibus intendis. ¶ De iſta ꝛ aliis formis diuerſis abſolutionis ab excõicatione ꝛ pctis: dicet̃ infra in fine īterrogatorij. ¶ Solet ãt papa aliq̃n tantã facere grãz quibuſdaz. vt ab oib⁹ cẽſuris ꝛ penis ſimpliciter iuriſ. ꝛ ab hoie lat̃ poſſint abſolui in foro ſaltẽ ꝯſciẽtie: ꝛ tũc ꝯfeſſor põt iſta forma vti: quaz a curia romana habui ꝛ vſus ſuz. ¶ Forma abſolutiõis ab omnib⁹ cẽſuris ꝛ penis: tã a iure q̃ꝫ ab homine latis.

d Ex plenitudine ptãtis apoſtolice: cui⁹ auctoritatem pro preſenti gero: abſoluo te ab oibus cẽſuris eccleſiaſticis: ſentẽtijs: ꝛ vinculis excõicationũ: ſuſpenſionũ ꝛ interdicti: tã ab hoie q̃ꝫ a iure latis. nec nõ ab oib⁹ negligẽtijs ꝛ defectib⁹ cõmiſſis in ſacramẽtorũ adminiſtratiõe officijs ꝛ actib⁹ tuis: vel noie tuo factis ſupplẽdo de ſolita aplice ſedis clemẽtia: oẽs defectus eorũdẽ. Aboleo ẽt oẽz maculã infamie ꝛ inhabilitatis vndecũq; ꝯtrãctã: diſpẽſoq; tecũ: ſup omni irregularitate ſimonia i ordine ꝛ beneficio actiue vel paſſiue q̃cũq; occaſione vel cã: ẽt circa te in collatione ordinũ ꝛ alioꝝ ſacramentoꝛuz ꝯctis ſeu cõmiſſis. Reſtituo te ꝛ habilito te ad ſtatũ: famaz: honorẽ ꝛ executionem officioꝝ eccleſiaſticoꝝ quorũcũq;: ac ad omnes gradus dignitatum ꝛ honoꝝ. ad bñficia eccleſiaſtica habita ꝛ habẽda: ꝛ tibi de his que habes. de nouo ꝓuideo: relaxando tibi fruct⁹ quos male pcepiſti ſeu leſa ꝯſciẽtia ex eiſdẽ: ac alia que in ludo ex ſucceſſione ac alias ad te ſupuenerũt: que ſubiacẽt reſtitutioni vage ĩ forma pleniſſima. In

nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritꝰ ſancti amē. ¶ Si aūt aliquis dubitat: an pro iſtis ſpecialis exigat forma abſoluēdi neceſſaria: qui a ſede aplica habēt priuilegiū q̄ in articulo mortis dūtarat ſemel poſſint abſolui ⁊ habere plenā remiſſionē omniū ſuoꝝ peccaminuꝫ ideſt a culpa ⁊ a pena vt alij exprimunt rn̄deſ ſm q̄ a magiſtris tā in ꝯcilio ꝯſtantiēſi q̄ꝫ baſilienſi dictuꝫ fuit: q̄ nō ſed ſufficit q̄ ea oia ⁊ ſingula faciat pro q̄bus p̄fata indulgentia daſ: ꝑut in bullis vel priuilegijs taliuꝫ exprimitur. ¶ Nec putet aliquis q̄ qn̄ i articulo mortis fuit ſemel abſolutus plenarie: ⁊ vſus eſt ſemel illo ꝑuilegio: q̄ poſtea in alio articulo mortꝭ vti illo iterum valeat: niſi papa latiorē auctoritateꝫ daret q̄ꝫ dat: qn̄ ponit q̄ in articulo mortꝭ dūtarat ſemel: ⁊ ita reſpōſuꝫ eſt in ꝯcilio ꝯſtantienſi a clariſſimis viris pluribꝰ de hoc reqſitis. Nec mirū: q̄r priuilegiū de indulgentijs tantuꝫ valet dei dat: quantam ſonat: non autem extendi debet vltra.

¶ Quid fiendum quando confeſſor abſoluit penitentem de quo non debuit.

Ed quid de ꝯfeſſore qui abſoluit ꝯfitētē: de quo nō d̄buit: aut ex ignorantia: vel verecundia vel feſtinatiōe vel huiuſmodi ⁊ ꝯfeſſor poſtea experiſ ſe errasse: nunqd tenetur cōfitenti hoc dicere. Rn̄detur ſꝫ oēs: q̄ cōfeſſus excuſatus eſt: ⁊ coram deo abſolutꝰ interim q̄ neſcit: ſꝫ cōfeſſor nō. Quid ergo faciet. Collatio fcā fuit de hoc cuꝫ multis notabilibꝰ doctoribꝰ theologie in ꝯcilio baſilienſi. Naꝫ quidā dixerunt q̄ ꝯfeſſor debꝫ auctoritatē a ſuperiore ipetrare abſoluēdi eum: ⁊ ſi ſine magno ſcādalo fieri pōt vocare nō abſolutū: ⁊ ſibi dicere ac euꝫ abſoluere poſt auditā ꝯfeſſionē. ¶ Vel ſi magnū ſcādalū timereſ: abſoluat eū abſentem: ſi ab vltima ꝯfeſſione adhuc ſperatur eſſe in gr̄a. Adhuc āt ⁊ alijs placuit: ſi notabile ſcādalū timereſ: ſummo ſacerdoti deo cōmittat: ⁊ ſolam condignaꝫ penitentiā pro eiꝰ negligentia per agat confeſſor: preſertim quando multitudo ſic eſt neglecta vel multi eorum diſtant a loco vbi eſt confeſſor.

¶Quid de ꝯfeſſore qui non intelligit penitentem.

Quid etiaʒ ſentiendū eſt de eo qui ꝯfitetur ⁊ ꝯfeſſor nō intelligit euʒ: aut ex dormitione aut ex imperitia ligue vel diſtractione nimia mentis vel ſimili cā. Rūdet Jo. de hartheberg is antiquus doctor in quolibet ſuis. Sacramētalis abſolutio preexigit ꝯfeſſionē. Omnis vero cōfeſſio importat reuelationē: que nō pt eſſe ſine relatione vni⁹ ⁊ pceptione alterius. Cum ergo alteꝝ iſtoꝝ deficiat. ſ. pceptio ſacerdotis: in p̄fato caſu de illo pctō nō credo eſſe ꝯfeſſioneʒ: ⁊ per cōſequens nec impendi abſolutionē. Hec ille. Sʒ illud videtur debere intelligi: vbi obaudita ſunt pctā grauia: q̄ ſunt de neceſſitate ſalutis ꝯfitēda nō de alijs que cadūt ſub cōſilio vt vēialia: ⁊ vbi talia modica obaudiunt raro ab eo q alias noſcit pſonā. Debet ergo ꝯfeſſor facere iterare ea q̄ ex ſomno nō intellexit. ¶An penitēs teneatur iterare penitentiaʒ ei iniunctā in peccato mortali factam in toto vel in parte: ⁊ an dicta pnia taliter facta ei valeat in foro militātis eccleſie. §. xij.

Utruʒ vero pniaʒ ſeu ſatiſfactioneʒ impoſitam per abſolutioneʒ debitā inſpctō mortali factā: vel in toto vel in parte teneatur hō iterare. Sup hoc ſunt varie opiniones. In hoc tamen oēs cōcordant: ꝙ ſatiſfactio facta in mortali nō valet ſic̄ nec alia opa facta in mortali valent in foro dei ad tollendū vel minuendū debituʒ pene pro pctis ad qđ ordinat̄ ois ſatiſfactio: qꝛ cū nō ſit in amicitia cū deo: non pōt eſſe acceptū tale opus ipi deo ſic factuʒ. ¶Sed vtruʒ valeat in foro eccleſie militantis: ita ꝙ nō teneat̄ eaʒ iterare. In hoc eſt varietas opinionū. Aliqui dicūt: ꝙ tenetur iterare: qꝛ cū non potuerit ſatiſfacere deo: nec ēt potuit ſatiſfacere ſacerdoti: qui in pſona dei: illud ſibi iniunxit. Sed Pe. tarā. ⁊ Jo. peri. videntur ſimpliciter dicere ſine diſtinctione: ꝙ talis non tenet̄ iterare tales ſatiſfactiones qꝛ ſatiſfecit in foro eccleſie militantis in quo date ſunt: ⁊ vbi nō iudicatur de diſpoſitione interiori. Idē

videtur ſentire Vincē.in ſpe
culo hiſtoriali li.ix.c.d. Ani-
bal.in.iiij.¶ Et pro iſta opini
one vr̄ ſatiſſacere īpoſitio ſe-
ptēnis penitētie:que regulari
ter fiebat pro quolibet morta
li antiquus vt.xxij.q.i.c.p̄dicā
dū. Et veriſimile eſt ꝙ in tā-
to iteruallo aliqd̓ mortale cō
mittebāt vn̄ ſi oportuiſſet ite
rare fuiſſet laqueū imponere
animabus. Tho.vero cum
Alb.i.iiij.diſtinguūt de ſatiſ-
factiones in qb⁹ remanet ali
quis effect⁹ in ſatiſſacientib⁹
etiā poſtq̄ꝫ act⁹ ſatiſſactionis
trāſijt:vt ex ieiunio remanet
corporis maceratio:vel debi
litatio ⁊ ex elemoſyna ſubſtā
tie diminutio:⁊ tales ſatiſſa-
ctiones in pctō nō opꝫ itera
re:qꝛ q̄tuꝫ ad illud qd̓ ex eis
remanet:per pniam ſequētē
accepte ſunt. Alie vero ſatiſ-
factiones ſunt:que nō relin-
quunt effectū in ſatiſſaciente
poſtq̄ꝫ trāſijt act⁹ ſicut in ora
tione ⁊ hmōi. Actus.n.interi
or qui tollit̄:tranſit nullo mō
viuificat̄:vnde opꝫ ꝙ tales ſa
tiſſactiones iterent̄. Eandeꝫ
opinioneꝫ tenet Pe.de pal.i
iiij.di.xv.q.j.ar.iij.magis de-
clarans. Dicit.n.ꝙ in ſatiſſa
ctionib⁹ habentib⁹ effectū de
relictū poſt opus:vt elemoſy
na priuationē eris.ieiunium
corporis debilitationē ⁊ hu-
iuſmodi: ſi poſtea peniteat ⁊
perſeueret: ſicut baptiſmalis
character hēt effectū recedē-
te fictiōe:ſic ⁊ iſtud derelictū
ex ſacramēto qd̓ operatur ex
opere opato:incipit valere ex
ſequēti ei⁹ approbatione ⁊ ſa
cerdotis ratihabitiōe:cū illū
vere penitet ⁊ nō ex ſimplici
viuificatione:quia opus ope-
rans mortuū nūq̄ꝫ viuificat̄:
⁊ ſic illa pnia ſatiſſacit:nō ſo
lum in foro eccleſie: ſed ēt in
foro dei q̄tū ad illud dereli-
ctū:vt nō oporteat iterare ſi-
cut ieiuniū:elemoſyna ⁊ hu-
iuſmodi. Sed ſi nō hn̄t effe
ctum derelictuꝫ vt orō:talis
pnia fcā in mortali nullo mo
do ſatiſſacit qn hic vel alibi
oporteat ſatiſſacere:qd̓ vr̄ in
telligenduꝫ in foro dei:qꝛ nec
rōe ipſi⁹ opis cū faciat:nec ra
tiōe d̓relicti cū poſtea penitet
euꝫ cū nō hēat effectū dereli
ctū:ſꝫ i foro eccleſie ſatiſſacit:
qꝛ nō eſt neceſſe eā iterare ſi
vult eē in ſtatu ſalutis:poſtea
penitēdo: ſicut neceſſe hēbat
ipſam implere cū fuit ſibi im

poſita.¶ Unde idēʒ Pe.di
cit paulo ſuperiꝰ:ꝙ q̄n homo
eſt de oībus ꝯtritus ⁊ cōfeſ-
ſus.⁊ accipit pniam cū abſo-
lutione:ſi recidiuās pagat eā
in mortali:ipſe quidē ſe libe-
rat ab iniūctione ſacerdotis
nec incurrit pctm̄ inobedien
tie:qđ incurreret ſi eā nō per
feciſſet q2 non eſt fortiꝰ vincu
lum ꝯfeſſoris ꝙ̄ʒ dei vel eccle
ſie.Sʒ in mortali exiſtēs im
plendo preceptuʒ dei.ſ.de ho
nore parentū vel preceptū ec
cleſie:vt de ieiunio quadrage
ſimale ⁊ de elemoſyna ab il
lo abſolute ſe liberat:ergo ⁊c̄.
hec Pe.vbi.ſ̄.Cū ergo pnia
iniuncta ordinet ad tollendū
vel diminuendū debitū pene
tp̄alis:talis qui pniaʒ ſibi im
poſitam nō habentē effectuʒ
derelictū.vt orationes:pfecit
in mortali:ſi reuertit ad peni
tentiā ⁊ tandē moritur in ſta
tu gratie:ex quo illā nō itera
uit:cū per ipſam nil ſit ſolutū
de debito pene tēporalis :ſol
uet eā in purgatorio:niſi per
alia bona hic ſatiſfaciat. Qđ
ſi nō reuertat ad pniam:qui
pniam pficit in mortali quā
cūqʒ:ſiue habentē effectuʒ ſi
ue nō habentē derelictuʒ:ſol
uet illđ debitū in iferno ſem
per:ſicͧ ille qui morit cū mor
talibꝰ⁊ venialibꝰ:de vtriſqʒ
ſoluet penā eternā in iferno.
¶ Quāuis eni pro vēiali de
beat pena tēporalis:que finē
hēt:tn̄ per accidēs eſt ꝙ vēia
le puniatur in inferno pena
eterna.ſ.rōne ſtatꝰ:q2 in infer
no nulla eſt redēptio.Nō.n.
eſt ille ſtatuꝰexpiandi culpaʒ:
ad quā ſequit pena ⁊ iō ſem
per.remanente culpa veniali
durat ⁊ pēa.Ita tenet Tho.
in.iiij.di.xxij.Sed de pena tē
porali đbita pro mortali poſt
ꝯtritioneʒ Pe.de pal.ſic de
clarat.i.iiij.vbi.ſ̄.ar.iiij.ad pri
muʒ.¶ Peccator poſt quā ē
deo recōciliatꝰ eſt debitor pe
ne finite:nō qualitercūqʒ ſol
uēde:ſʒ in ſtatu grē in quo ſo
luʒ eſt deo accepta.aliogn eſt
debitor pene tāte:quantū me
retur culpa:⁊ illa eſt infinita.
Unū peccatori per ſe debeba
tur quidē pena ifinita ſi erat
in mortali:ſed mutata fuit.in
tēporalem:ſuppoſito qđ per
ſeueraret i amicitia.Accepta
uit:eniʒ deꝰabſolutionē a pe
na eterna:⁊ impoſitioneʒ pe
ne finite ſub ꝯditiōe:ſi in grā
fieret.¶ Et ſi querat.quare

de⁹ magis acceptauit abſolu
tionē a culpa ſine ꝯditiōe: ꝙ̄
abſolutionē a pena: dicendū
eſt ꝙ culpa tranſit ꝛ macula
tranſit:ꝛ gr̄a in momēto ad-
uenit:ſꝫ ſatiſfactio futura eſt.
Futuris autē ſolet ꝯditio ap
poni:non aūt preſentib⁹ nec
preteritis:vel ſi apponatᷣ:cer-
ta eſt:q: ſic eſt in gr̄a pro tūc
nō pōt eſſe ſine gr̄a. Ideo re
miſſio culpe fit ſine ꝯdictiōe:
vel fit ſimpliciter:q: cōditio
nō exiſtit. Vn̄ ſicut per ſacra
mētū nō remitteretᷣ culpa ni
ſi adeſſet gr̄a:ſic nec poſtea ꝑ
ſatiſfactionē remittitᷣ pena ni
ſi ad ſit gr̄a. ¶ Talis ergo di
miſſa culpa punietᷣ in iferno
pena infinita:nō ꝓpter com
mutationē finite in infinitaꝫ:
ſꝫ q: debitor eſt pene ifinite:
ex quo nō ſoluit penā finitaꝫ
ſub ꝯditione qua debuit. Si
cut perdēs priuilegiuꝫ clerile
incidit de foro miti ad forum
ſanguinis:ſic qui dclinat forꝫ
eccleſie icidēs in mortale:ad
foruꝫ iuſticie exterminātis in
uenit penā eternaꝫ. Hoc qđ
dicit Pe. vr̄ intelligendū de
eo qui penā iniunctā non ha
bentē effectū derelictū factaꝫ
in mortali:ſcito ab eo:vel de
quo dubitatᷣ: cōtēnit iterare.
vel etiaꝫ credit vel dubitat ſe
debere iterare:ex negligentia
dimittit ꝛ ex labore recuſans
hoc: ꝛ in purgatorio faciet
emēdā de eo. ¶ Sed ſiqs di
mittit iterationem talis pn̄ie
ex ipoſſibilitate:q: ei dficit tē
pus:vel credit ſe eaꝫ feciſſe in
ſtatu gr̄e:vel ſi fuerit in mor-
tali in cognito tn̄ ab eo:vel ēt
ſi ſcit ſe eaꝫ feciſſe in mortali:
iterare facit per aliū quē cre-
dit bonū:vel etiā ſi nec per ſe
nec per aliū iterat:credit ſibi
ſufficere ad ſalutē/ꝙ ipleuit ſi
bi iniunctā:intēdēs ꝙ hic mi
nus fecit:ſatiſfacere in purga
torio:ꝛ ſic de eo facere emen
dā per hmōi omiſſionē: talis
nō dānatᷣ. ¶ Vn̄ ꝛ ipſe Pe.
dic. di.xlv.q.ij.ar.ij.ꝯcluſione
iij.ꝙ qui facit pn̄iaꝫ iniunctā
in mortali pro ſe:pro tāto nō
tenetᷣ iterare:q: pōt in purga
torio ſatiſfacere. Et ſi dicatur
ꝙ videtᷣ incōueniens qđ tan
tum qs puniatur pro pctō di
miſſo:ſicut pro nō dimiſſo q:
pena eterna:ꝛ ſic nō videtᷣ in
aliquo pro fuiſſe ꝯtritio ꝛ cō
feſſio. Rn̄det Pe. ꝙ licet tn̄
puniatᷣ extenſiue:nō tn̄ inten
ſiue:ſic pro vno pctō:ita diu

punitur q̄ȝ pro mille:ſed non tam acerbe. ¶ Si etiaȝ partē penitentie fecit.ſ.in ſtatu grē ꝛ vnus dies remāſit:pro illa die:eternā luet penā:ſi nō penitet:tñ nō tā acerbe:ac ſi nūq̄ȝ ꝯtrit⁹ nec ꝯfeſſus eēt:nec i aliquo ſatiſfeciſſet alias pcīm rediret. Hec Pe.d.xv.q.j.

¶ Remediū tutius ſiue ꝯſilium dandū penitenti qualiter perficere debeat penitentiaȝ ſibi iniunctā:ꝛ que penitētia debeat ſibi dari ſecurioꝛ.

Nota tñ ꝙ dū qs facit pniaȝ ſibi iniunctaȝ:ſi labat in moꝛtale q̄ȝuis bonū ſit q̄ȝ citi⁹ ꝯfiteri: tñ cū p ſolā ꝯtritionē pctm̄ dimittat ꝛ grā reſtituat:q̄ȝ cito ipē ꝯteritur:etiā anteq̄ȝ cōfiteat proſequēdo dictā pniaȝ: etiā ſi ſit talis pnia que nō relinquat effectū poſt ſe i foro dei realiter.ſatiſfaciat q2 in ſtatu gratie eſt vñ in nullo tenetur iterare. ¶ Ad tollēdū āt omne dubiū:tutius vr̄ ꝙ ꝯfeſſoꝛ ꝛ ſi dat pnias diutinas: det penitētias vt ieiunioꝝ:elemoſinaꝝ:peregrinationū ꝛ huiuſmodi: ꝑut requirūt peccata nō tñ iniungat diuturnas penitentias oꝛationū:ꝛ precipue his:de quibus poteſt dubitari de recidiuo celeri.

¶ De celatione ꝯfeſſionis:ꝛ de penitentia ſacerdotis confeſſionem reuelantis. §.viij.

Notat Tho.in.iiij.di.xxi.q.iij.ar.pꝛio ꝙ audiēs ꝯfeſſionē: tenet celare audita in ipſa:q2 in ſacramētis:id qđ gerit exteri⁹ eſt ſignū eius qđ gerit interius:vñ ſicut deus homini ꝯfitenti tegit peccatū interi⁹:ita ꝛ ſacerdos dēt celare exteri⁹ vñ tāq̄ȝ violatoꝛ eſt ſacramēti:reuelatoꝛ ꝯfeſſionis. ¶ Eſt ꝛ alia rō:q2.ſ. per hoc hoīes magis trahunt ad ꝯfeſſionē: ꝛ ſimplicius ꝯfitent. Vñ ꝛ ſi ex hoc aliqđ periculū futurū immineret:ꝛ hoc ſoluȝ ſciret per cōfeſſionē:vt de heretico qui coꝛrumpit fideleȝ: vel de matrimonio illicito: qđ aliq volūt ꝯhere:vel de ꝓditione ciuitatis fiēda:nō ꝓpter hoc dēt reuelari ꝯfeſſio ad impediendū malū:vt quidaȝ dixerunt:ſȝ falſuȝ eſt. ¶ Debet autem monere eos qui cōfitent vt obuient vel deſiſtāt: ꝛ plato dicere ꝙ vigilet ſup gregē ſuū ꝛ huiuſmodi.ſine vlla reuelatione. Hec Tho.i.iiij.di.

xxi.q.vbi.ſ.Quid ſi iudex in quireret ab aliq̊:an ſciat aliquid de illa materia per ꝯfeſſionē:vel p aliū moduȝ:dicit Guil.ꝙ ſi nō p̄t alio modo declinare iniquū iudiceȝ:pōt rn̄dere nihil inde ſcio:qđ ſub intelligiť vt hō:vel etiaȝ nihil ſcio per ꝯfeſſionē qꝛ ſubintelligitur tibi reuelandū. Sic exponiť illud Math.xxiiij.c. de die illo ꝛ hora nemo ſcit:nec filius hoīs:ꝛ ſubintelligiť reuelādū nobis. Pōt ꝛ hoc iurare. Homo.n.nō adducitur in teſtimoniuȝ.niſi vt hō. Et ideo abſqȝ leſione ꝯſciētie:p̄t iurare ſe neſcire id qđ ſcit tn̄ vt deꝰ. ¶ Sed neqȝ etiaȝ ſm Pe.de pal.i.iiij.di.xxi.per licentiā vel preceptū cuiuſcūqȝ ſupioris factuȝ etiā pape ſub pena excōicationis:licet reuelare cōfeſſionē:qꝛ ſigillum cōfeſſionis eſt de iure diuino ꝛ de neceſſitate ſacri. ¶ Papa aūt licet aliqn̄ diſpēſet in preceptis diuinis:vt i votis:quorum redditio eſt de iure diuino:nō tn̄ pōt diſpēſare in ſacramētis.ſ.vt qs nō baptizeť vel ꝯfirmeť:vel nō ꝯfiteatur. Et qđ dictū eſt celationē cōfeſſionis eſſe de neceſſitate ſacramenti:nō ſic intelligiť qn ſit verū ſacr̄ni:ēt ſi ipſa cōfeſſio non celareť:qꝛ vtiqȝ eēt ſacramentū ēt ſi ſacerdos reuelaret:qꝛ nec ſic eſt de neceſſitate ꝙ deꝰ tegat:ꝙ ſi nō ſatiſfaciat deꝰ non tegit:ſȝ reuelat ad penā:aut ſi accedat fictus deus nō tegit:ꝛ nihilominus ſacerdos teneť celare. Sȝ dicitur celatio ꝯfeſſionis de neceſſitate ſacri qꝛ natura ſacri neceſſitat eū ad celanduȝ. natura dico ꝛ quantū ad id qđ eſt ſacr̄m:qđ fit in occulto ſolus cū ſolo:ꝛ quātū ad id qđ ſacr̄m ꝛ res.ſcilicet pnia iteri or que ēt eſt occulta ꝛ quātū ad rē tn̄:que eſt remiſſio peccatorꝫ:per que tecta ſunt pctā ¶ No.ſm Pe.de pal.in.iiij.di.xxi.q.iij.qꝛ qđ dic̄.Tho.ꝙ occultatio cōfeſſiōis eſt de eſſentia ſacri:nō ſic ē itelligēdū ꝙ ſit eiꝰ mā vel forma:ſȝ q̄ ē de eſſentia.i.nā eiꝰ obligatio ad occultationeȝ:ſic̄ ſi dicere mꝰ de eēntia mr̄imonij ē reddere đbitū.i.obligatio ad ip̄ȝ. ꝛ de eēntia leuis ferri ſurſuȝ. ¶ Eſt aūt pctm̄ mortale reuelare ꝯfeſſioneȝ:qꝛ eſt ꝯ̄ ius diuinum ꝛ poſitiuum: vnde ꝛ grauiter ponitur ab eccleſia.

¶ Penitentia ꝯfeſſoris confeſſionem reuelantis.

Sacerdos reuelās cōfeſſionē: de iure antiquo dēt deponi ⁊ toto tpe vite ſue ignominioſus peregrinari: de pe. di. vi. c. ſacerdos. Sꝫ ſcdꝫ. c. oīs. de pe. ⁊ re. dbet deponi ⁊ ad agēdā perpetuā pniam in monaſterio arto detrudi. Sꝫ ſꝫ Hoſti. faciet primaꝫ pniam certo tpe: ⁊ exinde aliā. Sꝫ hec penitentia imponēda eſt: qn̄ qs in iudicio ꝯuincit̄ de hoc: vel fatet̄ de iure: nā alias in foro pnie: vr̄ eſſe arbitraria ſicͤ pro alijs peccatis. ¶ Quāuis āt poſſit ꝯfeſſor de licentia penitētis manifeſtare ei⁹ peccatū alteri ſm Tho. ⁊ pe. vbi. ſ. nō tn̄ dꝫ vti licentia tali: niſi ad euitandū aliqd malū. Tenet̄ tn̄ ille cui aliqd reuelat̄ de licentia penitētis: illud celare: niſi forte petōr velit ꝙ ille abſolute ⁊ libere ſciat. Licentia tn̄ quā dat penitens ꝯfeſſori de reuelatione pcti q̄ſtūcūqꝫ generalis: nō itelligit̄ niſi ad bonū cōfitentis ſm Pe. de pal. ¶ Sed nota ſm eūdē: ꝙ ſi iudex diceret alicui capto pro maleficio: da licentiā cōfeſſori ꝙ dicat: ſi tu es confeſſus de hoc vel de illo: nō tenet̄ dare: nec ex hoc ꝯtra euꝫ dēt haberi ſuſpitio de dlicto: qꝛ forte hoc facit ꝑpter vitandū ſcādalū. ¶ Sed ⁊ ſi daret licentiā: ſic licētiatus nō dēt dicere peccatuꝫ illud ſi eſt cōmiſſuꝫ. ¶ Itē ſi ꝓciperet prelat⁹ alicui cōfeſſori ꝙ diceret ſibi peccatū alicui⁹ qd̄ eſt omnino occultū: etiaꝫ ſi cōfeſſus dediſſet licētiā illi ꝙ diceret: nō tenet̄ dicere neqꝫ obedire vt reuelet illud: qꝛ ꝑlatus nō ē iudex occultoꝝ: imo etiā ſi ꝯfeſſus eēt diffamat⁹ de illo petō: ⁊ per infamiā ꝑueniret illud ad cognitioneꝫ iudicis: q̄uis ipſe ꝯfeſſus iterrogat⁹ a iudice ſiue ꝑlato tenetur ſe manifeſtare: tn̄ ꝯfeſſor ei⁹ ēt habita licētia ab eo dicendi: non tenet̄ dicē iudici ſibi precipiēti vt dicat ſi ſcit: nec debet dicere: qꝛ fori nō ſunt cōmiſcendi. ſ. penitētialis ⁊ ꝯtētioſus. Sed ſi ꝯfeſſor ſcit peccatū alicui⁹ nō ſolū ꝑ ꝯfeſſionē ſed etiā per aliū modū. puta qꝛ vidit vel audiuit: per talem ⁊ talem moduꝫ: pōt dicē ꝙ illud vidit vel audiuit: dū modo nō dicat ſe ſcire illud

per confeſſionez. Nec refert vtrũ prius per ↄfeſſionez au diuerit: ⁊ poſtea per aliũz mo dum ſciuerit: ⁊ ecõuerſo. In quo caſu.ſ.ſi pri⁹ ſciuit pecca tum ante ↄfeſſionẽ: nõ opʒ ꝙ proteſteẜ ſe nõ recipe illud in cõfeſſione: q: ſine ꝓteſtatiõe põt dicere inquãtũ ſcit ex cõ feſſionẽ: nec tñ debet hoc di cere ſine magna cã ⁊ rõnabi li. ¶ Itẽ ẜm eundẽ Pe. cum confeſſio nõ auferat cõfeſſori ius ſuũz: nec ↄferat ei ius no uum in alio foro: quicqd vide tur cõfeſſori faciẽdũ vel omit tendũ pro bono ipſius ↄfiten tis: vel pro bono cõi: põt face re vel omittere: dũmodo pro pter hoc nõ reueleẜ confeſſio ad qđ ſolũ obligaẜ: licet alias illud nõ eſſet facturus. Vñ ſi per ↄfeſſionẽ prioris vel alte rius: ſcit abbas ꝙ nõ expedit priori tenere mõaſteriũ: ⁊ ſit talis qui alias ad libitũz põt amoueri: expectet quouſqʒ ſi ne nota reuelatiõis poſſit euz amouere: ⁊ tũc ſtatiʒ amoue at. Cũ.n. ex audiẽtia ↄfeſſiõis nõ obligeẜ ad aliqđ niſi ad ce landũ: ⁊ ſi obligareẜ ad aliqd hoc eſſet ad medendũ aie pe nitentis: ſicut medicus: abſqʒ tamẽ reuelatione ↄfeſſionis: ex quo aliquẽ i cura ſuſcipit: teneẜ ſibi dare remediũ ↄtra recidiuũ. ⁊ ſic in ꝓpoſito: q̃z ci to poteſt amouere: amoueat: quẽ ẽt ſine hoc amouere po- terat. Si ãt talis erat. qui nõ ſine iuſta cã amoueri pote- rat: cum audiẽtia cõfeſſionis nullũ ius ſibi prebeat in alio foro in quo nõ conſtat ſibi vt iudici: amoueri nõ põt. Idez Tho. ¶ Itẽ q: prelatus licen tiã intrãdi ciuitatẽ ſiue vilaʒ ſubdito dare põt ad libitũ vẜ negare: licet alias nõ eſſet ne gaturuſ: ꝑꝑ periculũ quod ex ſola cõfeſſione nouit: negare põt: duʒ tñ ex hoc ſuſpitio nõ oriaẜ. In occulto tamẽ: ſemꝑ monere põt illũ qui cõfeſſus eſt: q: hoc nõ eſt reuelare con feſſionem. ¶ Similiter cura tus ꝑꝑ cõfeſſionez nõ põt ne gare cõionẽ cõfeſſo qñ eam dare alias teneẜ: vt in paſcha te: alias ſic dicẽs. Tibi nõ te neo: nũc dare ⁊ nõ obijciẽs de crimine confeſſo: non pro pter h̄ diciẜ reuelare cõfeſſio nem. ¶ Sed ſi alicui conque rẽti cõtra ſuũ parrochialẽ ſa cerdotez: q: nõ vult ſibi dare eucbariſtiã: ipſe ſacerdos co

raz alijs diceret ꝙ hoc facit: q꞉ hēt peccatuz a quo nō pōt abſoluere:⁊ ipſe non vult ire ad epm̄:hoc eſſet reuelare cō feſſionē:q̄zuis ipſe nō intēde ret hoc:q꞉ grauitatē pcti exp̄ſ ſit. Hec Pet.d.xxi.q.iij.ar.j. Et idē eſt cū dicit ſe audiuiſ ſe quēdā nominādo eū:⁊ nō abſoluiſſe.¶Similr̄ de epo qui per ↄfeſſionē nouit corru ptionē monialis:que petit be nedictionez:q꞉ aut ē caſus in quo tenetur:⁊ tūc negare nō debet:q꞉ ſi per ↄfeſſionē eiuſ dem ſibi ↄſtat tñ ſibi nō con ſtat vt iudici in illo foro:in q̄ ſicut ab ordinario:mōaſteriū petit monialib⁹ bñdictionē:⁊ qualibet pro ſe ipſa.Si autez hoc ſcit per cōfeſſionē ei⁹ qui vidit:vel qui eaz corrupit: nō ſufficienter ↄſtat:ēt ſi ex̄ ↄfeſ ſionem dicat:vñ negare non debet. Si aūt aliter ſcit:nō te neť benedictionē impartiri:⁊ p̄t ſine reuelatione ↄfeſſiōis negare. Pōt ↄfitenti negare ſicut nō ↄfitenti.¶Et qđ di ctū eſt de bñdictione monia liuz.ſ.virginū:idē eſt de bene dictione abbatiſſaꝝ:vbi virgi nes cōiter benedicuntur: ſm̄ quoſdā qui dicūt ꝙ licet ali- qua poſſit eē abbatiſſa vidua ſicͤ Paula mater Euſtachi. Tamen abſurdū eis videtur ꝙ monialib⁹bñdictis pōt ab batiſſa preeſſe carēs illa bñdi ctione:ſicͤ ēt ſm iura: ꝓfeſſis nō debet nouitia p̄ferri in ab batiſſam:imo nec ꝓfeſſa taci te nō exp̄ſſe.de ele.c.indēnita tibus.in pri.li.vj.Quia tamē qđ nō eſt ꝓhibitum:ↄceſſum eſt:ideo videť ꝙ bñdictio ab- batiſſaruz quarūcūqz:non re quirat virginitatem magiſq̄z abbatū:cū nō ſit ita iure cau tuz ſicut de bñdictione virgi nū. Petrus de pal.d.xxi. Si militer:q꞉ hō hēt liberam ele ctionem:licet per ſolā ↄfeſſio nez ſciat aliquē indignuz ad prelationē ad quā eligiť: quē alias putabat dignuz:nō de bet eligere ex ↄſciētia ſibi ſic dictante:q꞉ eligēdo ſciēter di gnū vel indignū:negociuz ge ritur inter ip̄m ⁊ deū. Vnde poteſt etiaz ex his que ſcit vt deus iudicare:ita ⁊ in ꝓpoſi to. Sed hoc bñ putarē:ꝙ nō patereť penas iuris : puta ꝙ eſſet priuat⁹iure eligendi :⁊ a fructibus per trienniū ſuſpen ſus:qui eligeret illū quē ſcit: vt de⁹indignū:ſꝫ neſcit vt ho

mo:qꝛ de his que ſcit homo vt deus:ſolum deũ hẽt vltorem:nõ hoiem:ꝛ huiuſmodi Pe. Quãuis aũt dimidiando ꝯfeſſionem nõ ſit ibi ſacramentum:tenetur tñ ſacerdos celare:qꝛ pars eſt ſacramenti. Pe.

¶Qui teneãtur ad ſigillum ꝯfeſſionis.§. viij.

d Jcit Pe.de pal.diſ. xxi.q.vbi ſupꝛa: ꝙ ad celandum ꝯfeſſionez tenetur is ad quẽ ꝯfeſſio peruenit licite vel illicite mediate: vel imediate. Vñ ꝛ non ſacerdos qui in caſu neceſſitatis audit ꝯfeſſionẽ: de moꝛtalibꝰ ꝛ venialibus. Jtẽ interpꝛes:quem pꝛo ſe penitẽs adhibet. Jtẽ qui caſu audit. Jtẽ cui de licẽtia ꝯfitentis reuelatur. Jtem qui ſe confeſſoꝛẽ fingit. Jtem qui latẽter abſcõditus ꝯfeſſiones audit:qđ eſt ſacrilegiũ:ꝛ iniuriã facit ſacramẽto. Jtẽ confeſſoꝛ anteꝗ̃ abſoluat:ꝛ etiã qñ nõ abſoluit tenet celare. Jtẽ nota ꝙ cũ quis recipit aliqd ſub ſigillo ꝯfeſſionis:ꝗ̃uis ei nõ fuerit cõfeſſus dicẽs illud tñ dꝫ ita ſecretũ tenere: ac ſi hẽret in ꝯfeſſione:nõ quidez ratione ſacramẽti qđ ibi nõ eſt:ſed ratione pꝛomiſſi.ſi ꝓmiſit illud ſic celare. Hec ſm Tho.d.xxi.q.iij.ar.pꝛio.ꝛ Pe.de pal. Dicũt tñ Tho. ꝛ Pe.ꝙ homo nõ debet aliquid de facili recipere in confeſſione. Addit quoqꝫ Pe.d pal.ꝙ qui tradit vł accipit in confeſſione aliqd qđ non eſt cõfeſſio:videtur facere irreuerentiam ſacramẽto:cũ nil ſit eque celandũ eo ꝙ ſcitur in confeſſione. Similiter cum quis accipit ab aliquo ꝯſiliũ recomendans vt illud teneat ſecretũ:tenetur ad celandũ:ꝛ frãgens quodlibet iſtoꝛum ſigilloꝛum ſiue ſecreti ſiue confeſſionis:peccat moꝛtaliter.

¶Ea tamẽ que quis recipit ſub ſigillo confeſſionis ꝛ nõ in confeſſione:nõ plus obligãt ꝗ̃ ſi quis iurat tenere ſecretum aliquid. ¶ Vnde cuꝫ aliquis quando iurat celare aliquod malum:quod manifeſtando (cum alias non poſſit impediri) illud malũ aufertur: vt ꝓditio aliqua ꝛ hmõi: tenetur manifeſtare non obſtante iuramento.xxij.q.iiij.c. Jnter cetera. Jta ꝛ quod accipit ſub ſigillo confeſſionis ꝛ non in confeſſione.

¶Ad que ſe extendat ſigillū confeſſionis.§.ſi.

Dicit Tho.in.iiij.diſ. xxi.q.iij.ꝙ directe nō ſe extēdit niſi ad illa que cadūt ſub sacrali ꝯfeſſione. Indirecte aūt.non ſolum ſe extendit ad ea que audiuit ſub cōfeſſione vt ptā:ſed oia alia per q̄ poſſit peccator vel peccatū deꝑhendi:vt ſi dicceret ꝙ nō abſolui eū:vel talis (cuius ipedimentū cognouit per ꝯfeſſionē ſoluꝫ)nō eſt tali vxor. Nihilominus alia etiā que in ꝯfeſſione dicūtur non pertinētia ad ꝯfeſſionē:ſummopere ſunt celanda:tuꝫ pp ſcandalū:tum ꝑpter pronitateꝫ que ex ꝯſuetudine ſeqtur. ad dicēduꝫ audita in cōfeſſione. Tho.vbi.ſ.¶Pe.de pal. melius ꝑſeqtur iſtā materiā dicēs:ꝙ directe ⁊ principaliter ptā ꝯfeſſa ⁊ circūſtantie inquātū huiuſmodi:vñ ⁊ pſona tertia cū qua qs cōfitetur ſe peccaſſe:cadit ſub ſigillo cōfeſſionis:licet quidaꝫ hoc negēt de pſona cū qua quis ꝯfitetur ſe peccaſſe:qḋ tñ ipſe reprobat. Et qñ per locutioneꝫ de peccatis ꝯfeſſis pōt deuenire per ſe:vel per accñs:directe vel indirecte:vel per quēcunqꝫ aliuꝫ modū in aliquaꝫ cognitionē:vel dubitationeꝫ: vel opinationē:vel ſuſpitionē de confeſſo:vel inquantū per hoc pōt ei euenire detrimentuꝫ.in anima:ſiue in corpore: ſiue in fama:poſſeſſionibꝰ: vl amicis:vel pōt ꝑpter hoc:ſcādaluꝫ in populo generari:vel ꝯfeſſio magis odioſa vel minus dilecta:vel magis onerosa:vel minus ꝑcioſa reputari dꝫ cōfeſſor ab huiuſmodi locutionibꝰ abſtinere. Et qꝛ raro vel nunq̄ꝫ pōt cōtingē :qn ex reuelatione ptōꝝ in ꝯfeſſione ſcitoꝝ:⁊ nō per aliā viam poſſit ſequi aliqḋ de ꝑdictis in cōuenientibꝰ q̄ꝫuis forte qñqꝫ nullū cōtingat:debet multū cauere ꝙ nō dicat peccata audita in ꝯfeſſione: quātūcūq̄ꝫ generaliter loquat: vl quō dicat. Hec Pe.d.xxi.q.iij.¶ Et magiſter Vmbertꝰ dicit ꝙ cauenduꝫ eſt:ne vnq̄ꝫ dicat qs:in ꝑmone vl alia locutione:ego audiui hūc caſuꝫ in ꝯfeſſione:nec vnq̄ꝫ etiā debet dicē:ꝙ in illa abbatia: vl caſtro:vel vila:vel ciuitate in quibꝰ audiui ꝯfeſſiones: fiūt multa ptā ⁊ huiuſmodi : qa

ꝓpter hoc credūt ſimplices
ꝙ hoc ſit reuelare ↄfeſſioneꝫ:
q̄uis non reueleť ꝑ talia ver
ba ſꝫ Pe. niſi ex huiuſmodi
locutiōe poſſet peccatū alicu
ius deꝓhēdi. ¶ Dicēdo aūt:
iſte eſt mihi ↄfeſſus ſua pctā
nō eſt reuelare: qꝛ nihil ponit
in palaꝫ: qꝛ ſi dixerim⁹: qꝛ pec
catuꝫ nō habemus ⁊c. ſꝫ dicē
do ſibi fuiſſe ↄfeſſum de ma
gnis ⁊ multis pctis: hoc ē re
uelare cōfeſſionem ſm Pe.
¶ Bona aūt alicuius opera
que qs ſcit ex ↄfeſſione: puta
qꝛ eſt virgo: vel qꝛ nūquā pec
cauit mortalit ⁊ huiuſmodi:
licet dicē: niſi qꝛ ex hoc ꝙ vn⁹
laudať de huiuſmodi: q̄ſi alte
rius peccatuꝫ reueleť: cū non
laudať de eodeꝫ: qꝛ ꝙ de vno
diciť de alio negať: di. xxv. c.
qualis. Unde ſi de duob⁹ cō
fitentib⁹ dicit cōfeſſor de vno
ꝙ eſt virgo: eēt ſtatiꝫ ſuſpicio
cōtra aliū: ſi idē nō diceret
hec Pe. de pal. ¶ Uñ ⁊ ma
giſter Umbert⁹ dicit: ſimpli
citer abſtinendū ab huiuſmo
di locutionib⁹: addēs ēt ꝙ cō
feſſor debet caute: ne vnq̄ꝫ ꝑ
aliqđ genus pctī: oſtēdat ↄfi
tēti minorē familiaritatē: vel
ſignum minoris dilectionis.

¶ Alia que dicuntur in ↄfeſ
ſione nec pctā nec valētia du
cere in manifeſtationeꝫ confi
tentis: puta: ꝙ in tali terra
ſunt bona vina: non cadunt
ſub ſigillo confeſſionis.

¶ Quid fiendū qñ confeſſor indiget cōſilio ſuꝑ vno caſu.

Ota etiā ꝙ qñ cōfeſ
n ſor idiget ↄſilio alte
rius: niſi habeat licē
tiam a ↄfitente de ꝑſona ma
nifeſtāda: debet loqui ita ob
ſcure ⁊ caute ⁊ a remotis: vt
nullo modo cōſulens vnquā
poſſit imaginari de perſona
Uñ debet ↄſiderare ꝑſonaꝫ
⁊ tp̄s idoneū. Naꝫ ſiquis au
dierit vnū clericū aduenientē:
ſi cōfeſſor vadat ſubito ad in
terrogandū de aliq̄ ſimonia
⁊ huiuſmodi nōne ſatis ꝓba
biliter ⁊ quaſi violēter debit
ille ſuſpicari de illo clerico: ⁊
iō in huiuſmodi magna cau
tela eſt adhibēda. ¶ Q̄ð ſi con
feſſor neſciret vel non poſſet
caſum exprimere ſuꝑ quo in
diget cōſilio: quin ille conſul
tor intelligeret perſonā: ⁊ illa
nō vult ſciri: debet ire ad ali-
um pro cōſilio: ꝙ ſi alium ſuf
ficienteꝫ habere nō poteſt: nō
ſe itromittat. ¶ Uñ Pe. de

pal.di.xxj.q.iij.dic ſi nō poſ-
ſet cōfiteri pctm̄ ꝓpriū niſi di
cēdo aliquod pctm̄:per quod
manifeſtat̄ cōfeſſio alteri⁹:nō
debet illud cōfiteri ēt ſi eſſet
mortale:q2 ſufficit tūc ꝯtritio
cū ꝓpoſito cōfitendi : qū ipſe
habebit copiaꝫ talis ſacerdo
tis:cui illud pctm̄ ſuū cōfiten
do:nō manifeſtet̄ alteri⁹ ꝯfeſ
ſio. Ratio ē:q2 fortior ē obli-
gatio ad celladū:q̄ȝ ad cōfitē
duꝫ. ¶Si quis aūt reuelat in
cōfeſſione debita ſua ⁊ credi
ta ſua ⁊ huiuſmodi vtrū ⁊ qñ
⁊ an ſacerdos poſſit alias re
uelare : vide de hac materia
plene i tertia pte ſumme.i.c.
de cōfeſſione ti.xiiij.§.qui in-
cipit decima.

¶Explicit tertia pars de bo
nitate ꝯfeſſoris.

¶Incipiunt. xxxvi.excōicati
ones reſuate ſedi apoſtolice
tā a iure q̄ȝ per ꝓceſſuꝫ.ſiue p
extrauagantes:⁊ breuiter re-
collecte. Deinde ſequunt̄ ex-
cōicationes reſeruate epiſco
pis vniuſcuiuſqȝ dioceſis.

d E iniijciētibus ma
nus violētas vel te
merarias in cleri-
cuꝫ vel religioſum
vel monialē vl̄ alterā religio
ſaꝫ ꝑſonā:papalis eſt abſolu-
tio ſi iniuria ē enormis. Hu
ius tñ declarationeꝫ vide in
tertia parte in ti.xxv.de excōi
cationibus:⁊.xvij.q.iiij.c.ſiqs
ſuadēte diabolo in decretis.
¶De icēdiarijs eccleſiaꝝ: vl̄
alioꝝ locoꝝ ſacroꝝ: vl̄ religio
ſoꝝ: vl̄ cimiterioꝝ.eſt papalis
excōicatio poſtq̄ȝ ſūt denūcia
ti:ſȝ p epm pñt abſolui añ de
nūciationeꝫ de hac vide in.c.
cōqueſti ⁊ in.c.tua nos extra
de ſen.excom. ¶De effracto
rib⁹ ꝑdictoꝝ locoꝝ ſacroꝝ q
ēt poſtq̄ȝ fuerint denūciati:ē
abſolutio papalis:ſȝ añ denū
ciationē epalis eſt abſolutio
extra de ſentē.excom.ca.con-
queſti. ¶De incēdiarijs alio
rū locoꝝ nō ſacroꝝ:de ꝯſulē
tibus aut fautorib⁹:qui tales
nō ſunt excōicati aliquo iure
cōi.ſed ſunt excōicādi. Si tñ
fuerit excōicati aliquo iure ꝑ
ticulari:puta excōicatione ſy-
nodali vl̄ cōſtitutione:vel ab
hoie:⁊ ſi fuerūt denūciati eſt
caſus papalis extra đ ſen.ex-
cōi.c.tua. ¶De falſantib⁹ lit
teras papales:vel falſis ſcien
ter vtentibus extra de crimi
ne falſi.c.durāte. ¶De appo
nentibus manum ad corrigē

dum etiam minimá litteraꝫ:
vel punctū minimum. in his
litteris exceptis his quibꝰ eſt
commiſſum: eſt papalis abſo
lutio ſm Hoſtiē. per ſenten
tiam curie latam. ¶ De here
ticis fingentibus nouaꝫ here
ſim vel iam dānatam ſequē
tibus. xxiiij. q. i. c. j. ⁊. ij. extra ꝺ
here. c. ad abolēdū: ⁊ nunc eſt
caſus papalis per extrauagā
tē. Martini quiti vt patet in
proceſſu ipſius annuali vide
in prima parte in. c. ꝺ hereti.
¶ De ſciſmaticis ⁊ precipue
de ſequētibus ſciſma Petri
de luna. ⁊ ſucceſſorum eius ⁊
fautoruꝫ ipſiꝰ ſciſmatis: eſt pa
palis abſolutio per ꝓceſſum
curie. ¶ De credentibus: rece
ptatoribꝰ: defenſoribus ⁊ fau
toribus hereticoruꝫ: eſt papa
lis abſolutio: ⁊ quō intelligā
tur iſta nomina: vide ti. xxv. ꝺ
excōmunicationibꝰ in tertia
parte ſum. ¶ De cōmittenti
bus ſimoniaꝫ ſiue pro ordini
bus ſiue ꝓ beneficijs: vel pla
turis eccleſiaſticis: vel pro in
greſſu i religionē vl' pro alijs
ſpūalibꝰ: ē abſolutio papalis
p extrauagantē Martini qn
ti. Vide de hac i. ij. pte ſum.
ti. ꝺ ſimonia. ¶ De faciētibꝰ
pactū vel ꝓmiſſioneꝫ vel reci
pientibꝰ ex pacto vel ꝓmiſſio
ne occulta vl' manifeſta aliqd
ēt puū pro aliqua iuſticia vel
gr̄a pro alio vl' pro ſe i cauſis
iudicialibꝰ: ſeu pro litteris ob
tinēdis ab apoſtolica ſede: eſt
papalis abſolutio p extraua-
gātē Bonifacij octaui. ¶ De
ſciēter vtētibꝰ talibus gratijs
vel litteris ſic obtētis: ē abſo
lutio papalis p extrauagantē
Bonifacij. ¶ De piratis ⁊ q
buſcūqꝫ alijs in mari depre-
dātibꝰ: ē papalis abſolutio p
ꝓceſſuꝫ curie. ¶ De ipediēti
bꝰ: depredātibꝰ: vel iuadētibꝰ
adducentes victualia ſeu alia
ad vſuꝫ romāe curie neceſſa
ria: vl' ne talia ꝺferant aut ad
ducant ad curiā ⁊ de ꝺſendē
tibꝰ talia faciētes: ē abſolutio
papalis per proceſſum curie.
¶ De capiētibꝰ: detinētibus:
depredātibꝰ romi petas ⁊ pe
regrinos ad vrbē romā acce
dētes tā cā deuotionis q̄ꝫ pe
grinatiōis: ⁊ ſimilr i ea morā
tes ⁊ recedētes ab ipa: ē abſo
lutio papalis p ꝓceſſuꝫ ānua
leꝫ qui fit i curia. ¶ Et ſimili
ter de dātibꝰ cōſiliū ⁊ fauorē
ad talia ſupradicta faciēduꝫ:
eſt papalis abſolutio p ꝓceſ-

ſum. ¶De portantib⁹ arma equos ⁊ alia neceſſaria ad ipugnādū chriſtianos vel trāſmittentibus: ſeu galeas ⁊ naues vedentib⁹: vł in piraticis ſarracenorū nauib⁹ gubernationē exercentibus: vel danti bus auxilium cōſiliū ⁊ fauorē in diſpendiū terre ſancte extra de iudeis capitulo ad liberādā ⁊ eſt caſus papalis p extrauagātē. Clemētis: ⁊ p pceſſuꝫ curie. ¶De portātib⁹ ēt victualia ⁊ alia quecunqꝫ mercemonia in Alexādriam vel in alia loca ſarracenoruꝫ terre egypti: vel mittētib⁹ ipa vel de ſuis portub⁹: vt eis deferant̄ extrahentib⁹: vel extra hi pmittētibus aut dantibus auxiliū ⁊ fauorē ⁊ eſt papalis per pceſſuꝫ curie. ¶Nota tū ſicut veneti in hoc hūt licētiā i.ij.p.iij.t.xxv.c.xxx. ¶De portantibus predicta: vel aliquo mō predictoruꝫ: ⁊ ad hoc operātibus ad oēs terras ſoldano ſubiectas: ē papalis abſolutio. p extrauagātē Clemē. ¶De euntibus ad terrā ſanctā ēt cauſa deuotiōis ſeu voti ſine licentia ſedis apoſtolice: ⁊ eſt abſolutio papalis: p ut reperit̄ i libro penitētiarie ſummi penitētiarij: qui ⁊ ipſe hoc pōt. ¶De inſecutoribus cardinaliuꝫ hoſtiliter: ⁊ eſt excōicatio papalis: p.c. felicis d̄ penis li.vi. ¶De bāniētibus ep̄os: vel capiētibus. ⁊ inſecutoribus: vel hoc fieri mādātib⁹ aut facta ab aliīs rata hn̄tibus: vel in his dātibus cōſiliū: ⁊ fauorē vel ſcienter tales defendētib⁹ ē papalis abſolutio: per. c. ſiquis: de pēis i cle. ¶De excēterātibus: vel in fruſta cōcidētibus: ſeu decoquere vł incidere: aut oſſa de carnibus euellere p̄ſumētib⁹ cuiuſcūqꝫ defuncti: vt eius oſſa ad partes alias deferātur: eſt papalis abſolutio: per extrauagantē Bonifacij. ¶De occupātibus vel detinētib⁹: vł hoſtiliter diſcurrentib⁹ per ſe vel per aliū directe vel idirecte ſub quocunqꝫ titulo vł colore ciuitates: terras: loca: vel iura ad romanā eccleſiaꝫ ptinentia: ⁊ adherentibus: fautoribus ac defenſoribus eoruꝫ: eſt abſolutio papalis per proceſſuꝫ curie. ¶De his qui occaſione ſentētie excōicatiōis: ſuſpēſionis vel iterdicti late: dant licētiā eos grauādi: qui eam tulerunt vel ſuos imper

ſonis:rebus:vel bonis illorũ quoꝝ occaſione late ſunt: vel qui eos obſeruãt vel qui tali ter excõicatis cõicare volunt niſi licentiã ipſam integre re uocẽt. ¶ Similiter qui dicta licentia vſi fuerint vel ẽt ſine licẽtia hoc fecerint ſuo motu excõicationẽ incurrũt in qua ſi ꝑmanſerint per duos mẽ ſes:eſt papalis abſolutio. Vi de de hac in capitulo de do- minis in ſcda parte tertie ti. xxv.c.xxiiij. ¶ De his qui co- gunt aliquẽ celebrare in loco interdicto:vel ad audiẽdũ di uina cõuocãt excõicatos: vel interdictos : vel ꝓhibent eis ne moniti exeãt:ꝛ de his qui moniti nõ exeũt cle.c.grauis de ſnia excom. ¶ De his qui imponũt in terris ſuis noua pedagia vel augẽt antiqua:ꝛ eſt excõicatio papalis per ꝓ- ceſſum curie. ¶ De laicis re- cipiẽtibꝰ in romana curia lit teras dñi pape de manu ali- cuius:niſi de manu dñi pape vel bullatoꝛuꝫ : vel nuncij nõ recipiẽtes de manu pꝛedicto rum incidunt in eandẽ.

¶ Excommunicationes pa- pales concernentes religio- ſos religioſaſqꝫ.

d

E clericis ꝛ religio- ſis inducẽtibꝰ ad vo- uendũ:iurandum:vel ꝓmittendũ de eligẽdo apud eos ſepulturã:vel vt eaꝫ vlte rius nõ mutent iã electã:ex- cõmunicatio eſt papalis per cle.cupiẽtes de pe. ¶ De reli gioſis qui abſqꝫ ſpeciali licẽ- tia ꝓpꝛij ſacerdotis ſolẽniza rẽt matrimonia aut miniſtra rent ſacrm eucariſtie:vel ex treme vnctionis:eſt excõica- tio papalis ex de pꝛiuile.reli- gioſoꝝ i cle. ¶ De religioſis qui excõicatos a cãnone ab- ſoluunt a caſibus nõ ꝯceſſis: aut qui abſoluũt a ſententijs per ſtatuta ſynodalia vel pꝛo uincialia ꝓmulgata:aut ab- ſoluũt a pena ꝛ a culpa:eſt ex cõmunicatio papalis.per cle. j.de pꝛiuile. ¶ De inqſitoꝛibꝰ hereticoꝝ:qui odio:gratia:vel lucro:ꝛ amoꝛe ꝯtra iuſtitiã ꝛ ꝯſcientiã omiſerint ꝯtra quẽ piam ꝓcedere:vel ipſaꝫ here ſim alicui iponerẽt:ꝗ ipedi- rent officiũ ſuũ:eſt excõicatio papalis:per cle.multoꝛuꝫ de here. ¶ De mẽdicantibꝰ pꝛo- feſſis qui trãſeũt ad aliquam religionẽ monachalẽ excepto oꝛdine cartuſienſiũ ꝛ recipi-

entibus talez ſcienter:eſt ex-
cõmunicatio papalis per cõ
ſtitutionẽ Martini factã Cõ
ſtãtie. ¶De clericis ſciẽter ꝛ
ſponte cõicantibus excõica-
tis a papa in diuinis:eſt excõ
municatio papalis ſm̃ Ho
ſtien. ¶Iſta excõicatio tñ ha
bet dubiuz:ex̃ de ſen.excõ.c.ſi
gnificaſti. ¶De participanti
bus in crimine ꝓpter qđ ali
quis eſt excõicat⁹ aliqua p̃di
ctaꝝ excõicationuz:eſt excõi-
catio papalis:per.c.ſi cõcubi
ne ex̃ de ſen.excõ. ¶De his
qui abſoluunt̃ ab aliqua p̃di
ctaꝝ excõicationũ citra ſedez
apoſtolicã:preterq̃ʒ in articu
lo mortis:qui taliter abſoluũ
tur ſi nõ rep̃ſentant ſe q̃ʒ citi
us poſſunt ei a quo pñt abſol
ui:vel mittãt pro abſolutiõe:
reincidunt in eãdem.ſ.papa-
lem excõmunicationẽ: per.c.
eos de ſen.excom.li.vj.
¶Excõmunicatiões epiſco-
pis ex iure reſeruate.

d

Euerberãtibus cleri
cos:religioſos vł mo
niales : ſeu talib⁹ma
nus violentas inijciẽtib⁹ ſeu
temerarias:eſt ep̃alis excõi-
catio:ſi fiat leuis iniuria tali
bus:per.c.peruenit ex̃ de ſen.
excõ. ¶De his qui initũt or-
dinationib⁹ſeu alienationib⁹
a ſciſmaticis factis eſt ep̃alis
per.c.ex̃ de ſciſma. ¶De his
qui vſurpãt de nouo vacanti
um eccleſiaꝝ: monaſterioꝝʒ
vel alioꝝ pioꝝũ locoꝝ cuſtodi
am:ſeu guardiã:tituluz aduo
cationis:ſeu defenſionis que
ꝓprie ſunt noĩa patronatus:
vel ipſoꝝ locoꝝ vacantiũ bo
na occupant:vel regalia.i.col
lectã que fit ratione regis vel
imperatoꝝ:ſeu tributuz regi
debitũ:vt.c.generali.de elec.
li.vj. ¶De clericis vel mona
chis ipſoꝝ locoꝝ vacantium
qui hoc fieri ꝓcurant : ꝛ hec
excõicatio cũ priori habet̃:ex
cõicatio eſt ep̃alis : per.c.ge-
nerali.de ele.in.vj. ¶De his
qui ab eccleſijs ꝛ vel p̃ſonis
eccleſiaſticis per ſe vel p̲ aliũ
ſuo noĩe vel alieno pro perſo
nis vel reb⁹quas nõ cã nego
ciationis deferũt vel deferri
faciũt ſeu trãſmittũt:exigunt
aliqđ pedagiũ vel guidagiuz:
eſt excõmunicatio ep̃aliſ: per
c.q̃ʒq̃ʒ de cẽſi.li.vj. ¶De his
qui fecerũt ſtatuta ꝯtra liber
tatez eccleſie:ꝛ qui ſcripſerũt
ea qui ſunt poteſtates:conſu
les:rectores ꝛ ꝯſiliarij locoꝝ

vbi dicta ſtatuta ſeu etiā conſuetudines edite ſunt vel ſua te ⁊ qui ſeruare ea fecerint:⁊ ſm ea iudicauerit:⁊vl' qui in publicā formā redegerint iudicata: eſt excōicatio epalis: per.c.nouerit.ex̄ de ſen.excō. ❡De rectorib⁹ ciuitatū facientib⁹ exactiones indebitas clericis:religioſis: vel eccleſijs eoꝝ: ſi poſtq̄ fuerint moniti nō deſiſtāt:eſt epalis excōmunicatio: per.c.nō min⁹ extra de imu.eccle. ⁊.c.aduerſus ꝯſules. ❡ De his qui ab ſolutionē ab aliqua excōicatione:vel reuocatione ei⁹ſuſpēſionis vel iterdicti extorquēt per viꝫ vel per metū:neqꝫ valet abſolutio:ſed icurrunt nouam excōicationē:eſt epiſcopalis excōicatio p.c.i. de his que vi metu ſiue cā fiūt.li. vj. ❡De his qui per aſſaſſinos i.quoſdā ifideles qui ex falſis ſuis opinionib⁹ de facili mittebant ad occidendū chriſtianos ⁊ qui iterfici fecerint: vel mādauerint aliquē chriſtianū:etiā ſi mors nō fuerit ſubſecuta:⁊ de receptatoribus ⁊ defenſorib⁹⁊ occultorib⁹eoꝝ: eſt excōicatio epalis per.c.p hūani de homici.li.vj. ❡ De poteſtatib⁹:capitaneis:rectoribus: ꝯſulibus:iudicib⁹:conſiliarijs:⁊ alijs officialibus q ſtatuta faciūt:ſcribunt vel dictant:per que qs cōpellat ſoluere vſuras vel ſolutas non repetere:eſt epalis excōmunicatio i cle.ex graui.de vſuris. ❡De his qui occaſione ſnie excōicationis vel iterdicti late:dant licentiā grauandi illos qui tulerūt eas: vel ſuos in perſonis vel rebus. ❡ Hic tū caſus eſt epiſcopalis vſqꝫ ad duos menſes ab incurſione ſententie:ab inde vero eſt papalis excōmunicatio: per c.quicunqꝫ de ſen.excō.li.vi. ❡De his qui iudicāt ſm ſtatuta edita in fauorē vſurariorum:⁊ qui habent ſuper hoc poteſtatē: niſi ſtatuta ipſa deleuerint. aut ſi ea pmiſerint obſeruari ex̄ de vſuris.c. Ex graui in clemētinis. ❡ Vñ illi qui faciūt capitula cū iudeis:vt domini in communitates ⁊ cōtinentia ꝙ poſſint feneraii:⁊ ꝙ non poſſint repeti in iudicio vſure extorte ab eis ⁊ huiuſmodi: videntur incidere in hāc excōicationem: ⁊ domini qui ea faciunt ⁊ ciues qui ꝯſulūt:in cle.c.ex gra

vi.de vſuris.¶De his qui cō
cedunt repreſalias cōtra ꝑſo
nas eccleſiaſticas ſpecialiter
aut generaliter:eſt ep̄alis ex-
cōmunicatio per.c. Et ſi pi-
gnorationes:de iniuris ⁊ dā-
da.li.vi.¶De rectorib⁹ ſecu
laribus:vel quibuſcūqꝫ offici
alibus eoꝝ:qui cognoſcerent
de crimie hereſis:aut captos
liberarēt:vel dioceſanoꝝ vel
inquiſitoꝝ officiū impedirēt:
eſt ep̄alis per.c. Ut inqſitio-
nis:de here.li.vi.¶De his q
ſciēter ꝯ̄hunt matrimonia in
caſibus nō cōceſſis ⁊ ꝓhibi-
tis ꝯſanguinitatis ⁊ affinita
tis:⁊ de ꝯ̄hentibus cū moni
alibus:eſt ep̄alis:vt in cle.c.
eos de ꝯſan.⁊ affi.¶De do
minis tēporalib⁹qui ſubditis
interdicūt:ne prelatis vel ꝑſo
nis eccleſiaſticis quicquā vē
dant.vel emant ab eis:bladū
molant:panē coquāt:⁊ hmōi
obſequia exhibere p̄ſumant:
eſt ep̄alis excōicatio : per ca.
eos de imu.eccle.li.vi.¶De
his qui impediūt quin coraꝫ
iudicib⁹eccleſiaſticis vel lega
tis:vel ordinarijs:in cauſis q̄
ad eos pertinēt.illi qui ꝯque
runtur:iuſtitiā poſſint obtine
re:excōicatio eſt ep̄alis per.c.
quoniaꝫ de immu.eccle.li.vi.
¶De his qui cōpellunt im-
peratores litterarū apoſtoli-
caꝝ:vel alios recurrentes ad
foꝝ eccleſiaſticum in cauſis:
que de iure:vel antiqua ꝯſue
tudine ad ipſum pertinent:vl̄
ad deſiſtendū vel litiganduꝫ
de eis i foro ſuo ſeculari:gra-
uādo iudices eccl̄iaſticos:vel
impetrātes ſeu litigātes : ſeu
volentes corā eis litigare:vel
grauādo ꝓpinquos eoꝝ: vel
capiētes res vel eccleſias ta-
lium:vel quocunqꝫ alio mo-
do vt in dicto.c.qm̄ eſt ep̄alis
⁊ ſimil̄r de dantib⁹ cōſiliū: ⁊
fauorē:⁊ auxiliū ad oia predi
cta in duob⁹paraphis p̄cedē
tibus.¶De his qui prelatos
capitula:ſeu alias ꝑſonas ec
cleſiaſticas cōpellunt ad ſub
mittēdū laicis:vel ad alienā
dū bona immobilia ſeu iura
eccleſiaꝝ:⁊ ſimiliter laici qui
vſurpant ſibi illicite hmōi: et
ſi nō deſtiterint poſtq̄ꝫ fuerit
admoniti:eſt ep̄alis excōmu
nicatio per.c.hoc ꝯſultiſſimo
de re.eccl̄.nō alie.li.vi.¶De
his qui fingūt fraudulēter ali
quem caſum per quē aliquis
iudex mittat ad aliquā mulie
rē pro teſtimonio:eſt excōica

tio epãlis per.c.mulieres de
iudi.li.vi.¶De his qui vocã
tur ad dirigendas moniales
in electionib⁹:niſi abſtineant
ab his per que poſſit diſcor-
dia nutriri:eſt excõicatio epã
lis:per.c.indẽnatibus ð elec.
li.vi.¶De his qui grauãt cle
ricos vel alias pſonas eccle-
ſiaſticas ad q̃s ſpectat aliqua
electio:p eo q rogati ſeu ali
as inducti:eũ pro quo roga-
banť ſeu inducebãť noluerũt
eligere:vel ɔſanguineos eoꝝ
aut ipãs eccleſias ſeu loca be
neficijs ſeu alijs bonis ſpoli-
ando:ſeu alias iniuſte perſe-
quẽdo.c.ſciãt:de elec.in.vi.et
eſt epãlis excommunicatio.
¶De his qui loquũtur ſecre
te:vel mittunt ſcripturas vel
nuncium alicui cardinali qñ
ſunt recluſi occaſione electio
nis pape:eſt epãlis excõica-
to per.c.vbi periculum eꝫ de
ele.li.vi.¶De dominis ꝛ re
ctorib⁹ ꝛ officialib⁹: qui imi-
nente dicta electione nõ ſer-
uant ipſaꝫ ɔſtitutionẽ: per.c.
vbi periculum.¶De his qui
procurãt q ɔſeruatores dati
eis itromittãt de his que nõ
licent.i.de alijs q̃ꝫ de manife
ſtis iniurijs ꝛ violẽtijs:eſt ex
cõmunicatio epãlis:per.c.ſta
tuim⁹ de offi.dele.li.vi.¶De
dominis:rectorib⁹ad regimẽ
vrbis rome ꝛ electis et fauto
ribus:qui fecerint ɔtra cõſti
tutionẽ ſup hoc factã:eſt epã
lis excõicatio per.c.fundamẽ
ta:de elec.li.vi. ¶De electis
magiſtris:doctorib⁹:vel ſco-
laribus tractantib⁹cũ aliquo
ciue Bononiẽſi de ɔducẽdo
hoſpitiũ irrequiſitis inqlinis
niſi tẽpus cõdutionis fuerit
elapſuꝫ:eſt epãlis excõicatio:
per.c.ex reſcripto:eꝫ de loca-
to.¶De doctorib⁹ ſeu magi
ſtris qui ſciẽter illos religio-
ſos qui dimiſerũt habitũ do
cent litteras.ſ.legẽ vel phyſi-
caꝫ eſt excõicatio epãlis: per
c.vt periculoſa.ne.cle.vľ mo.
li.vi.¶De dominis vľ recto
ribus tẽporalibus qui nõ fe-
cerint obſuari ea que ſtatuũ
tur ɔtra i ſecutores cardina-
lium ſeu alicui⁹de familia eo
rum vel pape : eſt excõicatio
epãlis per.c.felicis.de pe. lib.
vi.¶De his qui ipediunt vi
ſitatores monialiũ vel cano-
nicoꝝ:ſi moniti nõ deſiſtant
eſt epãlis excõicatio per cle.
attẽdẽtes de ſtatu mo.¶De
impugnãtibus litteras pape

ante in coronationem eius:ꝛ eſt bñdicti pape.xi.¶De qui buſdã mulieribus que beghi ne dicūtur ꝛ de religioſis fa- uētib⁹ eis in illo ſtatu: ꝛ erāt iſte certū habitū aſſumentes nulli obedientiā ꝑmittentes nec renūciātes ꝓprijs nec re gulaꝫ habētes:licet quibuſdã religioſis ſpiritualiter inhere ant:de her.c.ad noſtrū in cle. ¶Nec intelligūtur ſub hoc noie ille que etiã beghine vł veſtite dicūtur de penitentia beati Dñici:vt patet in dcla ratione.Jo.xxij.ꝛ idē dicitur de tertio ordine beati Frāci- ſci:immo ex illa cle.videnť di ci beghine:ille excōicate que habent illos errores ibi poſi tos:qui cū ſapiant hereſiꝫ eſt hodie forte caſus papalis ꝛ ē cōtra tales beghinas.¶ De his qui abſoluti ab excōicati one in articulo mortis:vel ꝓ pter aliud impedimētū nō re preſentant ſe q̄ꝫ citi⁹ cōmode poſſunt ei a quo dbeāt abſol ui:qꝛ reincidunt in eandē:de ſen.excō.li.vi.c.eos qui a ſen tentia.¶ De participātibus cuꝫ excōicato in crimine pp qd eſt excōicatus:dādo ei cō ſilium ꝛ fauorē.c.ſi cōcubine extra de ſen.excō.¶ De his qui abſoluūtur a ſede apoſto lica vel legatis ꝛ iniungiť eis ꝙ ſe repſentēt ordinarijs vel alijs ſuſcepturi pniam ꝛ paſ- ſis iniuriā ſeu alias obligati eis qbus ſciēter ſatiſfaciāt: ſi hoc nō faciūt cū primū com- mode potuerūt:vel nō cura- uerint adimplere reicidūt in eādē ſniaꝫ:vt pꝫ in di.c.eos. ¶De his qui ꝯtumaciter aſ ſerunt romanā eccleſiam nō eſſe caput oiuꝫ eccleſiarū nec ei tanq̄ꝫ capiti eſſe obediēdū di.xix.c.nulli fas.¶De his q ſepelliunt corpora in cimite- rijs tpe iterdicti in caſib⁹ nō conceſſis in iure.in cle.c.eos de ſcpul.¶ De his qui excōi catos publice:aut nominatiꝫ iterdictos.vel vſurarios mãi feſtos ſciēter ſepelliūt i cimi- terijſ i d ſepł.dicta cle.c.i.eos q.¶De clericis q manifeſtiſ vſurarijs ad exercēdū fenus domos locant.vel alio titulo ꝯcedūt:eſt excōicatio epalis: p.c.vſuraꝝ de vſu.li.vi.¶De eo qui nō eſt elect⁹a duabus partib⁹ cardinaliuꝫ ꝛ ſe gerit pro papa.c.lꝫ ex̄ de cle.¶De monachis ꝛ canonicis regu laribus:archidiaconis:deca-

nis:prepoſitis:plebanis: cantoribus ⁊ alijs clericis pſonarum habentib⁹:aut etiã quibuſcũq; pſbyteris qui audiunt leges vel phyſicã:eſt epalis excõicatio:per.c.non magnopere extra ne.cle.vel mo. ¶De religioſis qui temerarie vbicũq; habitũ ſue religionis dimittũt : excõicatio eſt epalis:per.c.vt periculoſa:ne cle.vel mo.li.vj.¶De religioſis qui accedũt ad ſtudia niſi a ſuo prelato cũ ↄſilio maioris partis ↄuẽtus licẽtia ſibi ſit ↄceſſa.in di.c.vt periculoſa lib.vj.¶De religioſis qui decimas debitas eccleſijs ſibi appropriãt vel vſurpant:ſiue qui nõ permittũt ſolui eccleſijs decimas de aialib⁹ familiarium:⁊ paſtoꝝ ſuoꝝ:vel alioꝝ immiſcentiũ ipa aialia gregibus coꝝ:tales ſi nõ hñt adminiſtratiões ⁊ beneficia ſunt excõicati:ſi hñt ſunt ſuſpẽſi niſi regſiti deſtiterint infra menſem.in cle.c.religioſi: de deci.Et eſt epalis excõicatio.¶De monachis ⁊ canonicis regularib⁹ nõ habẽtib⁹ aliquã adminiſtrationez:qui ſe ↄferũt ad curias principuz ſine licẽtia ſuoꝝ prelatorũ:vt dãnũ aliqđ inferãt ſuis plãtis aut monaſterijs:⁊ qui ſine licẽtia arma tenẽt infra ſepta monaſterij:eſt epalis excõicatio per cle.c.ne in agro de ſta.mo.¶De religioſis vł monialib⁹ pfeſſis ⁊ cle.i ſacr. ordinib⁹ ↄſtitutis:qui ↄhunt matrimoniũ:de facto ẽ excõicatio epalis cle.eos de ↄſan. ⁊ afñ.¶De ingſitorib⁹ heretícoꝝ qui ptextu officij inquiſitionis quibuſuis modis illicite pecuniã extorquẽt.vel ſciẽter bona eccleſiaꝝ ob delicta clericoꝛuz fiſco eccleſie applicant nec pñt abſolui niſi quibus extorſerint plene ſatiſfacerint de pecũia ſic extorta ẽ epiſcopalis excommunicatio in cle.cap. nolentes de here. ¶De religioſis qui non ſeruant interdictum quod ſuat matris eccleſia ſiue cathedralis:vt in cle.c.ex frequẽtibus de ſen.excom. ¶De religioſis qui ↄfitentibus ſibi nõ faciũt ↄſcientiã ſciẽter de decimis ſoluẽdis:tales ab officio predicationis ſunt ſuſpẽſi:donec commode poſſint : faciãt eis ↄſcientiã:⁊ ſi interim predicãt:ſunt excõmunicati epali excõmunicatiõe:⁊ ſimiliter

de religioſis qui dicunt aliq̃ verba vt retrahant audiẽtes a ſolutione decimarũ:eſt epa lis excõicatio:per cle.c.cupiẽ tes de penis. ¶ De religioſis mendicantibus qui domos ad habitandum vel loca de nouo recipiunt aut de nouo recepta mutant:vel alienant c.i.de exceſ.p̃la.libr.vi. ¶ De fratrib⁹minoribus qui tẽpo re interdicti:recipiũt ad diui na.fratres vel ſorores de ter tio ordine ſancti Frãciſci:eſt epiſcopalis excõicatio.c.cum ex eo:de ſen.excõ.i cle. ¶ Ingrediẽtes monaſteria monia liuʒ ordinis predicatoꝝ ex̃ ca ſus neceſſarios qui declarãt in ꝯſtitutionib⁹ ſuis:puta ad dandũ ſacramẽta iſirmis.ad medendũ eis.ad reparanduʒ edificia:⁊ hmõi:nõ habita li centia a papa vel a magiſtro ordinis:ſũt excõicati:nec poſ ſunt abſolui niſi a papa vel a magiſtro ordinis vel ab alio cui fuerit ꝯceſſa talis abſolu tio:vt patet in bulla ipſi⁹ ordi nis:cuius bulle trãſumpium vidi ego. ¶ Ingrediẽtes mo naſteria monialiũ ordis mi noꝝ ex̃ caſus neceſſarios cõ ceſſos in ꝯſtitutionib⁹ ſuis ſi ne licentia pape vel miniſtri ordinis:excõicationẽ dioceſa nis reſeruatam incurrũt,put audiui a qbuſdaʒ fide dignis. ¶ Nota q̃ ab excõicationi bus que fiũt ab hoie ſiue a iu dice:regulariter nõ põt quis abſolui niſi a ſuo excõicatore vel ab hñte plenariã iuriſditi onem ſup eum a ſupiori ſuo: niſi in articulo mortis. ¶ Itẽ nota q̃ fratres p̃dicatores ⁊ volẽtes igredi coꝝ religionẽ: pñt abſolui a p̃latis ipſius or dinis:a ſentẽtijs excõicatio nis:ſuſpẽſionis ⁊ iterdicti la tis ab hoie vel a iure:ſaltẽ ab illis quoꝝ abſolutio reſeruat̃ epõ. ¶ De materia oium ſu predictarũ excõicationũ tam põtifici ſummo q̃ʒ epis vni uſcuiuſqʒ dioceſis reſuataꝝ: tam a iure q̃ʒ per extrauagã tes ⁊ ꝓceſſus curie:vide ple ni⁹ ⁊ clari⁹ac diffuſius ſi vis videre in titulo.xxv.de cenſu ris eccleſiaſticis in tertia pte ſumme: ſiue cõpilate per me fratreʒ Antoninũ archiep̃m florẽtinuʒ. Et ſic eſt finis om nium caſuũ taʒ ſummo pon tifici q̃ʒ epis reſeruatorum. ¶ Iteʒ notanduʒ q̃ ſunt due ſpecies excõicationis.ſ.maio

ris ⁊ minoris. Excōmunicatio maior ſp eſt peccatū mortale:⁊ talis primo eſt ſeparatus a deo ideo nō pōt cōicare pro aliqua vtilitate aie ſue Secūdo eſt ſeparat⁹ a ſancta eccleſia.i.a cōione ⁊ pticipatione fideliū exceptis his caſibus qui.ſ.in.iij.parte ſumme ti.xxv.ſpecificati ſunt. Et ſunt quinqꝫ in qbus ipſe excōicatus nō pt participare qui ɔtinent in hoc verſu. ¶ Pro delictis anathema qs efficiat.

¶ Os orare vale communio menſa negat. Qui ſic intelliguntur. Os.i.locutio. Orare.i.oratio cū alijs in eccleſia. Cōmunio.i.cōmunicatio ſacramētoꝝ. Vale.i.ſaluatio. Mēſa.i.cibus ⁊ potus. ¶ Excōicatio vero minor:aliquādo ē mortale peccatū aliqñ veniale. Sed anteqꝫ dicatur qñ ſit mortale vel veniale:nota prius ꝙ nouē modis homo pōt incurrere excōicationē minorem. ¶ Primo qñ quis participat cū excōicato excōicatione maiori aliquo illoꝝ modorū ſuperius dictoꝝ. ¶ Secundo qñ quis cōmittit ſacrilegiū:ſicut qui furat in eccleſia:vel in ea illicituꝫ qđ facit. ¶ Tertio qñ qs eſt publicus cōcubinarius vel fornicator. ¶ Quarto qñ quis acceptat aliquā eccleſiā a laico ⁊ illaꝫ ſic tenet vt.xvj.q.vij.c. Siqs deinceps. ¶ Quito qñ quis eſt ſimoniacus qui eſt ēt excōicatus excōicatione maiori. ¶ Sexto ſm quoſdā cū in bello iniuſto ɔtra chriſtianoſ exercet qs arteꝫ baliſtarū aut ſagittaꝝ. ¶ Septio oppſſoreſ inopū:⁊ paupeꝝ:publici pdones:publici vſurarij:meretrices:q oēs largo mō loqndo pñt dici excōicati pro quāto taliū oblatiōes nō debēt admitti ad altare ſanctum dñi. ¶ Octauo illoꝝ quib⁹ denegatur eccleſiaſtica ſepultura: ſicut ſunt illi qui moriunt in torneamētis:qui dato ꝙ penitētes moriant nō ponūtur in cimiterio. Similiter ēt dicitur de illis qui non cōicant ſemel in āno ſine neceſſitate ⁊ cā:vt.c.oiſ.ō pe.⁊ re. ¶ Nono oēs publici pctōres. Oēs autē caſus ſupradictos ponit Inno. Ray.⁊ hoſti.⁊ in qlibet predictoꝝ caſuū pt abſoluere ſimplex ſacerdos epus preter qꝫ forte in ſimonia ⁊ excōicatiōe maiori. ¶ In pri

mo ergo caſu.ſ.in participati one cū excōicatis maiori ex-cōicatione pōt homo peccař mortaliter ⁊venialiter. Mor taliter tripliciter. ¶ Prio qñ pticipat in eodē crimine pro pter qđ ipe ē excōicatus: dā-do cōſiliū: auxiliū ⁊ fauore ra tione cui⁹ peccatū cōmittiř. ¶ Secūdo qñ pticipat cū ex cōicato in aliquo alio crimie mortali ab illo pp qđ ipſe eſt excōicatus. Sȝ in pmo caſu nō. ꝙ participās cum excōi-cato in eodē crimie: vt dictū eſt: icurrit excōicationē maio rē. ſed in ſecūdo mō cadit tā-tū i minorē excōicationē ēt ſi mortaliter peccat. ¶ Tertio qñ cōmunicaret cuȝ excōica to maiori excōicatione in ſa-cramētis: puta accipere corp⁹ xpi cuȝ eo vł ſacros ordines: incurrit excōicationē mino-reȝ. peccat tñ mortaliter. In alijs āt caſib⁹ ſupradictis: nō peccat gs pticipādo cū excōi catis. niſi pro quanto aliquis in cōtēptu pcepti: ⁊ ꝓhibitio nis facte audacter cū excōica to ⁊ ad libitū ꝯuerſareř aut i ſalutādo vel i comedēdo: aut in loquendo ſine neceſſitate: aut i orādo vł cōicādo. ¶ Sȝ nota ꝙ ſacerdos recipiēs ali quē excōicatuȝ maiori excōi catiōe ad officiuȝ eccleſie: aut ad ſacrā: aut ad eccleſiaſticaȝ ſepulturā nō ſolū mortaliter peccat: ſȝ ſubito eſt ſuſpenſus ab adminiſtratiōe ⁊ ſibi eſt i terdictus itroitus eccłie quo uſqȝ ſit abſolutus: ⁊ efficitur qſi irregularis. Et ſi taliter interdictus moriař nō debet poni in cimiterio: nec debet pp timorē ſacerdos deſiſteř qn talē excōicatū expellat de eccleſia: qa nō excuſař: rōe ti-moris: niſi talis eſſet timor q poſſet cadere in cōſtantē viꝝ tūc. n. ſm quoſdaȝ excuſatur ab iterdicto. ¶ Hoſti. aūt di cit ꝙ beatus erit talis ſacer-dos ſi ſe pparet ad martyri-uȝ. ¶ Nota igř qūo habuiſti ꝙ in nouē caſib⁹ homo cadit in excōmunicationē minoreȝ rōne cuius ſeparatus eſt ab effectu ſacramētorū ⁊ quātuȝ ad deū. Nā peccatū morta le animā ſeparat a deo: ⁊ ex-cōicatus qūocunqȝ: eſt in pec cato mortali: preterqȝ pticipā do cū excōicato maiori excō municatione in loquēdo ſalu tādo: ⁊ orādo cōicando: ⁊ co-medendo in quibus caſibus

ſm̄ Tho.in.iiij. diſti.xviij.q. ij.ar.iiij.hō nō peccat mortaliter niſi pp contemptum dato φ excōicationē icurrat: iō qui eſt i peccato mortali qūocunq3 aliter eſt excōicatus:ēt quātu3 ad eccleſiā eſt ſeparatus ab effectu.i.a gratia ꝛ ſacramētis:qꝛ nullus qui eſt in peccato mortali:cu3 ſit in diſpoſitus pōt ↄſequi gratiam ſpiritus ſancti. Poteſt tamē itrare eccleſiā ſtare in officio diuino:ꝛ etiā cū alijs in alijs pticipare:ſ3 nō p̄t pacē in eccleſia recipere:cū pax ipſa ſit loco cōionis ſed hec oia plenius habent̄ i decretis:ꝛ decretalibꝰꝛ i ſūmis:iō cū expedit videt̄ q̄re diligētiꝰ i ipis.

¶ Poſtq̄3 ille qui vult cōfiteri dixit ex ſe ea que voluit de peccatis ſuis:ſi nō dixit ſufficiēter:qđ quaſi ſp accidit:interrogandus eſt plene de his que nō dixit ꝑut videbit̄ fore expediēs.Si vero modicū vel minus dixit:potes interrogare ſm̄ ordinē infra poſitū:videlicet primo de decē p̄ceptis:poſtea de vicijs capitalibꝰ:nō āt oēs de omnibꝰ: ſed de illis que ſolēt in talibꝰ reperiri:ꝛ nō ſolū đ iſtis peccatis interrogādi ſunt: ſed ēt đ oibꝰ circūſtātijs peccatoꝝ ꝑut ſupra ſatis oſtēſum eſt. Nō tn̄ ē neceſſe đ q̄libet peccato mortali oēs circūſtātias p̄dictas ↄfiteri ſ3 ſolū illas.q̄ trahūt peccatū i aliā ſpeciē q̄ ſ.hēt ſpecialē deformitatē oppoſitā alicui preceptoꝝ. Sed ꝛ de numero peccatorū mortaliū.ſ.quotiēs mortale peccatum commiſſum eſt in qualibet peccatorum ſpecie: diligēter interrogandum eſt.

¶ Incipit prima pars đ modo interrogādi penitentes a confeſſore ſecundum decem precepta legis.

¶ Primū preceptum continet tria capitula.

¶ Vnū cole deu3.Circa hoc primū preceptū ſic potes interrogare: ꝛ primo de votis.

¶ De votis primū capitulū.

Nota ſm̄ magiſtrum ſniarū in.iiij.di. xvij. φ votū eſt teſtificatio q̄da3 ꝓmiſſionis ſpōtanee q̄ ſit deo:ꝛ de his q̄ dei ſunt:ꝛ fieri dz. Vel breuiꝰ ſ3 Tho. ſa ſe.q.lxxxviij.ar.i. Votum ē ꝓmiſſio deo fcā de aliq̄ qđ ſit deo acceptū ad qđ reqͥrūt̄ tria.ſ. deliberatio volūtatis:

propoſitum:⁊ promiſſio. Ul timū oritur ex ſcđo ſm ex pri mo.¶ Si trāſgreſſus eſt ſeu omiſit implere aliqđ votū li citū:⁊ ſi aduertēter cū poſſet eſt ſemper mortale:⁊ totiens quotiēs frangit. Secus ſi ex obliuione: vel q2 nō poterat: vt ifirmus ieiunare ⁊ hmōi. ¶ Si vouit ſe aliqd mali fa- ctuꝝ vt vindictā:vel maioris boni impeditiuū:vt nō ingre di religionē:hoc eſt mortale: ⁊ ſine aliqua diſpēſatione dz illud infringere.¶ Si nimis tardauit iplere ꝓpter quod a memoria excidit oino:vel ve nit ad ſtatū non valendi iple re.cū prius potuiſſet mortale videt᷑. Idē qñ dimiſit ꝓpoſi tuz implendi cū tñ poſſet: ali as mora implendi votuz qñ ſibi nō ꝑfirit tꝑus non videt᷑ mortale: niſi mora eēt valde nimia:⁊ niſi ex hoc ei imine- ret periculū non valendi iple re:vt de voto ingrediēdi reli gionē:cū tñ nō haberet cau- ſam legitimā.cogentē dilati- onis:tūc ēt eſt mortale.¶ Si fecit votum de re licita:vt de elemoſina:ieiunio ⁊ hmōi:ſ3 ob maluz finē:puta vt poſſit facere vindictā:adulterium ⁊ huiuſmodi:mortale petm̄ eſt nec tenet᷑ illud implere.¶ Si fecit votuz abſtinētie ⁊ hmōi ⁊ dubitat vtrū poſſit implere vel nō:⁊ ſine diſpēſatione vł cōmutatione ſupioris cū poſ ſit faciliter recurrere ad eum vel ad ꝯfeſſorē ſuū pro ꝯſilio frangit: mortale videt᷑.¶ No ta tñ q viri pñt irritare vota vroꝝ.ſ.abſtinētie: ꝑegrinatio nis:elemoſine: ⁊ acceſſus ad talem locū: ⁊ maxime votuz elemoſinaꝝ ſi nō hñt niſi do tez:abſq3 alia ſuperioꝝ diſpē ſatione:⁊ ſi fiat talis irritatio etiā3 ſine cā rōnabili a viro: amodo nō tenet᷑ vxor iple re talia vota.¶ Dubiū eſt de voto hieroſolimitano:q2 hoc in fauorē fidei emittit᷑.¶ De irritatione votorū impuberū ⁊ filioꝝ familias ⁊ religioſoꝝ vide in ſcđa parte ſumme ti. xi.c.ij.§.vi.¶ Si habēs votū caſtitatis vel religionē intrā di:⁊ matrimoniū ꝯtrit:morta le eſt ⁊ nō pōt ꝯſumare illud abſq3 mortali petō:q2 adhuc pōt illud iplere.⁊ dēt ante cō ſumationē mrīmonij. Poſt ꝯſumationē vero reddere te netur debituz ēt interꝑtatiue petenti. Sed exigēdo ſp pec-

cat mortaliter. Unde cõſulē
dum eſſet ei petere ſuper hoc
diſpenſationē a papa ſed ſm
S nil.poſſet etiā epus diſpē
ſare niſi eſſet talis ꝯtinens ⁊
obſeruās ipm. ¶ Si fecit vo
tum ſtultū ⁊ irrationabile: vt
ieiunare in dñica die: vel nō
pectinare caput vel lauare in
ſabbō: ⁊ hmōi mortale nō ē:
ſʒ ꝓhibendus eſt illud iplere.

¶ De trāſgreſſione voti.

¶ Et nota ꝙ a trāſgreſſione
votoꝝ pōt de iure cōmuni ⁊
ꝯſuetudine: ꝯfeſſor abſoluere
qꝛ nō eſt de caſib9 reſuatis.
Sed de diſpēſatione ⁊ com
mutatione votoꝝ: nō pt ſe in
tromittere ſine ſpāli cōmiſſi
one dioceſanoꝝ: vel alterius
qui poſſit illā dare. ¶ Epiſco
pi aūt in oibus pñt cōmuta-
re vel diſpenſare niſi in voto
caſtitatis vel religionis ⁊ tri-
b9 votis peregrinatiōis.ſ.hie
roſolymitani: ad ſanctū Ja-
cobum: ⁊ ad limina aploꝝ.i.
Romā: in quib9 votis. papa
vel ſumm9 pniarius ſoli diſ-
penſant: vel commutant.

¶ De votis habes in ſecūda
parte.ſumme.ti.xi.per totum
ibi vide.

¶ De ſuperſtitionibus.c.ij.

ſ J fecit ipē vel fieri fe
cit aliqd maleficium
ſeu iuxta vulgare ma
lias.i.facturas in qbus ſemꝑ
fiūt occulte vel manifeſte de-
monū iuocationes: qd ſemꝑ
ē mortale ⁊ dignū morte cor
porali.ij.p.ſūme.t.xij.c.i.§.xij.

¶ De incantationibus.

¶ Si fecit vel fieri fec̄.vel ꝓ-
curauit aliquā incantationē
cū ſacramētis vel ſacramen
talib9 eccleſie: vt aqua baptiſ
mali: vel oleo ſancto ⁊ hmōi
ob ſanitatē vel aliā cauſam.ē
mortale ⁊ grauiſſimū.in.ij.p.
ſumme.t.xij.c.i.§.ſi.in fine.

¶ De adoratione creaturaꝝ.

¶ Si adorauit aliquā creatu
ram faciēdo orationē ad eaʒ
vt ad lunā: ſolē: ⁊ ſtellas cum
primo apparēt ⁊ huiuſmodi:
eſt mortale peccatum.

¶ De diuinationibus.

¶ Si fecit vel fieri fec̄ aliquā
diuinationē ad inueniēduʒ
furta: vel ad ſciendū occulta:
vel futurum qd ſibi ꝯtingere
poteſt: eſt mortale.

¶ De arte notoria.

¶ Si didicit artē notoriam:
vel vſus eſt ad ſciēdū aliqua
vel ſi vſus eſt arte nigromā
tica: mortale eſt: ⁊ ſi hʒ librūʒ

inducendus eſt: vt eum com burat: alias nõ eſt abſoluendus: ſicut eſt liber Almades Seriforas ⁊ alij libri cõburẽdi ſunt qꝛ mortale eſt vti eis vide i.ij.p.ſũme.ti.xij.c.j.§.x.

¶ De conſtellationibus.

¶ Si ex cõſtellationibus vel planetis ſub qb⁹ natus eſt aliqd iudicauit determinate de cõuerſatione ei⁹. ¶ Idez ſi ex phiſonomia. Credere.n. hominẽ ex fato: vel ꝯſtellatione vel cõplexione cogi ad bonũ vel ad malum: eſt hereticuz.

¶ De ſortibus.

¶ Si vſus eſt ſortib⁹ diuinatorijs qđ eſt mortale: ex leuitate autẽ veniale. ¶ Si dedit aliqd turpe vxor viro ad comedẽdũ vel alteri: vt amaret eaz vel fecit: vel dixit aliquid turpe ad huiuſmõi eſt mortale. Et interrogandũ eſt qđ fuit illud. ¶ De incãtationib⁹.

¶ Si fecit vel fieri fec̃ aliquã incantationẽ ob ſanitatẽ ꝯſequendaz: ⁊ qñ hoc fit ſciendo eſſe ꝓhibitũ: eſt mortale cõiter. Qñ vero ex ſimplicitate fieret putãdo eſſe bonas orationes: dr̃ veniale. Sed ſi nollet in futurum abſtinere: negãda eſt ei abſolutio: qꝛ ex obſtinatione ⁊ malicia videtur eſſe mortale: ⁊ interrogandũ eſt de verbis quibus vtunt̃: ⁊ de obſeruantijs q̃s addũt.

¶ De breuibus.

¶ Si fecit vel fieri fecit vel vſus eſt breuibus: que cõiter ſunt ſupſtitioſa ex verbis: vel carta in qua fiũt: vel mõ iponendi: vel portãdi: vel tp̃e ſcribendi: ⁊ inuẽta ſupſtitione carum: imponendũ eſt ꝙ cõburãt ⁊ ſi nollent: nõ ſunt abſoluendi: qꝛ tũc eſt mortale. Si vero putabãt talia eſſe licita tãq̃ȝ orationes veniale videt̃.

¶ De obſeruationib⁹ tẽpoꝝ.

¶ Si obſuauit vnã diẽ magis q̃ȝ aliam: in nõ incipiẽdo aliqd tanq̃ȝ malum: vt dies egyptiaticos: vel diez in quo occurrit dcapitatio ſcti Ioã. baptiſte: vel diẽ aſſenſiõis in colligẽdis herbis ⁊ huiuſmodi: veniale videt̃ qñ ex ſimplicitate hoc fit ſiue ſcribẽdo aliqua vel portãdo ad ſuſpẽdendum in aliquo loco. Si vero hoc crederet anĩo obſtinato tũc mortale cẽt talia obſuar̃.

¶ De ſomnijs.

¶ Si obſeruauit ſomnia faciẽs aliquas orationes ⁊ obſeruationes ⁊ poſtea ex his q̃

ſomniat volēdo de futuris ꝛ occultis iudicare: ꝛ ꝓnunciare. mortale eſt alias autē ſine obſeruatione adiūcta: nimis adhibere fidez ſomnijs: pctm̄ eſt ꝛ ſi ex ſe nō ſit mortale. tn̄ periculoſum eſt: q2 ſic dyabolus multos decipit. ¶ Si ex effuſione olei de lucerna vel cratitatione aliquaꝝ auiū: vł vlulatu canū: vel magnitudine ꝛ ꝯtinuitate ventorū: ꝛ huiuſmodi exiſtimauit aliquid mali euentuꝝ qꝺ fatuum eſt. ¶ Si exiſtimauit mulieres ꝯuerti in gattas: vel alia aīalia: ꝛ ire de nocte ꝛ ſugerē ſanguinē pueroꝝ ꝛ hmōi: qꝺ eſt impoſſibile: niſi deo: ꝛ iō fatuum ē credere. ¶ De hac materia. ſ. diuinationū: incantationum ꝛ omniuz ſuperſtitionum vide luce clarius in decre. xxvi. c. i. per totum.

¶ De blaſphemia multiplici dei ꝛ ſanctorum. c. iij.

I blaſphemauit deū videlicet dicendo cū nō eſſe iuſtū ꝛ oīa iniuſte diſponere: ꝛ eē acceptatorē perſonaꝝ: vel nō videre que fiūt vel nō curare de actibus hominū: vel ꝓditorez: vel ſine merito punire ꝛ flagellare euz: vel nō poſſe iſtud vel illud facere: ꝛ hmōi: qꝺlibet hoꝝ eſt mōtale: cū aduertit: qꝺ dicit ꝛ intelligit. ¶ Si blaſphemauit deū vel aliquē ſanctum: que proprie dr̄ maledictio: vt maledictus ſit. ꝛc. vt ſit ex ira: ſp eſt mortale: ſi aduertit ipſa verba.

¶ Scdꝫ pceptū de iuramētꝪ ꝛ piurijs. ꝛ hēt. c. duo. Ca. j.

E iures vana p ipm ¶ Prio de piurio: ſi iurauit i aliqua curia corā iudice mēdacioſe: mortale eſt qūtūcūqꝫ alias haberet iuſtaz cām. Et qui iducit ad hoc aduertenter: vt iudex: aduocatꝰ: ꝓcurator: ꝛ huiuſmodi: mortaliter peccat. ¶ Si iurauit etiaz ex̄ iudicium in cōi ſmone quacūqꝫ ex cā vel leuitate: vel vtilitate: vel iocoſitate: vel qualicūqꝫ mō. nō ſolum ad ſancta dei euāgelia: ꝛ per corpus chriſti ꝛ ſanctoꝝ: ſed ēt per fidē: per deū: ſi deus me adiuuet: per virginem Mariā: per crucē: per animā ſuaz: ꝛ huiuſmodi: hoc ſemp eſt mortale qn̄ aduertit ſe iurare: ꝛ falſum dicere: ꝛ totiens quotiens ſic iurando aduertit. ¶ Si iurauit aliqd pro

certo:de quo dubitat vtrum ſic ſit:mortale eſt:ꝛ ꝑcipue iurando in iudicio. ¶Si iurauit ppetrare aliqd qḋ ē mortale:vt facere vindictā:nō dimittere ↄcubinā: ſeruare iniuſta ſtatuta:tenere ſecretam iniquā ↄiurationez: mortaliter peccauit : nec debet illud ſeruare. ¶Si iurauit tenere ſecretuꝫ aliqd qḋ eſt tractatū in conſilio:vel aliud qḋ nulli eſt nociuū:ſi aduertenter manifeſtat:peccat mortaliter ipe ꝛ qui ſtimulat eū ad manifeſtandū: ſciens illud eſſe ſecretuꝫ.¶Si iurauit ſuare ſtatuta alicuiꝰ ciuitatis:vel vniuerſitatis : aliquid ſciēter ex illis ſtatutis trāſgrediēdo : peccat mortaliter.Si tñ aliqḋ ſtatutum eſt abrogatū per ↄriā cōſuetudinē:qꝛ quottidie p oēs fit ↄrium ꝛ diu: nō videt̄ periurus:ſi nō ſeruat illud:eo ꝙ nō habet viꝫ ſtatuti. di.iiij.§. leges.¶Si iurauit p aliquez modū opprobrioſum per dei mēbra:vel ſanctorū:vt faciūt ribaldi : mortaliter peccauit: qꝛ blaſphemia reputat̄ . xxij. q.j.c.ſiquis per capillū.¶Si promiſit ſe aliqd facturū licitum:ſi nō intēdebat obſeruare:mōtaliter peccauit.Si autem intēdebat obſeruare:ſed veniēte termino quo dꝫ iplere nō ſeruat ꝓmiſſum:cuꝫ tñ poſſet:licet cum icomoditate ſua:peccauit mortaliter : niſi ille cui ꝓmiſit:ante terminuꝫ relaxet iuramentū:qḋ facere pōt ſi ꝓmiſſuꝫ:in illiꝰ vtilitatem tm̄ cedat.Nam ſi in vtilitatē alioꝝ:vl' in honorē dei ꝛ ſanctoꝝ:nō pōt ille relaxare:ſꝫ ad epm̄ vel papā ptinet relaxatio vel cōmutatio . Si autē nō pōt implere:excuſat̄ a peccato pro tūc : cū nō pōt. ¶Si quis ēt ꝓmittat cū iuramēto ſe ailquid factuꝝ qḋ nō eſt alicuius iportantie boni vel mali:vt mater de verberādo filiū.vel de bibendo: vel nō ꝛ huiuſmodi vr̄ venialе.iuratio ꝛ piuratio.¶Si iurauit ſine cā rōnabili pro quibuſcūqꝫ minimis : dicēdo ēt veritatē:veniale eſt:niſi facerct in ↄtemptū:ꝛ inducēdus eſt vt abſtineat:ꝓpter periculum periurij. ¶Si induxit aliquem ad iurandū:queꝫ omnino credebat falſuꝫ iuratuꝝ mortaliter peccauit.niſi eſſet iudex hoc faciens ex officio ſuo:ſm̄ iuris ordinem.

¶De adiuratione.c.ij.

d

E adiuratiōe: que ē inducere aliquem ad aliqd faciendū:ob inuocationē alicuius rei ſacre vel diuini nois. Et ſi eſt per modū coactiōis intēdēs euz obligare per modū iuramēti ad aliqd faciendū:vt ad ſupiores ꝛ alios in quib⁹ nō h̄et poteſtatē:eſt mortale.ſicut adiuratio Caiphe ꝯtra dñz.Ad ſibi ſubditos vero ē licita:eo caſu quo liceret eis p̄cipere. aliter nō ꝛ tunc adiuratus tenet̃ illud facere:vel dicere:alias eēt mortale: ſicut trāſgreſſio precepti. ¶Si adiurauit prelatos:vel ſocios:vel iferiores per moduz dep̄cationis: intēdens inducere adiuratuz per reuerētiā diuini nois vl̃ alicuius rei ſacre ad aliqd boni faciendū:nō eſt maluz:vel vēiale. Si leuiter fit:ꝛ ſine cā ꝛ adiurat⁹ nō faciēs illud:nō peccat Tho.ſa ſe.q.xc.ad primū.¶Si adiurauit demōes per modū precis:vel ad ſciendū aliqd ab eis:vel aliqd obtinēdū auxilij:eſt mortale:niſi qs faceret ex familiari ꝯſilio ſpūs ſancti:vl̃ niſi ex quadā ſimplicitate:querēs ab obſeſſis a dyabolo. Sz per modum coactionis: licet eos adiurar̃ ne nobis noceāt. ¶Si adiurauit creaturas irratiōales ne dyabolus eis vtatur i noſtrū nocumentuz:licet. Si autē fit vt demō operetur in eis:mortale eſt:vt incātatiōeſ ſerpentiū.¶Si in cantilenis ꝛ turpib⁹ fabulis miſcuit deū ꝛ ſanctos: ꝛ in narrationib⁹ turpib⁹ ꝛ amatorijs: eſt mortale.alias veniale niſi faceret in contemptum dei.

¶Tertiuz preceptū de obſeruatione feſtorū continet duo capitula primum.c.

ſ

Abbata ſctifices. Qꝛ quantū ad determinationem diez:iſtud preceptū eſt de iure poſitiuo. ideo hic annectere pōt de ieiunijs eccleſie:ꝛ de auditione miſſe.¶Primo ergo ſi fecit aliqd manuale opus diebus dñicis ꝛ alijs feſtis preceptis ab eccleſia ex̄ caſuz neceſſitatis:qꝛ mortaliter peccauit: ſi per notabile ſpatiū. Secus ſi fueret aliqua pūcta. ¶Si vero ex neceſſitate:videlz qꝛ hoſtes expectant̃:vel veniūt inūdationes aquarū:ꝛ hmōi:tūc liceret remouere blada ꝛ ſu‐

pellectilia ꝛ huiuſmodi Ray.
ꝛ debent obſeruari de veſpe
re ad veſperã.i.de ſero ad ſe-
rum.de ↄſe.di.iij.c.ꝓnũciã
dum. Hic requiritur magna
prudẽtia in ↄſulẽdo. ¶ Si vẽ
didit vel emit dieb⁹ feſtiuis ni
ſi comeſtibilia de die in diez:
vt panẽ:vinũ:caſeum:carnes
ꝛ hmõi mõtaliter peccauit:ſi
per modũ negociationis:niſi
in cãu magne neceſſitatꝭ. In
nũdinis tñ ex quo p̃lati eccle
ſiaꝝ tolerant:ſi nõ dimittunt
audire miſſaz ſꝫ Pe.de pal.
videt̃ poſſe excuſari:qui mer
cãtur in dieb⁹ feſtiuis.ſ.a pec
cato mõtali. ¶ Si fieri fec̃ ali
quod p̃dictoꝝ a ſuis filijs:diſ
cipulis:ſ̃uis:laboratorib⁹ ſine
neceſſitate:peccat mortaliter
mandãs ꝛ exequẽs. ¶ Si tñ
mandãs ſeu magiſter:vel pa
tronus nõ h̃ēt neceſſitatẽ ipe
ſed diſcipulus ei⁹:vel ſeruus:
vel ruſticus h̃ēt neceſſitatem:
ita ꝙ aliter nõ poſſet viuere:
vel qꝛ ſi diſcipul⁹ nõ obedit
aliqñ magr̃o in hmõi dieb⁹
vendẽdo:vel faciẽdo aliquod
exercitiũ ei⁹ artis pro quo tpe
nec iſte nec alius de illa arte
vult ↄducere euz ſecũ:ꝛ aliõ
exercitiũ neſcit facer̃. videtur
ipſe excuſari. Nã ſi in obſeq
uꝫ eccleſiaꝝ pauperculaꝝ ali
quãdo licet aliqd laborare di
eb⁹ feſtiuis ſm̃ doctores:quã
to magis licet pro ſuſtẽtatiõe
vite ei⁹ in neceſſitate. Tutius
tñ eſſet eligere aliquã artez ſi
poſſet. ¶ Similiter de ſcrip-
torib⁹ pro p̃cio ꝛ ↄficientibus
inſtrumẽta tpaliũ ꝛ iudicãti-
bus ꝛ faciẽtib⁹ longas dictas
nõ cã cupiditatis:ſꝫ neceſſita
tis qꝛ nõ bene aliter põt fieri
Barbitõſorib⁹:chirugicis : ꝛ
huiuſmodi:medicinalia autẽ
ſemp licet facere ꝛ medicari:
ꝛ talia vẽdere Papa Euge
nius diſpẽſauit cũ barbitõſo
ribus vt laborare poſſint per
duas horas noctes in vigilijs
magnoꝝ feſtoꝝ.ij.pte ſũme
ti.ix.c.vij.§.iiij.i fine. ¶ Si p
totum diẽ feſtum vacauit lu-
dis:venationibus: aucupijs:
choreis:ꝛ alijs vanitatib⁹ mũ
di. Frequẽter.n.in his occur
runt mortalia pctã : ꝛ ſi de ſe
iſta nõ ſint mortalia. ¶ Q̃ õ
etiã mortale peccatũ dieb⁹ fe
ſtiuis cõmiſſum ſit graui⁹ pꝫ:
ꝛ iõ de hmõi ↄfitendum eſt.

¶ De auditiõe miſſe diebus dominicis ꝛ feſtiuis.

I nõ audiuit totã miſ-

ſaꝫ dieb⁹ illis:ſꝫ ommiſit vel ex ↄtemptu:vel ex cupiditate lucrãdi:vel cã eũdi ad ſolatiũ vel ad cõuiuia:ſeu ex negligẽtia:vel ignorantia craſſa mortaliter peccauit:⁊ totiens quotiens dimiſit. Ideꝫ ſi audiuit: ſꝫ nõ totaꝫ dimittẽdo notabileꝫ partẽ:de ↄſe.di.j.c. miſſaſ Secus vero eſt ſi modicam partẽ miſſe dimiſit.¶ Qd autẽ quis audiat in parrochia ſua vel alibi miſſaꝫ ꝓpriaꝫ de die:vel aliã audiẽdo:vel non intelligẽdo verba:vel non audiendo:qꝛ ſubmiſſe dicit : vel audiat alibi ſeu a cõcubiario vel ſymoniaco:⁊ huiuſmodi: vel nõ ſymoniaco: ⁊ ↄcubiario:exquo p̃lati nõ ꝓuidẽt ſuper hmõi:nõ vident ſimplices ſollicitãdi:ſꝫ dimittẽdũ cõſcientijs eoꝝ:vbi talia abũdant ſꝫ Pe.de pal.⁊ Guil.durã. ¶ Dimittẽtes vero auditionem miſſe ex infirmitate : vel ex tali occupatiõe quã nõ pñt dimittere vt ſuire iſirmo:vel alia iuſta de cã:puta qꝛ manẽt in caſtris:excuſant. ¶ Excuſant etiã puelle:que dimittuntur a parẽtib⁹ domi:nõ tñ euntes ad choreaſ. Vidue ẽt que manẽt i domo clauſe ꝑ menſes non excuſatur. Sec⁹ ſi per dies quindeciꝫ:vel per menſem ⁊ huiuſmodi.

¶ De obſeruatione ieiuniorum.c.ij.

Si quis dimittit ieiunia eccleſie:vt q̈dragesime.iiij.tꝑoꝝ: ⁊ vigilias feſtoꝝ chriſti:ac ſctõꝝũ que de p̃cepto ſunt .poſt .xxi. ãnum:peccat mortaliter: niſi habeat cãm legitime eũ excuſantẽ:vel ſaltẽ exiſtimet ſe habere:puta cũ eſt ſatis debilis vel videtur ſibi eẽ:ꝑꝑ qđ credit nõ poſſe ieiunare ſine notabili corporis detrimento:ſꝫ ſcđm veritatẽ poſſit:talis nõ videtur de facili ↄdẽnandus de mortali:exquo parat⁹ erat obedire precepto:ſi crediđiſſꝫ ſe poſſe: aliter ẽ mortale:⁊ totiens quotiẽs dimiſit aliquẽ diem ieiunij:quia quilibet.n. dies:eſt ſub vno p̃cepto. Sed ante.xxi.annuꝫ inducẽdi ſunt iuuenes ad ieiunanduꝫ. Etiã interrogãdũ eſt hic de numero dierũ quos dimiſit: ⁊ qua de cã. ¶ Si vero notabiliter ãticipauit horã comedẽdi:puta circa horam tertiam : ſine cauſa legitima:non eſt ieiunijꝫ.vñ ⁊ mortale. Hora ãt cõ

grua:eſt circa nonaȝ. Tarda re autē poſt nonā nō eſt viti um:niſi fiat ex ſuperſtitione. ¶Si cū ieiunauit ex ſtatuto eccleſie vel ex voto:vel ex iniūctione confeſſoris:comedit de ſero fruſtum panis: vel d pluribꝰ fructibꝰ:aut ꝯfectionibꝰ vel de vno genere tm̄:ſȝ i magna quātitate:ieiuniū fregit in.ij.p.ſumme ti.vj.c.ij.§.ix. ¶Si vero aliqd cōfectionuȝ ſumit in pua quantitate nō ſoluit ieiuniū:niſi fieret in fraudē ad nutriēduȝ. Sed ſumēdo aliquid fructuū p modū medicine.ne.ſ.vinū lauet ſtomachū:nō videtur eſſe malū. ¶Pōt aūt qs in die pluries bibere ſumpto prādio:ꝛ nō frāgit ieiuniuȝ niſi fiat in fraudem:vt dictuȝ eſt. ¶De biles ꝛ multum laborantes: itinerantes: peregrinantes: nutrientes:pauperes:ꝛ huiuſmodi quomodo ꝛ quando a ieiunio excuſentur:vide plenius i.ij.p.ſūme.t.vj.c.ij.§.vj.

¶Quartum preceptū de honore parentū:ꝛ habet duo capitula. Caplm̄ primum.

Habeas in honore parētes. Quere pmo.ſi dixit verba contumelioſa:vel obprobrioſa parentibꝰ:mortaliter peccauit:ꝛ multo magis ſi verberauit:ēt leuiter. Idem ſi parētes irriſit. ¶Si blaſphemauit: vl' maledixit ipſis defunctis ꝛ viuis. ¶Si nō obediuit eis i licitis ex cōtēptu:peccauit mortaliter:ēt i puis rebꝰ. Secꝰ ſi ex negligētia i rebꝰ nō multi pōderis. Si nō ꝓuidit neceſſitatibꝰ eoꝝ:cū poſſet mortale ē. ¶Si nō ipleuit legata facta ab eis ad pias cāſ:ſȝ multuȝ diſtulit pp icōmoditatē:cū tñ poſſet: peccauit mortaliter vide i.iij.p.ti.j.c.xxj.§.iij. ¶Si ñ reuerēter ſe hūit:ſed ꝯtēpſit: vl' dure locutꝰ ē.vl' ꝓuocauit ad irā:vl' nō ſupportauit eos vl' diligēter ñ ꝓuidit:vēiale ē. ¶De gubernatiōe fāilie.c.ij.

Si nō ꝓuidit magniſ neceſſitatibꝰ victus:ꝛ veſtitꝰ filioꝝ: vxoris: ſuoꝝ cum poſſet ex auaritia vel crudelitate: mortale ē.iij.d.c.ſi qs. Idē ſi pp hoc illegitimos filios miſit ad hoſpitale:vel ſuos q ſibi bñ ſeruiebāt. ¶Si nō adhibuit diligētiā ad hoc vt boni eēnt:ꝛ mādata dei ꝛ eccleſie obſeruēt: vt d ꝯfeſſiōe:cōione: auditio

ne miſſe: de hōeſtate ꝛ hmōi ꝛ ſi notabilē ī hoc cōmiſit ne gligētiā nō curādo vl̄ nō corrigēdo mortale ē vel veniale graue. ¶ Si dixit vxori v̄ba cōtumelioſa: vocādo ſcortū ꝛ hmōi: vl̄ verberauit aſpere ſine cā rōnabili ſed ex iniuria mortale ē. Sec⁹ ſi alias ei: dura ꝛ aſpa verba loqtur. ¶ Si vxor ꝯtēdit cū viro ī licitis rebus nollēs obedirꝫ ꝛ ex hoc ꝓuocās eū ad blaſphemādum deū vel ſanctos: vel ad aliud grāde icōueniēs mortale. cō mittit ſi eſt occaſio data ad hoc. ¶ Si vir ꝑmittit vxorē facerꝫ plurimas vanitates aut ornat⁹ vl̄ tripudiat⁹ ꝛ hmōi: ꝛ alia multū ꝓuocātia ad laſciuiam: mortale videtur. Si vero non ſit multus exceſſus veniale videtur. ¶ Mater que mittit filias ad choreas ꝛ alias mūdi vanitates: ꝛ nō ducit ad miſſaꝫ: ꝯfeſſioneꝫ: ꝛ cōiōnē: nō videtꝫ poſſe excuſari a mortali. ¶ Si dn̄s vel dn̄a nō ꝓuidit neceſſitatibus corꝑalib⁹ ſuoꝝ ꝛ ācillarū: ꝛ ĩfirmos mittit ad hoſpitale ꝛ nō curat ꝺ neceſſitate vel honeſtate vite eorū vel non dat eis habilitatē ad ꝯfitēdū cōicādū: audiēdū miſſaꝫ cū poſſit: vel faciat ī feſtis laborare mortale ē ī q̄libet hoꝝ. ¶ Si nimis durꝫ: vel nimis: remiſſe alias ſe hūit ī gubernatiōe familie: in quo omnes delinquunt ēt ꝑfecti: cōiter veniale eſt di. xxv. c. qualis.

¶ Quintum preceptū de homicidio. Cap. vnicum.

Non occiſor eris. Et p̄rio q̄re: ſi occidit extra ordineꝫ iuris aliquē volūtarie: vl̄ ꝓter intētionē a caſu: dādo operā rei illicite: vt ī ludo noxio: ſic ad ſara: vl̄ ēt rei licite: ſꝫ nō adhibēdo debitā diligētiā: vt ꝓijciēdo regulas ꝺ tecto mortale ē: ꝛ caſuſ ep̄is reſuat⁹. Idē ſi ex neceſſitate euitabili ꝛ ēt ineuitabili ad quaꝫ ꝑuenit ex culpa: puta q2 adulter eſt iuētus a viro mulieris adultere: q vt mortē euaderet eū occidit. Interrogādū ē de cā homicidij. ¶ Si iudex occidit aliquē inocētē ſecūdū iura: vl̄ aliquē nocentē: ſed ꝓter ordinē iuris: vel ſecūdū ꝓceſſum ordinarium ſed non hn̄s legitimum dominiū vel hn̄s poteſtatē: ſed non ex iuſtitia: ſed ex vindicta: vel auaricia: vel

crudelitate:⁊ eſt caſus epiſco
palis niſi in vltimo pūcto i.ij.
pte ſum.ti.vij.c.viij.§.i.¶ Si
mulier grauida q̄ſiuit abor-
ſum per medicinas vel labo
res vel per aliū modū:etiā ſi
nō ſequat̄ effectus eſt morta
le in ea:⁊ in quocūq; ꝯſulen
te ⁊ operāte ad hoc:nō tū eſt
caſus epalis.¶ Si vero ſeq-
tur effectus:⁊ puerperiū erat
formatu; in vtero:homicidiū
eſt in ea ⁊ cooperāte ⁊ ꝯſulē
te:vnde caſus epalis ē.¶ In
aliqbus etiā locis ſi nō ſequi
tur effectus per ſynodales cō
ſtitutiones:eſt epalis:⁊ alicu
bi ē excōicatio.¶ Si occidit
mater filiū vel filiā ſponte ad
occultandū crimen ſuū:gra-
uiſſimum eſt:⁊ multo plus ſi
nō baptizatū.¶ Si pater fili
am vel frater ſororē fornican
tem:ſi vir vxorē:pp adulteri
um ſi vxor viꝝ pp odium vel
amorē ad aliquē aliū:ſi filius
patrē vel matrē ex ira vl̄ aua
ricia:vel fratrē frater:grauiſ-
ſima ſunt ⁊ digna magna pe
nitētia ⁊ epo reſeruata.¶ Et
nota ꝙ epi ſolent cōiter cos
mittere qui ire pn̄t pro caſu
homicidij ad penitentiarios
curie ad terrorē incutiēdum.

Si tū nolūt:poſſunt abſolue
re tales per ſe.vl̄ per alios.nō
pape nō reſeruat⁹.¶ Si ma
ter:vel nutrix ſuffocat filiū vl̄
filia; quē tenet iuxta ſe: in ad
uertēter opprimēs:mortale ē
propter negligētiā ⁊ eſt epa-
lis.¶ Si mulier grauida pre
ter intētionē abortitur: ſi cō-
miſiſſet ibi notabilē negligē-
tiam:puta q2 nimis ſaltauit:
vel q2 nimis inordinate labo
rauit:vel ꝓpter inordinatas
laſciuias nō eſſet abſq; pctō
mortali.¶ Idē in viro vl̄ alio
percutiente ea; vū hoc ſequi
tur.Secus vero ſi nō eſſet in
cauſa.¶ Siqs ēt nō occidit.
tū mutilat aliqđ mēbru;:vel
reddit inutile alteri ex ordinē
iuris:vel vulnerat : vel alias
percutit aliquē ex iniuria:pec
cat mortaliter.¶ Idē ſi iniu-
ſte icarcerat:vel tenet per vio
lentiā:ne liber poſſit abire.ni
ſi faceret per punctū tpis ad
impediendū malu; ei⁹.¶ Si
clericu; ēt habentē tantū pri
mam tonſurā:eſt excōicatus.
¶ Siquis verbo vel manda
to.ſ.mādando:pſuadendo:cō
ſulendo:ratificādo vel incitā
do:cooperat̄ aliqđ predictoꝝ
vel mortē:vel corporalem le-

ſionem:peccat mortaliter.eti am ſi nõ ſequat̃ effectus.Sʒ ſi ſequitur effect⁹ grauius eſt ⁊ ſi pcuſſus vel incarceratus ⁊ hmõi eſſet clericus vel reli gioſus:in quolibet predictoꝝ caſuũ pcutiens:vel includẽs: eſt excõicatus:niſi eſſet plat⁹ eius:qui hoc faceret cã corre ctionis.¶ Et vbi in pdictis.ſ. mandato:cõſilio:coopatione vel facto: ſi eſſet enormis iiu ria facta clerico vel religioſo: nõ põt abſolui citra ſedẽ apo ſtolicã:vel legatũ vel ſummũ penitentiariũ.Secus vero ſi nõ eẽt enormis iiuria.¶ De huiuſmodi mã habes diffuſe in tertia parte ſum.ti.xxv.c.j. ¶ Enormis iniuria dicit̃ qñ ad mutilationẽ mẽbri:ſeu ef fuſionẽʒ ſanguinis magnã.ſ. per vulnus illatũ:pceſſuʒ fue rit.Aut ſi in epm:vl' in abba tem ppriuʒ manus violenta iniecta ſit vt.c.cũ illorũ.extra de ſen.excõ.Aut.n.dicit̃ enor mis arbitrio boni viri ex cir cunſtantiis locoꝝ:tẽpoꝝ: per ſonaꝝ: vt iſti.de iure natura li.§.atror.Vel ſi eſt facta re ligioſo:qꝛ nõ abſoluitur talis citra ſedem apoſtolicã vel le gatuʒ eius:vel ei⁹ ſummũ pe nitentiariuʒ:ſecus vero eſt ſi nõ eſſet enormis.¶ Siqs in terfecerit vel mãdauerit : vel fecerit interfici aliquem chri ſtianuʒ per aſſaſſinos:etiã ſi non ſequatur effectus:eſt ex cõmunicatus ⁊ depoſit⁹ om ni gradu : ordine ⁊ dignitate ſeculari:vel eccleſiaſtica. Si militer receptor ⁊ dfenſor hu iuſmodi aſſaſſinoꝝ.c.pro hu mani:de homi.li.vi. ¶ Dicũ tur aſſaſſini quidaʒ heretici: vide de hoc in.iij.parte ſum. ti.xxv.cap.xxxvj.¶ Siqs de ſiderat mortem alteri⁹ delibe rata ratione.in malũ alteri⁹: ſiue ex odio ſiue inuidia ſiue ex auaricia.vt habeat ei⁹ bo na:vel ex luxuria:vt aliã acci piat.vl' ex ſuperbia:vt in pla tione ſuccedat:vel ex accidia: ne habeat cãm ſiue laborem gubernãdi eũ:vl'vt ſit magis liber:⁊ nõ habeat corripiẽteʒ in quolibet hoꝝ eſt mortale. Secus ãt ſi hoc deſiderat ne ipſemet vl' ille deũ ãpli⁹ offen deret:vl' ne peior efficeret̃ aut ne bonis pſonis vel eccleſie dei noceat.ſicut tyrãni.¶ Si vero qs ex ĩpatiẽtia ⁊ ira per cutit ſeipſuʒ iniurioſe: peccat mortaliter:⁊ ſi clericus ſit:eſt

excõmunicatus. Secus ſi ex zelo deuotionis ad reprimẽdam carnem vel tẽtationes: Nõ tñ licet abſcindere aliqđ membrũ: alias peccaret mortaliter ꝛ efficeret irregularis: ꝛ ſi eẽt clericus eſſet excõicatus. ¶ Si occidiſſet vel vulnerasſet aliquẽ in loco ſacro: eẽt ſacrilegiũ ꝛ eccleſia violata. ¶ Si per violẽtiã: etiã ſi ſit officialis eduxerit malefactorem vel debitorẽ de loco ſacro: vel fecerit capi eũ: peccauit mortaliter. ¶ Si fecit vel fieri fecit torneamẽtũ: vel aliud ſpectaculũ vbi ſit periculũ vite: mortale peccatũ eſt.

¶ Sextũ preceptũ de luxuria actuali ꝛ ſpecieb⁹ ei⁹. c. vnicũ.

Non mechaberi. ¶ Luxuria actualis que cõmittiẽ extra matrimoniũ: ſemp eſt mortale peccatum in oib⁹ ſpẽbus ſuis: que oẽs hic ponũtur: qꝛ diſtincte oportet eas ꝯfiteri: vel iterrogare ꝯfitentes ſi a ſeipſis nõ dicũt. ¶ Nullo tñ mõ neceſſe eſt iterrogare de his oib⁹: niſi neceſſitas cogat: ne quis adiſcat qđ neſcit: ſed put conuenit perſonis que ꝯfitentur Et cũ habeẽ vltima ſpecies: non eſt vltra deſcendendum ad alias particulares circunſtãtias nõ neceſſarias: ꝛ cauto ꝛ honeſto modo iterrogãdũ eſt. ¶ Si cognouit ſolut⁹ ſolutã que diciẽ fornicatio: ꝛ ſi eſt meretrix: vel ſua ſua vel alterius: vel vidua: ꝛ ẽt ſi tales induxit ad peccatũ. ¶ Si tenuit ꝯcubinã ꝛ quanto tpe qꝛ vltra fornicationẽ: eſt ibi ſcandalum pximoꝝ qꝛ publicum: licet ſit fornicatio. ¶ Si virginẽ defloranit ex matrimoniũ: qđ dicitur ſtuprũ. ꝛ ſi ſeduxit eã pmittendo ducere in vxorẽ: cogẽdus eſt in foro ꝯſcientie. vel ducere eã in vxorem ſibi: vel eã dotare ſi põt: ꝛ iniuriatus eſt parẽtib⁹ eiuſdẽ: ſi hoc neſcierũt. ¶ Si ipſe ſolutus cognouit vxorẽ alterius: vel ipſe vxoratus cognouit ſolutã. qđ dẽ adulterium: ꝛ eſt duplex qñ vterqꝫ eſt ꝯiugatus. ¶ Si itulit violentiam alicui qđ dẽ raptus: ꝛ ſi ꝯtra voluntatẽ parentũ: grauius eſt. ¶ Si itulit violẽtiã nupte vel virgini vl' moniali grauiſſimũ eſt. ¶ Si cognouit ꝯſanguineã ſuã: vel ꝯſanguineam vxoris ſue vſqꝫ ad quartũ gradũ ꝯſanguinita-

tis vel affinitatis.ꝛ dicitur in
ceſtꝰ.¶ Idez de muliere:que
permittit ſe cognoſci a cōſan
guineo viri ſui.¶ Si cū mo-
niali ſcelus eſt opatus:vel cū
habēte ꝓfeſſionem caſtitatis
ꝛ dicit̃ ſacrilegiū. ¶ Idem ſi
mulier cuz clerico : religioſo:
prelato ordiato : ꝛ huiuſmōi.
¶ Si cognouit cōmatrez vel
quā tenuit ad baptiſmū filiā
ſpiritualē vl̃ chriſma:vel quā
audiuit in ꝯfeſſione:ꝛ dr̃ ice-
ſtus vel ſacrilegiuz.Idem de
muliere que cū cōpatre ſe mi
ſcuit voluntarie. ¶ Si per ſe
metipſum vigilans ꝛ volūta
rius ſe polluit:ꝛ dr̃ molicies.
ſiue manibꝰ ꝓprijs vel alijs
modis.De modo nō eſt iter
roganduz. ¶ Si cum maſcu
lis opatus eſt turpitudinē:vl̃
femina cū femina:vel vir cuz
muliere extra vas debitum:ꝛ
dr̃ vitium ſodomiticum . Si
cū brutis operatꝰ eſt nephas:
ꝛ cū quibꝰ:ꝛ dr̃ vitium beſtia
litatis.¶ Si diebꝰ feſtiuis ali
quod hoꝝ opatus eſt qꝛ gra-
uius eſt.Scōm aliquos vero
neceſſe eſt ꝯfiteri hmōi circū
ſtantiā:qꝛ mutat ſpeciē pecca
ti.¶ Si in eccleſia vel in loco
ſacro aliqḋ predictoꝝ cōmi-
ſit qḋ dr̃ ſacrilegiū:ꝛ per hoc
violat̃ eccl'ia:ꝛ ſi iſtud eēt ma
nifeſtū eſſet recōcilianda ec-
cleſia. ¶ De peccatis vero q̄
cōmittunt̃ in cōiugio.ſ.tacti-
bꝰ ꝛ actibꝰ inhoneſtis ꝛ oſcu-
lis ac verbis ꝛ hmōi dicetur
īfra in.c.de luxuria.¶ Nō.tñ
ꝙ de iure cōi pctā luxurie nō
ſunt reſ̃uata epīs:nec pro ali
quo illoꝝ ē lata ſnīa excōica-
tionis a iure:ſed cōiter per ſi
nodales ꝯſtitutiōes epoꝝ:ali
quos ex dictis caſibꝰ ſibi ma
gis reſeruāt:vt inceſtū:ſacri-
legiū ſcilicet cuz monialibus
Aliqui vero epī:viciū beſtia-
litatis.Alij etiā:vitiū ſodomi
ticuz:ꝛ quedā alia in quibꝰ eſt
lata ſnīa excōicationis per ſy
nodales ꝯſtitutōes . Et ideo
quere in diocesibus in quibꝰ
audis confeſſiones.

¶ Septimū p̄ceptū de furto
nō faciēdo:ꝛ ḋ vſura q̄ diuer
ſis modis fit:ꝛ hz.c.viij.c.j.

Furtū nō facies.De
vſurpatiōe rei aliene
que in hoc p̄cepto ꝓ
hibet̃.Nota ꝙ in oībus īfra
ſcriptis ſpēbꝰ eſt mortale pec
catū:ꝛ tenet̃ ad reſtitutionem
ei a quo res capta eſt. Qḋ ſi
ille ignorat̃ vel nō iuenit̃:pau

peribus erogāda eſt:ꝛ nō ſo
lū qui accipit.ſed ēt heres ei⁹
ſi tū de bonis ei⁹ad eū perue
nit.ca. michael ex̄ de vſuris.
¶Circa vſurā quere ꝑmo: ſi
mutuauit pecuniā numeratā
vel aliqd eoꝝ q̄ vſu cōſumun
tur:vt frumētū:vinū ꝛ oleū ꝛ
hmōi:itētiōe aliqd recipiēdi
vltra ſuū capitale:ꝛ iſtud pluſ
qđ accepit tenetur reſtituere.
¶Si mutuauit ſup pign⁹ rei
mobilis puta veſtis:eq ꝛ hu-
iuſmōi:vel immobilis:vt do
mus:agri ꝛ hmōi:ꝛ iterim ac
cipit vſu fructū pignoris. duꝫ
alius tenuit pecuniā ſuā:vſu-
ra eſt. ¶Excipit̄ tū caſus qū
gener accepit poſſeſſionē i pi
gn⁹a ſocero ſuo quouſqꝫ dat
ſibi dotē:ꝛ ſuſtinet onera ma
trimonij nutriēdo vxorē ſuaꝫ.
extra de vſuris.c.ſalubriter.
¶Si poſuit pecuniaꝫ penes
mercatorē vel artificē:cū itē-
tione aliquid percipiēdi vtili
tatis.licet non fiat pactuꝫ de
hoc:ſed ponit i diſcretiōe ei⁹
volēs in oī caſu capitale ſuuꝫ
ſaluū:vſura eſt ſed ſi vult ita
participare de damno ſicut
de lucro:tunc licet etiam cuꝫ
pacto:ꝛ in hoc ſolent etiā of-
fendere mulieres de dotib⁹
ſuis:ꝛ dicuntur vulgariter de
poſita.ſed vſura ē ca.plerīqꝫ
xiiij.q.iij.in tex.ꝛ glo.

¶De ſoccedis animalium.

¶Si in ſoccedis animalium
pecorum:bonum ꝛ huiuſmo
di ita paciſcitur vt capitale ſit
ſaluum.eſt vſura : ſed ſi non
eſt ſaluum:ſed nimis graua-
tur vna pars:nō eſt vſura:ſꝫ
iniuſticia. ¶Si in emptione
fructuū terre vel aliarū rerū
ex eo ꝙ ante ꝑ aliquos men-
ſes q̄ꝫ recipet fructus:vel ali
as res ſoluit preciū:ꝛ ꝑꝑ hoc
emit minus iuſto ꝑcio : vt ſi
valebat decē emit pro noueꝫ
vſura eſt. Sec⁹ ſi faceret hoc:
q: veriſimiliter pōt etiam mi
nus valere.q̄ꝫ illud quod ſol
uit videlicet octo.

¶De vēditione ad terminū.

¶Si vendidit ad credentiā
ſeu terminum pannos lane-
os:lineos: de ſerico : vel alia
quecunqꝫ : maiori precio q̄ꝫ
ad contantos:quia ſi vendi-
dit ſic plus iuſto precio rōne
dilationis:vſura eſt. Si vero
non vendidit plus iuſto pre-
cio:ſed non vult facere ita bo
num forum ei ſicut illi qui dat
pecuniam numeratam ſibi:
nō eſt vſura Tho.in opuſcu-

lo.lxxvij. ⁊ extra de vſuris. c. nauiganti ⁊.c. in ciuitate tua.
¶De cambijs.
¶Si fecit cambia ⁊ ſi minu ta: puta de vno floreno aureo ad monetaz: vel ecōuerſo accipiendo aliquid ſm commu nem curſuz: non eſt illicituz. ¶Si fec cābia realia p lr̄as de loco ad locū ⁊ nō ficta: eſt licitū. moderatū lucrū. ¶Si fecit cābia q̄ vulgariter dr̄ ficta: per venetos a libre de groſſi vſura ē: q2 realiter ibi ē mutuuz ⁊ ſub ſpe lucri. Hec frequētant florētie. ¶Si tutor vel curator pupillorum: vel procurator ⁊ factor cuiuſcūq3: pecuniā pupillorum vel patronorum dedit ad vſurā i vtilitatē illorū. vltra pctm̄ mortale cōmiſ ſum i caſu quo illi nolint vel nequeāt reſtituer: q2 illi q ha buerūt vtilitatez principaliter tenent: ſ3 nō reſtituētib9 illis: tenet procurator: tutor. ⁊ curator ⁊ hmōi. ¶Si quis emit agrum vel domū multo ma iori precio q̄3 valeat. intendēs q2 venditor reemat ab eo de ducens hoc in pactum ⁊ ipſe interim fructus recipiat: vſura paliata eſt.
¶De mutuantibus ſub ſpe.
¶Si quis propter pecuniaz mutuatam aliquando petit: vel ſperat principaliter habere ab eo aliqđ obſequ3 vl' vtilitatē: q̄ precio poſſit eſtimari: vt opa laboratorum. vl' bouū ad collēdū terras: vel mutuationē iumētorum: vel aliqđ donuz vel vt procuret ei officiū: vl' bn̄ficiū eccleſiaſticū vl' ſeculare: vl' q2 det ſibi pp hoc plus de fructib9 terre eius quā colit: vſura ē. Et qn̄ pp hoc nō ab eo cui mutuauit: ſ3 ab alio vt a dn̄o vel a cōitate recepit vtilitatez exinde debet illud pauperibus erogare.
¶De accipiētibus ad vſurā
¶Siquis accipit mutuo ad vſuram non ad prouidendū ſue neceſſitati: ſed vt det ipſe ad vſuram: vel ludat: vel alias male vtatur: peccat mortaliter. hec vide in. ij. parte ſumme ti.i.c. viiij. §. vltimo. Idem ſi eum inducit: qui alias nō erat feneraturus. Pe: de pal.
¶De facientib9 ſtatuta in fauorem vſurariorum.
¶Si fieret ſtatutum in aliqua ciuitate vel caſtro vel loco q2 vſure ſoluātur: vel q2 ſolute non poſſint repeti: aut re

petite non debeãt reſtitui: ex cõicati ſunt qui faciunt huiuſ modi ſtatuta ⁊ qui iudicãt ſe cundum ipſa. Unde illi qui faciunt capitula cum iudeis. vt domini ⁊ cõitates continẽ tia ꝙ poſſint ſcenerari: vel ꝙ non poſſint repeti in iudicio vſure extorte ab eis ⁊ huiuſ modi videntur incidere i hãc excommunicationem: domi ni vero qui hoc faciunt ⁊ ci ues qui hoc conſulunt extra de vſuris in cle.c.ex graui.

¶Capitulum.ij.

dE emptione vero de nariorꝝ mõtꝭ vt florẽ tie: vel ipreſtitorũ vt Venetijs: vel locorꝝ: vt ianue q꞉ aliq ponũt ꝯtractũ eẽ vſu rariũ: alij vero nõ.ſ.ꝯriũ tenẽ tes iõ nemini cõſulas vt faci at cõtractũ: factũ vero ſi po tes iducere vt poſt mortẽ ip ſius vel vnius alterius finiat vel ſatiſfaciat cõitati: vel det paupib⁹.bonũ erit. Si vero nõ vult adherẽs opinioni cõ trarie: nõ facile cõdemnes: q꞉ in huiuſmodi ſcðꝫ doctores. non eſt precipitanda ſenten tia. ¶De his ⁊ alijs ſupradi ctis hẽs in ſcða pte ſumme. ti.j.c.xj.de vſuris.

¶De fraudulentia que mul tis modis cõmittit.c.iij.

dE fraudulẽtia q̃ fit: vl i rei ſuba.vẽdẽdo vnã rẽ pro alia vt vinũ li phatũ pro puro: carnes pecu dinas ꝑ caſtratis: cera ⁊ aro mata cũ alijs mixturis vel in q̃ntitate.dãdo mẽſuras ⁊ põ dera diminuta: puta vnciaſ no uẽ ꝓ libra: vel i q̃litate: vt reꝫ prauã pro bona: vt pãnũ: fer rũ.corũ: aromata: aialia dſe ctuoſa: fruct⁹ ⁊ hmõi: ⁊ i his ſi notabilꝛ dãnificauit proxi mũ.peccauit mortaliter ⁊ te neť ad reſtitutioneꝫ. ¶Si pa rũ nec plus intendẽs: veniali ter: ⁊ pauperib⁹ erogeť. ¶Si vẽdidit rẽ aliquã multo ma iori ꝑcio q̃ꝫ valebat ſcðm cõ munem eſtimationẽ illi⁹ tpis aduertẽter.peccauit mortali ter: ⁊ teneť ad reſtitutioneꝫ: ſi ꝓxim⁹ notabiliter lediť.ſecus ſi parũ. ¶Idẽ ſi emit minori ꝑcio q̃ꝫ valeat ex ignorãtia vẽ ditoriſ. ¶Si fraudauit iuſtaſ gabellas ⁊ pedagia.teneť cõi tati reſtituere: ſi multũ vel ẽt parũ ſed tñ itendes multum mortale eſt ð hac materia vi de in.ij.pte.ſumme.ti.j.c.xiij. §.vi.⁊.vij. ¶Dñi qui grauãt

ſubditos in collectis iniuſtis teneť ad reſtitutionē: ꝛ qui diſtribuūt ꝑſtantias ſciēter grauātes aliquē vltra debitū: tenetur pro dānis. Et de hoc hēs in tertia parte.ti.iij.c.iiij.

❡De falſificatione.c.iiij.

ſ Iqs falſificauit aliqđ iſtrumētū: vel falſo ſciēter vtitur: vltra mortale teneť ad omne dānuꝫ qđ inde ſeqtur. ❡Si quis falſificauit litteras papales: vel falſificatis ſciēter vtitur: eſt excōicatus: cuiꝰ abſolutio pape reſeruať. ❡Si qs ex falſa cā ſuggeſta qua exꝑſſa nō obtinuiſſet beneficiū qđ recepit: licet nō ſit excōicatꝰ: tñ teneť ad reſtitutionē eiꝰ qđ ſic recepit ſeu ad rnūciatiōeꝫ bñficij vł reſignationē ꝛ hmōi. ❡Siqs falſificauit monetas vltra peccatū.teneť ad reſtitutionē. Idē ſi falſis ſciēter vtitur ꝛ ēt ipe q hmōi fuit deceptꝰ. ❡Siqs falſat menſuras vł pōdera ciuitatis vel cōitatis: vel falſis ſciēter vtiť: vltra mortale teneť ad reſtitutionē ꝛ omniū dānoꝝ inde ſeqntiū. ❡Siqs falſat litteras platorū vel ſigilla vel alioꝝ: vltra: mortale tenetur ad ſatiſfactōnē omniū dānoꝝ inde ſequētium. Idē de falſificāte libros vł alias ſcripturaſ i dānū aliorū. ❡Et nō.q ꝯ falſificātes iſtrumēta vel lřas vł alia i aliqbꝰ locis lata eſt ſnia excōicatiōis.ꝑ ꝯſtitutiōes ſinodaleſ.

❡Excōicatio papalis.

❡Si qs i bullis papalibꝰ apponit: vel remouet vnaꝫ litterā vel pūctū ſcđm Hoſti.eſt excōicatus excōicatiōe papali q̄ fit in curia (nā in iure cōi nō hētur) ꝛ hoc ſi bulle hēnt vigorē. ❡Nā ſi expiraſſet earū valor: puta qꝛ erat gřa ad tpˢ ꝛ expiraſſet.ſi totū radereť ñ icurreret qs excōicationē: nec i aliqꝫ penā Ricardꝰ.

❡De iniuſtitia que fit in iudicio. Cap. quintum.

d E iiuſtitia vero q̄ fit a iudicibꝰ aſſeſſoris: aduocatiſ ꝓcuratōibꝰ ꝛ notarijs ꝛ đ qbꝰ dñt interrogari.dicetur iſra. ❡Si officialis qcūqꝫ dat iniuſtā ſniam ſciēter vł ex ignorātia craſſa ꝛ ſupia: teneť pti leſe ad ſatiſfactionem oīs dāni.niſi ſatiſfaciat ille: ꝓ quo ē lata ſnia: ꝛ ſimiliter aſſeſſor vel aliꝰ q ad hoc coopať: ꝛ peccāt oēs mortaliter aduocatꝰ ꝛ ꝓcurator:

qui ſcienter defendit iniuſtaꝫ cām. ¶ Si obtineāt ſimilr te neť pti leſe ad ſatiſfactōeꝫ iſo lidū. ſi nō ſatiſfaciat cliētulꝰ. Idē ſi pdidit iuſtā cāꝫ ex igno rantia craſſa vel negligentia. ¶ Accuſator ⁊ teſtis ſciēter ꝓ cedētes contra aliquē falſo te neť de omni damno ipſi ac‑ cuſato ⁊ peccant mortaliter.

¶ De furto. c. vj.

Iqs rē aliquā occul‑ te i vito dño: nō ſoluꝫ ſi abſtulit ab extrāeo ſꝫ ēt filiꝰ parentibꝰ: vxor viro: ſeruꝰ dño: diſcipulꝰ magro ſo‑ ciꝰ ſocio: ꝯſanguineꝰ ꝯſangui neo. furtū ē: ſi eſt qd notabile dānū: vn̄ ⁊ mortale. ⁊ tenetur ad reſtitutioneꝫ. Secus ſi qd minimuꝫ: vt aliquos fructꝰ: ⁊ q̄trinū ⁊ hmōi. ¶ Si reꝫ ſibi mutuatā retinuit: vľ aliā rē al teriꝰ. veniētē ad manꝰ ciꝰ non reſtituit furtū fecit: niſi ille tm̄ dē hēret de ſuo certitudinali ter: qđ nō vult reſtituē. ¶ Si iuēta. q̄ nō habenť ꝓ đrelicto nō reſtituit: ſꝫ ſibi retiuit. Et ſi poſt inqſitōeꝫ nō repiať cu ius ſunt iuēta: dēt pauperibꝰ errogare: alias eēt pctm̄ mor tale: niſi ipſi vt idigēti dareť. ¶ De theſauris iuētiſ: multū ſtatur cōſuetudini. de hac mā vide i. ij. pte ſūme. t. j. c. xv. §. ij. ¶ Si vſus eſt pignore: ad ſui vtilitatē. ꝯ dñi rei volūtatem. ¶ Si vſus ē re cōmodata ad alium vſum q̄ꝫ fuerat cōmo‑ data: vľ re depoſita ſine licen tia đponētis: niſi p̄ſumat dñꝫ rei eſſe ꝯtētuꝫ: teneť de hmōi vtilitate. ¶ Si religioſus de‑ dit de bonis monaſterij ſine lnia ſupioꝝ: habita vel p̄ſum pta. Idē ſi aliqd occulte rece‑ pit vel retinet qđ ē mortale ⁊ ꝓprietariꝰ. ¶ Si p̄latꝰ expen dit bōa eccľie i turpes vſus đ putata reparationi eccľie vel pauperibꝰ: vľ bōa mōaſterio rum: peccat mortaliter. ¶ Si aliqs recipit a religioſiſ aliqd ſine cauſa rationabili: vel pro turpitudine: vel lucri acquiſi‑ tione: vel cauſa amicitie ⁊ pa rentele ſine aliqua idigentia.

¶ De ſacrilegio quod com‑ mittiť circa res ſacras. c. vij.

De ſacrilegio qđ ē cir ca res ſacras. ¶ Si i poſuit vľ dedit ſup h cōſiliū: vt iponerētur collecte clericis ſiue eccleſiaſticis pſo nis nō habita lnia a romano pōtifice: ⁊ ſi ſecutus eſt effectꝰ vltra mortale: teneť ad reſtitu

tionem.⁊ niſi poſt admoniti
onem deſiſtat:eſt excommu-
nicatus.¶Si fecit vel fieri fe
cit ſtatuta contra libertatē ec
cleſiaſticam:vel conſuluit fie
ri.vltra mortale tenet de dā-
nis factis:eſtq; excommuni-
catus ipſe:necnon ſcriptores
⁊ iudicantes ſcdm ea. ¶Si
vſurpauit patronatū de no-
uo alicui⁹ eccl'ie vacantis vel
monaſterij:vel locorū piorū:
vel bōa ipſorū locorū vacātiū:
eſt excōicatus. ¶Si abſtulit
res ſacras vel calices ⁊ para
mēta de loco ſacro aut rē ſa
crā d loco nō ſacro ⁊ furās i
eccleſia res nō ſacras. ¶Si
effregit locum ſacrum vt por
tas eccleſie:vel locum religio
ſum.vel portas cōuentus:vl
tra peccatū ⁊ obligationē ad
reſtitutionē.tenet de iniuria
⁊ de dāno:⁊ eſt excōicatus:⁊
ante denūciationē pōt abſol
ui a dioceſano.Poſt denun
ciationē vero.ſolū a papa vel
penitentiario.c.conqueſti.ex
tra de ſenten.excōi. ¶Si fec̄
incēdiū ſtudioſe i loco ſacro
vel religioſe:idē iudiciū eſt ſi
cut de effractores vbi ſupra
per idē.c.puenit.¶Incendia
rij autē aliorum locorū:de iu
re cōi non ſunt excōicati. In
aliquibus aūt locis ſic:per ſy
nodales cōſtitutiones. ¶Si
legata facta eccleſijs vel alijs
pijs locis aut pauperib⁹ non
ſoluit itegre.⁊ ſi nimis differt
ex negligētia vel auaricia q:
ē ei icomodū:peccat mortali
ter:niſi ipoſſibilitas cū excu
ſet:⁊ alicubi eſt excōicatio ſy
nodalis vide in.ij.pte.ſumme
ti.j.c.xxj.§.iij. ¶Si cleric⁹ re
cipit beneficium ſimoniace:
vltra vitium ſimonie.omnes
fructus illius beneficij:furti-
ue accipit ⁊ tenetur ad reſtitu
tionem.¶Si prelat⁹ eccleſie
ex dolo vel lata culpa amittit
bona eccleſie:tenet ad reſtitu
tionem. ¶Si non dedit lai-
cus decimas vbi conſuetum
eſt dare tenet ad reſtitutionē

¶De rapina violenta.c.viij.

Rapina eſt quādo res
iiuſte aufertur ⁊ per
violentiam. ¶Si rē
alterius rapuit:vltra morta-
le ⁊ reſtitutionem ad quam
tenetur: debet etiam petere
veniā ſi commode poteſt de
iniuria violenter illata.¶Si
qs eſt pirrata pdās in mari
quoſcūq; indifferenter:vltra
mortale ⁊ reſtitutōē ad quā

tenetur.eſt excommunicatus
papali excōicatiōe: vt pꝫ per
proceſſum qui fit ānuatim in
curia ꝯtra huiuſmōi.Secus
vero ē de illis:qui faciūt hoc
preciſe:ꝯtra illos cū qbus ha
bent bellū.¶Si qs eſt depre
datꝰ romipetas vel eūtes vel
redeuntes ab vrbe roma vel
depdatus eſt portātes neceſ
ſaria ad vſum curie eſt excōi
catꝰ a papa.¶Si in bello iiu
ſto depdatus eſt ēt inimicos
vltra mortale ꝛ reſtitutionēꝫ:
nō dēt abſolui:niſi diſponat
in illo ꝛ in omni alio iniuſto
nūqꝫ ſe reperire.¶Si in bel
lo iuſto abſtulit ab amicis ſicͭ
faciūt ſtipēdiarij:vel ab eccle
ſijs inimicoꝝ.tenetur reſtitu-
ere.¶Si iuaſit hoſtiliter:vel
diſcurrit per terras eccl'e:vl-
tra pctm̄ ꝛ reſtitutionē: eſt ex
cōicatus excōicatione papali
per ꝓceſſum curie annualeꝫ.
¶Nota ꝙ oēs dātes ꝯſiliū
ad aggrediēdū.ſine ſummen
dum aliqd bellū iniuſtū: ſine
quoꝝ cōſilio nō fuiſſet factuꝫ
vel fieri nō poterat: tenentur
inſoliduꝫ de oibꝰ dānis inde
ſecutis.hec Ray.ꝛ alij.¶Si
participauit in crie rapine vl'
furti vel alteriꝰ iniuſte dānifi
cationis in aliquo infraſcri-
ptoꝝ modoꝝ:qui ꝯtinētur in
his verſibꝰ.Juſſio:ꝯſiliū:cō-
ſenſus:palpo:recurſus.Par
ticipās:mutus:nō obſtās:nō
manifeſtās tenetur inſoliduꝫ
ideſt in totuꝫ de omni dāno
ſecuto quouſqꝫ iſti.qui paſſuſ
eſt:ſatiſfactuꝫ ſit.Intellige tn̄
hoc cū diſtinctione:videlꝫ ad
primū verſuꝫ de tali iuſſione
vel ꝯſilio:vel ꝯſenſu coopati
onis.vel palpo.i.adulatiōe vl'
recurſu.i.receptione latronuꝫ
vl' reꝝ ablataꝝ:tali dico adu
latiōe ꝛ recurſu ꝙ ſine huiuſ
modi nō fuiſſet facta rapina
vel dānū:alias nō tenetur ni
ſi inquātū perueniſſet ad euꝫ
de re rapta:vel de quāto dā
no feciſſet cū ſuis:vel quātuꝫ
plus fuiſſet factū pp aliqd ꝓ-
dictoꝝ ab eo factoꝝ.¶Quā
tū ad ſm verſum nota ꝙ nō
obſtans nō manifeſtans:ꝛ ēt
mutus:tenētur qn̄ ſunt offici
ales ꝛ pn̄t ipedire dānū ꝛ nō
faciūt:alias nō tenētur ad re
ſtitutionē:licet peccent ſi pn̄t
impedire danū ꝛ nō faciunt
Tho.i.iiij.di.xv.q.i.ar.v.q.iij.
Item ſa ſe.q.lxij.vij. Pe.ꝛ
Alber.¶Itē etiā plura dicit
vel plura de his referunt ſup

c.ſicut dignuʒ de homicidio. ¶Quantū ad participatióeʒ iſtō fieri poteſt multipliciter. ¶Uno modo cooperādo cū alijs ad rapieñ. ⁊ tūc ad illud tenet̄ qđ recepit:vel damnifi cauit ſi nō fuit in cā principa li vel quaſi. ¶Scđo modo recipiēdo per viā doni de ra pina:⁊ ad illud tenetur qđ re cepit. ¶Tertio modo per cō ſumptionē rapine:vt vict⁹ve ſtit⁹⁊ huiuſmōi: ſicut famuli raptoꝝ:⁊ famuli vſurarioꝛuʒ qui habent oīa de rapina vel vſura ⁊ tenēt ad illud qđ ꝯſu munt.¶Quarto mō per do tationē vt marit⁹ qui ſciebat ſoceꝝ nō habere niſi bona ra pta ⁊ vſuraria:nō pōt recipe re dotē:⁊ ſi recipit tenet̄ reſti tuere.¶Si aūt filia remanet vidua tenetur reſtituere dotē qꝛ de alieno eſt:ʒ ſi neſciebat eſſe:tūc diuerſa eſt opinio in ter doctoꝛes.vtrū teneat̄ ma ritus ei⁹vel filia:ſed filia vide tur teneri. ¶Quinto per em ptioneʒ rei rapte vel furate ⁊ ſi ſciēter fecit ob ſui vtilitateʒ vltra moꝛtale.tenet̄ad reſtitu tionē ſi inuenit dñm rei:ſi ve ro nō reperit pauperib⁹ ero- gare tenet̄:vel pꝛeciuʒ eius ēt ſi iaʒ conſumpſiſſet.Si vero ignoꝛāter ſiue ignoꝛantia iu- ris ſiue facti:a peccato pōt ex cuſari ſed qñ ſcit : tenet̄ ad re ſtitutionē ſi nōdum diſtraxit etiā ſiñ ꝑcio petito a dño rei ſed repetat a vēditoꝛe ſi pōt. ¶Idē de oībus qui ſucceſſi ue emerent reʒ hāc niſi pꝛi⁹ diſtraxerint illaʒ rē:qꝛ bona fide diſtraxerūt. vēdendo:nō tenent̄ipſi:ʒ emens eā. De hac materia vide in.ii.p.ſum. ti.j.cap̄.xij.§.xj.⁊.xij. Itē ti.ij. c.i.§.viij.¶Qui impedit aliū iniuſte a ꝯſecutione alicui⁹of ficij:vel beneficij vel officij ec cleſiaſtici vel ſecularis:vbi ſi bi erat iam ius acquiſitū:te- netur ad ſatiſfactionem talis dāni. Si autē nōdum erat ſi bi ius acquiſitū ʒ erat in via acquirēdi:tenet̄ ad arbitriuʒ boniviri q̄ʒtū pōt illud dānū in ipſo dubio eſtimari.¶Si militer ⁊ qui deijcit iiuſte ali quem ab obtēto iuſte:vel ali ter ꝓcurat eijci.Secus cum iuſte ꝓcedit Tho.ſa ſe.q.lxij ar.ij.ad.iiij.¶Qui infert dā- nuʒ qđ in ſpe reſtitui nō pōt vt mutilatio mēbꝛi cum quo ille lucrabat̄: videlicet manū in ſcribēdo:virginitatē alteri

auferēdo precipue per violentiam ꝛ ſeductionē:morē inſerēdo alicui qui ſuo labore nutriebat familiā:tenetur ſatiſfacere ad arbitriuȝ boni viri. ¶ Qui ſciēter dādo advecturam:vel vendēdo equū claudicantem:vel aliter nociuū ꝛ nō illi indicādo:vnde emptori vel cōductori ſequit̃ nocumentū:tenetur ſatiſfacere de hmōi ad arbitriuȝ boni viri. ¶ Si mulier ſuppōit ſibi alienū partū:vel ꝯcepit de adulterio neſciēte viro:tenet̃ viro de oibus expenſis factis filio putatiuo ꝛ ꝯſanguineis.ideſt filijs vel alijs heredibꝰ de bis bonis que ꝑuenerūt ad eam Nō tñ tenet̃ mulier illa:manifeſtare factū cū periculo vite ſue Ray.ſed quō ageñ.ſit: vide in ſcd̄a parte ſūme.ti.ij. de reſtitutionibꝰ.c.vij.§.iiij. ¶ Si exiſtens camerariꝰ ſiue theſaurarius cōitatis:qui vulgariter dicitur camerlēgus: ſeu notarius ſeu aliqd̄ habēſ officiuȝ pro quo eſt ſufficiēter ſalariatus:ꝛ nihilominus ab his perſonis cū quibꝰ exequitur officium ſuū: puta faciendo cedulas ꝛ hmōi aliqd exigit:vſurpatio eſt nec puto ꝙ excuſet cum conſuetudo ſicut nec a rapina. Propter hoc enim ſtatuūtur ſalaria:ne pctat ab illis:vñ ꝛ peccat ꝛ debet pauperibꝰ erogare. Hoc dico qꝛ difficile eſſet dare tale quid ꝓprijs perſonis cum qd modicuȝ ſit: ar.xiiij.q.v.c. non ſane. ¶ Si cuȝ pecunijs cōitatis quas hēt in depoſito negociatur:ꝛ ſi qd cuȝ eis lucratur per ꝯtus vſurarios tenetur reſtituere vſuras ei a quo accipit. Si vero per contractū licitū videt̃ teneri cōitati:ſaltē pro parte.vel parteȝ paupibus erogare. ¶ Si qs ingreſſum in religionē bonā educit:vel per violentiaȝ. vel per ꝑſuaſiones:vltra peccatū mortale cōmiſſum:eſt excōicatus cū violentiā infert pſone.ꝛ tenetur illū vel aliū inducere ad religionē in ſatiſfactionem.vel tenet̃ ipe ingredi ſi nō habet impedimentuȝ ſm Pe.ꝛ Jo. De eo vero q omnino intēdit igredi religionē ſȝ nōdum ingreſſus reuocat̃ per aliquē ab illo propoſito. idem dicūt quidā:qñ.ſ.nō eſt cā iuſta:puta qꝛ in illa religione male viuitur:ſȝ ex cā irrationabili.hec in ſcd̄a pte ſum

me ti.ij.c.ij.§.i.
¶ Octauum preceptū. Non eris teſtis iniquus.c.i.

d E mendacio. Si dixit mendaciū pnicioſum.i.q̄ ſit ꝯ honorē dei: vt i his que ſunt fidei: vl' dānum notabile ꝓximi ſpūale: vel tēporale: mortale eſt ſ̄ʒ Tho.ſa ſe.q.cx.ar.iiij. Verbigratia. Si dixit fornicationē vel vſurā nō eſſe peccatuʒ mortale. Si negat qḋ ipſe vl' alius dēt dare ꝓximo ſuo q̄ ipſe nouit: ⁊ huiuſmōi. Si dixit mendaciū in iudicio interrogatus a iudice ꝑiurus eſt: ⁊ mortaliter peccauit ſ̄m btūʒ Thomā.ſa ſe.q.cx. ¶ Si dixit mendaciū in ꝯfeſſione de neceſſario ꝯfitendis: mortale eſt. Idē ſi i ꝑdicatione ſtudioſe mortale ē: niſi ex ſurreptione vel ſubita locutione imꝑmeditate. ¶ Si ꝑſona que dicit mendaciū etiā officioſum eſt ꝑſona auctoritatis ⁊ magne reputationis ſeu ꝑfectionis: poſſet per accidens tale mēdaciū eſſe mortale. ſi inde ſequeret̄ graue ſcandalum in mentib⁹ hominū. ¶ Si dixit mendaciū iocoſum.i.cā ſolacij: vel officioſum.i. ad vtilitatem aliquam ꝯſequendā ſpiritualem aut tp̄alem ſine nocumento alterius: ſemper eſt veniale peccatum. Tho. ſcḋa ſcḋe.q.cx. ¶ Si dixit falſuʒ teſtimonium cōtra aliquem in iudicio: vel accuſauit iniuſte vltra mortale peccatum tenetur de omni dāno leſo ⁊ etiam ad reſtitutionem fame vt ſcilicet dicat ſe falſum dixiſſe ſʒ poſtq̄ʒ ille ē punit⁹ nō tenet̄ ꝑꝑ periculuʒ qḋ ei imineret.

¶ De detractione.c.ij.

d Etractio eſt per quā aufertur fama alterius ⁊ multipl'r. ¶ Si quis imponit alteri aliqd falſum quod ſit notabile: mortaliter peccat: ⁊ tenetur ad reſtitutioneʒ fame: niſi ex hoc immineret ei magnū periculuʒ Thomas ſcḋa ſcḋe. q.lxxiij. arti.ij.⁊.q.lxij.ar.ij. ¶ Si ad peccatum alterius quod narrat: addit aliquid notabile: vltra peccatum tenet̄ ad reſtitutionem fame: ſi illud dictū iportat iſamiā. ¶ Si pctm̄ alteri⁹ mortale cū eſſet occultū ad diffamandū manifeſtauit alijs: peccauit mortaliter: ⁊ tenet̄ ad reſtitutionem fame in quantū poteſt: niſi illud cri-

men poſtea per aliā viā eſſꝫ
publicatum. ¶ Si peccatū al
teri⁹ occultū manifeſtauit nō
intendēs diffamare: vel alias
nocere: ſꝫ ex quadā loquacita
te nō videt̄ mortale: niſi per
accñs videlicet: ſi ex hoc ſeq̄-
retur diffamatio illi⁹: puta qꝛ
audientes publicāt. ¶ Si ac
cuſauit in iudicio vel denūci
auit prelato: crimē alteri⁹ nō
celo iuſtitie. ſed maliuolentia:
peccauit mortaliter: ſꝫ ad re-
ſtitutionē fame non tenet̄ ſer
uato ordine iuris. ¶ Si fecit
libellos famoſos. i. cedulas ſi
ue ſcripta: in detractionē alte
rius ponēs in loco publico vt
legant̄: aut cantiones: ꝛ hmōi
mortaliter peccauit ꝛ tenetur
ad rſtitutionē fame. ¶ Si pec
catum alteri⁹ etiā manifeſtuꝫ
narrat ex odio. ꝛ intētione no
cendi peccat mortaliter: ſꝫ ad
reſtitutionē fame nō tenetur.
¶ Si aūt ex loquacitate nar
rat: peccat venialr̄. ¶ Si de-
fectus alioꝝ qui ſunt peccata
venialia cōiter recitauit ex lo
quacitate: vel aliqua indigna
tione: nō eſt mortale peccatū
niſi ex hoc intēderet etiā dif-
famare. ¶ Si ſignificauit pec
catuꝫ alteri⁹ mortale ꝛ occul
tum prelato: vel parentibus:
ꝯfeſſori: vel alijs qui ſunt per
ſone nature vt poſſit melius
prouideri: qd̄ precipue hēt lo
cum: cū timetur de recidiuo
nō eſt peccatum ſed caritas.
¶ Nota tñ cuꝫ quis tenet̄ ad
reſtitutionē fame: ſi falſuꝫ di
xit. dēt dicere his quib⁹ dixit
ſe falſum dixiſſe nec excuſat̄:
qꝛ ſit ei verecūdia magna. Si
autē dixit veꝝ: nō debet dice
re illis ſe falſuꝫ dixiſſe: qꝛ eēt
mendaciuꝫ: ſꝫ iniuſte ꝛ male
dixiſſe. ¶ Si quis narrat cri
men alteri⁹ prout audiuit: di
cēs ſe audiuiſſe ſic ab alio di
ci: licet occultū. ex loquacitate
vel leuitate. nō videtur mor-
tale: nec tenet̄ ad reſtitutionē
fame: vl' ſi eſt: dubiū eſt de re
ſtitutione. ¶ Siquis bona fa
cta ab alio: dixit mala itentio
ne eſſe facta: videlꝫ ꝓpter hy
pocriſim ꝛ ſuperbiaꝫ ꝛ hmōi
itendens eum diffamare: pec
cat mortaliter. Ideꝫ ſi negat
bona facta ab aliquo. Si etiā
tacet bona que ſcit: cū eſt ne-
ceſſariū ad liberandū ꝓximū.
¶ Si audiuit ifamationes ꝛ
diffamationes alioꝝ. Naꝫ ſi
hoc facit qꝛ delectat̄ de infa-
mia eoꝝ: peccat mortaliter

Si autez hoc facit:qꝛ delecta tur ꝺ loquacitate:ſʒ diſplicet ei infamatio alioꝝ: non vide tur mortale. In prelatis aūt qui pōt hmōi prohiberē.ꝛ nō faciunt:mortale videt̄:di.xxv. §.alias demū in glo. De hac mā vide ad plenū i ſcda par te ſumme ti.ij.c.ij.§.iij. item ti.viij.c.iiij.de detractione.

¶ Nonū p̄ceptū de luxuria mētali ꝛ eiꝰ ſpeciebꝰ.c.vnicū.

Et nota ꝙ cogitatio-nes ꝯmittendi pctī̄ luxurie:que ſunt cuʒ ꝯſenſu rōnis:ſemꝑ ſunt pctā mortalia:ꝛ ꝯtra hoc p̄ceptū. Non deſiderabis vxorē ꝓxi mi tui:ꝛ ſunt diuerſaꝝ ſpecie rum:ſicut ſunt opa carnalia: licet nō ita grauia mortalia. ſicut opus exteriꝰ cōmiſſum. Et cū dicit penitēs ſe habuiſ ſe cogitationes quibꝰex rōne ꝯſenſit:interroget ꝯfeſſor er-ga quas pſonas ꝛ cū quibus habuerit:qꝛ ſi erga ꝯiugataʒ eſt adulteriū. ¶ Si ad ſoluta ꝛ ipſe ſit ſolutꝰ:eſt fornicatio. ¶ Si cū ꝯſanguinea:eſt ince ſtus. ¶ Si cū maſculo: eſt ſo domiticū. ¶ Si cū virgine ex tra matrimonium:eſt ſtuprū. ¶ Si cum religioſa: eſt ſacri legium. ¶ Si per violentiaʒ: eſt raptus. ¶ Interrogādū ēt eſt quotiēs habuit hmōi co-gitationes ad aliquā:qꝛ toti-ens peccauit mortalr. ¶ Si ꝑ interualla tpoꝝ hoc fecit: vi-delicet rōne ꝯſiderat fornica ri cum aliqua:poſtea vero ſe occupat in aliquo negocio: vt cogitat de gubernatione do-mus ꝛ hmōi:ꝛ exide iteꝝ de liberat fornicari:peccat ꝺnuo mortaliter:ꝛ ſic deiceps. Sʒ ſi ꝯtinue verſatur in tali cogi tatione ꝑ horas:vnū tm̄ pec-catum eſt.ſʒ tāto grauiꝰ quan to diutiꝰ pſeuerat cogitādo. ¶ Itē ſi mutat cogitationes de vna pſona ad aliā: vel ad diuerſam ſpeciē cū eadē per ſona deliberans de per ſe.de qualibet: ſꝑ de nouo peccat mortaliter. Vñ ſi cētū mulie res.videret vnā poſt aliaʒ: ꝛ ad quālibet ſpāliter animuʒ determinat:cētū mōtalia cō mittit. Secus ſi vna cogitati one hoc appetit:qꝛ vnū ē:ha bens deformitatē tot pecca toꝝ. ¶ Interrogādū ē ſi die-bus feſtiuis diſcurrit per ec-cleſias ꝓſpcādo mulieres:ꝛ ſi philocaptus ex aliqua ſecutꝰ eſt eā ꝛ quāto tꝑe vide in.ij.

parte ſum.ti.j.c.xxi.§.vi. Qđ dicit̃ de viro idez dicendũ eſt de muliere erga viruz.¶De delectatione moroſa in cogitatione:īfra dicet̃ in capitulo de luxuria:ꝛ plenius hētur i ij.parte ſum.t.v.c.i.§.v.¶Si mulier ꝯtētatur habere amatores:ꝛ cũ perpendit aliquez vel aliquos procari vel eam amare carnaliter.ponit ſe ad feneſtam vel vadit per aliquē locum vt videat̃ ab eo:vel ponit ſe in eccleſia:vel alio loco publico vbi diſcurrũt iuuenes ad procandũ.mortale eſt:etiã ſi nõ appetat peccare cũ talibus:qꝛ occaſionē ruine p̃ſtat extra de iniurijs ꝛ dã.da.c.ſi.

¶Decimũ p̃ceptũ de deſiderio habēdi res alienas.c.i.

Non ꝯcupiſces rē ꝓximi tui. Ultra p̃ceptũ opis iniuſte vſurpationis diuerſaꝝ ſpecieꝝ de quib⁹ dictũ eſt:ēt interrogandũ eſt de d̄ſiderio habito circa res alienas habendas ſeu acqrendas iniuſto mõ:qđ deſideriũ ſiue cogitatio ſi eſt cũ ꝯſenſu rõnis ꝛ alicui⁹ rei notabilis:ſemp eſt peccatũ mortale eiuſdē ſpẽi cui⁹ eſt opus illius iniuſte acqſitiõis: ſicut verbigr̃a deſiderans habere per vſuras.eſt ſpēs vſure.Si per rapinas:ē rapina.Si per viã occultã:eſt furtũ.Si rem ſacrã eſt ſacrilegium:ꝛ ſic de alijs.Ideo interrogandũ eſt quõ deſiderauit rē alienã: vt habeatur ſpecies pcti que neceſſaria eſt ꝯfiteri.In his tñ peccatis cordis nõ tenet̃ ad reſtitutionē. Nota etiã cuz quis dãnificat ꝓximũ in minimo:ſi hēt ꝓpoſitũ dãnificãdi in multo ſi poſſz:peccat mortaliter. Uñ emētes ꝛ vēdētes qñcũqz parati ſunt decipere ꝓximũ in multo ſi poſſunt cõmode:mortaliter peccãt:lz actu i modico decipiãt.

¶De auaricia que eſt p̄imuz vitium capitale.

¶Incipit ſcda pars interrogatorij in qua tractat̃ de modo iterrogãdi penitētes a cõfeſſore de ſeptē vitijs capitalibus ꝛ eoꝝ ſpecieb⁹:ꝛ primo de auaricia ꝛ habet.c.ix.

Auaricia tripliciter ꝑpetratur.ſ.iniuſte acquirēdo:tenaciter retinēdo ꝛ i ordinate amãdo.Habetqz multas ſpēs:ꝛ filias.¶Primus modus.ſ.iniuſte acqrē-

dī eſt de quo ſupra dictū eſt in precepto. Non furtum facies. Reſtāt tamē aliqua de quibus nunc dicemus.

¶ Secūdus modus.ſ.retinē di tenaciter ⁊ terti⁹.ſ.amādi iordinate.poſtea iſeri⁹ ponēt.

¶ De ſimonia.c.i.

Simonia que eſt circa ſpiritualia ⁊ eſt ſemꝑ peccatū mortale in oī caſu. ¶ Nota ꝙ pecunia que recipitur ſimoniace:nō debꝫ reſtitui ei qui dedit:ſꝫ de neceſſitate dēt pauperib⁹ erogari:vel illi eccleſie in cuius iura data eſt. ¶ Si dedit pecuniam vel aliqd aliud qđ ꝑcio poſſit exiſtimari pro habēdo aliquo ſacramento vt baptiſmo:eucbariſtia benedictione nuptiaꝝ:penitentia: ordinatione:chriſmate:⁊ extrema vnctione quaſi preciū huius ſacramēti:cuius ſignum eſt qñ datur vt preciū ⁊ fit pactio cū dante. Idē preſumitur qñ negatur ſacramētū ſi nō datur pecunia ſimonia eſt:nec excuſat ꝯſuetudo. Secus vero eſt ſi dat vt elemoſinā ⁊ gratis nō coactus:ſꝫ ſponte ⁊ ad ſeruandū ꝯſuetudinem. non exactus extra de ſimonia.c.tua nos. ¶ Si clericus exiſtēs:accipit aliquid tēporale pro aliquo ſacramēto dato vel dando:vt preciū eius:vł qꝛ aliter nō dediſſet:ſimonia ē. ¶ Si dedit aliquid: qđ ꝑcio poſſit exiſtimari pro aliquo bñficio eccleſiaſtico ſimplici:vel curato obtinēdo:ſimoniā cōmiſit ſed ſoluendo taxā curie ⁊ bullas nō reputatᷓ ſimōia. ¶ Si pro aliquo bñficio eccleſiaſtico vel dignitate habenda aliquid tpale dedit ſimoniā cōmiſit ⁊ idē de ꝯferētibus beneficia ⁊ officia hmōi.pro tēporalibus. ¶ Si emit vel vēdidit aliquā capellā eccleſie: ſimonia eſt. ¶ Si emit vel vēdidit ſepulturā eccleſiaſticā ſiue ſepulchrū vbi ponitᷓ cadauer:ſiue offm̄ eccleſiaſticū.ſimoniā cōmiſit. ¶ Si patronus exiſtens.pro pecunia elegit vel pñtauit inſtituendū in eccleſia ſua ſimoniā cōmiſit ¶ Si emit vel vēdidit aliqđ iuſpatronat⁹ alicui⁹ capelle vł eccłe:ſimonia eſt. ¶ Si porrexit ꝑces carnales.i.ꝓ aliq̄ indigno ordinādo:vł bñficiādo ſimonia eſt:ſi itēdebat ꝙ prelat⁹ rōne precū principalr aſſentiret. ¶ Si fuit mediator

ad procurandū alteri aliqđ ſpirituale.vt beneficiū ordinē ⁊ hmōi pro aliquo tēporali ſi moniã cōmiſit.¶Si cōduxit aliquē ad predicādū pactione pecunie ⁊ huiuſmodi: ſimoniã cōmiſit:⁊ ſimiliter p̄dicator qui hoc mō acceptauit.ſimoniã cōmiſit.¶Si filiam:vel cōſanguineã:vel ſeruã miſit ad monaſteriū pactione facta de certa quantitate pro igreſſu monaſterij: ſimoniã cōmiſit:nec non moniales niſi forte monaſteriū eēt a deo tenue ꝙ nō ſufficeret illi pro videre.¶De ſimonijs clericorū vide in tertia parte interrogatorij.c.de clericis.

¶De hac ꝟo materia ſimonie:habes pleni⁹ in ſecunda parte ti.pmo.c.v.de ſimonia per totum.

¶De proditione.c.ij.

Proditio frequēter ex auaritia fit. ¶Si ꝓdidit ciuitatē:vel caſtrū.vl̄ pſonã inimicis:vltra mortale:tenet̄ de omni dāno inde ſecuto.¶Si ꝓdidit res alterius:iniuſte auferētib⁹:idē. ¶Si ꝓdidit ſecreta alterius iniuſte:vltra mortale tenetur de dānis inde ſecutis. Sec⁹ ſi eſſent ſecreta iniqua vt cōiurationes:⁊ tractatus cōtra ciuitatē:vel nocumēta perſonarꝫ iiuſta manifeſtat:qꝛ tūc benefacit ⁊ facere tenetur de hac materia vide pleni⁹ in.ij. pte ſūme.t.j.c.xxij.§.v. ¶Si recipit aliqd ſub ſigillo cōfeſſionis:ſed nō in ꝯfeſſione: ſi reuelat.peccat mōtaliter:niſi illud eēt quid iniquuꝫ cui poſſet obuiari manifeſtando:⁊ ſi de hoc perpendit:qñ ꝓmiſit peccauit mortaliter:ſꝫ nec debet tenere ſecretuꝫ:qꝛ ēt tunc peccaret. ¶Si legit litteras alterius clauſas vl̄ mortale: niſi poneret ſpē in ratihabitione mittētis:vel ei⁹ cui mittitur.hec vide in.ij.p.vbi ſupra.

¶De acceptiōe pſonarꝫ.c.iij.

Si accepit perſonã i iudicio:videlicet qꝛ magis audit vnã perſonã qꝫ aliã:vel credit vni magis qꝫ alteri nō ſeruato ordine iuris:vl̄ magis ꝺclinat ad vnã partē qꝫ ad alterã rōne amicitie ⁊ hmōi:poſſet eſſe mortale.¶Si in diſtribuēdis beneficijs vel officijs eccleſiaſticis vel ſecularib⁹admittit indignos:peccat mortalit̄ ⁊ tenet̄ de dānis ide ſecutis per

ſonis. ¶ Si in faciēdis cedu
lis que vulgariter dicūtſeruti
nia officialiū ſciēter admittit
indignū: vel qui ꝓhibetur ad
mitti: vel excludit dignū: pec-
cat mortaliter. ¶ Si in diſtri
buēdis oneribꝰ: vel in ponen
dis collectis ciuitatis: ſciēter
grauat aliquē cōtra vel vltra
debitū vł alleuiat: peccat mor
taliter: ⁊ ſi ſolū ex eius deter-
minatione fieret talis diſtri-
butio: teneť dānificatis ď dā
no ſecus vero eſt ſi ponūtur
cū eo plures alij. Et ſic cū ha
beret diſtribueř elemoſynas
alicuiꝰ ſocietatis vel teſtamē
ti ⁊ hmōi nō fideliter diſtri-
buit: ⁊ ſi dediſſet nō indigēti
bꝰ: vltra mortale teneť ad re-
ſtitutionē. in. ij. ꝑte ſūme. ti. j.
c. ij. §. ij. in fine.

¶ De turpi lucro. c. iiij.

Si iudex accepit pecu-
niā vt iudicaret: aut be
ne iudicaret. aut nō iu
dicaret: aut iniuſte iudicaret:
peccat mortaliter ⁊ teneť illaȝ
reſtituere danti: niſi dediſſet
vt male iudicaret: qꝛ tūc tene
tur dare pauperibꝰ. Ideȝ de
teſte pro teſtimonio falſo ferē
do: qꝛ peccat mortaliter ⁊ te-
neť reſtituere. ¶ Si fecit iſtru
mentum in fraudeȝ vſurarū:
vt notarius: peccauit mortali
ter ⁊ mercedē quā accepit. de
bet pauperibꝰ erogare. ¶ Si
ſeruiuit vſurario in arte vſu-
raria: peccauit mortaliter. Et
ſi omnia bona vſurarij eēnt
obligata reſtitutioni. nō poſ-
ſet retinere ſalariū: ſed dēt re
ſtituere creditoribꝰ vſurarij:
alias āt poſſet: ſȝ illud dēt da
re pauperibꝰ de honeſtate tū:
nō de neceſſitate. niſi ipſe eſ-
ſet paup. ¶ Si recepit pecuni
am pro turpitudine: vt mere
trix vel alia mala mulier. dēt
illā pauperibꝰ erogare: nō tū
de neceſſitate ſed de conſilio
⁊ honeſto. ¶ Si quis facit ali
quā artē: vel artificiuȝ cuius
vſus vt plurimū eſt ad mor-
tale: vt facere taxillos vł char
tas ⁊ hmōi: peccat mortalit:
nec dēt abſolui niſi diſponat
illud dimittere. Lucruȝ vero
ex hoc factum: dēt pauperibꝰ
dare: ex cōſilio non precepto.
vide hanc materiā in. ij. par-
te ſūme ti. j. c. xxiij. §. xiij. ¶ Si
diebus feſtiuis emit vel vēdi
dit negociādo niſi forte in nū
dinis: vel fecit ꝯtractus alias
non neceſſarios tunc vel ſcri
pſit vel fecit aliquid manuale

pro lucro: vltra peccatum ſecundū aliquos debet illud lucruȝ pauperib⁹ dare: ⁊ hoc potius videt̄ de honeſtate q̄ȝ de neceſſitate. ¶ Si tpe meſſiuȝ vel vindemiaruȝ emit bladū vel vinuȝ: vel fructus: vt alio tpe vendat carius nō exiſtēs talis rei negociator: neqȝ propter aliquē honeſtū finem ſȝ ꝑpter cupiditatē: turpe lucrū eſt: non tamen tenetur in aliquo de hoc vide i. ij. pte ſum. ti. i. c. xxiij. §. xvj. ¶ Si accepit aliquid vt aliqueȝ eligeret ad dignitatē aliquaȝ temporalē: vel officiū ſeculare: vel vendidit hmōi officia ſecularia: turpe lucrū eſt: nō tamen tenet̄ ad reſtitutionē aliquaȝ. ¶ Si mercator vel ali⁹ portauit vl̄ portari fecit ferꝝ: ligna ⁊ quecūqȝ mercimonia ad terras infideliū non habēs liām a ſede apoſtolica eſt excōicatus excōicatione papali: incurrit qȝ alias penas vt habes i. iij. pte ti. xxv. c. xxx. per totū. Idē de dātib⁹ in hoc auxiliū ⁊ cōſiliū. ¶ Si negociator exercet negociationes nō ad aliqueȝ finem honeſtum: videlicet gubernatiōis familie: vtilitatis patrie ⁊ huiuſmodi: ſed principaliter ob immenſam cupiditatē: cōmittit turpe lucruȝ. Non tū tenetur de neceſſitate dare lucrū pauperibus: ſed vnā ptē de ꝯſilio ⁊ hōeſtate.

¶ De ludo multiplici. c. v.

Si luſit ad taxillos vel chartas: vel ad aliū ludū fortune. Si vicit p fraudem: vel per falſos taxillos: vel mēdacioſe. tenetur illud qꝺ ſic vicit reſtituere amittēti: vltra mortale cōmiſſum niſi ſit quid paruū. ¶ Si vicit ab eo qui alienare non potuit: vt ſeruo: religioſo: vxore: filio familias. ⁊ hmōi: tenetur reſtituere his qui habent curaȝ illorū: ⁊ eſt mortale: ſi eſt quid notabile: ⁊ ſi ex cupiditate acquirendi ludit. ¶ Si per multā importunitateȝ traxit aliū qui nō intēdebat ludere: vel retinuit volēteȝ recedere: vltra mortale tenet̄ illi ſi eſt qd notabile. ¶ Si acquiſiuit ſeu vicit per ludū hmōi: in locis vbi ꝓhibetur ludus ⁊ mādatur fieri reſtitutio ſiue legibus iperialibus ſiue municipalibus: ⁊ ſeruatur quātū ad vtrunqȝ: debet tūc fieri reſtitutio illi q amiſit. Secus ſi leges ille ſunt ab rogate per cō

trariam conſuetudinē. ¶ Si vicit per ludū in alijs caſib⁹ exceptis pdictis: nō tenet̄ illi reſtituere q amiſit: q̄uis poſſit elemoſinaliter ſi ſcit paup elargiri: ſed debet pauperib⁹ erogare de honeſtate ꝛ conſilio. ſꝫ aliquos tenet̄ de neceſſitate quod tutius eſt. Nō oportet tamē tales reſtringere ita ad certam reſtitutionē ſicut in furtis: vſura ꝛ hmōi.

Scdꝫ vero Ray. ſunt que daꝫ perſone qbus indiſtincte tenet̄ quis reſtituere qcquid ab eis lucratus fuerit in alee ꝛ taxillorū ludo: videlicet furioſi: pdigi: minores. xxv. ānorū ꝛ maxime pupilli. Itē mēte capti: ſurdi: muti: ceci: ꝛ qui ppetuo morbo laborāt: qꝛ tales rebus ſuis ſupereſſe. i. puidere nō pñt ppter quod dā di ſunt eis tutores ꝛ curatores. Idē videt̄ dicen̄. de fuis monachis: ꝛ ceteris clauſtralib⁹ ꝛ filijs familias: qui non hñt peculiū caſtrēſe vl̄ quaſi: ꝛ de vxore que nō hēt bona parafrenalia: ꝛ ēt de adminiſtratoribus rerū eccleſiaſticarū que ſunt pauperū: ꝛ de ſimilibus perſonis: tamen tales pecunie non ſunt reſtituē de perdentibus: ſed tutori: curatori: patri: monaſterio: domino: marito: eccleſie: ꝛ huiuſmodi. ¶ De reſtitutione talium vide pleni⁹ in ſumma in ſecūda pte ti. i. c. xxiij. de reſtitutione ludi. De alijs vero que cōtingūt in ludis vt fraudes: blaſphemie. amiſſio temporis ꝛ huiuſmodi habes in aiijs capitulis.

¶ De ingtetudine circa tēporalia acgrēda ꝛ pſuāda. c. vi.

Si habuit immenſam ſollicitudinē circa huiuſmodi tpalia: ꝛ pp hoc dimiſit aliquid neceſſarium ad ſalutem: vt miſſam ꝛ huiuſmodi mortale eſt. Si vero nō dimiſit neceſſaria ſꝫ remiſſius fuit quo ad ſpiritualia veniale eſt. ¶ Si habuit nimiam ſollicitudinem circa huiuſmodi ex parua cōfidentia auxilij dei: in ſe nō ē mortale: ſed videtur veniale: eſt tamen multum impeditiuū deuotionis ꝛ aliorum bonorūꝫ ſpiritualium.

¶ De inhumanitate retinendi tenaciter. c. vij.

Auaricia i retinēdo tenacit ſeu ihūanitas nō faciendi elemoſynas

corporales indigētibus quā-do poteſt hoc verſu cōtinet̄.ſ. ¶ Viſito poto cibo redimo tego colligo condo. ¶ Si habens ſuperflua quo ad naturā ⁊ quo ad decentiaꝫ ſtatus ſui pro ſe ⁊ familia ſua: non ſubuenit neceſſitatibus alio rū. ēt nō extremis: ſꝫ magnis quas nouit: mortale ē. ¶ Si hn̄s de ſuꝑfluo quo ad naturā: ⁊ ſi nō quo ad decētiā ſtatus pro ſe ⁊ familia ſua. non ſubuenit patiētibꝰ extremaꝫ neceſſitatē quos nouit: mortale cōiter iudicat̄: ſꝫ hic oporter multa cōſiderare. Ad bene intelligēdū: vide de hoc in ſecunda pte ſumme ti. primo c. xxiiij. §. iiij. ⁊. v. ¶ Si nō ſubuenit idigētibus de induſtria ⁊ arte ſua cū potuit: vt medicus medēdo: ⁊ viſitādo infirmos paupes. ſine ſalario: aduocatus in aduocādo: ꝓcurator ꝓcurādo ⁊ hmōi videtur mortale. ¶ Si qs non ſubuenit pauperibꝰ nō neceſſitates extremas patiētibꝰ cū poſſet: vel tardauit dare: ⁊ exaſperauit pauperes: veniale ē. ¶ Si parauit paupibꝰ nimis ſumptuoſa: vel nimia queſtuantibus ſine cauſa vrgente: vel vtentibus male elemoſynis: petm̄ ē potiꝰ q̄ꝫ meritū. ¶ Si laborantibꝰ pro eo in quocūq ministerio. nimis diſtulit dare eis mercedē vltra cōuentiones factas: cū tn̄ poſſet ſoluere: poſſet eſſe mortale ſi incurreret graue dānū vł ſcādalū. Idē ſi aliqd defraudauit.

¶ De auaritia amādi res inordinate. c. viij.

Ota q̄ ſiquis res etiā iuſte acqſitas ita inordinate amat vt inhereat ei vt fini: cuius ſignū ē qn̄ ꝑpter eas nō amittendas eſſet paratus facer̄ ꝯtra aliqđ ꝑceptoꝝ dei: peccat mortaliter: qꝛ plus diligit creaturaꝫ q̄ꝫ deum. ¶ Si aūt nullo modo vellet facere cōtra ſaluteꝫ ſuā ꝑpter hmōi temporalia q̄ꝫuis iordinate afficiatur ſeu amet ea: veniale eſt.

¶ De prodigalitate. contraria auaritie. c. ix.

I ſuꝑflue expēdit ſuā ſubſtantiā: vel in edificijs ſumptuoſis: vel in equis. vel in cōuiuijs delitioſis vel frequētibus: vel paleſtris vel ludis: vel in ornamētis: ⁊ ꝑcipue mulieꝝ: vel turpitudinibꝰ vel in enſenijs: vel hi

ſtrionibus ⁊ huiuſmodi peccatũ eſt:⁊ qñ eſt notabilis exceſſus ſecũdũ proportionẽ ſui ſtat⁹:eſt mortale:alias i modico eſt veniale. Deſcendere aũt ad particularia:puta determinare quando eſt mortale:vel veniale nõ de facili poteſt dari iudiciũ certuꝫ a quo cognoſcatur.

¶De inuidia que eſt ſecũdũ vitium capitale ⁊ eius ſpeciebus ⁊ hẽt capitula.iiij.ca.i.

Inuidia eſt triſtitia de alieno bono inquantũ cõſideratᷓ vt diminutiuum ꝓprie excellentie:⁊ ſi ſit ex ꝯſenſu rõnis mortale ẽ:niſi eſſet de aliqua re ꝑua:ſicut puer:qui inuidet alteri puero ꝙ hẽat plures fructus ⁊ huiuſmodi. Sed ſi ſit ſecunduꝫ motũ ſenſualitatis:⁊ cuꝫ diſplicẽtia rõnis eſt veniale: vel nullũ ẽt de re notabili. Interrogãdũ eſt ſecũdũ ſtatum de hmõi iuidia.ſ.ſi ꝑlatus alteri ꝑlato inuidet de maiori ꝑlatione vel dignitate. Si eſt officialis:de maiori ⁊ digniori officio. Si doctor:de maiori ſciẽtia ⁊ concurſu. Si ſcholaris:de acutiori igenio alteri⁹ ſcholaris. Si ciuis:de maiori honore ⁊ reputatione alterius. Si ſpiritualis:de maiori fama alterius. Si mulier: de alteri⁹ marito:filijs:ornamẽtis:pulchritudine ⁊ hmõi. Si artifex:de artificijs artis ſue ⁊ lucro:⁊ ſic ď alijs. ¶Si quis tñ dolet de bono ꝓximi ſui:nõ ex eo ꝙ ille hẽat:ſꝫ de defectu ſuo:qꝛ ipſe illo caret. ꝯtẽtus tñ ꝙ ꝓximus hẽat:ñ ꝑtinet ad inuidiã: ⁊ ſimiliter ſi doleat de bono inimici:ex hoc ſolũ quia timet inde ſibi nocumẽtum:non proprie pertinet ad inuidiam Tho.ſa ſe q.xxxvi.ar.ij.

¶De odio ⁊ alijs filiab⁹ inuidie: ⁊ primo de odio.c.ij.

Si habuit odiũ ad deũ qꝛ flagellauit eum. vel impediuit mala deſideria ei⁹:vel alia de cã:mortale eſt. ¶Si hũit odiũ ad ꝓximũ deſiderãs maluꝫ ei⁹ vt malũ:⁊ ſi eſt maluꝫ notabile: qď illi appetit rõne deliberata:mortale eſt.ſiue malũ ſit i ꝑſona:vel fama:vel ſubſtantia vel alio mõ:ſecus ãt ſi nõ conſenſit rõne.vel ſit qd non multũ dãnoſum. ¶ Si vero deſiderauit malũ alterius: videlicet infirmitatẽ in bonuꝫ

eius. vt. ſ. bonus efficiatur: vł ne peior vel ne alijs noceat: non eſt odium. Interrogādū ⁊ inueſtigandum eſt hoc caute. Nā laici omnem diſplicē tiam ſolent appellare odium que tamen non eſt niſi dicto modo. Itē odium cōtra vnū reputant tm̄ vnū peccatū. Sz nō: q̄ ſicut in alijs ſic in iſto quotiens. n. reuocando iniuriā. mēti de nouo habuit odium ad illū cuz conſenſu rationis: totiēs peccauit mortaliter. ¶ Interrogandum eſt ēt de tēpore. ſ. quātuz perſeuerauit ⁊ quō frequenter odiuit. Itē q̄ dimittat omne odiuz ſed nō oportet imo nō debet illi petere veniā quē odiuit: ſi peccatum eſt occultū niſi publice cū verbis vel alijs modis offendiſſet. in. ij. pte ſum. ti. viij. c. iij.

¶ De ſuſurratiōe que eſt ponere diſſenſiones inter amicos propter malam intentionem. c. iij.

Si queſiuit ponere diſcordiaz inter amicos: vł ꝯſanguineos. dicēſ malum vni de altero vel ecōtra: vel referens ſtudioſe que poſſunt cāre hmōi: q2 mortale eſt: ⁊ nurus erga ſocrū: ⁊ ſocrus erga nurū ſolent his vacare. ¶ Si dixit aliqua verba vnde orta eſt diſcordia inter amicos vel cōſanguineos: ſz nō hoc intēdens: ſed in caute de ſe nō eſt mortale: ſz poſſet eſſe rōne ſcādali. ¶ Si qs intēdit diſſoluerꝭ malas amicitias: vel cōuerſationē alicuius cū alijs ne decipiatur. cōgruis remedijs: nō eſt malū. Vide i. ij. pte ſum. ti. viij. c. v.

¶ De exultatione in aduerſis. c. iiij.

Si vidēs dāna ⁊ euenire ⁊ mala his qbus inuidet: vel odiū habet: letatur deliberato aīo de malo illius: mortale eſt. Secus aūt ſi non deliberato aīo. Letari autē de malo inimici: non inquantū malū eius: ſed inquātū nō poterit ei nocere: vł alias iniuſte cuz opprimere: poteſt eſſe ſine peccato.

¶ De triſtitia in ꝓſperis: q̄ in hoc differt ab inuidia: q2 inuidia triſtaꝭ de bono ꝓximi: ⁊ ꝓpter hoc cogitat quō male hēat ⁊ deſiderat: ſed cōtingit ſepe q̄ nō patitur ille dāna que ei appetit: ſed magis ꝓſperatur: ⁊ de hoc triſtatur:

⁊ eſt mortale vbi eſt conſenſus rationis. Uide in.ij.parte ſum.ti.viij.c.vj.

¶ De ira que eſt tertiũ vitiũ capitale:⁊ habet.c.duo.c.j.

Ira ẽ appetit⁹ vĩdicte ⁊ vitiuz capitale:⁊ frequẽter miſcet̃ cũ odio Si pp aliquẽ defectũ in ſerũ ĩ altero cõmiſſuz: deſiderauit vĩdictã ſeu punitionẽ qũocũ qꝫ.vt p ſe vł a deo vł ab alio: ĩtẽdẽs ſolũ ſatiſfacer̃ aĩo ſuo irato ẽ mortale qñ.ſ.ſolũ intẽdit punitionẽ p̃ter ordinẽ rõnis:ſi notabile malũ eſt:⁊ cũ ↄſenſu rõniſ:alias veniale:vt ira q̃tidiana ĩ gubernatiõe familie. ¶ Si iratus in ſe ipſuz pp aliquẽ defectũ turbat̃ cõtra ſe veniale eſt cõiter. ¶ Si irat⁹ ↄ̄ deũ pp aliqđ flagellũ murmurat corde vł ore:ĩpatienter ferẽs.⁊ põt eẽ mortale ⁊ vẽiale ſm modũ ĩpatiẽtie.

¶ De idignationibus ⁊ alijs filiabus ire.c.ij.

Si idignat⁹ ↄ̄ aliquẽ nõ valẽs audire eũ:vł vide re.reputãſ idignũ eo q̃ ſibi diſplicuerit:cũ debuit ſeruire poti⁹:eſt veniale cõiter. Et ſi ↄpter hoc ſ̃tinet ſibi loquelã:vel aliud ſignũ oſtẽdit diſplicentie (que auferenda ſunt) ꝑpter ſcandaluz proximorum ⁊ opinionẽ odij:poſſet eſſe mortale.

¶ De tumore mentis.

Si excogitauit diuerſas vias ⁊ modos ad vindicanduz ſe de iniuria ⁊ hic iplicauit mẽtem cogitationibus altercationis:ſecundum proceſſum poteſt eſſe mortale ⁊ veniale.

¶ De clamore.

Si ex ira clamauit cõtra aliquẽ iordinate ⁊ ↄfuſe:⁊ furioſe loquẽdo:ẽ veniale cõiter.

¶ De cõtumelia.

Si dixit alteri verba contumelioſa vel iniurioſa importãtia vitia:vel opprobria .animo iniuriandi notabiliter:vt vocando eũ proditorẽ:vel inhoneſtã pſonã:⁊ dicẽdo mala de parẽtib⁹ ⁊ hmõi mortale eſt. ¶ Si dixit verba opprobrioſa familie ſue vł diſcipul⁹ vł ſibi ſubditi cã correctõis: ſi fit mõ đbito ⁊ honeſto ẽ ſine peccato : vel cõiter eſt veniale.niſi infamatoria diceret ⁊ ſequeret̃ ſcandaluz magnum. Uide in.ij.parte ſum. ti.vij.c.vj.§ ij.

¶ De blaſphemia ⁊ maledictione creaturarum.

Si blaſphemauit animo deliberato aliquē: vt percuteretur tali maledictione in malum eiꝰ eſſet moꝛtale:niſi hoc affectaret in emēdationē eiꝰ. Si vero hoc nō deſiderauit ſcōm rōnez: ſed ſcōz ſubituz motū ire eiꝰ:cuius ſignuz:eſt qꝛ ſi hoc ꝯtingeret:valde doleret ſicut fit a parentibꝰ:cōiter veniale eſt.¶Si maledixit creaturas irrationales:qꝛ ſi fecit in deteſtationē creatoris:vel in damnuz dñi eius: eſt moꝛtale:alias vēiale ⁊ ocioſuz.¶Si blaſphemauit animas defunctoꝝ ſuoꝝ parentum vel alioꝝ hoīum:videtur moꝛtale:qꝛ vr̃ intēdere notabile malum.¶Idē cū ſeipm̃ maledixerit ex ipatiētia.¶Si blaſphemauit dyaboluz:malum eſt:qꝛ ocioſuz ſaltē.vide de hanc mā in.ij.pte ſum.ti.vij.c.v.§.iij.⁊.iiij.

¶De maledictiōe dei ⁊ ſanctoꝝ.dictū ē.ſ.i ꝑmo ꝓcepto.

¶De rixa.

De rixa per quā ex ira ſe inuicem hoīes percutiunt.i.cuz fit animo nocēdi vel iniuriādi vt in adultiſ:eſt moꝛtale in incipiēte.Idē in pꝛoſequente animo vindicatiuo.Secus ſi animo defendendi ſe tm̃:vel etiā ad exercitium vt pueri.

¶De ſeditione.

De ſeditione que eſt qñ vna pars ciuitatis iſurgit ꝯ aliā: ex parte eiꝰ que iniuſte mouet:eſt moꝛtale cū oībꝰ ſequacibus eiꝰ:⁊ tenetur de oībus dānis inde ſecutis alteri parti.Ex parte aūt eius qui reſiſtit ſeditioni iniuſte mote cōtra ſe:vel bonū ciuitatis:non eſt ſcōz ſe peccatū: niſi miſceantur odia ⁊ vindicationes: pꝛout cōiter accidit.Quādo ex reſiſtētia alteri parti ſequerētur multa pericula ⁊ mala: cedendū eſſet:alias nō euaderet multa peccata que in ꝯflictu partiū ſequerēt.¶Siqs etiā ita partialis eſt vt guelphus ⁊ gebelinꝰ:ſeu aliter ꝑtialis.ita obſtinato aīo ꝙ appetit exterminiū alteriꝰ ptis: ſeu exiliū per phas ⁊ nephas paratus etiaz in malis ſe qui partez ſuaz:nō eſt ſine moꝛtali:⁊ in malo ſtatu ꝑditionis. De hac materia vide in ſcda parte ſum.ti.iiij.c.viij.§.iij.

¶De bello.

Siqs mouet belluz iniuſtuz moꝛtalr peccat:⁊ ois qui dat auxiliū:ꝯſiliū ⁊ fauoꝛez.ſimi

liter peccat mortaliter. ¶ De
dānis autē que ibi fiunt: ⁊ de
reſtitutionib⁹: ⁊ quid ſit iuſtū
vel iniuſtū bellum. vide in. iij.
pte ſum. ti. iiij. c. ij. De homi-
cidio dictū eſt. ſ. in. v. pcepto.

¶ De accidia que eſt. iiij. capi
tale vitium: ⁊ hēt. c. v. pmū. c.

a Ccidia importat tedi
uʒ bñ operādi. ¶ Si
ita ꝯtriſtatus ⁊ tedia
tus eſt ꝙ hūit in horroreʒ bo
na diuina: ⁊ in abominatōeʒ
ſpiritualia ⁊ opa bōa ad que
tenetur: vt pcepta dei ⁊ eccle
⁊ hmōi: qñ adeſt ꝯſenſus rō
nis eſt mortale. Sʒ ſi hēt ta-
lem motuʒ tm̄ ſcd̄m ſenſuali
tatem cuʒ diſplicētia rōnis: ē
veniale. ¶ Si ita ꝯtriſtat⁹ eſt
de morte ꝯſanguinei: vl alio
caſu ꝙ penitet cū bene feciſſe
vel pponit amplius nō bene
facere: mortale eſt. ¶ Si ita
ꝯtriſtat ꝙ vellet nunꝗ̄ fuiſſe
creatus a deo: ſeu nō eſſe na
tus in mūdo: vel eē ſicut bru
tū animal vel mori quōcūqȝ:
ſiue bene ſiue male diſpoſit⁹
dūmodo hinc exiret: talis tri
ſtitia cū ꝯſenſu rōis eſt mor
tale. ¶ Si etiā ita ꝯtriſtat de
aliquo cāu aduerſo. ꝙ icurrit
grandē infirmitatē pp̄ter ni
miā triſtitiā: perdens ſomnū
dimittēs cibuʒ ⁊ hmōi: videt
mortale qñ pōt ſe iuuare con
tra hmōi. ¶ Si ꝯtriſtatur ex
ꝯſideratione bonoꝝ que hñt
alij: quib⁹ ipſe eſt priuatus: vi
lipendēs oia ſibi data a deo:
⁊ inde ſumens tediū bñ ope-
randi ſcd̄m ꝯſenſuʒ rōnis: il
la accidia eſt cōiter veniale: ⁊
in pſonis ſpūalib⁹ reperitur.
¶ Si ꝯtriſtatur ex hoc ꝙ bo
na pposita que fecit ſepe frā
git ex hoc incurrit tediū bene
operādi: quaſi ſibi videat nō
poſſe pficere: accidia eſt ⁊ in
ſpūalibus incipiētib⁹ deo ſer
uire repitur. ¶ Si ex frequē-
tia tētationū attediat in labo
rādo ⁊ reſiſtēdo: veniale eſt ſi
tñ reſiſtat. In icipiētib⁹ cōtin
git ſepe. ¶ Si attediat in bo
nis operib⁹ vl bene operādo
orādo: audiēdo: legēdo lectio
nes: vel predicationes aut di
cendo officiū ⁊ hmōi: non tñ
dimittit de neceſſitate fienda
cōiter eſt veniale: ⁊ ſatis ēt in
ſpūalibus reperitur. ¶ Si tri
ſtatur de aliquo defectu ma-
gis ex eo ꝙ apparet defectuo
ſus coram hominib⁹ ꝗ̄ coraʒ
deo: accidia ē ⁊ frequēter ve-
niale procedens ex ſuperbia.

¶De filiabus accidie.c.ij.

De filiabus accidie i quibꝰ difficile eſt co gnoſcē qñ ibi ſit pec catuꝫ mortale.niſi qñ miſcet cū aliquo pctō:vt cū ommittitur aliquod preceptum:niſi deprimat ita mentem ꝙ tollat caritatem dei ꝛ proximi.

¶De deſperatione.

Si deſperauit ꝺ miſericordia dei exiſtimās eū nō poſſe vel nō velle ei parcere ēt reuertēti ad pniaꝫ:vel nō poſſe abſtinere a pctis cū adiutorio dei: eſt mortale ſm deliberatōeꝫ ꝛ ꝯſenſum. Secus ſi ſm aliquē ipulſuꝫ tētationis. ¶Si deſpauit ſe nō poſſe euadere aliquas miſerias mūdi:vl̄ pericula ꝓpter que decreuit ſe occidere:eſt mortale. Et ſi aliqd ad hoc fecit mlto magis.

¶De malitia.

Si cōtēpſit diuina ꝛ ſpūalia bōa ex triſtitia aggrauāte mēteꝫ mixta cū accidia: mortale eſt:hec in.ij.pte ſum.ti.ix.c.ij. §.ij. ¶Si āt ꝯtēneret ꝛ refugeret ea per que poſſet vitare pctm̄:qꝛ tūc pertinet ad blaſphemiā in ſpūm ſanctuꝫ:vt infra dicetur.in.ij.c.de ſupbia.

¶De puſillanimitate.

Si ſubtraxit ſe ab illis bōis ad que erat aptꝰ timore deficiendi:vt a ieiunijs:ab igreſſu religionis:a ꝑlatione iniūcta:ab offō ꝑdicationis ꝛ audientie ꝯfeſſionis iniuncte ꝛ hmōi:ē cōiter veniale:niſi eſſet ꝑceptuꝫ in eo qꝺ dimittit.

¶De rancore.

Si habuit in diſplicētiā ꝛ tedium corrigētes eū ꝓpter correctionē:eſt veniale:niſi illos odiret ꝛ tūc odiū eſt mixtuꝫ.

¶De ocioſitate que ꝓcedit ex tedio.

Si ſtetit ocioſus nihil boni operās corporale vel ſpūale. vñ amittit tp̄s irrecuperabile vr̄ veniale:niſi ex ocio addat aliqꝺ vitiū qꝺ frequēter accidit:ꝛ quāto tpe ſtetit ocioſuſ.

¶De torpore ſeu pigritia bene operandi.

Si fuit tardus ad bñ operādū:licet illud fecerit:vt tardꝰ ad eccleſiā ad orañ.ad elemoſynas dādū ꝛ hmōi cōiter ē vēiale:niſi ex tarditate ōmitteretur ꝑceptuꝫ:vt qꝛ cito nō ſubuenit patiēti extremaꝫ neceſſitatē cū tenetur:vt īfirmo vnde ſequitur mors ꝛ huiuſmodi tunc eſt mortale.

¶De euagatione mentis.

Si habuit diſtractionez mẽtis in orõne ⁊ fuit in cã: vł cũ voluntate euagaꝛ: vel i audiẽdo p̃dicationẽ ⁊ diuina vł ẽt extra diuina mente cogitauit vana ⁊ inutilia: ẽ cõiter vẽiale: niſi addaꝛ aliqđ ſpãle peccatũ vel ſi hoc faciat per totũ offm̃ ad qđ obligatur ex p̃cepto. Si audit noua: vel ſi loqtur inutilia: vel ex tedio mutat loca hinc inde: vel diſtrahit ſenſus ⁊ membra diuerſimode eſt veniale cõmuniter.

¶ De negligẽtia ſeu tepiditate que eſt remiſſio volũtatis circa ea que debꝫ facere. c. iij.

In hac quotidie oẽs offendunt: ſꝫ venialr niſi ommittaꝛ aliqđ neceſſariũ. ¶ Si fuit negligẽſ circa opa miſericordie ſpũalia que hoc verſu cõtinentur. ¶ Cõſule: caſtiga: dimitte: ſolare: fer: ora. ¶ Nõ ꝙ ſub cõſulo ↄprehẽditur doctrina. i. docẽ ignorantẽ: p̃cipue ad ſalutẽ vtilia. ¶ Si fuit negligẽs ad adiſcẽdũ neceſſaria ad ſalutez: vt p̃cepta dei ⁊ eccleſie generalia: qꝛ hmõi ignorãtia nõ excuſat: vel ad eunduꝫ ad p̃dicationẽ: ⁊ vtile eſt iniũgere idiotis. vt p̃dicationes aliquas audiãt. ¶ Si fuit negligens ad ꝓcurandũ ſacr̃a ſibi ⁊ ſue familie. Et ſi ex negligẽtia ⁊ dilatione mortua eſt ꝓles ſine baptiſmo: ẽ mortale. ¶ Si infirmꝰ mortuꝰ eſt ſine cõfeſſione ⁊ cõione: vel extrema vnctiõe: cũ ex negligẽtia craſſa ꝓcedit: vł mortale vel graue veniale ẜm ꝙ plus ille indigebat. ¶ Si fuit negligẽſ ad ꝓcurandũ ſacr̃m ↄfirmationis. ¶ Si itez feciſſꝫ dare ſacr̃a baptiſmi: ↄfirmationis vel ordinẽ ſciẽtes ſacruꝫ: eſt mortale ⁊ ↄ̃hiꝛ irregularitas in ſuſcipiẽte. ¶ Si fuit negligens ad fraternã correctõez cum teneꝛ: videlꝫ de pctõ occulto ⁊ mortali ⁊ inde ſperabat emẽdationẽ illiꝰ: tunc eſſet mortale dimittẽdo omnino illã: veniale vero retardãdo: vel de his q̃ nõ ſunt mortalia. ¶ Si nõ ẜuauit ordiez debitũ in fraterna correctõe: vel nimis aſpe. vel in tpe vel loco in debito: pctm̃ eſt: vide de hac mã in. ij. pte ti. ix. c. iij.

¶ De negligentia confeſſionis. Capłm. iiij.

Si õmiſit adminꝰ ſemel in ãno ↄfiteri vł ex negligẽtia vł igrã

tia:mortaliter peccauit. Sec9 ſi ex impotētia:videlꝫ q2 non hēt copiā ꝯfeſſoris. Sꝫ ſi poſtea cum hēt copiaꝫ ꝯfeſſoris nō ſuppleuit defectū:mortale eſt vide hāc materiā in.ij.pte ſum.t.ix.c.viij.§.ij. ¶ Si fecit ꝯfeſſionē fictā:ſcienter dimittens aliqđ mortale:vl' qđ dubitat:vel credebat eſſe mortale:etiā ſi nō eſſet mortale.mortaliter peccat: ⁊ tenet̃ iterare ꝯfeſſionē. ¶ Si dixit eſſe ꝯtritum de oib9 peccatis ⁊ diſpoſitum ad abſtinendū ⁊ ſatiſfaciendū:cū hoc nō intenderet: mortaliter peccauit:⁊ tenetur iterare ꝯfeſſionē. ¶ Si pniaꝫ ſibi iniunctā pro mortalibus ex negligentia ōmiſit facere: peccauit mortaliter ⁊ tenetur iterare ꝯfeſſioneꝫ:ſi eſt illius oblitus. ¶ Si ſciēter ꝯfeſſus eſt ei quē ſciuit excōicatū: vel ſuſpenſum.vel nō habētē auctoritateꝫ:puta q2 ſimoniace accepit bñficiū:vel q2 itruſus eſt per laicā poteſtatē: peccauit mortaliter:⁊ tenet̃ iterare ꝯfeſſionē. ¶ Si ꝯfeſſus eſt in excōicatione maiori exiſtens: quā neſciuit ipſe nec cōfeſſor eius:abſolutus tñ fuit a pctis opꝫ iteꝝ ꝯfiteri.q2 nō fuit capax abſolutionis tunc: ꝓpter excōicationem. ¶ Si ꝯfeſſus eſt ei qui nō hēt ſufficientem ſciētiā:peccat. Et ſi fuit adeo ignorans ꝙ neſciuit diſcernere pctā eius p̄cipue cōmunia tenetur iterare confeſſioneꝫ. hec vide i.ij.p.ſ.ti.ix.c.viij.§.iij.

¶ De negligentia circa communionem.c.v.

Si omniſit cōicare ſemel in anno.ſ.in paſcha reſurrectiōis poſt annos diſcretionis: peccauit mortaliter:niſi fuiſſꝫ legitime impeditus:vt q2 alteratus ſtomaco:vel excōicatus. querēs tñ abſolutionē:vel de licentia proprij cōfeſſoris per aliquot dies differret:⁊ in hmōi caſibus dēt ſupplere defectuꝫ qñ pōt. ¶ Si non cōicauit ieiunus:ita.ſ.ꝙ poſt mediā noctē aliqd ſumpſit per modū cibi vl' potus:peccauit mortaliter: niſi eſſet grauiter īfirmus. q2 tunc licet. ¶ Si cōionē ſumpſit cum ſtaret cū ꝓpoſito alicuius pcti mortalis:vel cū eſſet excōicatus:hoc ſciens vel ignorās ignorātia craſſa: peccauit mortaliter. ¶ Si nō cōfeſſus de aliquo mortali pctō cōmiſſo:vel aduertēter ex ve

recūdia: vel inaduertēter pro
pter indiſcuſſionē conſciētie:
vel ex ignorātia craſſa ⁊ ſupi
na ſumpſit cōionez: peccauit
mortaliter. ¶ Et nota. ꝙ ſiqs
ommittit ꝯfeſſionē vel cōio-
nez in tpe ſtatuto: conari dꝫ
ꝯfeſſor vt inducat eū ad ſup-
plendū defectuz: niſi ſit oino
nō bene diſpoſitus. Vide in
ij. parte ſum. t. ix. c. ix. §. j. ⁊ . iij.
¶ Item cū reperit aliquē de
ditū vitijs turpibꝰ ⁊ alijs qui
ſtat vſqꝫ ad finē q̄drageſime
cautuz vt̄ ne ſubito admittat
eum ad cōionez: ſed ꝓlonget
ſibi tp̄s per aliq̄s hebdoma-
das. ¶ De alijs vero defecti
bus qui cōmittunt̄ circa cōio
nē ⁊ miſſaz vide in tertia pte
interrogatorij in. c. de clericiſ
⁊ i. iij. pte ſum. t. xiij. c. vi. item
ſcda pte. t. ix. c. x. ¶ Si exiſtēs
excōicatus maiori: ⁊ ſcienter
participauit audiēdo diuina
in eccleſijs aut ſacra percipiē
do: peccauit mortaliter. ¶ Si
participauit in crimine cū ali
quo ꝓpter qd̄ ille cū quo pti
cipauit erat excōicatus. vide-
licet qꝛ verberauit clericū: vt
c. Si ꝯcubine ex̄ d̄ ſnia excōi
cationis. vel ſi aliqs clericus
ſubijcit ſe alicui laico verberā
dum ad placādū euꝫ de iniu-
ria ſibi illata: clericus ille effi
citur excōicatꝰ: qꝛ pticipat in
crie eū verberāte: ꝓp qd̄ ē ex
cōicatꝰ ⁊ mortale eſt: vt. c. cō-
tingit de ſen. excō. ¶ Si exñs
excōicatus maiori ſciēter. pti
cipauit cū alijs fidelibꝰ etiā ex
diuina: ꝓcipue in his que ꝯti
nent̄ hoc verſu. ¶ Os: orare:
vale: cōio: menſa negat̄. Et ſi
fecit ex ꝯtēptu ꝯ ꝓhibitionez
ſuperioꝝ: peccauit mortaliter
alias venialiter ⁊ efficit̄ excōi
catus minori: a qua p̄t abſol
uere ois qui hēt eū audire in
ꝯfeſſione. ij. p. ti. iiij. c. vj. §. iiij.
Excipiūtur tn̄ qnqꝫ caſus in
qbus licet pticipare cū excōi
catis: q continetur in hoc ver
ſu. ¶ Utile: lex: humile: res:
ignorata: neceſſe. ¶ Nec ana
thema qdez faciūt ne poſſit
obeſſe: quos vide i. iij. p. ſū. ti.
xxvi. c. i. ⁊. ij. p. ti. iiij. c. vj. §. iiij.

¶ De inanigloria ⁊ habꝫ. iij. capitula. Primum capl'm.

d E inanigloria que ē
v. capitale vitiū: impor
tās iordinatum appe
titū laudis hūane: ſeu inordi
natā cōplacentiā eiꝰ cū offert̄.
Et cū ſit aliqd̄ opuſ p̄ncipali
ter ꝓp laudē ꝓpriā: amittitur

eius merces τ peccatū incur
ritur. Et interrogandū eſt ſꝫ
ſtatū hoīuꝫ de diuerſis mate
rijs in qb⁹ hoies q̄rūt ſibi lau
dē: videlꝫ a doctore de ſcīa τ
doctrina: a ſcholari de inge-
nio τ diſputatōe: a rectore de
regimīe: a mulierib⁹ de orna-
tu τ hmōi. ¶ Si q̄ſiuit laudē
τ gloriā de ope pcti mortalis
mortalr peccauit: ſi ſm rōnē
deliberatā hoc egit. Secus ſi
ſm modū ſenſualitatis vel ēt
ſi de aliquo veniali gloriatur.
¶ Si opa ſua de genere bo-
noꝝ: vt ieiunia: elemoſynas: τ
hmōi: q̄ſi oia ad laudē huma
nā fecit: mortale vr: cū ibi cō-
ſtituit finē puta: qꝛ p̄ncipalis
intētio ei⁹ eſt vt laudē acq̄rat
humanā τ nō pp deuꝫ. Sec⁹
ſi aliqd hoꝝ aliqñ facit alio fi
ne bono. Si ita inordinate
appetiuit laudeꝫ de aliq̄ ope.
ꝙ pp eaꝫ ꝯſequēdā. paratus
erat facē ꝯtra aliqd p̄ceptoꝝ
peccauit mortaliter. In alijs
autē caſibus videtur veniale.

¶ De imodeſtia ornat⁹. c. ij.

DE imodeſtia ornatus
que ꝑcedit frequēter
ex inanigloria: licet ēt
ex alijs cāis poſſit ꝑcedere. τ
p̄cipue mulieres iuuenes de
hoc interrogāde ſunt. ſ. de or
natu capilloꝝ: fucoꝝ: gēmaꝝ:
veſtiū p̄cioſaꝝ: τ foderaturis
τ caudis earū: τ planellis ni-
mis altis τ coronis capitis τ
hmōi: in qb⁹ aliqñ eſt morta-
le aliqñ veniale. ¶ Si vſus vł
vſa eſt fucis: vł alijs ornamē
tis ad oſtentationē τ ianēglo
riā: ſi de hmōi ſupbiuit vł glo
riata ē: mortale eſt: ſi tātā de
lectatiōeꝫ hūit ad laudē τ glo
riā illā ꝙ nō curauit trāſgre-
di mandata dei τ eccłe. ¶ Si
vſus vel vſa ē fucis: τ alijs or
namētis ad inducēdū hoies
ad ſui ꝯcupiſcētiaꝫ ex mr̄imo
niū: mōtale ē idubitatū. ¶ Si
ita iordinate delectaṫ i hmōi
ita ꝙ ēt ſi ſciret hoies ex ſui
ornatu ſcādalizari. i. trahi ad
ſui ꝯcupiſcētiaꝫ nō curās de
ruina ꝓximi: mortale ē. ¶ Si
ad cōplacēdū viro ſuo: vel ad
inueniēdū viꝝ ſi eſt inupta: vł
ne deſpiciaṫ ab alijs vł ex ali
qua leuitate vſa eſt fucis: vel
alijs ornamēt̄ ſupfluis de ſe
nō ē mortale: ſꝫ poti⁹ veniale:
niſi hic ſit nōbilis exceſſus in
hmōi: vt poſſit iudicari de oc
caſiōe data alioꝝ ruine τ nō
tm̄ accepta qd eſt difficile iu-
dicare. ¶ Si hūit nimiā dili-

gentiam ⁊ ſtudium ⁊ tp̃s ad oꝛnandũ ſe: vel fecit exceſſum in poꝛtatura veſtiũ vltra ſuũ ſtatũ vel ↄditionẽ: vel nõ ſm moꝛeꝫ patrie: vel veſtibus nimis delicatis peccatum eſt.

¶De filiabus inaniſgloꝛie. Et primo de hypocriſi. c. iij.

SI ſimulauit ſctitatem hẽre per ieiuniũ: oꝛonẽ ⁊ hmõi cũ malus eẽt: ſi hoc egit ad ↄſequendã laudẽ humanã. ↄſtituẽs ibi fineꝫ moꝛtale eſt: al's vẽiale: niſi aliud vitiũ adiũgať. ¶ Si ſimulauit ſctitatẽ per hypocreſim intẽdẽs aliqd qd ſit ꝯ honoꝛẽ dei: vel vtilitatẽ ꝓximi: vt ſciare errõeſ: adipiſci idign⁹ eccľaſticã dignitatẽ: decipe. n. ꝓximũ tpaliter vel ſpũalr: moꝛtale eſt. ¶ Si ſimulauit ſctitatẽ exñs malus vt deť ei elemoſyne ſicẽ ſctõ viro: vľ ꝓcuratorib⁹ eccľaꝝ vt cerretani ⁊ ſimilia: moꝛtalr peccauit. ¶ Si ſimulauit maioꝛẽ ſctitatẽ q̃ꝫ habuit: vel occultauit ſuũ dfectũ ad edificationẽ ꝓximoꝝ: nõ ẽ pctm̃: vel leue: vel vẽiale ẽ: aut ſi hoc faẽ ob aliquã vanitatẽ vel inanẽgloꝛieꝫ: eſt veniale.

¶De iactantia.

Si laudauit ſeipm̃ de aliquo opere pcti moꝛtalis: moꝛtalis peccauit. Si ãt de ope veniali: venialiter peccauit q̃ꝫtũ eſt de ſe. ¶ Si laudauit ſe de aliquo ope bono: videlꝫ de virtute: de ſcia: de iduſtria: vel diuitijs vel potẽtijs ⁊ hmõi ex ſupbia ⁊ ianigloꝛia: moꝛtale eſt: vel veniale: ſꝫ radicẽ ipſi⁹ ſuperbie vel ianiſgloꝛie vñ ꝓcedit. ¶ Si laudauit ſe ↄtẽnẽdo alios: vt phariſeus publicanũ moꝛtale eſt. ¶ Si ãt ex aliq̃ leuitate vel vtilitate ↄſequẽda: veniale vel nullum eſt.

¶De ironia.

Si vilificauit ſe verbis vľ factis plus q̃ꝫ ſentiat in ſeipſo in mente: dicẽs aliqua mala de ſe: que in ſe nõ cognoſcit: veniale eſt ⁊ dicitur ironia.

¶De contentione.

Si qs ↄtẽdit aduerſus aliũ ꝯ veritatẽ ſciẽter in reb⁹ alicuius ipoꝛtãtie: moꝛtale eſt. Secus eſt in reb⁹ paruis ⁊ in aduertẽter. ¶ Si ↄtẽdit pꝛo veritate: ſꝫ nimis ioꝛdinate: cõiter eſt veniale: ſꝫ poſſet ibi eẽ tanta inoꝛdinatio q̃ rõne ſcãdali ſequentis: eſſet ibi moꝛtale.

¶De diſcoꝛdia.

Si hñs tractare aliq̃ cũ alijs in cõi nolit concoꝛdare cum

alijs de his que ordinanť ad honorē dei: vel primorū vtilitatem. ex eo ꝙ male afficiť ad eos: vel vt ostēdat ſe plus ſcire ꝗ̃ alij: mortale eſt. Sec⁹ ꝗ̃ ſi nō cōcordat: videlicet q2 ſibi videtur eſſe magis ſcdm deū ꝛ rōnē quod ipſe intendit: q2 tūc vel nō eſt peccatū. vel leue: niſi ſit nimis ptinax.

¶ De pertinacia.

Si fuit pertinax in ſentētijs ſuis: diſcrepās a cōi ceterorū conſilio vel iudicio: cōiter eſt veniale periculoſum tamen. ꝛ in ductiuum erroris.

¶ De ſingularitate nouitatū

Si fecit ſingularitates: vł nouitates in conuerſatione vite vel veſtib⁹: vel cerimonijs: vł alijs ad iuentionib⁹: peccatū eſt: ꝛ ſi ad inuenit aliquā malam conſuetudinē omnia ei imputantur.

¶ De inobedientia.

Si nō obediuit ſuperioribus ſuis ſpūalib⁹ vel tpalibus: legibus canonicis: vel ciuilib⁹ rōnabilibus: ꝛ ſi quidē tranſgrediť ſuperiorū ordinationeſ habētes vim pcepti: vt quando mandať ſeruari verbo vel ſcripto in virtute ſancte obediētie: vel ſub pena excōicatiōnis vel carceris: vel alijs penis grauib⁹: ꝛ hmōi equipollentijs peccauit mortaliter. In alijs vero ordinationib⁹ ſimpliciter factis tranſgrediē do: eſt veniale: niſi fiat ex contemptu: q2 tūc mortale quantūcunq3 leuibus.

¶ De gula ꝛ habet. c. iij. primum. c.

Gula eſt ſextū capitale vitiū: ꝛ iportat inordinatū appetitū ſeu delectationē circa cibū ꝛ potuz:

¶ Nō. v. ſpēs ſeu modos q cōtinenť in hoc verſu. Prepropere: laute: nimis: ardēter ſtudioſe. ¶ Si comedit vel bibit ex horā debitā ſine rōnabili cā ꝛ vrgēte. ¶ Si eſt vſus cibis vel potib⁹ lautis nimis i. delicatis vltra cōditionem ſui ſtatus. Aliter. n. decet comedere infirmū ꝗ̃ ſanū: ciuē ꝗ̃ ruſticū. ¶ Si comedit vel bibit in minima quātitate ſꝫ exigentiaz ſue complexionis. Quod. n. vni parū eſt: nimiū eſt alteri. Et plus comedere i die ieiunij ꝗ̃ altera die: nō eſt de ſe malū pro vna comeſtione. ¶ Si comedit vel bibit cū nimio ardore gule: ſeu cum nimia cōplacētia. contē-

tus magis ſatiſfacere delecta tioni gule:q̄ʒ neceſſitati ꝓui- dere. ¶ Si adhibuit vel adhi beri fecit nimiū ſtudiū ⁊ dili gētiam circa cibaria delicata preparādā: vt cū varijs ſapo ribꝰ ⁊ diuerſis mōis: ⁊ hmōi. In his oibus ſpēbus vel mo dis gule: tūc eſt mortale: quā do delectatio gule querit̄ vt fi nis paratꝰ facere ꝯtra prece- pta vt ſatiſfaciat delectationi gule: vel cuʒ comedit vſqʒ ad crapulā vel vomitū aduertē- ter ſicut fit a pleriſqʒ in car- niſpriuio: vel vtit̄ aliquo cibo ex quo veriſimiliter credit in currere magnā leſionē perſo ne. In alijs vero caſibus cōi ter eſt veniale. ¶ Si comedit carnes in q̄drageſima: vel in alijs ieiunijs eccleſie: vel in vj. feria aut in ſabbato per to tū ānuʒ niſi vrgēte cā neceſſi tatis vel infirmitatis: pecca- uit mortaliter ſi ſine conſilio medici. ¶ Si vſus eſt lactici- nijs tp̄e q̄drageſime ſine cā infirmitatis: ⁊ de cōſilio me- dici: peccauit mortaliter. In alijs vero ieiunijs: eccleſie ſer uari poteſt mos patrie: quan tū ad vſum lacticiniorū: qui mos ſi nō appareat tutiꝰ eſt abſtinere. De hac materia vi de in. ij. p̄te ſum. ti. vj. c. ij.

¶ De ebrietate. c. ij.

Si bibit vſqʒ ad ebrie- tatē aduertēs ſe nimiſ bibere: vel potentiā vi ni ſufficiētem ad inebriandū: vel de hoc dubitās ꝓbabili- ter: peccauit mortaliter. Secꝰ ſi ignorauit potentiaʒ vini vt Noe. ¶ Si fuit cā inebriatio nis alterius aduertēter indu cēdo ad nimiū potū vel ponē do ſal in vino: ⁊ hmōi: morta liter peccauit. Secus ſi fecit cā medicine. ¶ Si idurit ali- quē ad frāgēdū ieiuniū eccl'e ſine cā legitima ſuis ꝑſuaſio nibꝰ: peccauit mortal'r. ¶ Si indurit pueros: ⁊ iuuenes ad lābacitates ⁊ tabernas ⁊ hu- iuſmōi vt ꝑuertat ad turpia. ¶ Si frequētauit tabernā ſi ne cā rationabili: vel cōuiuia diſſoluta: peccatum eſt.

¶ De inſenſibilitate.

Si abſtiuit ſe nimis a cibo ⁊ potu ⁊ alijs neceſſarijs vite: ꝑp q̄ꝺ icurrit īfirmitatē: cōi- ter eſt veniale: niſi fiat notabi lis exceſſus: ⁊ addat̄ obſtina- tio ꝯ admonitōeſ i hmōi ꝺſe ctibꝰ: q̄ tūc videt̄ mortale rō ne periculi inde ſequentis.

¶ De filiabus gule ⁊ primo de ebetudine.c.iij.

Si ex fumoſitatibus in ordinate comeſtiōis ⁊ pot⁹:icurrit obſcurita- tem ſeu groſſiciem itellectus ⁊ ex hoc ineptitudinē legendi orandiq₃:eſt veniale cōiter.

¶ De loquacitate.

Si nimis locutus eſt:ſeu di- xit verba ocioſa ⁊ ſine neceſſi tate ⁊ rationabilitate:cōmu- niter eſt veniale.

De ſcurilitate.

Si fecit actus ſeu geſtus ior dinatos: ⁊ ſi ſint ꝓuocantes ad libidinē extra matrimoni um:eſt mortale. Si vero ad diſſolutionē vel leuitatē vt vē toſitatē ⁊ hmōi: veniale eſt.

De inepta leticia.

Si hūit ineptā leticiā ⁊ vanā i ludis ⁊ iocis: cōiter veniale eſt niſi addatur aliqḋ vitiuȝ.

De choreis.

Choree que fiūt cū iordinata leticia:ſunt mortalia quinque mōis. Primo cū fiūt ex li bidine. Scḋo cū fiūt in ec- cleſijs:qꝛ ſacrilegiū ē. Ter tio cū fiūt a clericis ⁊ religio ſis cū mulierib⁹rōne ſcādali. Quarto cum fiūt ex inani gloria vel vana leticia:tā inor dinata ꝙ ibi ꝯſtituatur finis. Quinto cū tales chorizan tes nō curāt de ſcādalo ꝓxi- mi:eſt mortale. In alijs āt ca ſibus:cōiter eſt veniale. Poſ ſet tamen quādoq₃ eſſe mor- tale:nec de facili de huiuſmo di poteſt dari iudicium.

De immundicia.

De imundicia que pt itelligi cū qs imunde comedit ⁊ eſſet veniale:pcipue ſi ex hoc ꝯtur bat alios:vel qꝛ vomitū facit. Et ſi hoc facit qꝛ nimium co medit vel vt auidi⁹comedat: pctm̄ eſt. Secus ſi cā medici ne. Vel pt itelligi de imundi tia pollutionis:que cū accidit in iſomnijs nō iputař ad pec catū:ſ₃ pcm̄ pt eē in cā ei⁹.ſ.ſi pceſſit ex crapula:vł turpi co gitatione pcedēti:vel ex negli gentia:vel ēt poſt vigiliā reco lens de ipa imundicia habi- ta in ſomnijs turpibus.delec- tař:⁊ ſi eſt ꝯſenſus rōnis de hmōi turpi delectatione: eſt mortale vel veniale:vel nullū ſi ex alleuatione nature.

De immundicia ſeu pollu tione procurata.

Nota ꝙ ſi qs quid agit hac intētione principalř. vt pollu tionē hēat:ſiue vigilando ſiue

dormiendo: mortaliter peccat etiam ſi facit cā ſanitatis. Si autem ipa pollutio etiaꝫ contingat in vigilia preter voluntatem ꝛ ſine procuratione non eſt mortale.

¶De luxuria ꝛ habet.c.ij.

Primum capitulum.

Luxuria eſt.vij.capitale vitiū. Sed qꝛ ſupra in p̄ceptis dcm̄ ē ſatis de ſpēbus eius in opere:ac ēt in cogitatione iō illis ommiſſis:videnduꝫ eſt de quibuſdā alijs ꝑtinentibꝰ ad ipſaꝫ luxuriā ꝛ delectationē moroſam: ꝛ primo. Si tetigit aliqueꝫ vel aliquā vel oſculatus eſt libidinoſe extra ꝯiugiū: mortaliter peccauit:ēt ſi non ſequit̄ turpis actus. Nā talia exercitia in opere ipſo pro vno peccato hn̄tur cuꝫ opere ipō: ſed tāto grauius quāto in hmōi ꝯcurrunt plura. Si āt fiāt diuerſis tēporibꝰ: diuerſa ſunt peccata. Si ſcripſit lr̄as vel portauit:vel miſit:vel recepit cōtinētes amatoria ꝛ ꝓuocātia ad laſciuiam aduertenter mortaliter peccauit. Si fecit cātationes:vel cātauit vel legit:vel audiuit verba laſciuia: vel turpia delectabiliter ad ꝓuocāduꝫ ſe vel alios ad laſciuiā:mortale eſt. Si aſſociauit aliquē queꝫ ſciuit ire ad ꝑcādum.vel turpiter agēduꝫ:vel ad faciēdū ſerenatas vl' matutinatas:peccauit mōtaliter. Si fuit mediator inter aliquos ad hmōi turpia: vel poſuit aliquos mediatores inter ſe ꝛ inter alios ꝛ huiuſmodi:peccauit mortaliter. Item ſi recepit enſeniuꝫ: vel donum quodcunqꝫ:vel miſit ex amore libidinis.

De delectatione moroſa.

De delectatione moroſa: qđ vitium reperitur in tepidis ꝛ multū negligentibꝰ. Nā feruidi ſubito cogitationes expellunt noxias:ꝛ frigidi:deſiderijs operis acquieſcunt.

Si habuit cogitatiōes immundas ꝛ carnales in quibus trahit moram poſtq̄ꝫ ratione perpendit propter delectationem ipſam cogitandi huiuſmodi:peccauit mortaliter. Non ſoluꝫ quando quis cogitationibus luxurie ratione conſenſit.deliberans facere malum ſi adeſſet commoditas:ſꝫ etiam nolendo opus ꝑpetrare:ſed non curando ipſas cogitatōes libidinoſas ex

pellere poſtq̄ȝ perpendit: ſed in eis voluntarie imorando: peccauit mortaliter: Hec vi de in.ij.pte ſum.ti.v.c.j.§.v.

¶De filiabus luxurie.c.ij.

De filiabus luxurie de quib⁹ nō oportet multū iterrogare q2 difficile eſt intelligere niſi cū mixtura alioꝝ vitioꝝ.⁊ prima eſt cecitas mentis.

¶De cecitate mētis.

Si fuit ita mēte occupat⁹ circa mūdana ⁊ carnalia:q2 neſciuit de deo cogitare vel de rebus ſpiritualibus.

¶De precipitatione.

Si fuit p̄ceps ⁊ ſubitus i opibus ſuis ſine cōſilio ⁊ examinatione mētis debita: agēs.

¶De inconſideratione.

Si fuit icautus in factis ſuis non bene iudicans circa occurrentia.

¶De inconſtantia.

Si in eo qđ deliberauit boni agere:fuit incōſtans ⁊ mutabilis ex paſſione.

¶De amore ſui.

Si nimis ſeipſum dilexit q̄rēdo corporis delectationes ⁊ cōmoditateȝ ⁊ huiuſmodi.

¶De odio dei.

Si habuit deū vel legeȝ eius in diſplicentia:quia prohibet concupiſcentias ⁊ huiuſmōi.

¶De amore vite p̄ntis.

Si nimis amauit vitā iſtaȝ p̄ntem pp voluptates carnis qbus eſt deditus: Ita amarē vitā p̄ntē q2 aliquis vellet hic ppetuari:ſm pe.eſt mortale.

¶De horrore futuri ſeculi.

Si horrorē hūit ad vitā futurā.De alijs vero q̄ ptinēt ad vitium luxurie ⁊ circa coniugiū:vide infra in.iij.pte interrogatorij in.c.de coniugatis.

¶De ſupbia ⁊ habȝ.c.ij.c.f.

Superbia ſcđm Gregoriū:eſt regina oīum capitaliū vitiorūȝ:⁊ eſt vitiū multū ſubtile ⁊ difficile ad cognoſcenduȝ:⁊ cōſiſtit in appetitu inordinato ꝓprie excellētie:⁊ hēt q̄ttuor ſpēs ſiue mōs de quibus potes interrogare ꝓut videbiſ expedire ſi tñ penitēs intelligat.¶Si bona naturalia ſpiritualia:vł tēporalia que hūit.ſibi attribuit:⁊ a deo nō recognouit.

¶Si bona ipſa a deo recognoſcēs:meritis ſuis pricipaliter ſe accepiſſe eſtimauit:videlicet pp ſua ieiunia:oroneſ ⁊ hmōi.¶Si ea bōa que nō hūit ſibi attribuit:vel pluſq̄ȝ

habuit cum exiſtimat ſe ha-
bere multũ hũilitatis:charita
tis:patiẽtie:ꝛ hmõi cum non
hẽt. ¶ Si reputauit ſe melio-
rẽ eſſe ceteris:alios ꝯtẽnens:
in quolibꝫ hoꝝ modoꝛuꝫ po-
teſt eẽ moꝛtale vel veniale ſꝫ
ꝙ ratione cõſentitur vel nõ.
Vide diffuſius hãc materiã
in.ij.parte.ſum.ti.iij.c.i.

¶ De filiabus ſuperbie.c.ij.ꝛ
primo de deriſione.

De deriſiõe que aliqñ
ꝓcedit ex ſupbia. ¶ Si
irriſit ſacra ꝛ alia diui
na.vilipẽdens ea:aut ſctõs vi
ros:aut ꝑlatos aut deo ſerui
re volẽtes:vt ſic retrahat eos
peccauit moꝛtaliter. ¶ Si irri
ſit aliquẽ intẽdẽs ex hoc iniu
riã vel vilificationẽ vel nota-
bilem ꝑturbationẽ eius:moꝛ
taliter peccauit:ſed ſi ex leuita
te vel cauſa ioci ſecus.

¶ De ãbitiõe que ꝓcedit ex
ſupbia:ꝛ importat inoꝛdinatuꝫ
appetitũ honoꝛis:ꝛ multũ re
perit in ꝑlatis ꝛ dñis. ¶ Si
deſiderauit aliquam dignita
tẽ:vel bñficiũ curatũ:rõne de
liberata:ꝑncipaliter pp hono
rẽ vel dignitatẽ vel vtilitateꝫ
tẽpoꝛalẽ:peccauit moꝛtaliter.
¶ Si deſiderauit dignitateꝫ
vel beneficiuꝫ eccleſiaſticum
vel ſeculare ad qđ eſt idign⁹
vel incpt⁹:videlicet qꝛ crimi-
noſus ꝛ hmõi peccauit moꝛ-
taliter. ¶ Si deſiderauit vel
q̃ſiuit ad hmõi ꝓuenire.etiaꝫ
faciendo ꝯtra ꝓcepta:moꝛta-
le eſt. ¶ Si q̃ſiuit honoꝛeꝫ de
q̃cũqꝫ re ita inoꝛdinate ꝙ ibi
cõſtituat finẽ:moꝛtale eſt. In
aliis vero caſibus vł veniale.

¶ De preſumptione.

Preſumptio que ꝓcedit ex
ſupbia:conſiſtit in hoc ꝙ hõ
ponit ſe ad ea que ſunt ſupꝛa
vires ſuas:vel nõ ꝑtinent ad
cõditionẽ ſuã:vt ſecularis ad
iudicãdũ clericos: vł eos qui
nõ ſunt ſibi ſubiecti vł de his
de qbus nõ hꝫ ptãtem:pecca
uit moꝛtaliter. De ꝑſumptio
ne vide in.ij.pte ſum.tit.iij.c.
v.ꝛ.vi. ¶ Si poſuit ſe ad faciẽ
dũ ea exercitia ad q̃ non erat
apt⁹:vñ ꝑt ſeq ſpũale vł tpale
dãnũ alteri:vt medic⁹ ignar⁹
medicine vł aduocat⁹ ignar⁹
ad aduocãdũ:iudex ad iudicã
dũ:ꝯfeſſoꝛ ad audiẽdũ ꝯfeſſi
ones ꝛ hmõi peccauit moꝛta
liter. Sec⁹ aũt ſi cõpetẽter in
arte illa ꝑitus erat. ¶ Si ꝑſu
mens de virtute ſua:expoſuit
ſe ꝑiculis pctõꝝ:vt vadẽs ad

loca inhoneſta: vel frequẽtãs ↄuerſationẽ mulierũ leuiũ ⁊ hmõi: vbi de facili põt labi i mortali pctõ: mortale videt̃.
Si nimis de ſe p̃ſumens nõ ꝓuidet neceſſitatibus vel periculis occurrentib⁹ ſpũali bus vel tpalibus expectãs ef fectũ miraculoſuʒ a deo.ſ. vt cũ ſanet ĩfirmuʒ ſine medico ⁊ medicinis: vel miniſtret ei cibum ſine labore: eſt morta le: ⁊ dicitur tentare deum.
De temeraria iudicatiõe.
Si facta alterius que dubia ſunt quo aĩo fiãt i malã ptẽ i terp̃tatus ẽ: ſeu iudicauit: ⁊ ſi ne ſignis ſufficiẽtib⁹ indicãti b⁹ maliciam alteri⁹: delibera te iudicauit aliquem de pec cato mortali: mortalr̃ pecca uit. Si vero iudicauit de vẽi ali venialiter peccauit. Ideʒ ſi iudicauit de mortali: ſed non deliberato animo.
¶ De curioſitate.
Si fuit curioſus circa cogni tionẽ ĩtellectiuã vt q̃rẽdo ſcir̃ q̃ ſũt ſupra capacitatẽ ſuã. videlicet de trinitate: de p̃de ſtinatiõe: vel q̃rẽdo ſcire a q b⁹ nõ dẽt: vt a demonijs. vel p ſortes. vl̃ q̃rẽdo ſcire paruʒ vtilia: ⁊ dimittẽdo magis ne ceſſaria: vel querẽdo ſcire ſo lũ ad ſciẽdũ. ⁊ nõ ad deuʒ co gnoſcẽdũ. vel ad aliquã vtili tatẽ: peccatũ eſt: qñqʒ morta le: qñqʒ veniale. ¶ Si fuit cu rioſus circa vſus ſenſuum.ſ. oculis aſpiciẽdo: aurib⁹ audiẽ do: narib⁹ ad odorãdũ: guſtu ad guſtãdũ: tactu ad tãgẽdũ ſine neceſſitate vl̃ vtilitate: ſʒ ſolũ delectatiõe ſenſuali: pec catũ eſt cõiter veniale: ⁊ qñqʒ p̃t eẽ mortale i.ij.p.ſum. t.iij. c.vij.§.xij. ¶ Si reperit ſe in ſpectaculis ad videndũ. vt tor neamẽta: paleſtra: currere ad brauiũ ⁊ hmõi: nam ſi in hoc ſit periculũ mortiſ ſpũalis vl̃ tpalis: vt qñ ſũt ſpectacula re p̃ñtatiua turpitudinẽ: vel cuʒ põt recipere notabilẽ leſionẽ corporis: eſt mortale ⁊ multo magis in exercẽte ⁊ p̃bẽte oc caſionẽ in hmõi ſpectaculis: alias eſt veniale: niſi ꝑꝑ hoc aliqs ita delectat̃ ꝙ mẽs ei⁹ auerteret̃ a deo: ita videlicet ꝙ paratus eẽt trãſgredi mã data dei ⁊ eccleſie vt illa aſpi ceret vel faceret: ⁊ hoc idẽ in telligo de quocunqʒ pctõ qd̃ de ſe eſt vẽiale: quia per hũc moduʒ poteſt effici mortale.
¶ De ingratitudine.

Jngratitudo reperit̃ i oi pctõ
mortali:ſed vt circũſtãtia ag
grauãs ipſuʒ:qꝛ vbi hõ debʒ
ſemꝑ ſuire deo:euʒ offendit.
Eſt ẽt vnuʒ ſpeciale pctm̃ in
quãtũ.ſ.recipiens beneficia a
deo vel ab hoie:ea non reco
gnoſcit:recogitat:ꝛ regratiat̃
ꝛ recõpẽſat:vł ꝙ pei⁹ ẽ i mẽte
vilipendit:bñficia recepta.vel
murmurat de eis:vel iniuria
tur bñfactori.Cõiter ãt repe-
ritur mixtũ cũ aliquo genere
pcti:qñqꝫ mõtali qñqꝫ vẽiali

¶De ſcandalo.

De ſcãdalo ꝙ qñqꝫ nõ ẽ pec
catũ ſpãle:ſʒ circunſtantia ag
grauãs pctm̃.iquãtũ videlicʒ
ex dicto vel facto alteri⁹ non
recto:dat̃ alteri occaſio ruine
ſpũalis:ꝛ hoc ẽ ſcãdalũ:ꝛ ſi h
nõ itẽdat eſt circũſtantia ag
grauãs pctm̃ ꝛ nõ mutãſ ſpe
ciẽ:vñ ẽ neceſſaria ꝯfiteri qñ
ẽ tale gd veriſimiliter trahẽs
ad ruinã peccati mortalis: ꝛ
ꝑcipue cum hoc ſequit̃ Tho.
ſa ſe.q.xxxiiij.Si ãt hoc intẽ
dat.ſ.ducere aliquẽ ex dicto
vel facto ſuo ad aliquã ruinã
eſt mortale ꝛ ſpãle pctm̃:ſi in
tendat inducere ad mortale:
alias veniale.De hoc vide i
ij.parte.ſumme ti.vij.c.iiij.

¶De adulatione.

Adulatio q̃ cõiter eſt ſcãdali
zatiua ꝛ ꝯſiſtit in h ꝙ qs ver
bis vel factis ſuis iordiate q̃
rit placere alijſ ad beniuolẽti
aʒ captãdã.Et ſi i malo adu
lat⁹ ẽ criminali: puta laudãs
aliquẽ de vidicta facta:vł tur
pitudine ꝛ hmõi eſt mortale.
¶Si adulat̃ vł laudat aliquẽ
itẽdẽs eũ dcipere notabilr̃ i
tẽporalib⁹ vel ſpũalib⁹ ẽ mor
tale.Sec⁹ ſi aligd iuſtũ itẽdit
ab eo hẽre vel gd paruũ reci
pere ꝑ modũ doni vt hiſtrio
nes.¶Si nimis laudauit ali
quẽ ex quo ille ſũpſit occaſio
nẽ ſupbie.vł inaniſglorie:cõi
ter ẽ veniale:põt eẽ aliquãdo
mortale.¶Si vero laudauit
aliquẽ ad excitãduʒ cum ma
gis ad virtutẽ.vel ad cõfortã
dũ eũ i tribulatõib⁹:ꝛ tẽtatio
nibus ꝛ obſeruatis debitis
circunſtãtijs:eſt virtuoſuʒ ꝛ
meritorium:alias veniale.

¶De blaſphemia in ſpirituʒ
ſanctum.

De blaſphemia i ſpiritũ ſan
ctũ q̃ ꝓcedit ex malicia:videli
cet iquãtũ qs cõtẽnit vł refu
git ea cogitare mẽti occurrẽ
tia:ꝑ que poſſʒ retrahi a pctõ
ꝛ habet ſex ſpẽs.ſ. Preſum-

ptio. Deſperatio. Inuidentia frñe grẽ. Impugnatio virtutis agnite. Obſtinatio. Impenitētia. De his Xo iterrogādū eſt ꝓut videt̃: ⁊ cōiter: nō reperitur niſi in multum ſceleratis. Preſumptio autē dicit̃ hic: cū quiſ preſumit de dei miſericordia exiſtimāſ ꝙ parcat ſibi ab bn̄placitū ſuuz vel ꝙ ſaluet eū perſeuerātez in pctō. Deſperatio aūt cū credit deū nō poſſe nec velle ſibi parcere: ēt penitēti vl̃ volenti ſaluari. Impugnatio veritatis agnite dicit̃: cuz qs ꝯdicit veritati fidei quam nouit. Inuidentia frñe gratie eſt: cū dolet quis ꝺ grã dei ⁊ gloria creſcēte in hominib⁹.

Obſtinatio: ꝯfirmat volūtatem ſuaz in pctis cōmiſſis.

Impenitētia aūt dicit̃ cuz quis proponit firmiter etiam in futurum non penitere.

De ſciſmate.

Hoc peccatuz cōmittit̃ cum qs recedit ab obediētia Romane eccleſie ſumēs ſibi aliud caput: vel ſequēs aliquez canonice nō electū: ⁊ ſemper eſt mortale ⁊ excōicatio ꝯtra tales: niſi forte cū eſſent duo quoꝝ quilibet hētur pro ſummo pōtifice a ſuis ſequacib⁹: ⁊ neſcitur clare qs ſit canonice elect⁹. In hoc.n. videnſ populi excuſari ſi nō ſunt pertinaces ſed parati illi adherere quem ſciēt vere eſſe electum canonice. Si initit̃ ordinationibus vel alienationibus factis a ſciſmaticis excōmūicat⁹ eſt. Extra de ſciſma. c. i.

De infidelitate paganorū ⁊ hereticorum.

De infidelitate paganoꝝ: hereticoꝝ: vel iudeoꝝ: quoꝝ qꝺlibet eſt grauiſſimū peccatū: ducens ad dānationē. Non opz hic dicere inter hos. Soli.n. heretici ſunt excōicati: ſz ⁊ cū alijs ꝓcipue iudeis non debet hēri domeſtica ꝯuerſatio: ⁊ precipue idiote. Potes circa hmōi iterrogare ꝓut tibi vr̃. ſ. ſi habuit aliqꝺ dubiū in hiſ qui ſunt fidei: videlz de ſacr̃o altaris ⁊ hmōi. Et ſi ꝺ h hēt diſplicentiam: nō ē curandū. Si autē voluntarie ⁊ ſponte dubitat: eſſet mortale. Hereticus quidē eſt excōicatus: ⁊ nō pōt abſolui citra ſedem apoſtolicā: vt pz in ꝓceſſu curie. Itē receptor: credēs: vel fautor hereticoꝝ: eſt excōicat⁹: ex̃ de here. c. qcūqz li. vj.

¶ Incipit tertia ⁊ vltima ps
interrogatorij: in qua tractat
de modo interrogandi ſta-
tus diuerſarum perſonaruꝫ:
⁊ habet.xvij.capitula.

¶ De ꝯiugatis capl'ꝫ primū.

N   Unc vero formā
de ſunt interroga-
tióes princētes nō
ad oēs ſed ſolum
ad quoſdā ſtatus hoium. Et
primo ad ꝯiugatos. Interro
gandi ſunt nō oēs de oibus:
ſꝫ pro vt videt. ¶ Si de fac-
to ꝯtrerūt in aliquo caſu ꝓhi
bito: mortale eſt qꝛ ꝯtra ꝓhi
bitionem: niſi ignorātia facti
probabilis eos excuſaret. Sꝫ
eſt ſciēdū ꝙ ſunt q̄dā impedi
mēta que ipediūt matrimoni
um ꝯhendū: ⁊ dirimunt iam
ꝯtrum qꝛ nulluꝫ eſt: qđ itelli
gendū ē qñ dicta ipedimēta
prius iter eos inueniūt q̄ꝫ ſit
ꝯtractū matrimoniū: ⁊ ea cō
tinent in iſtis verſibus. ¶ Er
ror: ꝯditio: votū: cognatio: cri
mē. Cultus diſparitas: vis: or
do: ligamen: honeſtas. Si ſis
affinis ſi forte coire nequibis
Nec aſſociāda vetant. cōnu-
bia ſcā retractāt. ¶ Pro ho-
ruꝫ aliquali breuiſſima decla
ratione. nō ꝙ error intelligit
de perſona nō de fortuna vl'
bonitate: cuꝫ. ſ. quis ꝯhit cum
Berta credēs eē Chaterinā
cum qua. ſ. intendebat ꝯhere.
¶ Conditio intelligit de cōdi
tione ſeruili. ſ. cū quis ꝯhit cū
ſerua credens eā eſſe liberaꝫ.
Nam ſi liber: ꝯhit ſciēter cū
ſerua tenet matrimoniū: ⁊ ſi
militer ſi ꝯhit ſuus cū libera
credens eſſe ſeruā. Idē videt
ſi ſeruus cū ſua. licet credere
tur eſſe libera. ¶ Votū. ſ. ſolē
ne per ꝓfeſſionē tacitā vel ex
preſſaꝫ alicui religioni appro
bate: talis etiā eſſet excōicat'.
¶ Cognatio que eſt triplex. ſ.
naturalis: ſpūalis ⁊ legalis.
¶ Naturalis dicit ꝯſangui-
nitas: ⁊ hec hēt tres lineas. ſ.
aſcēdētiū: vt pr̄ ⁊ au' ⁊ hmōi
deſcendentiū vt fili' nepos ⁊
hmōi: collateraliuꝫ. vt frēs ſo
rores ⁊ hmōi: ⁊ hēt q̄libet li-
nea q̄tuor grad' ⁊ excluſiue
ꝑcipue collaterales. Nā iter
aſcendētes ⁊ deſcēdentes vr
eſſe ꝑpetua ꝓhibitio. Hic eſt
etiam excōicatio. ¶ Cognatō
ſpūalis hꝫ etiā tres gradus: ⁊
ꝯhit i baptiſmo ⁊ ꝯfirmatio
ne. ¶ Prim' eſt iter tenenteꝫ
ad baptiſmū vel ꝯfirmationē
⁊ eam perſonā que tenet que

dicitur paternitas vel filiatio. ¶ Secūdus eſt inter patrē et matrē carnalem ei⁹ qui tenet et eū qui tenet cū vxore ei⁹: et dicit cōpaternitas. ¶ Tertius eſt inter filios nāles eius qui tenet: et illā que tenet: et dicitur fraternitas. ¶ Cognatio tertia. ſ. legalis q̄ fit per adoptionē: hēt tres lineas vel gradus. ¶ Primus eſt īter ipm adoptantē et filiā quā adoptauit: ac ēt filiā ipſius adoptati. ¶ Secūdus eſt inter vxorem adoptantis: et ipm adoptatū: ac etiā vxorē adoptati: et ipm adoptantē. ¶ Terti⁹ eſt inter filios nāles et legitimos adoptātis: et ipm adoptatū: et hoc tm̄ cum ipſi filij ſunt in poteſtate patris. ¶ Crimē Iſtud qd̄ hēt dirimere ɔtcuz et impedire ɔhēdo: intelligitur tm̄ de duob⁹ criminib⁹. ¶ Primum eſt qꝫ cū mulier machinatur cū effectu in mortē vxoris alteri⁹: vt hēat illum in virum. vel ecōtra. vir in mortez alterius viri vt hēat illam in vxorē ꝛc. ¶ Secūdū: cū quis dat fidez alicui ɔiugate ducere eam in vxorē poſt viri ſui mortez: et cum iſta ꝑmiſſione ſequitur adulteriū. ¶ Cultus diſparitas: vt ſi fidelis cōtrahat cū iudea vel pagana permanēte in infidelitate. Secus ſi ɔtraheret cū heretica: nam tunc tenet: ſz cohabitare non debēt ſi eſſet ei ꝑiculuz incurrendi in hereſim: et peccauit mortaliter ɔtrahēs cum tali. ¶ Vis: violētia. ſ. abſoluta impedit et dirimit: et ſiſr violētia per metū qui pōt cadere incōſtantē virū. et ɔtinetur in hoc verſu. ¶ Stupri: atqꝫ ſtat⁹ verberis atqꝫ necis: niſi poſtea de inuito efficiat voluntari⁹. ¶ Ordo intelligit de ordine ſacro. i. ſubdiaconatu et ſupra et talis ɔhens eſſet excōicat⁹. Greci in ſacris: vti pn̄t ɔtracto. ſz nō poſſunt ɔher. ¶ Ligamen. i. ſi ſit alteri ligat⁹ per ɔiugiuz: ēt per verba de pn̄ti nondū ɔſumatū: nā talis nullo mō pōt alteri mr̄imonialr copulari: niſi ille cū quo ɔtrerat ꝓfiteat in aliqua religiōe. Et ſi recederet vnus cōiugū ita qꝫ per multos āños alter nihil audiret de eo: nō licz alteri ɔhere. niſi ſciret de morte ei⁹. ¶ Honeſtas. i. publice honeſtatis iuſtitia que orit ex ſponſalib⁹ ɔctis cū aliqua: cū qua poſtea nō ſeqtur matri-

monium propter mortez vel aliam cām. Ita ꝗ̄ cū nulla cō-ſanguinea illi⁹ vſqꝫ ad quar-tuꝫ gradū ꝯhere pōt. ¶ Affi-nitas: eſt ꝓximitas que ꝯhi-tur per euꝫ qui duxit vxorē: ⁊ oēs ꝯſanguineos vxoris vſ-qꝫ ad quartū gradū: ⁊ vxorē ipſam ⁊ oēs ꝯſanguineos vi-ri ei⁹ vſqꝫ ad quartū graduꝫ nec illa mulier pōt ꝯhere cuꝫ aliq̄. ¶ Et nota ꝙ affinitas ꝯtrahitur etiā per fornicariū coituꝫ: ita ꝙ ille qui fornicaꝛ cuꝫ aliqua nō pōt ꝯhere ma-trimoniū cuꝫ ꝯſanguinea ali-qua ei⁹ vſqꝫ ad quartū gradū neqꝫ illa mulier p̄t ꝯhere cū aliquo ꝯſanguineo fornicātiſ cum ipſa: vſqꝫ ad quartū gra-duꝫ: ⁊ ſciēter ꝯhens in hm̄oi gradib⁹ affinitatis ex excōica-tuſ. Itē nota ſicut dixit Pe. de pal. ſuperi⁹ ſol. xv. in p̄ma colū. ꝙ inceſtus qui cōmittiꝛ a pueris nō hn̄tibus vſuꝫ ra-tionis: nō eſt ꝺ reſuatis epiſ-copis. nec ꝑꝑ h̄ tollitur virgi-nitas nec cauſatur affinitas. Nec ille in. iiij. di. xxxiij. q. ij. ar. i. ꝯclone. ij. ¶ Si forte coi-re neq̄bis. ¶ In potētia exer-cendi actū cōiugaleꝫ que pōt ꝓuenire: vel ex frigiditate na-

turali: vel ex maleficio vel in diſpoſitione mēbri genitalis viri: vel mulieris. De his oī-bus impedimētis habes ple-ne i. iij. pte ſum. ti. i. c. ij. ¶ Sꝫ nota ꝙ nō opꝫ nec expedit in-terrogare oēs ꝯiugatos ſigil-latim de his impedimentis ſꝫ de illis tantū de quib⁹ poſ-ſit p̄ſumptio hēri: ⁊ p̄cipue ꝺ ipedimēto cris: vl̄ cognatiōiſ vel publice honeſtatiſ: ſꝫ mul-tomagis de affinitate. ¶ Si tn̄ qs cognoſceret ꝯſanguine-am ei⁹ cū qua iā ꝯxit per ver-ba ꝺ p̄nti ⁊ multomagiſ ſi iā ꝯſumauit matrimoniū: mr̄i-moniū quidē tale nō diuidiꝛ ſed amittit ius petēdi debitū ita qꝺ petere nō poteſt abſqꝫ mortali petō. Teneꝛ tn̄ redde-re exactus. Idem de muliere que pmittit ſe cognoſci a cō-ſanguineo viri ſui. ¶ Siuero anteq̄ꝫ ꝯxit p̱ verba de p̄nti cū aliq̄: cognouit ꝯſanguineā ei⁹ ita ꝙ ſemē emiſit itra clau-ſtra pudoris: nō p̄t hēre illaꝫ ⁊ ſi iā ꝯſumaſſet cū illa. nō te-net mr̄imoniū: nec in hoc po-teſt diſpenſari cū illa niſi per papaꝫ. Unde ante diſpēſati-oneꝫ ſemp̱ peccat mortaliter exigēs ⁊ reddēs debitū ſciēs

dictum impedimentū. Alter vero ꝯiugū neſciens excuſat de pctō ex ignorātia facti ꝓbabilis. De his ⁊ oīb⁹ alijs qñ caſuſ occurrit: vide pleni⁹ in ſummis. ¶ Si ꝯtrit matrimoniū clādeſtine: qꝛ mortale eſt. ꝓpter ꝓhibitionē eccleſie. ¶ Si habēs votū ſimplex cōtinentie ꝯtrit mrīmoniū: peccauit mortaliter: niſi ſit diſpēſatus a papa pri⁹: ⁊ tenet adimplere votū vſqꝫ ad ꝯſumationē matrimonij. Naꝫ ipſo ꝯſumato. impotēs ſit ad implenduꝫ: ⁊ exactus oīno tenet reddere exp̄ſſe vel interp̄tati ue petēti: ſꝫ exigere nō pōt ſine diſpēſatione: aliter peccat mortaliter. ¶ Si ꝯtrit cuꝫ aliqua: vel mulier cū aliquo per verba de futuro: ⁊ poſt matrimoniū cuꝫ aliqua ꝯtrit vel de futuro vel de p̄ſenti: mortaliter peccauit pp fractā fidē: niſi de cōi ꝯſenſu mutuo ſe abſoluerint: qđ fieri dꝫ per iudiciuꝫ eccleſie. Vel niſi aliqs ſeptem caſuū ſupuenerit: qb⁹ ſolui pñt ſpōſalia quos hēs in ſummis: videlꝫ i.iij.p.ſum. ti.i.c.xviij.in.iiij.colū. Diffuſi us in ſumma. Hoſti.ti.iiij.de ſpō.⁊ ma.vij.colū. ¶ Si poſt matrimonium ꝯtractum per verba de preſenti: ꝯtrit cū aliqua mortaliter peccauit: nec tenet matrimoniū etiā ſi eēt ꝯſumatum: ⁊ filios genuiſſet ſed opꝫ redire ad primuꝫ niſi ille cū quo pri⁹ ꝯtum eſt ingreſſus eſſet religionē ibideꝫ ꝓfeſſus: vel niſi cuꝫ eo papa diſpēſaſſet in ſcđo: in quo tñ ſm theologos diſpēſare non pōt. Sed qꝛ difficile eſt diſputare de ptāte pape ſi ſine ſurreptiōe obtēta eſt: forſitā trāſiri pōt. ¶ Si ꝯtrit matrimoniū: vel filios vel filias iunxit matrimonio ante etatē legitimam: qꝛ ꝓhibitū eſt. ¶ Etas autē legitima ſm iura. eſt in duodecimo āno ſi eſt femina in q̄rtodecimo ſi ē maſculus ſ. ad ꝯhēdū per verba de preſenti. ⁊ ad ꝯſumandū matrimoniū. ¶ Si ꝯſumauit mrīmoniū āte bñdictionē nuptiarū: eſt mortale: vbi. ſ. ꝯſuetuꝫ eſt bñdici nuptias: qꝛ contra ꝓhibitionem eccleſie. Et hic aduertēdū eſt q̄ꝫuis ſpōſi nō ꝯſumēt matrimoniū cū ſpōſis añ bñdictioneꝫ in multis tñ locis multas turpitudineſ ⁊ corruptelas faciūt cū eis: illas viſitādo: vñ interrogādū

eſt de his vbi iſta reperiunt. De hoc vide.p.de pal.in.iiij. di.xxxij.q.i.ar.iiij.i.ij.iij.z.iiij. ↄcluſiōe. ¶ Si celebrauit nu ptias tpe ꝓhibito ab eccl'a:qꝛ mortale eſt. ¶ Tēpora āt pro hibita ſunt iſta.ſ.ab aduētu vſ qȝ ad epiphaniā:z a ſeptua geſima vſqȝ ad octauā paſce: z a trib⁹ dieb⁹ añ aſcēſionez vſqȝ ad octauā pēt.excluſiue.

¶ De actu coniugali z pecca tis cōmiſſis in eodem.

Sciendū eſt ꝙ in actu hoc ↄiugali aliqua fi unt vbi ē dubiū vtruȝ ſint mortalia an venialia Ali qua vero ſunt que ſunt mani feſte mortalia. Aliqua in qb⁹ eſt veniale. Aliqua in quibus nullū peccatū eſt. ¶ Primo quidē mortale eſt:ſi exerceat talis actus ex vas debitū.vel etiā ſi intra vas debitū:tñ nō ſuſcipit ſemē ad euitandū ge neratiōez. ¶ Si ex tactib⁹ im pudicis ex actuȝ matrimonij ſequit pollutio in altero ipſo rū. ¶ Si exercēs actū ↄiuga lem:hēt appetitū deliberatuȝ ad aliā. ¶ Si ſe hēt ad eā ita inordinato affectu in actu cō iugali:ꝙ ſi nō eſſet vxor eius etiā opus carnale ageret cū il la vl' alia. Difficile tñ eſt hoc diſcernere z cognoſcē. ¶ Si alter alteri oino exigēti dene gat dbitū ſine cā legitima:pp qd exigēs incurrit incōtinen tiā vel graue ſcandalū. Eſſet aūt cā legitima:ſi notabiliter timeret notabile nocumentū perſone:vel ↄiugis:vl' prolis in vtero:vl' qꝛ ex adulterio cō miſſo ꝑdidit ius petēdi debi tum:vel ēt ſi in loco ſacro pe teret:qꝛ ſic locus violaret.vel etiā in publico:qꝛ ↄtra debi tam honeſtatē. Nō eſt aūt le gitima cā oino denegādi de bitū petēti in die ieiunioꝝ vel feſtoꝝ ſolēniū:vel ira quā ha bent ad inuicez per paꝝ tēp⁹.

¶ Dubiū de mortali qñ qdē ſeruat vas debitū ſȝ modus indebit⁹:puta ſi lateraliter:vl' a parte poſteriori accedat ad vas debitū:vel mulier ſuper grediat vir:in quib⁹ modis:z precipue in vltimo.aliq dicūt eſſe mortale vide Pe.de pa. di.xxxj.q.iij.ar.ij.ↄcluſione.v. Alij vero vt Tho. z Alb.di cūt ꝙ nō eſt mortale de ſe:ſȝ pōt eſſe ſignū mōtalis ↄcupi ſcētie:nec per hoc impedit ge neratio z ſi nō ita apte ꝓcu ret:vñ in hmōi.noli ꝑcipitar

ſententiam:nec denegare ab ſolutionē ꝑſeuerāti in hmōi ſed deteſteris ⁊ ꝓhibeas quā tūꝫ potes. Qn̄ vero hoc etiā fieret p̄mo ⁊ ſc̄do mō ꝓpter periculum aborſus:forte tūc eſſet ſine pctō. ¶ Dubiū etiā de mortali eſt tēpore mēſtruorū:⁊ p̄cipue in exigēte ſciente talem defectū:quē qdā ponunt eſſe mortale: p̄cipue qn̄ nō eſt quaſi cōtinuus ſꝫ conſuetus vt mēſatim. Alij dicūt ꝯtrariū:vt Pe. d̄ pal. ⁊ hec opinio eſt cōior:vnde nec ꝓpter hoc deneges abſolutionē ſꝫ ꝓhibeas q̄tū potes de exactione:⁊ exactū admoneas: vt nō aſſentiat exigēti.niſi ex hoc timeat de ei⁹ icontinentia. ¶ Dubiū eſt ēt de exigēte debitū a cōiuge ꝑmanēte in adulterio:ſiue occulto:ſiue manifeſto quod ipſe nouit. Hoc quidā dicūt eſſe mortale in exigēte:qꝛ facit contra ꝯſtitutionē eccleſie:vt no.xxxij.q.i.c. Si qs vxorē:⁊ hoc firmat̄ i ſumma piſana. Sed i ſumma ꝯfeſſorū ⁊ archidiaconus i roſario:mitigāt hūc rigorē excipiētes caſum : vꝫ hoc cū faceret exigēs:ad ꝓuidendū icontinentie ſue. Sed Pe. de pal. multomagis mitigat hūc rigorē:vt cū nō ſperat̄ emēdatio ex hoc ꝑmanētis i adulterio:ſed potius deterioratio:nō peccat exigens ſaltēꝫ mortaliter. ¶ Veniale aūt eſt cū exigit̄ actus ꝯiugalis:⁊ ſi debito ſeruato vaſe ⁊ mō:tn̄ p̄ncipaliter itentione delectatiōis ꝯſequēde:ita tn̄ ꝙ ſiſtat itentio infra limites mr̄imonij. ¶ Si exerceatur actus cōiugalis ꝑꝑ ſanitatēꝫ corporalē pctm̄ eſt.qꝛ nō ad hūc finē ordinatū eſt. Veniale tn̄ puto eē pctm̄. ¶ In ſolēnitatibus ⁊ ieiunijſ exiget̄ debitū aliqua īfirmitate.ſ. ꝯcupiſcētie ductuſ:ſine contēptu tn̄ ſacri tp̄is. vel eccleſiaſtice exhortationis:veniale eſt ſm̄ Tho.in.iiij.di.xxxij.ar.v.q.iij. o.⁊ Ray.ſed reddēs nō peccat:cū timet de icontinentia vel ſcādalo ꝯiugis. Peccaret aūt:ſi negaret oino. ¶ In tēpore vero p̄gnationis exigere.veniale eſt:ſi tn̄ nō ē periculū aborſus. Reddere vero nullū peccatū eſt. ¶ Ante purificationē poſt partū exigere:ſeruatis alijs circunſtātijs:non videtur mortale ſꝫ Guil. Reddere vero non

voluntarie:nullum. Exigere etiā vel reddere debitū an̄ ingreſſuz eccleſie poſt partū: de ſe non videtur peccatū: ꝛ p̄nt mulieres itrare eccleſiā ante quadrageſimū diē abſqꝫ peccato: in quo tn̄ eſt ſeruāda cōſuetudo patrie. ¶ Actus ipudici qui ibi exercētur: nō ptinentes ad opus: ſꝫ ad delectationē exercētis: vt tactus ꝛ oſcula: ꝛ hmōi iordinate: cōiter ſunt venialia: q̄uis ibi poſſet eſſe tanta actuū inordinatio: ꝙ poſſet eſſe peccatū mortale

Sine pctō autez exercetur actus ꝯiugalis: cuz fit cā prolis ſuſcipiende: vel ēt cum fit cauſa reddēdi debitū: ſuatis tn̄ alijs debitis circūſtantijs. Debet tn̄ exactꝰ oino reddere: ꝛ p̄cipue vir vxori nō ſolū expreſſe: ſꝫ ēt per ſigna petēti nec vir debet vxorē auertere nec petat: ꝓpter piculū. ¶ Fit etiā tertio modo ſm aliquos ſine pctō. ſ. cū fit cā vitāde fornicatōis i ſe vel in ꝯiuge ſua.

¶ Interrogationes fiēde circa ſtatum matrimonij.

Circa predicta ſic p̄nt fieri interrogatiōes. Et primo ſi vſus eſt matrimonio ex̄ vas debituz. ¶ Si aliquid fec̄ ad euitādū ꝓlem. ¶ Si mō idebito: lꝫ in vaſe debito: ꝛ quō. ¶ Si vtēdo mr̄imonio hūit intētionē ad aliā. ¶ Si tpe mēſtruorū exegit: vel reddidit. ¶ Si i diebꝰ feſtoꝝ vel ieiunioꝝ. ¶ Si tpe p̄gnationis: precipue ꝓpe partū: vl' an̄ purgationē poſt partū. ¶ Si exegit: vel reddidit a ꝑmanente in adulterio. ¶ Si p̄ncipalit̄ cā delectationis: aut alia: ꝛ qua cā ꝛ circa hmōi iudicādū ē d̄ pctō mōtali: vl' veniali iuxta p̄dicta: vt pꝫ in ſūmis. ¶ Si oino negauit d̄bitū petēti. ¶ Si ex̄ actꝰ ꝯiugij per tactꝰ ſecuta eſt pollutio in altero ipſoꝝ. ¶ Si excōicatꝰ aliquo viculo ꝯxit matrimoniū. ſ. excōicatiōe maiori: peccauit mortaliter ꝛ precipue qn̄ ſciuit: ꝛ hoc: qr ꝑticipauit i diuinis. ſ. ſacramēto matrimonij. Idē videt̄ de minori excōmunicatione: ſi eaꝫ nouit: qr ſeparat a ſuſceptiōe ſacramētoꝝ: ꝛ matrimoniū eſt vnum ex ſacramētis eccleſie ¶ Si exn̄s i pctō mortali cōtrarit mr̄imoniū: videt̄ mortale. qr ſacramentū ſuſcipit i mortali ſcienter: precipue vero videtur mortale ꝯtrahēdo

per verba de preſenti: q2 ibi eſt eſſentia ſacramenti. ¶ Si ɔtrit cũ aliqua pſona p verba de pñti vel de futuro: nõ iten dẽs hẽre illũ vel illã in cõiugẽ: ſ3 tñ copulã carnalẽ extorquere: mortaliter peccauit: q̃s uis nõ ſit ibi realiter mřimoniũ. Cogẽdus tñ ẽ in foro cõſciẽtie illã ducere: vel aliter illi ſatiſfacere. maxime ſi eſt ſecuta copula: in quo tñ caſu eccleſia iudicaret mřimoniũ: ⁊ cogeret illũ. cui obedire tenetur. ¶ Si vir nõ ꝓuidit vxori ⁊ familie ď neceſſarijs: nõ tñ ſupfluis. ¶ Si nimis cã exaſpauit verbis vel factis. ¶ Si zelotip⁹: ⁊ ex hoc nimis ſuſpectuoſus ɔ ea3 fuit: vel nimis remiſſus i cura ei⁹. ¶ Si vxor iobediẽs ⁊ ɔtẽtioſa ⁊ ſui ſenſus fuit erga virum. ¶ Si nimis inculta ⁊ negligẽs circa gubernationẽ domus. ¶ Si irreuerens ⁊ diſcola ad ſoceros ⁊ cognatos. ¶ Si nimis dedit de reb⁹ viri: parẽtibus ſuis: vel paupibus pluſq̃ debuit. ¶ Si dedit licentiã viro coeundi cũ alijs mulierib⁹ cũ peregrinaret: ẽ mortale. ¶ Si mulier nõ vult ſeq vir2 trãſſferentẽ domiciliũ: ad qđ tenet: niſi ea3 traheret ad peccatu3 aut dubitaret de morte ſua: aut eſſet vagabundus. ¶ Si vterq3 filios educauit i timore dei: ⁊ in obedientia mãdatorum eius.

¶ De principibus: rectorib⁹: ⁊ baronibus. c. ij.

Circa principes: rectores: ⁊ barones ſeculares ſic pñt fieri iterrogationes: ⁊ ꝓut fuerit expediens ſcđm ɔditionem pſonarũ. Primo ſi p vſurpationẽ: ⁊ iiuſto titulo obtinuit dignitatẽ: regimen: vel dominiũ ciuitatis vel caſtri: q2 mortaliter peccauit: ⁊ ſemper in ipſo manet: dũ tenet hmõi vſurpationẽ: niſi poſtmodũ titulũ iuſtificaſſet: nec ibi ante iuſtum titulũ põt exercere iudicia ſine mortali. ¶ Si ambitioſus fuit ad dignitates ⁊ ad regimẽ nimis aſpirãs: ⁊ ſi itẽdit negligere iuſticiã ad acquirẽdũ amicos: vt ſic in dñio per mãeat mortalr peccat. ¶ Si prelatis eccleſiaſticis: vl alijs ſupiorib⁹ ſuis non fuit obediens: ⁊ admonitiones: ⁊ correctiones ab eis factas non ſuſtinuit patiẽter: ⁊ ſi ɔtempſit mortaliter peccauit. Si ſen

tentias excõicationis: vel in-
terdicti nõ curauit. aut ſic li-
gatus: diuinis: ſe ingeſſit: qđ
eſt mortale. Si pp crimen
ciꝰ: ciuitas eſt iterdicta: qđ ē
ſibi ad maiꝰ iudiciū. Si pp
excõicationem latam in ſc. iu
dices vel actores: vel mini-
ſtros grauauit. qꝛ vltra mor-
tale: eſt excõicatꝰ. Si de fa
ctis: aut defectibꝰ eccleſiaſti-
caꝝ pſonaꝝ ad eū nõ ptinēti
bus ſe intromiſit: vel trahen
do ad ſuū iudiciū: ꝛ hmõi: pec
cauit mortalr. Et ſi cepit:
vel capere fecit: vel percutere
vel incarcerare clericos. vel
religioſos etiaꝫ delinquētes:
eſt excõicatus: ſi nõ hūit ꝑus
licentiā a plato ſuo. Si ele
ctionē alicuiꝰ. malitioſe impe
diuit: vel p violētiā aliquē in
truſerit: vel ſi grauauit aliqđ
monaſteriū: vł collegiū: eo ꝙ
nolebat illuꝫ eligere: pro quo
rogabatᷣ: eſt excõicatus vltra
mortale. Si ꝓhibuit ſubdi
tis ne vēderēt clicis neceſſa-
ria: vel eis paneꝫ coquerēt ex
quo nõ hūit ab eis qđ voluit
Si patronatꝰ eccleſiarū de
nouo ſibi vſurpauit: vel bona
vacantiū eccleſiaꝝ aut mona
ſteriorū: vltra mortale eſt ex-
cõmunicatus. Si poſuit ta
lias vel collocās vel alia gra
uamina clericis vel alijs per
ſonis eccleſiaſticis ſine licen
tia pape: ſi nõ deſiſtat poſt ad
monitionē eſt excõmunicatꝰ.
Si fecit ſtatuta vel leges
ꝯtra libertatē eccleſiaſticā: vł
iudicauit ſecundū ea: vel de-
dit cõſiliū ad hmõi: vel nõ re
mouit ſi potuit: vltra mortale
peccatū: eſt excõicatus. Si
noua pedagia inſtituit nõ ha
bēs auctoritatē a principe ſu
per hoc: vel ātiqua ſeu noua
pedagia augumentauit: excõi
catus eſt. Secus ſi fecit hoc
cū licētia principis ꝛ cā rõna
bili: ꝛ non tenuit ſtratā publi
caꝫ ſecurā: vt d̄buit: peccauit
mortaliter: ꝛ tenetᷣ ad reſtitu-
tionē. Si a clericis: ꝛ religi
oſis theloneū. pedagiū ſeu ga
bellā accepit pro his que d̄ſe
runt: vel deferri faciunt nõ cā
negociationis: grauiter pec-
cat: ꝛ eſt excõicatus: quāuis
aliq vt Jo. cal. hāc nõ admit-
tāt: qꝛ non eſt recepta: ꝛ papa
ſcit. ꝛ tollerat: imo ipſe facit i
terris ſuis: ſꝫ tutius eſt vt ob
ſeruetᷣ. Si publicos vſura
rios alienigenas: ꝛ non inde
oriundos ad fenus exercēdū

in ciuitatib⁹ ſuis admittit:vel
admiſſos ide infra certū tp̄s
nō expellit:eſt excōicatus. Et
idē ſi ciuis exn̄s dedit ad hoc
cōſiliū vel fauorē. Hoc verū
eſt ſi talis eſt pſona eccleſia-
ſtica hn̄s.ſ.dominiū tēporale
Nā dn̄s ſecularis nō eſt ex-
cōicatus ſed excōicandus.c.
vſurarū:de vſu.li.vj.Tam ep̄i
⁊ ſupra nō incurrunt:ſed alij.
¶Si nauigātes idiſtincte de
predatus eſt:vel depredari fe
cit:vł hoc factū noie ſuo ratū
hūit:qꝛ vt pirata excōicatus
eſt excōicatione papali. ¶Si
naufragantes expoliauit:vel
res eoꝝ ad portus terraꝝ ſua
rū a mari dclatas ſibi appro
priauit:qđ eſt rapina:⁊ excōi
cat⁹ eſt ſecūdū aliquos. ¶Si
incēdia fecit vel fieri fecit:di-
ruit vel fregit eccleſias vel lo
ca religioſa: eſt excōicatus:⁊
ſi eſſet denūciatus:eſſet cāus
papalis. ¶Si emunitatē ec
cleſiaꝝ violauit:videlicet faci
endo capere hoīes in eis pp
debita:aut maleficia:i eccle-
ſia:vel locis priuilegiatis:ſa-
crilegiū cōmittit ⁊ pōt excōi
cari:⁊ eſt mortale. Secus eēt
ſi cōbuſtores eccleſiaruꝫ illuc
fugiētes:vel violatores eccle
ſiarum: qꝛ tunc propter hoc
nō gaudēt immunitate eccle
ſiaꝝ. ¶Si eccleſias vel pſo-
nas eccleſiaſticas:ſiue priuile
gia eaꝝ violauit:vt mlti tyrā
ni faciūt. ¶Si fecit repreſali
as vel pmiſit fieri aut ab an
tiquo cōſuetas extēdi fecit cō
tra pſonas eccleſiaſticas: eſt
excōicatus:niſi illas reuoca-
uerit ifra mēſeꝫ. Et ſi pigno
rationeſ de iniurijs ⁊ dā.da.
li.vj. Vtrū aūt liceat facer̄
rep̄ſalias cōtra laicos. Vide
i.iij.pte ſum.t.iiij.c.iiij. ¶Si
ad eccleſias in quib⁹ patron⁹
fuit:nō poſuit idoneoſ:vel nō
preſentauit:ſꝫ ineptos ⁊ ideo
tas:vel cōcubinarios ⁊ alios
malos preſentauit:vel ſubdi
tos ſuos eccleſiaꝝ patronos
tales eligere aut p̄ſentare. p-
ſuaſit.ſic mortaliter peccauit
¶Si recepit pecuniaꝫ vt ali
quē p̄ſentaret:cū eſſet patro-
nus:vel ſupplicaret pape vel
ep̄o pro beneficio alicui cōfe
rēdo:ſimoniaꝫ cōmiſit:vel ēt
abſqꝫ pecunia ſi porrexit pre
ces pro idigno:eſt mortale ⁊
ſimoniacus. ¶Si fuit fautor
vel defenſor hereticoruꝫ aut
etiam ſciſmaticorum: pecca-
uit mortaliter. ⁊ eſt excōica-

tus. ¶ Si impediuit volētes recurrere ad forū eccleſiaſticū ſuper cās que ad ipm foꝝ ptinēt: ne. ſ. corā eccl'iaſtico iudice hmōi cāe agitent: vel ad hoc dans ꝯſiliū: auxiliū vl' fauorē: eſt excōicatuſ. ¶ Si bellū aſſumpſit iiuſte: vel fuit adiutor iniuſte bellātis: qꝛ omnia mala q̄ inde ſequūtur ei reputantur ad culpā: ꝛ tenet ad reſtitutionē oium dānoꝝ inde ſequētiū: ꝛ hoc niſi ad adiuuādū eū teneret: ꝛ ſuiēdū: vꝫ qꝛ eſt miles aut eius vaſſallus. talis. n. adiuuās cū eſt dubiū an bellū ſit iuſtū: excuſat. xxiij. q. i. c. qd culpat. Non aūt excuſaretur: ſi ſciret bellū eē iniuſtū. ¶ Si cōſuluit exñſ in officio cōitatis. q. ſ. aſſumatur iniuſtū bellū: tenet ad oia mala ꝛ dāna: niſi forte ppōneret in cōſilio mā mō falſo tāqꝫ eēt iuſtū. tūc. n. ignorantes videntur excuſari. ¶ De mā belli ꝛ qñ iuſtū dicat: vide in ſum. in. iij. pte ti. iiij. c. i. ¶ Si idiſcretos ꝛ tyrānos officiales fecit: ſeu ꝑpoſuit terris ſuis: tenet de dānis ꝛ malis eoꝝ: ſi ſciebat eos eſſe tales. Sec⁹ ſi ignorabat: niſi cū audiſſet: nō remoueret eos ſi potuit. ¶ Si iniuſtas exactiones vl' collocās ipoſuit: rapinā cōmiſit. Et q̄ dicātur iniuſta talia. vel collecta: ꝛ qūo ſatiſfacere debeat: vide i. ij. p. ti. i. c. xiij. ꝛ i. iij. pte. t. iij. c. iiij. §. iij. ¶ Si poſuit iudeos i officijs publicis: qd ꝓhibet. xvij. q. iiij. c. ꝯſtituit. ¶ Si ea q̄ ſūt cōitatis appropriauit ſibi videlicet ſiluas. ſ. ꝛ cāpos: ꝛ hmōi mortal'r peccauit: ꝛ tenet ad reſtitutionē. ¶ Si liberos hoies i ſuos ſibi ſubiecit. ¶ Chriſtiani. n. nō pñt redigi i ſeruitutē rōe belli: vel ēt capti. ñ pñt licite emi in ſuos. vel empti. vēdi ꝛ emi ab alijs nō pñt: ſꝫ infideles bene rediguntur in ſuitutē: ꝛ emi ꝛ vēdi pñt capti iniuſto bello: qui ſi poſtea efficiant xp̄iani: nō tñ ex hoc liberātur a ſeruitute: q̄ꝛuiſ ſit piū hoc facere. ¶ Si a decedētibus ſine filijs accepit bona ipſoꝝ nō pmittēs eos teſtari ꝛ legare ad placitū: niſi talis pr̄ia hēret talē ſubiectionē a tpe cui⁹ nō ē mēoria in ꝯriū. ¶ Si nimis vīdicatiu⁹ fuit. ¶ Si homicidia: mutilatiōes: icarceratiōes: vulnera ꝛ hmōi ſeua: ſine iuſtitia. vel cum iuſtitia: ſed exodio, ꝛ

vindicta fecit: procurauit: vel permiſit ⁊ hm̄oi grauia: ſunt mortalia. ¶ Si torniamenta vel duella fieri fecit: vel permiſit: vel ludos: vel ſpectacula periculoſa aie: vel corpori: vt proijcere lapides ad inuicē: vl̄ rep̄ſentatiōes turpitudinū fieri fecit: vel p̄miſit: ⁊ nō ꝓhibuit: ſi ſine graui ſcādalo potuit remouer̄: mortalr̄ peccauit di.lxxxiij.c.error. ¶ Si leges ſtatuit q̄s nō debuit vl̄ potuit: q2.ſ.iniq̄s: mortalr̄ peccauit. ¶ Si nimis durus fuit ad diſpēſandū: vel parcēdum in quibus potuit: vel econtra nimis facilis ad parcēdū delinquētibus.in p̄iudiciū iuſticie ⁊ vtilitatis cōis. ¶ Si feuda vaſallis ſuis abſq3 iuſticia denegauit: vel ſeruitiū idebitū ab eis exegit: aut fidē non ſeruauit. ¶ Si ip̄e exn̄s vaſallus alteri⁹ nō fuit fidelis domino ſuo: vt debuit: ſecūdu3 q͏̄ in iuramēto fidelitatis exp̄mit̄: vel obſequiū debitu3 nō p̄ſtitit: vel aliquā iniuria3 fecit domino.ſ.alienādo feudū.aut diminuēdo: vel aliq̄d hm̄oi mortale eſt: ⁊ tenet̄ de dānis. ¶ Si tutela3 alicuius ſibi commiſſam nō fideliter egit: ſed bona illius conſumpſit: ⁊ diſſipauit: mortale eſt ⁊ tenet̄ de dānis. ¶ Si in terra ſue iuriſditionis ſuſtinuit iniuſtas mēſuras: aut iniuſta pōdera: aut iniuſta p̄cia rerū venialiū ſciēter mortale eſt: ⁊ teneri vr̄ ſi cōmode pōt obuiare. ¶ Similiter peccat: ſi inducit vel ſuſtinet malas conſuetudines aut corruptelas. ¶ Si tollerauit aut ſuſtinuit publicos vſurarios: īnde propter hoc recipiens certā quotā: vel ſummā ānuatim mortale eſt: ⁊ tenet̄ illud ſic acceptū reſtituere: nō vſurario: ſ3 creditorib⁹ eius: a quib⁹ vſure ſunt extorte ſ3 Tho.i opuſculo.xxi. ¶ Si pign⁹ aliquod habuit: cuius fructus nō cōputauit in ſortē: vſura eſt. Et de alijs ſpeciebus vſure: ſi in aliqua offendit: vel fuit particeps: vide in.ij.parte ſum.ti.j.c.de vſuris.⁊ hic ſuperius v3 in.vij.p̄cepto. ¶ Si penas vl̄ emēdas: in pecuniā.pp cupiditatē vel odiū: nō ꝓpter correctionē delinquētiū accepit: vel vltra debitū extorſit.vl̄ penas corporales aut mortis: i pecuniariā ꝓpter auaritiam. ꝯtra iuſticiā cōmutauit: mor

tale eſt. ¶ Si permiſit in terris ſuis latrones inualeſcere vel malicioſe eis fauēs: vel ex auaritia nolens expēdere ad ſecurādaꝫ patriā: mortale ē: ⁊ tenet̄ de dānis ⁊ rapinis factis ſi cōmode poterat obuiare. ¶ Si iuſtitiā vendidit: vel munera iniqua accepit. ſ. pro adminiſtratiōe iuſtitie: vl̄ alias iniuſtitiam fecit in iudicādo vel fieri fecit: mortale eſt. ¶ Si fidē promiſſaꝫ violauit ēt inimico: niſi prius ille violaſſet: mortale eſt. ¶ Si obſides ſuos nō liberauit: mortale eſt. ¶ Si viduas ⁊ pupillos contra oppreſſores nō defendit: cuꝫ potuit. ¶ Si treugas nō ſeruauit. ¶ Si nimis ſumptuoſus fuit ⁊ curioſus in veſtitu: ⁊ apparatu equoꝝ: ⁊ familie cū canib⁹ ⁊ auibus: edificijs ⁊ ꝯuiuijs. Nam vt poſſint facere huiuſmodi pōpas emūgūt populos vſqꝫ ad ſanguinē. faciētes multa iniuſta. ¶ Si fecit edificari domos ſuas: vl̄ laborare i agris ſuis: vel vineis vel ligna portari p̄ ruſticos vel colonos: ⁊ nō ſoluit eis plene de labore ſuo: niſi ad hoc ex debito tenerent̄: vel ſi diebus feſtiuis fecit pro ſe laborare: mōtale eſt: ſicut i p̄rio cāu: qꝺ tn̄ multi faciūt: ⁊ male: nec ſubditi ꝺbēt obedire. ¶ Si nimis ſe occupauit i venationib⁹ ⁊ aucupijs: vl̄ qꝺ pei⁹ ē ſubditos in his grauādo: iducēs ad hmōi ⁊ qꝺ peſſimuꝫ in dieb⁹ feſtiuis ⁊ non auditis diuinis vt miſſa: pp̄ qꝺ dn̄s peccat mortaliter. ⁊ oēs ⁊ ipſe reus ē oium. ¶ Si pp̄ diſcurſus i hmōi deſtruxit ſegetes alioꝝ: tenet̄ eis de dāno: vel fecit: vl̄ p̄miſit accipi de blado ⁊ feno aliorum a ſuis pp̄ equos ſuos: tenet̄ de dāno. Idē ⁊ ꝺ alijs fructib⁹. ¶ Si hiſtrionib⁹ ſuꝑflue dedit nūmos: vel nimis turpia rep̄ſentātes. i curia nutriuit: vel cōcubinā: vel ludētes ad aleas ⁊ hmōi: q̄ oia ſūt dānabilia. ¶ Si de caſtitate familie ſue nō curauit: ſed inhoneſte ſe hn̄tes cū feminis ⁊ maſculis r̄tinuit. nec correxit eos cū poſſꝫ: mortaliter peccauit. ¶ Si vero ſit ꝯiugat⁹ iterroga ꝺ his q̄ hn̄tur i. c. pre., put videbitur fore expediens.

¶ De iudicibus. c. iij.

Circa iudices ſeu quēcūqꝫ hn̄tē poteſtatē ordinariā. vel delegataꝫ:

inquirendum eſt. Primo ſi iuriſditionē aut ptātē recepit ſimoniace: vt ſi iudex eccleſiaſticus. aut vſurpatiue: q2 vſurpata ptās nō dat auctoritatē vnde iudicādo peccaret mortalr. ¶ Si exceſſit fines mandati ſiue ptātis ſue; peccat mortaliter ſi ſcienter vel ex ignorātia craſſa. ¶ Si officialis vel iudex ali⁹ timore: odio cupiditate vel amore. vel aliqua cā: iniquā tulit ſentētiaʒ aduertēter: mortale ē: ꝛ tenet ad omne itereſſe parti leſe. ſ. ſi ille pro quo dedit ſniaʒ nō vult ſatiſfacere: vel nō poteſt quoniā pncipaliter ipſe tenet Ray. ¶ Si p ignorātiā craſſam ipſe tulit iniquā ſniam i iudicio aie tenet ꝛ peccat vt pri⁹: Ray. q2 debuit ſcire ſe i ſufficiētē: ꝛ nō iudicare. ¶ Si p negligētiā: q2 ſufficiēs erat ꝛ ſi laboraſſet ad iquirēdū ꝛ legēdū: veritatē iueniſſet: ſed neglexit hoc agere: tenet: vt pri⁹. Mitius tñ agit cū eo q ex ignorātia craſſa: q̄ʒ cū eo q ex malitia ꝛ hoc hʒ locū i iudice ordinario nō delegato. ¶ Si delegatus iudex iudicauit bona fide: ꝛ de ꝯſilio pitorū tulit iniquā ſniam: nō videtur peccare: aut teneri ad reſtitutionē leſo: tū q2 neceſſitate obediētie iudicauit: tū q2 ſepe ex certa ſcia delegātis. aſſumit q ē ignarus iuris: quia bon⁹ vir: qd̄ ē verū: niſi igrēdo ꝯſiliū fuiſſet negligēs. aut culpabilis: tūc. n. peccat ꝛ tenet ad rſtitutōeʒ. Hul. ¶ Si aſſeſſor iducit iudicē ad ferēdā iniquā ſniaʒ: excuſat qdeʒ iudex: ſi ſimplex eſt ꝛ hʒ bonā ꝯſciētiā. ſ. credēs ſniaʒ eſſe iuſtā. ꝛ ſi nō fuit in culpa eligēdo aſſeſſorē: q2 bonus ꝛ ſufficiēs cōiter credebat: ſed aſſeſſor peccat mortaliter: ꝛ tenet ad ſatiſfactionē leſo: ſiue doloſe: ſiue ignorāter iducat iudicē ad iudicādū iiuſte Ray. ¶ Si iudex ignarus iuris: ſecuʒ ducit aſſeſſorē qui cōiter nō reputat ſufficiens: vel iniquus. ſi de ꝯſilio ei⁹ fert iniquā ſniam: lʒ credat iuſtam vterqʒ mōtalr peccat: ꝛ tenet ad reſtitutionē iſolidū. ¶ Si accepit pecuniā in iudicio qd̄ pōt eſſe. v. modis: ꝛ ſemp videt mortale. Prio ſi accepit vt male iudicaret ꝯ iuſtitiam ꝛ ꝯ cōſciam: ꝛ tunc illa pecunia dēt dari ei in cuius iniuriā data eſt. i. q. i. c. iubemus.

Scđo ſi accepit vt bene iudicaret: vel vt iudicaret ꝛ daret ſniaꝫ vel ſi accepit: vt nõ iudicaret cũ deberet iudicarẽ: vl̃ vt nõ male iudicaret. In his. v. caſib⁹ dẽt reſtitui ei qui dedit xj. q. iij. c. non licet hec Ray. Et ſcđm Vul. in foro penitẽtie: põt pauperib⁹ erogari: ſicꝫ alia turpia lucra de cõſilio tñ. ¶ Si iudex nullo mõ voluit ferre ſniaꝫ cuꝫ deberet: ꝑꝑ hoc aliquis amittit ius ſuuꝫ: mortale ẽ: ꝛ tenet illi reſtituere litis eſtimationem. Ray. xxiij. q. v. c. Adminiſtratores. ¶ Si iudex accepit aliqd a ꝑtib⁹. ¶ Vñ nõ. ꝙ ordinarius nihil põt accipere: ẽt expẽſas niſi moderata enſenia ſpõte oblata: vt eſculẽtũ: ꝛ potulẽtũ di. xviij. c. đ eulogijs. Delegatus ꝑt recipe moderatas expẽ. qñ. ſ. ẽ paup. vel qñ opꝫ eũ exire: ꝛ eqtare ꝓ examinatione cãe: vel ꝓ aſſeſſore ſꝫ glo. ¶ Si ãt papa alicui cãꝫ delegauit: nõ videtur ꝙ aliqd poſſit petere: nec etiaꝫ expẽſas: ſi ſua ſibi ſufficiũt. niſi oporteat eũ exire vel plus q̃ꝫ domi expẽdere. Ray. ꝛ Vul. ¶ Si iudex eccleſiaſtic⁹: ordinari⁹: vl̃ delegat⁹ ꝯ cõſciam. ꝛ ꝯtra iuſtitiã: ꝛ in grauamẽ alterius ꝑtis in iudicio qcq̃ꝫ facit per grãꝫ: vl̃ ꝑ pecuniã: icurrit ſuſpẽſionẽ ab executione officij ꝑ ãnũ: ꝯdẽnãd⁹ ad extimationem litis: de q̃ vide in. iij. ꝑte ſum. ti. ix. c. ij. ꝛ in. ij. p. t. j. c. xix. §. iiij. ¶ Si iudex eccl̃aſtic⁹ excõicatiõis ſniaꝫ: ſuſpẽſiõis vl̃ iterdicti. nimiſ de facili fulminat: aut ſine ꝑmiſſa admonitione vel ſine ſcriptis: vel alias ꝯtra ordinẽ iuriſ: grauiter peccauit: de his i. iij. ꝑte ſum. ti. ix. c. j. ¶ Si iudex qcunqꝫ dilatiões aliq̃s ꝯ ius fec: ꝛ ſi ordinẽ iudiciarium nõ ſeruauit. ¶ Si ꝑtẽ alteraꝫ ꝯtra iuſtitiã grauauit. ¶ Si reo fec qõnes: vel põnes ſeu īqſitiones ad q̃s rñdere ñ tenebat. ¶ Si appellatiões ltimas ñ admiſit. ¶ Si doloſe locũ appellãdi ſđit. ¶ Si poſt appellatõeꝫ ltimã nihilomin⁹ i cãꝫ ꝓceſſit. ¶ Si idubijſ magniſ ꝑitos ñ ꝯſuluit. ¶ Si allegatiões friuolas admiſit. ¶ Si paupib⁹ viduis: orphanis nõ ſubuenit. ꝛ i aduocatiõe nõ ꝓuidit: i quolibꝫ iſtoꝝ videt ẽẽ mortale: cuꝫ ſciẽter deliquit. ¶ Si iudex illicite relaxauit penaꝫ debitã reo: ꝙ fit tripl'r

¶ Vno modo qꝛ nõ erat ſumus iudex.ſ.princeps: nec ei publica poteſtas eſt plenarie cõmiſſa: ſꝫ vt iudicet ſꝫ leges ꝛ ſtatuta ciuitatis. ¶ Secũdo modo. qꝛ ꝛ ſi hẽt plenariã poteſtatẽ is tñ qui paſſus eſt iniuriaꝫ: nõ aſſentit ſibi remitti ſed vult reũ puniri. ¶ Tertio modo qñ ꝛ ſi iudex hẽt plenariã ꝑtãtẽ ꝛ leſus vult remittere: tñ nõ eſt cã iuſta. reip. vtiľ ſꝫ nociua.ſ.ꝓbẽs incẽtiuũ delinquẽdi. h Tho. ſa ſe.q. lxvij. ar. iiij. ꝛ in quodlibet horum peccat mortaliter. ¶ Nota ꝙ qui fingit fraudulenĩ caſũ aliquẽ per quẽ iudex aliquis vadat: vel mittat ad aliquã mulierẽ pro teſtimonio ferendo eſt excõicatꝰ. c. mulieres de iudi. li. vj. ¶ Si debitã penã auxit: vel minuit cũ nõ poſſꝫ: vľ ðberet. Quãdo poſſit vel nõ vide in. iij. parte ſum. ti. ix. c. ij. Si ẽt mutare poſſit: vide ibi ti. xxx. c. j. ¶ Si iudicauit ſcðꝫ allegata ꝛ ꝓbata ꝯdemnans queꝫ nouit innocẽtem: qui tñ vtꝝ peccet vel nõ: vel excuſeť vide in. iij. parte ſum. ti. ix. c. ij. ¶ Si miniſter iudicis exiſtẽſ executꝰ eſt iniquã ſniam ꝛ iniuſtã: ſi pro certo ſcit innocentem: nõ excuſať a pctõ. Ray. Secus ſi dubitat: qꝛ tunc excuſatur ꝓpter obedientiaꝫ. ¶ De pertinentibus vero ad iudiciuꝫ hẽs in. iij. parte ti. ix.

¶ De aduocatis: procuratoribus ꝛ notarijs. c. iiij.

Circa aduocatos: procuratores ꝛ notarios interrogãdũ eſt. Primo ſi poſuit ſe ad aduocãduꝫ cũ ꝓhiberetur in iure: ſciẽter hoc faciẽs: vr̃ peccare. Prohibetur aũt infidelis ꝛ excõicatus excõica. maio. nec non religioſus niſi pro mõaſterio ꝛ de mãdato ſui prelati: ſed ꝛ clerici in ſacris: vel etiã in minoribꝰ: ſꝫ ꝛ bñficiati ꝓhibenť aduocare in iudicio ſeculari niſi in cã ꝓpria: ꝛ pro eccleſia ſua: vel pro ꝯiunctis: vel miſerabilibꝰ perſonis. Sũt ꝛ alie perſone ꝓhibite: de quibꝰ hr̃. tertia. q. vij. §. iij. Et iter alios ꝓhibeť ſodomita: ꝓcipue notariꝰ. de iure vel de facto. Iudex vel aſſeſſor ẽt nõ põt eſſe aduocatꝰ in cã in qua ẽ iudex nec clericus pro extneis cõtra eccleſiã ſuam Ray. ¶ Si aduocatꝰ vel curator ſciẽter defendit cãꝫ iniuſtã: peccat mortaliter: ꝛ teneť alteri parti de

omni dãno idē habito. Tho. ſa ſe.q.lxxj.ar.iij.niſi ſatiſfaciat cliētulus qui pꝛincipaliter tenet̄:ꝛ ſcit iniuſtitiã qñ.ſ. obtinet oēm victoꝛiaȝ cauſe. ¶ Siuero ignoꝛãter iniuſtaȝ cãm defendit.ſ.putãs iuſtam excuſat̄ ſcðm modũ ꝛ ꝯſuetudinē regionis: quo ignoꝛãtia excuſar̄ pōt Tho.vbi.ſ. Et ſi ex ig̃rãtia craſſa:peccat moꝛtaliter. ¶ Si in pncipio credebat iuſtam:ſȝ in ꝓceſſu cauſe videt iniuſtã:debet deeſſe:vl' deſerē eam:ꝛ nō vlteriꝰ pꝛoſequi:aliaſ.n.peccaret. Et ſi obtinet victoꝛiã cauſe:tenet̄ leſo ad ſatiſfactioneȝ.nō tñ debet eam ꝓdere aduerſario:vel ſecreta ſue cāe reuellare:ſȝ inducere clientulum ſuũ ad cedendum:vel componēdũ cuȝ aduerſario ſuo ſine dãno aduerſarij. Tho.vbi.ſ. Dũ autē eſt ei dubia vſq; ad finē licet ꝓſequi ſemper illam ſine petō. Hul. ¶ Si i aduocãdo vſus eſt in ōbito modo videlȝ ſm Ray.ſi ꝓduxit falſos teſtes: vel ꝓduci fecit.vel coꝛruptos ſi induxit falſas leges:ſeu alias ꝓbationes falſas iuris vl' facti:ſi mētitur vel mētiri fecerit:vel docet clientuluȝ ſuũ in iudicio:ſi dilatiōes nō neceſſarias q̄rit in grauamē ꝑtiũ:ſi appellat ſciēter ꝯtra iuſtam ſniam in quolibet hoꝝ videt̄ moꝛtale. ¶ Iteȝ ſi nō fideliter cãm foueat q̄ȝtũ iuſtitia ſuadet ommittēdo.de ꝯtingentibꝰ ex negligētia vel notabili ignoꝛãtia in quo poſſet eſſe moꝛtale. ¶ Si ꝓcaciter aũt dicēdo ꝯuitia:vel vociferãdo. ¶ Si ꝓdidit ſecreta aduerſario ſuo. Et ſi per p̄dictũ moduȝ vicit iniuſtã cãm:tenetur leſo de omni dãno inde ſecuto. ¶ Si amittit iuſtã cauſaȝ pꝛopter ſuã infidelitatem.vel negligētiã: vel ignoꝛantiam: tenetur cliētulo ſuo de omni dãno. ¶ Si aduocatꝰ nō preſtitit patrociniũ iniuſta cauſa paupeꝝ ꝛ miſabiliũ ꝑſonaꝝ. Nã ſi nouit talem cãm ꝛ ſcit illuȝ per ſe nō poſſe iuuari:q2 nō hēt ad ſoluēdũ:nec alium videt qui velit cuȝ iuuare:ꝑꝑ qð amittit cãm:tenetur gratis iuuare ſi pōt.aliaſ videtur moꝛtale. Tho.ſa ſe.q.lxxj.ar. j.ꝛ Ray. ¶ Si imoderatũ ſalarium accipit de ſua aduocatione. Naȝ moderatũ petere pōt:ꝛ aduocatus ꝛ iuriſcōſultus vt dic̄ Aug.xiiij.q.v.c.nō

ſanc:qđ moderatuȝ ſumitur ex quattuoꝛ.ſ.ex quātitate cāe ex laboꝛe aduocandi:ex ſcia ⁊ facūdia aduocātis: ⁊ ex ꝯſue tudine regionis:⁊ ẜꝫ hoc ma gis ⁊ minus ꝑt accipere. ẜm Ray. vel ab initio cū facit pa ctuꝫ vel ex poſt facto cōpleto. Sed ex quo cā eſt icepta nec dum finita:nullum dꝫ facere pactū cuꝫ litigatoꝛe quē acce pit in ꝓpꝛiaꝫ fidem:qꝛ poſſet eſſe occaſio magni ꝑiculi.iij. q.vij.§.pꝛeterea. Iteꝫ nō licet paciſci đ quota cū aduocato: videlicet decia vel cēteſima: ſed de quāta lꝫ:moderate tñ ẜm iura. De hac materia vi de plene in tertia ꝑte ſum.ti. vj.c.ij.⁊ in.ij.p.ti.i.c.xix. Si iuriſperitus exiſtēs in cā quā nouit iniuſtā.ꝯſuluit qūo ob tinereť:moꝛtale eſt:⁊ ſi vinciť ex ꝯſilio ciꝰ.teneť leſo de om ni dāno. Si ex ignoꝛantia craſſa male ꝯſuluit. Si nō ꝯſuluit pauperibꝰ nō habenti bus ad ſoluēdū. Si nimis petijt.idē dicendū eſt ſicut de aduocato. Si ꝓcuratoꝛ exi ſtens defendit ſciēter iniuſtā cām. Si nō fideliter ⁊ ſolli citе fouet iuſtā. Si pauperi bus nō pꝛeſtauit patrociniū.

¶Si nimiū petit ſalariū idē dicenduꝫ videť ſicut de aduo cato. ¶Si notarius exñs ad uertēter falſauit inſtr̄a:pecca uit moꝛtaliter ⁊ teneť de om ni dāno ſecuto. ¶Si malitio ſe occultauit iura alioꝝ ſeu in ſtrumēta:⁊ nō aſſignauit aut deſtruxit vel alijs dedit:vltra moꝛtale teneť de omni dāno. ¶Si ex ignoꝛantia notabili: vel negligētia male dictauit inſtr̄a vľ teſtamēta cū defecti bus:vñ oꝛiunť litigia vel per dūtur bona alioꝝ:peccat moꝛ taliter:⁊ teneť de oi dāno le ſo exinde. ¶Si fuit rogatꝰ in teſtamētis eoꝝ qui nō erant ſui ſenſus ſcienter.tāq̄ʒ vſum rōnis libeꝝ habētiū: moꝛtale eſt:⁊ teneť de oi damno leſis. ¶Si in inſtr̄is ſuis nō ē vſuſ ſolennitatibꝰ legalibꝰ:vñ vali dantur ꝯtus:qꝛ moꝛtale eſt: ⁊ tenetur de oi dāno. ¶Si fe cit inſtr̄a in fraudē vſuraꝝ ſci enter:moꝛtale eſt:⁊ eſt ꝑiuriꝰ. ¶Si notariꝰ in offō eſt ſala riatus ſufficienter a cōitate.⁊ accepit ēt ab his pꝛo quibus ſcribit gr̄as:lr̄as:⁊ hmōi: vel nō ſalariatꝰ a cōitate. accepit de ꝯſuetudine pꝛo laboꝛe ſuo vltra debitū ⁊ equitatē:pecca

uit & tenetur ad reſtitutionez. ¶ Si dieb⁹ feſtiuis ſine neceſſitate: ſʒ ex cupiditate fecit inſtrumẽtuʒ: vel copiauit vel extendit ſcripturas cuʒ poſſent differri: mortale videt. ¶ Si fuit rogat⁹: vel dictauit vel redegit in ſcriptis ſtatuta ꝯtra libertatẽ eccleſiaſticã: mortaliter peccauit eſtqʒ excõicatus. ¶ Si notarius extra epi pro ſcribẽdis noibus ordinãdoꝝ vel litteris ordinationũ accepit pecuniam: qꝛ ſi ſalariatus eſt ab epo: ſimõiaʒ cõmiſit: ſi vero nõ ſalariatus. ſatis accepit: vt de lucro participet ordinator: ſimonia ẽ: de qua vide pleni⁹ i. ij. pte ſumi. ti. i. c. v. §. xvj. Itẽ in. iij. pte. ti. xxj. c. ij.

De doctorib⁹ & ſcolarib⁹. c. v.

Circa doctores & ſcolares inquirendũ eſt. Primo ſi docẽs publice leges vel phiſicã admiſit ad lectionẽ ſuã ſciẽter: religioſos vel ſacerdotes ſeculares: vel alios clericos non ſacerdotes ſʒ in dignitate cõſtitutos. qꝛ excõicatus eſt. qñ aliquẽ pdictorũ aduertenter admittit. ſimul cũ illis. c. Super ſpe. ex. ne cle. vel mo. ¶ Si docẽs aut legens in quocũqʒ facultate ẽt in ſacra theologia admittat religioſuʒ exeũtem de monaſterio cũ hitu ad audiẽdũ ſine lnia plati ſui ſciẽter: ẽ excõicat⁹ cũ eo: qꝛ pticipat in crie. Idẽ ſi cũ lnia plati ſui: ſʒ ſine hitu ad lectionem recipit ſm Capũ. ¶ Si magr vl ſcolaris extra bononie tractat cũ aliquo ciue bononiẽſi de ꝯductõne hoſpitij irrequiſitis inquilinis niſi tps ꝯductiõis fuerit elapſuʒ: excõicat⁹ eſt. ex. de loca. c. ex reſcripto. Et h excõicatio nõ hẽt locũ niſi bononie.

Si qs ex eo pacto recept⁹ eſt in canonicũ vt ſcolas teneat. ſimoniac⁹ eſt: vñ & mortale ſʒ vacãte pbẽda pt ei annecti hoc on⁹ docẽdi licite. Hoſti. & Ber. Si aliqd exigat vl pmittat pro lnia docẽdi: quãuis ſʒ Hoſti. nõ ſit ſimonia eſt tñ ꝯ iura: vñ & mortale: qd pʒ ex pena pp h ipoſita: qꝛ ex actũ reſtituit & dbẽt exactores officiis & bñficijs expoliari: ex. de Magiſtris. c. j. Si mgr hʒ bñficiũ vl ſalariũ ſufficiẽs pro docẽdo. ſi exigit a ſcolari h⁹: ſimoniã ꝯmittit pcipue a clericis & paupib⁹ exigẽdo: qꝛ vẽdit doctrinã & tenet ad rſtitutiõeʒ. h hoſti. & ray. Si ãt

non ſufficit ſalariuꝫ ei: poteſt
erigere.ſi tñ ſit idoneꝰ in do-
cendo.alias nõ.A pauperibꝰ
autē nõ debet erigere.Obla
ta vero gratis:ſemꝑ põt acci
pere:ꝛ multomagis ſi nulluꝫ
habet ſalariū.põt recipe col-
lectaꝫ pro labore.¶ Si magi
ſter feſtū colendū de iure:vel
de ꝯſuetudine.nõ vult ꝯcede
re niſi pro pecunia:vł ecõtra
nõ colendo cõcedit colenduꝫ
pro pecunia:ſimoniā cõmit-
tit Ray.¶ Si magiſteriū in
de querit ineptꝰ ꝛ valde igno
rans.vel recipit:vř eſſe mor-
tale ꝓpter periculum qđ ſe-
quitur:qꝛ rõne magiſterij da
tur fides in quibꝰ reqrit: vñ
nocumentū ꝓximo ſeqtur ex
cõſilio malo:ꝛ hoc p̃cipue in
theologica facultate:ꝛ admit
tens tales ſciēter ad magiſte
rium:ēt vř mortaliter pecca-
re.¶ Si q̃rit gradus:vel ma
giſteriuꝫ.nõ ad vtilitatē aiaꝝ
ꝛ dei honorē:ſꝫ ad ſui oſtēta-
tionē ꝛ honorē:ptinet ad am
bitionē.ideo vide de ambitio
ne ꝛ qñ mortale eſt vel veni-
ale.in.ij.parte ſum.ti.iij.c.iiij.
¶ Si inde q̃rit ex emptioneꝫ
vel diuitias vel libertatē:totū
eſt dānabile p̃ſertiꝫ in religi
oſis.¶ Si docuit publice in
theologia:exñs i mortali no-
torio:peccauit mortalr̃.Tho.
i.iiij.d.xix.q.ij.ar.ij.q.ij.¶ Si
ſciētias ꝓhibitas legit vel di
dicit:vt nigromātiā vel arteꝫ
notoriaꝫ ꝛ hmõi mortale eſt:
vel ſi notabiliter ignorās ſe
ad docendū poſuit:ꝛ errores
notabiles docuit:eſt mõtale.
¶ Si nõ adhibuit diligentiā
ad ꝑfectū ſcholarium in ſcīa
ꝛ moribus quā debuit:faciēſ
nimias vacatiões:vel nõ vti
lia ſed curioſa docens.vel de
moribus coꝝ nõ curans:nec
cõpeſcēs in quo potuit:in hu
iuſmodi negligentiā notabili
ter committens:mortale eſt.
¶ Si vniuerſitatis iuramēta
nõ ipleuit:mortale eſt pctñ.
¶ Si ſe iactauit de doctrina
vel alijs detraxit ſe p̃ferēdo
vel eis inuidit:vel ſectas nu-
triuit inter ſcholares:vł ſcho
lares alterius doctoris ad ſe
traxit iniuſte:vel põpoſe idu-
tus eſt:de qbus vide ſupra in
pctõ ianiſglorie de hmõi gra
uitate.¶ Si ſcholares nõ fue
runt obediētes doctori: i his
in qbus tenētur. ¶ Si rixas
inter ſe fecerūt.¶ Si minus
aptū elegerunt ad legendū ex

cauſa iiuſta. ¶ Si dimiſerũt ieiunia eccleſiaſtica cũ ieiunare poſſent: vl' miſſe auditioñe in feſtis vel alia ſacra. ¶ Si ɔtendũt in diſputatione ɔtra veritatẽ ne videant̃ ſuccũbere. ¶ Si ſupbiunt ex ſciẽtia. ¶ Si aliquẽ malũ finẽ itendũt ex ſcia ſua vt lucra iiuſta curioſitate ſ: ãbitiões: ꝛ huiuſmõi. ¶ Si ſunt negligẽtes i ſtudio. ¶ Si ꝓdigi i expẽdẽdo: ꝛ de alijs inquirẽdi ſunt ꝓut videbit̃ expedire ẟ dictũ ſupra in pma pte iterrogatorij ꝛ in ſcda. ¶ Si nimis ardenter ſtuduit in libris gentiliũ ꝑpter ornatũ: minus vacans ſtudio vtiliori: vel neceſſario: vel ſacre ſcripture precipue quo ad religioſos: vel in poeticis ꝑpter materiam turpem: qꝛ iſtud eſt mortale. xxxvij. di. c. ideo probibetur.

¶ De medicis. c. vi.

a Medico quere ſi poſuit ſe ad praticam in medicina ſine ſufficienti peritia: qꝛ ſi parꝫ vel nibil ſtuduit: videtur mõtale: qꝛ expoſuit ſe periculo occidẽdi homines. ¶ Si peritus ꝛ ſufficiens exiſtẽs õmiſit aliquid de cõtingẽtibus circa infirmos quos babet in cura: ex negligentia: qꝛ ex negligẽtia notabili vñ ſecutũ eſt magnũ nocumẽtũ infirmo vel ſequi potuit: male põt excuſari a mortali Si vero parua negligentia: eſt veniale: vt ſi nõ viſitat infirmos ſollicite ꝛ bmõi vbi tñ nõ eſt periculum. ¶ Si dedit medicinã vel ɔſiliũ pro ſalute corporis in periculũ tñ anime. ꝑpter que veniat qs ad peccatũ. i. ɔtra pcepta puta vt fornicet̃ qs. vt euitet certas ifirmitates: vel medicinã dat pregnãti ad occidendum pueꝝ pro ɔſeruatiõe matris vel potũ inebriantez: ꝛ bmõi mortaliter peccat: ꝛ boc ꝓbibetur in. c. Cuꝫ infirmitas ex. de pe. ꝛ re. ¶ Si ſeruauit pceptuꝫ factũ medicis. ſ. ꝙ inducãt infirmos qñ pmo vocantur ad viſitandũ eos ad ɔfeſſionẽ faciẽdã: qꝛ õmittendo boc. ſm doctores peccat mortaliter: vt di. c. cuꝫ infirmitas de pe. ꝛ re. ¶ Si pauperes infirmos quos nouit nõ valentes ſoluere. nõ viſitauit gratis: qꝛ ad boc tenet̃ ꝛ ẽt ſoluere pro eis medicinaſ ſi poteſt al's mortale eſt: di. lxxxiij. c. i. ꝛ in glo. ſup verbo iferas. ¶ Si

nimis largus fuit ad inducē
duʒ debiles ad frangendū ie
iunia eccleſie ſine rōabili cā
qđ frequēter faciūt nō eſt ſi
ne pctō. ¶ Si vero ēt ſanis
diſſuadet ieiunia eccl'ie dicēs
nociua eē. ⁊ ſic iducūt ad frā
gendū ieiuniū ſine cā: morta
le ē: đ.pe.di.i.c.noli. ¶ Si de
dit medicinam dubiā ſanati
onis vel mortificationis: vr̄
mortale. Et vt dicit.c.cū infir
mitas ex̄ de pe. ⁊ remiſſione
potius dʒ dimitti in manibꝰ
dei. q̄ʒ exponi periculo medi-
cine. De emulatiōe ꝓo ⁊ de
tractione quā faciūt medici:
interrogandū eſt ꝓut habes
ſupra.in.ij.pte interrogatorij
videlʒ in pctō inuidie. Itē in
ſcđa parte ſum.ti.viij.c.iiij.

¶ De aromatarijs.

I in cōponēdis me-
dicinis non ponūt q̄
ordinat medicus cuʒ
nō hñt: vel ita bona vt eſt ne
ceſſe. in quo offendūt medici
nō facientes añ ſe ꝯponi: nā
ſi ex hoc ſequit̄ graue pericu
luʒ infirmo: vel nō opatur ſa
nitatē quā feciſſet ſi bñ feciſſʒ
illā: mortale eſt: ⁊ etiā in me-
dico ſi hoc diſſimulauit. Si
docēt vel vēdunt ea que ꝓcu
rant aborſum ad illud faciē-
dum: vel vēdunt venena his
quos credūt abuſuroſ: morta
le peccatū eſt. ¶ Si ſophiſti-
cant aromata qđ frequenter
faciunt. ponētes in eis vnum
pro alio: vel in electuarijs: ſi
rupis: ſpēbus ⁊ ꝯfectionibus
in cereis faciētes malas mix
turas. ⁊ vēdētes pro puris: qꝛ
vltra pctm̄ tenētur ad reſtitu
tionē illis ad q̄s tales res vē
dunt: ſeu erogare paupibꝰ cuʒ
incerti ſunt. ¶ De nimijs p̄-
cijs: piurijs ⁊ mēdaciis ⁊ di-
minutis pōderibꝰ ⁊ alijs pec
catis que faciūt: interrogādū
eſt ꝓut. s̄.i.c. de fraudulētia.
i.ij.pte iterrogatorij. vʒ i vij.
p̄cepto in.c. de fraudulētia ⁊
diffuſiuſ in.ij.p.ſum.ti.i.c.xvi.
itē in.iij.p.ti.viij.c.iiij.§.vi.

¶ De mercatoribꝰ campſori
bus ⁊ proſonetis.c.vij.

Mercatoribꝰ cāpſori
bus ⁊ ꝓſonetis que-
rendū eſt: ſi miſit nō
ſolū arma ⁊ lignamina: ſʒ ēt
quecūqʒ mercimonia ad ale
xandriaʒ vel partē egypti: vel
terraſ ſarracenoꝝ ſoldāo ſub
iectas qꝛ excōicatꝰ eſt excōica
tione papali ſi nō hñit licētiā
a papa. Dicit̄ q̄ veneti hñt.

¶ Si negociantur nõ ꝓpter aliquẽ finẽ honeſtũ:puta ſuſtentationẽ familie ſue ex lucro moderato:vel pp ſuſtẽtationẽ paupeꝝ.vel ꝓuiſionem eoꝝ:ꝓ ciuitate:ꝛ hmõi ſꝫ negociant̃ pp auaritiã:ꝛ ad theſaurizãdũ:eſt mõtale pctm̃:ſi in lucro ↄſtituũt finẽ:vł ſi intendũt lucrũ per fas ꝛ nefas ſi pñt. Hec vide in.iij.p.ſum. ti.viij.c.iiij. ¶ Si cõpoſuit ſe cũ alijs mercatorib⁹ ꝙ nõ vẽdãt de aliq̃:miori ꝑcio q̃ꝫ cõuentũ fuit iter eos qđ eſt exceſſiuũ:vt ſic cogantur pſone emere caro ꝑcio:pctm̃ eſt ꝛ legib⁹ ꝓhibitũ. Hoſti. ¶ Si vẽdũt merces pro maiori ꝑcio q̃ꝫ valeant:ꝛ ex eo ꝙ nõ ſolũ fecit ei terminũ ſꝫ ẽt mutuat ei pecuniã aliquã:vſurã committit. ¶ Si vẽdẽdo mercãtias ſuas:puta lanã vel pãnos recipiẽdo ꝓ ꝑcio alia merce mõia:puta ſericũ pro aromatib⁹ vel alia: ꝙ vulgariter dr̃ barato:multo maiori ꝑcio vẽdit ſic:q̃ꝫ ſi reciperet pecuniam pctm̃ eſt iiuſtitie ꝛ mortale:niſi ille cui vẽdit ẽt lõge maiori ꝑcio tradat res ſuas:tũc põt vn⁹ exceſſus cõpẽſari cũ alio ſi ſũt q̃ſi eq̃les. ¶ Si vẽdẽdo ad terminum:plus iuſto precio vendidit:rõne dilationis tm̃. Et de diuerſis ſpẽb⁹ cambioꝝ ꝛ varijs modis cãbioꝝ: vſuraꝝ ꝛ fraudulenti⁹ in q̃ꝫtitate:ꝛ q̃litate:ꝛ ſubſtãtia reꝝ. Interrogãdũ eſt ꝓut habes ſupra in.c.de vſurpatione rei aliene in.j.pte interrogatorij videlꝫ in.vij.ꝑcepto in principio:ꝛ in.ij.pte ſum.ti.j. ¶ Si fraudauit vel fraudari fec̃:vel ali⁹ pro eo: iuſta pedagia ſeu gabellas:mortale eſt ꝛ tenet̃ ad reſtitutionẽ. Sec⁹ de iniuſtis.vel cũ nõ tenẽtur loca illa tuta a latronibus (propter qđ hec ſoluũtur) pp defectuꝫ dñoꝝ. ¶ Si dedit falſas monetas vel diminutas ſciẽter pro bonis:vł eas diminuit:ẽ pctm̃ ꝛ tenet̃ ad reſtitutõeꝫ.ſecus ſi accepit monetas valẽtes in loco ꝓ eo qđ valẽt ibi ꝛ mittẽs ad aliũ locũ vbi pl⁹ valẽt plus petit. ¶ Si faciẽs ſocietatẽ cũ alijs nõ fidelr ſe hũit:aliq̃ occulta lucra ſibi ſoli retinẽs:tẽ ad ſatiſfactõeꝫ tenet̃:niſi cert⁹ eẽt ꝙ ſocij tm̃dẽ occulte ſubtraxiſſet. Si fec̃ ꝓ alijſ ſecuritatẽ cũ fraudib⁹ nã ſiñ fraude aſſecurare merces ꝑ mar̃ vł ꝑ irã:ꝛ ide q̃rẽ emo

lumentū plus ꝛ minus ſm quātitatē pīculi: nō videſ illici tū. cū ſubſtet pīculo magno. Aſſecuratio vero pecūie per modū ſatiſfactōis: q̄ vulgariter dr̄ ſcripta: vbi nullum eſt pīculū ꝛ damnū nō eſt tutū quantū ad ꝯſciētiā. Sec⁹ ſi ſibi ē pīculū ibi. Si accepit pecuniā aliquā ſub noie ꝺpoſiti: rn̄dēs ſex vel octo ꝓ centenario: ꝛ cū illis pecunijs lucraſ ipē mutuādo: vł alijs illicitis cōtractib⁹ ad rationē .x. pro cētenario ꝛ hmōi ꝯmiſit duo mortalia: vnū ē accipiendo: aliud mutuādo: ꝛ teneſ de vſura. Si ſe itromiſit i barocholis rītrancolis achaſinis q̄ vocabula non declaro ob breuitatē ſ; de his vide in ij. p. ſum. ti. i. c. viij. §. v. qd malicie ſit i eis. Achaſinū. dr̄ qñ qs gerit negocia ſtipendiariorū. Idē ſi dominorū laborans ꝓ eis: ꝛ cū mutuat eis pecunias cū expēdit. recipiēs īde certū lucrū vel ſalarium ꝛ quantū meretur labor ꝓ iuſtis cauſis pōt acciperꝫ: vnde pro bellantib⁹ iniuſte nō pōt accipere ratione mutui nihil plus alias vſura ē. Si vſus eſt pīurijs ꝛ mendacijs emēdo ꝛ vendēdo q̄ ſolēt eē his cibus ꝛ potus. Et de his dic vt ſupra ī pria parte iterrogatorij. ſ. i. ij. pcepto. c. i. Et cū ſtat i tali ꝓpoſito vtendi mēdacijs ꝛ periurijs ꝛ dolis qñ occurreret: ſemꝑ eſt in mōtali: vnde non eſt abſoluendus: niſi diſponat abſtinere ab illis vbi eſt mortale. Item ſi emit res raptas vel furatas per mare vel per terrā: dic vt ſupra in ſcd̄a ꝑte interrogatorij. c. viij. Si emit vel vēdidit dieb⁹ feſtiuiſ abſq; neceſſitate ſ; pro cupiditate: vł fecit ratiocinia librorū: vel fecit fieri ſuis diſcipulis: dic vt ſupra de obſeruatione feſtorū. ¶ Si fuit proſoneta ſeu mediator: qui dr̄ ſenſale ꝯtcuū fraudulentorum ſciēter: mortale eſt ꝛ teneſ leſo ſatiſfacere. Si fuit mediator ꝯtus vſurarij. itendens vtilitatē vſurarij ꝛ ſuā magis q̄ꝫ accipiētis ſub vſura: mortale eſt: ꝛ ſi ipſe induceret ad mutuandū alios ad vſuras qui hoc nō cogitabāt: vr̄ tenere ad reſtitutōnē. Si mediator errat in alijs ꝯtractib⁹: vt vēdēdo domoſ: equoſ: ꝛ alia aialia ꝛ male cōſuluit emptori i ei⁹ dānū: vel

ſui vtilitatē ꝛ venditoꝛis: pec cat moꝛtaliter ꝛ teneť leſo ad omnē ſatiſfactionē:ꝛ ecōuer ſo teneť ſi i dānuʒ venditoꝛis ꝯſuluit. ¶ Si i ſiēdis matri monijs: vtitur mēdacijs ꝛ hu iuſmodi i notabile damnum ꝯhētiū: peccat moꝛtaľr. Hec vide in.iij.p.ſum.ti. viij.c.iiij.

¶ De artificibus et mechanicis. Caplm.viij.

Si fecit artē: cui⁹ opus eſt cū pctō: vel ad peccatū moꝛtale: vt pluri mū: ſicut facere taxillos: ꝑui re vſurarijs in illa arte: militi in bello iniuſto: nauigio pira toꝝ: lenocinio. in tenendo ba ratariā ꝛ hmōi: opʒ ꝙ dimit tat ex toto artem: alias nō eſt abſoluēdus. ¶ Si arteʒ facit cuius artificiū: pōt eſſe ad bo num ꝛ malum finē ꝛ vſuʒ. vt gladios: baliſtas: lanceas. ve nena: ꝛ hmōi: ſi veriſimiliter pōt eſtimari ꝙ ēptoꝛ velit ad malū vſum: nō pōt facere vel vēdere facta: vtputa in bello iniuſto. ſec⁹ ſi dubitat. Si qua etiā fac: que ſunt ad malum vſuʒ quaſi ſemꝑ vt face re ſucos: ꝛ ſerta ꝛ hmōi debʒ dimittere. Si mēdacijs vti tur: ꝑiurijs: dolis: malis menſuris. vel pōderibus. ¶ Si feſtiuis dieb⁹ laboꝛauit. ¶ Si nō ieiunauit cū poſſet mode rando laboꝛē: de quib⁹ dic. vt ſupꝛa in ꝑma pte iterrogato rij. videlicet in tertio ꝑcepto.

¶ De lanificibus.

Si vendidit pannū lane mi nus pꝛecioſe: pꝛo panno lane magis ꝑcioſe. ꝛ ſub iſto ꝑcio: vel vni⁹ tincture pꝛo alia: vel cum aliquē defectū habēteʒ ac ſi nō hēret. nil minuēs de pꝛecio: vel ſi in feſtis fec lanā tendere ſine neceſſitate. Vel cum nō plene ſoluit laboꝛāti bus ꝛ hmōi: in his. n. mai⁹ ꝛ minus pctm̄ ꝯm materiam.

¶ De ſetariolo.

Si textoꝛib⁹ ſerici. ꝑciū ſui la boꝛis dat nō in pecuniā ſʒ in rebus diuerſis: puta: pāno: ſe rico: tritico ꝛ hmōi: ꝛ cuʒ ille nō indigeat illis. opʒ cū vendere minoꝛi ꝑcio ꝙ̄ʒ ille recepetit: peccat mōtaliter ꝛ tene tur ad reſtitutioneʒ de dāno niſi a pꝛincipio cum eo ſic cō uenerit ꝙ daret de hmōi tali pꝛecio. tūc aūt nō vř dceptio.

¶ De tabernario ꝛ hoſpite.

Si vendit vnā ſpeciem vini pꝛo alia: vel limphatū vinum pꝛo puro: vel ad clarificandū

vinum fecit aut miſit aliqua nociua corporis vel nō dedit plenas mēſuras:vel in taberna tenuit meretrices ꝛ ribaldos:vł̄ luſores ad taxillos:vł̄ aduertēter dedit his quos vidit inebriari:peccauit in quibuſdā mortaliter.In alijs vero venialit ꝛ tenet̄ de dānis.

¶De macellario.

Si vēdidit carnes corruptas pro ſanis qḋ eſt mortale. Si vnā ſpēm pro alia:vt capraꝫ pro caſtrono:ꝛ hmōi:vel diminutū pondus:vt.xj.vncias pro libra:peccauit mortalr̄:ꝛ tenetur de damnis.

¶De piſtore.

Si fecit panē nimis pōderoſuꝫ ex aliqua ſophiſticatione ita ꝙ emētes ſint decepti:vł̄ minoris pōderis ꝙ̄ debet:vł̄ farinā bonā alterius accepit cui fecit panē ꝛ poſuit minus bonā:vel cum nimio furfure peccauit ꝛ tenetur ſatiſfacere

¶De ſutore pannorum.

Si qḋ reſtat ſibi de ſerico vł̄ pāno vel tela:vel alijs ſibi datis pro ſiēdis veſtib⁹:retinet ſibi:furat̄ illud ſi ſit gd notabile:niſi ille diminute dediſſꝫ ſibi mercedeꝫ laboris ꝛ illud capit ſibi ad ſupplēdū tm̄ vel vbi eſſet in pacto.¶Si noctib⁹ vel dieb⁹ ſolēnibus abſqꝫ magna neceſſitate laborat:vł̄ ſi facit nouas inuentiones vanitatum.

¶De aurificibus.

Si vtitur:vel ſi vēdidit aurū vel argētuꝫ archimiatuꝫ pro vero:vel aurū minus purum pro magis puro:peccat ꝛ tenet̄ de dāno.¶Si emit calices ſacros non cōflatos pro ſe:quod prohibetur.

¶De cerdonibus.

Si vēdidit vnā ſpēm corij ꝑ alia minus bona i ſutularib⁹

¶De fabris.

Si ferrum pro calibe vel malum ferrum.

¶De locatoribus equoruꝫ.

Si ſciēter locauit equū defectuoſuꝫ vel periculoſum ꝛ huiuſmodi:quilibet tenetur vltra pctm̄ de damnis:ꝛ ſic diſcurrēdū eſt per alias artes.

¶De hiſtrionibus.

Si hiſtrio fecit repn̄tationes ꝛ iocos in verbis vel factis turpia ꝯtinētes:vel in eccleſijs:vel in diuinis officijs vł̄ tēporibus idebitis:eſt peccatum plus vel minus graue ſecūdum quantitatem.

¶De citharizantibus.

Si muſicus cithariʒauit ad cōgregationeſ illicitas:vel in eccleſia in organis pulſauit ballatas:puto mortale in pulſante ⁊ procurante.

¶De ſeruitoribus ⁊ laboratoribus.

Si infideliter operati ſunt.i. nō bono modo ex in curia ⁊ negligētia:vel non tm̄ quātū cōmode potuerūt.peccatū ē.

¶De agricolis ⁊ ruſticis capitulum nonum.

Si credit explicite myſteria q̄ cōiter ſolēniʒat eccl'ia:vt icarnationē:paſſionē ⁊ reſurrectionez. ¶ Si ſcit dominicā orōnē. ¶ De obſuatione feſtoꝝ ⁊ ieiunioꝝ ſi tn̄ pōt. ¶De auditiōe miſſe in feſtis. ¶De ꝯfeſſione ⁊ cōione ſemel in anno fiēda. ¶Si recepit ſacramētū ꝯfirmationis vel non:q2 tenetur ſi poteſt. ¶Si tenuit proprios filios ad baptiſmū vel cōfirmationem quod eſt prohibitū. ¶De mendacijs vero ⁊ periurijs ⁊ blaſphemijs ⁊ ebrietatibus interroga. ¶Si ad meretrices acceſſit: quod aliqui non credunt eſſe mortale:nec tamen talis ignorantia excuſat eum. ¶ Si decimas non ſoluit ſaltem ſecundum conſuetudinem loci illius:quia peccauit ⁊ tenetur ſatiſfacere de preterito:ſi ſacerdos non remittit:vel ēt oblationes ſecūdum ꝯſuetudinez loci nō dedit. ¶ Si de excōicatione nō curauit. ſed ingeſſit ſe diuinis:vel contēpſit vitare excommunicatos:quod eſt mortale peccatum. ¶ Si nocuit per ſe:vel per familiā ſuā.vel animalia:puta diſcurrendo per prata aliorum. vel mittendo vel permittēdo animalia intrare ad paſcēdum: vel ſi mutauit terminos poſſeſſionum:vel arrando adunat de terra proximi vicini agro ſuo:in his peccauit ſecūdum quātitatem dāni quod intendit facere:⁊ tenetur ſatiſfacere. ¶ Si dolum commiſit in agricultura vel notabilem negligentiam in dānum patroni:vt non fimādo terras vel cultiuando:vel ſeminādo vel recoligendo fructus debito tēpore pp qđ deperierūt:vel boues nimis fatigādo:vñ deſtruunt ⁊ p̄cipue ad lucrū habendū ſuū:peccat ⁊ tenetur de dāno. ¶ Si tenēs poſſeſſiōēʒ ad affictū ma

le tractauit:vel ſi partiariꝰ nō
rñdet dominis de quātitate
tota debita:fingēs ſe minus
recollegiſſe:tenet dñis de dā
nis.¶ Si animalia tenēs ad
ſocidam nō rñdet ex integro
danti de lana.caſeo ꝛ fetibꝰ ꝛ
hmōi. In his eſt pctm̄ mor-
tale vel veniale ſm quātitatē
dāni:ꝛ tenet ſatiſfacere.¶ Si
diebꝰ feſtiuis laborauit ꝛ pci
pue tpe meſſiuꝫ ꝛ vindemiaꝝ
abſqꝫ magna neceſſitate: vel
detulit ligna vel victualia do
minis ſuis:mortale eſt.¶ Si
vacauit ludis:choreis ꝛ alijs
vanitatibꝰ.¶ Si gubernauit
familiā ſcdm̄ pcepta dei ꝛ ec
cleſie.¶ De ſupſtitionibus ꝛ
falſis opinionibus: que ſolēt
abūdare in eis.¶ Si hēt vo-
ta:que impleuit vel nō. De vi
tijs diuerſoꝝ artificū:vide dif
fuſius i.iij.p.ſum.ti. viij.c.iiij.

¶ De pueris ꝛ puellis.c.x.

i Inquirendum eſt de
mendacijs ꝛ piurijs.
De votis nō imple-
tis:que tñ nō obligant ſi irri
tantur a parentibꝰ ante ānos
pubertatis.¶ De miſſa non
audita in feſtis:de cōfeſſione
ꝛ cōione fienda ſemel i anno
¶ De irreuerētia ad parētes
ꝛ maiores. De rixis. Si
verberauit clericū:qꝛ ſi ē do
li capax excōicatus eſt. De
furtis factis de rebꝰ parētū vel
magiſtroꝝ ſuoꝝ. De detra
ctionibꝰ ꝛ turpibꝰ verbis au
ditis vel dictis libēter. De
ꝯtumelijs adinuicē. De i-
uidia ꝛ alijs,put videtur plus
ꝛ minꝰ ſm etatē ꝛ ſenſuꝫ: pci
pue de vitijs carnalibꝰ cū ma
ſculis ꝛ feminis.vel per ſeip-
ſos cōmiſſis:vel adinuicē:que
hodie abūdat in ipſis ꝓpter
malas ſocietates ꝛ occultāt.
Interrogandi ſunt cū ma
gna cautela ꝛ a longe vt non
addiſcāt que ignorāt. Multo
magis hoc ſeruandū eſt erga
puellas. De oībus pdictis ſi
credunt tūc habuiſſe vſuꝫ rō-
nis:iudicandū eſt de mortali
aut veniali.ſꝫ regulas datas
in pma ꝛ ſcda pte Interro-
gatorij de illis.

¶ De clericis i cōi.cap.xj.

c Irca clericos in cōi.
A quolibꝫ clerico pt
iterrogari cuꝫ vel ex-
pedire:vt qñ talis clericus ē
ignotus:ſi accepit aliquē ordi
nem per ſimoniā:qꝛ per hoc
peccauit mortalr ꝛ eſt ſuſpē-
ſus ſꝫ iura antiqua:nec pōt

exequi ſuſceptū vel ꝓmoueri vlterius:niſi priꝰ per papā diſ penſet:qḋ verū eſt ſi ipſe fuit ꝯſcius ſimonie:q2 ignorante eo:pōt per aliū etiaꝫ diſpē ſari:alˀs.n.ſemꝑ peccaret mō taliter exequēdo.nec excuſat cum iuris ignorantia. Hec Ray.in ſumma lib.iij.c.xxix. de lapſis ⁊ diſpenſationibus. ¶ Si accepit aliquē ordineꝫ licet non per ſimoniā: tñ a ſi moniaco in ordine vel digni tate:ſiue occulto ſiue manife ſto:eſt ſuſpēſus ⁊ indiget diſ penſatione pape. Sꝫ dū igno rat factū.ſ.cū eſſe ſimoniacū: excuſatur a pctō exequēdo of ficia ſua:ſꝫ cū certificatur nō pōt exequi ſine diſpēſatione. ¶ Si ſuſcepit ordinē a ſimo niaco in ordine ꝯferendo: vˀl bñficio notorio:ſimilˀr eſt ſuſ pēſus. Secus ſi ſimonia nō eſt notoria. Duꝫ vero neſcit. excuſatur modo ṗdicto:ſꝫ nō poſtea qñ certificat̄:ſꝫ idiget diſpēſatione pape:alias non poteſt exequi. Ray. ¶ Si re- cepit ordinē hñs aliquā irre gularitatē.vt homicidij:muti lationis:illegitimatiōis ⁊ hu iuſmodi:ſi abſqꝫ diſpēſatiōe peccauit mortalˀr.nec pōt exe qui abſqꝫ diſpēſatione: alias peccaret mortaliter. ¶ Si re- cepit ordineꝫ exñs excōicatꝰ: vel ſuſpēſus:vel interdictus: peccauit mortaliter:⁊ nō ha- bet executionē. ¶ Si exequit̄ offm̄ alicuius ordinis.vt can tādo epiſtolā.vel legēdo euā geliū vt diaconus : in aliqua ṗdictaꝝ irretitus ſnia:pecca- uit mortaliter. niſi ignorātia facti cū excuſet:⁊ eſt irregula- ris Ray. ¶ Si accepit ordi- nē in aliquo pctō mortali ſci enter peccauit mortalˀr. Hec Ray.in ſumma li.iij.c.xxix.ḋ lapſis ⁊ diſpen. Et quotienſ- cūqꝫ exequit̄ officiū alicuius ordinis i mortali : vt accolita tū:ſubdiaconatū: diaconatū: miſtrādo aliqḋ ſacramētū ſo lēnit̄.vt baptizādo:cōicando: ꝯfeſſiones audiendo: ⁊ hmōi mortale ē Tho.i.iiij. di.xxiiij. ar.iij.q.v.ad.iiij. ¶ Si extitit publicus ꝯcubinarius:vˀl alˀs notorius fornicator: eſt ſuſpē ſus ab executiōe officioꝝ ſuo rū:ṗcipue a celebratiōe miſſe ⁊ ſi exeqtur ſic ſuſpenſus: effi citur irregularis idigens diſ penſatione pape:alias nō ṗt exequi. Ho. ¶ Si nō porta- uit tonſurā ex leuitate ⁊ laſci

nia mortale videtur. Si ſe exercuit in negocijs ſecularibus negociãdo ꝛ hmõi: vel ſi tenuit tabernas ibi miniſtrãſ vel ſi luſit ad aleas ꝛ taxillos vł ſe in miſcuit enormitatib⁹ vel turpib⁹: vel tripudijs cuꝫ feminiſ. Si vſus eſt officio ordinũ ſine debitis ornamentis: vt faciendo ſubdiaconatũ ſine manipulo: diaconatuꝫ ſine ſtola: celebrãdo miſſaꝫ cuꝫ defectu alicui⁹ ſacre veſtis ordinate. ſ. caſſula: amictu: alba ꝛ hmõi vel ẽt lapide ſacrato: aut ẽt ſine lumine vel ſine adiutorio ꝛ ſine miſſali ꝛ hmõi: qꝛ in q̃libet horuꝫ eſt mortale pctm̃: ſi ſciẽter dimittit nec excuſat iuris ignorantia. Si crñs in ſacris. ſ. in ſubdiaconatu: ꝛ ſupra õmiſit horas canonicas: qꝛ in q̃libet die quo ommiſit aliquã horã: ẽt beate virginis cum poſſet: peccauit mortalr̃: ſi ex negligẽtia õmiſit. Sec⁹ ſi ex obliuione: ꝛ tũc teneť dicere qñ recordať: aut ommiſit ex ĩpotẽtia infirmitatis ꝛ hmõi de cã. Si dicẽdo horas: alijs exercitijſ ſe occupauit manualib⁹: vt faciendo cognaꝫ ꝛ hmõi videť mortale: qꝛ nõ ſatiſfacit p̃cepto ecclesie. Et ſi mẽte circa alia vagatur voluntarie: nõ curãs: ꝛ ſic quaſi per totũ officiũ: videtur mortale. Secus ſi ꝓpõit velle attẽdere: ꝛ diſtrabiť: ſed cũ aduertit diſplicet ei Pet. in. iiij. di. xv. ar. ij. q. v. Si recipit ordinẽ ſacrũ añ etateꝫ legitimã. ſ. ſubdiaconatuꝫ ante xviij. ãnos. Diaconatũ añ. xx. ꝛ ſacerdotiũ. añ. xxv. (ſufficẽ annus inchoat⁹) peccauit mortaliter: nec dꝫ exequi añ etatẽ legitimã: ſi tñ faciat offm̃: nõ efficitur irregularis ſm̃ cõem opinionẽ: ſed peccat. Si ſacerdos crñs cõmiſit aliquaꝫ ſimõiã: puta audiẽdo ꝯfeſſiones pro habendo pecuniã: alias nõ auditurus: baptiꝫando cõicando: inũgẽdo: vẽdẽdo ſepulturas ꝛ hmõi mortale eſt.

Si in cõfeſſione in cõione vł i collatõe ſacrox̧ ommiſit debitã mãm: vel formã: vel rituꝫ in q̃libet hox̧ eſt mortale: ſiue ex certa ſcia facit. ſiue ex ignorãtia craſſa vel notabili negligẽtia. Mã inde ſequitur magnũ periculuꝫ ꝛ irreuerentia dei. Interrogãdũ eſt. n. de formis. ſ. baptiſmi: eucbariſtie ꝛ aliox̧ ſacrox̧ q̃ ſunt maioris põderis: ſi ſciunt eas: q̃s

habes infra.c.vlt. ¶ Si noto
rijſ pctõrib⁹.ődit eucbareſtiā
vel alía ſacr̃a.nõ penitentib⁹.
¶ Si occultis pctõrib⁹ quos
ipſe ſciuit:denegauit publice
eucbareſtiaʒ:vel alia ſacr̃a:qꝛ
in vtroqꝫ videt̃ mortale :licet
etiā ip̄i peccēt petédo ⁊ ſumē
do.¶ Si celebrauit cū morta
li nõ cõfeſſo:licet cõtrit⁹:mor
taliter peccauit:niſi aliq̄ neceſ
ſitate inſtāte:⁊ ſacerdotis co
piā nõ bñte.tunc ſufficit ꝯtri
tio:ſed ſi ſine hac celebrauit.
mortal̃r peccauit.Tho.in.iiij.
di.xvij.q.ij.ar.v.q.i.ad.iij .iteʒ
q.iij.ar.i.q.iiij.Itē Pe.de pa.
di.ix.q.ij.ar.i.¶ Si celebrauit
nõ dictis matutinis:mortale
eſt.¶ Si dicēdo miſſam non
ꝯſecrauit putās ex hoc euade
re pctm̃:mortale eſt ⁊ grauiſſi
mū.¶ Si celebrauit ad faciē
dum veneficia ſeu maleficia.
¶ Si nõ dixit ex itegro:ſʒ di
miſit notabiles ptes miſſe ex
ignorātia ſeu feſtinatione p̃ci
pue canonis.¶ Si dicēs ver
ba nõ intēdit ꝯſecrare.¶ Si
nõ ſumpſit ſacr̃ʒ.¶ Si nõ ie
iunus.¶ Si plures miſſas :i
vna die dixit in caſu nõ ꝯceſ
ſo.¶ Si nõ i azimo ſʒ fermē
tato accipit.¶ Si cum boſtia
quaſi corrupta:vel vino acce
toſo vel q̄ſi putrido. Si ſp
in miſſa occupat⁹ eſt in varijſ
cogitationib⁹ voluntarie . vel
nõ curās de attētione. Si
nõ poſuit aquā cū vino in ca
lice ex ignorātia vel certa ſcia
in quolibet horū p̄dictoꝝ eſt
mortale. Si nõ diligenter
ſeruauit eucbareſtiā ſub ſera:
pp qđ aliqd pdit̃:vel a muri
rib⁹ deuorat̃. Si nõ defert
infirmis apte:⁊ cū lumie.mõ
ďbito. Si euomuit ſacr̃m:
pp ebrietatē vl̃ ex voracitate.
Si nõ renouauit vt dʒ pp
qđ efficit̃ putrida.vl̃ marcida
vl̃ vmes generāt̃. Si ődit
ifirmo paticti vomitū ſciēter.
Si ſtilla ſanguinis cadit i
terrā ⁊ i bis frequēter ē mor
tale:lʒ nõ ſp. Si nimis ra-
ro celebrauit:p̃cipue ſi non ce
lebrauit in magnis ſolēnitati
b⁹.vr̃ mortale ſ̃ʒ Tho.i.iij.p.
ſum.q.lxxxij.io.itē.i .iiij.d.xiij.
q.i.ar.ij.q.i.o. Si pmiſit ali
cui dicē miſſaſ.recipiēſ elemo
ſynas ⁊ nihil itēdit facere vr̃
mõtale.¶ Si hñs pollutiõeʒ
nocturnā:die p̃cedēti imedia
te.ex cā vbi fuit mõtale:vl̃ du
bitat fuiſſe mõtale: celebrauit
etiā ꝯfeſſus:videtur mortale

ſm Tho.in.iiij.di.ix.ar.iiij.q. ij.ad ij. Itē Pe.de pal.in.iiij di.ix.q.iij.ar.j.vel ſm eundez Pe.de pal.qn̄ ſic in ꝯtritus accedit ad celebrādū. Venia le aūt ſi ex cā vbi fuit veniale niſi ſubſit neceſſitaſ. ¶ Si au diuit ꝯfeſſionē alicui⁹:nō ha bens auctoritatez ab aliquo. ¶ Si abſoluit a caſib⁹a qui- bus nō potuit: vt a reſeruat(ſiue ex certa ſcia:ſiue ex igno rātia craſſa. ¶ Si intromiſit ſe de diſpēſatione votoꝝ: vel abſoluit ab excōicatione ma iori abſqꝫ ſpāli commiſſione. ¶ Si poſuit ſe ad audiendū ꝯfeſſiones oino ignorās ꝛ ne ſciēs diſcernere inter morta le ꝛ veniale ꝛ cōia mortalia: ē mortale. ¶ Si abſoluit quē inuenit excōicatū maiori:ꝛ a peccatis:qꝛ nō pōt. ¶ Si ab- ſoluit cū qui nō vult a pecca tis diſcedere.vel ſatiſfacē qui bus dꝫ. ¶ Si reuelauit pctm̄ auditū in ꝯfeſſione:cognoſcē ti ꝯfeſſum illuꝫ : ſine licētia il lius:in quolibꝫ p̄dictoꝝ videt mortale:nec excuſat ignoran tia. ¶ Si nimis feſtinauit in audiēdo:nō ſufficienter inter rogando. ¶ Si in ꝑpleris ca ſibus peritiores nō cōſuluit.

¶ Si incautus in iniūgēdis penitentijs:qꝛ vel nimis gra ues.vel nimis paruas dedit. ¶ Si interrogauit de his de quib⁹nō debuit:videlꝫ nomē perſone cuꝫ qua peccauit:vel in icaute in turpib⁹. ¶ Si p̄- dicauit in pctō mortali exn̄s: peccauit mortaliter ꝛ totiens quotiēs ſic predicat Tho. in iiij.diſti.xxiiij.q.i.ar. iij.q.v.o. ¶ Si p̄dicat aduertēter men dacia mortale eſt Tho. Idez videt ſi ſcandaloſa:vn̄ ꝯcitat ſeditōes in populo. ¶ Si p̄di cauit idulgentias idiſcretas. ¶ Si p̄dicauit ꝓpter pecuni am ſibi ꝓmiſſam vel dandā: ſimonia eſt: vnde ꝛ mortale. ¶ Si p̄dicat ꝓpter inanēglo riā ibi ꝯſtituendo finē:morta le eſt. ¶ Si p̄dicauit ſine licē tia. ¶ Si dixit nimis curioſa allegādo poetas ꝛ phos fre- quēter. ¶ Si fabuloſa ꝛ ꝓuo cantia ad riſum. Si ab hmōi ſe nō ſubtraxit cū poſſꝫ:ꝛ pec cauit. Itē ſi ſubtraxit ſe a p̄di cando cū poſſet ꝛ iniungeret ei:peccauit. ¶ Si nimiſ fami liaris eſt cū mulierib⁹ ꝯuer- ſando:viſitādo eas ex̄ neceſſi tatem:ꝓpter qđ multi ſcāda lizant:ꝛ ipſe nouit:hoc poſſet

eſſe mortale. ¶Si viſitauit mōaſteria:⁊ qua de cā.¶Si cognouit carnaliter illā quaꝫ audiuit i ꝯfeſſionē:vl' quā ſuſcepit ad baptiſmū.vel cōfirmatiōm:vel cōmatrē qđ maximū ⁊ grauiſſimū eſt ſcelus: cōiter reſeruatuꝫ epis.¶De alijs vero ihoneſtatibus interroga.put videbitur expedire. ¶Si veſtes ſacras:caliceſ:exterſoria ⁊ alia ptinētia ad cultuꝫ diuinū:nō tenuit munda ⁊ decēter aptata:pp magnaꝫ irreuerētiā.poſſet eſſe mortale.¶Si benedictionē mēſe ⁊ gratiaꝝ actiōes nō dixit: qđ dicere debet.xliiij.di.c.nō liceat. ¶Si nō fuit bñ modeſtus in aſpectu aſpiciēdo hic inde mulieres ⁊ vana. quod multū ſcādalizat perſonas:ſimiliter i iceſſu:ſtatu:hitu:auditu ⁊ hmōi actib⁹. ¶Si nō obediuit mādatꝭ iuſtis ſuoꝝ ſuperioꝝ ⁊ ſñijs ⁊ ſi cōtēpſit mortale eſt. ¶De alijs vero peccatis mortalibus de quib⁹ hēs ſupra in prima ⁊ ſecūda parte interrogatorij interrogandum eſt prout expedit ſecundum qualitatē pſonaꝝ.

¶De beneficiatis ⁊ canonicis.Capitulum.xij.

b Beneficiati ⁊ canonici. de oibus iaꝫ dictis in c.pcedēti:pūt interrogari put credi pōt ipſos in illis eſſe iuolutos:⁊ ēt de notatis in hoc.c. ¶Si beneficiuꝫ ſimplex ſiue curatū obtinuit per ſimoniam:cuius ipſe fuit ꝯſcius.nō pōt niſi per papaꝫ diſpēſari ꝙ retineat.¶Si vero ignorāte eo ſiue ſciente:ſimoniā cōmiſit:talē oꝫ renunciare tali beneficio ſi non diſpēſat:al's furtiue tenet:vnde cōtinue ſtat talis in peccato mortali:poſtq̄ȝ h ſciuit:quouſqȝ renūciet : nec facit fructus ſuos.ſꝫ tenet reſtituere deductis expēſis factis in vtilitatē beneficij:⁊ hoc maxime de ſimōia p mun⁹a mānu. ¶Si āt ignorāte eo:poſſꝫ.p aliū diſpēſari:nō tñ p eū cū quo cōmiſſa eſt.¶Sed ſi ſimonia ē notoria:ē ēt ſuſpēſus quo ad executionē ordinuꝫ:ſed diſpēſari pōt per epiſcopuꝫ ſi cum eo nō ē ꝯmiſſa ſimonia. Si aūt eſt occulta:nō eſt ſuſpenſus quo ad ordines:ſed dū tenet tale beneficiū ē ſuſpēſus quo ad ſe:q2 ſine mortali peccato nō exequi pōt. ¶Si recepit bñficiū ſimplex vel cura

tuꝫ per preces carnales.i.pro idigno porrectaſ:cū eēt male vite ꝛ hmōi.vł p obſequꝫ tpa le factū epo vł alij ↄferēti:pec cauit mortalr.¶Si bñficiuꝫ curatū p pces ſuaſ recepit ēt ſi alias dign⁹ſit:qꝛ tales pceſ eſtimāſ p idigno.tāqꝫ ambi tioſo ꝛ pſumptuoſo : cōmiſit ſimoniā:vnde mortale eſt ſꝫ Tho.ſa ſe.q.centeſima ar.v. ad tertiū forte tñ nō teneſ re nunciare.Pro bñficio auteꝫ ſimplici licet porrigere pces pro ſe:ſi alias eſt dignus:vel etiā pro bñficio in generali ꝛ hoc intēdens ad ſui ſuſtenta tionē nō ad curā:nec magis curatū petēs qꝫ aliud. ¶Si querit vel hēt bñficiuꝫ nō in tendēs clericari ſꝫ vxorari: ꝛ intēdens gaudeſ de fructib⁹ bñficij:videſ vſurpatio reꝝ ec cleſiaꝝ ꝛ ↄtra itētionē dotā tiū eccleſias:ꝛ iō graue pec catū eſt.¶Si nō fuit electus a patronis:vł a collegio:ꝛ cō firmat⁹per ſuperiorē ad quē ſpectat:ſiue per epꝫ inſtitut⁹ ſed de mādato vel manu dñi tpalis.vel per potentiā acce pit ꝛ dr intruſus:qꝛ fur eſt ꝛ latro:nec pōt aliqd diſpone re in tpalibus vł ſpūalib⁹:vij nec abſolueſ nec ſacra pt da re parrochianis illi⁹ eccleſie: ſꝫ in quolibet hmōi actu: pec cat mortaliter.¶Si renūcia uit alicui beneficio qđ hēt:eo pacto qꝛ deſ ↄſanguineo:vel ppter pecuniaꝫ ſibi pp hoc dataꝫ:ſimonia eſt.ꝛ mortale in vtroqꝫ:nec pōt ipſe ſibi re tinē tale bñficiū ſic ſibi colla tū.¶Si pmutationē ſui bñfi cij vł eccłe fecit:cū bñficio al teri⁹.ↄueniēdo iter ſe : abſqꝫ iudicio ſupiorū ad quos ſpe ctat collatio bñficioꝝ:ſimōia reputaſ.De his.vide pleni⁹ i ij.pte ſum.tia.c.iiij.ꝛ.v.¶Si recipit bñficiū exñſ illegitim⁹ abſqꝫ diſpēſatione:qꝛ ↄ iura: iō tenere nō pōt Pōt: āt cū eo diſpēſare de ſimplici bñfi cio eps. De curato.vero vel dignitate ſol⁹ papa. ¶Si fu it electus per ſimoniā: qꝛ nō valet electio vel ſi ipe aliquē elegit per ſimoniā:vł ad epa tuꝫ:vel canonicatū:vel ad ali am eccleſiā:vt clerici collegia taꝝ eccleſiaꝝ:vel ſi alias idi gnū:ignorantē ꝛ publice ma luꝫ elegit ad platurā ex ami citia ꝛ hmōi:mortale ꝛ ğuiſſi mum eſt ꝛ omnia mala que ſequunſ ei iputanſ.¶Si ma

le tractauit bñficiuȝ ſeu eccle ſiam:pmittēs eccleſiā vel edi ficia ruere:vel poſſeſſiones i cultiuari:⁊ alias res deperirꝫ mortaliter peccauit : ⁊ teneꝫ ad reſtitutionē:ſeu ſatiſſactio nem ſi cōmittit notabilē ne- gligētiā.⁊ dānū ſit notabile.

Si fructus bñficij nō bñ expendit videlȝ vltra ſubuēti onem ſuā ſubueniēdo paupe rib⁹:ſȝ dilapidauit in ꝯuiuijs ⁊ turpibus:vel ēt dedit ꝯſan guineis nō indigētib⁹ morta le eſt. Secus ſi ꝯſanguinei i digent:qꝛ tūc poteſt dari eis.

Si plura bñficia habētia curā tenet abſqȝ diſpēſatiōe: fur eſt ⁊ latro. Nā hñs bñfi- ciū cū cura:ſi recipit ſm cuȝ cura:ipſo iure vacat primū.c. De multa.eꝫ de pben.⁊ hoc poſtq̄ȝ habuit pacificā poſſeſ ſionem ſcdi:vel hēre potuit ⁊ fruct⁹ eius pcepit:alias nō va cat primū videlȝ ſi fruct⁹ ſcdi bñficij ꝯceduntꝫ alteri per pa paȝ:pro illo tpe nō vacat pri mū:eꝫ de pbē.li.vi.c. Si tibi ꝯceſſo. Si hñs pbēdā ha bentē dignitatē:⁊ ſimō curaȝ animaꝝ:ſi recipit ſecundā: ſi militer vacat pma.eꝫ de pre ben.c.de multa:⁊ in iſto caſu ⁊ in priori teneꝫ ad reſtitutio nē fructuū:ſi recipit. Si ha bens beneficiū vnū: violēter occupat ſcdȝ:vel ſi ſciēter in tendit retinere ſimiliter pdit primū ⁊ ſi aliqd hēbat ius i ſcdo:ēt perdit ⁊ vacat illud ſe cundū:de pben.c.eum qui.li. vi. Iteȝ nō pōt quis hēre di gnitatē cū prebēda abſqȝ diſ penſatione pape. Quicūqȝ recipit pſonatū:vel dignitatē vel officiū:vel bñficiuȝ cui cu ra aiaꝝ ſit annexa:ſi ante ob tinebat ſimile:cū ſit priuatuſ primo vt dictum eſt:ſi nō di mittit primuȝ abſqȝ mora in man⁹ ordinarij in cui⁹ epatu eſt:ipſo iure eſt etiā priuatus ſcdo:⁊ eſt ihabilis ad ſacros ordines ⁊ ad qdcunqȝ aliud beneficiū:per extrauaganteȝ Joānis.xxij. Itē abſqȝ diſ pēſatione.nō pt quis tenere plures eccleſias vel pbēdas. que tamen non habeant cu- ram animarū niſi in quinqȝ caſibus. Primus quādo ſunt ita tenues q neutra illa ruȝ ſufficiūt ad ſuſtētationeȝ.

Secūdus ſi vna depēdet ab altera. Tertius pp̄ter raritatē clericoꝝ. Quart⁹ ſi eccleſia eſt annexa pbende

vel dignitati. ¶ Quintus ſi habet vnā intitulatā ⁊ aliam cōmendatā. Sed talis cōmēda de parrochiali eccleſia fieri non pōt: niſi ei qui attingerit vigeſimū quintū annū ⁊ ſit ſacerdos. ⁊ tali nō pōt cōmitti niſi vna ⁊ ex euidēti neceſſitate vel vtilitate: ⁊ nō durat niſi per ſex menſes: extra de elec. c. nemo li. vi. ¶ Si habet plures eccleſias vel prebēdas habentes curā animarū abſq; diſpenſatione pape: fur eſt ⁊ latro: ⁊ ↄtinue in mortali: nec eps pōt diſpenſare in hoc. ¶ Si ēt habet p diſpenſationē pape ſed ſurrepticie: puta q: petēdo vnū: tacuit de alio qđ habebat: vel dixit ſe habere legitimā etatē cū nō haberet ⁊ huiuſmodi idē iudiciū eſt. ¶ Si per diſpēſationē epi habet plura beneficia ſed ſimplicia: ſed ad ſuperfluitatē. vel ēt per diſpēſationē pape ſimplicia vel curata cū vnū ſibi ſufficeret ſecūdū ſtatū ſuū: nō videtur tutus in cōſcientia ſua: q: diſſipatio ē: ⁊ nō diſpenſatio. ¶ Si accepit eccleſiā p̄rochialē a quocūq; cū non attigiſſet. xxv. annum abſq; diſpēſatione pape. Citra etatē nulla eſt diſpēſatio ⁊ nullū ibi ius hēt. c. licet canō. de elec. li. vi. ¶ Si īfra annū ↄputandū a die aſſignati ſibi regiminis eccleſie nō fecit ſe ad ſacerdotiū pro moueri: eſt ipſo iure priuatus. e. c. licet canon. Itē tenet pſonaliter reſidere. In reſidentia: pōt tñ epus cā ratiōabili diſpēſare ad tp̄s tātū. Sed de ꝓmotione ad ſacerdotiū infra annū: nō extenditur ad eccleſias collegiatas hñtes curā: nec ad aſſumptos ad earūdē regimē de elec. c. ſtatutū li. vi. Poſſunt ēt epi diſpēſare cū ipſis qui habēt vel habebūt eccleſias parrochiales: vt vſq; ad ſeptenniū litterarū ſtudio īſiſtētes. ꝓmoueri nō teneat: niſi ad ordinē ſubdiaconatus: quē niſi īfra ānū ſuſcipiāt ſunt ipſo facto priuati tali bñficio: ⁊ medio tēpore p vicarios illis eccleſijs ꝓuideatur. de electis lib. vi. c. cū ex eo. ¶ Si habēs quodcūq; beneficium ſimplex: ⁊ q̄ ſtrūcūq; paruū niſi dicat horas omni die: peccat mortaliter ōmittēdo ex negligētia: ēt ſi nō ſit in ſacris cōſtitutus. ¶ Si canonicus vel ali⁹ clericus recipit

quotidianas diſtributiones q̄ dant intereſſentib⁹ horis cū nō interfuerit:furtū cōmittit:et tenet ad reſtitutionem.¶Si cū nō poſſit p ſe curā exercere eccleſie:nō poſuit ibi loco ſui idoneum qui bene officiaret:ſed malū et ignorantē qui ex ſuo malo exemplo ſcādalizat:vt notori⁹ fornicator et luxor et hmōi:vel qui neſcit miniſtrare debite ſacramēta et ꝯfeſſiōes audire:peccat mortaliter:quoniā oia mala que ſequūtur ei iputant.¶Si vere nō pōt iuenire idoneū.per ſe exerceat:vl' ſi nō pōt aliter ꝓuidere renūciet.¶Itē non licet p̄lato ſub p̄cio vel ānuo cenſu ꝯcedere vices ſuas ſeu iuriſditionē:qꝛ ſpūale eſt.Extra ne p̄lati vices ſuas.c.i.ij.et iij.videlicet ſi diceret cōcedo q̄ exerceas vices meas vel talē iuriſditionē:et totū lucrū ſit tuū:et dabis inde mihi tm̄ illicitū eſt.Sed ꝯmittēdo pure vices ſuas licet cōſtituere ei ſalariū.xij.q.ij.c.charitatē tuā.videlicet dicēdo dabo tibi tm̄ pro ſalario tuo:et totū lucrū erit meū.Hec Innocē.¶Si alienauit res eccleſiaſticas:videlicet mobilia bona vt res ſacras:vel imobilia:vt poſſeſſiones ſine neceſſitate vel maiori vtilitate:vel non ſuata forma iuris:et huiuſmodi grauiter peccauit.¶Itē de exercitio cure aiaꝝ quō ſe hūit in audiētia cōfeſſionū:in collatione alioꝝ ſacramētoꝝ:in viſitatione infirmoꝝ:p̄cipue ne deficiāt eiſ ſacramēta cū expedit. In admonitione ſubditoꝝ:in correctione vitioꝝ:p̄cipue quo ad notorios peccatores:cōcubinarios:tenētes inimicitias et hmōi.¶Si admonuit nō cōfitētes et nō cōicātes annuatim quātū potuit.ſignificādo ep̄o cū n̄ potuit:et hmōi.Nā oues ex negligentia ꝑdite:ab eo requirētur:de quib⁹ et aliiſ ſupradictis et hmōi habes ſatis in.iij.p̄te ſumme ti.xv.c.i.¶Si alienos parrochianos audiuit nō habens auctoritatē ſpecialē ipſe vel ipſi: qꝛ nō pōt eos abſoluer.¶Si emit aliquas res imobiles de fructib⁹ eccleſie:qꝛ tales debent remanere eccleſie:vñ ſi emit noie alteri⁹:vt ſic poſſet dare et legare cui vellet:fraus eſt et furtū.et ad reſtitutionē tenetur.¶Si indulgētias per ſe

vedit cuȝ non poſſet: vel plu res dixit hēre eccleſiā ſuā q̄ȝ hēbat ob queſtū: ē mortale. ❡ Si religas nouas exhibu it populo venerādas nō ap- probatas ab eccl'ia. ❡ Si ni- mis facilis fuit ad diſpēſan- dū i ieiunijs eccl'ie. ❡ Si ele moſynas extorſit a ppl'o ⁊ a ſubditis ad quas nō tenebā tur. ❡ Si q̄ſtores dicere mē dacia in eccl'ia ſua p̄miſit: ⁊ qđ pei⁹ eſt ſi fecit pactuȝ cuȝ eis de quota. ❡ Si ſecūdas nuptias bñdixit. ❡ Si p̄miſit xp̄ianas nutrices fuire i do mo iudeoruȝ. ❡ Si ſuſtinuit ſortilegas: ⁊ diuinatrices in ſua parrochia. ❡ Si p̄miſit ludos vel malas ꝯſuetudies nō obuiando: quātuȝ potuit. Clerici vero q manifeſtis vſurarijs alienigenis: aut al's nō oriundis de terris ipſorū ad ſen⁹ exercēdū domos lo- cant: vel alio titulo ꝯcedūt: ip ſo facto ſūt excōmunicati ni ſi ſint ep̄i: de vſuris. c. vſuraꝝ li. vi. ❡ Clerici: archidiaconi: plebani: decani: p̄poſiti: cāto- res: ⁊ alij clerici pſonatū ha- bētes: ac etiā ſacerdotes qui audiūt in ſcolis leges vel phy ſicam: poſt duos mēſes ſi nō dimittūt hm̄oi lectiones ſunt excōicati. c. Super ſpecula. ex̄ ne cle. vel mo. ❡ Clerici ⁊ reli gioſi qui inducūt aliqueȝ ad vouendū: vel iurādū: vel fide interpoſita ſeu alias ꝓmittē dum: vt ſepulturas apud eos eligant: vel iaȝ electā nō mu- tēt: ſunt excōicati: nec pn̄t ab- ſolui niſi per papā: niſi i mor tis articulo. in cle. c. cupiētes de penis. Itē de ſepul. li. vi. c. i. Clerici q ſcienter ⁊ ſpōte participauerūt cū excōicatis a papa: ⁊ ip̄os in officijs rece perunt ſunt excōicati: ⁊ abſo lutio pape reſuat. c. ſignifica- uit. ex̄ de ſen. excō. Falſan- tes litteras pape. vel falſis ſci enter vtentes. vel remouētes etiā vnā litteraȝ de bullis pa pe: ſunt excōicati. ⁊ abſolutio pape reſeruat. Clerici ſepe lientes in eccleſijs vel cimite rijs coꝝ excōicatos a iure: vl' vſurarios manifeſtos: vel no minatim īterdictos tp̄e inter dicti i caſib⁹ nō ꝯceſſis: ſunt excōicati. i cle. de ſepultu. c. i. Eos: Hec vide i. iij. p̄te ſum. ti. xxv. c. xxiij. Sepelientes vero: ſe occidentes: vel in tor niamentis moriētes ⁊ hm̄oi peccāt mortaliter: nec tamen

ſunt excommunicati.

¶De religioſis. Capl'm.xiij.

Circa religioſos ꝛ religioſas. Si ſunt clerici vl' ordinati. interrogari pn̄t de his de quib⁹ ſupra dictuꝫ eſt in.c.de clericis in cōi,put erit expediens. Si vero ſunt beneficiati in eccleſijs curatis: de his habes in c.precedēti. Sꝫ etiā vltra predicta:ēt de infraſcriptis que ſunt ꝓpria coꝝ.dicendū eſt ꝛ primo. ¶Si fuit receptus ad monaſteriū per ſimoniā mortale eſt. Si vero fuit ſimonia mentalis tm̄:pn̄ia abolet'. Si vero pactionalis (qꝛ.ſ.monaſteriuꝫ exegit tm̄:al's nolebat cum recipere:ꝛ ingrediēs vel ꝓpinqui eius tm̄ dederūt vel minus pro ipſo ingreſſu: niſi forte cū monaſteriū eſt ita tenue ꝙ nō ſufficit illi ,puidere naꝫ tunc oblatis ſpūalib⁹ gratis.i.igreſſuꝫ:licet petere ꝛ paciſci de tpalibus de quib⁹ debeat viuere:vel dicere illi:porta tecū ſi vis comedere mecū ſm Hoſti.ꝛ aliq̄s alios. Secus ſi monaſteriū eſt pingue ꝛ pōt illi ,puidere:non pōt fieri aliq̄ pactio vel exactio abſq; vitio ſimōie)tūc vltra peccatum recipiēs:vel receptus: vl' recepta:debēt expelli de illo mōaſterio. Extra de ſimonia.c.qm̄. Pōt tn̄ eps in huiuſmodi diſpēſare .ſ.vt nō expellant' de monaſterio. Ray. ꝛ Gul. Precipue reperit' talis ſimonia in monialib⁹ vbi qꝫ terraꝝ. Nō ſic vero eſt de viris religioſis. ¶Si ingreſſus eſt religionē nō pura intētione.ſ.ſuiendi deo:ſꝫ alia de cā:videlꝫ nō laborandi:vel ſi eſt monialis qꝛ nō potuit nubere:ꝛ qꝛ poſuerūt parētes ipſam inuitā licet malefecerint tn̄ poteſt ꝛ dꝫ mutare intētionem.ſ.vt ibi manere velit ad ſeruiendū deo ꝛ ſic erit in bono ſtatu:alias erit in mortali. Sed ſi reperit ſe in monaſterio diſſoluto nō viuēte regulariter:querat ſi pōt mutare locum cum diſpēſatione ſi indiget:qꝺ tn̄ in mōiali erit diſficile:qꝺ ſi nō pōt:nō ſequat' turbā.i.alios vel alias in malum:ſꝫ ſeruet ipa ordinē ſuū: ſi ad bonū non pōt reducere alios vel alias. ¶Si ingrediens monaſteriuꝫ reticuit impedimēta que hēbat ad illud ſciēter:videlꝫ qꝛ erat ſuus:vl' habebat occultā infirmitatē:

vel alterius religionis ꝓfeſſus:ↄiugatus:debitor i multis:ꝛ hmõi peccauit mortaliter:ꝑcipue ſi ſciebat tale ipedimentũ ꝛ per illud nõ poſſe recipi ad religionẽ vel de his interrogat⁹ mendaciũ dixit:ꝛ põt ꝛ debꝫ de monaſterio expelli ſi aliter ꝓuidere nõ põt.

Si hẽt votũ religionis arctioris:anteq̃ꝫ itret lariorẽ.prius dꝫ querer̃ diſpẽſationẽ ſi etiã eſſet bona:ꝛ multo.forti⁹ poſt ꝓfeſſionẽ in vna religione nõ poteſt ad aliam trãſire equalẽ vel lariorẽ:ꝛ de mẽdicante ordine ad mẽdicanteꝫ vel de mẽdicantib⁹ ad monachalem trãſire nõ p̃t ſine diſpẽſatiõe pape:niſi ad chartuſienſes.¶Si indurit aliqueꝫ ad religionẽ per ſimoniã vel per fraudeſ:puta aſſerẽdo ibi obſeruari regulaꝫ:qđ nõ fit: vel dicẽdo ſe ad nihil obligari:ꝛ reticẽdo auſteritates religionis q̃s ille nõ intẽdit ferre ꝛ hmõi:peccauit mortalr̃.

De his qui etiã volẽtes ingredi religionẽ aliquaꝫ i qua beneviuit auertunt:vt trahãt aquã ad ſuũ molendinũ:infamantes illos ꝛ etia imponẽtes:ſuas aũt vſqꝫ ad tertiũ celum ertollentes:nõ euadere damnationẽ certũ eſt:qꝛ cõtra charitatẽ agunt:ↄtra iuſtitiã ꝛ ↄtra ſacrã ſcripturaꝫ.

De voto paupertatis.

Si in religione exiſtẽs obſeruauit pauptatis votum nihil retinens vel retinere deliberãs:qꝛ eſt mortale ꝓprium hẽre ꝛ totiens q̃tiẽs illud ꝓponit. Dicitur aũt ꝓpriũ qđ celatur ſuperiori ſuo:vt ſi hẽat ꝛ teneat pecuniã vel veſtẽ neſciẽte prelato:vel ſi ſciat:tñ ↄtra volũtatẽ ei⁹ ꝛ abſqꝫ licẽtia:vel de licentia ei⁹ ꝛ volũtate:tñ non paratus ſibi tradere ad petitionẽ eius:ſꝫ recuſare ſi poſſet de facto:ꝛ multo pei⁹ ſi nõ ſolum mobilia:ſꝫ etiã de imobilibus vt redditus ꝛ poſſeſſiones retinet' vt ꝓpria:dãs:vẽdens:ꝛ diſſipãs vt placet nec prelat⁹ põt dare licẽtiã ſic retinẽdi:nec papa poteſt in proprio diſpẽſare.er̃ đ ſtatu monachoꝝ.c.cũ ad monaſteriũ.

Si dedit bona monaſterij ſiue ↄuentus:abſqꝫ ſuperioꝝ licẽtia habita.vel preſumpta.

Si aliquid occulte recepit vel tenet:mortale eſt ꝛ ꝓprietas. Si repeciẽs ſe in loco

vbi non viuitur in communi propter qḋ opꝫ eũ ſibi ꝓuideri de neceſſarijs.hꝫ aliqua veſtimenta vel pecuniã:ꝛ aliqd hmõi:cũ bona licẽtia ꝛ beneplacito ꝑlati:aduertat diligẽter.qꝛ quattuoꝛ adhuc obſ̄uare dꝫ. ¶Primo quidẽ vt ꝑ eum nõ ſtet quin oia velit ponere in cõi:ſi alij vellent:ꝛ ad hoc opereť quãtũ pōt. Secundo ſi hoc nõ pōt:ſemꝑ ſit parat⁹ ſimpliciter ponere oia ꝛ dimittere in manib⁹ pꝛelati. Tertio vt de hmõi ↄceſſis:nihil det ſine licentia ſuperioꝛiſ ſui:generali vel ſpāli:ẽt in elemoſynis.niſi i extrema neceſſitate. Quarto vt nõ theſaurizet nec ſuꝑflua teneat:nec delitioſa q̃rat:nec multum inquerẽdo ſollicitet: nec habeat inoꝛdinatũ affectũ in hmõi.ꝛ ſic poterit tranſire:ſi in alijs bñ ſe hẽat.Sec⁹ agendo nõ religioſe:ſed laicaliter viuit.Sed cũ ꝑdictis:ſi poſſꝫ locum inuenire vbi in communi viuitur:melius ei eſſet.

De voto caſtitatis.

Si ſeruauit votũ caſtitatis:nõ ſolum ab oi carnali opere ꝛ ↄtactu venereo ſe abſtinẽdo:ſꝫ ẽt ab omni locutione turpi ꝛ amatoꝛia:ꝛ ab oi cagitatione immũda deliberata:ꝛ delectatione moꝛoſa:qꝛ in quolibꝫ iſtoꝝ eſt moꝛtale vt dictuꝫ eſt ſupꝛa circa ſextũ ꝛ nonuꝫ pꝛeceptuꝫ. Eſt etiã ſacrilegiũ qḋ graui⁹ eſt. Et qꝛ ad iſta deuenitur per ↄuerſationẽ ꝛ familiaritatẽ:ideo inquirendũ eſt ſi hẽt domeſticitatem cũ aliquo ſi monialis:vł cũ aliqua ſi religioſus:ꝛ ſi hoc reperiť eſſe ex caſuꝫ neceſſitatis ꝓhibendus eſt:alias nõ abſoluẽdus:qꝛ quaſi ĩpoſſibile eſt ꝙ talis nõ incidat in ruinaꝫ:di.xxxij.c.hoſpitiolum:ꝛ di.lxxxi. per totũ. Scãdala ẽt multa ꝛ oblocutioneſ ſequuntur in populis ꝛ hmõi:ꝛ ideo ꝓhibendus eſt ꝛ conſanguineoꝛum etiam rarus ſit acceſſus.

De voto obedientie.

Si fecit ↄtra votũ obedientie qḋ eſt ſemper moꝛtale. Et nõ ꝙ non ſemꝑ qñ quis agit aliqd ↄtra regulã ſuã:vel tranſgreditur regulaꝫ.vel ↄſtitutiões:ſꝫ qñ facit ↄtra obedientiã:ſꝫ qñ facit cõtra ꝑcepta ↄtenta in regula ꝛ cõſtitutionib⁹ ſuoꝝ ſuperioꝝ:vel qñ aliqd tranſgre

ditur ex ꝯtemptu quantūcū-
q3 illd ſit minimū.¶Quādo
vero ꝑlatus vł ꝑlata iniūgit
aliqd fieri.ꝑcipiēdo vel man
dādo in virtute ſancte obediē
tie vel ſpūs ſancti vt facias
hoc vel ſub pena excōicatio-
nis ⁊ hmōi:illd dr̄ ꝑceptum
cui⁹ trāſgreſſio ē mortale pec
catū. Idē cēt qñ ꝑlat⁹ aliqd
mādaret ſubdito quocūq3 lo
querer̄ declarās ſibi ꝙ intē-
dit obligare illu3 ſub peccato
mortali ad faciēdū illud.⁊ in
tellige ſi mādat qd nō ſit illi
citū:⁊ tale gd ꝙ teneatur ſub
ditus ei obedire. Similiter
qñ in regula vel ꝯſtitutioni-
bus eſt aliquid ꝑceptorie mā
datū:vel ſub pena excōicatio
nis:vel ſub pena carceris vł
ſub pena grauioris culpe:vel
per ſimilē locutiōe3 cōiter cē
ſer̄ obligare ad mortale. Ali-
as aūt faciendo ꝯtra cerimo
nialia:vt frāger̄ ſilētiū: tarde
venire ad chorū ⁊ hmōi:ē ve
niale.niſi quis faceret ex con
tēptu:q: tūc mortale.¶Con-
ſuetudo aūt q̄uis non ſit ipe
cōtemptus:eſt tamen indu-
ctiua contemptus:⁊ ideo ca-
ue ne aſſueſcas alicui tranſ-
greſſioni.

¶De officio diuino.

Si dixit horas canoni
cas ⁊ officiū defuncto
rū qñ debet dici. Nā
religioſus ēt ſi nō habet ordi
nē ſacru3:tener̄ ex ꝑcepto ad
officiū:ꝑcipue ſi eſt ꝓfeſſus:
vnde ōmittēdo aliquā hora3
peccat mortaliter ⁊ omni die
qua ommittit ex negligētia.
Nō autē ex ꝑcepto tener̄ di
cere iſtud:vel illud q̄uis nec
debeat ad placitū ſuū muta-
re offm̄:ſed debet dicere ſm
ordinē ſuū. Si non fuit cum
alijs in eccleſia:⁊ nimis tar-
dauit ad dicēdu3 offm̄. ¶Si
ſomnolēter:vel ibi dormiuit:
redicat vel aliquid loco eius
dicat. Sed ſi pro maiori pte
dormiuit totū reiteret. ¶Si
ibi icōpoſitus fuit:⁊ oculis va
gis.¶Si riſit vel ridere fecit
vel aliquā leuitatē vel locuti
onem fecit non neceſſariam.
¶Si mēte diſtractus:preci-
pue ēt qñ aduertit. ¶Si ma
le legit.vel cātauit:vł inclina
uit ex negligētia:in quolibet
horū eſt peccatū veniale cōi-
ter.¶Si elegit prelatū per ſi
moniā:vel ēt ⁊ ſi nō ſimonia
ce:tñ indignu3 ſcienter.¶Si
nō illū quē iudicauit meliorē

ad officiuz illud:ſed alium rõ
ne amicitie vel alia intẽtiõe:
mundana:mortale eſt. ¶Si
accuſauit calũnioſe prelatum
vel ſociũ de aliquo criminali
vel teſtificatus eſt:vel deſiſtit
ab accuſatione iniuſte:vel ali
qs infamauit prelatũ vel ſub
ditũ dicẽdo criminalia d' eiſ:
ẽtſi eſſent vera intẽtione iſa
mãdi:mortale ẽ. ¶Idez ſi ſe
creta ſui ordiniſ reuelauit ſiñ
cã iuſta ⁊ rationabili: ⁊ quõ
qs teneaꝛ ad reſtitutionez fa
me in ſumma in ſecunda pte
diffuſe ti.ij.c.ij.§.iij. Itẽ ibi ſu
perius in.x.pcepto: ⁊ h infra
in tractatu de reſtitutione.
¶Itez ſi in viſitatione plato
rũ nõ reuelauit dicenda :que
ſunt ꝯ honeſtatẽ religiõis:de
platis ⁊ ſocijs:⁊ pcipue quã
do cõiter ſic ƀuaꝛ:⁊ ſit prece-
ptũ a viſitatore:vt dicãt que
idigẽt correctione:tũc .n.om
mittere aduertẽter q dicẽda
ſunt:ẽ mortale pctm̃. Dẽt tñ
intelligi pceptũ ƀuato ordine
ſine correctõis:vñ oio oculta
d' qb⁹ pt pſumi emẽdatio:di
ci nõ debẽt. Vbi ãt nõ ſpera
tur emẽdatio:⁊ pſumiꝛ recidi
uatio:vꝉ aliqd magnũ ſcãda
lũ:dici debꝫ,nõ tñ accuſando

ſi ſufficienter probare nõ põt:
qꝛ tunc grauiter peccaret:ſed
ſimpliciter denũciãdo plato
vt patri:ſi ſperaꝛ q inde pui
debiꝛ:¶Si fec. vꝉ cooperat⁹ ẽ
ad aliquã ꝯſpirationez ꝯ pla
tos:vꝉ iuenit:aut ſectat⁹ eſt p
tialitates ⁊ ſectas i monaſte-
rio:aut ꝯuẽtu aut diuiſioneſ:
qꝛ mortale ẽ:⁊ cria mũdano
rũ vꝉ demonioꝝ potiuſq reli
gioſoꝝ. ¶Interrogãdi ẽt ſũt
de.xij.abuſionib⁹ clauſtri ſm
Ray.q ſm Vgonẽ ſunt iſte.
Prelatus negligẽs:Diſcipu
lus inobediẽs:Iuuenis ocio
ſus:Sener obſtinatus:Mo
nachus curialis:Monachus
cauſidic⁹:Habitus pcioſus:
Cib⁹ exqſitus:Rumor i clau
ſtro:Is i caplo:Diſſolutio i
choro:Irreuerẽtia circa alta
re. In his qñq ẽ mortale qñ
qꝫ vẽiale:ſm qlitatẽ facti ⁊ i
tẽtiõez. Magna ẽt eſt abuſio
religioſoꝝ iurare i cõi locutio
ne:ẽt ſi dicãt veritatẽ:⁊ etiaꝫ
maledicere ⁊ blaſphemare:ẽt
ſi ex leuitate. ¶Interrogãdũ
ẽt ẽ pcipue de cerimonijs pn
cipalib⁹:⁊ de eſu carniũ ex in
firmitatẽ. De lineis nõ vten
dis ad carnẽ:delectis nõ plu
meis de ieiunijs regule vꝉ cõ

ſtitutionuz:de obſeruantia ſilentij in certis horis ⁊ locis. Ad que oia obligant oēs monachi:⁊ etiā plures religioſi ⁊ monachi ſcti Bñdicti: ex̄ de ſtatu mo.c.cū ad monaſteriū: ⁊ plures religioſi alioꝝ ordinum ex ꝯſtitutionib⁹ ſuis. Et licet in his p̄lat⁹ poſſit diſpenſare:non tñ pōt diſſipare. qḋ eſt ſ͡m Ber.qñ fit abſqꝫ cauſa rōnabili ⁊ vrgēte:alias pctm̄ eſt diſpēſanti ⁊ diſpēſato: pl⁹ ⁊ minus ſ͡m tranſgreſſionez. ¶ Si in obediēdo.male ſe habuit: videlꝫ qꝛ obediuit in malo:puta dicēdo mendaciū:vel ex negligētia dimiſit cōe mādatuz.vel tardus fuit ad obediendū vel nō affectuoſe ſed querulоſe:vel diſſolute ⁊ non cum maturitate. ¶ Si irreuerens circa maiores:egre ſuſtinendo reprehēſiones:⁊ cū indignatiōe:cōmūiter veniale. ¶ De exercitio.

Si vacauit ocio qḋ ē ſentina oium maloꝝ ⁊ quātū. ¶ Si inutiliter expendit tp̄us:faciendo ea que ſunt nulli⁹ valoris. ¶ Si fecit exercitia mundanorū :vt faciendo burſas:veſtes opere polimito:recamationes vl' linea reticulata ⁊ hmōi:vel cōfectiones nimis p̄cioſas:vel alia guloſa qꝛ magnū pctm̄:⁊ abuſio eſt ac occaſio multorū maloꝝ:⁊ ideo ꝓhibendū eſt. Hoc malum etiaꝫ reperit in monialib⁹ modernis. De ꝯuerſando cū aliis. Si cōuerſando fuit nimis leuis:vel alios inducēs ad leuitatē:vel riſum:verbis:geſtib⁹:vel ſolacijs.que licet aliqñ ſine pctō fieri poſſint ad recreationez: vel ſubleuādū ſe vel alios ab accidia:raro tñ dcet hmōi religioſos. Si aliqñ irriſit vl' geſtiuit:qḋ ſimijs congruit ⁊ hiſtriōib⁹.nō religioſis. Si murmurauit circa victū ⁊ veſtitum. Si impatiēter tulit graues mores alioꝝ. Si ſe grauē alijs reddidit. Si ſingularitatē queſiuit in cibo:veſtitu dormitu:⁊ alijs vñ freqñter orit in ipſis ſuperbia ⁊ in alijs murmuratio ⁊ indignatio. Si fratrē delinquentē nō fraterne admonuit:vel defectus alioꝝ:p̄lato nō ſignificauit.vt adhiberet remediuz ſeruato tñ ordie fraterne correctionis:in his cōiter eſt veniale. Si murmurauit cōtra ſibi cōmittente tāqꝫ indiſ

cretum. ¶ Si impatienter ſe habuit. dure loquẽdo cũ quibus ſe non hẽt intromittere. ¶ Si nõ diligenter tractauit res mõaſterij. ¶ Si nimis tenax fuit in dãdo: vel ſi nimis prodigus vl' acceptor pſonaꝝ ſine cã rõnabili: dans magiſ vni ꝙ̃ alteri de reb⁹ cõibus. ¶ Si dedit quib⁹ nõ potuit: videlꝫ qꝛ ñ hẽbat lniaꝫ. ¶ Si permiſit res perir̃ ex negligẽtia. vel nimis ſollicit⁹ fuit. pp hoc parũ vocãdo ſibi ꝓpter implicationẽ reꝝ tpaliuꝫ: qd̃ vitiuꝫ hodie multum regnat. ¶ Si nõ fuit ſollicit⁹ ad adiſcendũ ea ad que tenet̃ ſm regulam ⁊ ꝯſtitutiones peccat. Ex ignorãtia vero etiã tranſgrediẽs nõ excuſatur a pctõ. ¶ Si eſt ſacerdos dꝫ querere ſcire: que ptinẽt ad debite celebrãdũ. ¶ Si ꝯfeſſor que pertinẽt ad illd̃ officiũ. ¶ Si in his eſt negligẽs: pcipue cũ põt. grauiter peccat. Debꝫ ẽt frequẽtare ⁊ legere ſcripturã: vel doctores exponentes: vel alios libros deuotos ⁊ vtiles vñ inſtruat̃ ⁊ cõfortet̃ ad bonũ. ¶ Si legit curioſa ⁊ inutilia: ꝓpter qd̃ retrahit̃ a magis neceſſarijs. vel doctores gentilium: vel fictiones poeticas ⁊ hmõi qꝛ peccatũ eſt curioſitatis. ¶ De pertinentib⁹ vero ad religionẽ hẽs diffuſe in tertia pte ſum. ti. xvi. c. vi.

¶ De oratione ⁊ cõfeſſione.

Si nõ orauit vltra officiũ diuinũ priuatim pro ſe pro alijs ꝯſanguineis: bñfactorib⁹ viuis ⁊ defunctis: pcipue recõmẽdatis vt dꝫ ſollicite. ¶ Si nõ frequentauit ꝯfeſſionẽ ⁊ cõionẽ ſcd̃m regulaꝫ ſuã ⁊ morem. Monachis vero nigris: preceptũ eſt ꝙ cõmunicẽt ſemel in menſe. in cle. ne in agro de ſtatu mona. ¶ Si nõ vacauit meditationi: que pmarime inducit deuotionẽ. ¶ Si fuit tepidus in dilectione dei ⁊ ꝓximi nõ ardẽter affectans honorẽ dei: ⁊ ſalutẽ animaꝝ vt decet. ¶ Si ingrat⁹ ad recogitandũ ⁊ cognoſcendũ ſua bñficia ⁊ recõpenſandũ: deuote ipſi deo ſuiẽdo. ¶ Si nõ preparauit ſe ad diuina vt d̃buit. Hec ſunt pctã in quib⁹ quotidie offenditur deus: ⁊ impeditur profectus religionis.

¶ De amore parentum.

Si nimis carnaliter dilerit ꝯſanguineos: ni-

mis affectans eorum proſpe ritatē: vel gaudēs de ea: aut ꝯtriſtatur nimis de aduerſi tate. Si nimis eos viſitat vel querit vel gaudet viſitari. Si cū eis loquit̄ de ſecularibus que nō expediūt: vel ēt cum alijs de guerris ꝛ hmōi frequēter interrogat ꝛ audit. Si pro eis ꝓcurat beneficia eccleſiaſtica vel tēporalia nō aptis bñficijs in qb⁹ poſſet eē mortale. De alijs vero vitijs cōibus. ſ. ira: ſupbia: inuidia ꝛ hmōi vide ſupra in prima ꝛ in ſecūda pte īterrogatorij. De his vero que ptinēt ad regulā ſuā: ipſemet videat p ſe ꝛ dicat. Si penaſ aut penitētias taxatas vel iniūctas a regula: vel cōſtitutionib⁹: vel a plato nō fecit: peccauit ſi ex negligentia. Si nullo mō eſſet paratus facer̄. ēt plato precipiēte: eſt mortale. ¶ Si nō intēdit ꝓficere i vita: ſed que fuat. inuitus fac̄ ꝛ male ꝯtētus eſt eſſe in religione: hypocrita eſt ꝛ in ſtatu dānatiōis. Tho. ſa ſe. q. lxxxiiij. ar. v. Qui vocantur ad dirigēdas moniales in electionib⁹ niſi abſtineāt ab his p que poſſet oriri diſcordia inter eas: ſunt excōicati. Religioſi ꝛ clerici inducētes ad vouēdū: iurādū: vel ꝑmittendū de eligendo apud eos ſepulturā: vel vt cā vlterius nō mutēt iā electā: ſunt excōicati. excōicatione papali in cle. c. cupiētes de penis. Religioſi qui abſqꝫ ſpāli lnīa proprij ſacerdotis ſolemnizarēt matrimoniū: aut miniſtrarēt ſacramētū eucariſtie: vel extreme vnctiōis: excōicati ſūt excōicatione papali in cle. prima de ꝑui. religioſi. Religioſi qui excōicatos a canone abſoluūt in caſib⁹ nō conceſſis: aut qui abſoluūt a ſententijs per ſtatuta ſynodalia vel ꝓuincialia promulgatis: aut abſoluūt a pena ꝛ a culpa: ſunt excōicati excōicatiōe papali p. d. cle. primā de priui. religioſi ¶ Inqſitores hereticoꝝ qui odio: gratia vl̄ lucro: ꝯtra iuſtitiam ꝛ cōſciam ōmiſerint cōtra quēpiā ꝓcedere: vel ipſaꝫ hereſim alijs iponere. aut imponerēt quod officiū eoꝝ impediret: ſunt excōicati excōicatione papali i cle. c. multoꝝ de heret. Religioſi mēdicātes ꝓfeſſi. trāſeuntes ad aliquaꝫ religionem

monachales excepto ordine cartuſien͡.ꝛ ſimiliter recipientes ſunt excōicati excōicatione papali per conſtitutionez Martini quinti factā Cōſtā tie. ¶ Clerici ſciēter ꝛ ſponte cōicātes cū excōicatis excōicatione a papa in diuinis ſūt excōicati excōicatione papali ſecūdū Hoſti. Iſta excōicatio habet dubiū. Participātes i crimine pp qd̄ aliqs eſt excōicatus aliqua p̄dictarum ꝛ aliarū excōicationuz: ſunt excōicati per papaz.c.ſi cōcubine de ſen.excō. Abſoluētes aliquē ab aliqua predictaꝝ excōicationū citra ſedē ap̄licā p̄terq̄ȝ in mortiſ articulo:q taliter abſoluti ſi nō ſe rep̄ſentāt ei a quo pn̄t abſolui q̄ȝ citiꝰ poſſunt:vel mittāt pro abſolutiōe . reincidūt in eandē.ſ.excōicatiōez papalez.c.eos de ſen.excom.in.vj.

Sepeliētes corpora in cimiterijs tēpore iterdicti ī caſibus nō cōceſſis a iure: ſunt excōicati per excōicationem papalem in cle.c.eos.de ſepul.

Sepeliētes excōicatos publice:aut nominatim interdictos:vl̄ vſurarios manifeſtoſ ſcienter in cimiterijs:ſunt excommunicati:dicta cle.cos.

Clerici locātes domoſ manifeſtis vſurarijs ad ſenꝰ exercēdum ſeu alio titulo cōcedētes:ſunt excōicati.c. Vſuraꝝ de vſuris li.vj. Nō electus a duabus partibꝰ cardinalium ꝛ ſe gerēſ pro papa eſt excōmunicatus.c.licet de elec.

Monachi ꝛ canonici regulareſ:archidiaconi:decani: prepoſiti:plebani:cantores:ꝛ alij clerici perſonatū habentes aut qui vis p̄ſbyteri qui audiūt leges vel phyſicā ſunt excōicati.c.nō magnoper̄. ne cle.vel monachi ſe rebꝰ ſecu. immiſceāt li.vj.c.j. Religioſi dimittētes vbicunqȝ habitum ſue religionis ꝛ accedentes ad queuis ſtudia litteraꝝ ſine licētia p̄lati aut cōuētus ſui:ſunt excōicati. c.vt periculoſa.ne cle.vel monachi li.vj.

Religioſi q decimas debitas eccleſijs ſibi appropriant vel vſurpāt:ſiue qui nō p̄mittūt ſolui eccleſijs decimas d̄ animalibꝰ familiarium ꝛ paſtoꝝ ſuorum tales ſi non habent adminiſtrationem ꝛ beneficia ſunt excommunicati: ſi habent ſunt ſuſpēſi:niſi requiſiti deſtiterint infra men

ſem:in cle.c.religioſi.de deci. ¶ Monachi ⁊ canonici regu lares nō hn̄tes adminiſtrati onē ⁊ ſe ꝯferentes ad curias pncipū: vt damnū monaſte rijs inferāt:aut prelatis: ſine licētia ſuoꝝ ꝑlatoꝝ: ſiue qui tenēt arma ifra ſepta mona ſterij:ſunt excōicati. in cle.ne in agro de ſtatu monachoꝝ. ¶ Religioſi necnō moniales profeſſi ꝯhētes matrimoniū ⁊ alij clerici ꝯſtituti in ſacris: de facto ſūt excōicati:cle. eos de ꝯſan.⁊ affi. ¶ Inqſitores hereticoꝝ qui ꝑtextu officij i quiſitionis qbuſuis modis il licite pecuniā extorquent:vel ſciēter bona eccleſiaꝝ ob de licta clericoꝝ fiſco eccleſie ap plicant.ſunt excōicati:nec ab ſolui pn̄t niſi plene ſatiſfece rint illis a quibus extorſerūt: cle.nolētes cū ḋ hereti. ¶ Re ligioſi nō ſuantes interdictū quod ſuat matris ſiue cathe dralis eccleſia:cle.ex frequēti bus de ſen.excōicatio. ¶ Re ligioſi qui ꝯfitentib⁹ ſibi non faciunt ꝯſciaꝫ ſcienter de de cimis ſoluēdis:tales ab offi cio ꝑdicationis ſunt ſuſpenſi donec ꝯfeſſis eiſdē ſi cōmo de pn̄t.faciāt eis ꝯſcientiā: ⁊ ſi interim ꝑdicant ſunt excōi cati. ¶ Similr ⁊ religioſi qui dicūt aliqua verba vt retra hāt audiētes a ſolutione deci maruꝫ ſunt excōicati:in cle.c. cupiētes de penis. ¶ Religio ſi mendicātes qui domos ad habitanduꝫ vel loca de nouo recipiūt aut mutant vel alie nāt de nouo recepta abſqꝫ li centia pape:ſunt excōicati.de penis.c.cupiētes i cle. ¶ Fra tres minores qui tpe interdi cti recipiūt ad diuina fratres vel ſorores de tertio ordine ſcti.Frāciſci:ſunt excōicati.c. cum ex eo.de ſen. excō.in cle.

¶ De prelatis in cōi.c.xiiij.

A Prelatis in cōi inq rendūꝫ eſt. Primo ſi legitime aſſecutus eſt dignitatē ſeu ꝑlationē: an vi delicet aliq̄ irregularitate vel ſn̄ia fuit irretit⁹ cū fuit aſſum ptus ad prelaturā in qua nō fuit diſpēſatus vel abſolutus videlꝫ ſi fuit bigamus:ſi ope rat⁹ eſt in cauſa ſanguinis: ſi illegitimus:ſi excōicatus: vel ſuſpenſus.vel notori⁹ cōcubi nari⁹ in quolibet hoꝝ hoc ſci ens:tenet ꝑlaturā furtiue:vn̄ eſt ꝯtinue in mortali. No ta qḋ illegitim⁹ ad dignitatē

vel beneficiū curatū:vel prio
ratū in religione:qui creatur
per electionē:ſine diſpēſatio-
ne pape ꝓmoueri nō pōt ex
ꝓuilegio tñ magiſter ordinis
cū his pōt diſpēſare ad prela
turas in ordine p̄dicatoꝝ:de
hoc habes in.iij. pte ſumme
ti.xxix.c.iiij. Si rite ꝛ abſqꝫ
vitio ſimonie fuit elect⁹:cōfir
matus:ꝛ ordinat⁹. Si inter
poſuit preces pro ſe:vel ꝓcu
rauit ꝙ ali⁹porrigeret p̄ceſ:ſi
mōia eſt:ꝛ ſi fuit ſimonia pa
ctionalis indiget diſpēſatiōe
pape:ꝛ anteq̄ꝫ ſit diſpēſatus
tenet furtiue dignitatem.De
hoc in ſcda parte ſum.ti.j.c.
v.§.iiij. De ſimōia ꝛ de oi
b⁹ que habes.ſ.i.c.de bñfici
atis.ꝛ in.ca.de clericis in cōi
potes interrogare ꝓut expe-
dit. Et ſi ē prelat⁹ religioſoꝝ
interrogādus eſt de his que
ſunt in.c.precedēti ꝛ de aliis
que ſequūtur. Si aliqđ ma
nifeſtum pctm̄ in ſubditis diſ
ſimulauit ꝛ ñ correxit: aut ſi
nō manifeſta que tñ ad eius
notitiā aliqualiter ꝓuenerūt
vlterius nō q̄ſiuit:ſi mere ex
negligentia dimitteret: puto
mortale:quo ad crimiali. Si
aūt ex aliqua rōne.vt ad ma
ius ſcandalūꝫ vitandū ſecus.
Si in.caꝰ.equus iudex nō
fuit. Si de reb⁹ monaſterij
dilapidator fuit. Si ſupiori
bus ſuis non obediuit. Si
cauſas ſibi a ſuperiorib⁹com
miſſas nō ſcdm ꝯſilium peri
toꝝ:ſed ſcdm acceptionē per
ſonaꝝ determinauit. In om
nib⁹his eſt pctm̄ mortale:vel
veniale ſm quātitatem exceſ
ſus ꝛ maliciā ꝛ negligentiaꝫ.
Si indignos ꝛ nō ydone-
os in officijs poſuit:ꝛ maxie
ad curā animaruꝫ:ꝛ male vi
det talis poſſe excuſari a mor
tali:ſi eos quos ſcit malos.ꝛ
in mortali perſeuerare ponit
ad curam animaꝝ cū poteſt
repellere:nec credo ꝙ excuſet
paucitas.ſ.qꝛ nō inueniūtur
alij:ꝛ etiā ſi iſte alias ſit idu-
ſtrioſus multum ꝛ bene offi-
ciet eccleſiaꝫ in exterioribus.
Idem cū ſuſtinet tales ſi il
los poteſt iuridice remouere
Si poſuit ad audiētiā con
feſſionuꝫ notabiliter ignoran
tes ꝛ ineptos:vł criminoſos
mortaliter peccauit per regu
lam.Qui cauſaꝫ damni dat.
Idem ſi tales tollerat cum
poſſit remouē:niſi forte a ſu-
periori ſint ad hoc poſiti.Sꝫ

quam curã de ipſis habebit cum ad ſui dãnationem exerceant tales officium audiẽdi ꝯfeſſiões. Quomodo aũt dicatur ineptus: vł notabiliter ignorãs: hẽs hic ſupra. videlꝫ in ſcda pte de ſciẽtia ꝯfeſſoris. ¶ Si fuit nimiſ põpoſus ⁊ curioſus i edificijs eccleſie vel monaſterij: in ornamẽtis ⁊ hmõi qd eſt contra ſniam Jeronymi: ⁊ Ambroſij. xij. q. ij. c. aurꝝ ⁊. c. glia epi: ⁊ etiaꝫ Bernar. Et tñ a moderniſ fiunt hodie multe ſupfluitates ⁊ curioſitates: ⁊ pallatia contra exẽpla oiuꝫ ſanctoꝝ: ⁊ in his amittiť multũ tempus ⁊ deuotio: ita vt cõpletis edificijs exhauſtus videať omnis ſpũs: ⁊ pauperes interea moriunť fame. quos de ſupfluis eoꝝ tenẽtur ſuſtentare. xij. q. j. c. epus eccleſiaſticarũ. ¶ Si nimis fuit ſollicitus circa tẽporalia: ex hoc minus debito vacãs ſpũalibꝰ in ſe ⁊ in ſubditis vt lectioni: orationi: admonitioni: vtꝗꝫ peccatuꝫ eſt plus ⁊ minus ſcdm quãtitatem exceſſus. Principalis. n. eius cura debet eſſe de ſpũalibus. ¶ Si per curias nimiſ diſcurrit litigando cũ ſcãdalo hominũ: cuꝫ poſſet per alium moduꝫ magis pacificum ſua repetere. ⁊ ſi nõ tñ. ¶ Si iura ⁊ ꝑuilegia ſue eccłie nõ ſeruauit ⁊ defendit vt debuit. ¶ Si i diſpẽſando: idiſcrete ſe habuit: vel q͛ nimis de facili ⁊ ſine cã rõnabili in ieiunijs diſpẽſauit. In eſu carnium ꝫ in retinẽdis rebꝰ ad vſum in penitẽtijs taxatis ſcdm regulã vel ꝯſtitutiões ⁊ hmõi: q͛ peccauit inducẽdo relaxationẽ ⁊ rigorẽ religiõis enervando. Vñ beatus Benedictus in regula dič q̄ de omni diſpẽſatõe hẽt reddere rõnẽ. ¶ Si fuit nimiſ durꝰ i diſpenſando cuꝫ debuit ꝓcipue cum debilibꝰ ⁊ infirmis ⁊ huiuſmodi non prouidens eis. ¶ Si fuit exẽplaris in icessu moderato: habitu nõ ꝓcioſo: in modeſtia geſtꝰ. In locutione rara: graui ⁊ fructuoſa: cauens diſcordias paceꝫ nutriens: oẽs patiẽter vidẽs ⁊ tollerans: ſingularitates vitans cõmunia ſequẽs cum põt: nemini blãdus: affabilis cũctis ſuſurrationes: detractiões: irriſiones: cõfabulationes: maledictiones: cõtentiones in ſe ⁊ in ſuis eliminans: circũſpe

ctus in omnibus:nō delectatus de preſidentia:ſ; timens de negligētia:cuz de ſingulis hēat reddere rōnē ſibi cōmiſſis. Ita curam alioꝝ habeant ꝙ ſui non obliuiſcant: vt docet Gre.i paſtorali. ¶ Si in corrigēdo fuit nimiſ remiſſusvel nimis regiduſ:vtrūq; cauēdū eſt vt docet Gre.in moralib9 ꝛ hr̄.xlv.d.c.diſcipli na.Nā facilitas venie icētiū prebȝ delinquēdi.Ambro.xx. iij.q.iiij.c.eſt iniuſta ꝛ aſpitaſ nimie icrepationis:nec correctiōeȝ recipit nec ſalutē.Leo. di.xlv.c.cū btūs ꝛ.c.licet plerūq;.ca.di. ¶ Precipue vero circa ſeniores dȝ plat9 in corrigēdo ſe hr̄.humani9: vt dr̄ in illo.c.niſi eēnt habituati in malo:qꝛ tūc durius ħȝ Gre. vt di.c.diſciplina.ꝛc.licet plerunq; ꝛ.c.cū btūs.ꝛ.c.penitudinis tpa.xxvi.q.vij.ꝛ.c.tanta lxxxvi.di. ¶ Si nō idurit quātum potuitverbo ꝛ exēplo ad obſeruādū oia cerimonialia ordinis ſui. ¶ Si malaſ ꝯſuetudies ſeu corruptelaſ: regnare permiſit.ſ.cōtra regulaȝ ꝛ decētiā religionis:etiaȝ quaſ inuenit iā inductas nō abſtulit quātū potuit. vt vitiuȝ proprietatis:diſcurſum fratrum ad placitum:familiaritatē cū mulierib9 vel viris ſi eſt monacha:collationē reꝝ amicis ꝛ ꝯſanguineis ſine licentia ꝛ rationabili cauſa:eſum carnium vbi nō debēt comedi qđ eſt vniuerſale omni mōacho de ꝯſecra.di.v.c. monacho.ꝛ precipue que ſunt ꝯtra eſſentialia vota religiōiſ nullo modo debet permittere:nec etiā ad receptionē ſimoniacā monialium ſicut hodie fit quaſi vbiq;.Qđ ſi nō pōt talia remouere:nec eſt ſpes in futuꝝ dimittat curam exēplo ſancti Bñdicti.vij.q.i.c. aduerſitas circa.ſi.m.c.ſi.ea.q.al's ne gētem ſuā amittat: ꝛ tandē cuȝ eis dānationē icurrat:qcūq; ſit ille abbas.vl' abbatiſſa.prior vel prioriſſa:vel alias quocunq; noie cēſeatur. Nec ſufficit ꝙ prelatus corrigat vitia que iaȝ noſce ꝯtigerit: ſed debet diligēter agnoſcere vultū pecoriſ ſui ꝯſiderādo viaſ ei9. ¶ Caueat aūt ne crimia ſibi delata in foro ꝯſcie vel in ſecreto ꝓdat vl' iudicet de illis in foro ꝯtētioſo:ſeu i cap̄. vbi n.tm̄ manifeſta ſunt puniēda nec foro miſcēda ſūt iudiciali

Si habet ſub cura monaſteriuz monialiū: de qua materia dicet in.c.ſ. Si idiſcrete fecit pcepta in quib9 multū dz cauere niſi ſit res ardua. Et ſi cogeret per pceptū vel ſniaz ad aliquid faciēduz vel dicēdū in quo nō eſſet ei ſubditus: vel nō dberet ei obedire: vt reuelādo pctm̄ occultū omnino cēt ei mortale. In inquiſitione vero criminū: receptione accuſationis: vel denūciationis: vel platione ſententie excōicationis: z hmōi nō ſit pceps. Nō pcedat p ſuſpitionē: ſz per pbationes z modos iuridicos: aliaſ icurreret graue pctm̄: z aliqñ ſententiā excōicationis: de his in iij.pte ſum.ti.ix.quaſi per totuz. Si prelatus recipit aliquē in ordine mendicātiū ad profeſſionē ante annū cōpletum pbationis ſeu nouiciat9 eſt ſuſpenſus a receptione aliorū ad pfeſſionē: z debitor pene grauioris culpe: vñ mortaliter peccat. Extra de regularibus.c.nō ſolum.li.vi.

De epiſcopis z prelatis ſuperioribus.c.xv.

Circa epos z alioſ ſuperiores prelatos ſic pñt formari interrogationes niſi ſit talis litterature z ſciētie q per ſe ſciat explicare q debet: ad qđ tñ tenet cuz habeat alios ſup his informare z dirigere. Nā ſi bonus cōiter ab hominib9 reputat z ſufficiens: nō eſſet neceſſariū niſi euz audire. Et ſi de aliquo negocio nō intelligit eum cōfeſſor vel dubitat: pōt de illo loqui pro ſua ſerenitate. Et ſi tale quid eſſet in quo variant opiniones vel nō pt dari certa ſnia: reliquendū eſt ſue cōſciētie. Idē dicendū circa alios clericos: religioſos: platos: z laicos peritoſ z timoratos: qui ſciūt dicere ſufficienter facta ſua. Si vero non eſt talis: ſz idiget adiutorio interrogantis: inquātū clericuſ eſt inquiri ab eo pōt prout expedire vr de his que hēs. ſupra circa clericos i cōi: vt de offō diuino: de celebratiōe: z adminiſtratiōe ſacroz z mō: z hmōi. Si aſſumpt9 eſt ad epatū ex religione: iterrogandum eſt de his que hēs in.c. circa religioſos quo ad multa. Naz adhuc tenet ſeruare ordinē ſuū: niſi in his que nō patiunt officiū paſtorale: vt ſi

lentiū: ſollitudo ⁊ vigilie ⁊ hu iuſmodi. Hec vide in .iij. pte ſum. ti. xxi. c. ij. Ite Thomas ſcda ſcde. q. clxxxv. ar. viij. In quātū vero bñficiatus ſeu cu ratus eſt ⁊ p̄latus: interrogā duꝫ eſt de his que hēs. ſupra in. c. circa bñficiatos. Et ſi re cepit dignitatē ſeu ep̄atū bñſ aliquā irregularitatē vel per ſimoniā vel per intruſioneꝫ dic vt in. c. p̄cedēti in p̄n. De inde interroga de his que ſe quunt̄: que ſunt ſpālia cure ⁊ officij paſtoralis. ℂ Si ꝯtulit ordines ſacros idebite: qd ē vnū in quo multū offendūt. ℂ Si ꝯtulit per ſimoniaꝫ ſꝫ occulte: mortalr̄ peccauit: non tñ eſt ſuſpēſus ex hoc quo ad alios: ſꝫ per ſimoniā notoriā: eſt ſuſpenſus ēt quo ad alios Sed in vtroqꝫ caſu ordinatꝰ ab eo: eſt ſuſpenſus ⁊ idiget diſpēſatione. ℂ Si ꝯtulit ſciē ter nō habentibꝰ legitimā eta tem: mortale eſt: nec pōt ipſe diſpēſare de etate. ℂ Si ꝯtu lit ordines per ſaltum ſciēter: vel duos ſacros ſimul: vel q̄t tuor minores cū ſubdiacona tu: peccat mortaliter. ℂ Si cō tulit ordines ſacroſ ex̄ tēpora ordinationuꝫ: mortale eſt: niſi ex diſpenſatione pape: ⁊ ordi natus eſt ſuſpēſus. Minoreſ autē ordines ꝯferre pōt die bus feſtiuis. ℂ Si in ordina tione ōmiſit aliquid faciēduꝫ ⁊ ſi ōmiſit aliquid de ſubſtā tialibus in quibꝰ imprimit̄ ca racter opꝫ totū iterare in alia ordinatione quattuor tēporū Si vero eſt qd nō eſt ſubſtā tiale: ſꝫ de ſimplici ſolēnitate nō d̄bet iterari: ſꝫ ſuppleri tā tum ōmiſſum in ordinatione alia: nec priꝰ ante ſuppletionē iſte ordinatꝰ: dꝫ exercere offi ciuꝫ. Peccat ep̄s in hmōi ſi ex certa ſcia vel craſſa ignorā tia hoc facit. Idem videt̄ ſi ex nōbili negligētia. ℂ Si ordi nauit aliquē ſine licētia ſui ſu perioris ſciēter: mortale eſt: ⁊ eſt ſuſpēſus per annū ab or dinū collatione. ℂ Si nō fec̄ fieri examinationē de ordinā dis. de ſcia: etate ⁊ moribꝰ ⁊ hmōi ſm iura: peccat morta liter. Idē ſi fec̄ fieri examina tionē p ineptos ad hmōi or dinādos. Idē ſi fieri fecit per tales: quos eſtimabat pp ma laꝫ eoꝝ ꝯſciaꝫ ꝙ admitterēt indignos: ſi ad eū ſpectat, p̄ui dere de talibꝰ vel remediare. ℂ Si ſciēter admittit idignū

queȝ iuſte repellere poteſt: vt ɔcubinarium:illiteratū ⁊ huiuſmodi. ¶ Si nō contulit ſacramentū cōfirmationis qñ debuit. Soli.n.epi pñt illud conferre. Et omni anno ſemel deberēt ɔferre:⁊ ꝑ illud tempus ſolitum:oi tpe anni ⁊ hora.morituris pñt ɔcedere:ne ſine hoc moriant̄ quis ſine hoc ſaluētur. Cōmittendo ergo magnā negligentiā: vt per multoſ ānos credo eē mōtale. ¶ Si nō dedit ſacramentū ſcḋm debitā formaȝ materiā ⁊ locuȝ:mortale eſt. ¶ Quod autē ſit ieiuni⁹:non eſt neceſſe ⁊ ſi decēs ⁊ de iure. ¶ Si bis alicui dedit ſciēter:peccauit mortaliter. Vñ in hoc dȝ eē cautus ne iteret: ⁊ etiā dȝ aduertere ꝙ aliquiſ chriſmatus teneat chriſmandum:nō ɔſanguineuſ ſȝ ali⁹. ¶ Si in cena dñi nō ɔſecrauit chriſma ⁊ oleuȝ ſanctū vt debuit:q2 inouāda ſūt talia. ⁊ ſi nō ſeruauit debitā materiā ⁊ formā ⁊ ritū eccl'ie:mortale eſt ⁊ hmōi. ¶ Si ɔſecrationes eccleſiaꝝ.vel altariū:⁊ calicū ⁊ patenaꝝ ⁊ benedictiones veſtium ſacraꝝ:nō fecit vt debuit ſcḋm formā ⁊ ritū eccleſie:vel ſi quid horū fecit per ſimoniā:mortale ē. Ideȝ de bñdictionib⁹ abbatū ⁊ abbatiſſaꝝ. Idē de reconciliatione eccleſie violate. ¶ Monialē quā nouit eē corruptuȝ nō de facili debȝ ɔſecrare in virginem:nec tñ manifeſtare crimen ſi eſt occultū:ſȝ mutare nomē virginis in caſtā vt nō ꝑpēdatur. ¶ Si ɔtulit beneficia per ſimoniaȝ:mortale eſt:⁊ ſi per notoriā eſt ſuſpenſus:ēt quo ad alios. Secus ſi per occultā q2 nō eſt ſuſpēſus. ¶ Si ɔtulit ſciēter indignis beneficia ſiue ſimplicia ſiue curata:mortale eſt. Ideȝ ſi acceptauit a patroniſ:pñtatum ineptū. Idē ſi ɔfirmauit indignū. ¶ Si contulit plura bñficia in caſu nō ɔceſſo vni vel plura officia aut ꝑbēdas. aut dignitates:vel ſi ɔſanguineis minus aptis ɔtulit rōe cōſanguinitatis poſtponēdo aptiores:mortale ē. ¶ Si admiſit ad bñficia habētia curā aiarū.ſeu ipa contulit nō agentib⁹ annū.xxiiij.mortale eſt. ¶ Si eccleſijs de iure vacantib⁹ nō ꝓuidit de rectore ſicut vacāt curata bñficia data abſq3 diſpēſatōe pape bis

qui non attingunt annū.xxv. vel ſi infra ānuʒ nō faciūt ſe ad ſacerdotuʒ ꝓmoueri: niſi cā ſtudij ſit ōmiſſum.de quo vide in.c.circa bñficiatos ſupra.¶Si enim infra ſex mēſes primo poſt hoc nō ꝓuidit nō pōt poſtea ſe itromittere: alias vſurparet qđ nō pōt:qꝛ mortale ē.⁊ nō tenet talis collatio ⁊ ſic teneretꝰ errorē ſuuʒ manifeſtare.Idē qñ recepto ſecūdo bñficio vacauit pmū vel ſecūda pbēda vacauit prima:de quo hēs ſup̄ ſʒ plene i tertia parte ſum.ti.xv.c.j.§.xv. ¶Si ordiauit aliquē clericum ad ordinē ſacrū ſine titulo vel bñficio:vel ſaltē primonio ſufficiēti: qꝛ vltra peccatuʒ.tenetꝰ ei expēſas facere quouſqʒ de bñficio ſit ei ꝓuiſum:niſi aliqs eps hoc ei cōmiſiſſet determinādo pſonā qꝛ tūc ille cōmittēs tenetꝰ ad id de hmōi de quibꝰ vide in tertia pte ſum.t.xxi.c.ij. ¶Si in viſitatione non diligenter queſiuit de quibꝰ ōbuit ⁊ maxime de vita ⁊ hōeſtate ſacerdotū officiantiū:⁊ qūo ſe habeant in adminiſtratione ſacramētoꝝ.⁊ de forma eoꝝ:ſi bene ꝓnunciant.precipue baptiſmatis quod eſt magis neceſſariū.¶De audiētia confeſſionū qūo ſe habeant: qūo populum admoneant ⁊ in rebꝰ eccleſie pcipue altaris qđ teneat mundas. Si aūt inuenit in hmōi notabiliter excedere ⁊ periculoſe:ſi nō punit ⁊ ꝓuidet ꝙ illi ſe emēdēt:vel de alio ſi iſte eſt icorrigibilis ⁊ oio ineptꝰ: grauiter peccat ⁊ oia mala ⁊ dāna animarū que inde ſequuntꝰ ei imputātur ſi pōt obuiare:⁊ non facit lxxxiij.di.per totuʒ. ¶Si nō viſitauit epatū ſuū vt debuit. ¶Si in viſitatōe nimis ſumptuoſus fuit:⁊ cū nimia familia ⁊ equaturis nimijs vltra preſcriptū numerū:vel ſi ipſe vel familia eiꝰ munera accepit:ſuper quo eſt ſpālis pena de quibꝰ plene in.iij.pte ſum.ti.xxj.c.iiij. ¶Si ſuſtinet i officijs ⁊ bñficijs.notorios ꝯcubinarios:quos dʒ poſt admonitionem:ſi nō dimittant etiam beneficio priuare:grauiter peccat. ¶Si pro alijs malis ⁊ ſceleribꝰ manifeſtis non pūit vt vſuris vacātes: ludis: tabernis:aleis:negocijs ſecularibus:venationibus: ꝓditionibus ⁊ hmōi. In his.n.nō

puniendo:videtur male poſſe excuſari a mortali:niſi ex huiuſmodi punitionib⁹ſequeretur ſciſma vel magnū ſcandaluʒ di.l.c. Ut ↄſtitueretur.¶ Si laicos ſibi ſubditos notorios pctōres quos per ſe nouit:vl' ſibi per parrochianos coruʒ denūciatos:vt adulteros:vſurarios:inimicitias māifeſtas exercētes nō corrigit per cenſuras ꝛ alios modos. grauiter peccat:niſi ōmittat qꝛ nō ſperatur emēdatio:ſʒ deterioratio eius. Sed tñ hoc non videtur ſufficiēter excuſare:ſʒ hoc aliud:ſi timeretur graue ſcandalū in alijs.di.xliiij.c. cōmeſſationes.¶ Si malas conſuetudines quas repit in ſua dioceſi nō nititur auferre quātū pōt: vt vēdere:laborare ꝛ hmōi in diebus feſtiuis:nō cōicari ſemel in āno:ꝛ ↄfiteri ꝛ hmōi: tripudiare in eccleſijs:pmittere violari eccleſiaſticā libertatē:vt ꝙ clerici cōueniantur pro delictis vel pro ōbitis in iudicio ſeculari:vel eccleſiaſticam imunitatē:vt ꝙ extbātur debitores vl' malefactores ꝑ violētiā de locis ſacris:ꝛ huiuſmodi in caſib⁹ nō ↄceſſis. Debet.n.prohibere ꝛ ſi poſt admonitioneʒ nolunt deſiſtere excōicarꝭ:ꝛ pro commiſſis iaʒ punire:alias peccat grauiter ōmittēdo ex timore:vl' negligētia.di.xliij. Siu rector vl' doctor. De hac imunitate ꝛ libertate eccleſiaꝝ:vide diffuſe in.iij.parte ſum. ti.xij.c.iij. ¶ Si fruct⁹ vel reddit⁹ epat⁹ ſui male expēdit.dādo ↄſanguineis ſuis:vel alijs nō idigētib⁹:peccat grauiter:ꝛ ſi diſtincta ſunt ea que deputātur ad menſam eius ab alijs. Et ſi ea que errogare debʒ clericiſ vel ad reparationē eccl'ie.vel pauperib⁹:dat cōſanguineis vel alijs amicis ſine ꝓbabili indigētia:tenetur reſtituere illa qꝛ rapinā facit:ꝛ ſimiliter recipientes ab eo. Si vero non ſunt diſtincta hec bona:cū intelligantur omnia cōmitti fidei ſue:ea que ſupfluūt ad vſum ſui ꝛ familie ſue ↄuenienter. debʒ pauperib⁹ errogare:al's nō dando:pauperib⁹ ſubtrabit.xij.q.ij.c.auꝝ. ꝛ.c.gl'ia epi. Tho.ſcda ſe.q.clxxxv.ar.vij. ¶ Si grauauit ſuos ſubditoſ in idebitis collectis.¶ Si fecit clericos ſuos ſoluere collectas:taliaſ poſitas a dño tēporali:vel gabellas ad ei⁹in-

ſtantiaꝫ. ¶ Si ſponte ipſe dedit abſqꝫ licētia romani pōtificis:q₂ ꝓhibetur. ¶ Si delicta clericoꝝ:vt blaſphemantium deū.vel ſanctos:ſuffocātiū.paruulos ex inaduertētia: ⁊ hmōi puniuit magis pena pecuniaria ex auaritia:⁊ magis ꝓpter lucrū ꝙ̄ pro ſalute eoꝝ ⁊ nō magis ad refrenandū. ¶ Si viſitauit dioceſiꝫ vl̄ viſitari fecit magis ꝓpter lucrum:ꝙ̄ꝫ ꝓpter animaꝝ ſalutē. ¶ Si alienauit bona ep̄atus ſui ſine licētia pape in caſu indebito:in q̊libet horū eſt mortale. ¶ Si iura aliaꝝ eccleſiaruꝫ non ſeruauit. ¶ Si bona vacantium eccleſiaruꝫ ſibi vſurpauit cum debeant ſucceſſori reſeruari. ¶ Si iuſta debita a predeceſſoribus contracta ratione eccleſie nō ſoluit. ¶ Si fructus alicuius bñficij ad tempus accepit:vl̄ partē ab eo cui dedit vult habere:i quolibꝫ hoꝝ ē rapina. ¶ Si nō ſuauit formā iuris circa māifeſtos vſurarios:ſꝫ de certa quātitate ↄtent⁹.nō facta debita reſtitutiōe remittit ſibi:⁊ ad ſacra ⁊ ad ſepulturaꝫ admittit. ¶ Si incerta pauperib⁹ diſpēſanda:in vſuꝫ ſuuꝫ ↄuertit ſine neceſſitate: ¶ Si ſnias excōicationis de facili ꝓpter lucrū profert:vel abſolutiones. ¶ Si permiſit queſtuarios vel alios ꝓnūciare idiſcretas idulgentias ⁊ falſas : q̊libet eſt mortale ⁊ graue. ¶ Si exēptos:vt fr̄es p̄dicatores:Minores:Heremitas ſcti Aug.Carmelitas: Seruitaſ:Ciſtercinēſes:⁊ alios hñtes p̄uilegia exēptioniſ iniuſte moleſtat nō ſeruando eoꝝ priuilegia.vel pro audiētia ↄfeſſionū : nō admittēdo ſibi p̄ſentatos ydōeos:ſꝫ cle. dudū de ſepul.vel ſibi retinē do nimios caſus:vel in ↄſuetos vt quotidie habeāt ire ad ip̄m:vl̄ ad aliū cogēdo ad q̄rtam:quātū ad id in quo ſunt priuilegiati:vl̄ eos ad iudiciū trahēdo:cū i nullo poſſit eos cōuenire niſi pro hereſi:peccat grauiter. ¶ Si mōaſteria monachoꝝ vl̄ monachaꝝ nō exēpta nō honeſte ⁊ diligēter viſitauit:⁊ eos vel eas ad ſeruandū regulā induxit: deponēdo abbates vel abbatiſſas pro relaxatiōe cū expedit:habendo curā de hōeſtate earū ⁊ ꝙ nō habeāt familiaritatē cū cleric(:religioſis.vl̄ laicis

prouidendo de diligēti clauſura ꝛ de ↄfeſſore ſecuro:docto.ꝛ bone ↄſciētie:ꝓhibēdo igreſſuꝫ ſimoniacū: ꝛ ↄuiuia feminaꝝ que ibi fiunt:ꝛ feſta vana in ↄſecratione earum.

De iudicādo i foro ↄtētioſo.

Si nō tenuit vicarium peritū ꝛ bonuꝫ:p̄cipue qn̄ ex ſe nō hūit debitā ſufficiētiā iuris.¶ Si non ſuauit debitū ordinē iudiciariū.¶ Si fuit acceptor pſonarū.¶ Si dedit iniquas ſniaſ dic vt ſupra i.c.circa iudices.¶ Si nō ſuauit debitam formā iuris in.ferēdo ſnias excōicationis:ſuſpēſiōis ꝛ iterdicti:qꝛ vltra pctm̄ mortale:icurrit certā penā de qua i.iij. pte ſum.ti.xxv.c.lxiiij. p̄cipue in cauſis mrimonialibus oꝫ eſſe cautiſſimū:ꝛ pōderoſum circa diuortia.¶ Si dedit licētiā dn̄o tpali vel iudici verberādi:vel ponēdi in patibulo:vl' icarcerādi.vel alias puniēdi clericos ſuos:niſi in caſu i quo cēnt icorrigibiles p eū:qꝛ efficiť cū p̄dictis excōicat⁹.c. Ut fame.ex̄ de ſen.excō.¶ Neminē tn̄ oꝫ verberare māib⁹ ſuis:nec tn̄ cū expedit p laicū:ſꝫ p clericū dꝫ facere verberaŕ clericū:ſꝫ iuraŕ ꝛ a cāis ſanguinū dꝫ abſtinē ope:ↄſilio ꝛ mandato.¶ Si hereticos diligēter nō igſiuit in dioceſi ſua:ꝛ puniuit ſꝫ'iura.¶ Si teſtamēta ꝛ vltimas volūtates nō fecit iplere:p̄cipue legata facta ad pias cās.¶ Si diſpēſauit in votis ꝛ iuramētis i qbus nō potuit.vl' ſi potuit tn̄ idiſcrete ꝛ ſine cā rōnabili:pctm̄ ē graue.¶ Si abſoluit a ſentētijs a qb⁹non potuit.vt pape reſuatis:vl' diſpēſauit in irregularitate de qua nō potuit.¶ Si exēplaris fuit i hitu nō p̄cioſo vl' pōpoſo:ſupellectilib⁹ nō argēteis.ꝛ curioſus i apparatu domus ꝛ ornatu nō ſeculari:in victu ſobrio n̄ ↄuiuali niſi ꝓ pauperib⁹:i viſitādo eccleſiaꝫ intereſſendo diuinis:ꝛ p̄cipue i dieb⁹.feſtiuis:hec dꝫ facere ſm iura:i ſolēnitatib⁹ p̄cipuis cātādo miſſā:dicēdo offm̄ deuote nō curſim: ordinādo ꝙ dicať in eccl'ia ſua debite frequētando orōnes p̄uatas: vacādo lectioni.di.xxxvj.p toтū p̄dicādo ſi ſcit:ſi neſcit ꝓuidēdo gregi ſue de p̄dicatoribus vtiliorib⁹ nō curioſis.ꝛ de ↄfeſſoribus.tenendo bone

ſtã ⁊ deuotã familiã: ſollicitꝰ de eius ſalute: vitãdo mulieꝝ conuerſationem ſicut peſtẽ. ¶ In exitu ď domo raro niſi ad eccleſiã: ſepe ꝯferẽdo ⁊ q̃rẽdo cõſilia a ſeruis dei quõ poſſit ſuo gregi ꝓuideř. Adulationes vt venenũ abhorreat. Pater viduarũ: pauperũ: orphanoꝝ ⁊ oppreſſorum exiſtat: ⁊ cauſas eoꝝ ſine expenſis expediri faciat. ¶ In iniurijs ꝓprijs nõ ſit vindicatiuꝰ ſed patiẽtiſſimus. In verbo ⁊ geſtu nõ ſubitus ⁊ iracundus. Nemini multũ familiaris niſi ſeruis dei. Superioribus obediẽs: equalibꝰ nõ inuidens: nõ gaudẽs de dignitate ⁊ honore: ſed lugens pro exteriori occupatione ⁊ plebiſ offenſione: ⁊ ſi in oibus diligẽter ſe habuerit nil deo acceptabilius. ¶ Si vero ꝑſunctorie ⁊ male nil miſeriꝰ ⁊ dãnabiliuſ epiſcopi dignitate vt dicit Aug. di. xl. c. ãte omnia. ¶ De ꝑlatis hẽs multa i. iij. parte ſum. ti. xx. c. ſi. per totuz. ¶ Epiſcopi ⁊ ſupra cõceden tes aliquã domum vſurarijs manifeſtis alienigenis ad fenus exercẽdũ: ſunt ipſo facto ſuſpẽſi: extra de vſur. c. vſurarũ li. vi. ¶ Similiter ſi ꝑmittunt ꝙ hmõi vſurarij alienigene exerceãt fenus in terris eoꝝ ſubiectis iuriſditiõi: niſi infra tres mẽſes expullerint eos: ſuſpẽſi ſũt: vt in dicto. c. vſurarum de vſuris lib. vi.

¶ Qui ſe gerit ꝓ papa electꝰ a minori ꝑte q̃z a duabus ꝑtibus cardinaliuz: eſt ipſo facto excõicatꝰ. ¶ Et ſimiliter cardinalis qui preſumpſerit nominare talẽ papã: ⁊ ſimiliter oẽs alij q̇ talẽ reciperẽt ꝓ papa: ex̃ ď elec. c. licet. ¶ Omnes clerici ⁊ religioſi ac laici ſiue familiares curie ſiue alij qui aliquod pactũ fecerint: vł aliquid magnũ vel paruũ ꝓmiſerint: vel ꝓmiſſionẽ receperint ex pacto: vel ꝓmiſſione occulta vel manifeſta: dederint: vel receperit quid magnũ vel ꝑuũ: pro aliqua iuſtitia vel gratia pro ſe vel alio i cauſis iudiciarijs vel litteris apoſtolicis: ⁊ quibuſcunque modis ab apoſtolica ſede obtinenda: ipſo facto ſunt excõmunicati. In extrauagãti Bonifacij octaui: cuius abſolutio pape reſeruatur. Hec hñt locũ i curia romana. Jo. an. Ant. de butrio eã allegãt.

¶De abſolutione ⁊ peniten
tie iniunctione.c.xvi.

Poſtq̃ vero penitens
dixit ex ſe ſiue ex inter
rogatione ↄfeſſoris i-
terrogãtis peccata ſua vt de
buit:tãdem ↄcludat. In iſtis
peccaui:⁊ i multiſ alijſ cogita
tiõe:delectatiõe:locutiõe ope
re:⁊ ommiſſione.vel aliquod
hmõi: de quibus dico meã
culpã.¶Cõfeſſor vero iterro
get cũ(niſi ſit talis de quo i
hoc nõ dubitet q: tunc ſuper
fluũ ⁊ irriſibile)ſi ipe dolet d
oib⁹ peccatis venialib⁹⁊ mor
talibus ↄfeſſis:⁊ ſi ꝓponit fir
miter i futurũ ab illiſ abſtiner
ſ.ab oibus mortalib⁹. Itẽ q̃-
rat ſi talis hẽt aliqua reſtitue
re:vl famã vel res:vel pro in
iuria ſatiſfacere ⁊ hmõi:⁊ ſi ẽ
patus facere q̃ʒ citi⁹ pt abſq̃
dilatiõe aliqua. Que reſtitu
tio quõ faciẽda ſit: ⁊ quo or-
dine:que ad certa ⁊ icerta vi
de hic infra in tractatu de re
ſtitutionib⁹ per totũ. Quod ſi
dicat ſe nolle iſtud facere vel
nõ poſſe:cũ tñ poſſit:nõ ẽ ab
ſoluẽdus Tho.i opuſculo.xx-
ij.c.iij.in fine ⁊.xi.q.iij.c. tunc
vera.pt tñ ſibi dici. miſerea-
tur tui.⁊c.ſed nullomodo.ego
abſoluo te. Poteſt etiaʒ ei in
iungi aliquod bonũ faciẽdũ:
nõ tñ in pniaʒ:declarãdo ſi-
bi hoc ꝙ in fructuoſa ſit taliſ
confeſſio ei ⁊ ſine remiſſione
peccatorũ de pe.di.v.c.falſas.
Sʒ ſi paratus eſt facere om
nia ad que tenet:tũc ſi eẽt ali
qua excõicationis ſnia liga-
tus:ſi nõ potes eũ abſoluere
ab illa:remitte eũ ad epʒ: ſeu
ad aliũ qui poſſit abſoluer:vl
tu vadas ad ꝓcurandũ ab-
ſolutionẽ ꝓ eo. Et cũ eſt ab
ſolutus ab excõicatione : po-
ſtea tu eũ abſolue a peccatis
⁊ nõ pri⁹ Tho.i.iiij.d.xviij.q.
ij.ar.v.q.i.ad.ij. Itẽ di.xix.q.i.
ar.iij.q.ij.ad.ij.¶Si ãt potes
eũ abſoluere habẽdo in hoc
ſpecialem auctoritatẽ: ſi non
abſoluiſti euʒ in principio qḋ
decenti⁹ fuit nec tñ eſt multa
vis ſi fiat in fine cõfeſſionis:
dũmõ fiat ante abſolutioneʒ
a pctis:abſolue eũ ꝑ hũc mo
dũ vt infra.¶De mõ abſol-
uẽdi ab excõicatione maiori.
¶Prio exigẽdũ eſt ab eo iu
ramẽtum vt ſit paratus ſtare
mãdatis eccl'ie:que illi fiẽt ꝓ
illa cã:quo iuramẽto pſtito:
iniũgat ei hoc.ſ.ſi incidit faci
endo cõtra aliquẽ canonẽ ꝓ

ponat nõ.amplius facere cõtra illuƷ.Si vero pro offenſa vł dãno facto i aliũ:pmittat ſatiſfacerẽ qͣtũ põt. Et hoc facto denudatis humeris:ꝯfeſſor ſeu abſoluẽs: cũ diſciplia vel virga pcutiat euƷ dicẽdo pſal.Miſererẽ mei de⁹: vł aliũ pſalmũ penitẽtialeƷ. dãdũ ictũ pro qlibƷ verſu:poſtea vero gloria patri:ꝛ ſicut erat initis ſubiũgat Kyrieleiſon. xp̃eleiſon.Kyrieleiſon. Pater nr̃.Et ne nos.ver.Saluũ fac ſuũ tuum.reſpõ.De⁹ meus ſperãtẽ in te.verſ. Eſto ei dñe turris fortitudiniſ.reſpõ. A facie inimici.ver.Nihil pficiat inimicus i eo.reſp.Et filiꝰ inigtatis nõ apponat nocere ei.verſ.Dñe exaudi orationẽ meã.reſ.Et clamor meus ad te veniat.ver.Dñs vobiſcũƷ.reſp.Et cũ ſpiritu tuo. Oremus. Deus cui ꝓpriũ ẽ miſereri ſemp ꝛ pcere ſuſcipe depcationẽ noſtraƷ:ꝛ hũc famulũ tuũ quẽ ſnia excõicationis ligatũ tenet:miſeratio tue pietatis abſoluat.p xp̃m do.no.Auctoritate oipotẽtis dei ꝛ beatoꝝ apoſtoloꝝ Petri ꝛ pauli ꝛ dñi pape.vel archiepi:vel epi mihi conceſſa. ego abſoluo te ab hoc viculo excõicationis quã incurriſti pp iniectionẽ manũ violẽtã i clericũ.vel religioſuƷ. vł pp igreſſuƷ i monaſteriũ monialiũ in caſu nõ ꝯceſſo ꝛ huiuſ mõi. Et ſi pluribꝰ ſentẽtijs eſt ligatus:eſt dicẽdũ totiẽs ego abſoluo te ab excõicatõe quã icurriſti pp talẽ ꝛ talem cãƷ:ꝛ ſi pluries pp eandẽ cãƷ dicẽdũ ẽ totiẽs qͣtiẽs incurriſti totiẽs ego abſoluo te: ꝛ reſtituo te ſcis ſacr̃is eccleſie ꝛ cõioni ꝛ vnitati fidelium. In noie patris ꝛ filij ꝛ ſpũs ſcti amẽ. Verberãdo eum vſqꝫ amẽ. Nõ tñ ꝙ iſta forma qͣuis obeat obſuari: vt ex̃ de ſen.excõ.c.nup.nõ tñ ẽ ita neceſſaria qn ſimplici verbo fieri poſſƷ ſƷ Pe.de pal.ꝛ Jo. de lig. Sicut ergo excõicatio fieri põt ſimplici verbo qͣuis non debeat fieri.ſic ꝛ abſolutio.ex̃ de regu.iur.c. ois res. SƷ qñ fieret hmõi abſolutio in publico:vt erga mulieres: forte tũc eẽt õmittẽda hmõi verberatio ne denudeẽ pctiñ. Si vero qs pp rẽ ablatã alteri eẽt excõicatꝰ qͣuis reſtituerit nõ tñ eſt abſolutus niſi iudex qui ꝯtulit ſniaƷ eũ abſol

uerit.⁊ hoc declarandū eſt ꝑ
ſonis poſt abſolutionē ab hu
iuſmōi excōicatione(vł ſi nō
eſt aliqua ſnia ligatus)ſi hēt
aliquos caſus peccatoꝝ epo
reſeruatoꝝ de qb⁹ nō poteſ
abſoluere:nihilominꝰ abſol-
ue cū ab illis a quib⁹ potes
ſub hac forma.¶Si teneris
aliquo vinculo excōicationis
minoris ego abſoluo te ⁊ re
ſtituo te ſanctis ſacramentis
eccłie.In nomine patris ⁊c̄.
Miſereaẗ tui ⁊c̄.Fili⁹ dei ꝑ
ſuā miſericordiā te abſoluat:
⁊ ego auctoritate que fungor
abſoluo te ab oibus peccatis
tuis:a qbus poſſum te abſol
uere.In noie patris ⁊c̄.Pec
cata vero a qbus nō pōt euꝫ
abſoluere:exprimat.ei iponēſ
vt habeat recurſum ad epm
vel eius vicariū pp hmōi ab
ſolutionē.⁊ dicat ea ſibi in cō
feſſione.Uel ſi eſſet ſimplex
⁊ neſciret ita bn̄ exprimere ſa
ctū:ſuū:ſcribat cōfeſſor in ce
dula illō:vel illa ſi ſunt plura
vt illā portet penitēs epo vel
ei⁹ vicario ſub hac forma vel
ſimili.Latorē vel latricē pſen
tiū ꝑ homicidio vel iceſtu ta
li gradu ⁊ hmōi ɔmiſſo ab-
ſoluēdū vře pn̄itati trāſmit
to:vt abſolutionis bn̄ficiū im
pendendo ⁊ ei ſalutarē pniaꝫ
iniungēdo ipm:vel ipam ſan
cte eccłie recōcilietis.Quod
ſi epˢ vel vicari⁹ remittat eū
ad ɔfeſſorē.ipm auctoritate
illi⁹ iteꝝ abſoluat ab oibus:⁊
iponat pniam pro illo ꝑ quo
nōdū ipoſuerat:⁊ cautū red-
dat illū ne illā cedulā alteri le
gēdā tradat:vł ēt ipe ɔfeſſor
ſi pōt vadat ꝑ eo ad epm ꝑ
auctoritate.ſi ſibi velit dare.
¶Si vero ille non hꝫ caſuꝫ
de reſuatis:vel ſi hēt:⁊ ɔfeſ
ſor pōt de oibus abſolueř(p-
miſſa abſolutiōe ab excōica
tiōe minori:⁊ aliis vt ſupra.ſ.
Miſereaẗ ⁊c̄.Fili⁹ dei ⁊c̄.)di
cat ego auctoritate qua fun-
gor abſoluo te ab oibus pec-
catis tuis.In noie patris ⁊c̄.
⁊ faciat tūc ſignuꝫ crucis cuꝫ
dicit i noie ſup illū.Nec eſt
neceſſaria manus ipoſitio ſu
per penitētē:imo nec decens
ſcdm Tho.in opuſculo.xxij.c.
iiij.Iteꝫ i.iij.pte.q.lxxxiiij.ar.
iiij.Pe.de pal.i.iiij.di.xxij.q.
iij.pcipue ſup mulieres.Ma
gis.n.decet ſignatio crucis:⁊
poſtea addat.Paſſio dn̄i nr̄i
ieſu xpi.⁊ merita beate Ma
rie virginis ⁊ oium ſanctorū

⁊ sanctarū dei ⁊ qcquid boni feceris vł ꝑponis facer̄ ⁊ mala que ſuſtines ⁊ ſubſtinebis ſint tibi i remiſſionē oīuz peccatoꝝ tuoꝝ:q̄ verba nō ſunt ōmittēda.qꝛ ſūt magne vtilitatis vt.s.oīa hmōi poſtea habeāt vim ſatiſfactiōis ex virtute clauiū ⁊ ſic magis valēt Tho.i quodlibet.iij.ar.xxviij.

¶De pnīa iiūgēda penitēti.

Iniūgēdo vero pniam penitēti hoc maxie attēdēdū ē ſ3 oēs:vt.s.talē des ꝙ credas eū oino pficere q̄ſtūcūq3 ſit magn⁹ peccator:⁊ ſm Chriſ.meli⁹ eſt in hmōi redder̄ rōnē de nimia miſericordia q̄3 de nimia iuſtitia.xxvj.q.vij.c.alligāt:dando ēt libertatē ꝙ cu3 vna die ōmittit.s.orōne3 iniūctā vł ieiuniū:poſſit i alia die ſupplere.¶Si vero dubitar̄ de aliq̄ ne faciat pniā3:puta ieiuniū: dicas ꝙ faciat loco ieiūij elemoſinā vel aliud.¶Orōnes vero ꝑſonis que de facili ſolēt recidiuar̄ in mortali: raro dāde ſunt vel ꝑ paucos dies dāde ſūt.¶Jeiunia vero:elemoſyne.⁊ peregrinationes ⁊ hmōi pn̄t dari ꝑ plures dies: qꝛ hmōi ēt ſi fiāt in mortali: nō ſunt reiterāda.qꝛ valēt q̄ſtū ad effectū quē poſt ſe relinquūt poſt expletionē in ſatiſfaciēre cum quis reuertit̄ ad gratiā Tho.i.iiij.di.xv.ar.iij. q.iij.ad tertiū. Itē nō ꝙ hec quotatio valet ad ſupradicta folio.xxxiiij.i pria colū.ad penitētiā iterādā in mortali factā vbi allegat̄ Tho.⁊ Alber.

¶Querēdū ē ēt a penitēte ſi pōt vel dubitat facē pniā3 ſibi datā:qꝛ tūc nō eſſet dāda: vel cōmutāda vel remittēda eſſet.¶Declarādū ē ēt peccatorib⁹ magnis.ſm Hoſti. ꝙ ſm regulas eccleſie taxatas. xxij.q.j.c.p̄dicādum pro quolibet mortali eſſet ſeptennis pnīa iniungenda:⁊ ideo non credat peccata ſua leuia:quia ꝑua dat̄ ei pnīa:qꝛ hoc fit ne ea3 dimittat:qđ eſſet ei mortale:⁊ oporteret ei ꝯfeſſione3 iterare ſi eſſet oblitus eius. Poteſt etiā admoneri ꝙ faciat aliqđ memoriale de penitentia ſibi iniuncta:vt melius illius recordetur:⁊ ſi obliuiſceretur ꝙ ad te reuertatur vel ſi nō poteſt benefacere illam:tu commutabis eam ſibi.¶Si vero poſtea recordat̄ de aliquo peccato criminali

quo tunc fuit oblitus: ſi pōt tui habere copiā reuertat̄ ad te.q̄zuis non ſit ei neceſſariū: vel vadat ad aliū: nec tenetur niſi tātū illud dicer̄. ¶ Si habet vota que nō pōt iplere vl̄ dubitat: ſi tu habes i hoc ſpālez auctoritatē diſpēſa: vl̄ potiꝰ i aliud piū cōmuta: ſi vero nō hēs auctoritatem: remitte eū ad epm vel eiꝰ vicarium. ¶ Caue ēt ne iniūgas pniaz p quā fiat p̄iudiciū alieno iuri: aut p quā det̄ occaſio ruine ſpūalis alicui. aut p quam poſſit manifeſtari alteriꝰ peccatū occultū. ¶ Cōfeſſuz aūt q̄ztū potes ſtudeas ad ꝯtritionē inducere verbis: ſiue ante ſiue in ꝓceſſu: ſiue poſt cōfeſſionez. vt nō dicat pctā ſua q̄ſi fabulas: ſed cū deteſtatione: ꝛ vt ait Aug. Caute ꝛ aſtute aliq̄ñ interrogādo que credit illū ex verecūdia occultare. ¶ Circa vero turpia ꝛ carnalia peccata nō deſcēdas nimis ad pticulares circūſtātias poſtq̄z hētur ſpēs ſufficiēſ peccati ꝛ in hmōi a remotis iterrogādo: ne adiſcāt hoies malicias ꝛ peccata que neſciunt. Tho. in. iiij. di. xix. ar. iij. i fine. Admone eū ſuper oia vt vitet malas ſocietates frequēter confeſſionem: audiat ſepe verbū dei: ōrat orōnes ꝛ pticipationes bonoꝝ que fiūt in religionibus ꝛ indulgentias.

¶ De infirmis. c. xvij.

Circa ifirmos ſic agēdum eſt. Aut eniz talis ē in periculo mortis: aut nō. Dico aūt periculū mortꝭ. ñ ſolū qꝛ i extremis ꝯſtitutus: ſꝫ qꝛ frequēter contingit hoies mori ex illa infirmitate: ꝛ medici dubitāt. In tali caſu. pōt quilibet abſolui a quolibꝫ ſacerdote: de quolibet pctō. ꝛ a q̄libet ſnia abſq̄z alia licētia: cū periculū eſt in mora. ¶ Talis. n. infirmꝰ aut iā amiſit loquelā vel vſuz rationis (puta qꝛ freneticꝰ) aut nō. In primo caſu: ſi bene viuebat: vt bonus fidelis: ꝛ frequētabat ꝯfeſſionē: cōionem ꝛ hmōi q̄zuis non petierit ſacramēta qꝛ ex i ſperato talia acciderūt. vl̄ etiā ſi malꝰ ꝛ obſtinatus. diu pſeuerās in peccatis: ꝛ diu nō ꝯfeſſus: ſi petiit ſacerdotē vt ꝯfiteret̄ ꝛ oſtēdit ſe velle facere oia que debet: ꝛ interea factus eſt mutꝰ vel freneticus ꝛ periculuz eſt in mora: debet p̄ſupponi cō-

tritus.ꝛ faciēte aliquo ꝯfeſſio nem generalē pꝛo eo.ſicut ſit in populo:ſacerdos faciat ab ſolutionē ab omni ſnia ꝛ pec cato:ꝛ pōt iniungere circūſtā tibus aliqd pꝛo eo faciendū: vel heredib⁹aut ꝯſanguineis pꝛo ei⁹aia:ſi volūt acceptare. Deinde dʒ dari eucbariſtia a pꝛopꝛio ſacerdote ſeculari: q̄ꝫ uis nō ſit ꝯfeſſus qꝛ nō potu it:vel ab alio ſacerdote ſecula ri nō āt religioſo:ſi nō habuit licentiā a ꝓpꝛio ſacerdote vel ep̄o:alias ipſe religioſus inci deret in excōicationē papaleʒ in hoc caſu:ꝛ hoc veꝝ eſt niſi timeret de expuitione vel vo mitu eius.qꝛ tūc nō deberet ſibi dari eucbariſtia:ſʒ extre ma vnctio tm̄:immo etiam ſi non potuit cōicare. Si ꝓpter freneſim nō ꝑmitteret ſe vn- gi:p̄t ligari ꝛ ſibi violēter da ri. A ſtantib⁹autē infirmo:dʒ credi ſi peribēt teſtimoniū ꝙ petierit ꝯfeſſionē ꝛ oſtenderit ſigna ꝯtritionis. ¶ Si auteʒ nō eſt diu cōfeſſus:vel qꝛ no tori⁹peccatoꝛ. incurrit ſubito amentiā ꝛ mutitatē vel infir mitatē:nec pri⁹nec poſt oñdit ſigna contritionis:nil ei dari dʒ nec ſacramēta:nec eccleſia ſtica ſepultura. Si vero nec loquelaʒ amiſit nec amentiā incurrit: dʒ ab eo exigi pura ꝯfeſſio peccatoꝝ plus ꝛ min⁹ ſcd̄m ꝙ patit̄ tp̄s. Maʒ ſi eſt in extremis:de pꝛincipalibus eſt interrogādū. per maxime inducēdo eum ad cōtritioneʒ cuʒ ſpe venie. Sʒ ſi nō eſt ita in extremis:ꝛ vellet facere ge neralem ꝯfeſſionē de tota vi ta ſua ſic multi infirmi ſancti fecerūt(q̄ꝫuis nō ſit neceſſari um de his que rite alias ꝯfeſ ſus eſt iterare ꝯfeſſionem)ad mittēda eſt:ꝛ tandē abſolutio impendēda ab omni ſnia ex cōicationis ꝛ ab omni pctō: modo ſupꝛadicto in.c.p̄ceden ti:ita tamē ꝙ ſi ligat⁹ eſſet ali qua excōmunicatione a qua ꝯfeſſoꝛ extra illud periculum nō potuiſſet abſoluere: debet ei iniungi:ꝙ ſi euadat ifirmi- tateʒ q̄ꝫ citius cōmode poteſt pꝛeſentet ſe ei ad queʒ oꝛdina rie ſpectabat abſolutio illius excōicationis:alias ſi nō face ret:reincideret in eandē excō municationeʒ.ex̄ de ſen.excō. c.cos li.vi. Sed ſi erat deten tus aliquo pctō de caſib⁹ep̄o reſeruatis: nō opʒ ꝙ iniūgat ei ꝙ poſt ſanitatē ad ep̄m va

dat pro abſolutione:q2 ad il-
lud nō tenetur:ſed ſufficit ſibi
prima abſolutio. ¶ Nota ta-
men q ſi talis eſſet vſurariuſ
publicus:non poteſt talis ad
mitti ad cōfeſſionez: commu
nionez:z ad alias ſacramēta:
niſi facta pri9 cautione de re-
ſtitutione vſurarū:vel pmiſſio
ne ab heredibus de huiuſmō
di in caſu q amiſiſſet ipſe lo-
quelam:vel vſum rōnis poſt
ſigna cōtritionis ſm formaz
iuris que habeť in.c. qꝫq3 de
vſu.li.vi. His peractiſ nō eſt
penitētia infirmo iniungēda.
q2 eaz facere nō poſſet:ſed in
noteſcēda:vt diciť.xxvj.q.vij.
c. Ab infirmis:declarādo ſic.
Talem tibi darē penitentiaz
ſi eſſes ſanus:q3uis deberes
facere multo maiorē ſcōm re
gulas eccleſie:ſed q2 non po-
tes modo:cū eris ſanus faci-
ēs hoc vel illud:vel venieſ ad
me z tibi dabo. Iſtud tamen
vltimuz nō videtur ſecurum:
q2 raro reuertunť pro penitē
tia. ¶ Si vero de9aliter de re
diſponeret:dimittas pro aia
tua tm̄ pro pnia. Poteſt etiā
iniungi amicis vel cōſangui-
neis aliqd pro pnia:ſi vterq3
acceptat z ſi credať q ſatiſfa
ciens pro eo ſit in ſtatū gratie
Sup oia.n.auiſandus eſt: vt
ſi d3 aliqd alicui:vel rōe ma
leficij vel 3ctus: vel depoſiti:
vel aliter:declaret bn̄ vt non
diſcedat cū3 alieno ab hoc ſe
culo:ne i eternū damneť. Et
de reſtitutione z legatiſ ad pi
as cāS:pro aia ſua ita diſpo-
nat q cito cogant executores
expedire z nō prolōgare ſicut
ſepe z quotidie faciūt. Qꝺ ſi
nollet ſufficiēter diſponeť de
reſtitutione ſiēda:nō eſt abſol
uendus. ¶ Exortādus eſt aūt
ad 9tritionez ſimul z 9fiden
tiā diuine miſericordie:exem
plo latronis meritis paſſiōiſ
chriſti. ¶ Si autē haberi non
poſſit copia ſacerdotis: q3uis
bonū ſit in hmōi periculis:in
mari videl3:bello vel i ifirmi
tate:vel morte violenta:laico
9fiteri:tn̄ nō eſt neceſſarium.
Quod ſi fiat:z qs euadat:te-
netur talis itez de oibus illiſ
peccatis cōfiteri:q2 nō hēbat
ille claues eccleſie. ¶ Si vero
infirm9nō eſt in periculo mor
tis ſi hēt caſuz excōicationis:
vel pctā reſeruata epō:d3 cō
feſſor ire vel mittere ad epm
ſi pt pro auctoritate hmōi:tn̄
modo tali q non pdat pecca

torem: niſi prius ille ſibi dederit licentiã nominandi eum. ¶ Si vero īfirmus habet indulgentiam in articulo mortis a papa: appropinquante morte ſic poteſt fieri abſolutio poſt omnia ſupradicta ꝑ dicta indulgentia. habẽtibus tantum indulgentiam plenariam a papa.

¶ Forma abſolutionis in articulo mortis.

Miſereat̃ tui ꝛc. Auctoritate dñi noſtri Jeſu chriſti ꝛ beatoruꝫ apoſtolorum Petri ꝛ Pauli ꝛ dñi noſtri pape. N. ꝛ ſctẽ romane eccleſie. in hac parte tibi ꝯceſſa ſpecialiter ꝛ mihi ꝯmiſſa: ꝯcedo ꝛ do tibi plenariã indulgentiã ꝛ remiſſionem: oium pctõꝝ tuoꝝ de quibus ore cõfeſſus es: ꝛ corde contritus: que nõ commiſiſti ſub pretextu iſtius indulgentie inquantum claues eccleſie ſe extendunt: que quidẽ plenaria indulgẽtia ſit tibi in augmentuꝫ virtutis ꝛ gratie ꝛ acquiſitiõis vite eterne. In nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpiritus ſancti Amen.

¶ Forma abſolutionis ab excommunicatione minori.

Ego te abſoluo a vinculo excommunicationis quam incurriſti participando cum excommunicatis in caſu nõ cõceſſo in loquella in cibo: vel potu ꝛ huiuſmodi: ꝛ reſtituo te: ſanctis ſacramentis eccleſie. In nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpiritus ſancti. Amen. ¶ Nota vero ꝙ in abſolutione ab excõmunicatione maiori debet primo exigi iuramentum vt ſcilicet iuret ſtare mandatis eccleſie que ſcilicet fient ei ab abſoluente pro tali materia: quo facto imponi ei debent mãdata rationabilia: vt ſatiſfaciat ei queꝫ leſit: vel dãnificauit ſi poteſt: ſi tamẽ pro huiuſmodi eſt excommunicatus. Precipue ei iniungendum eſt: ne ãplius veniat contra illum canonem: uel ſi fuit excõmunicatus propter verberationem clerici: non amplius uerbeꝛ̃t. Secundo crutis humeris: abſoluendus debet uerberari cum virga dicendo. pſalmum. Miſerere mei deus: uel alium pſalmuꝫ penitentialeꝫ ad quẽlibet uerſum dando vnuꝫ ictum. Poſtea ſubiungat. Pater noſter Et ne nos. Saluuꝫ fac ſeruũ ꝛc. prout paulo ante ſupra no

ratum eſt. Deus cui propriuꝫ eſt miſereri: ⁊c. tamē hñs auctoritatē abſoluat ſic dicēdo. Auctoritate oipotētis dei: ⁊c. prout ſupra plene dictuꝫ eſt.

¶ Forma abſolutionis excōicatiōis minoris. ⁊ a peccatis. Si teneris aliquo vinculo excōicationis vel pticipationis a qua poſſuꝫ te abſolueꝛ ego abſoluo te ⁊ ꝛ̃ſtituo te ſctis ſacramētis eccleſie. In noie patris ⁊c. Dominus nr̃. Jeſus Xp̃s te abſoluat: ⁊ ego auctoritate qua fungor abſoluo te a peccatis tuis. In noie pr̃is Oia bona que feceris vel facies ⁊ qcqd pateris. vel patieris ſit tibi in remiſſionē peccatorū tuorū omniū ⁊ in augmentum gratie ⁊ premiuꝫ vite eterne. Amen.

¶ Forma ſacr̃i baptiſmi.

Ego te baptizo. In noie pr̃is ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti amē Tho. i. iiij. d. iij. ar. i. Ego ⁊ amē nō ſunt de ſubſtātia ſacr̃i: tñ dici dñt ex ſtatuto ⁊ cōſuetudine eccleſie. Sꝫ ſi dubitaꝛ tūc ſic dicat ſi es baptizatus non te baptizo. Si nō es baptizatuſ ego te baptizo. In nomie patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſcti amē.

¶ Forma ſacr̃i ꝯfirmationis ſeu chriſmatis dāde per ep̃ſ. Cōſigno te ſigno crucis ⁊ cōfirmo te chriſmate ſalutiſ. In noie patris ⁊ filij ⁊ ſpũs ſancti. Amen. In fronte deꝛ. ⁊ cū chriſmate cōſecrato ab ep̃o. Tho. in. iiij. di. vij. q. i. ar. iij.

¶ Abſolutio a peccatis.

Ego abſoluo te a pctis tuis. In noie patris ⁊ filij ⁊ ſpũs ſancti amen. Oia vero alia ſunt ad bene eſſe. Tho. i opuſculo. xxij. c. iiij.

¶ Forma ſacramēti extreme Vnctiōis: ⁊ prio ad oculos. Per iſtā vnctionē: ⁊ ſuā ſanctā ac pijſſimā miſericordiā indulgeat tibi deus qcqd per viſum deliquiſti: ſm ordineꝫ fratrū p̄dicatorū. Vel ſic ſm clericos ſeculares: qcqd vitiorū oculo deliquiſti. ¶ Forma alia que dicit eſſe Ambroſiana. Prior auteꝫ forma Gregoriana eſt. Inungo oculos tuoſ iſto oleo ſanctificato. In noie patris ⁊c. Tho. in. iiij. di. xxiij. q. i. ar. iiij. ſꝫ ſuāda ē prior. ſ. gregoriana. ⁊ ꝯficienda eſt vnctio i ſex locis corporis ad min⁹. ¶ Primo i vtriſqꝫ oculis dicēdo vt ſupra. ¶ Secūdo in vtriſqꝫ aurib⁹ dicendo: Per iſtā ⁊c. vt ſupra vſqꝫ ad

illud quicquid:⁊ exide ſic. de liquiſti per auditū vel auriuʒ vitio dliquiſti.¶Tertio i na rib⁹ dicēdo. Per iſtā ⁊c.qc-qd deliqſti ꝑ odoratū vel na riū vitio deliquiſti.¶ Quar to in ore clauſo dicēdo. Per iſtā ⁊c.qcqd ꝑ guſtū deliqui-ſti:vel qcqd oris vitio delīq-ſti.¶Quito i vtriſqʒ manib⁹ ab intro in palmis dicendo. Per iſtā ⁊c.quicqd deliqui-ſti per tactuʒ:vel tactus vitio. ¶Sexto in pedibus ābobuſ in ꝑte ſuperiori dicēdo. Per iſtā ⁊c.quicquid deliquiſti ꝑ greſſum vel inceſſuʒ.vel receſ ſum vel taliū vitio deliquiſti. Clerici ſeculares addunt.vij. ad lūbos ⁊ que fieri dʒ vbi ē cōſuetudo:licet nō vtatur or do ꝑdicatorū erga fratres: ⁊ fit in renibus dicendo. Per iſtam ⁊c.quicquid lūboꝝ vel ꝑ carnis vitiū deliquiſti ⁊ dū fiūt vnctiones dicantur hec verba ſemel tm̄ ſm Pe.de pal.in.iiij.di.xxiij.q.i.ar.ij.cō-cluſione.iij.

¶Forma conſecrationis cor poris chriſti.

Scdʒ Tho. in.iiij.di.viij. q. ij.Hoc eſt.n.corpus meum. Enim tn̄ nō eſt de ſubſtātia conſecrationis: nihilominus non debet ōmitti alias pec-caret mortaliter.

¶Forma conſecrationis ſan guinis hec eſt.

Hic eſt eniʒ calix ſanguinis mei noui ⁊ eterni teſti myſte rium fidei:qui pro vobis ⁊ ꝓ multis effundet.in remiſſiōe peccatoruʒ.Omnia.n.verba hec ſūt de ſubſtātia ꝯſecrati-onis ꝑter.n.ſʒ Tho.i.iiij. di. viij.q.ij.ar.ij.

¶Forma ordinum.

Qui cuʒ ſint.vij.ſm Tho.in iiij.di.xxiiij.q.ij.ar.i.q.ij.o. qli bet hēt formā ſuā.¶Sciēdū eſt ſʒ Tho.in.iiij. di.xxv.q.j. ar.j.q tūc ipꝛimit character. ſeu recipitur ordo:cum porre ctū inſtrumētū illius ordinis tāqꝫ materiā(ab ep̄o dicente formaʒ illius ordinis)tangit mān.ordinatū ad illū ordinē.

¶Forma oſtiariatus.

Illis qui ordinantur ad hūc ordineʒ.tradit ep̄s claues ec-cleſie ſic dicens.Sic agite q̄-ſi reddituri deo rōnē pro hiſ reb⁹ q̄ his clauib⁹ recludunt. Archidiaconus vero oſtium eccleſie facit illis tangere di. xxiij.oſtiarius.

¶Forma lectoratus.

Huic tradit eps codicem de
quo lecturus eſt: vbi. ſ. ſint pro
phetie: vt miſſale: vel epiſtola
riū dicens. Accipe ⁊ eſto ver
bū dei lector: habiturus (ſi fi-
deliter ⁊ deuote ipleueris offi
cium tuū) partem cū his qui
verbū dei ab initio miniſtra
uerunt. di. xxiij. lector.

¶ Forma exorciſtatus.

Huic tradit eps libellum in
quo ſcripti ſunt exorciſmi: vel
illū vbi exorcizat aqua bñdi-
cta vel alium dicēs. Accipe ⁊
cōmenda memorie: ⁊ habeto
poteſtatē imponendi manū
ſuper energumenos ſiue ba-
ptizatos: ſiue cathecuminos:
di. xxiij. §. Exorciſta.

¶ Forma acolytatus.

Huic tradit eps ceroferariū
ideſt cā delabrū dicēs. Acci-
pe ceroferariū cū cereo ⁊ ſci-
as te ad accēdēda luminaria
eccleſie mācipari. Accipiat ēt
vrceolum vacuū ab archidia
cono dicente epo. Accipe vr-
ceolum ad effundendū vinū ⁊
aquā in eucharistiam ſangui
nis chriſti. In datione vrceo
li: imprimitur character ſm
Tho. in. iiij. di. xxiiij. q. ij. ar. iij.
in fine di. xxiij. Accolitus.

¶ Forma ſubdiaconatus.

Huic datur calix vacuus cū
patena ab epo: ⁊ vrceolus cū
aqua ⁊ manilli. i. bacili ⁊ ma-
nutergio ab archidiacono: di
cente. Vide cuius miniſteriū
tibi tradit: ⁊ iō ſi vſq nūc fui
ſti tardus ad eccleſiā: amodo
debes eſſe aſſidus. Si vſque
nūc fuiſti ſomnolent⁹: amodo
vigiles. Si vſq nūc ebrioſus
amodo ſobrius. Si vſq nūc
ihoneſtus: amō caſtus. O bla
tiōes que veniūt in altari pa-
nes ꝓpoſitionis appellantur
De ipſis oblationibus tm̄ dz
poni in altari: qātuz poſſit po
pulo ſufficere: ne aliqd putri-
dū in ſacrario remācat. Pal
le vero que ſunt in ſubſtrato
rio altaris in alio vaſe debēt
leuari: in alio corporales palle
Vbi autē corporales palle lo
te fuerint: nullum aliud lintea
men dz lauari: De con. di. i. c.
Nemo per ignorantiā: Ipſa
aūt aqua debz in baptiſterio
mergi: Ideo admoneo vt voſ
exhibeatis ita: vt deo place-
re poſſitis.

¶ Forma diaconatus.

Huic tradit eps librū euāge
liorū dicens: Accipe ptātem
legendi euangeliū in eccleſia
dei tā pro viuis q̄ pro defun

ctis. In noie domini: amen. Item ſm Tho.in.iiij.di.xxv. q.i.ar.i.ꝛ diſti.xxiij.diaconus: epiſcopus ponit manū ſolus ſuper caput eius dicēſ. Emitte in eum queſumus ſpiritū ſanctum ꝛc. Item dat ei ſtolam dicens: Accipe ſtolā: vt patet in pontificali: In datione tantū libri euangeliorum ſm Tho.in.iiij.diſ.xxiiij. q.ij. ar.iij. character imprimitur.

¶ Forma preſbyteratus.

Huic epiſcop⁹ tradit calicē cū patena preparata idest cū vino in calice ꝛ hoſtia in patena (alias nō reciperent characterem ſm Tho.ſi nō eſſet preparata) dicens: Accipe poteſtatē offerre ſacrificiū deo miſſamq; celebrare tam pro viuiſ q̄ȝ pro defunctis: In nomine domini Amen. Item ſm Tho.in.iiij.di.xxv.q.i.ar. i.ab epiſcopo imponitur manus ſuper ordinandū ꝛ omnes ſacerdotes cū eo ibi preſentes: dicente ipſo epiſcopo Oremuſ. Dilectiſſimi domini: et cetera: vt in pontificali Pe.de tarantaſio dixit ꝙ in impoſitione manuū imprimatur character: Primū tamen veri⁹ eſt ꝛ communius ſm Tho.in.iiij.diſ.xxiiij. q.ij. ar.iij.ſcilicet in porrectiōe calicis preparati: Itē inunguntur manus ſacerdotis cū ordinatur: ab epiſcopo dicente Conſecrare ꝛ ſanctificare ꝛc. Item aptat ſibi ſtolā ſuper humeros dicens: Accipe iugum domini: ꝛc. Item veſtit cū cū caſula.ideſt planeta dicēs. Stola inocētie ꝛc. ¶ Nota ergo ꝙ ſi primū fuerit omiſſum ideſt porrectio caliciſ preparati: totum debet iterari quaſi nihil ſit factū. Si vero iſtud fuerit obſeruatum ꝛ aliquid de predictis alijs fuerit ōmiſſum nullo modo debet iterari ordinatio: ſȝ ꝙ omiſſum eſt debet suppleri ab epiſcopo in alia ordinatione: ꝛ interim non celebret.

¶ Forma ſacri matrimonij.

Nō eſt determinata. Eſt autem forma illa expreſſio conſenſus per verba vnius in alterum coniugū: vt accipio te in vxorē: vel accipio te in vir̄ vel cū iterrogaſ ſi vult talē ī vxorē vł vir̄ ꝛ rūdet ꝙ ſic: vł ſi loq nō p̄t.per ſcripturā: vel alia ſigna exp̄mētia ꝯſenſū. De ſacr̄is ꝛ ſacris ordinib⁹: diſiſſe hēs in.iij.p.ſum.ti.xiiij.

¶ Explicit tertia pars: ⁊ per ꝯſequens totus tractatus ſiue ſummula ꝯfeſſionalis cuꝫ interrogationib⁹ fiendis Reuerēdiſſimi fratris Antonini archiepiſcopi florentini.

¶ Incipit tractatus eiuſdem de reſtitutionib⁹ in genere in quo ponunť.xx.manus rapientium: quaꝝ quelibet habet.v. digitos ſeu modos: ⁊ ſic ſunt centuꝫ modi in quib⁹ fit reſtitutio vel errogatio: vt patet i ſecūda parte ſum.ti.ij.c.j.

¶.1. De prima manu feneratoria pōt itelligi illđ qđ habeť. Apoc. xvij. Vidi mulierē ſedentem ſuper beſtiam cocineā.i.dyabolū habenteꝫ in manu ei⁹ poculum aureuꝫ. Hec mulier eſt cupiditas: q̄ in manu.i.in ope vſure.hꝫ diuitias quas ſitit. ſed nō extinguiť eius ſitis: ſꝫ ſolū delectať in vidēdo. Hēt autē v.modos ſicut manus hēt.v. digitos. ¶ Et prim⁹ eſt in pignorib⁹ qñ.ſ.quis pro mutuo alteri facto recipit pignus ab eo rei mobilis: vt veſtimētū: ſeu lucrū equi ⁊ hmōi aut imobiľ vt poſſeſſionē.ex qua capit fructū ſeu lucruꝫ nō cōputans in ſortē: qđ vſura eſt: niſi i caſu cuꝫ gener a ſocero quouſqꝫ habeat ab eo dotes ſuſtinēs onera mrīmonij accipit poſſeſſionem ab eo in pign⁹: ex̄ de vſuris.c.ſalubriter Et de hoc diffuſe i ſcđa pte ſum.t.j.c.vj.§.ij.⁊ ti.ij.c.j.§.iij. ¶ Secūdus digitus ſeu modus eſt i depoſitionib⁹: cuꝫ.ſ. quis deponit pecuniaꝫ apud mercatorē vel cāpſorē: vt vtatur ea: ſaluo tm̄ capitali ſuo: ⁊ cum intētione ꝑncipaliter aliquid percipiendi vltr a ſorteꝫ nulla tm̄ facta pactione ſuper hoc.etiaꝫ vſura eſt.xiiij.q.iij.ſi feneraueris. ⁊ de hoc i ſcđa parte ſum.titu.j.c. vij.§.xxxv. ¶ Tertius modus in emptionib⁹ ⁊ venditionib⁹ cū.ſ.venditur merces vltra iuſtū ꝑciū rōne dilationis tp̄is in ſoluēdo ꝑciū ⁊ hoc niſi rē illā itendebat ſuare i futuruꝫ qñ tm̄ quātū vendit vel plus ſperabat valiturā. Similiter qñ rē emit min⁹ iuſto ꝑcio eo ꝙ anticipat tp̄s ſolutōis precij anteq̄ꝫ recipiat mercē vtputa tēpore veris triticū recolligen-

dum:ꝛ hoc niſi dubium eſſet vtrū plus minuſue ſit reſ illa valitura. De hoc ex͂ de vſuris in.c.in ciuitate.ꝛ.c. nauiganti Et de hoc diffuſe i.ij.p. ſum. ti.i.c.viij. ❡Quartus i cāpſionib⁹:affictis ꝛ aſſecurationibus:vt in cābijs que dicūtur per venetias:ꝛ cābijs que fiunt in romana curia pro bullis:que fiunt vere mutua cuꝫ vſura ꝛ cū ipſemet ſit ſatiſdatoꝛ ſimulatus ꝛ verus mutuatoꝛ eſt arti.xiiij.q.iij.c. pleriqꝫ Et de hoc in.ij.pte ſum.ti.j.c. vij. ❡Quint⁹ in mutuis cuꝫ expꝛſſis lucri pactionibus ſiue i pecunia ſiue in opib⁹ſiue in alijs que precio pn̄t eſtimari ar.xiiij.q.iij.c.putāt.ꝛ de hoc in.ij.pte ſumme t.j.c.vj.ꝛ.vij.

§.ij. **Manus** raptoꝛia eſt que manifeſte rapit aliena. De manu violenta.i. raptoꝛia eripit pauperez.ſ.deus.Thobi.xv. Et hēt.v.digitos ſeu modos. ❡Prim⁹ cō ſiſtit in vſurpatis dominijs ciuitatum:caſtroꝝ: ꝛ vilaruꝫ: ex qb⁹ omne emolumētū qd̄ ide percipit rapina eſt. ❡Secund⁹ eſt i tallijs iniuſtis qn̄ ſ.dn̄s ciuitatis iponit collectas vltra debitū ꝯſuetudinis vel ſtatuti: ſeruitia in debita operarū exigit:ꝛ nō ſoluit eis de laboꝛe:vel ſi ciuitas eſt libera qn̄ non pꝛo rata iponit ciuibus:ſꝫ nimiſ aliquos grauat. Hec vide i.ij.parte ſum. ti.j.c.xiij. ❡Tertius eſt i pedagijs ꝛ gabellis illicitus: qn̄.ſ. iponunt dn̄i.terraꝝ vel ciues noua pedagia ſine licētia pꝛincipis:vel ēt ſi antiqua vel noua cū licentia:nō ꝑuant vias rutas cū tn̄ poſſent. ❡Quartus i latrocinijs terreſtribus vel maritimis. vel piratis:q diſcurrūt per mare ꝓdando: ex naufragio ēt i mare pꝛoiecta ſibi accipe:ad rapinā ꝑtinet. Hec vide in.ij.pte ſum. ti.j.c.xij.§.v.vł etiā. De repꝛeſalijs illicitis:vide in.iij.parte ti.iiij.c.iiij. ❡Quitus i perſonis capiēdis ꝛ vendēdis que libere ſunt ſeu chꝛiſtiāe. Naꝫ ꝛ ſi pagani vł ſarraceni capti i bello iuſto efficianť ſerui capientiū:vn̄ ꝛ vendi pn̄t vt ſerui ꝛ cini:nō tamē xp̄iani. Debēt ergo iſta reſtitui ſi pn̄t:vt dicͭ Augu.xiiij.q.vj.c.Si res. De his bēs i.ij.pte ſum.ti.j.

Manus furatoꝛia eſt cū quis accipit occulte aliena neſciēte dn̄o. ad §.iij

Eph.iiij. Qui furabaẗ iã non furetẗ:ſʒ magis opeẗ manibuſ ſuis. Fur vẽ opari manibus alienis inquãtũ accipit lucrũ de mãib⁹ alienis. Et hec ma n⁹ hʒ.v.digitos. ¶ Prim⁹ eſt de inuẽtoꝝ retẽtione: quãdo ſ.qs res alteri⁹ inuẽtas q̃ nõ hñtur ꝓ derelicto ſibi retinet xiiij.q.v.c. Multi. Et de hoc habes in ſecũda pte ti.i.c.xv. §.ij. ¶ Secũdus eſt in illicita pſcriptione:qñ.ſ. qs pſcribit aliena mala fide: ſciẽſ.ſ.illa eſ ſe aliena : nec aliquo iuſto ti. habuiſſe.c.poſſeſſoꝛ de re. iu. in.vj. De hoc habes in ſecun da parte ſum.ti.i.c.xv.§. vij. ¶ Terti⁹ eſt in rei pignoꝛate: commodate:vel depoſite vſu. ſ.qñ dñs rei nõ cõſentit ⁊ te- netur de vtilitate ide habita: ⁊ ſi amitteret ex culpa ſua:te netur reddere. Ray. De hoc vide i ſcða parte ſumme ti.i. c.xv.§.iij.iiij.⁊.v. ¶ Quartus in occulta rerũ vſurpatione:ſi ue hoc fiat a filijs de rebus parẽtũ ſiue ab vxoꝛe de reb⁹ viri ipſo neſciẽte:ſiue a ſeruiſ de reb⁹ dominoꝝ ſuoꝝ:ſiue a diſpẽſatoꝛib⁹ de rebus pro noꝛũ ſuoꝝ ſiue a diſcipulis ð reb⁹ magiſtroꝝ ſuoꝝ:ſiue ab extraneis de rebuſ alioꝝ:ẽt ſi hoc facerent dando inde ele- moſynas pauperib⁹:niſi in ex trema neceſſitate conſtitutis. xiiii.q.v.c. Foꝛte de hoc in ſe- cunda pte ſum.ti.i.c.xiiii.§.ii. ¶ Quitus in religioſa appꝛo pꝛiatione:qñ.ſ.religioſus ali- quid recipit vel neſciẽte pꝛela to ſuo:vẽ alteri dat ꝓpinquo vel extraneo.vel cũ occultat: ⁊ vt ꝓpꝛia retinet acq̃ſita per cũ:vẽ data nõ paratus ſupio ri libere aſſignaẗ. xii.q.i.c. nõ dicaris. Et ð hoc habes i.iii. parte ſumme ti.xvi.c.i.§. viii.

Man⁹ bellatoꝛia ẽ vbi.ſ. repiunẗ ⁊ furta ⁊ rapine ⁊ ſacrilegia. Manuʒ ſuã miſit hoſtis:ſ.bellãdo ad oĩa ðſiderabilia. Deſiderabi lia ãt ſũt blada pecũie:⁊ edifi cia:vaſa aurea tẽpli:⁊ alia oꝛ namẽta:oꝛnãtia ipſum tẽplũ ad que miſit manũ exercitus Nabuchodonoſoꝛ.bellãs cõ tra hieroſolimã rapiẽdo:icen dẽdo ⁊ deſtruẽdo. Et hec ma nus hʒ.v.digitos ſeu modoſ. ¶ Prim⁹ eſt cũ dñs vel com munitas aliq̃ aſſumit iniuſtũ bellũ. Nã q ad hoc cõcurrũt adiuuãdo:ↄſulẽdo: coopãdo de oĩb⁹ dãnis illatis aduerſa

rijs et ſi nihil proueniret ad eos tenent ſatiſfacere.xiiij. q. v.c.nõ ſane in fi.¶ Secũdus eſt qꝫ tenet de oibus dãnis.ꝛ expenſis quas patiunt ſubdi ti ſui qui inolũtarij ſunt: ꝛ co acti. Nã vltra expẽſas quas faciunt: aliqñ ab aduerſarijs debellantur ꝛ capiũtur ipſi ꝛ bona eoꝝ. Varius eſt.n.belli euẽtus: vt.c.ſi culpa ex de in-iu.ꝛ dã.da.¶ Tertius eſt qꝛ qui hꝫ iniuſtũ bellum ea que capit ꝛ deſtruit: vl hoc facere pmittit a ſuis: ſicut cõiter fa-ciũt ſatiſfacere tenet.xxiij.q.i. c.militare. Bona ãt capta iu ſte ab inimicis que dñt ↄdi-uidi: occultãdo ꝛ retinẽdo ſi-bi: furantur.xxiij.q.v.c. dicat. ¶ Quartꝰ eſt cũ iuſte bellans rapit bona eccleſiaꝝ nõ in ca ſtellataꝝ: aut bona clericoꝝ ↄrie ptis vel et viatores: pere grinos ꝛ alios inocentes: di. lxxxvi.c. In ſingulis. ¶ Quin tus eſt qñ hñs iuſtũ bellũ ex ſua inertia ꝛ craſſa negligen-tia nõ defendit ſuos cũ poſſꝫ pcipue cũ eſt cõductus mer-cede ad bellãdũ ꝛ ſimiliter cũ poſſꝫ obellare inimicos: ꝛ ſic finẽ facere guerre: ſed vt plus lucretur ex duratione plij.vel qꝛ corruptus ab aduerſarijs non fideliter gerit negocium: tenetur: extra de iniurijs et damnis datis.c. Si culpa: ꝛ de his omnibus habes i.iii. parte.ti.iiii.c.iii.de bello.

Manus dãnificatoria di citur ꝑuer.xvi. Si manus ad manuꝫ fuerit non erit inocens manus. Et qñ vna manus non ſuffic ad vnũ opus.alia iuuat: ſicut ali qñ ſi vnus nõ ſufficeret ad ra piendũ vel furandũ vel dãni ficandũ aliuꝫ: ꝛ tunc adhibet adiutoriuꝫ alter.ꝛ hec eſt ma nus ad manũ adiũcta. Et ta-lis quãuis nõ ſit principalis vel nil ꝑueniat de rapina uel damno ad euꝫ: tñ tenetur: qꝛ non eſt inocens: ſed in cã. Et hec habet qnqꝫ digitos: q cõ tinentur in hoc verſu. ¶ Juſ ſio: conſilium: conſenſus: pal po: recurſus. ¶ Primus eſt cum quis mandat fieri rapi-nam: furtum: vſuram: vel ali-ud damnum: ꝛ ex hoc ſequi-tur effectus damni: quod ali as non fuiſſet factũ: talis tene tur iſolidum: etiã ſi nil ꝑuenit ad eum. Sic ꝛ tutor: curator: procurator ꝛ factor: q pro pu-pillis vel pro alijs faciũt ↄtra

etus vſurarios tenet̃:ſi illi ꝓ quib⁹ſfecerũt nõ ſatiſfaciant: cu; ſint principaliores.¶Se cũdus qñ cõſulit ita ꝙ ex illo ſequit̃ dãnũ qȯ al's nõ fuiſſet factũ:talis ẽt tenet̃ inſolidu;. ẽt ſi nil ꝑuenit ad cũ.Si autẽ fuiſſet factu; ẽt ſine illo conſi lio ſ; aliquid pluſ factũ eſt:ad illud plus tenet̃.Inno.ꝛ Ho ſti.¶Tertius eſt conſenſuſ.ſ. cooperationis:nõ mẽtis tan tũ:puta qñ vnuſ vel plures fa ciũt aliqȯ furtũ vel dãnum ſi mul ita ꝙ vn⁹ nõ faceret ſine altero:tenet̃ quilibet iſolidũ. Secus cũ etiã ſine illo factu; fuiſſet:tñ cũ alijſ ſe reperit ad dãnificãdũ:tũc.n.tenet̃ ſolum de dãno illato ꝑ cũ.Qui ẽt ẽ mediator ſcienter alicui⁹ↄct⁹ fraudulenti:vt ſenſales tenet̃ tales de dãniſ.¶Quartus ẽ palpo.ſ.cũ quiſ adulando ſeu laudãdo aliquẽ; de furto:vel de dãno ſ.ꝙ ſit ſtrenuus ꝛ ex hoc iducit cũ ad faciẽdũ ma- lũ qȯ alias.nõ feciſſet:ꝛ ide; ſi detrahẽdo:cũ ad hoc indu cit vtputa tu es puſilanimis vel nihil vales ꝛ timid⁹ꝛ hu- iuſmodi.¶Quitus eſt recur- ſus.i.cũ quis receptat fures ꝛ dãnificãtes:ꝛ ex hoc ſequunt̃ damna:vel ẽt raptam rẽ cu; querit̃ ꝛ ipſe occultat : ꝓpter ꝙ nõ pot̃ recuperare.Officia liſ ẽt qui põt ſine ſue perſone ꝑiculo obſtare ne fiat dãnu; vel rapina:vel manifeſtare fu res ꝛ ablata ꝛ nõ facit :tenet̃. Hoc Tho.ſa ſe.q.lxij.ar.vij. Itẽ in.iiij.di.xv.q.i.ar.v.q.iij. Alb.Pe.in.iiij.di.xv .q.ij.ar. iij.Ric.in.iiij.diſti.xv. Inno. Ray.ꝛ Hul.De his in.ij.p- te.ſumme ti.i.c.xij.§.xij.ꝛ.xiij.

Man⁹ ꝑticipatoria.ſ.ȯ re furata vł vſuraria: ꝛ de h̃ põt itelligi illȯ Ione.iij. Recedat vnuſquiſq; ab iniq tate que in manu ſua eſt. Et hec hẽt.v.digitos. Primus eſt ꝑticipãdo de hmõi per do natiõnẽ.Talis eni; cui dona tur:cũ hoc ſcit:d; reddere do mino eius rẽ ablatam:,donũ aũt datu; ab vſurario cũ om nia bona ſua ſint obnoxia re ſtitutioni:tenetur ẽt reddere vel ſibi vel his potius quib⁹ vſurari⁹hẽt reſtituere.¶Se cũdus eſt per victitationẽ.Fa milia.n.raptoris vel vſurarii vel vxor ꝛ filii qui non hñt ni ſi de rapinis vel vſuris :tenẽ tur ſatiſfacere de cõſumptis ſed hñdo ẽt alia bona:come-

dendo vel vtendo rebus male ablatis in ꝓpria ſpecie: tenetur de eo ꝙ ↄſumit. Ray. ¶ Tertius eſt ꝑ dotationem. Filia enim que dotatur ꝑ eũ qui nõ hẽt niſi de vſuris vel alr̄ male ablatis: maritus qui hoc nouit nõ põt recipere dotẽ. ⁊ receptaꝫ tenet̃ reſtituere creditoribꝰ ſoceri: ⁊ ipa ẽt filia mortuo marito tenet̃ reſtituẽ dotes. Ray. de hoc in. ij. pte ſum. ti. j. c. xij. ¶ Quartus eſt ꝑticipãdo de re rapta vr̄ furata per emptioneꝫ. Qui enim emit talia ſciẽter: vel ignorantia facti craſſa: tenet̃ reſtituere cũ inuenit dominũ rei vel pauperibꝰ errogare ſi illum ignorat. Si ẽt talia emit ꝓbabiliter eſtimãs eſſe vẽditoris: poſtea ſciẽs fuiſſe ablata: tenetur nihilominus dño reddere ſi cognoſcit: vr̄ papuperibꝰ rẽ vel ꝑciũ errogare. ſi non inuenit. Ray. Et de hoc in. ij. pte ſũ. ti. j. c. xij. §. xvj. ¶ Quintus ꝑ legatuꝫ vel hereditationeꝫ. Intelligitur. n. hereditas deducto ere alieno. Heres ergo vel legatarius eiꝰ cuius bõa ſunt obnoxia reſtitutiõi: vr̄ ex ↄctu vr̄ q̄ſi ex maleficio furti fraudis. ⁊ vſure ⁊ hmõi vel q̄ſi oia: tenet̃ reſtituẽ q̃ recipit ꝺ tali hereditate vr̄ legato. extra de vſuris. c. michael.

Manus ſacrilega: vꝫ vſurpatio circa ſacra ⁊ eccleſiaſtica. Job. xv. Tetendit aduerſus deum manum ſuam. i. ſacrilegã. Hec eſt manꝰ ſacrilegi. Nichanoris quã extẽdit ↄ tẽplũ dei ↄminatuſ ipuꝫ fũditꝰ deſtruẽ: ſꝫ ipſo occiſo ſuſpẽſa eſt manꝰ ⁊ lingua eius a Juda Machabeo cõtra templuꝫ ſm̃ Macha. xv. Et hec hẽt. v. digitos. ¶ Primus eſt cũ auferunt̃ ſacra vt calices ⁊ paramẽta: cruceſ: relique ⁊ alia hmõi. ¶ Secũdus eſt qñ auferuntur aliqua: ⁊ ſi non ſacra: tñ de loco ſacro: vt i eccl̃ia: ⁊ de vtroqꝫ. xvij. q. iiij c. q̄ſq̄ſ. ¶ Tertiꝰ ẽ qñ fit icẽdiũ vr̄ effractio i loco ſacro. i. iiuri oſe: tenet̃ ẽt ſatiſfacer: vr̄ ẽt iſerũt alia dãna eccleſijs vr̄ ꝑſonis eccleſiaſticis: vt erigendo gabellas ⁊ pedagia: ex̄ de cenſi. c. quaqꝫ in. vj. aut iponẽtes collectas: ex̄ de imunitate eccleſia. c. aduerſus: aut faciẽdo repr̄ſalias ↄ ꝑſonas eccleſiaſticas. c. ſi pignoratiões. ex̄ de iiur. ⁊ dãno da. li. vj. ¶ Quartus eſt cũ clerici male tractãt

f. lvij

bona eccleſiaꝝ dilapidando. īdebite alienādo: in pōpas ꝛ laſciuias expendēdo: ꝯſangui neos ditādo. xij. q. ij. c. nulli. ꝛ bona dedita paupib⁹: vl' cleri cis: vel repationi eccleſie ſub trahēdo: dn̄t reſtituē. ¶ Quitus cū ſubtrahūt legata facta eccleſijs. xiij. q. ij. c. qui oblatio nes. vel nō ſoluūt decime vbi ꝯſueuerūt ſolui: vel cū nō ē le gitime in bn̄ficio ꝯſtitut⁹: ſꝫ ꝑ intruſioneꝫ vel ꝑ ſimoniā: vel hēt aliqđ ipedimētū irregula ritatis: tenet. n. fruct⁹ pceptos reſtituere: de re. iu. li. vi. c. Be neficiū de his i. ij. pte ſum. ti. i.

q. lvij. Manus iniuſte iudicato ria. Btūs q excutit man⁹ ſuas ab oi muner. Iſa. xxxiij. ſ. obſequij pecūie ꝛ laudis. Per mūera. n. frequē ter puertit iudiciū. Et h man⁹ hꝫ. v. digitos. ¶ Prim⁹ ē qn̄ iudex ſeu gcūqꝫ officialis dat iiuſtā ſniaꝫ ex cēta ſcia q̄cūqꝫ de cā. ſiue odio: ſiue amore: ſi ue corruptiōe pecunie: ꝛ talis tenet de oi dāno ꝛ iteresse pti leſe. Ray. xi. q. iij. c. quattuor. ¶ Secūdus eſt qn̄ ex ignorā tia craſſa ꝓfert iniuſtā ſniam Nō. n. debebat ſe ponere ad id ad qđ nō erat idone⁹ cū pe riculo alterius. Secus ſi de cept⁹ ꝯſilio aſſeſſoris qui pu tabat idoneus ex malicia: vel ex ignorātia craſſa male cōſu lētis: tūc tenebit aſſeſſor parti de expenſis. ſm Ray. ¶ Ter tius ē qn̄ ex notabili negligē tia ꝓtulit iniuſtā ſniam: puta qꝛ noluit laborare ad legēduꝫ in libris qđ potuiſſet iuenire: ꝛ videtur ēt teneri vt. c. ſi cul pa ex de iniur. ¶ Quart⁹ qn̄ accipit pecuniā pro iudicādo. vel nō iudicādo: aut bene: aut male Ray. ēt talē pecuniā ſi bi retinere nō pōt ſꝫ pauperi bus dare. vel reddere danti. ¶ Quintus cū non vult iudi care ꝛ dare ſniam ꝓut pōt ꝛ dꝫ ne diſpliceat bn̄ti iniuſtiti am: aut vt dānificet ius hn̄tē: ꝛ talis tenet ſi ps poſtea amit tat iuſtā cauſam: vel ſi remit tat penas: vel diminuat iniu ſte cū nō poſſit: tenet cōitati. Si auxerit penā iniuſte: tene tur ei qui ſoluit. Tho. ſa ſe. q. lxvij. ar. iiij. ꝛ Ray. De his in ij. pte ſum. ti. i. c. xix. Itē in. iij. pte ſum. ti. ix. c. ij. ꝛ ti. xxx. c. i.

Manus in iudicio iiuſte aſſiſtoria. De h ne iūges manū tuā: vt ꝓ ipio dicas falſuꝫ teſtimoniū. Exo.

q. ix

xiiij.⁊ Iſa.xxi. Eruite oppreſ
ſum de manu calūniātis .Et
hec hꝫ.v.digitos ſm q̄ qnqꝫ
gnā hominū ibi ꝯcurrūt.ſ.ad
uocat⁹ iuriſcōſultus :actor:⁊
ꝓcurator:teſtis ⁊ re⁹. ¶ Pri
mus eſt ergo aduocatus q ſi
ſciēter aſſumit ad defenſañ.i
iuſtā cām:obtinēs victoriam
cauſe.de oī dāno tenetur ad-
uerſario ſi clientulus nō ſatiſfe
cit Tho.ſa ſe.q.lxxi.ar.iij.Si
vero non obtinet:tenetur cliē
tulo de expeñ.quando videli
cet dixit ſibi cām eſſe iuſtam:
cū al's ille nō litigaſſet.Sꝫ ſi
aſſumit cām iuſtā ⁊ ex craſſa
ignorantia:vel notabili negli
gētia pdit:videtur teneri cliē
tulo de dāno ſuo.c.ſi culpa ex
de iniur.⁊ dam. ¶ Secūdus
eſt iuriſcōſultus: ſi ſciēter pre
ſtat malū ꝯſiliū:vel fraudulē
tū: vnde iuſ hñs.pdit cāꝫ:ſiue
ſit ille cui ꝯſuluit.ſiue alter:te
netur de dānis inde ſecutis.
Si vero fideliter conſuluit vt
ſcit :nō tenetur:vt.c. Nullus
ex conſilio de regu. iu. lib.vj.
¶ Terti⁹ ē actor ⁊ ꝓcurator:
q accuſat aliquē de falſo crie:
vel petit indebitū ſciēter:tene
tur de oī dāno qd̄ inde rece
pit aduerſuſ ēt d̄ expeñ.Tho.
ſa ſe.q.lxviij.ar.iiij. ¶ Quar
t⁹ ē re⁹ ſi negat veritatē d̄ q̄ iu
ridice iterrogat̄ negādo debi
tū pecūie:tenet̄ actori.Negā
do āt crimē vñ ſeqtur accuſa
tori mors:vl' mutilatō:vl' alia
pēa:vl' fatigādo ſcient appel-
latōib⁹ vl' dilatōnib⁹:tenet̄ ad
arbitriū bōi viri.¶ Quit⁹ te
ſtiſ:ſi ex falſo teſtimōio ei⁹ ſci
ent facto:actor vel re⁹ icurrūt
aliqd̄ dānū iiuſte:tenet̄ talis
iſolidū.Ex de iniur.c.ſi culpa.
Et ſi accipit pecuniaꝫ ꝓ teſti
monio ferēdo ēt vere:tenet̄ il
lam pauperib⁹ erogare. xiiij.
q.v.c.non ſanc.⁊ de his om-
nibus in.ij.pte ſum.ti.i.c.xix.

Man⁹ fraudatoria Iob.
xiij.In māib⁹ me
is ñ adheſit macula.ſ.fraudiſ.
Et hec hꝫ.v.digitos ſeu mo-
dos.¶ Prim⁹ ē i rex qddita
te dū.ſ.vna ſbſtātia vēdit̄ pro
alia:vt vinū liphatuꝫ ꝓ puro:
auꝝ vl' argētū archimiatū ꝓ
puro ⁊ hmōi.¶ Scd̄s ē i q̄nti
tate:vt cū dant̄ diminute men
ſur vl' pōdera:puta vncie.xi.ꝓ
libra:vl' i vaſis d̄ vio:oleo tri
tico ⁊ hmōi:vl' i cānif d̄ pāno
laneo:lineo:⁊ hmōi.¶ Terti⁹
ē i q̄litate:vt cū vendit res de
fectuoſas: vt vinū:vl' caro cor

rupta pro bona:animal vicio
ſuꝫ ⁊ claudicans pro ſano:nō
diminuendo de precio:⁊ mul
to grauius eſſet vendēdo reꝫ
nociuaꝫ ⁊ periculoſam homi
ni.¶Quartus eſt in precij in
equalitate.vt cū venditur res
plus iuſto p̄cio q̄ȝ valeat ſciē
ter:vel cū multo minori p̄cio
emitur:q2 vēditor nō cogno-
ſcit reꝫ:vel q2 ducit᷑ maxima
neceſſitate.¶Quint⁹ eſt in ga
belle debite:vel pedagij ſub-
tractione:videlꝫ q2 occulte in
troducit rē ad ciuitatē:vel aſ
ſerit vnū eſſe pro alio:vel mi
noris quātitatis vt minus ſol
uat.hi oēs tenētur ſatiſfacere
ſm Tho.ſcda ſcde.q.lxxvij.⁊
Ray.De his omnib⁹ habes
in ſcda parte ſum.ti.i.c.xvij.

Man⁹ falſificatoria iob.v
Qui diſſipat cogi
tationeſ malignoꝝ ne poſſint
manus eoꝝ implere qd̄ cepe
runt manifeſtādo.ſ.falſitates
eorūꝫ:⁊ hec hēt.v.digitos vel
modos.¶Prim⁹ eſt in pon
derib⁹ ⁊ menſuris faciēdo vl'
vtendo falſis.i.diminutiſ mē
ſuris in vendendo:⁊ emendo
mēſuris exceſſiuis:tenet᷑ etiā
talis de dānis inde ſecutis il
lis talibus.¶Secūdus eſt in
falſis monetis:fabricādo eas
falſas:vel incidendo:aut falſa
tis ⁊ diminutis pro legitimiſ
ſcienter vtendo.vltra pctm̄ te
netur de dānis leſis.¶Terti
us eſt in bulliſ apoſtolicis:fal
ſatis.vel per ſurreptioneꝫ ob
tentis:cū.ſ.exp̄ſſum eſt falſuꝫ
in ſupplicatione:vel ommiſſū
illud exprimēdo.quo enarra-
to nō obtinuiſſet.Bn̄ficiuꝫ.n.
vel gratia ſic obtēta nō valet
vn̄ tenetur ſatiſfacere de emo
lumento per ipſas obtento.
¶Quart⁹ eſt in inſtrumentiſ
⁊ ſcripturis falſificatis vt te-
ſtamētis in quib⁹ ſcribuntur
legata:aliter q̄ȝ diſponatur a
teſtatore:vel ſcriptore vbi ap
parent debita ⁊ caſſant᷑ ⁊ hu
iuſmōi.¶Quint⁹ eſt in falſis
partubus vt cū mulier ꝯcipit
per adulteriū vel ſupponit ſi
bi alienū partuꝫ:que tenet᷑ de
omnibus que ꝯſumit fili⁹ pu
tatiuus de bonis mariti:⁊ de
his que vt filio legitimo ſibi
de hereditate relinquerent᷑.c.
ſi culpa : ex̄ de iniur.⁊ de his
in ſcda parte ſum .ti.i.c.xviij.

Manus p̄ditoria:d' qua
xp̄s Luc.xx.Ec
ce man⁹ tradētis me mecū ē
in menſa.Non.n.fit proditio

niſi per familiareſ. Et hec hȝ
v.digitos. ¶ Prim⁹ eſt in ca
ſtris:populis:⁊ terris.qñ ſcili
cet qs aufert a legitimo dño
⁊ dat proditõe alteri qui ibi
ius nõ hẽt:talis tenet de om
nib⁹ dãnis ide ſecutis. ¶ Se
cundus eſt in pſonis : qñ qs
tradit dñm ſuũ:vel amicũ in
manus inimici occidẽdũ: vel
redimendũ: vel impediendũ
a negocijs ſuis:tenet illis ad
omne itereſſe. ¶ Tertius in
reb⁹ qñ pecunias vel alia bo-
na ſui dñi vel amici procurat
deuenire ad man⁹ inimicoꝝ:
aut cũ aſſociat ſe cum aliquo
vt ducat ad locuȝ vbi ſpoliet.
¶ Quartus eſt qñ ſecreta re
uelat ſui dñi vt damnificet:
vel aduocatus ſecreta cauſe
quã defendit:aduerſario pan
dit:vt ſe poſſit defendẽ: tenet
de dãnis.ex̃ de iniur.c.ſi cul-
pa:⁊ de his in ſcd̃a pte ſum.
ti.j.c.xxij. ¶ Quitus.ſ.cuȝ qs
vtitur iſidijs nõ ſeruãdo pa-
cta pmiſſa:etiã ſi eſſet hoſtis:
dũmodo ⁊ ipſe ei ſuat fidem
⁊ nõ alias:vt.xxiij.q.j.c.noli.

Manus ſimoniaca. Et
de hac.iiij. Re-
gum.c.xiij. Quicũqȝ volebat
implebat manũ ſuam.ſ.pecu
nia quam dabat ⁊ fiebat ſa-
cerdos. Et hec hẽt.v.digitos.
¶ Primus eſt accipere pecu
niam vł alia tẽporalia pro ſa
cramẽtis aut beneficijs cõfe
rendis vel collatis per modũ
precij non per moduȝ elemo
ſyne:⁊ talem pecuniam reti-
nere nõ poteſt:ſed pauperib⁹
debet errogare:vel eccleſie in
cuius iiuriam data eſt. Tho.
ſcd̃a ſcd̃e.q.c. ¶ Secũdus ac
cipere pecuniaȝ appreciatiue
pro alijs reb⁹ ſacris:vt eccle-
ſijs:altarib⁹ cõſecratis: aqua
baptiſmali cõſecrata:oleo ſã
cto:⁊ reliquijs ſanctoꝝ: ſepul
turis loci ſacri:iure patrona-
tus:igreſſu religionis ⁊ huiuſ
modi:talis pecunia non po-
teſt retineri:ſed opȝ eam pau
perib⁹ errogare vel eccleſie ꝓ
qua ẽ cõmiſſa ſimõia. ¶ Ter
tius eſt pro ſpiritualibus exer
citijs:vt pro p̃dicãdo:orando
viſitando:eligendo:cõfirmã-
do:a correctiõe deſiſtẽdo.cu-
ram animarũ excedendo:cõ
ſecrando:⁊ hmõi alia recipi-
endo pecuniam exactiue: vel
pactionaliter:vł appreciatiue
tenet pauperib⁹ errogare:vel
eccleſie in cuius iniuria data
eſt. Sȝ ſi per modũ elemoſy

ne.ſibi retinere poteſt.ſibi da ta. ¶ Quartus eſt qñ accipit bñficium ſimplex:vel curatũ aut dignitatẽ ſimõiace: qꝛ te neť reſignare:ꝛ fruct⁹ide per ceptos reſtitueř ẽt ꝯſumptoſ deductis expeñ.factis invtili tatem bñficij illi⁹etiã pro fru ctib⁹colligendis. ¶ Quitus eſt de mediatorib⁹ad.ꝓcurã dum offm̃ vel beneficiũ eccle ſiaſticum vel aliqꝺ ſpũale bi tenẽtur pecuniã ꝓpter hoc re ceptam pauperib⁹ erogare. Hec oia Tho.ſcꝺa ſcꝺe.q.c. Ray.ꝛ Inno. De his i ſcꝺa parte ſum.ti.j.c.v.per totum.

Manus ipeditõia. Eccł. xij. De duplici corde ꝛ manib⁹maleſaciẽtib⁹ i.ipedientib⁹ bona alioꝝ. Et hec habet.v.digitos. ¶ Pri m⁹eſt qñ qs ipedit aliquez a cõſecutõe alicuius officij vel bñficij:ꝛ ſi iam illud erat ꝯſe cut⁹ꝛ poſſidebat:ꝛ iiuſte pro curauit auferri ſibi:teneť ſatiſ facere in totũ. Si vero nõdũ erat ꝯſecutus ſed i via habẽ di:teneť ad arbitriũ boni viri Tho.ſcꝺa ſcꝺe.q.lxii.ar.iiii.ꝛ Richar.i.iiii.di.xv. ¶ Secũ dus eſt qñ ipedit fructus pro uẽturos alicui⁹agri velvinee videlꝫ effodiendo ſemina:de ſtruẽdo vineas:arbores ꝛ hu iuſmodi q tenebiť ad quantũ eſtimabũtur fruct⁹ i illo du bio valituri. Tho.ſcꝺa ſecũde vbi ſupra. Itẽ i.iiii.di.xv.q.i. ar.v.q.ij. Tenẽdo etiã colum barias ꝛ nõ ſufficiẽter paſcẽ do colũbos vñ damnuꝫ iſe runt ſemibus vel ſructib⁹:te netur de dãnis. Pe.de pal. in.iiii.diſt.xv.q.ii.ar.i.in fine. ¶ Tertius eſt de his q faciũt ſtatuta vel capitula ne vſure ſolute poſſint repeti:vł ꝙ poſ ſint homies cogi ad ſoluẽdũ Et qui iudicãt ꝺm ea.vł etiã ſine ſtatutis dant ſniaꝫ ꝙ ſol uanť vſure vel ſolute nõ repe tanť:hi tenẽtur ad reſtituẽdũ ea ſi vſurarñ ñ reſtituãt. Im pediũt.n.reſtitutionẽ.xi. q.iii. c.qui ꝯſentit. ¶ Quart⁹ ẽ de his qui dãt litteras emunito rias debitorib⁹ iiuſte: ne poſ ſint cogi a creditorib⁹ ad ſol uendũ eis cũ poſſint:hi tenẽ tur illis de illis dãniſ. ¶ Qui tus eſt de iniuſte ipedientib⁹ ne qs poſſit exequi negocia ſua honeſta:occultando iſtru mẽta:vel ſcripturas per que manifeſtať ius ſuũ:vel ipediẽ tes ne qs accedat ad iudiceꝫ

eccleſiaſticū in cauſa qua poteſt vbi ſibi fieret iuſtitia: vel aliter iniuſte ⁊ malitioſe ipediens iter ſuū ad iudiciū vel ad negocia ſua: vñ recipit dānum: ⁊ de his tenetur.

Manus luſoria: de q̄ pt itelligi illō Job. xxxi. Si.i.non oſculatus ſum manū meā in abſcōdito. Luſor.n.cū vicit: attribuit man⁹ iduſtrie. Vñ aliqñ oſculatꝰ eā vt cām lucri. Et hec hꝫ.v.digitos. ¶ Primus cū decipit in ludo: videlꝫ per falſos taxillos: aut chartas dicēdo mendacium ⁊ ſic vicit tenetur.n. reſtituere decepto. ¶ Secundus eſt qñ vicit alijs qui alienare nō poſſunt: vt ſunt ſerui filijfamilias precipue pupilli: vxores: rligioſi: ⁊ hmōi. Hec opꝫ reſtituere illis qui hñt curam illoꝝ. ¶ Terti⁹ qñ vincit ei: quē idurit ad ludēdū multa iportunitate: cū ñ vellet ludere vel volentē a ludo recedere inuitū detinet: teneṫ reſtituere. ¶ Quartus qñ vicit in loco vbi ꝓhibetur ludus ⁊ per leges mādatur fieri reſtitutio: que nec per diſſuetudinē ſunt abrogate: ⁊ tūc ēt teneṫ reſtituere ꝗdēti ſꝫ Tho. ſcda ſcde.q.xxxij.ar.vij. Ric.i iiij.di.xv.circa finē Ray. Inno. ⁊ alios. ¶ Quit⁹ ē qñ vincit in locis vbi nō ꝓhibeṫ ludus: vel ſi ꝓhibeṫ: leges ſunt abrogate ꝑ ꝯriā cōſuetudinē ⁊ tūc dꝫ pauperib⁹ errogare. Vtrū vero de neceſſitate vel de honeſtate: vide i.ij.ꝑ.ſum.ti.i.c.xxiij. de ludo.ibi plene.

Manus locatōis ⁊ ꝯductiōis vitiatoria. f.xl.j. De hac deui.xxxij. Videbit q̇ ifirmata ſit man⁹.i.ōficiēs op⁹i locādo ⁊ ꝯducēdo. Et h̄ hꝫ.v.digitos. ¶ Primus qñ qs locat alteri rē vitioſaꝫ ſciens: vt equū claudicantē: vel domū ruiturā: q teneṫ de dāno ide ſecuto illi tali. ¶ Scdꝰ eſt qñ nimis notabiliṫr exigit p̄ciū de re locata: domo agro ⁊ hmōi vel qñ aufert ab eo rē locatā ſine cā rōabili añ tp̄s cōſuetū: tenetur.n.ei de dāno Ray. ¶ Terti⁹ qñ ꝯducit qs aliuꝫ ad operādū nimis paruo p̄cio notabiliter: vel ōbitā mercedeꝫ nimis tardat dare cum poteſt: vñ ille recipit dānum. vel loco pecunie debite dat ſibi res quas oportet eū vendere minori precio q̄ꝫ debet habere. ¶ Quartus ſi cō

ductus ad operam ex feſtinā
tia vel negligētia nō fideliter
eſt opatus ⁊ bene: vnde ſequi
tur dānū ei. ¶ Quit⁹ qn̄ ma
le tractauit rez ſibi locatā. vt
domū vel agrū: pmittēdo de
ſtruere: vel equos boues ni-
mis fatigando ⁊ hmōi tenet
talis de hmōi dānis ad arbi
triū boni viri Ray. in ſum.
¶ Vaſallus āt qui bōa que
hēt in feudū a dn̄o male tra
ctat ex malicia vel negligētia
tenet de dānis: ⁊ de his in ſe
cūda pte ſum. t. i. c. xvij. §. viij.
⁊ in. iij. parte. ti. viij. c. iij.

Manus turpiter lucrato
ria: d̄ qua Iſa. i.
dn̄s ait. Man⁹ veſtre plene
ſunt ſanguine. i. turpibus lu-
cris. Et h̄ habet. v. digitos.
¶ Prim⁹ eſt lucrū ex opere
carnali: vt meretricio: lenoci-
nio: concubinatu: adulterio: ⁊
hmōi. ¶ Scd̄us eſt ex arte vl'
actu phibito lucrari: vt ex ar
te mutuādi: vl' faciēdi taxillos
chartas: fucos: torneamenta:
hiſtrionatu: turpi. ſeruiēdo vſu
rario i numerādo pecuniam
ad vſurā: ⁊ ſcribēdo ⁊ hmōi i
faciēdo indiuinationes: incā
tationes: ⁊ hmōi in ſcribēdo
īſtrumēta in fraudē vſurarū

¶ Tertius eſt lucrando tem
pore phibito: vt diebus feſti-
uis vēdēdo ⁊ emēdo ſine ne
ceſſitate: ſcribēdo: vl' alia ope
ra ob lucrū faciēdo. ¶ Quar
tus eſt negociari in locis pro
hibitis: vt in eccleſijs vēden-
do vel emēdo vel etiā mittē-
do ad terras ſarracenoꝝ: vel
portādo arma vel ligamina:
vel victualia ⁊ quecūqꝫ mer
cimonia ſine licētia pape: te-
netur illud qd̄ lucratus eſt ⁊
tantūdē de ſuo mittet in ſub
ſidiū terre ſancte. ¶ Quitus
eſt ex itentione mere cupidi-
tatis vacare negociationi. vel
intentione itroducēdi cariſti
am: hi oēs debent acquiſita
pauperibus erogare: magis
tamē ex honeſtate ⁊ ↄſilio q̄ꝫ
ex neceſſitate. xiiij. q. v. c. q ha
betis: ⁊ de his in ſecūda par
te ſumme ti. j. c. xxiij.

Manus detractoria p̄s.
Erue. ſ. de⁹ de
manu canis. i. dtractoris aiaꝫ
meā. i. vita puer. xviij. Mors
⁊ vita i manib⁹ detractorie li
gue. Et hꝫ. v. digitos. ¶ Pri
mus eſt cū quis accuſat ali-
queꝫ de falſo. ⁊ conuictus de
crimine ↄdēnatur: talis ei te
netur ſatiſfacere: nō quidem

detegendo falſitatem poſtq̄ eſt punitus reus: q2 ſibi immineret periculū perſone:ꝛ illi iam punito nō ſatiſfacere: ſed aliter ad arbitriū boni viri. Anteq̄ puniatur: debet detegere falſitatem vel deſiſtere ab accuſatiōe. ¶ Secūdus ē qn̄ ex iudiciū infamat aliquē de crimine. ſciēs nō eſſe: vel neſciēs ſi eſt veruȝ q2 tenetur illis quibuſ dixit. declarare ſe falſum dixiſſe. niſi ſibi ex hoc immineret magnū periculū vite ꝛ hmōi. Nā tunc aliter proūt pōt: dȝ ſatiſfacere: vel cū libellos famoſos ſup crimie de eo ꝯponit: vel cantilenas: qđ peius eſt. ¶ Tertius qn̄ aliquod crimē cōmiſſum vere ab alio: auget aliqđ aliud notabile quod eſt falſuȝ vt cū dicit ſe vel aliuȝ turpia colloquia vel geſtus habuiſſe cū aliqua. ſȝ ēt carnalē copulam: vel ēt cū alij dicūt de eo turpitudinē cū aliq̄ agere. tacet ſtudioſe: vel aliq̄ ſigna facit vt credāt verū eſſe qđ nō eſt: ꝛ talis tenetur ad declarādū falſuȝ eſſe. ¶ Quartus eſt cū dicit aliquod crimen alterius referens ſe audiſſe quod occultū eſt: ꝛ ignoratur ſi eſt verū: ꝛ talis quomodo ſatiſfacere dēbeat habeas in ſe. c. para. iij. videlicet de tertia dānificatione. ¶ Quintus eſt cuȝ dicit crimen alterius vere ꝑpetratū: ſȝ occultū ꝛ talis debet ēt famā reſtituere pro vt pōt vel ēt cū dicit cōtumeliā in preſentia aliorū. ꝛ talis dȝ petere. veniam vel aliter ſe cum eis reconciliare.

Manus perſone leſoria. Mich. vij. Vir frēȝ ſuū venat ad mōtē: malū manuū ſuaꝝ dicūt bonū ꝛ ħ hȝ. v. digitos. ¶ Prim⁹ ē auferēdo vitā: occidēdo aliū iniuſte. i. ex iudiciū ordinariū: ꝛ talis tenet pro vt dicet in. c. ſe para. ij. de dāno inde ſecuto. ¶ Secđs eſt mutilādo mēbrū iiurioſe: ꝛ tenet de expēſis i medicis: ꝛ medicinis: ꝛ de lucro ꝑdito ſi ex mutilatione nō pōt laborare. ¶ Terti⁹ eſt vulnerādo: vł ꝑcutiēdo iniuſte ſcit vt tollēdo ſoſpitateȝ ꝛ tenetur ad dāna inde ſecuta ei. ¶ Quartus in carcerādo ꝛ ſic tollēdo ei libertateȝ: qđ faciēdo abſq3 rōnabili cā tenet de dāno qđ ide ſeqtur. Sec⁹ ſi faciat q2 ei dbitor vt ſibi citi⁹ ſolvat. ¶ Quint⁹ cū

f. viij

mittit in exilium vel confinia iniuſte ꝛ per hoc aufert ei pa triam: ꝛ omne dānū qđ inde recipit qđ cōiter eſt multum tenetur ei ſatiſfacere.

¶ Manus aiaꝝ p̄datoꝛia: ꝛ de hac ſap. i. Impij manib⁹ ꝛ verbis mō tē accerſiūt. Et hꝫ. v. digitos ſeu modos. ¶ Prim⁹ eſt qñ volētes igredi religioneꝫ ad ſuienduꝫ deo aliqs reuocat: vel iā igreſſuꝫ pſuadēdo edu cit: tenetur hic illuꝫ reducere quātū in eo eſt: vel ſe: vel aliū ponere in religionē ſꝫ Pe. de palu. in. iiij. di. xv. q. ij. ar. ij. ¶ Secūdus qū quiſ pſuadet alicui aliqđ criminale blandi endo vt dcipiat: ꝛ multo ma gis qñ quis aufert alicui vir ginitatē. ex mrimoniū: ꝛ dꝫ eam ducere in vxoꝛē: vel eaꝫ dotare ſi pōt: de hoc infra in c. ſequēti. ¶ Tertiuſ eſt qñ qs ſuo ſermone trahit ad erroꝛē fidei: vt faciunt heretici diſſe minantes falſaꝫ doctrinā: ꝛ hi tenētur reuocare. ¶ Quar tus eſt cum plati vel patreſſa mūliaſ ex ſua negligētia pmit tunt ſuū gregē perire nō coꝛ rigentes ꝛ admonētes: ꝛ mul to plus cū ſuis malis exēpliſ eos ad mala prouocāt: tenen tur. n. eos coꝛrigere. ij. q. i. c. ſce lus. ¶ Quītus cū hoies ſuis prauis actib⁹. alios ſcandali zant: vt mulieres ſuis oꝛnati b⁹: ꝛ alijs tripudijs: alij ludiſ rixis ac blaſphemijs. ꝛ hi de- bent ſatiſfacere pnia ꝛ bonis actibus edificando: quos pri us ſcandalizauerant.

¶ Capitulū ſcđꝫ de reſtitutio nib⁹ in quo oñditur quid ꝛ quantum ſit reſtituendum.

Circa autē ipſaꝫ reſti tutionē ſunt. viij. vidē da q̄ in hoc verſu cō tinentur. Quis: quid: vbi: per quos: cui: cur: quō: qñ. Et qꝛ de p̄mo dictū eſt ſupra in. c. p̄cedenti: iō primo ōmiſſo: vi dendū eſt de alijs. Quantuꝫ igitur ad ſꝫ. ſ. quid ſit reſtitu- endum ꝛ quantū. Sciēduꝫ ꝙ ablatū ſi pōt. xiiii. q. vi. c. ſi res. Et ſi eſt aliquid fructifi- cans. etiaꝫ fructus ei⁹: vel ali ter ſatiſfaciēdū qñ id reſtitui nō poteſt. Sꝫ pro huiuſmōi declaratione ſciendū ꝙ dam num pōt quadrupliciter iſer- ri. ¶ Primo quo ad animā. auferendo ei virtutes infuſas ꝛ moꝛales. ¶ Secūdo quo ad coꝛpus. inferendo ei leſiones

corporales. ¶ Tertio quo ad honorē ꝛ famam per vituperationes verbales. ¶ Quarto quo ad ſubām: per actiões criminales. ¶ Quantum ad primū: notandū eſt ꝙ cūuis nemo poſſit eſſe cā ſufficiens peccati alteriꝰ: nec per conſequens ei auferre virtutes directe: ꝛ efficaciter (quia voluntas cogi non poteſt. vbi conſiſtit peccatum. propter quod dicit Ambroſius. Nō eſt ꝙ cuiꝙ̄ noſtraꝫ aſcribamus erumnam. Nemo enim tenetur ad culpā: niſi propria voluntate deflexerit. xv. q. j. c. nō eſt) poteſt tñ alquis eſſe alteri occaſio magna peccati. ꝛ decretalis dic̄. Qui occaſionez damni dat. damnuꝫ dediſſe videtur. c. Si culpa. ex̄ de iniur. ꝛ dam. da. ¶ Poteſt aūt aliquis eſſe occaſio dāni alterius quadrupliciter. Primo verbo ſuo: inducēdo alteꝝ ad pctm̄ ſecūdo a meliori bono retrahendo. tertio malo exēplo ſcandalizādo. quarto virginem ſeductore deflorādo. ¶ Quantum ad primum inducit quis aliuꝫ ad peccatuꝫ verbo ſuadendo: conſulēdo: recipiendo id qd̄ eſt mortale ꝛ tūc eſt occaſio pditionis illius qꝛ per hoc auferuntur illi gratia ꝛ virtutes ab aīa. Vnde Augu. Si fratri tuo male pſuades: occidiſ. ſ. illū quo ad animā. De pe. di. i. c. noli. Et talis dānificans ſm Sco. in iiij. di. xv. q. iij. tenetur reſtituē dānū modo ſibi poſſibili. ſ. inducēdo eū efficaciter ad penitentiaꝫ ꝛ ad virtutes ſiue actus virtuoſos. Et ſi ſola inductio per verba non ſufficit (qꝛ facilius eſt peruertere ꝙ̄ꝫ conuertere) tenetur ꝙ̄ꝫtum poteſt per orationes ſuas ꝛ ab alijs procuratis: ꝛ per aliorū ſuaſiões efficaces: dū tñ illis nō prodat pctm̄ occultū pdicti. ¶ Quantū ad ſm. ſ. reuocando aliqueꝫ a meliori bono fit hoc dānū alteri cum reuocat eū a religiōe in qua pfectiꝰ viuiſ ꝙ̄ꝫ in ſeculo: ꝛ talis dānificans teneſ ipm reuocatuꝫ ab eo. reducere ad igreſſuꝫ vel reuerſionē ad rligionē. Nā ſꝫ Pe. d̄ pal. i. iiij. di. xv. q. ij. ar. ij. nō ſolū ille qui iducit pfeſſum ad egreſſuꝫ religiōis tenetur ad inducēdū ipm ad igreſſum religionis vel ad reuertēdū: ſed etiā qui trahit illū q volebat igredi nec tñ in

traxerat tenetur illum indu‑cere ad ingredienduꝫ. Q̄ꝺ ſi ille nollet intrare: teneť aliuꝫ eque idoneuꝫ ꝓcurare. Q̄ꝺ ſi nõ poſſit: teneť ipe itrare: qꝺ itelligens Ray. poſtea magiſter ordinis predicatoꝝ qui a uerterat quidã ab igreſſu re‑ligiõis: pro eo itrauit. Ratio eſt qꝛ abſtulit dño ſeruũ ſuũ nouitiũ vel intraturum. Hec Pe. vbi ſupra. Sꝫ Sco. diċ hoc eẽ veꝝ de obligato ad re‑ligionẽ obligatõe ꝓfeſſionis nõ aũt de eo qui erat diſpoſitus ad intrandũ nec tñ intra‑uerat. Ratio diuerſitatis eſt qꝛ intereſt inter hẽre ⁊ prope eſſe hẽre. Unde nõ teneť ad tantam reſtitutionẽ religiõi: ad quantã teneret ſi iuiſſet i religionẽ. ſꝫ teneť ad aliqualẽ reſtitutionẽ. ſ. aliqualem idu‑ctionẽ illius vel alteriꝰ equa‑lentis ad igreſſuꝫ religionis Hec Sco. i. iiij. di. xv. q. iij. i fine. Ideꝫ videť dicendũ de eo qui auertit nouitiũ religionẽ iam igreſſum animo pmanẽdi: ſicut de ꝓfeſſo. Nam taliſ obligať religioni ſalteꝫ in ge‑nere. Et h̄ itelligẽdũ eſt: ſi re‑traxerit illum intẽtione dãni‑ficandi religionẽ: tũc. n. teneť religioni. Si aũt hoc fecit in tentione ꝯſulendi ꝓprie vtili‑tati ſue ſine fraude: non teneť religiõi: quo ad eũ qui nõduꝫ itrauit: ſed ipſi ꝑſone quã re‑traxit: perſuaſiõibꝰ ⁊ alijs bo‑nis ſpũalibꝰ ad equiualentiã eoꝝ in qbꝰ dãnificauit. Hec Sco. vbi ſupra. ¶ Si ãt quis auerteret aliquẽ a religionis igreſſu: non ſimplr̄ ſed ab ea vbi diſſolute viuiť itendens ꝓuidere ſaluti illius: i nullo teneť. ar. xxiij. q. v. c. de occidẽdis. Et ex his patet ſꝫ Jo. de rip. i quodã tractatu de ꝯtcti‑bus. Quid dicendũ ſit de hiſ q ſcholares retrahunt ⁊ ſub‑trahunt doctoribꝰ cũ qbꝰ au‑diũt: qꝛ aut hoc faciũt i odiuꝫ doctoꝝ vel volẽtes ſibi ꝓuidere. vł alijs ꝓuidẽ. vł volentes ſcholaribꝰ ꝓuidere. Si pmo mõ: aut ſubtrahit ſcholarẽ q iã itrabat ſcholas: ⁊ tũc teneť doctori ad reſtitutõeꝫ ſalarij ⁊ honoꝝ ſibi ſubtracti. Si ẽt doctor cui talis ſubtrahiť ſit melior q̄ꝫ ille cui eũ procurat tenetur tali pro quãto vtilitatẽ ſcie ſibi ſubtraxit. Si auteꝫ nondũ ſcholas itrauit: ſed i‑traŕ diſponebat: nõ tñ teneť: lꝫ obligetur ſcholarem iduce

re vt redeat ad p̃mū. Si aūt hoc fac̄ volendo ſibi ꝓuidere: puta eſt doctor ⁊ vult ſibi de ſcholarib⁹ ꝓuidere: ſi h̄ ſine fraude facit: ⁊ ſcholariſ nōdū ſe dederit alij doctori: nō credo euȝ in aliquo obligari. cuȝ cuilibet ſit licituȝ modo licito ⁊ debito procurare vtilitateȝ ſuam. Aliter nō credo ſibi licere. Si aūt hoc facit volens alij ꝓuidere. ſicut qñ ſcholaris alicui⁹ doctoris ſubtrahere conat̃ ſcholares alijs doctoribus vt itrent cuȝ doctore ſuo: in hoc ſoluȝ honorē ⁊ vtilitateȝ ſui doctoris intēdens ſi ſubtrahat intrantē cū alio doctore: credo ip̄m obligari: niſi forte illi⁹ doctori cui ſubtrahit. cū in ſufficiētia ⁊ ſcholari aliq̄ ſpālis cura qua ſibi deneſercuſer. Si aūt retrahat itrare volentē cū ex hoc. nullum ius doctori ſit acquiſitū ⁊ h̄ fac̄ ſine fraude: nō credo eum doctori i aliquo obligari. Obligatur aūt ſcholari: ſi eum retrahat ne audiat melioreȝ. Si aūt hoc fac̄ vtilitati ſcholaris volens ꝯſulere: ⁊ ſuper hoc a ſcholare reqſit⁹ ꝯſulit q̄ audiat aliū doctorē melioreȝ: bñ fac̄. Et dicta in his

caſibus: ſunt ceteris paribus intelligenda. Iſte. n. caſus eſt ita varijs modis circūſtātialis: q̄ vix pōt dari certa regula. Hec ille. ¶ Quātū ad tertiuȝ. ſ. damnificādo alios ſuo malo exēplo ſicut ſcādalizant prelati ſubditos ſuos: pōpiſ ⁊ laſciuijs ⁊ alijs malis moribus ſuis: mulieres ſuis ſuperfluis ornatib⁹ ⁊ fucis: ⁊ tripudijs: ⁊ alij manifeſte peccāteſ ⁊ p̄cipue qñ hoc itendunt vel cōtemnunt ſeu paruipendūt ſcandalū alioꝝ: ꝓpter qd̄ alij ruunt i diuerſa vitia: de quibus i euāgelio. Ve mūdo a ſcandalis: tales tenētur ad ſatiſfaciēdū bonis exēplis manifeſtis. Non aūt tenētur ob hoc ad aliquā publicā pniaȝ vt dic̄ Alb. ſȝ ad edificanduȝ alios boniſ exēplis māifeſtis ſicut ſcādalizauerūt per mala māifeſta. ¶ Quātū ad. iiij. ſ. de ſeducente virginē ⁊ corrumpēte ex̄ matrimoniū vt̄ Exo. xxij. Qui ſeduc̄ virginē ⁊ dormit cum ea dotabit eā: ⁊ habebit eam vxorē aut reddet ei iuxta modū dotis quē virgines ſolent accipe. Dānificauit enim talis illā in caſtitate virginali: auferendo ei

ſaltē ad reſtitutionē caſtitatis cōiugalis: accipiēdo eam in vxorē vel dotando. Et ſiqdē ꝓmiſiſſet eā ducere i vxorē: tenet ad hoc ēt rōne ꝓmiſſionis niſi eēt nimis diſparis ꝯditionis: vnde fraus potuit deꝑhendi: ⁊ tūc ſatiſfaciat ad arbitriū boni viri. Et idē fortiꝰ qñ violētauit eā. Quāuis aūt ꝑceptū legis moſaice allegatū: ſit iudiciale: ⁊ inquātū ad hoc nō obliget: tñ inqꝫtuꝫ ſumptum eſt ꝑ ſtatuto ab eccleſia vel aliqua ciuitate obligat: ſicut patet extra ď iiur. ⁊ dā. da. ca. Si culpa. c. j. ⁊. c. ſe.

f. η. ¶ De ſecunda dānificatione que. ſ. fit corpori p leſionē. Aduertēdū ē ꝙ qttuor mōis cōtingit. ſ. p occiſionē: p mutilationē: p ꝑcuſſionē. ⁊ p icarcerationē. Si ergo fiat dānum ꝑmo mō ſm Sco. in. iiij. di. xv. q. iij. pōt ſatiſfacere ſuſtinēdo penā talionis a iudice nō a ſe: nec ēt tenet iudici ſe offerre: ſꝫ captuꝫ nō licet ſe defendere: aut carcerē ifringere. ſꝫ īuenta opportunitate licet fugere: ſꝫ Tho. ſa ſc. q. lxix. ar. iiij. ⁊ Hen. ⁊ condēnatus debet patiēter mōtē ferr. ¶ Eſt ⁊ aliꝰ modus ſm Sco. vbi ſupra ſibi vtilis ad ſatiſfaciēdū qꝫuis ad hoc nō teneat neceſſario: vt. ſ. exponat vitā ſuā in cā iuſti belli: vel ꝯ inimicos fidei ⁊ eccleſie ꝑ reſtitutōe ſeu ſatiſfactionē fiēda illi: cuiꝰ vitā abſtulit. Sꝫ ſi nec hoc vult facere: tenet ad ſatiſfactioneꝫ ſpūalem ꝑ aīa occiſi: vt ad faciēdas elemoſynas ꝑ eo: vel ad ſumēdā aliquā peregrinationē ad limia apoſtoloꝝ: vel ſancti Jacobi ⁊ hmōi ꝑ aīa eius: ⁊ ꝑcurādo alioꝝ orōnes inqꝫtū pōt. Nec hoc ſufficit Sed ſi interfectus habuiſſet aliquos. vt prēꝫ ⁊ matrē: filios ⁊ hmōi: qs opibꝰ manuuꝫ ſuaꝝ ſuſtētabat: tenet interfectoꝛ oibꝰ illis ad tm̄ qꝫtū illis abſtulit ſubſidij. p occiſioneꝫ eius. Inſup occiſoꝛ tenet placare leſoſ qꝫtū pt. Hec Sco. i. iiij. di. xv. q. iij. ¶ Quantum ad ſm. ſ. de mutilatione dicit idē Sco. ꝙ ꝑ hmōi: nō ē ſtatuta aliq̄ pena in eccleſia niſi pecuniaria: ⁊ iſta debꝫ rñder nō ſolū dāno qď itulit ꝑ mutilationē ꝑ toto tēpoꝛe futuro q̄ vſurꝰ eſſet gs mēbro abſciſo: ſꝫ ēt expēſis appoſitis i curatione. vt hr ex de iniu. ⁊ dā. da. c. j. Et vltra hoc tenet

mutilāa aliquē

ad placationez leſi quantum in ipo eſt.ꝛ cōſolationē ipſi⁹ afflicti que afflictio ꝑpetua ē. Plus ēt pōderāda eſt mutilatio paupis q̄z diuitis:ſi magis egebat pte abſciſa ad victū neceſſariū:puta ſi abſciſa eſſet man⁹ dextra ſcriptoꝛi q de illa arte viuebat.tūc.n.magis teneť.¶Quātum ad tertiū:vř deū optime ipoſuiſſe ſatiſfactionē.ſ.in leſione:vř pcuſſione:vř vulneratione coꝛpoꝛali.Ex.xxi.vbi dicitur.Si rixati fuerint viri ꝛ pcuſſerit alter ,primū ſuū lapide vř pugno ꝛ ille moꝛtu⁹ nō fuerit:ſʒ iacuerit i lecto:ſi ſurrexerit ꝛ ābulauerit ſup baculū ſuū:innocēs erit q pcuſſerit.ſ.a mōtis pena ſuſtinenda: ita tū ꝙ operas q̄s interim ſic neglexit ipeditus pcuſſura:ꝛ impēſas in medicos reſtituat: cui pene addēda eſt recōciliatio quātū in eo eſt.¶ Quātū ad ſatiſfactionē de.iiii. leſione.ſ. icarceratione: vel detētione. ſciēdū ꝙ vltra recōciliationē ꝛ veniā petitā leſo:fiet ſatiſſactio iniurie:ꝓut ſapiēs determinabit.Et ſi leſus plus vellet exigere q̄z deberet:ad illō plus nō teneť ledēs:vt illū reconciliet.Nec Sco.Sʒ beatus Tho.ſa ſe.q.lxii.ar.ii.ꝛ i iiii.d.xv.q.i.ar.v.dicit ꝙ in oibus dānis:vbi nec in ſe nec inequalēti pōt fieri reſtitutio: vt mutilatōe mēbꝛi : ꝛ hmōi ſatiſfactio fiet p recōpēſationē ad arbitriū boni viri.Idē Pal.Et qꝛ exiliū reputať vt quidaʒ carcer in iure: iō qui mittit aliquē in exiliū.vel cōfiniū ꝙ eſt exiliū ad tēpus iniuſte:tā ipſe q̄z oēs hmōi dātes auxilium aut cōſilium efficax ad hoc:tenentur exulāti de oi dāno inde ſecuto ꝛ hoc ad ſatiſfactionē.ar.ex̄ de homi.c.ſicut dignū: ꝛ.xi.q.iij. c. qui conſentit.¶De tertia dānificatione.ſ.in fama ꝛ honore ſciēdum ꝙ.iiij.modis pōt ꝯtingere.ſ.per cōtumelie illationē:per detractionē:per detractionis ab alijs facte recitationem.per veritatis negationem cum quis accuſatur iuſte.¶Quātuʒ ad pꝛimum: dicitur quis contumeliari: alteri:ſeu contumeliam inſerre . cum pꝛiuatim ei vel coram alijs in faciem dicit cōtumeliā impoꝛtāte notabilez defectū culpe:vocando eum latronē:lenonem: pꝛoditoꝛez

adulterum:⁊ hmõi vel cuʒ di
cit verba exp̄mentia defectū
nature:vt cū dicit intẽdẽs in
iuriari:vt vocãdo ſtrabo
nẽ:vel illegitimū ⁊ hmõi.qͦd
ꝓprie dr̄ ɔuitiū.Quãdo igi
tur qs hoc facit aio iiuriãdi:
vltra offenſaʒ mortalẽ: tenet̃
ſatiſfacere ꝓmo ſic leſo:⁊ ip
ſuʒ placare q̄tū pōt.petendo
veniã:vel alio mõ:⁊ hoc vel i
ꝑuato vel publico:ſm q ipſe
priuatiʒ vel publice iniuriã i-
tulit ſeu ɔtumeliã.Nã ſi i pu
blico ɔtumeliã itulit ⁊ hoc cō
tumeliatꝰ reqrit: vt i publico
veniã petat:tenet̃ ad hoc. Et
ſi in ipa cōtumelia aliqͦd cri
minale falſo exp̄ſſit:tenet̃ co
rã illis q hoc audierūt expri-
mere ſe falſuʒ dixiſſe. Augu.
Vbi pctm̄ ortū fuerit:ibi mo
riat̃.ij.q.i.c.ſi peccauerit. Ve
rū ſi p̄latꝰ ſb̄dito:pr̄ filio:vir
vxori magiſter diſcipulo dn̄ſ
ſuo dicit verba ɔtumelioſa.
faciẽs h ex correctione:nō te
net̃ petere veniã a tali:ſʒ Au
gu.i regula dicẽte de p̄latis.
Si ipſi moduʒ vos exceſſiſſe
ſentitis non a vobis exigit̃ vt
a vobis ſubditis veniã poſtu
letiſ ⁊c.Sʒ ſi hoc faceret mul
tū iniurioſe ⁊ liuore vindicte:
tūc tenent̃ p̄lati ſubdito pe-
tere veniã ⁊ recōciliare leſuʒ
ſm Ray. Idē tenet glo.in.c.
qn̄.lxxxvi.di. Verū ſi ɔtume
liã recipiẽs in verbis:poſt cō
tumeliã domeſtice cōuerſa-
tur cū ɔtumeliãte ⁊ famelia
riter.vr̄ oñdere ſibi remiſſaʒ
iiuriã ⁊ recōciliatū fore ⁊ cō-
ſequẽter nō teneri al's ad pe
teñ.veniã ſʒ Durã.in ſūma.
¶ Quãtū ad ſm dãnū.ſ.per
detractionẽ:hoc ɔtingit fieri
principaliter duobus modiſ.
¶ Pͦrio iponẽdo alicui ſſm.
crimẽ verbo:cãtilena:vel fa-
moſo libello. Et talis tenet̃
illis corã qbꝰ detraxit:decla-
rare ſe falſū dixiſſe:q̄tūcūqʒ
exinde exurgat erubeſcẽtia ⁊
ɔfuſio:niſi ex hoc immineret
ei magnū periculum vite:vel
aliquod magnū icōueniẽs ſe
queret̃.Et ſi nouerit qͦd his
cuiꝰ famã abſtulit ſciuerit de
tractorẽ ipm̄:tenet̃ detrahẽs
ɔponere cū ifamato p eū.de
iniuria ſibi facta ⁊ veniã po
ſtulet̃ i ꝓpria pſona ſi audet:
vel p aliū ſi p ſe apte nō p̄t.
Sʒ ſi ignorat diffamatus de
trahentẽ : recōcilieſ ei: tacito
nomie ſuo.¶ Secūdo modo
ɔtigit fieri detractio: dicẽdo

aliqđ criminale de alio indu ctiuū iſamie corā aliis ſʒ vere ꝑpetratū: occultū tñ: ſʒ mō in iuſto ꝯ debitū ordinē: talis te netur famā reſtituere iſama to q̄ſtū pōt ſine mēdacio tñ. vt. ſ. nō dicat mēdacioſe ſe il lū iſamaſſe: ſʒ dicat ſe male dixiſſe ⁊ iiuſte diffamaſſe: vel alio ꝯgruo mō: vt nō creda tis ipm eſſe talē: male dixi. ⁊ ſtulte locut⁹ ſum ⁊ hmōi. Ad dit Hoſtien. ⁊ dicit hoc ꝟuā dum: niſi ex tali publica reco gnitiōe: ille iſamatus: āplius iſamaretur. Et Gul. ad h̄ ēt addit ꝙ non tenetur qñ peri culū ſibi iminet ex potētia ad uerſarii. Videtur iſup ⁊ hoc ꝟuādū. qñ crimē qđ pri⁹ erat occultū: poſt detractionē: ſcm̄ eſt manifeſtū ꝑ aliū modū q̄ꝫ ꝑ verba illi⁹: non tenetur ad hmōi reſtitutionē. Qñ etiaʒ nō pōt qs famā reſtitueř ꝟʒ Tho. ꝟa ꝟe. q. lxii. ar. ii. debet ꝑ aliū modū recōpenſare dā nū illđ. Dex ſi qs crimē ali cui⁹ occultum reuelat: non ex odio vel ex loq̄citate: ſʒ ex cha ritate vel iuſtitia: vel ex neceſ ſitate: puta dicit eccleſie ꝟm ordinē fraterne correctionis. vel accuſat eū corā iudice: vł dicit ꝯfeſſori cū nō poſſit ali ter pctm̄ ſuū ſufficiēter decla rare. vel ēt vt confeſſor oret ⁊ admoneat illuʒ: vel ꝑlato vt melius ſibi ꝓuideat ⁊ gregi ſuo: talis nō tenetur ad fame reſtitutionē ꝟʒ Pe. de tarā. Ray. ⁊ Vmber. ¶ Quantū ad tertiū dānū. ſ. recitādo de tractiōeſ auditas corā aliis ū exꝑſſe aſſerēdo: nec tanq̄ꝫ cer tū dicēdo: ſed ꝙ audiuit tale vel tale crimē de aliquo qđ neſcitur ab auditoribus. dicit Sco. in. iiii. di. xv. q. iiii. ar. i. ꝙ talis incaute ſic loquens de alio ſcḋm crimē: dicēdo forte ille fecit hoc certe pōt eſſe qđ fecerit: aut dicēdo ego audiui ꝙ ille hoc fecit: niſi ille oñdat aliquā certitudinē maiorē q̄ꝫ ex relatione cōi: nō aufert ex nā actus: illi famā in opinio ne audiētiū: qꝛ ſʒ illi firmiter cōcipiūt. ⁊ credūt illū de quo eſt ſermo criminoſum leues ſūt: qꝛ q cito credit leuiſ ē cor de. Eccle. xix. Verumtñ qꝛ a ſcādalo puſillo꞉ cauere opor tet: iuxta illud Matth. xviii. Qui ſcādalizauerit vnuʒ de puſillis iſtis qui i me credūt expedit ei ſuſpendatur mola aſinaria i collo eius ⁊ demer

De recitātibꝰ detractiones.

maris

gatur in profundum)ꝛ multi ſūt tales puſilli ꝛ leues:iō periculoſuʒ eſt coram eis talia audita referre. Et ſi hoc fiat intentione mala.ſ.ledēdi famā eius:nō facile poteſt excuſari a mortali. Si autē fiat coraʒ puſillis ꝛ leuibus ex incōſideratione:durum eſt dicere ꝙ ſit mortale. Et dicunt aliqui ꝙ ſiquis ex tali relatione alicuius notā icurriſſet infamie tenetur famā reſtituere corā illis quibus locutus eſt de illo. Sed ſi nō eſt ſecuta infamia:nō tenetur. ¶ Quantuʒ ad quartū damnū. contingit hoc qn̄ quis accuſatus in iudicio de crimine qđ cōmiſit ſed occulto:ꝛ nō ſufficienter ꝓbabili:negat ſe cōmiſiſſe:ꝛ ſic indirecte crimen imponit accuſatori: oſtendens euʒ in hoc eſſe mendacē. ꝛ notat eū de calūnia. Ubi dicit S co.i iiii.di.xv.q.iiij.ꝙ negans ſic: nō tenetur retractare negationem ſuā qn̄ negauit in publico verū crimē. Tenetur tn̄ per quedā verba ſobria reſtituere famaʒ illi accuſati: quē indirecte notauit de calūnia: dicēdo. Nō habeatis eū pro calūniatore. Credo ꝙ habuit bonam intentionem in accuſando ꝛ hmōi. Econtra cum quis accuſatur ab alijs falſo de aliquo crimine ꝛ ex dolore torture cōfeſſus eſt crimē: ꝙ nō cōmiſit.cū ſe ifamauerit:tenetur inquātū p̄t declarare ſe falſuʒ dixiſſe. Magis eniʒ tenetur quis diligere ſe cōſequēter cōſeruationē vite ſue ꝛ fame ꝙ̄ʒ alios. Et ſi ex hoc ſequeretur infamia. imo ēt mors accuſatori:nō ei imputatur:ſed malitie ipſiꝰ accuſatoris ſi aduertēter hoc fecit vł inſipientie:ſi ex errore hoc fecit. Sibi ergo imputet.quia ad hoc indebite ſe poſuit cuʒ periculo alteriꝰ. Itē nota ſm̄ Pe.de tarā.ꝙ ex iniurijs illatis qbuſcūqʒ modis : ſolēt tria oriri per ordineʒ in leſo. Primū eſt rācor in affectu. Scōm ē ſignū rācoris in effectu. Tertiū eſt actio contra iniuriātē. Primū.ſ.rācorē ſtatim debet dimittere iniuriāti.i.nūq̄ʒ hr̄e. Secundū debʒ dimittere cū iniurians petit veniā. Et iſta dimiſſio exterior nō eſt aliud niſi quedā acceptatio ſatiſfactionis:vel indicatio recōciliationis:verbo vel facto expreſſa:vt cū offen

ledēs y accuſatione

ſilue ſt̄ma dicit ...

ſus offendentez eleuat genu flexū añ eū: vel cum dic̄ dñs parcat vobis ꝛ hmōi. Tertiū aūt. ſ. actionē de iiuria nō tenet dimittere niſi facta ſatiſfactione. Sꝫ aduertēdū ē circa ſigna rācoris. ꝙ qdā ſunt remota ꝛ qdā ꝓpinqua q̄ ingerūt ꝓbabilē ſuſpitionē de rācore. vt cū aliqs nūq̄ꝫ vult i iurianti loq: vel obuiās ei diuertit ab eo: aut toruo vultu ſp aſpic̄ eū ꝛ hmōi. Et iſta ſigna nulli licet retinerꝫ nec añ nec poſt ſatiſfactionē ſibi factā: qꝛ ab oi ſpē mali abſtinēdū ē. ſꝫ aplꝫ. Unde talis nō dꝫ talia ſigna facē: p que credat ꝓbabiliter eſſe i odio. Signa vero remota ſunt q̄ non igerūt de odio argumētum licet odiū ſequeretꝫ: vt ſunt ſubtractio familiaritati ꝛ ſuitioruꝫ aliquoꝝ ꝛ familia. Et illa licet retinere oibus: ſiue poſt ſatiſfactionē ſiue ante dūmō nō fiat malo aio ſed. p maiori ſui ꝛ alterius pace. Nō āt tenetur iiuriatus qrere pacē vel recōciliationeꝫ iniuriātis ipo nō penitēte: niſi in cāu. ſ. cū crederet ꝓbabiliter ꝙ propter hoc liberaret aiam eius a mortali odio. ꝛ nō eſſet occaſio mali: puta qꝛ ex hoc iniuriās ſupbiret vel audaciaꝫ ſumeret ſimilia faciēdi: vnde oñderet ex hoc iiuriatū aliis offendiſſe ꝛ hmōi. Hec omnia Umbertus in expoſitione regule. Debet āt fieri ſatiſfactio vꝉ reſtitutio fame q̄ꝫ citius pōt: ꝛ adē oportunitaſ ſine aliis periculis. ¶ De q̄rta dānificatione. ſ. rerū exterioꝝ

Notandū primo ꝙ reſtituēda eſt res rapta vel furata: vꝉ alio mō vſurpatiue bita in ꝓpria ſpecie imo in idiuiduo ſi ipſa habetur. Nec pōt dari alia pro ea eiuſdē bonitatis (niſi forte pecunia) contra voluntatem domini ipſius rei. iii. q. i. c. Reintegranda ſunt omnia ſpoliatis. Et hoc verum niſi in caſu cum vſurpatio rei aliene eēt occulta: ꝛ ex reſtitutiōe eius in ſua ſpecie detergeretur raptor. vel aliꝺ icōueniens ſequeretꝫ: tunc enim ſufficeret dare precium eius. ¶ Secundo notandum ꝙ ſi ipſa res male ablata perijt morte: vt animal: vel ſibi aufertur: nihilominus reſtituere tenetur ſm Raymū. ꝛ alio. Si autē deteriorata eſt in bonitate. vel diminuta in

precio:ſupplenduz eſt preciū: q2 debet reſtitui eiuſdē boni tatis ſm Ray. Nā ſi equus vel bos ablatus:eſt penes raptorē debilitatus.ita vt exiſtimetur.v.florenoꝝ qui pri⁹ valebat.x.reſtituet.x.nō.v. Siliter ſi furatus eſt ſextariū frumenti valentē tūc ſolidos.xl. cum vero reſtituitur valet.xx. duo ſextaria tenetur reddere vel.xl.ſolidos:nec ſufficēt reddere ſextariū ſʒ Ray.ꝛ alios Immo ſi illo itermedio.ſcilʒ īter vſurpationeʒ ꝛ reſtitutionem plus valuit q̄ʒ tpe vſurpationis.illo pluri p̄cio reſtituet ſm aliquos. Tenetur ēt raptor poſt reſtitutionē dāni petere remiſſioneʒ de iīuria ſaltē per īterpoſitā perſonā: vel per ſe expreſſo noīe furis vel tacito:ſm ꝙ qualitas negocij requirit.ſ.ſi eſt manifeſtuʒ vel occultū. ¶ Tertio nota ſi eſt res fructificans: tenetur reſtituere rē cuʒ omnib⁹ fructib⁹ inde pceptis ꝛ qui pcipi potuiſſent a diligēti poſſeſſor̄:puta vſurpauit agrū alterius:ex quo nō percepit de fructib⁹ niſi.xx.ſextaria frumēti q2 male fecit cultiuare:vbi xxx.pcepiſſet diligēs cultiuator annuatī ʒ : talis reſtituere tenebitur nō ſoluʒ.xx. pcepta ſed.xxx. Similiter ſi equū furatus eſt cuʒ quo lucratus ē menſatim florenū vnum:vbi dn̄s lucratus fuiſſet vnū cuʒ dimidio:tenebitur reſtituere ad rōnem vnius floreni cuʒ dimidio per mēſem:ꝛ intelligitur hoc deduct(expēſis factis ī vtilitatē ꝛ ꝯſeruationē ipſius rei neceſſarijs(non tn̄ ſupfluis)ꝛ expēſis factis gr̄a colligendoꝝ fructuū. Huiuſmodi.n.deducūtur taʒ a malefidei q̄ʒ a bonefidei poſſeſſore ſm Ray.ꝛ Tho. ſecunda ſcđe.q.lxxviij.ar.iij. Dāna ēt que paſſus eſt dn̄ſ carētia rei ſue:teneť ſatiſfacē:ex̄ de iniur. ꝛ dā.da.c. Si culpa. Tho.vbi ſup̄ ꝛ Ray. ¶ Itē quarto nō ꝙ ſi plures ꝯcurrerēt ad furtum.vel ad dānū aliqđ faciēdum ita ꝙ vn⁹ nō faceret ſine altero:qlibet tenetur inſolidū ideſt ad totū dānū reſtituēdū quouſqʒ ſit illi ſatis factū integre. Illo aūt reſtaurato per vnū illoꝝ tenetur poſtea qlibet eoꝝ pro parte ſua ſatiſfacere ei qui totuʒ reſtituit.ſm Tho. Ray. Inno. Ho.ꝛ Al. Ex̄ đ ho.c.ſic dignū.puta cū

duo vel plures vadunt ad fu
randū aliquid:ita ꝙ vnus nō
iret vel faceret ſine altero:ſeu
cuꝫ multi ſtipendiarij bellant
iniuſte:ita ꝙ vnus nō faceret
ſine altero ꝑcipue in ꝑncipa-
libus:multi ꝯſiliuꝫ preſtāt ad
faciēduꝫ extorſiones:vel expo
liandū iniuſte aliquē ciuē:ita
ꝙ ſine aſſenſu coꝝ nō potuiſ
ſet fieri:oēs tenent inſoliduꝫ.
De hoc tū plene hēs in ſcda
parte ſum.ti.j.c.xij.¶Quinto
nō.ꝙ cū duobꝰ vel pluribꝰ exi
ſtentibꝰ heredibꝰ vſurarij vel
raptoris.ſi alter factus eſt nō
ſoluēdo,ſi vnus eſt.tenet inſo
lidū. Si plures ſunt: quilibet
tenet pro parte ſua ad reſtitu
endū que vſurarie ꝛ vſurpati
ue ſunt accepta ab illo.ſ.vſqꝫ
ad quātitatē que ꝑuenit ad il
los de hereditate. Nam oēs
res hereditarie obligate ſunt
extra de vſur.c.tua. Concor.
Hoſti.Ber.ꝛ Goſ.ꝛ Jo.an.
Ad vltra aūt ꝙ̄ꝫ ꝑcepit de he
reditate predicti vſurarij vel
raptoris nō tenet: ꝙ̄uis non
eſſet per illa ſatiſfactū in totū
creditoribꝰ vſuraꝝ vel rapine.
¶Sexto nō.ꝙ recipiēs a reli
gioſo ꝯtra voluntatē ſuperi-
oris ſui:tenet illud reſtituere.
niſi in extrema neceſſitate il-
lud recepiſſet:ar.xij.q.i.c.Nō
dicatis. Et recipiens ab ipo
prelato religioſo ſine cā rōna
bili ſꝫ ex parētela vel turpitu
dine.tenet ad reſtitutionē mo
naſterio. Filia religioſi ēt ab
batis.dotata nobiliter de bo
nis monaſterij: tenet reſtitue
re dotes.ꝛ vir eius etiā ſi hoc
ſcit.niſi per modū elemoſyne
moderate dotaſſet.¶Sꝫ qri
tur vtrū omne lucrū qd quis
fecit ex re rapta:furata:vl per
fenus acqſita:teneat reſtitue-
re:vel paupibus erogare? Ad
hoc rūdetur per diſtinctionē
Aut.n.talis res eſt ex ſe fructi
ficās que etiā ſui vſu nō ꝯſu-
mit nec diſtrahit vt ager: vi-
nea:plāte:pratū:domꝰ:iumē-
tum ꝛ hmōi:ꝛ de huiuſmodi
re dꝫ reſtitui omne lucrū ide
perceptum ſm Tho.ſa ſe.q.
lxxviij.ar.iij.ꝛ oēs alios. Aut
talis res nō eſt ex ſe fructifi-
cans:ꝛ eiꝰ vſus eſt ꝯſumptio:
vt granuꝫ:vinū: oleū ꝛ hmōi
aut diſtractio:vt pecunia nu-
merata:ꝛ circa hmōi res : eſt
triplex modus dicēdi. Nam
quidā dicūt ꝙ omne lucrum
inde perceptuꝫ dꝫ reſtitui vel
pauperibꝰ erogari:qꝛ radice

infecta nullus bonus fruct⁹ ſequi pōt: vt dicitꝛ.j.q.j.c. Fertur. Cū ergo radix illi⁹ lucri ſit vſura vł rapina: videtur ꝙ fruct⁹ vel lucruꝫ exinde ſit infectum ꝛ obnoxiū reſtitutiōi vel errogationi. Alij dicūt ꝙ ꝛ ſi pecuniā raptam vel fenebrem teneatꝰ in dubio reſtituere: ac etiā damna que paſſus eſt is qui ſoluit vſurā ex carētia ipſi⁹ pecunie ſolute: puta q2 oportuit eū accipe ad vſuram pro ſuis neceſſitatib⁹: vł vendere res ſuas multo minori ꝑcio ꝗ̄ꝫ valerent: lucruꝫ tñ perceptū ex pecunia fenebri per licita negocia: ñ tenetur reſtituere. vł errogarꝰ pauperib⁹. Et hoc tenēt Tho. ſa ſe. q. lxxviij. ꝛ Ric. in. iiij. di. xv. ꝛ Pe. de pal. in. iiij. di. xv. q. ij. arti. v. Jo. an. ꝛ Jo. cal. ꝛ Ab. i. c. ſi. de vſuris. Et ad rationē alioꝝ dici pōt. ꝙ radix iuſti lucri nō eſt rapina vel fenus: ſꝫ induſtria vtētis ca. Ex ſe. n. illa pecunia nihil lucri attuliſſet: ꝛ ſic nō eſt radix infecta: q2 iduſtria de ſe eſt bona. Sed ſi illa pecunia male acquiſita vſus fuiſſet in fraudibus ꝛ in alijs illicitis acq̄ſitionibus: tūc radice infecta teneretur. Alij dicunt vt La. ō ridol. in ſuꝑdicto tractatu de vſuris: ꝙ lucrum ex tali pecunia acquiſitū trifarie diuidetꝰ ꝛ vnā quidē partem habebit vſurari⁹ ipe: videlꝫ tm̄ quātū debetꝰ expenſe labori ꝛ induſtrie: q̄ð boni viri dirimetꝰ arbitrio: partēq3 aliaꝫ reſtituet creditori ſuo: qui. ſ. ſibi dedit vſuras habito rꝛſpectu ad dānuꝫ q̄ð ille ſuſtinuit in bonis ex carentia illi⁹ pecunie vt dicunt Tho. vbi ſupra ꝛ ſequaces. Reſiduū tanꝗ̄ꝫ in certū dabitur pauꝑibus. Quod ſic probat. Penes vſurariuꝫ nō dꝫ remanē. ne. ſ. ex hoc pareꝛtur via vſuris. ꝛ inuitentꝰ homines ad peccādū: nec debꝫ creditori reſtitui: q2 tē recipe ret vſuras de ſorte ſua: ergo pauperib⁹ eſt errogādū: q2 regula eſt ꝙ qñ aliquid ē errogandū ꝛ nō apparet cui: illð eſt pauꝑib⁹ dandū. ar. xiiij. q. v. Nō ſane. Ray. etiā cōſulit ꝙ poſt reſtitutionē ſolū vſure recepte: petat vſurari⁹ abſolutionē ab eo de alijs ſi teneretur: ad cautelā. Magne eqtati vř inniti iſta vltima opinio tñ ſufficere videtꝰ abſolutio que dř a btō Tho. cū alis

in ſua opi. ¶ Item queritur vtrū manifeſto vſurario pſtā te cautionē de vſuris reſtituē dis: ſi ad pces ei⁹ aliquis fide iubeat pro eo: teneat̄ ipſe fide iuſſor creditorib⁹ vſurarꝫ. vel ep̄o: vel pauperib⁹. ad reſtitu- tionē omniū vſurarꝫ extortarꝫ certarꝫ ꝛ incertarꝫ: Ad qd̄ rn̄ det Lau. vbi ſup̄ dicēs: ꝙ La pus cū plurib⁹ alijs doctorib⁹ determinauit talē fideiuſſorē nō teneri vltra vires heredi- tatis principalis. ſ. vſurarij. ēt ſi ſe pncipalem ꝯſtituiſſet. Et addit. Hanc etiā qōnē diſpu tauit. Pau. de leaza. ꝛ deter- minauit ꝙ nō obligatur fide iuſſor vltra facultates vſura- rij. hito reſpectu ad tp̄us cau- tionis: qꝛ ſi tp̄e cautionis pn cipalis erat ſoluēdo (dato etiā ꝙ facultates ſint poſtea exhau ſte nō reſtitutione vſurarꝫ nec eris alieni ſed per alios mo- dos) fideiuſſor remanebit ad oīa obligatus: licet. n. exceptio inopie ꝓſit pncipali: non tn̄ fi deiuſſori. Sꝫ ſi tp̄e cautionis pncipalis non erat ſoluendo: non tenetur vltra vires pnci palis. Idē tn̄ Paulus diſtin guit inter fide iubētē pro caue tē: ꝛ ſe obligantē ad reſtituti onē vſurarꝫ ex alia cā. In prio n. cāu nō tenet̄ fideiuſſor vltra vires. qꝛ nec vltra vires reſti tuē vel cauē tenebat̄ pncipal'. In ſcd̄o caſu ſec⁹: qꝛ pncipal' ē obligat⁹ iſolidū. lꝫ hēat ex- ceptiones inopie vel ſimile: q̄ exceptio vtpote pſonalis nō dirigitur ad fideiuſſorē. ¶ Itē nō ſm̄ Ric. in. iiij. di. xv. q. v. ar. iiij. in fine ꝙ qui dānificat aliquē iiuſte ꝛ in ſua libertate ſ. iniuſte ꝓcurādo eū redigi i ſuitutē: tenetur ſe facere ſuū pro eo: ſi nō pōt eū aliter reſti tuere libertati: niſi forte talis eſſet ꝯditio pſone que hoc dā nuꝫ itulit: ꝙ notabil'r redūda ret in piudiciū boni cōis: in q̄ caſu nō tenet̄ ſe facere ſuū: ſꝫ tenetur ad oē alid̄ itereſſe ad arbitriū bōi viri. Quātūcūqꝫ qs dānificaret aliquē in alijs poſſeſſiōib⁹ nūqꝫ tenet̄ ꝓ reſtō ne ſe facē ſuū ei⁹ vl' alteri⁹: qꝛ vt dr̄. ff. de re. iu. libertas ieſti mabil' res ē. Qd̄ āt dr̄ Exo. xx ij. Si āt nō hūerit vn̄ reddat: venūdet̄. iudiciale pceptū fuit vn̄ mō nō obligat. hec ille vbi ſ. ¶ Itē q emit i ſuū vl' ācillā q ab initio cū fuit capt⁹ i bello iuſto erat xp̄ian⁹ vl' xp̄iana (qꝫ uiſ hētica) liberꝫ dimittē dꝫ: nē

poteſt petere preciuni ab ipſo ſeruo:ſed ab eo a quo emit.ſi inuenit:alias ſibi iputet.ſicut ⁊ qui emit rem alienā ignorā ter cōperta veritate dꝫ reſtituere dn̄o eius: vel ſi ignorat dn̄m:pauperibꝰ errogare: nō ſibi retinere. Si autē nō erat chriſtianꝰ:ſed ſarracenus:turchus:vel tartarus ⁊ hmōi: talem in ſeruū emptū: vendere pōt ⁊ poſtea baptizatū. Piuꝫ eſt certo tpe ꝯuenienti ex ſui tio hito:cuꝫ libere dimittere: ſi tn̄ bene vtiꝶ libertate;nō tn̄ neceſſariū.¶ Itē ſiquis impedit aliquē iniuſte;ab offō: vel bn̄ficio iam obtēto:puta procurās ſibi auferri ex aliqua ſiniſtra cā:vel falſa.teneꝶ ad ſatiſſactionē de toto ſm Tho. ſcda ſcde.q.lxij.ar.iiij. ⁊ Ric. in.iiij.di.xv.Secꝰ ſi iuſte hoc procurat; qꝛ mereꝶ priuari ex defectu ſuo.Sꝫ ſi ipedit a beneficio ꝯſequēdo:nō teneꝶ ad tm̄ quātū eſt bn̄ficium:ſed ad arbitriuꝫ boni viri ſm Tho. vbi ſupra:⁊ Rich.qđ intelligendum videꝶ qn̄ hoc facit ex odio vel malicia. Nā ſi faceret vt ſibi vel amico ſuo magis ꝓuidereꝶ q̄ꝫ illi:puta teſtatoꝛ aliqsvult legare ti.c.⁊ ego rogo ꝙ magis leget mihi:vel cuidā perſone mihi magis dilecte:⁊ ille ſic facit: talis ſm Pe.de pal.in . iiij. di.xv.q.ij. ar.i.nulli teneꝶ:qꝛ nulli aufert ius ſuū. Nam illi nulluꝫ ius erat acquiſitū:⁊ nemini facit iniuriā qui vtiꝶ iure ſuo.Cuilibet.n.licet ſe.alteri cōmēdare:vt donet ſibi: vel leget.pͨi pue cū indiget.¶ Iteꝫ querit vtrū clerici teneanꝶ reſtituere illos fructꝰ quos voluptuoſe ꝯſumunt nō facientes ſeruitium in eccleſia.ſ. nō officiantes vel officiādo: Rn̄.ſm Archi.di.xliiij. §.i. vtiqꝫ tenētur ⁊ hoc tripliciter. Prio rōne dati.Secūdo rōne ſacrilegij. Tertio rōne odij. Primo rōne dati.Nā illa bona tali eccleſie:iō data ſunt vt offerent p̄ces ⁊ ſacrificia pro ip̄is qui dederūt:⁊ ex reſiduo alentur pauperes.Ad qđ facit verbū Hieronymi dicentis.Tibi o ſacerdos de altari viuere. nō luxuriari permittiꝶ.di.xliiij.§. i.⁊ qui hoc nō fac̄ in fideliter agit.Scđo rōne ſacrilegij:qꝛ defraudant totā eccleſiā quā ſuis precibꝰ ⁊ officijs iuuare deberent ⁊ ei ꝓdeſſe : Unde Alexāder papa.Ipſi ſacerdo

tes pro populo interpellant ꝛ peccata populi comedunt. qꝛ precib⁹ ſuis ea delent.j.q.j.c. Ipſi. Tertio rōne odij qꝛ ꝓuocant irā dei ꝯtra populuꝫ. Greg. Cū is qui diſplicꝫ ad intercedendū mittit̃: irati animus ꝓculdubio ad deteriora prouocat̃. di.xlix.§.j. qđ verū eſt qñ populus eſt in cā malitie ſacerdotis. ¶ Sed quid ſi facit ſuītiū eccleſie ſꝫ in mortali pſeuerat: Rñ. Nō videt̃ teneri de fructibus. Et rō eſt qꝛ ēt mali miniſtri orationes cōmunes. vt officiuꝫ ꝛ miſſe: proſunt viuis ꝛ defunctis ſꝫ Tho. i.iiij. di.xiij.q.j. ar.j.q.v. Itē i.iij.q.lxxxij.vj. ¶ Sꝫ qd de horis omiſſis: nūquid tenetur reſtaurar̃ totū? Rñ. ſꝫ Archi. Ex eq̃tate deberet ſibi iniūgi in pnīa ſi poſſet: ſꝫ nō eſt neceſſariū. Sed in hoc eſt pnīa arbitraria ſic i alijs. Et idē vr̃ ſentire Pe. de pa.i.iiij.

¶ Capl'ꝫ.iij. vbi ſit fiēda rſtō.

Quantū ad tertiū pncipale. ſ. vbi fiēda eſt reſtitutio. Circa hoc diſtiguēdū: qꝛ aut pſona cui fienda eſt reſtitutio ſcit̃: aut igrendo ſciri pt: aut oīo ignoratur. Si aūt ſcit̃: aut īquirēdo ſciri poteſt ipſe: vel heres eius (ipſo mortuo) i loco vbi facta eſt rapina: vſura: vel dānū reſtitutio fiet: ſi vterqꝫ ibi eſt: vel vbicunqꝫ adinuicē ſe ꝯueniunt creditor ꝛ debitor Si āt alter eſt abſens a loco vbi facta eſt vſurpatio: vl̃ dānificatio: mittet̃ expēſis eius qui ſe abſentauit de loco. Si igit̃ eſt abſns is cui fienda eſt rſtitutio: puta qꝛ mutauit domiciliū. mittet ſibi reꝫ ablatā vel pecuniaꝫ ipſe qui abſtulit expenſis illi⁹ cui hꝫ reſtituere Si vero abſētauit ſe a dicto loco is qui reꝫ vſurpauit: ipſe ſuis ꝓprijs expenſis trāſmittet rē: vel pecuniā ſꝫ Hoſti. ꝛ Io. an. ꝛ hoc ꝑ talē modū ꝙ nō detegat̃ peccator ſi peccatum eſt occultū: ar.ij.q.j.c. Si peccauerit: vel ēt pōt creditori ſignificari: precipue qñ eſt multū remotus a debitore occulte vel manifeſte: ſcdꝫ ꝙ expedit ꝛ ſm ꝙ creditor ordinat vel de mittēda illa re: vl̃ reſeruāda: vel aliter dāda. ſic agat debitō: ꝛ liber erit. Si āt ſuo ꝓprio motu rē illaꝫ deſtinaret: ſeu pecuniā debitor: ꝛ i via periret vl̃ auferret̃: ſibi periret: qꝛ adhuc teneret̃ ad ſa-

tiſfaciendum. ſm Jo.in glo. vel ēt ſi ſperatur cito vēturus ad locū.pōt ſibi rē ſuare. Et ſm Tho.ſa ſe.q.lxij. ar.v.ad iij. Jtē in.iiij.di.xv.q.i.ar.v.q. iiij. Hoſt. Jo.an.in. edē ſacrā deponē: vl' alio tuto loco. Aut ſi res eſt parui valoris: ꝛ creditor diſtās multū ꝛ abūdās fuerit.pōt ēt ſm Vul.pro aia eius paupib⁹ erogari. Jdē tenet glo.in.c.Cuz tu.ex de vſu. Si vero ignoratur: nec per quirēdo inueniri pt: cui reſtō fieri dz: tunc erogāda eſt res ablata vel pciū ei⁹ paupibus pro aia illi⁹ in loco illo vbi facta eſt vſura: rapina: vl' dānū: vel in loco i quo ibitat is cui fiēda eſt reſtō. ꝛ hoc iō. qꝛ melı⁹ eſt ꝙ vicini inde ſentiat cōmodū q̄ꝫ extnei.tū ēt qꝛ veriſimile eſt ibi repiri dānum paſſum vel hrdem ei⁹. Jta notat Hoſti. Jo.an.ꝛ Jo.de ligna. vel ſaltē fiat talis erogatio: ad arbitriū dioceſani loci vbi factum eſt dānū: vel rapina ſm Ray. Si tñ nō cōmode fieri poſſꝫ in dicto loco: cū hoc nō ſit neceſſariū. pōt tūc ꝛ dꝫ alibi fieri ſm Vul. Sꝫ ꝛ beatuſ Tho. vbi ſupra in hmōi caſu: nil dicit de loco determinato ſed pro anima illi⁹. cuius res erat: dꝫ paupib⁹ erogari. Vñ ꝛ.AD. Vgo.perit⁹ in vtroqꝫ iure ꝛ. Frater Clar⁹ dicebāt: ꝙ cū paupes ſint vt vnuz mēbrū in corpore eccleſie: nec ab hac vnitate ſequeſtrenť pp locoꝝ diſtātiā: ſufficit ſi reſtō in certoꝝ detur qbuſcūqꝫ paupibus ēt alteri⁹ ꝑuincie q̄ꝫ vbi facta ē rapina vel dānū: ꝛ maxime qui magis ſunt paupes xpi: ꝛ vtiliores ecclie dei: ꝛ ſaluti aiaꝝ: ꝛ ex hoc appet ꝙ locus nō eſt de neceſſitate reſtitutiōis: ſꝫ de ꝯgruētia. Jdē tꝫ Fede.de ſenis.c.xxxij.opis ſui Vſure tñ icerte: extorte ꝑ manifeſtos vſurarios: qūo ꝺbeāt reſtitui ꝛ in q̄ loco ꝛ per quez dioceſanū: hēs in.ij.p.ſum.ti. i.c.x. ℂ Quāuis.n.qꝺ hētur in iſto.§.nō ptineat ad vbi: ſꝫ magis ad qd: tñ hic nōbiliter q̄ritur vtrū fideiuſſor poſſit repetē a debitore vſuras: q̄s ꝑ eos ſoluit creditori: peneſ quē pro ipſo ꝺbitore itercesſit. Ad qꝺ rñdet Lau.ꝺ ridol. ꝙ Jo. an.i qōnib⁹ mercurialib⁹ ſup regula. Dānū: de re.iu.in. vi. hāc qōnez explanat notabiliter. ꝛ ex ei⁹ dictis elicit.xi. ꝯcluſiones: quarū prima eſt talis:

¶ Nõ recipit fideiuſſor a debitore obligationẽ ſciẽte: ⁊ cõtradicẽte vſuras ſuo ſolutas dbitori: nec ẽt ſortẽ. nec quid aliđ inutiliter impẽſuʒ. Plus eſt. n. ꝯdicere: q̃ʒ nõ ꝯſentire. ex̃ de ſimo. c. Sic tuis. ¶ Secũda ꝯcluſio eſt. Nõ repetit a debitore ſciẽte ⁊ patiẽte: ſed nõ mãdante obligationẽ fideiuſſor vſuras vel indebitũ ſolutas vel ſolutũ creditori: ⁊ ſibi iputet q̃ ſe obtulit. ex̃ đ re. iur. c. Bona fides. i. vj. Repetit tñ ſortẽ indebitũ: qđ ſoluit ¶ Tertia ꝯcluſio eſt. Nõ repetit a debitore ſciẽte: ⁊ mandante ipm obligari pro ſorte tm̃ fideiuſſor ſoluẽs vſuraſ: tũ q: fineſ mãdãti excesſit. tũ q: ad illas obligatus non erat. ¶ Quarta ꝯcluſio ẽ. Nõ repetit a debitore fideiuſſor vſuras ſciẽte ⁊ mãdante ipm in oẽʒ caſuʒ: vel ſimpliciter obligari ſiue fideiubere. Pʒ: q: in generali mãdato nõ includit in debitũ: de quo veriſimiliter in ſpecie nõ mãdaſſet. c. in generali de regu. iur. in. vj. ¶ Quinta ꝯcluſio eſt. Repetit a đbitore ſciẽte ⁊ mãdãte ipm pro vſuris: cuʒ ſub noie ſortis iclufit eas: vt eſt moris obligari ſiue fideiubere ipe fideiuſſor vſuras: qñ iuſte credẽ potuit. illã ſortẽ totũ debitũ: nec pſumere debuit illud idebitũ ſub noie ſortis pmittere. ex̃ de pſump. c. q: veriſimile. ¶ Sexta ꝯcluſio ẽ. Repetit a debitore. ſciẽte ⁊ mandãte noiatim pro vſuris fideiuberi ipe fideiuſſor creditori ſolutas: ſi iurauit illas ſoluẽ. Et iſta eſt cõis opinio. ex̃ de fideiuſſo. c. ij. Et ſtam opi. approbat Joan. Habet tñ fideiuſſor optionẽʒ ſoluẽdi vel abſolutiõeʒ petẽdi. ſicut bʒ debitor. ¶ Septima concluſio eſt Repetit a debitore etiã noiatim mãdante pro vſuris fideiuberi: ipſe fideiuſſor vſuras creditori ſolutas: etiã ſi ñ iurauit creditori illas ſoluere ſi ipſi fideiuſſori debitor indẽnitatem iurauit: dummodo al propter pignora data: vel aliam cauſam debitori fuerit expediẽs vſuras ſolui. c. peruenit. extra de fideiuſ. ¶ Octaua concluſio eſt. Nõ repetit a debitore ſciente: ⁊ mandante nominatim pro vſuris fideiuberi ipſe fideiuſſor creditori ſponte ſolutas: ſi non. iurauit creditori illas ſoluere:

dispēsa nō ītertoꝝ.

nec dbitoꝛ iurauit fideiuſſoꝛi indēnitatē:nec expediebat debitoꝛi ꝓpter pignoꝛa data vł aliā cām ipſas vſuras ſolui: ⁊ hoc de iure foꝛi. Sed opio theologoꝛuꝫ que ſm Jo.an. multū fauet eqtati.eſt ꝙ vꝛgeatur debitoꝛ ad ſoluēdū i foro ꝯſcie.de re.iu.c. Scienti li. vj. ¶ Nona ꝯcłō eſt:nō repetit a debitoꝛe ſciēte ⁊ mandāte noiatiꝫ pꝛo vſuris fide iuberi ipſe fideiuſſoꝛ vſuras creditoꝛi coacte ſolutas:ſi nō iurauerit creditoꝛi illas ſoluere:nec debitoꝛ iurauit fideiuſſoꝛi indēnitatem:nec expediebat dbitoꝛi pp pignoꝛa data vel aliam cām vſuras ſolui:ſi fuit ipſe fideiuſſoꝛ in culpa:vt qꝛ nō excepit. Secus ſi nō fuit in culpa. ¶ Decima cōcluſio eſt.ꝙ in omni cāu quo pt a dbitoꝛe fideiuſſoꝛ vſuras repetere:dꝫ intelligi ſi nō interuenit fraus pſōe ad pſonā.ſ. ꝯſtituētis ob hoc fideiuſſoreꝫ ex̄ de pꝛi.c.Quāto. ¶ Vndecima ꝯcluſio eſt.ꝙ in oi caſu quo pōt a debitoꝛe vſuras repetere:fideiuſſoꝛ poterit illas repetere a creditoꝛe:cui ſoluit ff.mādati.l.ſi fideiuſ.§.i oib⁹.

¶ Capitulū quartū per quos debet fieri reſtitutio.

Qantum ad quartū .ſ.per quos fieri dꝫ reſtitutio. Pꝛimo dicēdū eſt de icertis:ſcdo de certis. ¶ Queritur ergo vtrū reſtitutio incertoꝝ debeat fieri per eū qui hꝫ reſtituē vel per aliū cui cōmiſerit:aut ſolum p dioceſanū. Rñ. Circa hec ſunt varie opiniones ⁊ ꝯtrarie. Hoſti.ſup.c.cuꝫ tu ex̄ de vſur.⁊ in.c.cū ſit.ex̄ de iude.⁊ in ſum.ſua de pe.⁊.ſi.iuxta finē tenet ꝙ vn⁹ de caſib⁹ pertinentib⁹ ad ep̄m eſt reſtitutio male ablatoꝝ incertoꝝ. Qd etiaꝫ tenet Jo.an.ex̄ de pe.⁊ re.in.c.ſi ep̄s.in glo.li.vj.⁊ in c.pctm̄.d reg.iur.li.vj. Ad qd videt facere qd hr̄.xij.q.j.c.ꝑcipimus. Adducit etiam aliquos qui tenēt hanc rōnem. Cuꝫ hmōi bona incerta. ſint pꝛo aīab⁹ eoꝝ quoꝝ fuerūt fideliter diſpēſanda:ac ꝑ ꝯſequens ſint ad diuinū cultuꝫ eo ipō ⁊ ſuſtētationē paupeꝝ oꝛdinata:ſolus aūt eccleſiaſticus plat⁹ ſit rectoꝛ ⁊ moderatoꝛ diuini cultus.⁊ pater paupeꝝ ⁊ diſpēſatoꝛ rerū diuino cultui oꝛdinandarū: vt pꝫ di. lxxxvij.c.dinc ⁊ i mltis alijs

c.ideo ſecundū iudiciū eius debita incerta ſunt per eū diſpēſanda.Archi.autē in quadā q̄ſtione diſputata per cuȝ ⁊ in roſario.xiiij.q.v.c.nō ſane tenet ꝯtrariū ⁊ dicit ſentētiā.Hoſti.circa hec.ſupradicta eſſe verā in caſu vbi nullus deputatus eſt a teſtatore qui hoc exequat̃. vt.xij.q.ij.c. de laicis.Vbi vero certa ꝑſona deputata eſt a teſtatore: illa ꝑſona debet exequi: vt in d.c.de laicis ex.de te.ca.tua. Immo credo ꝙ ipe raptor incerta que dn̄t pauperibꝰ errogari:pōt ipſe pauperibus errogare abſqȝ lnia vel auctoritate ep̄i:vel alteriꝰ iudicis eccleſiaſtici vt ſatis colligit̃ i.d. c.cū tu. Et hoc inuit ēt clare glo.j.c.ſicut dignū de homi. §.eos.Nec obſtat illa decretalis.c.cū ſit ex̄ d̄ iude.ꝑ quā ꝓbat Hoſti.ſuā opinionem Naȝ illud.c.loquit̃ de iudeo nō de xp̄iano:cuius actus vl̄ diſpenſatio merito hētur ſuſpecta ab eccleſia quo ad xp̄ianos:iō iuſte ⁊ bn̄ dicit ibi ſecūdū ꝓuidētiā dioceſani:que ſuſpitio ceſſat in xp̄iano:⁊ ſic nō dubito ꝙ ep̄s nō hēt ſe intromittē de talibꝰ.Hec Archi.Joan.de lignano idē ſentit:⁊ poſt adducit hāc rōneȝ. Qui indebitū extorſit.obligatus eſt ex maleficio: vel q̄ſi illis quibꝰ extorſit ſi extāt:alias pauperibus. Et regula hȝ:ꝙ debitor pōt ſe per ſolutioneȝ liberare.Inſti.quibꝰ mo.tol. oblō per totuȝ. Tu qui dicis ꝯriū:da mihi caſum exp̄ſſuȝ ꝯtra regulā.Nec eſt verū ꝙ ſit in dicto.c.cū ſit:qꝛ nō loqtur in xp̄iano ſed in iudeo:vt dicit Archi.Hāc opinioneȝ ſequūtur Pau.⁊ Zenȝe.ſup cle.i.de ꝑuilegijs. Hoc etiaȝ ꝯſuluerūt Jo.cal.⁊ recuperꝰ Sȝ dn̄s Vgo.vtriuſqȝ iuriſperitꝰ.⁊ frater Clarꝰ: vt habetur in quadā ſummula:cōcordauerūt in hoc ꝙ nullum ius exp̄ſſum hoc dicit nec in decretis:nec alibi niſi ꝙ ep̄s eſt ꝓcurator pauperuȝ.Illud vero ad aptatur ꝙ pōt ꝓcurare de ſuo ꝓprio ſi hēt. vel de bonis eccleſie.i.fructibus vel alijs modis. Sȝ qꝛ ſacerdotes ſimplices:ſunt imperiti pro maiori parte .ep̄i vero reputātur ſufficiētes in ſcientia:hinc inoleuit ꝙ hmōi reſtitutōes remittunt̃ ad ep̄os. Vnde ſi cōfeſſor peritus ſit:

ꝛ ſciat in hmōi ſufficiēter cō
ſulere:non eſt neceſſe remit-
tere ad epōs. Hec ibi. Et in
hac ſnia eſt Jo.mo. Hoc ēt
īnuit. Inno.extra de immuni-
eccleſie.c.q2 pleriq3:ar. xxiiij.
q.iij.c.ſiqs romipetas. Ad rō
nē ſuperiꝰīductā pro alia opi
niōe poſſ3 rñderi:ꝙ q̄uiſ epi
ꝛ ꝑlati ſint diſpēſatores rerū
dataꝝ eccleſijs . nō tñ ſeqtur
ꝙ ſint diſpēſatores oiu3 que
ſm deū ſunt in diuinū cultū
ꝛ in paupes erroganda:ſ3 ſo
lū in diuinū cultū ia3 ordina
ta:vt redditus eccleſiarum ꝛ
hmōi. Nā ſi eēnt diſpēſato-
res errogādaꝝ oium:ſecun-
dū hoc eēnt ēt diſpenſatores
oim ſupfluoꝝ que diuites ex
diuino precepto deberēt pau
peribꝰ errogare . qđ a nullo
ꝯceditur. Sed ꝛ Tho.ſa ſe.
q.lxij.dicit ꝙ ſi ille cui debet
fieri reſtō ſit oino ignotꝰ:de-
bet ei reſtitui ſicut pōt.ſ.dan
do in elemoſynas pro ſalute
eius.ſiue ſit mortuꝰſiue ſit vi
uus:ꝑmiſſa tñ diligēti inqſi-
tione eiꝰ:ꝛ de auctoritate epi
nihil dicit. Sco.in.iiij.di.xv.
dicit ſi queras per cuius ma
nus debeāt talia diſpēſari.ſ.
icerta. Rñ.ꝙ nō iuenio quis
neceſſario ſit determinatus
mediator in iſta pauperibꝰdi
ſpēſandū. Videt aūt mihi ꝙ
per ſeipſum(conſilio nihilo-
minus boniviri)pōt hoc pau
peribꝰerrogarẽ:q2 tali media
tori ad diſpēſandū tribui poſ
ſet:de cuius fidelitate ꝑſume
ret:ꝛ tñ iſte ſibi appropriaret
vel in alios vſus conuerteret
q̄3 deberet. Vnde vbi lex di
uina vel eccleſiaſtica non li-
gat ꝑſonā:ſequenda eſt ratio
naturalis. Illa aūt dictat.ꝙ
qui tenetur reſtituere:magis
hoc faciat per ſe:q̄3 per aliu3
nō excludēdo tñ hoc cōſiliu3
boni viri:ſed icludēdo. Hec
Sco.vbi ſup. ¶ Quida3 alij
faciūt circa hoc diſtinctionē
videlicet quātū eorū in qbus
cōpetit repetitio:vt furto:ra-
pina:vſura:fraude:ꝛ hmōi di
ſpēſatio incertoru3 pertineat
ad epm. Sed alioꝝ vbi non
cōpetit repetitio:ꝛ ſi erroga-
tio fienda eſt pauperibꝰ:vt in
ludo.ꝛ iniuſte acceptis a iudi
ce pro iudicādo:vel a teſte ꝓ
teſtimonio:a meretrice ꝓ for
nicatione ꝛ hmōi: qlibet per
ſe poſſit diſpēſare:vel cū cōſi
lio ꝯfeſſoris. Ego credo ſecū
dā opinionē.ſ. Archi.ꝛ ſequa

melꝰ ē y ſe
facere reſtitu
tionē ꝑ aliū.

cium omnino veram ⁊ ſim-
pliciter excepto vno caſu: vi-
delicet in icertis publicorum
vſurariorꝫ: quē caſuʒ nō dubi
to oēs illos excepiſſe intende
re q: ibi exp̄ſſe ⁊ clare ius ꝓ-
uidit: vt. ſ. per diſpoſitionem
dioceſani talia incerta deter
minētur ⁊ diſpēſetur: extra d̄
vſuris. c. quāquā lib. vi. ibi tradi
tur forma d̄ hmōi. de qua ha
bes i.ij. parte ſum. ti.i.c. x. In
hoc ergo caſu tñ pōt intelligi
illud quod dr̄ per tertiam opi
nionē. ſ. in vſuris publicis in
certis. ¶ Et ſi queratur vtrū
ep̄s poſſit per ſua ſynodalia
hoc ſtatuere: vt. ſ. ſibi retineat
diſpēſationē incertorū ⁊ ali⁹
nō poſſit ſe intromittere. Dic
in hoc caſu Jo. an. de ligna.
ſuper. c. cū ſit iudeis: ꝙ quic-
quid dicit Jo. an. dubium eſt
an poſſit. Et Jo. cal. in quo-
dam cōſilio dicit expreſſe ꝙ
nō pōt Ugo ⁊ frater Clarus
dicūt ꝙ nō pōt ep̄s excōica-
re de iure ſacerdotes: qui ſe i
tromittūt de diſpēſatione in
certorū. ¶ Quātū ad ſcd̄m. ſ.
per quos debʒ fieri reſtitutio
certorꝫ bonorꝫ ad qd̄ reſpōde
tur ꝙ per eū qui abſtulit ſeu
recepit vſuras. ſeu male abla
ta. Poteſt etiam ⁊ per quā-
cūqʒ perſonam aliam facere.
In hoc. n. vera eſt regula iu-
ris: qui per aliū facit. per inde
eſt ac ſi per ſeipſum facere vi
deatur. de re. iu. li. vi. Si tñ vi
tiū vſure: furti: rapine: vel alte
rius dāni eſt occultū: ⁊ reſti-
tutio occulto mō per ſe vel ꝑ
aliū fiēda eſt: vt non detega-
tur perſona. ar. ij. q. i. c. ſi pec-
cauerit. Caueat etiā diligēter
ꝙ cū per aliuʒ facit: ita caute
faciat vt recipiat qui debet ⁊
nō ille ſibi retineat: q: non eſ
ſet per hoc liberatus. nec ↄfi-
dat de confeſſoribus: nec p̄di
catorib⁹: nec q̄ſtuarijs qui q̄-
runt pecunias nō animarum
ſalutē. Et ſi his. qui rapinam
vſurā vel fraudē fecit non re-
ſtituat: cū heres teneat̄ ad oīa
onera defuncti iquātū ſuffici
at hereditas: tenet̄ ⁊ ipſe face-
re dictā reſtitutioneʒ: de vſu.
ca. michael. Et eadē ratione
heres heredis: ⁊ ſic in īfinitū
cū ſcit̄ ab eis hereditas obli-
gata ad r̄ſtitutionē ꝓp vſuraſ
⁊ rapias ⁊ dāna a p̄orib⁹ fa-
cta. Et vbi ñ ſufficeret heredi
tas ad ſatiſfaciēdū: tenēt̄ lega
tarij ⁊ donatarij q: nō legari
nec donari p̄t alienū. Nec ex

cuſarentur heredes ſcientes vel dubitātes: vel merito dubitare debētes: ex publica fama. vel ex ſcripturis: vel ex fideli relatu: teſtatorez illicitos feciſſe ɔtractus. vel vſurarios: ex hoc ꝙ nullus ponit q̄relā ſup hoc. vel poſtulat aliquid ab eis vt debitū. Sʒ debēt diligenter iquirere veritatē q̄ꝫtū pñt. Et ſi inueniunt ſic eſſe: notificēt: vel notificari faciant illis quib⁹ debēt: ſe offerentes ad reſtitutionem. Et ſi non inuenirētur aliqui: pauperib⁹ eſt errogandū. Alias eſſʒ in eis ignorantia craſſa que non excuſat. di. xxxvij. §. fi. Et q̄ꝫuis defunctis nō proſit illa reſtitutio ſi deceſſerint ipenitētes: ꝓdeſt tñ: imo neceſſaria ē ipſis heredibus ſi volūt ſaluari: qꝛ nō remittiť peccatum ꝛc. De re. iur. li. vi. ¶ Qui aūt licitā artez exercebat: vel p̄rimonialia tantuʒ habebat teſtator: nec apparet ex fama vel ſcriptis de illicitis cōtractibus: ſeu alieno: preſumere debēt eum iuſte acquiſiſſe: qꝛ nemo iudicādus eſt imemor ꝓprie ſalutis ꝛ diuini timoris i. q. vij. c. ſancim⁹. ꝛ p̄cipue in mortis articulo. ¶ Item nota ꝙ dicit Hoſti. in ſum. ti. de vſu. ꝙ ſi aliqua honeſta pſona puta ſacerdos vel eps tractet inter debitorē ꝛ creditorē de ſatiſfaciēdo. ꝛ dicat creditori talis mediator: tantum faciā tibi reddi ſi ex corde refiduuʒ remittas: nō decipias me: qꝛ mediator ſum: nec debitorē: cui⁹ aīe ſalutez quero: ꝛ reſpōdet creditor ſe ex toto corde liberare ipm: debitorē: q̄re nō didicā ipſuʒ liberatū: nō video: nec curo qualitercū q̄ꝫ ſit ſatiſfactum dūmodo ſit ſatiſfactū ei. Si qui moueanť in ɔtriū: hoc faciunt in odium vſurarioꝝ. Si quis. n. ex aliā cā alij iniurieť: equidē hoc admittit quilibet theologus: ꝙ ɔcordia iter partes poſſit tractari: ꝛ pars eius qd deberet ex pacto remitti: alias titulus de trāſactionib⁹ inutilis eſſʒ. Et quare nō idem de vſura. Dicēdū ergo ꝛ tenēdū ꝙ p̄cibus poſſit vel iuſſu iudicis vł pactiōe partiū remiſſio fieri: ꝛ ſic dicā vſurariū abſolutuʒ. Hec Hoſti. Que qdem itelligo vera eſſe in foro ɔtentioſo: nō in foro cōſciētie. vel ēt in foro cōſciētie q̄ꝫtū ad ea q̄ dubia eſſent: vtrū deberēt da

ri vel nō:qꝛ rationes ſunt ad vtrāqꝫ partē:vel cū dubiū eſt q̄ꝫtū debeat ſatiſfacerͤ pro dāno dato. Et ad hoc faciūt rōnes quas facit ipſe. Hoſti. Sed vbi certuꝫ vel claruꝫ eſt debitū:vel rōne vſuraruꝫ: vel alterius vſurpationis: niſi debitoꝛ liberaliter remittat illud ꝙ remittit ēt ſi de mille tantū decem remitteret:ſi hoc facit qꝛ putat ſe aliter reſiduuꝫ nō poſſe habere:nꝉ valet illa remiſſio facta etiā publico pacto quo ad aiam. Unde cuꝫ mercatoꝛ iſoꝛtunia paſſus fallit:ꝛ occultās multa de boniſ ſuis mobilibꝰ vt nō ꝑueniāt ad manꝰ creditoꝝ querit cōpoſitionē cum eis de minori q̄ꝫtitate q̄ꝫ debeat(puta cōuenit reſpōdere ſingulis creditoꝛibꝰ ad rōnē. xv.ſolidoꝝ ꝓ libꝛa:cū tñ poſſet totū dare vꝉ cedere bonis)cui cōpoſitioni aſſentiūt creditoꝛes:ꝛ ita recipiētes liberāt cū de reſiduo: certū ē:qꝛ quo ad deū adhuc tenetͤ de reſiduo cum illi non ſpōte ſed coacte fecerint illaꝫ remiſſionem:volentes illa ꝑte potius carere q̄ꝫ toto. Qui immo ꝛ ſi cederet bonis totaliter.nihil ſibi reſeruādo:ꝛ nō ſufficiūt bona illa ad ſatiſfaciendū.ſi poſtea ꝑuenerit ad pinguioꝛē foꝛtunā tenetͤ de reſiduo.eꝯ de ſoluti.c. odoardus.

¶ De dānis datis tempoꝛe guerre adinuicē inter ciuitates qūo ꝛ per quos poteſt fieri relaxatio ſeu remiſſio:qñ faciūt pacē cum certis pactis ꝛ capitulis. ¶ Nota ꝙ in quadaꝫ ſūmula ſic dicitͤ:ꝙ q̄ꝫuis ſint pupilli multi ꝛ abſentes qui nō aſſentiūt:ꝛ foꝛte ēt alii qui ꝯdicunt ex ꝓuectis qui receperūt dāna iniuſte : nec eis eſt ſatiſfactum : nihilominus tantū eſt bonuꝫ pacis : ꝙ qui habēt rē publicā gerere : poſſunt cum ꝯſenſu : maioꝛis ꝑtis ſubiectoꝝ ſibi: pactis pacis ſubdere ꝛ licite relaxare inuicē dāna data:ꝛ ſi fiat relaxatio predicta : tenet ꝛ valet. Nā ꝛ in hoc modo pñt ꝓ bono rei publice ſibi tallias imponere ꝛ hmōi: quas gabellas vocāt. ¶ De bonis vero clericoꝝ ꝛ religioſoꝝ:nō poſſunt laici facere relaxationeꝫ: qꝛ nō ſunt eoꝛum foꝛo ſubditi:nec de bonis eccleſiaſticis ꝑmittitur eis aliqua diſpō.vt di.lxxxvi. Bene poſſunt tñ hoc facere p̄lati ſpūales ter-

rarum adinuicem: de cōſenſu ⁊ cōueniētia clericoꝝ ⁊ religioſorū qui dāna receperūt in guerra. Hāc autē relaxationem quo ad laicos vel clericos intelligas de dānis datis. de rebus ↄſumptis. Naꝫ res extantes: vt equos: pannos ⁊ hmōi qui habent ⁊ ſciunt ſua nō eſſe: vtputa q꞉ bellū iuſtū nō fuit ex parte ſuoꝝ. vel ſi iuſtū ab eis acceperunt a qbus nō poterant ipſa tenere non pn̄t. Unde ſi dominos ꝓprios inuenire pn̄t: eis reddere tenētur: alias ſi non inueniūt pauperibꝰ erogare. Jdeꝫ videtur: ſi de iuſticia belli dubitatur. Nā vbi clare bellū iuſtū eſt: res accepte efficiuntur capientiuꝫ (diſt. j. c. Jus militare) que tñ debēt īter eos ꝓportionabiliter diſtribui per duces belli: vt. xxiij. q. v. c. dicat: niſi per publicū edictū datū ſit vnicuiqꝫ qđ capit. Pauperū aūt ⁊ innocentū non vr̄ tutū bona auferre cū ſint ſine culpa: niſi ſubſit cā: cuꝫ ſit aliquis puniēduſ. de re. iur. li. vi. Pena tñ tēporali frequenter punitur vnꝰ pro altero diuerſis de cauſis: vt. j. q. iiij. ꝑ totū. ¶ De tutoribus: curatoribus negociorū alioꝝ geſtoribꝰ filijſfamilias ⁊ hmōi qui extorſerūt vſuras: vel fecerūt rapinas: fraudes ⁊ dāno noie alieno. ſ. ꝓ pupillis: patronis. vel patribus ſuis: nil tñ coruꝫ peruenit ad eos: ſed ad pupillos: dominos vel patres eorū: querit̄ vtrū per eos poſſit ⁊ debeat fieri reſtitutio ipſis pupillis: vel patribus. ſeu dominis neſciētibus ⁊ inuitis de bonis eorum ad quos ꝑuenerūt taliter extorta. Reſpō. dicūt quidā indiſtincte: ꝙ ſic in foro ↄſciētie: dūmō non immineat inde ꝑiculū vite: ↄſcientie. vel fame: ſi deprehenderet̄ aut ſcādalū ſequat̄ puta q꞉ aliqs credit̄ furatꝰ fuiſſe illa qui inocens eſt ⁊ hmōi. Tales. n. vt dicūt illi nō cōmittunt furtū occulte illa recipiētes: cum pecūia ſenebris: vel ꝑ rapinas ⁊ fraudes habita nō ſit eorū. Et rō eſt q꞉ cū ꝑ efficacē cāꝫ ꝑdictoꝝ. ſ. tutorū: curatoruꝫ ⁊ hmōi: ⁊ per iter mediū illorū tale iīuſtū lucrū deuenerit ad manꝰ pupillorū: patronoꝝ vł patrū: ⁊ ad reſtitutionem ſint obligati iſti mediatores: iuſtū eſſe vr̄ vt que cā illoꝝ iniuſte ablata ſunt nūc iſte lniaꝫ ha

beant illa ſatiſfacere: ne ipſi de ꝓpo ſatiſfacē teneant ar. ad h de re.iu. vbi dicit Chryſo. Omnis res p quaſcunqȝ cās ꝯbitur p eaſdem diſſolui tur. Propterea ad hoc agendū ꝑdicti tenentur: ⁊ i hoc gerūt vtilē curā ſui: ⁊ illoꝝ qui iniuſte detinēt aliena. ¶ Alij aūt pfectius ⁊ equ⁹ rñdent p diſtinctionē videlicet: qꝛ aut tales adhuc habent in manibus adminiſtrationē rerū illoꝝ: aut nō. In primo caſu: pñt ⁊ debēt reſtituere de bonis illoꝝ ad quos puenit lucrū quod habēt pmanib⁹ ſi nolūt remanere ipſi obligati ad ſatiſfaciēdū d ſuo. Et hoc ſiue occulte ſiue māifeſte: cū ſufficiēti cautela: aut ab ipſis nō poſſit poſtea repeti. Et ad hoc videtur facere rō prime opinionis cū regula prima. Ois res. Si āt nō habēt amplius adminiſtrationē: tunc ſubdiſtinguēdū eſt: qꝛ aut pdicti tutores: procuratores ⁊ hmōi: nō pñt illa reſtituere d ſuo (puta qꝛ pauperes ſūt) aut pñt: ⁊ ſi nō pñt: ſufficit ꝙ denūciēt pricipalib⁹ ꝓ quib⁹ fecerūt vſuras: fraudes ⁊ hmōi qui ignorāt quō fecerūt, p eis talia illicita lucra que ad eos deuenerūt: vñ ⁊ obligati ſunt ad reſtōnē. Et ſi nō ſatiſfaciunt ipſi principales: hēant ꝓpoſitū ſatiſfaciēdi d ſuo cum poterūt. Ad accipiendū āt occulte a ꝑdictis ad h nō tenēt nec debēt: ⁊ rō ē qꝛ quo ad ſe excuſati ſunt a reſtōne rōne ipotentie. vt. xiiij. q. vi. c. ſi res. Quo ad illos ꝓ qb⁹ fecerunt vſuras vel fraudes: auferēdo ab eis occulte. p h nō ꝓuidet ſaluti coꝝ cū remaneāt obligati i ꝯſcia: ex quo ſciūt talia fore facta: nec velit ſatiſfacere: ⁊ ſic nō diſſoluitur peccatū: vel obligatio quo ad eſtimationē eorum. Sed nec poteſt quis a priuata pſona cogi ad reſtōnem male ablatorū niſi per iudicem eccleſiaſticū: vel ciuilem nec videtur bene poſſe excuſari a furto cū contractet rē alienā iuito domino: cū i vſura trāſferat dominiū. Per hoc etiā exponit ſe multis piculis. Si aūt tales mediatores de quibus dictū eſt pñt reſtituere (cum illi ad quos extorta puenerūt nolūt reſtituere: qui principaliter obligātur) poſſunt petere humiliter non p coactionē vel

fraudem a creditoribus vſurarũ vel fraudũ remiſſionez: cuz penes eos nõ remanſerit pecunia fenebris: ⁊ illi qui eã habuerũt remaneãt pricipaliter obligati:q2 remiſſiõe obtẽta libere ⁊ ſpõte:ãplius nõ tenebũtur:ſʒ tm̃ pncipales: niſi ⁊ eis fieret remiſſio. Qd̕ ſi remiſſionẽ facere nõ vellent. tenetur ſatiſfacere de ſuo ⁊ tũc vſqʒ ad quãtitatẽ ſolutaʒ pro illis.poterũt occulte accipe d̕ bonis eoꝝ:ſi alias p viã iudicij hẽre nõ pñt:ita tñ ꝙ nõ ſequaṫ ſcandalum vel periculũ que ſemp vitanda ſunt. Vbi ãt mediator talis ſic ſatiſfecit dʒ p aliquẽ modũ cautũ declarare illi q ſciebat ſe obligatuʒ ad illud ãplius nõ teneri: vtputa:ſi dicat ſe non curare ab eo illa recuperare q̄ſi ac ſi donaſſet vel declarare heredibus ſuis: ꝙ nõ recipiant a tali pſona aliquid vt debituʒ pro tali cã ⁊ hmõi. Bona.n. fides nõ patiṫ vt ſemel exactũ bis exigatur:de re.iu.li. vi.

¶ Capitulum quintum cui fienda ſit reſtitutio.

Q Vãtuʒ ad quintum.ſ. cui fienda eſt reſtitutio ſeu datio rei ablate vel alias illicite acquiſite. Pro fundamẽto notãda ẽ diſtictio quã ponit Tho.ſ̕a ſ̕e.q.xxxij. ar.vij. dicẽs. ¶ Tripliciter pt eſſe aliquid acqſituʒ. ¶ Vno mõ q2 id qd̕ acqriṫ illicite: debeṫ ei a quo acqſitũ extortum eſt:⁊ ſiue nõ transferaṫ dñiuʒ illius rei in accipienteʒ vt in furto ⁊ rapina: ſiue transferatur:vt in vſura: tñ cõpetit repetitio. Scd̕o mõ dicitur aliqd illicite acqſitũ: ita ꝙ ille q illicite acqſiuit non põt illud retinere:nec tñ debetur illi a quo acqſiuit q2 ille ꝯtra iuſticiã dedit:⁊ ille ꝯtra iuſticiam accepit:vt in ſimonia ⁊ ſimilib9 in qbus ipa datio ⁊ acceptio eſt ꝯtra legẽ. Tertio mõ dr̕ illicite acqſituʒ non ꝙ ipa acqſitio ſit illicita : ſʒ illud ex quo acquiritur eſt illicituʒ:ex quo transferṫ dñium nec cõpetit repetitio. vt in meretricio ⁊ huius. Nã meretrix turpiter agit ⁊ ꝯtra legẽ dei fornicãdo:ſʒ ipſa acqſitio. vl̕ datio pecunie pro hmõi illicitis nõ eſt illicita nec ꝯtra legem dei:⁊ hoc proprie dicitur turpe lucrum. De illicitis ergo iſto tertio modo acqſitis ſm̃ Tho. vbi ſupra ⁊ Ray.poteſt

acquiſita per meretricium poſſunt dari in elemosinis

dari elemoſina: ⁊ poteſt etiā
retineri niſi ſupfluū per frau
dem vel dolū mulier extorſe
rit: q2 illd eſſet reſtituēdū. Et
ad hoc ptinent lucra facta ex
hiſtrionatu illicito: ex duello:
ex torneamēto: ex ſertis factiſ
de florib9: ⁊ aliiſ hmōi: quoꝝ
vſus eſt cōiter ad laſciuiaʒ: ex
decijs fact(ex mathematica
ſeu arte diuinatoria: ex lucro
negociationis: aduocationis
vel medicine in caſu nō ꝯceſ
ſo quo ad clericos. In his di
xerūt aliqui nō poſſe fieri ele
moſyna: q2 vt dicit̄ ꝓuer. ter
tio honora deū de tua ſubſtā
tia: ⁊ iteꝝ honora deū d tuis
iuſtiſ laborib9: ⁊. xiiij. q. v. c. ele
moſyna: ⁊. i. q. i. nō ē putāda.
Sed hoc nō eſt veꝝ ſʒ Tho.
vbi ſupra. ⁊ Ray. ⁊ alios cōi
ter. Predicta aūt capitula al
legata hoc itēdūt: ꝙ nō licet
dare elemoſynā d male acq
ſitis: que. ſ. debent certis pſo
nis reſtitui: vl' ꝙ nō dʒ aliqs
aliqd facere illicitū vt det ele
moſynā. Et q̄uis qdam di
ſtinguant vt dicit Vul. ꝙ in
his que ꝓhibita ſunt: q2 ma-
la ⁊ nō puniunt̄ a iure niſi in
famia: vt meretriciū duellū:
⁊ hmōi talia pn̄t retieri. Sʒ
que mala ſunt q2 ꝓhibita a
iure vt torneam̄ta: ⁊ negocia
tio quo ad clericos: ⁊ hmōi: ⁊
talia nō pn̄t retineri ad vſum
ſuū: ſʒ debēt paupib9 erroga
ri. Licet hec diſtinctio videat̄
eſſe ꝓbabilis tn̄ (q2 pene ſunt
reſtringēde nō āpliāde: ⁊ qui
nimis emungit elicit ſangui
nem) credo ꝙ in p̄dictis oib9
caſibus ⁊ ſimilib9: bonū ē ⁊
ſalubre. ꝙ penitēs inducat̄ ad
erogādū paupib9 nō tn̄ co-
gendus ad hoc: nec ſi nō ve-
lit: i hoc eſt iudicādus nō eē
in ſtatu ſalutis ſi nō velit hu
iuſmodi pniaʒ agere: vel acci
pet̄. ſ. ꝙ hmōi lucra paupib9
erroget: niſi i caſib9 a iure ex
preſſis vt in ſimonia ⁊ idē de
eo qd dat̄ iudici ad corrūpē-
dū eū ⁊ hmōi: vt infra dicet̄.
Secunduʒ ergo Tho. Vul.
Ray. ⁊ Inno. de hmōi debʒ
dari elemoſina debito hone
ſtatis ⁊ ꝯſilij: n̄ debito neceſ-
ſitatis ſalutis. Et ſic itelligit̄
illud. xiiij. q. v. qui hētis. Nō
eſt ergo illd acceptū ſic reſti-
tuēdū ei a quo acceptū eſt: q2
in turpi cauſa: melior eſt ꝯdi
tio poſſidentis. ff. de ꝯditiōe
ob turpeʒ cām. l. ſi. ob turpeʒ.
¶ De illicite acquiſitis. ſcdo

modo videlʒ cum illud ſic ac quiſituʒ nõ debetur ei a quo ſic eſt acquiſitum:nec tñ acq rens pt pro ſe retinere. Illõ põt ⁊ dʒ de neceſſitate ſalut(nõ ſoluʒ de ↄſilio ⁊ honeſta te paupibus errogari:⁊ hui⁹ rõ eſt ſʒ Tho.ſcda ſecũde.q. lxij.ar.v.q: ipſa datio ⁊ acce ptio eſt lege ꝓhibita:vt in ſimonia. Quidã tñ extendunt iſtũ ſm modũ ad oẽ lucruʒ i quo cõmittit pctm̃ i dante ⁊ recipiente nõ ſoluʒ i ſimonia ſed etiã i pecunia accepta ex adulterio ⁊ pro vſura:cuʒ qs accipit mutuũ ſine cã rõnabi li:puta vt ãplius ditet ⁊ inde ſoluit vſurã. Illã vſurã vt di cũt:q accipit retinere nõ põt nec tñ ei debet reddere q de dit:q: turpiter opatus eſt dã do mutuũ ei quẽ nouerat nõ idigere. Sʒ Tho.vbi ſup nõ dic hoc.ſed cũ datio eſt ↄtra legem. In dicto aũt caſu da tio pecunie pro mutuo nõ eſt peccatũ:ſʒ accipe illo mõ vſu rario mutuũ eſt pctm̃:q: dat illi occaſionẽ mali. Vñ licet peccet mortaliter ſic mutuuʒ accipiẽdo:dʒ tñ poti⁹ redde re illi a quo accepit ꝙ̃ paupi bus errogare:niſi vbi nõ iue niretur ille a quo accepit:ve etiã ſi vellet illam vſurã red dere nõ vſurario:ſʒ his a qui bus extorſit ipe vſurari⁹ vſu ras:pro eo ſatiſfaciẽdo pro il la parte.⁊ tũc dʒ vſurario ſi gnificare ne iterũ illi reſtituat ⁊ precipue dʒ hoc facere cum lnia epi.vt ſi dictus vſurari⁹ vellet ab eo repetere.eps co gat illũ deſiſtere a receptiõe ⁊ ex quo vtiliter geſtuʒ eſt ne gociũ eius ratũ hẽre dʒ. Non tñ tenetur ad hoc.ſ.inquirere vl dare his quib⁹ debitor eſt vſurari⁹:ſʒ ſufficit ꝙ reſtituat a quo accepit. Pauperib⁹ au tem errogare nõ dʒ:cũ nouit euʒ a quo accepit ⁊ põt ei da re. Qd expreſſe oñdit Augu. dicens. Nolite facere elemo ſynas de fenore ⁊ vſuris.xiiij. q.v. Naʒ cũ dat paupib⁹ qd debet certe pſone:nõ liberat a reſtitutiõis obligatione ad illaʒ pſonã:vt hẽ ex de homi. c.ſicut dignũ:circa finẽ. Sed in ſimonia ipſa datio ⁊ acce ptio pecunie pro ſpũalib⁹ eſt prohibita. Vñ dicitur.j.q.j.c. Placuit anathema danti a nathema accipiẽti. Et iõ nec ſibi retinere valet:nec illi red dere qui dedit:ſʒ dʒ de neceſ

ſitate ſalutis pauperibus er-rogare ſi pōt:vł illi eccleſie in cui⁹ iniuriā data eſt pecunia applicari.vel aliter prouideri prout habes in ſcda pte ſum. ti.i.c.v.Similr in iudicio pro hibitū eſt iudici vł aſſeſſori.cū hñt certū ſalariū:accipere ali quid a partib⁹ pro iudicando vel nō iudicādo.vel iudicādo bñ vel male.Et teſti eſt ꝓhi-bitum accipe pro teſtimonio ferendo: Vñ Augu.Ideo nō debet vēdere iudex iuſtū iudi ciū:aut teſtis verꝫ teſtimoniū: q2 vēdit aduocat⁹ iuſtū patro ciniū:⁊ iuriſcōſultus verꝫ cōſi lium.Illi.n.inter vtrāqꝫ ptēꝫ ad examē adhibēt:iſti in vna parte ꝯſiſtunt.xiiij.q.v.c.Nō ſane. Qđ ergo recipit iudex pro hmōi vel teſtis pro ſe re-tinere nō pōt:ſꝫ dꝫ illi reſtitui qui dedit:ſi iuſte ðdit puta vt iuſte iudicaret.intēdens redi-mere quodāmō vexationē ſu am. Vñ Aug.in.d.c.nō ſane Ille ſolet male ſibi ablatā pe cuniā repetere:qui iuſtū iudi-ciū emit:qm̄ venale eē nō de buit.Sed ſi pecunia data fu-it iudici ad eū corrūpendum: vel teſti ad falſuꝫ teſtimoniuꝫ dicendū:vel alicui ad falſo ex cuſandū:vel aduocato ad in-iuſte aduocādū:illi datori red dī nō debet q2 turpiter dedit nec ſibi retinere dꝫ ſꝫ paupe-rib⁹ elargiri vel illi in cui⁹ dā nū ſiue iniuria data eſt:⁊ ꝑci-pue ſi ex hoc amiſiſſet iuſtam cām.Habet̄ h̄ in.d.c.nō ſane ꝓut ibi nōt.Jo.an.⁊ Archi.⁊ ij.q.iij.c.Qui recte.⁊ Inno.ex de imu.ec.c.q2 pleriqꝫ Ray.⁊ Ho.in ſum.Silr īferiores of ficiales vt nūcij miſſi:⁊ hmōi ſi aliqđ extorquēt per iprobi-tatē:vt denariū ꝑuuꝫ ⁊ hmōi tenēt paupib⁹ errogare:⁊ hoc vbi certū ſalariū recipiunt:vt dīc gl.i.c.Nō ſane.Nā cū ſa lariū ſufficiēs recipiūt ſi q̄ ex torq̄nt.dñt reſtituē ſi ē qđ nō bile.Et idē vř dicēdū ð nōtijſ camerarijſ:⁊ hmōi q offō ſuo exercēdo:exigunt aliqđ a pſo nis.Si.n.hñt ſufficiēs ſalariū tenēt ad reſtōnē coꝝ q̄ accipi unt.Nec vř excuſař ꝯſuetudo cū ſit irrōnabił.ar.xxiij.q.i.c. Militař:vł paupib⁹ errogař ſi de facili ñ pt iueniri.Si ve ro ſalariū nō hērēt:vel nō ſuf ficiēs:credo ꝗ ꝯſuetudo excu ſaret:q2 nemo cogit̄ ſuiſ ſtipē dijs militare.¶Inſup de hiſ qui accipiūt pecuniā ab accu

iudex.

teſtis.

notarij.

accipientes ab incusatis ut liberent.

ſatis vel incarceratis anteq̄ꝫ proferatur ſnia cōtra eos vt intercedāt pro eis ⁊ liberenẗ. ¶ Sciendū ꝙ ſi accuſati. vel īcarcerati ſunt culpabiles:vñ ⁊ merito ꝯdēnandi:illā pecuniā nec reddere debēt datoribus q2 turpiter dederūt: nec ſibi retineṙ pñt:q2 turpiter acceperūt impediēte iuſtitiā: ſꝫ debet paupibus errogari.ar. xiiij.q.v.Qui hētis. Si vero ſunt inocētes:⁊ ad redimendam ſuā vexationē dederūt ⁊ procurandā ſui liberationeꝫ (ſi interceſſores eoꝝ ſunt officiales ſalariati alias)pecuniā pro hoc receptā.reddere dñt vel paupib⁹ errogare:niſi data fuiſſet per modū doni ⁊ liberalitatis:⁊ p̄cipue poſt liberationē:q2 tūc retineri poſſet ar.i.q.ij.c.Sicut epꝫ.Et ſimiliter ſi itercessores nō ſunt officiales ſalariati:ſꝫ p̄uate pſone:laborādo pro hmōi iuſta liberatione.iuſte faciūt:⁊ qd̄ eis daẗ:iuſte retinere valent. ¶ Item de pecunia data pro adulterio cōmiſſo vel cōmittēdo:q̄ꝫuis quidā dicāt ꝙ dꝫ dari nō ei q dedit:nec ſibi retineri:ſed ei dari i cui⁹ iiuriā data eſt.ſ.marito(ſi vxor ei⁹ cōmiſit adulteriū:ex quo pecuniā habuit)vñ ꝙ poti⁹ dbe at paupibus errogari:niſi ille maritus eſſet paup:q2 pp pauptatē poſſet ēt ꝯfeſſor ipi mulieri tanq̄ꝫ paupi dimittere.Et ſimiliter de viro ꝯmittente adulteriū quo ad vxorē caſte viuētē ⁊ vr̄ eſſe i hmōi quaſi idē ius ſicut ⁊ in turpi lucro:vt in meretricio qd̄ ēt pōt retineri ſic acqſitū niſi ꝙ leges ꝓhibent adulteria ⁊ puniūt nō aūt ſimplicem fornicationē ⁊ meretricia.Nihilo minus de pecunia data pro adulterio nil ſtatuūt ſic̄ d̄ pecunia ſimoniaca ⁊ alijs huiuſmōi:vñ paupib⁹ errogari poti⁹ iducēdi ſunt.xiiij.q. v.c. non ſane.¶ De acqſitis per ludos fortūe.cꝫ illos caſus in qbus dꝫ acqſitum pro hmōi reſtitui:dñt paupib⁹ errogari:qñqꝫ etiā poſſet ſibi retinere.Sꝫ de hoc in.ij.pte ſumm.ti.i.c.xxiij.¶ De illicite acqſitis p̄mo mō.i.cū debeṫ illud acquiſitū ei a quo acquiſituꝫ eſt:vt i furto:rapina: vſura ⁊ hmōi. Regula eſt : ꝙ hmōi ſunt reſtituēda ſpoliatis.ſiue ſint dñi illoꝝ reꝝ:ſiue ad eos ſpectet dūmodo cōſtet rē nō

furti rapina.

ſuiſſe ablataꝫ:vt accidit in pignoꝛe.depoſito:cōmodato: ⁊ hmōi.Licet.n.tales qui hn̄t pignoꝛa depoſita:⁊ hmōi nō ſint dn̄i illaꝝ reꝝ:tn̄ ex bone ſta cā.illa tenēt.iō his debēt reſtitui talia ablata nō dn̄is ipſaꝝ reꝝ.Et ſic itelligo illud iij.q.i.c.Reitegrāda ſunt oia ſpoliatis.Ex de reſtituti.ſpo. per totū.Si āt res:ablata eſt ab eo qui iiuſte hūerat : puta per furtū.vel per rapinā:reſtituēda eſt dn̄o illiuſ rei:nō illi furi.Quāuis āt malefaceret talis ꝛ̄ſtituēdo furi a quo ip̄e acceperat: ⁊ nō dn̄o rei ipſi⁹ quē nouit: tn̄ ꝯ̄ȝ Guil. liberatus ē ab obligatiōe reſtitutionis:qꝛ repoſuit rē in pꝛiſtinum ſtatum ⁊ gradū.¶Quidam tn̄ dicunt:ꝙ illud qđ acquirit̄ ex vſura mētali tm̄:nō dȝ illi reſtitui qui dedit:qꝛ id a ſe volūtarie abdicauit.Nec tn̄ ſibi dȝ retinere:qꝛ ꝯtra legem accepit.ex de vſu.c.ꝯſuluit:ſed dȝ paupibus erogari.ar.c.ſic dignū.ex de homi. De vſu.c.cū tu. Sȝ iſta iura inducta:vident̄ eſſe ꝯtra talē opinionē.Nā ibi dr̄ ꝙ đbēt ablata reſtitui eis quoꝝ. fuerunt ſi reperiunt̄.vel eoꝝ heredibus.Nec aliqđ ius : nec aliqs doctoꝛ ſolēnis:facit iſtaꝫ diſtinctionē inter vſurā mentalē ⁊ pactionalē:vt p̄ma debeat reſtitui ei qui đdit. ſcđa autē nō ſȝ paupib⁹ erogari. Sed ſic indiſtincte dic̄ Aug. (de acceptis per furtū ⁊ rapinā:ꝙ debēt reſtitui nō dari paupibus)ſic ingens.Qui ꝯ̄ ius ſocietatis humane:furti: rapinis:iuaſionib⁹:opp̄ſſionib⁹:aliqua abſtulerint.reddēda poti⁹ ꝙ̄ donāda cenſem⁹. exēplo Zachei.xiiij.q.v.c.ñ ſane.Jta ⁊ idiſtincte dicit ideȝ đ vſuris.Nolite elemoſynas facere de vſur.q.ea.c.Nolite quaſi dicat hec reddēda ſunt nō paupib⁹ dāda.cū.ſ.inueniunt̄ qui đderūt ipſas vſuras. ¶Et cū dr̄ ꝙ qui dedit vſuras volūtarie:illud a ſe abdicauit.Rn̄.ꝙ ſi đdit ex liberalitate ⁊ per modū doni veruȝ eſſet:⁊ tūc recipiēs hoc ſciēs nō tenet̄ reſtituere nec paupibus dare. Sed ſi dedit rōne mutui p̄ncipaliter.nō abdicauit illud volūtarie(ſupple)ſed ꝯditionate:nec mutuās reputaret ſe grauatū:⁊ iſtū ingratum:⁊ ſic alia vice nō inueniret mutuū. Et ideo ſibi debȝ

reſtitui vſura. Si autē nil ac-
cepit vltra ſortē (q̄uis hoc nō
intenderet): in nullo tenetur:
nec illi nec paupibus. Ad hoc
facit q̄d dicit̄ in directorio iu
ris. Ibi.n.dr̄ q̄ vſurari⁹ men
talis inducēdus eſt in foro pe
nitētiali. vt reſtituat per.c.Cō
ſuluit de vſur. Et ſubditur in
fra q̄ in foro eccl'ie vſurarius
mētalis iudicandus eſt male
agere. ⁊ eſt iducēdus nō ꝯpel
lēdus vt ſic accepta reſtituat.
nec tanq̄ vſurari⁹ eſt puniē-
dus i foro iudiciali. ſ; quo ad
deū re vera vſurari⁹ eſt. ⁊ tene
tur reſtituē ſic accepta. ⁊ ſic in
tentio cū effectu fac̄ vſurariū.
vt in.d.c.Cōſuluit.⁊.xiiij.q.iij.
c.Si feneraueris. hec notat
Ger. Inno. Poſti. ⁊ Hoff.
¶ Pro hmōi aūt maiori de-
claratiōe ſciēdū q̄ in re q̄ d;
reſtitui: ſe aliqs tripl'r pōt hr̄e
q: aut eſt ver⁹ dn̄s: aut heres
ei⁹: aut ſolū eſt diſpēſator cir-
ca ipſa; rē. ¶ In p̄mo cāu: cū
ſ. eſt ver⁹ dn̄s rei ablate: d; ſi
bi reſtitui ſi pōt. iij.q.i.c.reite-
grāda. ⁊ fere per totā q̄ne;. ⁊
hoc niſi iuſto bello. vl' iuſto e-
dicto iperiali: vl' eccl'iaſtico: il
le cui res ſublata ē: p̄uaretur
iure re habēdi ſimpl'r: vel ad
tempus. Na; cum ꝯtingeret
hoc: puta q: tāq̄ hereticus cō
dēnatus eſt dn̄s rei: vl' de cri
mine leſe maieſtatis ꝯuictus
in quib⁹ caſibus oia ꝯfiſcātur
poſt ſniam ſup hoc: nō ſibi ſ;
fiſco debēt oia ſua applicari.
ex de here.c. Excōicam⁹. In
ſup ſi dn̄s rei ablate non hēt
adminiſtrationē bonoꝝ ſuoꝝ
vt pupillus: d; illud reddi tu-
tori vl' curatori. ¶ In ſcd̄o ve
ro caſu. ſ. cū legitim⁹ heres eſt
ſibi debēt ablata reſtitui: ſed
cū tali diſtinctione ſm̄ Ray.
q: ſi heredes ſunt plures: vni
cuiq; ſcd̄m ꝓportiōes ſue he
reditarie partis: reſtituēdum
eſt. Si āt heres in aliqua de-
terminata quātitate ꝯſtitut⁹
ſit: puta in.c. vl' in domo ⁊ nō
plus: tūc reſtitutio nō fiet he-
redi: ſ; illi vel illis quib⁹ teſta
tor cōmiſit diſpenſationē bo
noꝝ ſuoꝝ. Si vero d̄functus
in morte ſua: oia bona ſua le
gauit pauperib⁹ ⁊ piis locis:
quib⁹ illa legata ſunt. acquirit
ius in bonis defuncti p̄ntib⁹
⁊ futuris: vn̄ ⁊ eis d; reſtitui.
¶ In tertio cāu. ſ. cū eſt diſpē
ſatoꝝ reꝝ: vt epi ⁊ alii prelati
eccleſiaꝝ: ⁊ gubernatores hoſ
pitaliū: eſt diſtinguēdū. Quia

cum dát aliqua aliis:aut dát de reb9 ſuis ꝓpriis:puta pri monialib9:vel per induſtriaꝫ acqſit(:ſicut ſcripture: doctri ne : ꝛ hmói ꝛ de hmói dádo quibuſcũqꝫ etiã malis vt me retricibus ꝛ hiſtrionib9(ꝗꝫuiſ grauiter peccẽt:vt illud. lxxvj.di.c.donare) tñ nõ tenenẽ ad reſtitutiõeꝫ:nec illi qui huiuſmodi recipiunt ab eis ẽm Ray.ꝛ Guil. Aut dát ð fructib9 eccleſiaꝝ ſuaꝝ: ꝛ locorũ pioꝝ ad menſaꝫ eoꝝ ſeu vſuꝫ ſpãliter deputatis ꝛ tũc etiaꝫ malevtendo ꝛ dãdo male faciunt:nõ tñ tenenẽ ad reſtitutionem ipſi: nec qui recipiũt ab eis:niſi reciperent per extorſiones:fraudes:ꝛviolẽtiaſ ꝛ hmõi:tunc tenerẽtur:ꝛ hoc ẽm Tho. ſcða ſcðe.q.lxij.ar. v.Item q̃ſtione.clxxxv.ꝛ ẽm Guil.Aut dát de bonis eccleſie deputat(ad cultũ diuinum:vel.c.diſtribuendis aut pauperibus erogãdis ſpãliter:vel cũ ẽt ſimpliciter committunẽ diſpẽſationi ſue ſine diſtinctione ſibi deputatorũ ad vitá ab aliis:ꝛ tũc ſi dant cauſa neceſſitatis ſeu elemoſyne bñfaciunt:nec ipſi tenẽtur;nec qui recipiunt ad reſtituendum:niſi darent de his que ſunt diſticte ðputata clericis:q2 tũc tenẽtur eis de eo qð abſtulerũt ab eis:qa non danda eſt elemoſyna de alieno.xiiij.q.v.c.Neqꝫ. Si dát pſonis honeſtis pro patrocinio ꝛ labore quẽ ipẽdũt eccleſiis:etiã laudabiliter faciũt:ꝛ hoc ẽꝫ quãtitatẽ laboris ꝛ induſtrie. Eccleſiaſticis.n.vtilitatib9ſeruientes:eccleſiaſtica opꝫ remuneratione gaudere xij.q.ij.c. Quicũqꝫ ſuffragio. Nec ergo p̃lati dãtes nec recipiẽtes pro hmõi tenẽtur in aliquo reſtituere. Sed ſi dát rõne parentele:cuꝫ tñ nõ indigeant vł cã fauoris humani erga p̃ncipes niſi facerẽt ad redimendã vexationẽ quo ad tyrãnos ꝛ ſimiles:vel dát cũ turpitudinis vt meretricib9ꝛ hmõi:tenenẽ ad reſtituendũ que ſic male dederũt:nõ qui dẽ de bonis eccleſie:ſꝫ de bonis patrimonialib9ſi hñt:vel per induſtriã acqſitis. Illi ẽt qui ſic talia que aliis debebatur male accipiũt: tenẽtur reſtituere:niſi ipſe qui dedit ſatiſfeciſſꝫ.Tho.vbi ſup.Debẽt aũt dare.vel ſucceſſori ei9qui dedit:vel in vtilitateꝫ eccleſie

conuertere cum licentia ſupe rioris: vł pauperibus erroga re: ſi illa paupibus debebant ¶ Qui aūt recipiūt a religio ſis pp iniuſtā cām: vel ſine li cētia ſupioris debēt reſtitue re plato ipſi⁹ monaſterij: vel ꝯuentui: vel alias in vtilitatē monaſterij ꝯuertet vel expē dere: p̄cipue ſi ip̄e platus fuit qui male dedit. ¶ In oi autē caſu ex ſupradictis: debet fie- ri ita ꝙ peccatū qđ eſt occul tū nō manifeſtet: ꝛ ita ꝙ nō ſequat maius ſcādalū: ar. di. xiij. c. duo. ¶ Qui aūt tenētur alicui eccleſie vel loco pio: de bent illud dare gubernatori ſeu rectori ei⁹ loci: niſi ille re- ctor nō haberet iuſtū tituluꝫ ſꝫ vſurpatū: vel pbabiliter cre dat male vſurū. tunc. n. poſſet in vtilitatem illi⁹ loci cōuerti vel ſucceſſori reſeruare.

¶ Capitulum ſextū cur fiēda ſit reſtitutio.

QUantū ad. vj. ſ. cur ſit fiēda ꝛſtitutio. Ad hoc beat⁹ Tho. ſa ſe. q. lxij aſſignat rationē videlicet qꝛ reſtitutio ē actus iuſticie. Ad iuſticiā autē habēdaꝫ ꝛ exer- cendā: qlibet tenet. ¶ Cōſiſtit aūt iuſticia in quadā equali- tate: que tollitur p vſurpatio- nē ꝛ detētionē aliene rei: ꝛ re parari non pōt: niſi p iteratā dationem ſeu per aſſignatio nem rei: ei cuius erat ſi pōt ꝛ iō tenet reſtituere. ¶ Sꝫ no- ta ꝙ ſic qlibet qui eſt ſui iuris pōt donare reꝫ ſuā: ita pōt ēt remittere rē ſibi debitā gra tis ꝛ relaxare ſuo debitori. Que remiſſio ſiue dōatio li- bet fcā ſine fraude: ꝛ coactōe poſtq̄ꝫ facta eſt p pniaꝫ non pt reuocari: vt dic̄ Ray. arti. vij. q. j. c. q̄ꝫ. piculoſum. ¶ Sꝫ ſciendū ꝙ illi qui ponūt ſe in manib⁹ creditoꝝ. pmittendo ſeu offerēdo ſe ad dāduꝫ qđ peterēt: rogantes tū ꝙ totuꝫ vel ptem dimittant ſꝫ nō in tendūt reſtituē. imo ſperāt ꝙ pro nihilo vel modico quieta bunt: alias nō ſe ponerēt: in manib⁹ eoꝝ: a peccato qdem rapine: vſure: ſeu alteri⁹ ma- le vſurpationis nō ſunt abſo luti: qꝛ petū p pniaꝫ ꝛ ꝯfeſſi onē dimittit quā illi vere nō habēt. ¶ Sed vtruꝫ abſoluti ſint a debito: ſeu obligatione reſtituēdi: diſtinguēdū ſcđm Egi. in quolibet. Quia ſi cre ditor ppria volūtate ꝛ libera litate dimiſit ꝛ donauit non

+ petere ſibi re mitti reſti tu enduz.

curans quicquid debitor in- tēderet: nō tenet ipſe debitor amplius reſtituere. ſi ei clare cōſtat. Secus aūt ſi creditor deceptus vel coactus vel de ſpatus.i.ꝙ nūq̄ȝ ſpabat ſe il- lud debitū ab eo poſſe hr̄e: vl̄ nō poſſe hr̄e totū: ꝛ iō potius voluit hr̄e ꝑtem q̄ȝ nihil: du bitās ne nihil haberet ſi totū vellet habere. Talis.n.remiſ ſio nō valet: ꝛ adhuc obliga tur ad reſtituendum. Sed qꝛ hec mā eſt multū vtilis ꝛ ne ceſſaria ſciri: ꝛ i frequēti pra- tica: iō ſerioſius ꝛ pleni⁹ tra ctāda: ꝛ qd ſentiant docto.in hoc referēdū. ¶ Cuȝ ergo q̄ri tur vtrū vſurario vel cuilibet alteri qui habet aliena: ſuffici at i foro cōſcie remiſſio ſibi facta ab his quib⁹ extorſit vſu ras vel alia male ablata: vel ab heredibus eoꝝ ſi illi non viuūt reſpōdetur diuerſimo de a diuerſis: vt patet in.§.ſe quētib⁹. ¶ Sirar.ꝺ ſeniſ.or. here.aſſerit ꝙ hn̄s male abla ta: niſi reddat aut ſufficienteȝ faciat cautionē: nō pōt libera ri a ſua obligatione ꝑ alium modū cū pōt aliquo mō re- ſtituere. Nec eni pōt de obli gari prio ꝑ viaȝ remiſſionis: ſecundo nec ꝑviam ſatiſfacti onis: tertio nec ꝑ viā liberati onis: quarto nec ꝑ viā trāſla tionis: quinto nec ꝑ viam do nationis: ſexto nec ꝑ viam re nūciationis: ſeptimo nec ꝑ vi am cōueniētie ꝛ diſcretiōis. ¶ Inducit ad hoc has rōnes que nō videtur multū vrgere: ſȝ ſine multa difficultate ſol- ui pn̄t ꝑ eos q tenēt ꝙ abſqȝ actuali reſtitutione pōt tolli obligatio male ablatoruȝ ab eo q obligatur ꝑ quēlibȝ hoꝝ modoꝝ: dūmō nil fiat i frau- dē: vel ꝑ metū: vel ꝑ deſpatio nē.ſ.nō rehabendi ſed libere ſpōte gratis ꝛ ſciēter. Si eniȝ fraudulēter.coacte: vel hmōi fieret talis de obligatio: locuȝ habet quod dicit: ꝛ nō aliter. ¶ Quod nō poſſit tolli talis obligatio ꝑ viā remiſſiōis ni ſi reſtituat: ꝓbat ſic. Null⁹ ē capax remiſſiōis niſi a pecca to prius deſiſtat: ſȝ hn̄s rem male ablataȝ q̄ȝdiu remanet obligat⁹ ad reddēdū nō dr̄ ꝺ ſiſter a pctō: ergo nō ē capax remiſſiōis: ꝛ ꝑ ꝯn̄s obligatio illa tolli nō pōt ꝑ viā remiſſi onis. Ad qꝺ fac̄ regula. Pec catū de re.iu.i.vj. Reſtitutio n.ꝑ quā obligatio tollitur: eſt

preuia remiſſioni. Unde nõ videtur remiſſio fieri: niſi p reſtitutõez tollat pri⁹ obligatio. Sʒ ad hoc rñdetur. Maior põt itelligi dupl'r. Uno mõ vt itelligat đ remiſſiõe debiti rei ablate ⁊ ſic vr falſa. Naʒ põt alicui remitti đbitũ: ſi vult creditor libẽ ⁊ ſpõte: qñuis ille đbitor nõ itẽdat dare: ẽt ñ ſibi ãpli⁹ obligabit ſm Egi. Scđo mõ vt itelligat de rẽiſſiõe peti: ⁊ tũc ẽ vera maior ⁊ minor falſa. Naʒ hñs male ablata ſi nõ põt reſtituere vllo mõ: remãet obligat⁹ ad reſtitutionẽ cũ poterit. ex đ ſolu. c. odoard⁹: ⁊ tñ đſiſtit a pctõ ſi penitet ⁊ ꝓpõit reſtituẽ i futurũ. Sʒ ⁊ ſi põt reſtituer ſʒ male: ⁊ hoc itẽdit facere ſi creditor ñ remittat: talis ẽt adhuc remanet obligat⁹ ad reſtituẽdũ: ⁊ tñ deſiſtit a pctõ penitẽdo. Et quod ſubdit ex regula Aug. pctm̃ de re. iu. li. vj. ꝙ reſtitutio ẽ p̃uia remiſſiõi: verũ ẽ de reſtitutõe nõ ſolũ actuali: ſʒ ẽt mẽtali ⁊ i ꝓpoſito ⁊ i equalẽti. ¶ Q đ nõ tollat per viã ſatiſfactõis ꝓbat ſic. Satiſfacere eſt pctõꝝ cãs excidere, ⁊ coꝝ ſugeſtionib⁹ aditum nõ idulgere. đ pe. di. iij. c. Satiſfactio: circa pri. Cũ ĝ ablatio ⁊ detẽtio rei aliene ſit cã peti niſi ipa cã peti excidatur qđ fit p oppoſitũ ſuũ. ſ. reſtõnẽ: niſi reſtituat ñ vr poſſe ſatiſfacẽ q̃tũcũqʒ acceptet creditor. Inſup cũ p ſatiſfactionẽ nõ ſoluʒ reparetur amicitia: ſʒ ẽt eq̃litas iuſticie q̃ ablata erat p vſurpationẽ ⁊ detẽtionẽ alienoꝝ: niſi tollatur cã iniuſticie ⁊ ineq̃litatis que fit p reſtitutionẽ ſubtractoꝝ: dũ creditori reddit qđ min⁹ hẽbat q̃ʒ đbebat ab ipõ vſurpatore: q pl⁹ hẽbat q̃ʒ đbebat: ñ repabit iuſticie eq̃litas: ⁊ ſic ñ fiet ſatiſfactio niſi r̃ddat ablata. Satiſfactio. n. fieri dʒ p ipſuʒ debitorẽ q violauit iuſticiã vſurpãdo aliena: nõ p creditorẽ. Ad hoc rñderi põt. ꝙ vtiqʒ peccati cã excidi nõ põt niſi p reſtitutionẽ: ſʒ reſtitutio non ſolũ fieri põt actu: ſʒ ẽt mẽte ⁊ ꝓpoſito: al's qui nõ põt reſtituere cũ nil hẽat: ſeq̃retur ꝙ nõ poſſet ſatiſfacere ꝓ peccatis qđ eſt falſuʒ. Similit ẽt eq̃litas iuſticie reparari põt. ñ ſolũ p actualẽ reſtitutionẽ: ſed ẽt p aliũ modum p quẽ ſibi creditor vl' iniuriã paſſus repꝫtat ſibi ſatiſfactũ

Fit quoqꝫ in hmōi remiſſio
ne ſatiſfactio:ꝑ debitorē qui
violauit iuſtitiā dū hēt aium
paratū ⁊ ſe offert ad reſtituē-
dū: ſi nō remittit.¶Tertio ꝓ
bat ꝙ nō tollatur ꝑuiā libera
tiōis ſic Chryſo.dic:cx̄ de re.
iur.c.oīs.Ois res ꝑ q̄ſcunqꝫ
cās naſcitur: ꝑ eaſdē diſſolui
tur.Sꝫ obligatio talis iniuſti
detētoris:naſcitur ꝑ ſolā ei⁹
deprauatā volūtatē.ſ.rapien-
do: vel tenendo:vel detinēdo
rē alienā:ergo diſſolui nō po
tuit niſi ꝑ volūtatē.ſ. rectifica
tā.ſ.in reſtituēdo ablata: ⁊ ſic
vr̄ ꝙ nō ſufficiat volūtas ei⁹
cui fieri dꝫ r̄ſtitutio ad tolleñ.
obligationē cū nō fuerit cau-
ſa ipſi⁹.¶Ad qđ rñderi pōt:
ꝙ volūtas deprauata vſurpa
toris rectificari pōt.nō ſolum
ꝑ actualē reſtitutionē: ſꝫ ꝑ in
tētionē volūtariā reſtituēdi:ſi
ille ſpōte noluerit remittere.
Et ſic nō ſolū volūtas credi-
toris:ſꝫ ⁊ debitoris volūtas:q̄
fuit cā obligatiōis ꝯcurrit ad
liberādū obligatorē dū ſe of-
fert ad ſatiſfaciēduꝫ creditori
ad placitū.¶ Quātū ad q̄rtū
ſ.ꝑ viaꝫ trāſlatiōis ⁊ acqſitio
nis dn̄i ꝓbat ꝙ nō poſſit tol
li obligatō ſic. Preſuppoſito
ꝙ in vſura nō trāſferatur do
miniū ſꝫ quoſdā: tūc aſſumi
tur talis regula.¶Nulli⁹ pōt
in re detinēda iuſtus titulus
aduenire niſi pri⁹ iniuſtus au
feratur titulus.Nā iniuſtus
titulus auferri non pōt abſqꝫ
hoc ꝙ iuſtus titulus acqrat.
⁊ econuerſo:⁊ iccirco erit alia
actio ꝑ quā iniuſtus titul⁹ tol
litur ⁊ ꝑ quā iuſtus titulus ac
qritur. Nulli ergo aduenire
poterit iuſtus titulus ꝑ aliquā
actionē:niſi ei auferatur iniu
ſtus titulus ꝑ aliā actionem.
Sꝫ illis q acqrunt dominiuꝫ
in re detinēda:aduenit iuſtus
titulus ꝑ dominij acqſitionē.
Ergo ſi prius hūit iiuſtū titu
lū ꝑ rei aliene vſurpatiōnē ⁊
detētionē:opꝫ ꝙ dictus titu-
lus iniuſt⁹ auferatur ꝑ eiuſdē
rei reſtitutioneꝫ añ dominij
acqſitionē:⁊ ſic non eſt capax
dominij añ reſtitutionē:⁊ nil
to forti⁹ i furtis ⁊ rapinis i q-
b⁹ ſꝫ oēs ñ trāſferr̄ dominiū.
¶Sed ad hoc rñdet:ꝙ vt di
ctū ē reſtitutio ꝑ quaꝫ auferr̄
iiuſtus titul⁹ i foro ꝯſcie:fieri
pōt nō ſolū manualiter ſed ēt
mētaliter dū.ſ.eſt parat⁹ red
dere realiter ſi nō vult dimit
ter̄:⁊ ſic ablato iuſto titulo ꝑ

ſpontaneā ꝛ liberam remiſſionē creditoꝛis:acquiritur dominiū. ℂ Quātū ad qntū ꝙ nō poſſit tolli ꝑ viā donationis:ꝓbat ſic ꝑ has ꝓpoſitiones. ℂ Ille cui reſtitutio fieri dꝫ: donare non pōt ꝑuſꝗ̄ ſit reſtitut⁹. Et ip̄e iniuſte detinens aliena anteꝗ̄ reſtituat ablata:certificari nō p̄t de tali donatiōe vtrū ſit vera donatio. Primā ſic ꝓbat. Donatio niſi ſit libera:nō eſt donatio vera.ff.de adimen.le.l. rē legatā. Iſte āt q taliter donat.ſ.anteꝗ̄ ſit reſtitut⁹ nō libere donat:qꝛ nō libere illud hēt:cū nō actualr hēat. Et ſi dicat̄ ꝙ reſtituēdus liber̄ p̄t hēre ꝛ ꝑ ꝯn̄s libere p̄t donare:qꝛ detētoꝛ bonoꝝ:ſuoꝝ paratus eſt reddere:talis iſtantia nihil valet qꝛ reſtituēdus certificari nō pōt.ꝙ talis habēs ſua male ablata:ſit paratus ad ea reſtituenda:niſi ea ſtatim cū pōt reddat: vel pro eis reddēdis ſufficientē cautionē faciat:qḋ ꝑtinet ad ſecundā ꝓpoſitionē. Naꝫ ꝛ ſi videant̄ aliqua ſigna:qb⁹ ſeparatū ad ſatiſfaciēdū oñdat nō ꝓbantur eſſe ſufficientia: cū illis vti poſſit:ita ille q nō habet itētionē reſtituendi:ſicut ille q habet. Et talis alienoꝝ detētoꝛ iniuſtus:cui donatio ſit ante reſtitutionē:nō pōt eā: vt verā donationē acceptare vel accipere:cū bona conſcia. ℂ Ad quod rūdet̄: ꝙ donari p̄nt nō ſolū res habite:ſꝫ ēt iura ꝛ actiōes ꝛ q̄ ſperant̄ hr̄i. Nec ꝓpterea p̄t dici ꝙ nō ſit donatio libera:qꝛ res actu nō habet̄. Et cū hoc negociū agatur ꝛ diſcutiatur ſm foꝛū conſcie:vbi credēdū eſt cuilibꝫ ꝓ ſe ꝛ ꝯ ſe. ꝛ nemo ſit arbitrandus immemoꝛ ꝓpꝛie ſaluti:vt dr̄.i.q.vij. Sancimus:ex quo debitoꝛ offert ſe paratum ad reſtituēdūꝫ ſi vult.rogat tn̄ vt donet:nō coactus nō deceptus ſꝫ ſpōtane⁹:p̄t ſibi ꝑſuadere ꝛ credere liber̄ donaſſe:p̄cipue ſi nō egeat multū:nec.n. p̄ſumit̄ ḋ facili qs ꝓijcere ſua ꝛ donare. ℂ Quātū ad ſextū ꝙ non poſſit tolli ꝑ viā renunciationis ꝓbat ſic. Vbi renunciatio nō habet locuꝫ obligatio tolli nō pōt ꝑ viā renūciationis:ſed anteꝗ̄ fiat male ablatoꝝ reſtitutio:nō pōt ille cui reſtitutio fieri dꝫ renunciare: ergo non pōt tolli obligatio

detinentis aliena iniuſte per viā renūciationis. Maior ē nota. ¶ Minor probat. Nā renūciatio illa q̄ fit a ſpoliato anteq̄ꝫ reſtituat:ipa decernitur eſſe nulla:ſicut pꝫ.iij.q.i.c.epis.ꝛ ex̄ de reſtitu.ſpo.c. Sollicite:ꝛ hoc iō qꝛ p̄ſumit nō libere fieri:qꝛ nō eſt veriſimile ꝙ ſpōte iuri ſuo renunciauerit:qui renunciat ſpoliatus. Sic in ꝓpoſito vr̄ dicēdū ꝙ renūcians creditor: nō reſtitutus:nō vr̄ ſpōte renunciare:ſed vt coactus ꝛ hmōi. ¶ Ad qd̄ reſpōdet ꝙ ea que ꝯtinent i dictis capitulis: habēt locum in foro cōtentioſo vbi ꝓcedit ꝑ p̄ſumptionem. Sꝫ in foro conſcie: ēt ſpoliatus pōt renūciare iuri ſuo:vt in propoſitio. Preterea eō ipō ꝙ offert ſe ei ad reſtitutioné ſi vult:iā reueſtit ꝛ reſtituit eũ iuri ſuo. ¶ Quātum ad.vij.ꝙ nō poſſit tolli ꝑ viā ꝯueniētie ꝛ diſcretionis:probat ſic. Suppoſito dicte regule petiñ.li.vi. Obligatio illa qua iniuſt⁹ detētor alienorū eſt obligat⁹ ad reſtitutionē:neceſſe eſt ꝙ tollatur ꝑ viam reſtitutionis:vel aliā eqpollētē. Et q̄redo q̄ ſit via eqpollēs reſtitutioni:ſi dicatur ꝙ ſit remiſſionis via vel donatiōis:ſeqtur iter alia iſtud icōueniēs:ꝙ pōt dici reſtitutio:ꝛ tñ i poſſeſſione minime poſitus:quod pꝫ eſſe falſuꝫ ꝑ illud quod habet.ff. d̄ verbo. ſigni.l.plus ē. Dicit enim ibi ꝙ reſtituere eſt nō ſolū p̄ſentiā rei p̄bere:ſed etiā poſſeſſorem facere fructuſqꝫ reddere. Quapp:nullus pōt dici reſtitutus:niſi i poſſeſſione fuerit cōſtitut⁹. ¶ Si ergo remiſſio q̄ fit añ reſtitutionē eqpollet reſtitutiōi ipſi:ſeqtur hoc icōueniēs ꝙ ēt nō poſitus i poſſeſſiōe dicet reſtitutus. Sed ab hoc reſpōdetur:ꝙ in foro cōſciētie ꝛ ab augu.nō ſumitur.ita ſtricte reſtitutio: ſic̄ in foro ꝯtentioſo ſecundū iura. Nā qūocūqꝫ ipleatur volūtas creditoris a debitore dr̄ reſtitutio facta. Et cū qs cedit bōis:ēt añq̄ꝫ ponat eos i poſſeſſiōeꝫ:r̄ſtituit quo ad cōſciam. Qd̄ ergo dicit p̄fatus Sirar.ſ.ꝙ nō ſufficit remiſſio nec p̄t liberari niſi reſtituat ſi p̄t:vr̄ hr̄e locū qñ remiſſio fieret nō libere ꝛ ſincere:ſꝫ remittēs iduceret ad hoc vi: fraude vl̄ timore ſeu deſpera

tione.ſ.nil inde conſequendi.
¶ Hāc eādē q̄ſtionē formās
Laurēti⁹ de rodul.in tracta-
tu de vſuris:prius recitat opi
nionē doctoꝝ dic̄ ergo Glo.
ſecūda in regula. pctm̄.tenet.
ꝙ ſic.Sꝫ dicimus ibidē con
tra.ſ.ꝙ nō ſufficit niſi pecūia
ſit reſtitutioni parata.¶ Ali-
quoꝝ vero theologoꝝ opinio
fuit:ꝙ ēt nō ſufficit ꝙ res ſit
parata reſtitutioni:ſed ēt opꝫ
ꝙ offeratur.¶ Jo.an.ibidē ſu
per glo.demū aſſumit viā me
diā dicēs:ꝙ aut gerit in men
te vſurari⁹ reſtituere: ꝛ remiſ
ſio ſufficit aut nō:ꝛ tūc ſecus.
¶ Sed Fede.de ſenis in ope
ſuo:firmat indiſtincte opinio
neꝫ dicte glo.ſic dicēs. Si is
cui dn̄t reſtitui pecūie vel ma
le ablata nō coactus:vel dece
ptus:nō circūuētus ꝛ oī do
lo ꝛ vi ꝛ calliditate ꝛ metu:ceſ
ſantib⁹ ēt p̄cibus:vel fruitioꝝ
exhibitione inductus: debitā
ſibi pecūiā ñ oblatā.nec reſti
tutiōe paratā vſurario dimit
tat: liberat⁹ ē vſurari⁹ a reſti
tutione:nō tñ a pctō qḋ ꝯtxit
exercēdo vſuras:niſi ꝛ de illo
pctō pniaꝫ agat.¶ Pōt etiā
dici ꝙ plus eſt: ꝙ ſi vſurario
pſeuerāte in crie ꝛ nō diſpoſi
to ad aliquā reſtitutionem:is
qui dꝫ recipere vſuras remit
tat illas ꝓprio motu vl' ad pe
titionē vſurarij:liberatus eſt
vſurarius a reſtitutione rei:ꝛ
ſi nō a pctō:qꝛ de hoc opꝫ ſa
tiſfacere deo p pniaꝫ. Hec il
le. Hāc opinionē vr̄ firmare
Hoſti.in ſū.ꝛ Archi.i.c.ij. de
vſuris li.vi.ſup verbo ſatiſfa-
ctū:dicēs.Satiſfactū accipi-
m⁹.qūocūqꝫ volūtati credito
ris ſatiſfiat.Idē lapus ḋ caſt.
Idē Gof.ꝛ Guil.Et demū
idē Lau.ſic ꝯcludit. Ut tol-
latur oio ois dubitatio an ſit
vel nō ſit liber aius remitten
tis:ꝛ p ꝯñs clara ꝯſcia vſura
rij:ꝛ vt facilius iducātur ho-
mines ad ꝯtritionē ꝛ de cete
ro a talib⁹ abſtineāt:cautū eſt
p̄dicar ꝙ nō ſufficit remiſſio
facta:q̄uis ſe diſponat ad ſa
tiſfaciēdū:ſi nō remitteret cre
ditor:ꝛ cauti⁹ ꝙ oꝫ ꝙ pecunia
ſit reſtitutioni parata:ꝛ cautiſ
ſime ꝙ offerat pecunia.vel ꝙ
plus ē ꝙ ponatur i manibus
creditoris.Sꝫ de iure ꝛ i foro
ꝯſcie puto illā gl'.cui⁹ opinio
nē ſeqtur Fede. vt dcm̄ ē eſſe
veriſſimā:ꝛ ad hoc iducit ipe
Fede.plures rōnes.¶ Et pri
ma ē talis. In maiorib⁹ cri-

minibus ſicut eſt in crie furti vel rapine. vl'violẽtie: re furti ua vel rapta remanẽte apud furẽ vl' raptorẽ de voluntate dñi: purgatur vitiũ furti vl' ra pie ſine aliq̃ reſtitutõe: vt. l. ſi fur. ḋ vſuri i pri. ⁊. ff. ḋ p̃cario. l. ſi certe. ergo purgatur vitiuʒ vſure remanente vſura apud vſurariũ devolũtate dñi. Et ꝙ illa ſint maiora cria: patet ex maioritate pene: ſiue agaẗ ciuiliter ſiue crialiter. Grauius ẽ ãt pctm̃ qḋ grauiꝰ punitur. vt. xxiiij. q. j. c. non afferamꝰ. ¶ Scḋa rõ ẽ qꝛ i crimie vſuraꝝ ⁊ i alijs maiorībꝰ. ſuf ficit facere ꝯdignã ſatiſfactionẽ vl' emẽdationẽ. ex̃ de rap. c. j. vt ſit qs liberatꝰ a pctõ. c. q̃ꝫto. ex̃ de vſu. Sʒ ſatiſfactũ i telligiẗ: q̃uocũqꝫ deſiderium creditoris ipleatur. ẽt ſi ñ ſol uaẗ. ff. q ſatiſda. co. l. j. ¶ Tertia rõ ẽ: q̃ vr̃ ſm eũ iſolubiliẗ Sũt q̃dã ſpãles caſus i qbꝰ obligatis ad reſtitutionẽ: nõ ſufficit remiſſio: vt. c. exigit. ḋ cẽſi. li. vj. ⁊ ibi de hoc ğ: i alijẗ caſibꝰ ſtabit regl'a. ꝙ ſuffič re miſſio. ¶ Ideʒ tenet Pe. de pal. i. iiij. di. xv. q. ij. arti j. q dič ꝙ obligatus reſtitutiõi excuſatur pp̱ remiſſioneʒ creditoris: qꝛ per acceptionem tolliẗ Et hoc niſi ſit talis perſona: q̃ nõ hẽat adminiſtrationeʒ: vel que nõ põt dõare: nec p̱ ꝯñs remittẽ qꝛ remittere eſt dare. Itẽ qñ i iure cautũ ẽ ꝙ remiſſio nõ valeat: tũc nõ excuſat: ſič in iudice delegato q munera ⁊ expẽſas recipiens vel extorquẽs: teneẗ reddere: nulla p̱iuꝫ remiſſione ſibi ꝓ futura: ex̃ ḋ reſcriptis. c. Statutũ. li. vj. Idẽ de viſitãte iuẗ ordiario r̃cipiẽte munꝰ: ad cuius duplũ reſtituẽdũ teneẗ ex̃ de cẽſi. c. exigit li. vj. hec Pe. vbi. s̃. Qḋ ſiqs obijcẽt regulã. Nõ remittiẗ pcm̃ ⁊c. qḋ ẽ verbũ Aug. ⁊ reſtituẽ ẽ rẽ i p̱ſtinũ ſtatũ repõere vñ ſi videẗ ſatiſfacẽ rẽiſſio. Ad qḋ r̃ndẽt p̱dcti. Pe. Lau. poſt Fede. ꝙ Augu. ĩ dicta regula nõ hũit reſpectũ ad ſtrictã ſignificationẽ verbi: ſʒ ad mẽtẽ eiꝰ que verbis p̃ferẽda ẽ. ex̃ ḋ verbo. ſig. c. Intelligẽtia verboꝝ ſuit ꝙ ſi offendiſti ꝓ primũ tuuʒ rapiẽdo: furãdo: vſuras extorq̃ndo: recõciliẽſ te cũ ipo. Et cõiter qꝛ hoies ñ iactãt pecũias ſuas: ſʒ volunt ſibi reſtitui res ablatas: ꝓpterea Aug. ſe retulit ad v̈bũ reſtituaẗ. Qḋ

aũt ſic itellexerit Aug. oſten-
dit multiplr. Hec ille. Qđ
autē dicit Lau. ẽ. ſ. eſſe p̄dicā
dum nõ ſufficere remiſſionē
niſi fiāt ea que dicūt diuerſi
nõ videt̃ tutū vel cautū. Nā
ex tali p̄dicatiõe: ita p̄t ſequi
periculū aiaꝝ: ſicut cautela.
Sicut.n.p̄dicatoꝛ dꝫ ſibi ca
uere a pꝛedicādo ea que hñt
hoies iducere ad malū: ꝛ ab
allecuiādo mala: ita dꝫ cauere
a p̄dicando ſcrupuloſa ꝛ ar-
dua qñ cõis opinio eſt in ꝯ̄ri
um. Hoc.n.cēt iniicer̃ laque
um aiabus: qđ fieri nõ dꝫ. xx
vij.q.j.c. Viduas. Audiēdo
enim talia ꝛ nõ ſuādo (cū ex
auditis foꝛmat ſibi ꝯſcia) hoc
ſibi neceſſario ſiēdū. Qui ha
buit hmõi remiſſionem: ꝛ ex
difficultate nolit poner̃ ſe ad
faciendū: erit i malo ſtatu rõ
ne conſcie ſibi facte ſup eo: i
quo bñ poterat trāſire cū bo
na ꝯſcia. Preterea ſi pꝛedi-
catoꝛ hoc dicat i p̄dicatiõe. ſ.
ſibi nõ ſufficē remiſſionē ni-
ſi ꝛc. ꝛ poſtea i audiētia ꝯfeſ
ſionis faciat ꝯ̄riū ꝛ dicat illi
ſufficē: nõne ex hoc põt ſequi
magnū ſcādaluꝫ ꝯtra doctri
nam p̄dicationis? Ex hoc.n.
poterunt credē hoies ſic eſſe
de multis aliis. que p̄dicato-
res dicūt. ſ. ꝙ nõ ſunt ſimplr
vera: ſꝫ ad terroꝛē dicta: ꝛ ſic
p̄iclitabit̃ fidei doctria. Nõ
video etiā cuꝫ bona ꝯſcia ꝙ
abſqꝫ ſui magno pctõ poſſit
hoc dicē in p̄dicatione. ſi ſen
tiat ꝯ̄riū: qꝛ hoc cõiter tenent
doctoꝛes. Sed ꝛ ſi tener̃t ali
quā aliā opinionē cū ille ſint
ſcrupuloſe: nõ dꝫ velle indu-
cer̃ hoies ad ſuos ſcrupulos.
Non ergo p̄dicādo dicat ꝙ
ſufficiat r̃miſſio: ne iducat oc
caſionē mali: ꝛ apiat̃ via vſu
ris: neqꝫ dicat ꝙ nõ ſuffic̃ ne
dicat mēdaciū: vel ſcrupuloſ
ꝛ laqueos iniiciat auditoꝛib⁹
Sed dicat qđ dicit Aug. ꝙ
opꝫ ꝙ reſtituat ſi p̄t. xiiij. q. vj
.c. Si res: ꝛ in reſtitutiõe in-
cludit̃ remiſſio. ¶ Sꝫ quid ſi
poſt remiſſionē liber̃ factā ꝛ
vere vſurario: vſurarius mā
dat in teſtõ ſuo reddi vſuras
nūquid qđ ſemel remiſſuꝫ ē
debet reſtitui his quib⁹ tene
bat̃ p̄us. Dicendū ſm Fede.
ꝙ in hoc diſtinguendum eſt.
Quia aut talis tenoꝛ locut⁹
eſt ꝑ verba trāſferentia ſe ad
factū: vtputa qꝛ iubet vſuras
reſtitui his quib⁹ debebat eas
reſtituere: ꝛ ꝓbarent eas ſol

uiſſe:ꝛ tunc non obſtante remiſſione tenebitur ſatiſfacere heres. Et hoc cāu loquitur.c. Ad veſtrā de iureiur. Aut loquit̃ per verba transferētia ſe ad ius nō ad factū: vtputa qꝛ iubet ea reſtitui qbꝰ dꝫ:ꝛ tūc ſecus dicenduꝫ eſt. Hec ille. ¶ Itē ſciendū ꝙ cuꝫ alicui fit remiſſio libere ꝛ ſine fraude: nō tenet̃ talis illō qō ſibi rēiſſum eſt paupibus dare. Sibi n. acqrit̃ illud ius ſiue debitū nō pauperibꝰ: ſicut ne quis tenet̃ paupibꝰ dare qō ſibi donatū eſt. ¶ Hoſtiē. in ſum. ti. de vſuris dicit ꝙ ſi fenerator partē pecunie fenebris reſtituat ei a quo habuerat vel heredi ſuo ꝛ de volūtate eiꝰ parteꝫ retineat: dicunt theologi indiſticte ꝙ nō eſt liberatus niſi totū offerat. Tu dicas ꝙ ſi ex pacto fit: nō eſt liberatꝰ: arg. c. Veniens: ex̃ de ſimo. Si āt vſurariꝰ partē ſine pacto liberaliter ſoluat:ꝛ offerat:ꝛ de altera parte miſericordiā petat: ꝛ creditor liberaliter remittat liberatꝰ eſt debitor: nec tenet̃ vlteriꝰ ad reſtitutionē: ſicͫ nec tenet̃ ſi gratis accepiſſet gratis oblatuꝫ ſm Hoſ. Hic tñ bonus iudex. ex certis ꝯiectu ris: motuꝫ ſui animi informabit. Nā ſi creditor eſt paup ꝛ inops:ꝛ vſurariꝰ diues ꝛ potens: nō p̄ſumo ꝙ creditor ipſuꝫ vſurariū ſpōte ex corde liberet: ſꝫ hoc faciat qꝛ vltra recuperare nō pōt: vt illud tantillum qō offert recuperaret: ꝛ nō amitteret. Si vero creditor ſit diues ꝛ potēſ(qui ēt cōſueuit hiſtrionibꝰ ꝛ ioculatoribus tantūdeꝫ de ſuo donare. vel plus frequēter) p̄ſumi pōt ꝙ ex corde hoc faciat: Hec ille. ¶ Itē in quadaꝫ ſummula dicit̃: ꝙ ſi vſurariꝰ offert libere totā ſummā pecunie creditori: oñdēs plenariā voluntatem cū nō habeat(qꝛ ſi crederetur ꝙ aliqd acciperet nō offeret) creditor nihil penitꝰ vult accipere: ſꝫ liberaliter dimittere totuꝫ: iſte plenarie ſatiſfecit proximo: ſꝫ nō deo:ꝛ ideo poſtea ſufficit ſibi ſola ꝯtritio: vt ſatiſfaciat deo. Vñ ꝯſulendū eſt nō cōtritis: vt haud minꝰ hanc liberā ſatiſfactionē faciant ꝓximo. ¶ Itē ſunt aliqui vſurarij qui nitunt̃ decipe deum: qui numeratā pecuniam ꝛ acceptā tunc exponūt creditoribus: credētes q illam nō accipiāt(qꝛ ſi crederēt ꝙ illaꝫ

reciperent:nō illā repreſentarent)at ille timore vel verecūdia ductus:nihil vel parū recipit:reſiduū dans:ꝛ ſic iſti tales dicerent ſe ſatiſfeciſſe: qḋ nō eſt verū. ¶Item nota ꝼꝫ quoſdā ꝙ ſunt qnqꝫ modi ſatiſfaciendi. ¶Primꝰ modus eſt cū pecunia libere offertur. ¶Secūdus modus eſt cū pecuniam non hēt offert pignora. ¶Tertiꝰ modus eſt cū pecuniā nō hēt nec pignora cōgruentia:facit tñ inſtrm̄:vt heredes cōpellanꝫ ad ſatiſfactōnē ꝛ etiā ipſemet. ¶Quartuſ modus eſt cū mediāte ſacerdote vel aliquo alio religioſo fit volūtaria ꝛ libero ꝯcordia Iſte tñ modus:dꝫ ſemꝑ oſtēdere creditori.velle ꝛ poſſe liberꝫ debitoris. ¶Quintꝰ modus eſt cū ꝯſenſu ꝛ miſericordia creditoris ponit debitor aliquaꝫ poſſeſſionē in manu alicuius honeſti viri:ex cuius fructibꝰ ſoluanꝫ per tp̄s debita:deīde poſſeſſio ad heredes reuertaꝫ:vel ita debet pmanere:pro icertis. Hec ibi. ¶Itē Archi.i roſario.xiiij.q.v.c. nō ſane.dicit ꝙ Hoſ.dicebat ꝙ tn his in quibꝰ eſt pctm̄ mortale ꝼm legē diuinā:vt in furto vel rapina:diſpenſare non pōt ep̄s:imo nec etiā papa vt aliqui dicūt:quo minꝰ pniam agat ꝛ reſtitutio fiat ſi pōt:ex de vſur.c.cū tu. In is vero in quibꝰ eſt.pctm̄ mortale ꝼꝫ iuſ poſitiuū:ꝛ cū ep̄is ſeu inferioribꝰ pape:interdicta eſt diſpēſatio. Nullus diſpēſare vl' dilationeꝫ p̄ſtare pōt:niſi ſolus papa.iij.q.i.c.reintegrāda vel hi qbuſ ſpāliter cōmiſerit. Si vero nō eſt interdicta poterit Hec ibi. ¶Sꝫ ꝙ diciꝫ papā nō poſſe diſpēſare in his reſtitutionibꝰ vbi eſt pctm̄ mortale perpetratū in vſurpatiōe ꝯtra legē diuinā facta vt furto:rapina:vſura:ꝛ hmōi quominus reſtitutio fiat ſi pōt:videꝫ intelligendū quo ad reſtitutionē certoꝝ ſi ſciunꝫ pſone vel quo ad incerta:cū diſpenſaret abſqꝫ cā rōnabili:vl' ſaltem dubia pro libito voluntatis. Non enīꝫ pōt tollere que ſunt ꝓpria hoīuꝫ ꝛ dare alijs ſine cā. Sed cum cā rōnabilī pōt:puta per moduꝫ pene:vt cū aufert regnū vel imperiuꝫ alicui ꝑpter demerita ſua qꝛ eſſet inimicus eccle.hereticus vel ſciſmaticus : nec ſe vellet corrigere:vl' cū facēt mouere

bellū ꝯ aliquē dñm vel ciuita tē:pſequētē eccleſiā:vl' fauētē hēticis vel detinentē bona ec cleſie:⁊ tradēt alijs dignitatē iura ⁊ bona illoꝝ ſic̄ factū eſt pluries. Nec pōt papa cū bo na ꝯſcia que pauperib⁹ debe ret diſpēſare. dar̄ diuitib⁹ ſiñ cā rōnabili:ſ; cu; cauſa rōna bili pōt talib⁹ obligatis remit tere:ſeu vt pauperib⁹ dare ea que acquiſierūt per furta:ra pinas ⁊ vſuras:cū ſunt icerta ſcōm oēs al' cū ſit ſupremus ⁊ vniuerſalis pater pauperu; magiſq̄ꝫ epi:qui in hmōi ſo lent diſpenſare: vt.lxxxviij.di. c.epſ:ex̄ de o2. Quia etiā hēt plenitudinē ptātis in diſpēſa tione bonoꝝ eccleſiaſticoꝝ: ⁊ plenā iuriſditionē in terris ec cleſie. forte ꝺ hmōi bōis .ſ.ec cleſiaꝝ:⁊ eoꝝ qui habitant in terris eccleſie:poſſet remitte ret debita ex furtis:rapina: ⁊ vſura:etiā cū ſciūtur perſone ſine eorū cōſenſu:⁊ ex aliqua cauſa rōnabili. Nā quottidie hoc fit vt iura vniuſ eccleſie ⁊ fructuſ auferat:⁊ det alteri q̄ꝫ curato illi⁹ eccle.cum cā.tñ vt credit̄ rōnabili. Et ſic multo magis in hmōi pōt dare dila tionem:q2 plus eſt remittere debitu;:q̄ꝫ dilationē dare ad ſoluendū. ¶ Queriẗ vtrū ſup incertis cū epo qui ē pr̄ pau perū:poſſit fieri cōpoſitio vel tranſactio. Rñdet Lau.de ri dol. Sciendū ꝙ Pau.in cle. ij.de pe.⁊ re.hūc paſſum exa minat:⁊ finaliter determinat ꝙ nō:per illū tex.⁊ per.c.licet de of.vica.li.vj. Vult.n.ꝙ ſi ne mādato aplico id facē ne quecant epi:niſi cōponerēt de tāta quātitate quāta ē illa ad q̄ꝫ aſcēdūt:⁊ nō ꝺ mio2i.ꝯtrū ſuaſ:l; facta cōputatiōe ſeraſ demū ſnia taxatiua ipoꝝ icer toꝝ. Et ſi vera ſit q̄ fat⁹ē pau. qꝺ vr̄ de iur̄:nec vr̄ ꝯria ꝯſue tudo valē multoꝝ aīe illaq̄a reſ̄. Tex.tñ illi vidē meo:ñ ꝓ bāt ita clar̄. Vñ forte poſſ; rñ deri ꝙ ñ ē credēdū ꝙ papa q̄ pficit epos pr̄es paupeꝝ indi ſticte:nō ꝯceſſiſſet eis i ſpecie ꝙ ex cā poſſ; cū talib⁹ trāſigē Et iſti hñt maiorē ptātē:q̄ illi qb⁹libera admiſtratio ꝯceſſa eſt. Itē nō ſimplr̄ donāt. Itē pp̄ ſcit hāc ꝯſuetudinē ⁊ diu tollerauit. Fiūt tñ taxationes p ſniaꝫ:b Lau. Forte poſſ; di ci ꝙ q̊ ad eccliam militātē va let dictū Lau.⁊ ēt q̊ ad deū ⁊ eccliaꝫ triūphātē:cū ex cauſa

Sup in certis poſſit fie ri cōpo ſitio

rationabili facit cõpoſitionez de minori quãtitate ꝙ̃ ſint i certa: puta q᷑ reſiduũ dimittit ei vt pauperi: cuȝ alias nõ poſſȝ viuere ſine indecẽtia ſui ſtatuſ notabilr̃. Sȝ vbi abſqȝ hac cã ep̃us ſcienter cõponat de minori quãtitate notabilr̃ valet dictũ Pau. in foro dei. Non. n. credendũ eſt papã feciſſe ep̃os diſpẽſatores bonorum paupeꝝ vt poſſent pro libito voluntatis remittere vel cõponere ſuper icertis: vt de his poſtmoduȝ hoĩes pompoſe viuant. Nec ipſe papa poſſet cum bona ↄſcĩa abſqȝ aliqua rõnabili cã facere hmõi taratõnes lõge min⁹ ꝙ̃ ſit debitũ incertoꝝ: ꝛ reſiduũ ſcienter illis d̃bitorib⁹ dare. cũ oĩa bñ ꝛ plene poſſint reſtituere. Secus cum dubitaṫ: vtruȝ reſtituere poſſit debitor: pro incertis. Nã in dubio: eſt ſemꝑ interpretandũ factũ pape per maxime in bonũ. vt diſti. xl. c. Nõ nos. cũ glo. ¶ Papa. n. ꝛ ſi habeat plenitudinez poteſtatis: errare põt vt hõ. Et inter cetera ſue ptãtis: nõ auferetur ſibi ↄditio iſta cõis hominũ: qn poſſit peccare mortaliter: ꝛ deſcẽdere ad iferos. ꝛ grauius ceteris puniendus ſi deliquerit. vt dr̃ di. xl. c. Si papa ꝛ in glo. ¶ Inſuper cuȝ reſtitutio certoꝝ debeat p̃cedere reſtitutionẽ incertorũ: ꝙ ep̃i circa vſurarios publicos: vt licentient ad ſacr̃a eccleſie ꝛ ſepulturã: prius cõponãt ſuper cetera quãtitate pro incertis: quã ſibi ſolent imburſare magis ꝙ̃ pauperibuſ dare: ꝛ de certis nõ ꝓuideant ſufficienter vt reddanṫ integraliter minus bñ faciũt. Quinimo ſi non ſufficerẽt bõa que remanent vſurarijs vel heredibus eorũ: tenẽṫ que acceperũt pro incertis ↄtribuere pro reſtitutione certoꝝ: aliꝰ fures ſunt ꝛ latrones auferẽtes que debẽtur certis pſonis. ex̃ de vſu. c. cuȝ tu. xiiij. q. vi. Si res. Sed cõſuetudo in hoc nõ excuſat: que potius dicenda eſt corruptela: quia contra ius diuinuȝ. Di. viij. c. que contra mores. xxxij. q. vij. c. Flagitia.

¶ Capitulum ſeptimum de modo ꝛ ordine reſtituendi.

Quantũ ad ſeptimuȝ ſcilicet de mõ reſtituendi ſeu ordine. Circa quod conſideranda ſunt tria. ¶ Primũ eſt ꝙ reſtitutõ cer-

toꝝ:preponenda eſt reſtituti-
oni icertoꝝ.¶ Sciendū igit̃
ꝙ certa oia obligata reſtituti
oni.i.cū ſciūtur ꝑſone quibuſ
eſt facienda:pri⁹ ⁊ itegraliter
ſoluēda ſunt.qȝ ſoluant̃ icer-
ta:qn̄.ſ.ſcit̃ vel dubitat̃ bona
reſtituentis non ſufficere ad
vtrūqȝ.Nā tunc reſtituenda
ſunt plene prius ⁊ itegraliter
certa.Et hoc triplici ratione.
Primo rōne ſucceſſionis.
Secūdo rōne obligationis.
Tertio rōne ſimilitudinis.
¶Quātū ad ꝑmam rōnem.
ſ.ſucceſſionis:aduertendū di
ligenter ꝙ nō ſuccedit in pau
perib⁹ ipe chriſtus:niſi qn̄ nō
reperiunt̃ ꝑſone certe quibuſ
reſtitui debēt certa:vt q̄ſi per
ſubſtitutionē ſucceder̃ videat̃
ac ſi diceret teſtator dimitto
meos hēdes tales ⁊ tales q-
bus debeo:vel ēt ſi nō d̄beo.
Sed ſi eos nō reperiri ꝯtin-
gat:ſubſtituo mihi chriſtū cū
pauperib⁹ ſuis.¶Quātū ad
ſcd̄am rōnem obligationis:
probat̃ hoc ſic.Nā paupibuſ
nō tenent̃ heredes dare.ſ. ꝓ
reſtitutione dictoꝝ incertoꝝ
niſi vnica rōne.ſ.in foro dei:
ſȝ creditorib⁹ certis tenēt̃ du
plici rōne.ſ.in foro dei ⁊ i fo-
ro mūdi:qꝛ heredes poſſunt
a creditorib⁹ in iudicio ꝯueni
ri.¶Quātū ad tertiā rōnem
ſ.ſimilitudinis ꝓbat̃ idē a ſi-
mili de voto ſimplici ⁊ ſolēni
Nā votū ſimplex:nō ita obli
gat ſicut id qd̄ ē ſolēne.Naȝ
quo ad deū:ſimplex obligat
⁊ ſolēne quo ad deū ⁊ mūdū
i.foꝝ mūdi.Vn̄ ſimplex votū
impedit mr̄imoniū ꝯhendū
ſȝ nō dirimit ꝯctuȝ.Solēne
aūt impedit ꝯhendū ⁊ ꝯctuȝ
dirimit:vt pȝ di.xxvij.per to
tū.Et rō huius eſt:qꝛ in vo-
to ſimplici.eſt vnū vinculū li
gans:in ſolēni duplex.¶De
reſtitutione vero certoꝝ:ſciē-
dū eſt ꝙ reſtō etiā fieri dȝ cū
quodā ordine.Pro cuius de
claratione ſciēdū:ꝙ ſcd̄m tri
plicē voluntatē creditoris:cō
tingit d̄bitorē hēre ſubſtātiā
ei⁹.Prima ē violēta.Scd̄a
ē ꝯditionata.Tertia ꝯforma
ta. Prima reperit̃ in furto
rapina:⁊ ſimilib⁹.Secūda i
vſura.Tertia i ꝯctib⁹ licitis:
ſiue iuſtis.Et ſcd̄ȝ hūc tripli
cem volūtatis graduȝ: varie
pri⁹ ⁊ poſteri⁹ hō reſtituē obli
gat̃.¶Cū igit̃ ꝑma volūtate
ſ.violēta d̄bitor tenet̃: vtputa
qꝛ abſtulit ꝑ furtū ⁊ rapinas:

ꝛ huiuſmodī violentias:talia priꝰ reſtituēda ſunt ꝙ̃ vſura ꝛ alia debita. Et hoc pp̄ tria ſ. ꝑpter offenſionē: ꝑpter ex propriationē ꝛ ꝑpter cōpulſionē. Propter offenſionē quidem. Nā maior in eis fertur iniuria. q2 illa penitꝰ ſunt inuoluntaria. ſ. rapīa: furtū ꝛ hmōi Vſura vero: aliquo mō ē voluntaria. ſ. volūtate ꝯditionata: ꝑpterea de ſui nā minorē iniuriā in ꝑmū ſapit. Alia vero debita ſine iniuria fiūt q2 ſunt volūtaria: puta id qđ debetur rōne emptiōis facte alicuiꝰ rei: vel rōne mutui liciti: ꝛ hmōi. Et ideo rapina ꝛ furtū priꝰ reſtitui đbēt ꝙ̃ ipa vſura: ꝛ alia debita licito mō ꝯcta: ꝛ eadē rōne priꝰ rapina q2 grauior in ea fit violētia ꝛ iīuria: ꝙ̃ in furto. ¶ Secūdo dꝫ ſuari talis ordo ꝑpter ex propriationē. Nā i rapina ꝛ furto ſm oēs: dominium nō transfert: ꝛ iō talia nūꝙ̃ totaliter fiunt poſſidentiū. In vſura vero dñiūꝫ trāſferri videt. ¶ Tertio ſuādus eſt talis ordo pp̄ cōpulſionē. Magis. n. debitor ꝯpellitur ꝛ artatur a iure reſtituer: que extorſit per furtū ꝛ rapinā: ꝙ̃ que habuit per vſuram. Nam ad reſtitutionē vſure cōpellitur diuio ꝛ eccleſiaſtico iure: ſꝫ ad reſtituendū rapinā: cōpellitur vel artatur iure diuino: ecc̄liaſtico ꝛ ciuili. Ex quibꝰ ſeqtur ꝙ debitor ſi nō pōt inſolidū reſtituere: qđ extorſit per rapinā: ꝛ furtū: ꝛ etiā qđ hūit per vſurā. tenetur iſolidū reſtituere priꝰ qđ hūit per rapinaꝫ ꝛ furtū: ꝙ̃ qđ hūit per vſurā: ꝛ hoc tū rōne voluntatis ꝯcurrentis: q2 in ſoluēte vſurā: aliquo mō voluntas eiꝰ ꝯcurrit ad illā expoliationē vſure. Sꝫ expoliatis per furtū ſeu rapinā: ꝯtra oēm ſuā voluntateꝫ expoliatur: tū etiā rōne iuris coartantis. Nā a iure ciuili: hō cōpellitur ad reſtitutionē rapine ꝛ furti iſolidū: ēt ſi nō hēat ad reſtituēdū vſuras. Et hmōi ſnīe eſt Gerā. or. hēmi tax: que vidētur rōnabilr dicta hoc excepto. ſ. ꝙ dnt priꝰ reſtitui rapina: furtū: ꝛ vſura: ꝙ̃ alia đbita mō licito ꝯcta. Hoc. n. eſſet offerre holocauſtum de rapina. Sicut. n. iniuſte accipetur ab aliquo diuite: vt daretur elemoſyna pauperi vt dič Aug. xiiij. q. v. c. forte: ita ꝛ iniuſtū vr̄: vt de eo qđ

iuſte debetur alteri: puta ho- neſti mutui: vel ẽptiõis vł ali cui⁹ liciti ꝯct⁹ reſtituat aliena. Hoc.n.eſſet rapere alienũ: vt reddat alienũ: ⁊ nõ ſunt faciẽ da mala: vt eueniãt bona: ait apl's ad Ro. Ad hoc ar. xiiij. q.v.c.neq3.n. ¶ Quãtũ ad ſe- cundã volũtatẽ que dr ꝯditi onata: que.ſ.cadit i vſura: dic̃ Ale.lõbardus: ꝙ prius tenet̃ gs reſtituere que hũit per vſu rã: q̃3 que hũit per alios ꝯct⁹ factos volũtarie. Et hmõi rõ eſt: q2 in reſtõne debitoꝝ: ſolũ ſuatur iuſticia: ſed in reſtõne vſure: ⁊ male ablatoꝝ: nõ ſo- lum iuſticia ſuatur. ſ3 ẽt iniu ria deo facta ⁊ ꝓximo ãmo- uetur. Et iõ reſtõ vſure p̃ferẽ da eſt. ¶ Si tñ ꝯriũ obſuetur q2.ſ.talia iuſta dbita in ſatiſfa ctione p̃ponẽtur male ablatiſ aduertẽdu3 ꝙ in duplici caſu hoc fieri põt.ſ. qñ debita ſunt clare manifeſta: ⁊ reſtõ male ablatoꝝ non ſic: ſ3 obſcure ſic inquirẽdo. Scdo qñ res que debetur eſt dterminata: puta 50. vel. 100. ⁊ male ablata ide terminata. Nã claꝝ ſp p̃cedit obſcuꝝ in iure: ⁊ dterminata rẽ indeterminatã. S3 illd cõi ter nõ obſeruat̃: ẽt in p̃dictos duos caſus: qd etiam vr ra- tionabiłr fieri: q2 indecens vr vſurã dbere reſtitui de re iu- ſte alteri obligata. Nã p hoc nõ tollit̃ iniuria fcã ꝓximo ⁊ deo: ſ3 addit̃ noua: q2 alienu3 auſertur. Nec.n. tenet̃ deo et ꝓximo rõne vſure ꝑpetrate vel alteri⁹ male ablati: niſi in q̃tũ p̃t d iure: ar. ex̃ de re.iur. Nemo ad ipoſſibile obligat̃. Si ergo nõ p̃t reſtituẽ vſurã niſi ſubtrahẽdo ius alteri⁹: ꝑ tũc excuſatur a reſtõne. Pro pterea hoc magis erit violen tũ: ſeu ꝯvoluntatẽ ci⁹: cui dbe tur aliqd rõne ꝯct⁹ iuſti ſiue li citi.ſ. ſubtrahẽ ſuũ creditu3: q̃3 fuerit accipe vſuram ab alio. Propterea non vr rõnabile vt de iuſto obſeqo: qd fec̃ ꝓxi mo.ſ. ei mutuãdo ſeu expectã do p̃ciũ rei vẽdite. reportet in cõmodũ ⁊ dãnũ: qd ꝯtinge- ret h ſuãdo: cũ q dedit vſurã recepit iã cõmodũ magnũ ex mutuo ſibi fcõ: ⁊ iõ d3 ſibi ſuf ficẽ: vt vſurari⁹ r̃ſtituat ſibi cũ poterit de ſuo: ⁊ nõ alieno: q2 ſm regulã: nemo d3 locuple- tari cũ alteri⁹ iactura vł dãno d re.iu.li.vj. ⁊ h niſi iura cõia vł mũicipalia ałr diſponerẽt: q2 i hmõi ſuãda ſũt. Nã iuſ

humano poſſeſſiones ꝛ alia: vt ꝓpria poſſidentur: vt patet di. viij. c. quo iure. ¶ Quātuꝫ ad tertiā volūtatē: que dr̄ cō- formata: reperit̄ in ꝯtractib⁹ licitis: vbi volūtates ꝯhentiū ꝯformatur i ſil. ¶ In reſtitu tione ēt taliū aliq̄ pri⁹ reſtituē da ſunt. Naꝫ pri⁹ reſtitui dn̄t quecūqꝫ certa debita: q̄ꝫ que cunqꝫ ad pias cās relicta at- qꝫ donata. Cui⁹ rō eſt: qꝛ do- natio ꝛ ad pias cās largitio: ſunt ex ſup erogationis conſi lio. vel ſunt forte bona incer- ta. Reſtitutio aūt male abla toꝝ: ſeu alioꝝ debitoꝝ certo- ruꝫ: ſunt ex obligatione ꝛ p̄ce pto. Pri⁹. n. reſtitui dn̄t que ſunt ſ̄m neceſſitatem p̄cepti q̄ꝫ que ſunt ſuper errogatio- nē cōſilij. Huic ſn̄ie ꝯcordat Archi. in. c. non ſane. xiiij. q. v. Hinc ēt Ray. ait q̄ ſi credi- tores vel legatarij ſil̄ venerāt ad heredē: primo ſatiſfaciēdū eſt creditorib⁹. Sed ſi veniūt ſeparatim: liberabit̄ heres ſol uēdo ꝑ ordinē cuilibꝫ veniēti ſiue creditorib⁹ ſiue legatario duꝫ tn̄ nil in dolo vel in frau de opet̄. Verū tn̄ ſi legatarij p̄ueniāt creditores: ꝛ accipiūt vl̄ poſteriores creditores. p̄o res ꝛ potiores i iure p̄ueni unt. Creditores poſt modum veniētes heredē ingetare nō dn̄t: niſi tm̄ de hereditate re- māſerit ei: vnde poſſit adhuc ſatiſfacere illis: ſed hn̄t tāquā potiores ius ſuū ſaluū ꝯtra le gatarios q̄ primo acceperūt. ¶ Similiter ꝛ creditores an teriores ꝯtra poſteriores qui acceperunt p̄mo. Idē quoqꝫ Vul. ait ꝛ addit q̄ ſi heres ſcit vl̄ credit hereditatē vltra debita nō extēdi: ſiue ex ꝯctu vel q̄ſi: ſeu ex maleficio vel q̄ ſi: nihil legatarijs debꝫ dare. ¶ Si vero q̄ꝫtitateꝫ debitoꝝ neſcit: dꝫ creditorib⁹ ſatiſface re primo. Et ſi legatarij p̄us vel ſimul cū creditorib⁹ lega- ta petāt: creditorib⁹ potiorib⁹ primo ſoluendū eſt. Si auteꝫ de hereditate nihil remanet poſt ſolutis debit̄: legatarijs nō tenetur. Si vero hūc ordi- nē mutauerit heres: primo. ſ. ſoluēdo legatarijs ſeu ſecun- darijs creditoribus: priorib⁹ i foro ꝯſciētie minime libera- tur: niſi hoc faciat ignorāter reputās. ſ. hereditatē ſufficere ad oia ſoluenda: vel neſciens hūc creditoreꝫ eſſe potiorem. His āt ꝯcor. Hoſti. ¶ Iteꝫ

nota q ceteris paribus fuāda eſt regula. Qui pōr ē tpe: prior eſt in iure de regu.iu.in li.vi. Ubi āt ſūt puilegia paria.ſ.pſonaꝝ ⁊ actionū: iſimł ⁊ eq̄liter ſatiſfaciēdū ē. niſi ī aliquo illoꝝ probeł q alteri pferēdus ſit ſꝫ legē pacti: vel ſcripti: vł vſus pbati. Hec āt notari ſolēt. C. de bo.au.iudi. poſ.l.pro debito. Cum ergo mercator vel aliꝰ frāgit. vel vt vulgariter dr fallit: nō ſufficiens ſatiſfacere creditoribꝰ oibus ex integro veniētibꝰ cunctis: vt ſibi ſatiſfaciat. hic ordo ſeruał ſꝫ Bal.in.l.pro debito. C. de bon.aucto.iu.poſ. pmo dꝫ ſatiſfieri dñis reruꝫ. Uerbi grā: deponētibꝰ ſi depoſita erant ſibi facta. vt.ff. ð pui.credi.l.fi.⁊.l.veteri. ¶ Secūdo ſatis ſit merciū vēditori. ſi extāt merces: hoc eſt ipe merces reſtituunł tāq̄ ſingulariter pro pcio obligate. Si aūt plus valerēt. id plus reddił ad ꝯmodū creditoꝝ. vt.ff. de ac.ven.l.iulianus. Si aūt ipe merces nō extant: ſꝫ vēdite ſunt: ⁊ loco eaꝝ alie ſubrogate: tales ſubrogate non reddunł loco earuꝫ: qꝛ nō ſunt p precio obligate: vt.ff. de in rē ver.l.quidam. Hmōi rō. aſſignał: qꝛ pcium ex re illa redactū: obligatū ñ erat. ergo nec ēt res: que emitur: ⁊ hr ex eo. Idē quoqꝫ i permutationeꝫ dicēdū eſt: qꝛ vbi ſpēs i obligatōe eſt: nō ſuccedit loco alteriꝰ altera: vt notał.ff. de verbo.ſigni.l.labeo. ¶ Tertio ceteris ptibꝰ pfertur vxor: qꝛ hypothecā hre cēſetur. ⁊ iō prefertur ne dum ptendentibꝰ pſonalē obligationeꝫ: ſꝫ ēt ptēdētibꝰ tacitā hypothecā vt.l. aſſiduis. C. qui po.i pi.ha. nō tñ pfertur creditoribus anterioribꝰ habentibꝰ hypothecaſ expſſas. ⁊ tacitaſ. Fiſcus quoqꝫ ſimile habet puilegiū cuꝫ muliere. C. de priuile.fiſci.l.q̄ſuis. Et de hoc ēt habes: ex ð pig.c.ex lrīs in glo. quoniam ¶ Quarto poſt hypothecas veniūt deponētes.ſ.ſi ñ extat depoſitū.ff. depoſiti.l.ſi hois §.fi. Hoc.n. puilegiuꝫ datur cauſe depoſiti pp frequētiaꝫ ꝯctuuꝫ depoſitoꝝ. Tñ ſic i.l. predicta pꝫ. tali puilegio non gaudent q ſub noie depoſiti mutuāt ad vſurā. Hypotheca aūt ē potior: qꝛ ptinent ad ipſam rē.ff. de pac.l. Repertū. ¶ Quito veniunt ſimpli-

Nõ poteſt ey reſtituere.

ces priuilegiati.i. habẽtes priuilegia perſonalia:nõ realia. ¶Sexto ⁊ vltimo veniũt chirographarij pro rata: nõ obtenta prioritate ꝯtcuũ:qꝛ licitũ eſt d̾bitori pro cumulo creditoꝝ facere deteriorẽ cãʒ creditoꝝ priorũ non habentium dñiuʒ nec hypothecã: nec priuilegiũ habẽtium.vt.ff. de ſepara.l.i.§. cõtrario. ¶Et iſta eſt rõ: qꝛ in chirographarijs creditorib⁹ nõ attẽdit tẽpus. Hoc ille. Ver vbi lex municipalis:ſeu ſtatutum ciuitatis aliter diſponeret:illi eſt ſtandũ:ẽt in foro conſcie: ſi nõ ſit expreſſe ꝯtra deũ:qd̾ non de facili iudicãdũ eſt. qꝛ nemo ẽ arbitrãdus imemor diuini timoris:⁊ ſue ſalutis.i.q. vij.c. Sancimus niſi euidẽter appareat ꝯtriũ. Vñ in aliquib⁹ ciuitatibus vt florẽtie: fallẽte mercatore.per ſindicos inſtitutos a cõitate ſup hmõi vbi nõ ſufficiũt bõa debitoris fallentis ad plene reſtituendum oĩbus ſatiſfit vnicuiqʒ pro rata ſᵐ facultatẽ bonoꝝ illius: ⁊ nõ pl̾us vni q̃ʒ alteri:niſi aliquibus pſonis p̾uilegiatis in hoc:vt in mulierib⁹ pro dotibus rehabendis ⁊ hmõi qui bus ad plenuʒ ſatiſfit anteq̃ʒ cuiq̃ʒ alioꝝ. ¶Itẽ pmo nota. ꝙ hi qui tenẽtur reſtituere: ſi oio nõ pñt ſoluere vel reſtituere ſufficit ꝯtritio ⁊ ppoſitum reſtituẽdi:qñ commode poterũt.xiiij.q.vi.c.ſi res. Qd̾ verũ eſt cũ nota ſit pauptas. Talis n.nõ debet excõicari:vt d̾r.ex̃ de ſolu.c. odoardus nec aliq̃ pena mulctari.ex̃ de vſu.c.cũ tu. Et d̾r nota pauptas:qñ cedit bonis. Ideoqʒ tali dʒ conſulere ſacerdos : ſi de paupertate dubitat ꝙ cedat bonis. ¶Nota tñ ꝙ nõ ſufficit hec ceſſio(ita ꝙ nõ ſit ei aliq̃ pnia iniungẽda) qꝛ nec ſolutio nec ſatiſfactio plenaria ſufficeret. Nam licet ceſſio ſeu ſolutio quo ad ſatiſfactionẽ hoĩ ſuffiaciat:adhuc tñ non eſt eccleſie ſatiſfactuʒ. Ergo iudex eccleſiaſticus ſeu ſacerdos:p vſurpatione rei aliene.iniungat ſibi pniam. In hoc offendunt plurimi peccatores delinquẽtes:q putãt ſufficere ꝙ ſatiſfaciãt.nec trãſgreſſionẽ quã fecerũt poſtmodũ confitentur. Hec Hoſti.in ſum.ti.de pe. ⁊ re. ¶ Secũdo nota ꝙ ſi talis p̲uenerit poſt ad pinguiorẽ fortunã:tenet̃ ſatiſfacere ẽtʒ

cedẽs bonis ſuis.

ſi ceſſerat bonis:qꝛ per h̃ non ſunt liberati. Sed talis ceſſio ad hoc eis ꝓdeſt ne iudicati trahētur i carcere. C. q bo. ce. poſ. l. q boniſ. Vbi ēt dic glo. ꝙ ceſſio i h̃ ēt ꝓdeſt: ꝙ poſtea nō poterūt ꝯueniri niſi iquātū facere pñt. ꝛ ſic habeť rō ne egeat. Et ꝓpterea conueniri nō dꝫ niſi tm̄ ſit id qđ acqſiuit: ꝙ merito videať debere ꝯueniri. Hoc in glo. Sꝫ qui hñt reſtituere: ſi ꝯueniātur ex maleficio ſi nō ſunt ſoluēdo: verberādi ſūt ꝓ debito. ¶ Sꝫ ſi nō ꝯueniūť ex maleficio: ñ dñt tales verberari: ſꝫ ſufficit ꝙ cedāt bonis. Archi. xiiij. q. vi. ſi res. ¶ Nō tertio ꝙ ſi is q aliena abſtulit ꝑt reſtitueť ꝛ nō reſtituit. nō eſt i ſtatu ſalutis. xiiij. q. vi. c. ſi res. ¶ Dic āt Ray. in ſum. ſua ꝙ dñs alicuius terre: teneť reſtituē idebite exacta a ſe vel a ſuis: directe vel indirecte glo. ſupra. Indirecte: vt qñ denegat eis iuſtitiā vel non defendit eos vt dꝫ ꝛ vt ſic extorqueat aliquā. ¶ Si tali dño ex aliquib⁹. circūſtantijs appareat multum difficile vel ipoſſibile talis reſtitutio: ſatis vř ꝙ poſſit ꝯſuli huiōi ꝙ in ꝯpēſatione: vel remittat eis cōiter cū eorum cōſenſu: ꝛ libera voluntate aliquā ſuitutē vř ānuā pſtātiaꝫ in ꝑpetuū vel ad tpś: ita ꝙ pleniſſime videať eis ſatiſfactuꝫ: vel ēt faciat i remiſſionē peccatoꝝ illoꝝ qbus teneť aliqđ hoſpitale: vel aliqđ ſimile op⁹ pietatis cum conſenſu tamē eorundem ſi poteſt requiri. Hec ibi. ¶ Quarto nota ꝙ is qui habet aliena reſtituere ꝛ certis perſonis: ſi poteſt in totum vel in partem: ſed non commode ſed cum multa ſui incommoditate tūc cōponat vel conueniat cum ipſo leſo: vel ſpoliato amicabiliter: de redditibus ſuis moderate (ita ꝙ victus ſibi remaneat) aſſignando ſibi: quouſqꝫ fuerit plenarie ſatiſfactuꝫ: vel paulatim ſingulis. annis vel mēſibus: vel alijs tpib⁹ emēdet qđ pōt ꝛ hoc cum voluntate illi⁹ cui debet ſatiſfacere. Quia ſi nullā iueniret miſericordiam apud eum: abſque dilatione tenetur ſatiſfacere vel bonis cedere: quia talis peccator ſemper eſt in mora. Hoſti. ꝛ Ray. Sed hoc melius declarabitur in vlti. §. ſe. ¶ Si autem pdictus iue

niat gratiaȝ apud creditores ſuos:faciētes ſibi remiſſionē vel dilationē:tūc pt eavti:ꝛ ē in bono ſtatu aie:ſi tñ hēt i.ꝓ poſito faciēdi qd̄ debuiſſet: ſi nō potuiſſet obtinere ipſam remiſſionem:vel dilationeȝ. ¶ Quinto nota ꝙ vbi eſſent plures creditores alicuius. ꝛ debitori petēti dilationē aliq creditores volūt dare aliqui nō.ſed ꝙ cedat bonis : ſtabiť maiori pti creditoꝝ.ꝛ intellige maiorē partē.vbi eſt mai⁹ ꝛ forti⁹ debitū ēt ſi vn⁹ eſſet cui plus q̄ȝ oibus debeatur. ¶ Si vero par ſit debitū:ſtādū ē maiori numero creditorū. ¶ Si vero ſūt paria:eligēda eſt clemētior ſnia.ſ.dilatio dāda.C.de ceſſi.bo.l.fi. Ray. ¶ Nō hic ꝙ io.an.ſup.c.q̄ȝq̄ȝ de vſu.li.vi.mouet q̄ſtionem. An heres vſurarij qñ hereditas nō ſufficit oibus debeat ſatiſfacere primoveniētibus. Fert ſe dixiſſe ꝙ nō. Jnimo fiet eis ꝛ alijs ſatiſfactio ꝓ rata vnūquēqȝ cōtingēte:ar.ſupra de teſta.c. relatum in fi. ¶ Sed dicit ipſi Jo.an.ſatis vī in hoc caſu hri debere ꝯſideratio tēporis: vt ille q pri⁹ ſoluit vſuras:recipiat qd̄ ſuū eſt integraliter:ꝛ ſic de ſingulis ƀm regulā infra de re.iur. q prior.cū iſtorū par ſit cā:vt dixi ibi ꝛ i hypotheca hoc cōſideram⁹.C.qui po.in pi.ha.l. Sȝ ſi fundus. Et bona vſurarij:videtur eſſe hypothecata de vſur.c.cuȝ tu. Multi tñ docto.tenēt ꝯriū in h.ſ.ꝙ bona vſurarioꝝ ſint hypothecata:vt Hoſt.Archi.Fe. Goſ. Et Joā.an.ēt dicit ꝙ de hac hypotheca nō habem⁹ textū expſſuȝ. ¶ Sexto nota:ꝙ vbi aliqs iſtitutus.eſt heres:ꝛ nō ſufficit hereditas ad ſoluenduȝ oia legata ꝛ debita: dicit Ray.ꝙ credit in iudicio aie: ꝙ nō teneať niſi inquātū hereditas ſe extēdit vel ſufficit: ēt ſi nō fecit iuētarium. Idē Joā.an.ꝛ Fe. Secus i iudicio ꝯtētioſo.ſi nō feciſſet iuētarium. Sȝ ſi feciſſet:nō tenetur niſi durante hereditate. ¶ Diſtinguit tñ inter legata ꝛ debita:qꝛ debita ſine dimi nutiōe dȝ pſoluere durāte.ſ. adhuc hereditate. De legatiſ vero:ſi tot ſūt ꝙ nō remaneat legitima pt detrahere ſuā legitimā ꝛ iteꝝ q̄rtā ƀȝ quoſdam:ſi fuit inſtitutus heres. ¶ Et nō ꝙ heres pt deduce

vſurarij qn heredi tas nō ſufficit q̄lr debeat ſatiſfacere

heres inſtitutus i foro ꝯſcientie nō tenet niſi i q̄ntū ad eū ꝑuenerit,

re ante omnia expenſas fune
ris: & alias neceſſarias q̄s fe-
cit cā hereditatis: vt in teſtō &
hmōi. ¶ Expēſas tñ q̄s feciſſz
ſupfluas ad honorē & pōpaz
mūdi: nō poſſet cū tuta ↄſciē
tia trahere de ere alieno: ſz fa
cere itelligeret de ſuo. Pe. de
pal. in. iiij. ¶ Si aūt ſūt plures
heredes ad debita vel legata
regulariter tenet qlibet ꝓ he
reditaria parte. C. de here. ac.
¶ Excipiūtur. v. caſus ſz ipz
Ray. ¶ Primus eſt ſi aliqd
opus idiuiduū eſt in obligatō
ne faciēdi vel nō faciēdi: tunc
n. qlibet tenet iſolidū. ff. d ver.
ob. in executionib⁹. §. ij. Glo.
pōit hoc exēplū: vt ſi teſtator
ꝓmiſit ſe aliqd op⁹ facturuz:
vel ꝓmiſit p ſe vl heredē ſuuz
nō fieri quo min⁹ p fundum
ſuuz tibi ire liceat: ad h qlibet
heredū erit iſolidū obligatus.
¶ Secūdus caſus ē: ſi res: q̄
dz reſtitui: ab vno iſolidū poſ
ſideatur. C. de acqui. vl here.
ven. l. iij. §. nemo. ¶ Tertius
eſt in alimētis legatis q̄ ꝓ vo
lūtate defuncti vel iudicis: vel
ab vno iſolidū: vel a pluribus
pro ptibus deſignatis petunt
ff. de ali. le. l. iij. ¶ Quartus ē.
ſi teſtator ab vno heredūz: le
gauerit creditori hereditario:
aio cōpēſandi. Tūc. n. heres il
le: vſq3 ad q̄titatē legati on⁹
illi⁹ debiti ſuſtinebit. ff. de le.
ij. cū ab vno. ¶ Quito ē in ex
penſis vxoris: que non tamē
aſtrinxit heredes ꝓ heredita
rijs portionibus: ſz ēt vir pro
portione q̄ ꝑuenit ad eum de
dote vxoris ſue: puta ſi ad eū
ꝑuenerint. 100. & i hereditate
ſint. 200. ipſe vir tenebitur ꝓ
tertia pte: & heredes ꝓ duab⁹
ptibus. ff. de reli. & ſum. fune. l.
quotiens: & l. veluti. Hec oia.
Hoſti. ¶ Quomō debeat fie §. iiij.
ri reſtō vxore concipiēte filiū
p adulteriū: quez vir reputat
ſuū de his q̄ ↄſumit ipſe fili⁹
ſpuri⁹ de bonis pr̄is putatiui
& de hereditate tota vl parte
ad eū ꝑueniēte. ¶ Primo vi
dēdū eſt de ipſa vxore adulta
q̄uo teneatur ad qd. ¶ Secū
do de ipſo filio ſpurio: ſi tene
tur & q̄uo. ¶ Tertio vero de
ipſo pr̄e q ex adulterio talē fi
liū hūit: q̄uo & ad q̄tuz tenet.
¶ Similis caſus videtur qui
ponitur. ex̄ de pe. & remiſ. c. of
ficij. ſ. de muliere ſupponēte ſi
bi alienū ptuz: quez vir ei⁹ re
putās ſuū nutrit: & heredē in
ſtituit. Unde idē vr̄ dicendū

quantum ad reſtitutionez de
ipſa muliere:ꝛ filio ſuppoſito
ꝛ huic fraudi dātib⁹ opaz effi
cacez:ꝛ de muliere adultera.
¶Querit primo ſi debeat re
uelarẽ marito. ¶Ad hoc dicē
duz: ꝙ aliqñ nō aliquādo ſic.
¶Nā vbi imineat aliqđ ho
ruz periculoꝝ:nō dꝫ reuelare
marito. ¶Primū periculuꝫ
eſt iſamie.ſ.mulieriſ:qꝛ hec ta
liter reuelādo:cū eſſet ātea bo
ne fame. ſeipſam peſſime ac
turpiſſime diffamaret : quod
qdē magnū periculuꝫ eſt mu
lieri. ¶Nam qđ prouer.xxij.
ſcriptū eſt:meli⁹ eſt bonuꝫ no
mē ꝙ̄ diuitie multe:licet itel
ligaẽ de viris:tñ turpi⁹ ꝛ peri
culoſius inboneſtis infamie
mulieribuſ igerit notā. ¶Se
cūdū eſt:piculū ſcādali.ſ.viri:
ꝯſanguineoꝝ ꝛ amicoꝝ eius:
ſi illis h̄ inoteſceret malū:nā
nō ſolū apud ſe turbarētur ex
eo:ſꝫ vir ex tūc poſſent cuꝫ ea
amicitiā ꝛ pacē ac ꝯcordem
ſocietatez hr̄e.imo forte eam
marit⁹ dimittēt: ꝛ iō non va
lentes forſitā cōtinere:vterqꝫ
adulteriū ppetraret.ꝛ ſic inu
merabilia ꝛ irrecuperabilia i
ter eos orirētur mala. ¶Ter
tiū eſt piculuꝫ mortis.ſ.ꝛ vxo
riſ ꝛ ſue ſpurie ꝓlis atqꝫ adul
teri ſui. ¶Nā probabiliter ti
mere poſſet ꝙ ei⁹ maritus ſeu
qcūqꝫ alius:dū occidere aliū
qreret.necaretur ſm Sco.in
iiij. ¶Cōcurrētib⁹ pdictis picu-
lis que vidētur valde ꝓbabi
lia:ꝛ i plurib⁹ eueniētia:nō dꝫ
talis mulier ſuo ꝯiugi reuela
re:ꝛ pp bonū incertuꝫ reſtitu
endi hereditatem:talib⁹ peri
culis ſe exponere manifeſte.
¶Quartū pp periculū iꝓ-
babilitatis. Nā nec vir nec fi
lius nec ēt public⁹ iudex:hoc
mulieri reuelāti credere obli-
gātur:niſi ꝓbet dicta ſua per
infallibilia ſigna aut p violē-
tas ꝓbationes:ſiue per teſteſ
idoneos. Nā ex ſolo ei⁹ dicto
nō pōt exheredare talē filiuꝫ:
maxime i terris in qb⁹ primo
genita ex cōſuetudine in toto
vl in pte ſuccedūt. Inſup ſꝫ
Sco.in talibuſ terris ſi pater
crederet vxori ſue in hoc:ta-
men non poſſet a ſpurio au-
ferre hereditatē.niſi in publi-
co foro cuꝫ probaret talē. Et
tunc oporteret mulierem nō
tm̄ apud marituꝫ:ſed apud to
tam patriam diffamari:ꝛ iſto
preſuppoſito.ſ.ꝙ non debeat
reuelare.ratione maloꝝ grā

uiorum exinde ꝯtingentium. ¶Quõ ỏbeat talis mulier ſatiſfacere: dr̃ infra. Ubi tñ nõ imineret aliũ periculũ vel malũ niſi infamie ipi adultere: vel mortiſ ſue: vr̃ ꝙ ſi p̃moriatur viro ſuo. debeat ãte mortẽ ordinare cũ ꝯfeſſore ſuo vl' alia ꝑſona matura: ꝙ ſi moriatur poſtea reuelet ex ꝑte ſua viro: qñ. ſ. ex h põt obuiari ne putatiuꝰ filiꝰ habeat hereditatẽ totã vl' ꝑtẽ. ¶Aliqñ vero h marito vel alijs ꝑſoniſ ex̃ ꝯfeſſionem tenetur mulier reuelare videlicet ſi hec tria ꝯcurrũt ſimul. Primo ſi apud maritũ ꝛ alios ſup hoc fortis ꝛ grauis ſuſpitio impreſſa eẽt ꝛ occaſio ſuſpicãdi totaliter. Secundo ſi ex certis ꝛ ſufficientibus cãis. p̃t ꝛ dꝫ vehemẽter ꝛ valde ꝓbabiliter credi: ꝙ nihil ỏ primis periculis ſupradictiſ h ſubſeq̃retur aut creſceret: ſed potiꝰ minueretur. Tertio ſi firmiter p̃ſumatur: ꝙ filiꝰ boniſ mariti volũtarie cedet. Sꝫ ſi ꝑuulꝰ ẽ filius ceſſat iſta rõ: qꝛ mittere p̃t illũ maritus ad hoſpitale: cum nõ teneatur alere alienos niſi i extrema neceſſitate: cuꝫ alij deſunt qui prouideãt. His ãt tribꝰ cõcurrentibus reuelari deberet ꝛ poſſꝫ. Sꝫ vix iſta ꝯcurrũt: ꝛ rariſſime p̃ſumẽduꝫ eſt ꝙ ꝯcurrãt. ¶Inſup dici poſſꝫ ſꝫ Guil. ꝙ ẽt reuelare poſſet. ſi non timeret maritũ: vel aliud imineret piculũ. Sunt quidã vtiqꝫ viri ſciẽter vxorum adulteriũ ſuſtinẽtes: vel ẽt ꝯſentientes: immo qñqꝫ vxores ſuas ad hoc hortãtes: vel qꝛ ꝓprios filios nõ p̃nt habeř: vl' alia q̃cũqꝫ pudẽda occaſione. Facta ẽt hac notificatione ante quaꝫ vir eius pro educatione talis filij expendat: vr̃ de obligari a reſtitutione aliqua fiẽda: qꝛ fecit qỏ in ſe fuit: vt dãnũ euitaret viri: expẽſaruꝫ in educãdo: ꝛ hereditatiõis quo ad alios: argu. ex̃ de iiu. ꝛ dã. da. c. ſi culpa. Nec tñ dꝫ mãifeſtare adulteriũ ꝑꝑ periculũ p̃ſone. ꝛ infamie detrimẽtũ: ꝛ odiũ ad eũ euitãduꝫ. Et ſi ãte mãifeſtationẽ iaꝫ aliqua conſumpſiſſet hmõi putatiuꝰ filius: tenebiř ipſa mater inquãtũ p̃t ſatiſfaceř: ſi aliq̃d vt ſuũ poſſidet. Et ſi magnꝰ exñs: qñ h notificař nollet ip̃e filiuſ credere hoc: nec cedere boniſ putaui p̃ris petẽs ſaltẽ legitimã que ſine cauſis expreſſis a iu

De ſcientibꝰ uxorẽ adulteram.

re auferri non debet vt legiti mus fili⁹:nec ꝯtriũ pōt ꝓbari tenebiť nihilominus ipſa mu lier heredib⁹ de portione illa ablata ſibi:de eo tñ ꝙ pt ⁊ ñ plus. Extra de reg.iur.li. vi.c. nemo:⁊ h qꝛ fuit in mora ad notificandũ:qñ potuit ꝓuide ri. ¶ Sꝫ nũquid mulier talis debet reuelare crimen ſuũ fi lio ſuo ſpurio:⁊ iducere eũ ad dimittendũ hereditatez vero heredi: Ad h dicendum ſm Sco. vbi ſupra:ꝙ aut fili⁹ cre deret matri:aut nō. Si ãt cre deret:nō autez ꝓbabile eſt:ꝙ ꝓpter dictũ dimitteret here ditatē. Naꝫ paucos reperire contingit ꝙ ita pfecti ſint.ꝙ propter ꝯſeruandã iuſticiã in foro di dimittãt magnaſ poſ ſeſſiões:quas retinere pñt iu re exteriori:⁊ vellent ſpurij re putari. Nec hic mater preſu mē pōt niſi antea multuꝫ fuiſ ſet expta de bona voluntate filij ſui. Nō ergo dẽt ſe expo nē periculo certo diffamatio nis apud filiũ:ꝓpter incertã correctõeꝫ illius. Si vero nō crederet:tũc ſequereť inde du plex malum. Primũ:qꝛ ipſa diffamaretur. Secũdũ qꝛ ab illo ſic antea hẽditas poſſide retur. Si quis ãt inſtet ꝙ tali filio dbeat reuelari:ne.ſ. igno rãter forte copulareť per ma trimoniale ꝯiugiũ ſue ſorori: aut alteri ſue ꝓpinque:ſeu ali qua alia faceret:que a iuř ſpu rijs ꝓhibita ſunt:dicendũ ꝙ talis ignorãtia:duꝫ pſeuerat. oino excuſat:cũ ſit ignorãtia facti. Si qñ tñ factuꝫ veniret ad lucē tale matrimoniũ dirí mēdum eſſet. Si vero quera tur:an dato ꝙ talis filius ex verbis matris ſe ſpuriuꝫ cre dat teneatur reddere bona ꝗ hũit a marito matris.ceteris filijs atqꝫ heredib⁹ alijſ pdicti mariti:dicendũ ꝙ ſi hoc idu bitanter credit:⁊ rõnem illõ credendi hꝫ:tenetur ſm deuꝫ nō tñ humano iure. Si tamē nō hꝫ ſufficienteꝫ cãm:⁊ ratõ neꝫ credēdi illud:tũc reddere nō tenetur:ex quo p ſe vř per alteꝝ ſibi claret.ꝙ nō hẽt ſuf ficientē cãm:ſeu cõdignaꝫ ra tionē credendi. ¶ Sunt autē inter cetera.iiij.ſigna que red dunt ſuſpectã taleꝫ matrē. ita ꝙ ei de facili nō debet credi. Primũ eſt amor.i.ſi pdiligit aliã ꝓlem viri ſui. Scdm eſt odium:videlꝫ ſi pſumitur ipꝫ vel vxorē odire. Tertium eſt

ſtulticia:quia mulier fatuus ꝛ leuis:pertinacis eſt ſenſus. Quartum eſt incertitudo:cū nō conſtet ipſam eſſe vel fuiſſe certam:ꝙ hunc cōcepit de adulterio:non de viro. Non enim hoc poteſt omni adultere eſſe certum. ¶ Sed qđ remediū tali mulieri debet adhiberi? Dicit ꝙ eī ſm Sco. vbi ſupra triplex imediuꝫ dari poteſt. Primuꝫ eſt ꝙ inducat filium intrare religionē:ꝛ tamen taleꝫ ꝙ poſſit profeſſionem ſuam ſeruare ne.ſ.incidat in ſyllaꝫ volens vitare caribdim. Scđꝫ eſt ꝙ clericus fiat:vnde valeat tamen ſcđꝫ deū eccleſiaſtica beneficia acceptare:ꝛ his quaſi ſufficientibus merito iaꝫ ꝯtentus: dimittat hereditatem alteri fratri laico in ſeculo remanenti. Si tamen per nullaꝫ perſuaſionem honeſtam cor talis filij mater flectere poteſt vt hereditatē dimittat:nō videtur ꝙ debeat ſe prodere illi:cum certa nō ſit ꝙ talis ab ea: im pſuaſibilis in alijs taꝫ licitis ꝛ honeſtis.flecterer et illo: imo forte tenaci⁹ retineret:ne ſpurius putaret̃: cuꝫ taleꝫ notaꝫ multi caueant male nati.

¶ Tunc demū tertium remedium addenduꝫ eſt.ſ.ꝙ ſaluo iure humano ꝛ abſqꝫ īfamia ſua pōt ꝛ dēt de ſua dote cuꝫ eam habebit in poteſtate:vel de paraſrenalibus ſi habet:ꝛ ceteris bonis ꝛ laborib⁹ꝛ ſudoribus ſuis:indemnē facer̃ virum ꝛ legitimā eius proleꝫ. Obligat̃ enim ſatiſfacere viro de conſumptis ab illegitimo filio. Sed talis fili⁹ nō tenetur ſatiſfacere que conſumpſit q̄diu bone fidei fuit. De hereditate auteꝫ.mulier obligatur heredibus viri ab inteſtato vel heredib⁹ ſcriptis:vel quibus veriſimiliter creditur ꝙ reliquiſſet hereditatē. Qđ ſi neſcit̃:debet pauperibus erogari. Tenetur inq̄ꝫ: ſecūdū correſpondentiā iuſticie. Nō eniꝫ dico ꝙ teneatur ad reſtituenduꝫ equiualentis hereditati:qꝛ vt ſuperius dictuꝫ eſt plurimū quideꝫ differt inter habere ꝛ ꝑpe ec̄. Sed qꝛ iſte legitim⁹ heres nūq̄ꝫ hūit hereditatem:licet ſm iuſticiam fuerit prope:ꝑpterea min⁹ q̄ꝫ equiualens hereditati:ſufficit ſibi pro hereditate fienda. Illud aūt minus: determinetur ſm arbitriuꝫ boni viri. Qđ ſi

nec hoc fieri poteſt: pro tunc non obligať. Tenebitur tñ cũ peruenerit ad pinguiorẽ fortu naʒ. eẽ de ſolu. c. Odoardus. Si vero talis mulier nunq̃ʒ hʒ vñ poſſit reſtituere: tũc ex ĩpotentia excuſať. ſi hẽat ſatiſ faciendi ꝓpoſitum. xiiij. q. vj. Si res. De adultero ãt cui⁹ eſt fili⁹: dicenduʒ vř. ſi ſcit vel credit veriſimiliter illum eſſe ſuũ: vbi mater ſua ſatiſfacere non valeat: videť q̃ teneať de expẽſis patri putatiuo: q2 cãʒ efficacẽ dedit tali dãno. eẽ de iniur. ⁊ dã. da. c. Si culpa: ſʒ tñ poſſibilitatẽ ſuã. Et ſi mit teret ip̃a adultera ad hoſpita le. vel q2 finxit mortuũ pepe riſſe: vľ q2 notificauit ſine ſuo periculo nõ eſſe filium ſuũ: te nebitur hoſpitali de nutrimẽ to ⁊ alijs expeñ. niſi notabiliſ paupertas excuſet eaʒ: cũ de iuř naturali ad hoc teneatur di. j. c. Jus naturale: ⁊ hoſpi talia pp pauperes nutriẽdos ſint facta: nõ pp diuites. Sʒ ⁊ de hereditate vel dote ſi do tareť a patre putatiuo: teneri videť ad arbitrium boni viri attẽta ſua facultate. que tñ ſa tiſfactio occulte fieri debet cũ ſine periculo manifeſtari nõ poſſit: ar. ij. q. i. c. Si peccaue rit. Si aũt dubitat adulter et eo q̃ mulier leuis ẽ. ⁊ cũ alijſ adulterať: vel ẽt q2 ip̃ſa adul tera dubitat vtrum ſit ei⁹ vel mariti: reliquatur iudicio dei cui oĩa nuda ſunt ⁊ aperta: ⁊ grauari nõ vř de reſtitutiõe. De hmõi materia. ſ. de muli ere ꝯcipiẽte per adulteriũ: vi de diffuſe in ſum. Hoſtiẽ. de peni. ⁊ re. §. Quib⁹ ⁊ qualiter ver. Quid õ muli. Jtẽ Sco. i. iiij. di. xv. ar. iiij. ad argumẽ ta. Jndecẽs. eſt. n. vt in re du bia certa deť ſnĩa: ait Greg. di. xxxiij. Habuiſſe. Jn nullo tñ cãu ad obuiandũ hmõi pe riculis vel malis: dʒ adultera vel adulter q̃rere aborſuʒ vel mortẽ puuli. xxij. q. ij. c. faciãt.

¶ Capitulum octauum. ſ. qñ debeat fieri reſtitutio.

Quantũ ad octauũ. ſ. qñ dʒ fieri reſtitutio: dicit Tho. ſcda ſe. q. lxij. q̃ ſtatiʒ: q2 ſicut accipe rẽ alienã eſt ꝯtra iuſtitiaʒ: ita ⁊ detinẽ eam: q2 per hoc q̃ ali quis detinet rẽ alienã inuito dño: ĩpedit eũ ab vſu rei ſue. ⁊ ſic fač ei iniuriã. Manifeſtũ eſt aũt q̃ nec per modicũ tp̃ſ licʒ alicui in pctõ morari: ſed

quilibet tenetur ſtatim pecca tum dimittere vel deſerere. Uñ dicit. quaſi a facie colubri fuge peccatũ. Et ideo qui libet tenetur ſtatim reſtituere vl dilationẽ petere ab eo qui põt vſum rei concedere. Et ſi quidẽ teneant de incertis(cũ illud eſſet erogandũ in pias cauſas cum cõſilio eccleſie. ſi hmõi pſone hñtes reſtituere remaneãt ita paupes cũ filijs ⁊ familia ꝙ nõ habeãt vnde viuat)fiat dic. Ray. vt dixi in caſu ſimili. s. in ti. de decimis Ibi aũt ſic dicit. ¶ Si qs reti nuit decimas lõgo tpe. ⁊ nũc venit ad ſatiſfactionẽ:⁊ poſtu lat intuitu dei ⁊ eccſie(⁊ maxi me qꝛ hȝ paruã ſubſtantiã)ſi bi remitti ꝙ accipit tpe ꝑteri to(cũ aliter opoꝛteret cuȝ ſua familia mẽdicar)q̃uis eccſia oẽs decimas poſſet petẽ. ſi vi derit iſtuȝ ꝯtritũ ⁊ pꝛeces ei⁹ inniti veritati:dȝ ei tanq̃ȝ pau peri dimittere vñ viuat. cum hoc eẽt ei datura poſtea. xvi. q. i. c. Q̃m Hoc Ray. Qđ in teligendũ vř:vbi dant decime de moꝛe:pꝛout ẽ de iure cõi. Nã ſec⁹:vbi de moꝛe nõ dã tur:vel valde diminute:videẽtur excuſari. De hoc tñ plene hẽs in. ij. parte ſum. ti. iiij c. iiſ. Et dic ibi glo. Vul. ꝙ illi qui reſignãt in manu penitẽtiarij qui hoc nõ facerẽt niſi penitẽ tiarij reſtituerẽt eis pꝛo parte vel pꝛo toto(qñ neſcit cui fien da eſt reſtõ)ꝙ non credit eos eſſe in ſtatu ſalutis. Dicit etiã paulopoſt. ꝙ nõ eſt neceſſe:ꝙ fiat hmõi reſtõ in manu peni tentiarij:dũmodo tñ ſit para tus ad arbitriuȝ ei⁹ vel alteri⁹ boni viri:ſatiſfacere. Dicit ẽt ꝙ in hoc caſu:ep̃s qui eſt diſ penſatoꝛ pauperꝝ:põt dilationẽ dare vel partẽ dimittẽ. vel etiã totuȝ. ſi viderit ei expedire ad neceſſariam ſuſtentationem illius tanq̃ȝ alicuius al terius pauperis: ita tamen ꝙ quãtum vtilius poteſt. gerat negocium illius:cui facienda eſt reſtitutio:ſi perſona ei⁹ eſſet nota:videlicet exponendo illa que erant reſtituenda in vſus tales:q magis ei poſſent ꝓficere quo ad deũ. Hec ibi Guil. ſup Ray. li. ij. c. de Ra ptoꝛib⁹. ¶ Si tenet certis pſo nis que nolũt dare dilationẽ dȝ ad petitioneȝ ipſoꝝ abſq̃ȝ dilatiõe ſatiſfacere vel cedere bonis:qꝛ fur ⁊ raptoꝛ ſemper ſunt in moꝛa : ⁊ ideo ſemper

qñ cr[e]ditor nõ vult dare di lationẽ

augent peccatum.ff.de condi. fur.l.in re furtiua vbi leſi egẽt ⁊ fame pereunt:ne interueniẽte paululuʒ mora:inueniri nõ valeant qui redimantur di.v. c.Baptizari.Semp.n. eſt vitanda mora vbi eſt periculuʒ diſt.xxviij.c.De ſiracuſane. ⁊ hoc etiam ſi opʒ ipſum mendicare. Unde nõ dico habito reſpectu ne egeat.¶Nam contra hoc.notatur extra de vſur.cum tu.Tamẽ Vul.addit ſine culpa põt accipere vite neceſſaria. ſcilicet extreme Ray. moderate ſibi vita retenta quouſqʒ plene ſibi ſatiſfaciat.¶Hoſti.vero ſic dicit. Sed quid ſi nõ immineat tale periculuʒ neceſſitatis:⁊ his qui tenetur reſtituere non poteſt induci ad reſtitutionẽ ſtatim faciendam:puto ꝙ diſcretus ſacerdos poteſt conſciaʒ ſuam informare:ex eo ꝙ intẽdit vtiliter gerere negocium creditoris.Nã ſi videt ꝙ aliter nõ poteſt recuperare imperpetuũ:vel non ita cito: vel ita cõmode:poteſt(recepto iuramẽto vel alia ſufficiẽti cautione ſi habere põt)dilationẽ concedere:⁊ ſub hac ꝯditione ſi hoc ad impleuerĩt infra talem diem peccatorẽ abſoluere:vt ſic creditor qđ ei debetur.recuperet:⁊ peccator non recedat a presbytero deſperatus.Hec ille.Sʒ ꝙ ĩ fine huius.§.ſ.ꝙ abſoluat ſub ꝯditione:contrariũ aſſerit Vul.dicens ꝙ abſolutio a pctis nunquã debet fieri ſub cõditione ⁊ ideo poteſt dici. ꝙ abſoluat ſimpliciter ſi eſt abſoluendus ſed declaret ꝙ nõ valebit abſolutio:niſi adimpleat ꝓmiſſum. Vul.¶Archi.vero ſup c.Si res.xiiij.q. vi. q̃rit vtruʒ habenti reſtituere:debeat haberi reſpectus ne egeat.Et dicit.videtur ꝙ ſic.ff.de iniur.l. incondemnati.ff. de ceſſi.bol. is qui.Et ſic notat per. B.ex de ſolu.c.Odoardus. Et facit ad hoc qđ habetur.xvi. q. vij.Quicũqʒ.Sed Inno.per notata in.c.cuʒ tu ex de vſur. ſec9 credit ſcđm canones:vbi ibi notat.Ale.B.⁊ Hoſtiẽ.ꝙ inſoliduʒ tenẽtur detentores vſuraꝝ:⁊ non ſolum inquantum facere pñt.Qui Hoſtiẽ. in ſum.dicit ꝙ qui habet reſtituere:paulatiʒ ſingulis mẽſibus ſoluant creditoribus: ſi aliter nõ poſſunt ſine magno ſui detrimẽto prout poterunt

Egeſtas in reſtitu
ente dʒ reſpici.

vel cōponant ſe cū expoliatis Q̄ð ſi nullam poſſunt inuenire miſericordiā apud eos:abſq; dilatione tunc tenetur ſatiſfacere.vel bonis cedere: q2 peccator ſemꝑ eſt in mora. ff. de condi.fur.l.in re furtiua. extra de ſimo.c.cum in eccleſie. Multi tenent dictum precedens tanq̄ꝫ equum.ſ.ꝙ tenentur ſoluere q̄ꝫtum poſſunt retenta ſibi vita cōmoda ar.d. cō.di.v.c.diſcipulos extra de fur.c.ſi quis.Sed Archi.ꝯtra ſuper verbo reddere eiuſdem c.Et ibi dicit ꝙ ſtatim debet reddere totū quod poteſt:allegās.Tho.ſcda ſcde.q.lxii.qui dicit ꝙ ſtatim eſt fienda reſtitutio.Dictum tñ Tho.poteſt dici:non eſſe ꝯtra: ſi ſane intelligať.vt infra diceť.¶Sed in quadam ſumma dicitur ꝙ qui habēt reſtituere vſuras ꝛ male ablata:ꝛ ꝓponunt firmiter reddere:ꝛ non poſſunt ſtatim(q2 nolunt cū familia egere vel mendicare:ꝛ tñ incipiunt iuxta poſſe ſatiſfacere)vtꝝ tales poſſint abſolui ꝛ cōmunicare: Reſpō.aut ſciunt perſonas certas aut nō.Si ſciūt ipſi habentes male ablata : ꝛ ipſi etiā quibus debentur huiuſmodi volunt.tutū eſt:ꝙ de conſcientia eorū ſtent ad terminum ꝛ voluntatem.Siuero tales neſciunt damna ſibi data:ꝛ reuelatio poſſꝫ eſſe periculoſa illis qui volunt reſtituere:tunc non eſt reuelandū illis:ſed preſumendū ꝙ confeſſor cauſam illorum vtiliter agat.ꝛ ꝯfitens intendat ꝛ ꝓmittat ſatiſfacere q̄ꝫ cito poteſt(q2 hic habet locum ratihabitio ð bono ꝛ equo)ꝛ tūc confitens abſolui ꝛ cōmunicare poteſt:q2 eſt in via ſalutis.Si vero omnino neſciantur perſone quibꝰ eſt reſtitutio fienda:tūc eſt libere in poteſtate prelati vel diſcreti cōfeſſoris dare.ꝛ cōſtituere terminum confitenti:ſicut viderit neceſſitatem ꝛ contritōeꝫ eius.ꝛ voluntatem promptā reſtituendi: ꝛ infra iſtum terminuꝫ:talis poteſt abſolui ꝛ communicari.Item vbi maior eſt contritio:ibi maior miſericordia ꝛ venia eſt fiēda ꝛ remiſſio.Et quia totus mundus fere ꝛ inuolutus in rapinis:ſic pro poſſe tuo curre ꝑ medium:ne nimia ſecuritas vel remiſſio.ꝑire faciat quos diſcreta eqtas poterat reuo-

care. Item ſemper iniurians: & ſpolians: vel complices eorum: debent humiliter poſtulare veniã ab eis quos offenderunt. ne illi remaneant in rancore & mala voluntate.

¶ Quid autẽ debeat facere vxor & familia raptoris & vſurarii & huiuſmodi: qui nõ habent niſi de obligatis reſtitutioni. habes in ſecunda parte ſumme ti. i. c. xij. in fi. ¶ Nota ꝙ Ray. & Hoſtiẽ. circa iſtã materiam reſtitutionis dicũt Hoc notent ſacerdotes & retineant: ꝙ ſcḋm ꝙ maior vel minor fuerit fraus vel dolus vel violentia maior vel minor: debet eſſe diſcretio iudicãtis: & ſm hoc in vſuris que fiunt in depoſitis vt dictũ eſt in ſecunda parte ſumme. ti. i. c. de vſura: que omnino ſunt reſtituende. Tamẽ quia minor eſt ibi violentia ꝙ̃ in ceteris: poterit confeſſor etiã cum ſcitur perſona cui fienda eſt reſtitutio: magis moderare tempus reſtituendi. retenta ſibi vita commoda & familie ſue. ¶ Quidã circa materiã iſtam dicunt & meo iudicio ſatis rõnabilr: ꝙ in certis caſibus nõ tenet quis ad ſtatim reſtituendũ actualiter. etiam ſi hẽt modũ aliqualẽ ad reſtituendũ: & ab eo cui tenetur inuenire non poſſit nec dilationem nec remiſſionẽ: ſz ſubitam velit fieri ſibi reſtitutionem: qñ videlicet ex reſtitutione ſtatim vel ſtatim reſtituendo: ſequeretur inde euidẽs vel probabile damnum ſpirituale vel tẽporale notabile. ipſius reſtituentis: vel aliorum quod preponderaret damno eius qui debet hẽre ex carentia illius rei. ¶ Poteſt autẽ tale damnum eſſe triplex. ſcilicet periculum mortis: infamie grauis: ſeu ſcandalũ notabile: vel damnum & periculũ probabile mortalis culpe. Ratio autẽ huiuſmodi eſt ꝙ ſcilicet talis reſtitutio poſſit differri: quia ſecũdum Sco. in. iiij. diſtin. xv. ar. iiij. creditor. ideſt qui ḋbet habere: magis debet velle in huiuſmodi caſibus: vt maximum incommodum ſeu damnum eius qui habet reſtituere euitetur immodica reſtitutionis dilatione: ꝙ̃ ſuum modicum incommodum. vel damnum: ex carẽtia ad tempus ſue rei. ¶ Et ſi obiiciatur ꝙ reſti-

tuere eſt actus negatiui pre-
cepti:qꝛ reducitur ſeu explica
tur per hoc quod eſt.non reti
nere alienum:ſed preceptum
negatiuum obligat ſemper ⁊
ad ſemper. Reſpõdetur ſꝫ
Sco.vbi ſupra ꝙ alienuꝫ in
iuſte ⁊ inuito domino retine
re ſimpliciter prohibetur:pro
pterea ſemper ⁊ ad ſemp̱ iſto
modo neceſſe ē ſaluti alienũ
nõ retinere. Sꝫ quãdo quis
habet voluntatem ⁊ propoſi-
tum reſtituendi alienum pro
tempore opportuno : et tunc
tenetur domino rei volente
ideſt velle debente. Vult au
tem hoc dominus rei.⁊ ſi nõ
actu elicite:tamen actu debi
to ⁊ honeſto:quia velle debꝫ
dominus ꝙ qui ſuum habꝫ.
retineat quouſqꝫ potuerit op
portune reddere. Et ſi dicas
dominus rei hoc agit iuite:
quia non vult ꝙ per quantũ
cunqꝫ tempus:ſuum retinea
tur.Dicendum ſm Sco.vbi
ſupra ꝙ domino.etiam inor
dinate volente ſtatiꝫ re habe
re ſuũ:⁊ per conſequens con
tra rectam rationem nolen-
te proximum retinere ſuum:
tunc tenens non eſt detentor
iniuſtus.Nam ⁊ depoſitum
debet redditione ſtrictiſſima
reddi:cum repetitur:vt.C.de
poſiti.l.fi.tamen inuito domi
no:voluntate inordinata cuꝫ
repetit:vt cum eo malum fa
ciat ſibi vel alteri: poteſt reti
neri.Et Augu.dicit.ꝙ mul-
ta bona preſtantur inuitis :
dum eorum potius vtilitati
quã voluntati conſulitur.di.
lv.q.c.Et qui emẽdat:⁊ exẽ-
plum ponit.xxiij.q.iiij.c.Ipſa
pieta.de eo. ſcilicet qui cõtra
voluntatem ſuam extrahitur
de domo ruitura qđ lauda-
biliter fit.¶ Eſt ergo vnꝰ ca-
ſus cuꝫ imminet ex huiuſmo
di reſtitutione ſubdita pericu
luꝫ damni incomparabiliter
preualentis damno quod in
de habet creditor ex carentia
rei ſue:puta cum ipe creditor
impugnaret bonum commu
ne ⁊ habendo illam rem ſeu
pecuniam quaꝫ quis de ſuo
retinet.magis poſſꝫ ipugna-
re ⁊ preualere contra bonuꝫ
cõmune. Nam tunc ſcõm
Richar.in.iiij.di.xv.ar.iiij.q.
iij.ad tertiuꝫ argumentũ nõ
tenetur illud reſtituer̃ illi. ſed
fideliter reſeruare vt reſtituat
ſibi vel heredibꝰ ſuis:quando
hoc fieri poterit ſine p̃iudicio

boni cõmunis: vel depoſita re illud ordinãdo ⁊ prouidẽdo ꝙ tempore ſuo reſtituat. Idem vr̃ dđ:cum quis male vteretur re ſua rehabita:puta gladio ad occidẽduʒ ſe vel aliũ vel hmõi. ¶ Ideʒ vr̃ dđ cuʒ ex ſubita reſtitutione: ille qui reſtitueret rem ablatam per furtuʒ vel aliud vitiuʒ: detegeret ⁊ inde infamaret. cuʒ fama ſit quid notabilius ſubſtantia tẽporali. Vnde grauius reputat peccatuʒ detractionis: q̃ʒ furti ceteris pauperibus ſm Tho. ſa ſe.q.lxxiij. ar.iij.⁊.vj.q.j.c. Deteriores. Cum ergo qlibet debeat ꝓuidere ↄſeruationi fame ſue: ar.xij.q.i.c.nolo.põt talis differre reſtitutionẽ vſqʒ ad tẽpus quo non deprehendat i crimine ⁊ infamet.ſi aliter ꝓuideri nõ põt. Idẽ dđ eſt cũ id qđ debet reſtitui nõ poſſit reſtitui niſi faciẽdo magnas expẽſas admittẽdũ ſibi:q2 in remotis ẽ creditor. Tũc.n.qd agẽdũ:habes hic ſupra ẽt in eo.tractatu.c.iij. Et idem dđ qñ mulier habet filiũ ꝑ adulteriũ neſciẽte viro: vel ſuppoſuit ſibi alienũ partũ: qui nutrit de bonis viri: vl' ẽt heres dimittit vt proprius fili⁹:cuʒ teneat mater talis.de oibus bonis que ꝑcipit filius ille.ſ. putatiui patris. Nõ tñ dʒ reuelare factũ:qñ ex hoc ſequeret vel ſequi ꝓbabiliter poſſʒ mors ſua vel prolis talis:vel etiã notabilis ĩfamia ſeu alia grauia ſcandala ſm Ray.le. ii.c.de Raptorib⁹ ⁊ Jo.neapo.in quolibet.de quo habes hic ſupra plene eo. ibi vide. ¶ Alius caſus eſt quando ex hmõi reſtitutione ſubita poſſet ſequi mors ſpiritualiſ:ſeu peccatũ mortale ꝓbabiliter ĩ reſtituẽte vel familia eiuu:puta reſtituẽdo que habet aliena:ad tãtã venit pauptatẽ vl' miſeriaʒ ꝙ nõ põt viuere.vel ꝓuidere filijs ſuis de victu ⁊ veſtitu:⁊ cũ ſint alicuius nobilis conditionis mendicare nimis erubeſcunt:ab amicis ad ſufficientiã nõ inueniunt. laborare neſciunt vel nõ poſſunt:quia paruuli vel infirmi ĩ ⁊ ſic reſtituendo exponit per iculo ipe cũ familia ſua furandi vl' ꝓſtituẽdi alias:vl' deſpationis:vbi retinẽdo qđ habʒ alienum cum ipo ⁊ induſtria ſua prouidet ⁊ parce ſibi ⁊ familie ſue ⁊ diſponitur ad ſa-

tiſſaciendū paulatiꝫ. ¶ Hoc ſentire videt̃ Sco.in.iiij.vbi ſupra. Hen.in quolibet.vj.q. xxiiij. Et idē videt̃ dō cuꝫ qs habet inſtrumenta artis ſue vnde ex labore ſuo gubernat ſe ⁊ ſuos:⁊ vēdēdo vel tradē do ea vt reſtituat ſuis credi toribꝰ: nō poterit laborare ⁊ inde lucrari:puta libros quo ad iuriſperitos ⁊ medicos:ſe ramēta quo ad artifices. Laborādo aūt cum predictis: vl tra ſuſtentationem ſuam.po terit in futurum paulatim ſa tiſfacere. Nec credo eſſe con tra hoc quod dicit Tho.ſecū da ſecūde.q.lxij.ſ. quod ſtatiꝫ reſtituendum eſt alienuꝫ ſim pliciter. ¶ Non eniꝫ ita ama re verba accipienda ſunt di cit lex:ſꝫ ciuiliter. Et in ſacra ſcriptura ſtatim dr̃ fieri: qd̄ in pliro tēpore:vt patet Ma lachi.iij. Statim veniet ad tē plū ⁊c.⁊ precipue cū ex cā ita vrgenti differt̃ vt dictum eſt. Pōt etiaꝫ multipliciter capi in iure:⁊ nō ſoluꝫ pro potētia facti:ſed iuris ⁊ cōmoditatis vt patet.xxij.q.ij.c.faciat i gl. Hec tamen non ſunt predi cāda ne paret̃ via detentioni alienorum ad quod nimis ꝑ

ſone ſunt iclinate: ſed cū ma gna diſcretione in cōfeſſione ⁊ cōſilijs tractāda:⁊ cū mul tis circonſtantijs conſiderā da que honeſtent factuꝫ. Ad hoc etiā facit quod dicit Jo. neapoli.in quolibeto.ix.q.xx ij.⁊ Rich.in.iiij.⁊ Pe.de pa lu. ¶ Item potenti reſtitue re male ablata ſtatim : vtruꝫ ſufficiat relinq̄re in teſtamen to vel inſtrumēto ꝙ heredes reſtituant. Reſpōdet ad hoc Jo.neapoli. in.ix.quolibet.q. xxij.ꝙ h̄ ſufficit in duobꝰ ca ſibus tm̄. ¶ Primꝰ eſt quan do habens male ablata:cre dit vere ⁊ pro certo vel quaſi pro certo:ꝙ talis retentio nō ſit contra voluntatem domi ni. Tales enim retentio.non eſt iniurioſa vel iniuſta. Nul lus enim patitur iniuſticiam volens:vt dicitur.v.ethicorū. ¶ Secundus caſus eſt quan do talis retentio rei aliene ē contra voluntateꝫ domini ſꝫ inordinatam:puta cum non redditur gladius furioſo cuꝫ repetit ipſum in furia. Hoc eniꝫ iuſte ſit vt.xxij.q.ij.c. Ne quis ⁊ ſimiliter hoc eſt quan do vult rem ſuam ſtatim ha bere:quaꝫ retinens non pōt

darc ſine notabili dãno ſuo: ⁊ econtra ille cuius eſt.poteſt ſine damno ⁊ icommodo carere ad tempus. Extra iſtos caſus non ſufficit ad ſalutem niſi ſtatim reſtituat. Ratio ē quia de neceſſitate ſalutis eſt vitare peccatum mortale:ſed non ſolum auferre alienum: ſed etiam detentio rei aliene extra predictos caſus eſt mõtale:quia contra iuſtitiam cũ faciat iniuriam proximo. Et hoc cũ poteſt reſtituere. Vnde non ſufficit ad ſalutem tali relinquere in inſtrumento: vel per teſtamentum ꝙ heredes reſtituant: ſed de neceſſitate ſalutis eſt.ſtatim reſtituere ſi poteſt. Sed ſi ille cuius eſt res vel cui obligatur. non poteſt illa re carere ſine incõmodo ſuo etiam ad tempus: oportet ꝙ reſtituat etiam cũ magno incommodo ſuo:nec ſufficeret dimittere per teſtamentum.¶Tertius caſus excuſans a reſtitutione ſubita eſt:cum ex hoc immineret periculum mortis corporalis.

¶Et nota ſꝫ Rica.i.iiij.di.xv.ꝙ ſi ille qui damnum intulit.habꝫ aliquid vltra neceſſitatem ſuſtentationis nature(quãuis ſibi neceſſarium ad victum ſecundum decentiaꝫ ſue perſone) reſtituẽ tenetur. ¶Non enim licitum eſt de alieno viuere cuꝫ ſeculari honore. Si auteꝫ non habet niſi neceſſaria ad ſuſtẽtationeꝫ nature:tunc ſubdiſtinguẽduꝫ eſt:qꝛ aut iſte q eſt paſſus dãnuꝫ non indiget ad ſuſtentationeꝫ nature:eo quod ab eo ablatum eſt ⁊ tũc ille qui abſtulit poteſt retiner̃:⁊ reſtituere nõ tenetur: quia ex iur̃ nature.licitus eſt vnicuiqꝫ vſus poſſeſſionis neceſſarie a ſuſtẽtatione nature. Extrema eni neceſſitaſ facit omnia cõia.ff.ad legem rhodiaꝫ de iactu.l.ij.§.primo cum in eadem intex.⁊ glo. Aut idiget ad ſuſtẽtationeꝫ nature eo ꝙ ablatũ eſt:⁊ tunc ſubdiſtinguo: quia aut primus.i.dominus ipſiꝰ rei indiget iſta re ad ſuſtentationem ſue nature:priuſq̃ꝫ fuit neceſſaria ad ſuſtentationẽ nature illius qui abſtulit: aut eodẽ tẽpore vterqꝫ indigens factus eſt iſta re ad ſuſtentationem ſue nature:aut iſte qui abſtulit factus eſt indigẽs re iſta ad ſuſtentationeꝫ ſue nature priuſq̃ꝫ iſte a quo ablata

eſt. Primo modo ꝛ ſecun-
do: poteſt dici ſine preiudi-
cio: ꝙ iſte qui abſtulit rem
iſtam teneatur reſtituere il-
li a quo abſtulit: quia nun-
q̃ꝫ fuit res illius qui eam ab-
ſtulit: ſed ſemper remanſit
iſtius de iure. ¶ Poſtquam
enim ſum in ſtatu in quo res
mea neceſſaria eſt mihi ad
ſuſtentationem nature: non
poteſt fieri alterius me con-
tradicente. Si tertio modo:
tunc ille qui abſtulit reſtitue-
re non tenetur: quia ab iſto
tempore quo facta eſt neceſ-
ſaria ſibi ad ſuſtentationem
nature (cum tunc illi a quo
ablata eſt non eſſet neceſſa-
ria) acquiſitum fuit ius in il-
la re illi qui abſtulit. Et ideo
quamuis damnum paſſus:
veniat poſtea ad ſtatum in
quo res ſibi ablata eſſet ſi-
bi neceſſaria ad ſuſtentati-
onem nature: non propter
hoc habet maius ius in iſta
re q̃ꝫ iſte qui eam abſtulit. ni-
ſi iſte qui eam abſtulit deue-
niſſet ad ſtatum in quo am-
plius res iſta non eſſet ſibi
neceſſaria ad ſuſtentationem
nature. ¶ Idem Pe. de pal.
in. iiij. ꝛ Sco. in. iiij. di. xv.
ar. iiij. ad argumenta. Ex
predictis horum patet: ꝙ ta-
les qui habent reſtituere. ꝛ ſi
retineant ſibi quodammo-
do neceſſaria ad ſuſtentatio-
nem ſui ꝛ familie: ad vitan-
dum multa pericula anime
ꝛ corporis que veriſimiliter
ſequi poſſent bonis ſuis ce-
dendo ꝛ omnibus ſe expo-
liando pro reſtitutione fien-
da (quod forte tutius eſſet re-
ſtituere ꝛ in deo confidere eti-
am ſi oportet mendicare ſm
Ray.) ad hoc non videtur te-
neri de neceſſitate ſalutis. Ta-
men non debẽt tales ita lau-
te viuere ꝛ pompoſe veſtiri
cum familijs ꝛ filias ſuas cũ
magnis dotibus nuptui tra-
dere: ſicut ſi non eſſent obli-
gati reſtitutioni: ſed parce vi-
uere. Et paruas dotes trade-
re. Et ſi non poſſunt nobi-
li vel mercatori nuptui da-
re. debent artifici ꝛ plebeo
tradere ꝛ alia ſuperflua re-
ſecare. ¶ Cum multa ergo
prudentia hoc negociuꝫ agen-
dum eſt. Cum efficaciter vi-
dentur facere quod poſſunt.
ad reſtituendum: ꝛ in alijs ſe
bene habeñ cũ timore dei: cre-
do ꝙ poſſunt abſolui ꝛ ꝯmu

nicari.❡Qui autem ⁊ de eo
quod poſſunt ſemper ꝓcaſti-
nant:⁊ annuatim reperiũtur
ꝓmittere cõfeſſoribus reſtitu
tionẽ facere ⁊ poſtea nõ faci-
unt : nõ videntur abſoluendi:
niſi prius faciant vt diſponãt
efficaciter negociuȝ vt habe-
at executionẽ.⁊ multominus
ei ꝑmitti debet cõio ſumi:q̃ȝ-
tum dico ſpectat ad conſiliuȝ
confeſſoris.❡Nam quantũ
ad ſacerdotem qui habet cõi
care:cum ille ſe in manifeſto
ad hoc ingerit:quid iuris.ha-
bes ſupra in.iij.parte de boni
tate confeſſoris fo. xxxvij.eo.
❡De vſurarijs autem mani
feſtis quomodo agendum ſit
cum eis in reſtitutione ⁊ col-
latione ſacramentorũ habes
i.ij.p.ſum.ti.i.c.x.⁊ Pe.d pal.
in.iiij.di.xv.q.ij.ar.vi.de vſur.
Poſſent etiã tales petere re-
miſſionẽ a creditoribus quaȝ
ſi ſine fraude ⁊ ſpõte obtinẽt:
nõ ipſis amplius obligantur:
nec ẽt pauperibus illa remiſ-
ſa eis dare tenentur.Non tñ
decẽs eſſet.vt diues a paupe-
re ⁊ indigẽs paꝝ a multũ in-
digente peteret remiſſionem.
❡Queritur vtrũ epiſcopus ela-
pſis.xxx.vel.xl.annis poſ-
ſit agere contra heredes vel
poſſeſſores bonoꝝ quondaȝ
illius:qui in teſtamento reli-
quit mille libras ſoluendas:
nomine vſuraruȝ incertaruȝ:
cum de extorſione dictarum
vſurarũ nõ appareat niſi per
ↄfeſſionẽ dicti teſtatoris.Rñ
det Lau.de ridol.in tractatu
de vſuris poſt Federi.q cum
actio que cõpetit ex teſtamen
to:vel conditio que competit
epõ p.l.Nulli ⁊.l.ſiqs ad de-
clinandam ſint perſonales: ⁊
ſpacio.xxx.annoruȝ claudant:
per conſequens.C.de pſcrip.
xxx.vel.xl.annoruȝ:ideo cõtra
heredes bona fide poſſidẽtes
(que ſemper preſumitur)non
cõpetit actio ad dictas mille
libras niſi ꝓbaretur heredeȝ
malã fideȝ habuiſſe: ⁊ ſciuiſſe
vitiũ ⁊ crimen defuncti : quo
caſu debet itelligi.c.Tua nos
cuȝ ſi.extra de vſuris.Et idẽ
ſi de extorſione appareat per
aliud:q̃ p teſtamẽtũ.❡Quo
autẽ ad poſſeſſores bonoruȝ
in quos per teſtatorẽ vel eius
heredem bona ſunt alienata
nõ:eſt aliqd dubiũ ſi poſſede
rũt ſpatio.x.annoruȝ:qr actio
pſonalis nõ competit contra
ſucceſſorẽ ſingulareȝ vt.l.i.§.

Si heres.ff. ad trebel. Nec
ob.p̄mo dicta.ſ.actiones ep̄o
cōpetētes durant. iiii. annis:
qꝛ itelligitur hoc ꝺ actionib⁹
cōpetentibus epiſcopatui vel
eccleſijs collegiatis: ſ3 hic nō
competit actio ep̄o: vt ep̄o:
ſ3 vt iconomo ꝛ aminiſtrato
ri bonorū pauperum. ¶Que
rit vt quid ſi premiſſo gene-
rali edicto: ꝙ quicunq3 dede-
rit vſurarū nomine aliquid ta
li: veniat infra tot dies ꝛc. Si
nemo veniat. nec etiam aliq̄s
vſuras certas vſurarius aſſi-
gnauerit: infra terminum ſibi
ad id ſtatutū: lataq3 eſt ſentē-
tia per epiſcopum declarās il
las eſſe incertas: vtrum vſu-
rarius ſit tutus ſi poſtea ap-
pareant pſone certe: quib⁹ eſt
reſtitutio fienda. Federi. de ſe
nis ſentit ꝙ ſic: etiā quo ad il
los: qui tunc erāt extra dioce
ſim. Fatetur tamen ꝙ talib⁹
cōpetit remediū contra ep̄m
vel pauperes. Sed cogita di-
cit Lau. de Ridol. in. q. cir. an
ſit verum. Et cōtrariū prati-
catur: qn̄ non eſt determina-
tū ꝙ oia veniāt ſub nomine i
certorum hoc eſt quādo non
ſit taxatio vere ꝛ ſecūdū quā-
titate3 ad quam aſcendunt: ſ3
minor: ꝛ ſecundū ꝙ inter eos
conuentum eſt: ꝛ de hoc iudi-
ci (pro cuius ſententia alio nō
dato preſumitur) cōſtat legi-
time. An autem talis pratica
ſit iuris conſona: tu ipſe vide
Prōpti ſunt tamen epiſcopi
ad eius obſeruatione3: qꝛ pro
ſeipſis icerta i burſant: nec ad
illorum volunt reſtitutionem
venire vel teneri: ſed ſit certa
taxatio ſecundū cōuentione3.
ſecundu3 quod moris eſt que
tū an poſſit de iure: fieri vidē
du3 eſt. ¶Querit etiā Archi.
xiiij. q. vi. c. ſi res ꝙ ſiqs dece-
dens: relinquat ſibi heredē ex
teſtamento vel ab inteſtato. ꝛ
ordinauit quēdam executorē
tantū ad emendandu3 ſua ſo
ris facta: qui decedens tem-
pore mortis ſue creditoribus
tenebatur ꝛ iam termini ſolu
tionis ſue fluxerant. Dicit re
ſpondendo ꝙ iſte executor de
bita hmōi ſoluere tenet: ꝛ p̄t
cōueniri: qꝛ elapſis terminis
ſolutionis defunctus cepit in-
iuriari creditoribus: in nō ſol
uēdo. Ex precepto autē domi
ni: eſt ſolutio faciēda: ar. xi. q. j.
c. magnum. xxiij. q. vltima. c.
Tributū: qꝛ peccat in termi-
no nō ſoluēdo: tu3 qꝛ frangit

promiſſum.ex̄ de pac.c.j.⁊.iij. tum quia illo elapſo:iuito domino detinet alienum. ff. de excep.doli.l.ij.§.circa.Et hoc tenent quidam.ſ. vt nomine foris factoꝝ contineātur hoc caſu debita:quorum termin⁹ ſolutionis:tēpore mortis elapſus erat.⁊ ꝑ illis agi poſſit. Secus de debitis: quorū terminus non aduenerat.Et ita notat.Spe.in rubrica: qualiter ſcripta in iudicio proferatur.§. Nunc vero. ¶ De eo vero demum cui datū eſt aliquid per errorez:dicit.Jo.de rip.in tractatu de cōtractib⁹. ꝙ in tali datione : aut eſt error perſone.vel fortune.vel alterius condictionis appoſite. Si primo modo:puta intendo dare petro ⁊ do Martino:tunc Martinus tenet̄ acceptū reſtituere vel danti. vel illi cui intēdebat dare:ar.xxix. q.i.§.i.Si vero error fortune puta intēdo tibi dare vt pauperi.⁊ tu ex diues : dicitur ꝙ ſic acceptum tenetur reſtituere dāti vel alicui pauperi niſi recipiens iterim effectus fuiſſet pauper. Si vero ſit error alicuius alterius conditionis puta credo te ſanctum cuz tu nō ſis.⁊ ideo dono tibi:vel credo te celebraturū miſſas:⁊ idō do tibi:dicit̄ ꝙ ſi receptori cōſtat de preciſa intētione dantis.ſ.ꝙ aliaſ nō daret niſi iſta ꝯditio ſubeſſz talis error obligat ad reſtituendum receptū: aut ad ſufficiēter ſupplēdum per ſe vel per alium intētionē dātis:quorum ratio eſt:qꝛ cū res in iſtuz nō trāſeat niſi eo modo quovult dans transferre:ſi nō erigat conditio in ipſuz res nō transfertur.¶ Alij autē dicūt:ꝙ ad talem reſtitutionez.talis error nō obligat: niſi ipſa cōditio circa quā erratur eſſet cauſa motiua ⁊ finalis talis dationis.Quod probāt per ſimile.Do tibi libras centuz:quia credo te eſſe amicum meum(dato ꝙ accipiēs nō ſit amicus meus)nō obligatur ad reſtitutionem.¶ Si aūt amicitia ſit cauſa ꝓpter quādo tibi centuz libras(.ſ.ſi ſis amicus meus)⁊ niſi amicus fueris:obligatus es ad reſtitutionez.Ex his patet ꝙ q̄ſtores ſancti Antonij: vel alij quicūqꝫ:nullo modo poſſunt ſibi retinere ea que illis pauperibus:vel locis pro quibus petunt dātur:quia hic eſt er-

cui dat aliqd per errorē

vtrū petitores s̄ci antonij possint sibi aliqd retinere

roꝛ perſone. ¶ Verū tamē quia nullus tenetur pꝛopꝛijs ſtipendijs militare. nec cau-ſas alioꝝ agere ad ſuas expē-ſas: dico ꝙ tales poſſunt viue-re ſuper queſtus quos faciūt: ꝛ poteſt eis moderatū ſalari-um dari. Hec ille. Illa vero que dantur eis ex mēdacijs eoꝛum queſtoꝛum: videlicet qꝛ aſſerūt ꝙ dicēt multe miſ-ſe pꝛo dantibus vel habebūt taleꝫ indulgentiam: vel abſol-uētur a votis eoꝛū vel a caſi-bus reſeruatis: vel ꝙ fient le-ctiſternia in hoſpitali de hu-iuſmodi (pꝛo quibus illi dāt alias non daturi) cum nec ta-lia fiūt: vel vera ſunt: totū eſt rapina ꝛ reſtitui debent dan-tibus ea: vl' pauperibus erro-gari: ar. xiiij. q. v. c. non ſane.

¶ Explicit tractatus de reſti-tutionib9 beati Antonini ar-chiepiſcopi Floꝛētini oꝛdinis fratrum pꝛedicatoꝛum.

¶ Incipit alique ꝯcluſiones ⁊ deciſiones in foro ꝯſciētie. collecte per eundem Reuerendiſſimum fratrem Antoninum ordinis fratrum predicatorū: quondā Archiep̄m flo. ad inſtantiam fratris dominici de Cathalonia.

Reuerende pater: poſt recōmendationē in chriſto ieſu dn̄o nr̄o. Recepi litteras veſtras a diu cū pluribus inq̄ſitionibus de diuerſis materijs: numero. lxix. Sed infirmitate longa fatigat⁹ graui ac multiplici occupatione: non valui rn̄dere. Sed ⁊ multitudo tāta q̄onū: tediū pigritie mee nō paꝝ administrauit: vix vidēdo qn̄ finem attingere. Non minus vero ignorantia mea nō mihi vſquequaqꝫ ignota: me retraxit. In balneis vero cōſtituto: cū mihi aliqđ tp̄us vacaret: curaui foliū iſtud implere vt ſatiſfaciā deſiderio vr̄o. Et q: in his nulla eſt auctas dicētis: illis adherete ad que rō prudentie veſtre inclinat. Alia que nō placēt dimittite.

¶ Vtruꝫ ſcolares ex̄ ſuā dioceſim ꝯſtitutus t̄pe cōionis: poſſit ꝯfiteri: abſolui ⁊ cōicare in locis vbi ſe iuenit p̄ tūc.

Reſpondēdo ergo ordine retrogrado: ad q̄ſita vr̄a. Quantūꝫ ad vltimū dico. Q đ cū nulla conſuetudine introduci poſſit: vt valeat quiſ alteri ꝯfiteri ⁊ abſolui niſi a curato ſuo: vel de licētia ſua exp̄ſſa vel interpretatiua. ex̄ de pe. ⁊ remiſ. li. vi. c. Omnis vtriuſqꝫ ſexus: idcirco opinor. ꝙ peregre cōſtitutus nō valeat ꝯfiteri nec p̄ ꝯñs hn̄s neceſſario ꝯfitenda cōicare in paſca: niſi licentiā habuerit ſup̄ hoc ab eo q̄ dare pōt: vel ipſe audiens hanc hēat poteſtatē: ſicut quibuſdā ex priuilegio ꝯceſſuꝫ eſt: ꝙ ex omni dioceſi audire poſſint aduenientes ſimpliciter. Alijs cū limitatione. ſ. dūmodo nō venerint p̄ciſe ad illā ciuitatē vel patriā hac de cā. ſ. vt ꝯfiteant̄ ex̄ ſuā dioceſim. Quaꝫ auctoritatē ſic limitata: noſtri frēs habuerunt a dn̄o Martino p̄p̄. v. ⁊ habent ab eo qui nc̄ viuit ⁊ regnat dn̄o Eugenio. ¶ Licentiā aūt Interpretatiuaꝫ. videntur hēre qui de

licentia ſuorum curatorũ iter aſſumunt. ſicut illi qui de licẽtia dñi pape vel ſummi penitẽtiarij accedũt ad ſepulchꝛuz dñi: quod als nõ poſſunt facere. ſ. ire illuc ſine icurſione excõmunicationis. Caſus neceſſitatis: ⁊ periculi moꝛtis propiqui: in hoc ſemper excuſat: qꝛ tunc cuilibet ſacerdoti licet audire ⁊ abſoluere nõ tamen cõmunicare vel extremã conferre vnctionẽ quo ad religioſos. Sec⁹ quo ad clericos ſeculares: quibus nõ eſt facta illa ꝓhibitio fulminatoꝛia. Si tñ eſſet diſcurrẽs ex ꝓpoſito per plures ãnos vt poſſet iudicari vagabũdus: poſſ; vtiqꝫ talis vt vagabũdus vbiqꝫ cõfiteri ⁊ cõmunicare: nõ tamẽ a religioſis quo ad cõmunionem. ❡ Preſuppoſito aũt de tali pegre ↄſtituto ꝙ nõ poſſit ↄfiteri ⁊ cõicare (ſi hec nõ faciat in paſca qꝛ nõ põt) idez iuris eſt. ſicut de nõ habente copiaz ſacerdotis: qui nõ peccaret illud õmittendo cũ non põt paratus ſupplere defectũ cum ꝑmo poterit. Sꝫ ſi facili ter potuit ꝓuidere talem defectum futurũ ſibi: tũc peccauit. Sic a ſimili: iſte cuꝫ nõ petijt licentiã ↄfitendi ⁊ communicandi: vel licẽtiã itinerãdi qñ potuit: niſi ꝓbabilis ignorantia eũ excuſaret. Preſuppoſito aũt ꝙ talis poſſet confiteri vel ex licẽtia habita expſſe ſuper hoc: vel ex ptãte ↄfeſſoꝛis tũc nõ facerẽ multã difficultatẽ ꝙ ſumeret talis cõionẽ: nõ quidẽ a religioſis quibus hoc eſt ꝓhibitum: ſꝫ a clericis ſecularib⁹ qui in hoc excedentes: nõ incurrunt ſniaꝫ excõmunicatiõis. Hec vide in. iij. parte ſum. ti. xvij. c. iij.

❡ Vtrum mulier peccet ⁊ incurrat ſniaꝫ excõicatiõis ꝑcutiens clericũ ipſaꝫ impetentẽ.

a Ad penultimũ dico: ꝙ cũ de iure naturali ſit viꝫ vi repellere. vt di. i. Jus nãle: cuꝫ moderamine tñ inculpate tutele ſm glo. ſi intẽdit mulier hec ſolũ defenſionẽ ſue pudicitie: ⁊ caſu clericus impetẽs moꝛiaꝛ: puta irruens in gladiũ quem illa tenet ad ſui defenſionẽ: nõ incidit in ſniam: nec peccatũ incurrit. Secus ſi fecit obvindictaꝫ: puta poſt factũ: vel ſi exceſſit moderamẽ inculpate tutele: puta cum poſſet clamare vel fugere vel alio modo illuꝫ

repellere: fuſte vel gladio euʒ impetijt:nō euitaret mortale nec excōicationē:ēt mutilādo vel graue vuln⁹ iferēdo. Hec in.iij.pte ſum.ti.xxv.c. primo.

¶ Utrum religioſi poſſint in extrema neceſſitate ſeculares cōicare ꝛ in vngere.ſ. in articulo mortis quādo alij preſbyteri non ſunt.

a D.lxvij.iam rñſuʒ eſt in prima.ſ.ꝙ nō euitarent religioſi excōicationē miniſtrātes in extrema neceſſitate eucbariſtiā ꝛ extremā vnctionē ſine licētia curatorꝝ:etiā ſi deſit alius qui miniſtret:qꝛ ſimpliciter eis ꝓhibetur in clemē.de delic.ꝛ exceſ.prela.c. Religioſi. Nec illa ſunt ſacramēta neceſſitatiſ vt baptiſm⁹ꝛ pnia:que in bis caſibus pñt ab oib⁹ miniſtrari. ¶ Debetis tamen ſcire ꝙ dominus noſter papa:cōceſſit auctoritatē vicarijs generalibus cōuentuū reformatorum nūc nouiter: abſoluendi ſubditos ſuos ab bis ſententijs:ſi ſine malicia ꝛ certa ſcientia boc facerent. Hec vide in.iij.p.ſum.ti.xiiij.c.xiiij. §.v.

¶ An debeat dici offm̄ beate virginis in die animarum.

a D.lxvi.rñdet per declarationē factam in quoddaʒ ca.generali: videlʒ ꝙ nō dicat offm̄ beate virginis in die animarꝝ:neqꝫ in vigilia natiuitatis.

¶ Utrum aliqui excuſentur a ieiunio eccleſie.

a D.lxv.qñ q̄ſexcuſet a ieiunio:ſatis bētis declaratuʒ in ſūmis. Si n.cultores terrarꝝ vl artifices artiū multi laboris nō pñt minuere opa vel dimittē ſine detrimēto ſui ſtat⁹ ꝛ familie notabilr:ꝛ cū labore quē opʒ tollerare nō pñt ieiunare ſine periculo veriſimilr infirmitatis corporalis:vident ſm doctores excuſati tales. Hec vide in.ij.parte ſum.tit.vi.c.ij.§.v.

¶ Utrum ille qui dicit ſe nō poſſe ieiunare:quia nō eſt aſſuetus poſſit abſolui.

a D.lxiiij. Si qs dicit ſe nō poſſe ieiunar. ſʒ nō vult ſe ad hoc diſponē:ꝛ clare hoc dic̄ ꝯfeſſori:qꝛ vr̄ ſibi laborioſuʒ:nō video qūo poſſit abſolui.cuʒ nō ſit parat⁹obedire mādatis eccleſie nec per ꝯñs ꝯtritus. Sec⁹ſi diceret ſe non velle ieiunare: qꝛ credit ſe nō poſſe ſine icurſiōe īfirmitatis

⁊ hoc q̄r vel eſt δbilis:⁊ ſic hz cām dubitādi:vel nō eſt aſſuetus:⁊ ſibi.vr̄ q̄ multū debeat nocere ꝯtinuare.xl. dies ⁊ huiuſmodi: tales.n.nō puto oīo repellēdos : ſʒ exhortādos vt experiant̄ ⁊ incipiāt.Et ſi pñt bene quidē.ſi nō pñt:q̄ꝛ incurrunt aliquā īfirmitateʒ:hēant recurſuʒ ad ſuperiorē ſi eſt timoratus:vel ad confeſſoreʒ ſi eſt peritus.

¶ Vtrū ornatus viroꝝ ⁊ mulierū ſit mortale peccatum.

a D.lxiij. Circa ornatū veſtiū ⁊ exceſſum. ſequeſtratis his tribus caſib⁹:p̄mo cū qs vel que ornat ſe intēdēs inducere ad laſciuiā ex̄ ſtatuʒ mr̄imonij. ſeu ad amoreʒ turpem ⁊ ſi nō ad actū.Scđo cū ꝯſtituit ibi fineʒ in tali vanitate vel inani gloria ide ſumpta.Tertio ⁊ ſi ſciret inde ex tali ornatu alioſ ſcandalizari.i.trahi ad ꝯcupiſcentiā ſui: nō curās de ſalute proximi:nō vult ōmittē etiā ſi cōmode poſſet:in quib⁹ mortale arbitror.In alijs.multuʒ hēt excuſare vel minuē pctm̄ mos patrie:nō ſoluʒ de cibis ⁊ potib⁹ intelligēdū eſt:qđ dicī Augu.di.xli.quiſqs.ſ.q̄ ꝯformare qs ſe dʒ morib⁹ cū quib⁹ ꝯuerſat̄:cū.ſ.nō ƀm ſe ſunt mala vel ꝯtra ſua vota vel regulam:ſed ēt de veſtibus . vñ nō iudicarē tales ornat⁹ exceſſius vel ſupfluos de ſe mortalia:niſi eēt nimis notabilis exceſſus. Nō aūt credo de facili:in hoc poſſe dari mēſurā. Et iō deteſtanda ſunt iſta in p̄dicationib⁹⁊ ꝯfeſſionibus:⁊ q̄ꝫtū bono mō fieri p̄t : reſecāda. Nō tñ illis ſicēda eſt ꝯſcia i hoc de mortali:q̄ꝛ oē qđ ē ꝯ̄ ꝯſciaʒ edificat ad gehēnā.xxviij.q.i.c.oēs.§.ex his nc̄ ē de negāda abſolutio:nec exigēda promiſſio ad hec dimittenda. hec diffuſe in.ij.pte.ſ.ti.iiij.c. v.

¶ Vtruʒ preceptū de cōione intelligatur q̄ oino fiat in die paſce ⁊ nō ante nec poſt ſine cauſa ⁊ licentia.

a D.lxij.que eſt duplex Quo ad primā partē rñdeo:q̄ cū p̄ceptum determinet diē.ſ.paſce.i. dñice reſurrectiōis ƀm doc.ſolēnes theologos ⁊ canoniſtas: ſup illud omis vtriuſqꝫ.de pe. ⁊ re.anticipare nō licet:nec ēt prolongare tp̄s niſi de ꝯſilio ꝯfeſſoris per aliquos dies vl̄ ebdomadā cōio differat̄.verū

q̄ꝛ illi tres dies quo ad offiñ
ſuū ſimile provno cōputātur
nō facerē vim nec ꝯdēnarē:
qui ſcōa vel tertia feria pꝰ diē
reſurrectiōis cōionē ipſaƺ re
ciperet . Simplices ēt qui ex
doctrina ſuoꝝ ꝑlatoꝝ:vel ꝑ-
dicatoꝝ:vl̄ ꝯfeſſoꝝ qui periti
in hoc eſtimātur:in cena dn̄i
vel ſabbō ſctō vel in paſceue
hoc facerēt: nō ꝯdēnareƺ de
mōtali:q̄uis mihi diſpliceat
talis opinio : ⁊ multo magis
hoc in ꝑplis ſeminare ꝑſua-
derē ꝯtrā.⁊ ꝑdicareƺ quo ad
ſiēda. Audiui tn̄ a fide digniſ
dn̄m Eugeniū:nō facere diſ
ficultatē ſup his q̄ſitus:ēt in
anticipādo infra ebdomadaƺ
ſanctā ſumēdo . Et ſic facilꝰ
pōt in hoc trāſiri:cū ſm iura
eiꝰ ſit interꝑtari cuiꝰ eſt ꝯdere
⁊ multomagis diſpēſare. hec
vide in.ij.pte ti.ix.c.ix.

¶ Vtrū p̄ſbyter nō celebrāſ
i die paſce peccet mortaliter
Ad ſcōaƺ ptē.nō celebrās in
die reſurrectōis ex aliqua cā
⁊ ſi nō ſufficiēti : ſƺ die ſeq̄nti
vnde mortale debeat iudica-
ri non intelligo.

¶ Vtrū clericus nō attēdēs
mēte ad officium quod dicit
peccet mortaliter.

D.lxj. ſcilƺ circa eua
a gationē mētis i offō:
triplicem modū dicē
di recolo me legiſſe. ¶ Pri-
mus eſt q̄ attētio actualis in
officijs ſit in precepto:ſm ea
que habētur de cele.miſſarū.
dolentes. vbi precipit q̄ offiñ
nocturnū parit ⁊ diurnuƺ dī
cat ſtudioſe ⁊ deuote. Sed q̄ꝛ
durꝰ eſt hic ſmo: ⁊ vix aliqs
pōt audire eū vt impleat:nec
eſt vere ſimile q̄ eccleſia ꝯtra
dictū apoſtoli velit ſuis filijs
laqueū inijcere.xxvij.q.j.vidu
as. ¶ Secūdus modus dicē
di cōmunior ⁊ humanior eſt:
q̄ ꝑceptū illiꝰ decretalis . do
lentes.referat ad integritatē
officij ſeu horaꝝ canonicaꝝ:
⁊ nō ad attētionē. Et hoc eli
ciūt ex modo loquēdi.ſ. q̄tuƺ
deus dederit ſtudioſe dicatur
pariter ⁊ duote. ¶ Tertiꝰ mo
dus dicēdi qui eſt theologoꝝ
bti Thome.i.iiij.di.xv. q.iiij.
ar.ij.q.iiij.⁊.v.⁊ alioꝝ: mediꝰ
eſt inter ꝑdictos:videlƺ q̄ nō
requirat de neceſſitate actua
lis attētio nec ſuffic habitual
ſola quā hƺ qui dormit:ſƺ re-
quirit ⁊ ſufficit virtualis:que
ꝯtinuatur ex primo ꝓpoſito
euƺ.ſ.quis als. diſponit ſe ad

dicendum officiū cum inten tione attēdendi. vel ſaltē ſol uēdi debitū ſuū. ſ. dicēdi offm̄ Et ſi frequēter infra ipm̄ of ficiū diſtrahat: nō ſolum im- perceptibiliter ſ; etiā ex q̄da; negligētia: dum tn̄ ꝯria intē tio nō itervenient. ſ. nullo mō volendi attēdē ex p̄dictis vos eliciatis ꝯcluſionē de morta li. Vez. cū quis dicēdo offm̄ per magnā partē ei⁹ occupat ſe aliq̄ exercitio manuali di- ſtractiuo: non ſatiſfacit eccl̄ie precepto. Idē; vr̄ dicendū de miſſa: niſi ꝙ q2 diuinius ib maior attentio. Hec vide in iij. pte ſum. tit. xiij. c. iiij. §. viij.

¶ Utrū iurare p corp⁹ ꝛ ſan guinē xp̄i: ꝛ hmōi ſit mōtale.

D. lx. Circa iuramēta a diſtinguendū ē ſi iu- rat quis iniurioſe p mēbra xp̄i ꝛ ſctōꝝ vt per culū ꝛ vuluā: ꝛ hoc ēt veꝝ dicēdo: mortaliter peccat: pp iniuriā ibi cōprehēſa;. xxij. q. i. Si qs per capillū. Si aūt per verba vel mēbra hōeſta: vt per cor pus: ꝛ ſanguinē xp̄i ꝛ ſctōꝝ ꝛ hmōi: ſi veꝝ iurat. ſ; ex leuita te q2 ſine vlla neceſſitate nō tn̄ ex ꝯtemptu: venialiter pec cat. Sz ſi iurat m̄dacioſe: ad uertēs de mēdacio ꝛ de iura mēto: mortaliter peccat q̄ꝫtū cūq; neminē; ledat: imo etiā ſi vtilitatē magnā inde ꝓcu ret: ſm btm̄ Tho. ſcda ſcdē. q. xcviij. arti. iij. ad. iij. Et glo. Jo. in decretis. xxij. q. ij. c. pri- mo. Hec vide in. ſecūda par te ſum. ti. x. c. iij.

¶ Utrum beneficiati teneā- tur diuidere fruct⁹ beneficij ꝛ quibus ꝛ quomodo.

D. lix. De beneficia- a tis: q2 ſermo ē ḡndis ꝛ interp̄tabilis ad di cendū: ꝯdicentib⁹ ſibi inuicē dictis ſanctoꝝ cū factis bn̄fi ciatoꝝ: breuitati vacans. trib⁹ ꝯcluſionib⁹ poſitis: ſequētem q̄ōnē ingrediar. ¶ Eſt igitur p̄ma ꝯcl'o: ꝙ bn̄ficiat(ex fru ctib⁹ bn̄ficioꝝ viuere cōgruſt nō tn̄ luxuriari ſm Jero. di. xliiij. §. j. Qui. n. altario deſer uit: de altario d; viuere. de iu re diuio ꝛ nāli. Reliquū qđ ei s ſupfluit: paupeꝝ eſt: vt in canoñ. xvj. q. j. vel pro repara tione eccl̄ie ſue cū indiget. xij. q. ij. Quattuor ꝛ in alijs. c. vł in ornatu moderato tn̄ eccl̄e xij. q. ij. Auꝝ ꝛ. c. Glia. ¶ Se cūda ꝯcl'o ē: ꝙ ſi ꝯſanguinei bn̄ficiati: ſunt indigētes etiā

extra neceſſitatē extremā:nō erit ꝯ: ſꝫ ſm ordineꝫ caritat(vt illis ꝓuideat ad exemplūꝫ Augu.nō tñ ita vt illos diuites faciat vt docꝫ Ambro.di.lxxxvi.c.Non ſatis. Nā ſi d pǎtrimonio crucifixi parentibꝰ ⁊ amicis ſine idigētia donat vel alijs ꝑſonis nō laborantibus pro eccleſia ſua:mortalr peccat:q̄ qd pauperꝝ ē rapit: ⁊ in aliq̄ caſu tenet eccleſie illi ſatiſfacere ⁊ ipſe ſi pt ⁊ illi qui receperūt ſiñ cā rōnabili videlꝫ cū ſunt diſtincta deputata ad mēſam ſuā:ſeu vitaꝫ ab his que dꝫ vel clericis ſuiſ vel reꝑatiōi eccl'e.vel pauperibꝰ erogare.de his.n. tribus portionibꝰ tenet vltra peccatū ad reſtōnem:⁊ qui etiā vt dictum eſt receperunt. Et ideꝫ ſi bōa eccleſie ſue ſint ſimpliciter ꝯmiſſa ſue diſpēſationi ſm btm Tho.ſcōa ſcōe.q.c-lxxxv.⁊ alios.¶ Tertia ꝯcluſio:ꝙ duo beneficia curata ſine diſpēſatione pape quis tenere nō poteſt de iure cōmuni:al's fur ē:⁊ latro. Et ſi plura curata vel ſimplicia habet ex diſpenſatione:tenet facere deſeruire vbi non reſidet per ſufficientē:al's ſibi imputantur omnia mala que inde ſequūtur. Hec vide in.iij.parte ſumme ti.xv.c.j.i fine ⁊ in.ſecūda parte ti.ij.c.v.in fine.itē in.ij.pte ti.ij.de reſti.c.v.in fi.

¶ Vtrū clericus vel religioſus:comedēs in.xl.anteq̄ꝫ dicat veſpas vl' nonā in ieiunijs eccleſie:peccet mortaliter.

i Ngreſſus.lviij.eā expedio.ꝙ tempore quadrageſimali veſpe dicant ante prandiū canon iſinuat. de ꝯſecra.diſ.i. Solent plures. Sed q̄ iſtd loqui videtur de officiatione eccleſiarū:ideo ſi quis priuatiꝫ veſperas dicat poſt ꝯmeſtionē in quadrageſima:nō condēnarē de mortali:quia nō reperio ſcriptuꝫ Nulli tamen cōſulerem hoc agere q̄ videtur eſſe de communi more timoratorūꝫ nō prandere ante veſperas dictas. Illud etiam decretū magis ibi ponitur rōe temporis congrui obſeruandi in cōmeſtione ieiunij quadrageſimalis:q̄ꝫ rōe officij. Et de nona dicēda ante prandium in ieiunijs eccleſie extra q̄drageſimā multo minꝰ:q̄ nil ſuper hoc reperitur determinatuꝫ

¶ Utrum ſecularis: vel mo
nialis: vel accolitus dicẽs in
miſſa epl'az peccet mortaliter
ꝛ ſit irregularis.

q Uinquageſimuz ſe-
ptimũ ẽ de accolitis.
monialibus ꝛ laicis
dicentibus in miſſa epl'am ſi
peccant. Circa quod: occurrit
mihi tal' rñſio. Dicere vl' can
tare epl'am in miſſa: nõ videt'
p̃ncipal' actus ſubdiaconat⁹
ſꝫ i p̃parare materia ꝯſecrã-
dã i vaſis debitis vt pꝫ ex ordi
natione. Nec tunicella videt'
principalis veſtis eius: ſꝫ ma
nipulus. Propter qḋ in mi-
norib⁹ ꝯſtituti ſi dicãt epiſto
lam in miſſa ſine manipulo
ꝛ p̃paratione materie: ꝛ obla
tionẽ dyacono reſeruẽt non
credo peccare: nec irregulari
tate icurrẽ: ꝛ p̃cipue cũ eſt de
more p̃rie. Nõ tñ ſinerẽ illḋ
agẽ: qñ p̃ñs eẽt aliquis ſub-
dyacon⁹. Sꝫ miniſtrãdo cuꝫ
oi ea ſolemnitate ꝛ ornatu vt
ſubdyaconus tũc mortaliter
peccat: ꝛ forte irregularitateꝫ
icurrit. Allegationes dimit-
to pp breuitatẽ ꝛ ne erreꝫ in
quotatione cũ libros nõ ha-
beam. Laicus ſimpliciter ſic
vt nũc imediate miniſtrans:
multomagis. Sed ẽt ſine di
cta ſolẽnitate nõ credo pctm̃
euadere. Monialis aũt cũ in
quãtũ femina habeat irregu
laritatẽ p papã ẽt idiſpẽſabi-
lẽ: nullomõ p̃t i miſſa epl'am
cãtare ſic̃ nec miniſtrare: al's
nõ euadit pctm̃ rõne ꝯſuetu
dinis: que in hac p̃te potius
corruptela dicenda eſt.

¶ Utruz dicere mendaciuz
in predicatione ſit mortale.

i N. lvj. potius audire
vellẽ q̃ꝫ docere. Qḋ
ſentio tñ referã. Dr.
qꝛ mẽdaciũ marie ꝯtrafactuꝫ
p̃dicatõis: p quẽ fides in ſcri
pturis ſctõꝝ fundata. gignit'
roboratur atqꝫ dilatat': ſic̃ ar
guit Aug. di. ix. Si ad ſcriptu
ras. Qḋ ex vno mendacio ẽt
offõſo qḋ de ſe minimũ ẽ: ſi ibi
fuẽit receptũ. tota nutabit nilqꝫ
ea remanebit auc̃tis. Si recepto
a fidelib⁹ q̧ mẽdacia ſtudioſe
ibi dicãt': ḋ doctria fidei occa
ſionẽ ſumẽt: vtrũ vera ſit ſcri
ptura ſctã. Et iõ rõne ſcãda
li qḋ ide ſeq poſſꝫ. ꝛ act⁹ maxi
me repugnãtis: mortale exi-
ſtimo: ſi ex deliberatione. nõ
ſurreptione loquele quis mẽ
daciũ dicat p̃dicãdo q̃ꝫtũcũ-
qꝫ offõſum. Dec. i. iij. p̃te ti.

xviij.c.iij.
¶ Utrū peccet mortalr qui dicit mēdaciū in cōfeſſione.
In ɔfeſſiōe vero venialiū cū ſm beatum Tho.in.iiij.di.xv.q.ij. ar.ij.q.iij.ꝛ alios non ſint de neceſſitate confitenda:nō credo mortale.ſed graue veniale ꝛ piculoſuꝫ:ꝛ multuꝫ deteſtabilē. Quo āt ad ea q̄ ſunt de neceſſitate ɔfitēda vt mortalia: Mortalia eē p ſe glibꝫ aduertē pt.Et ſic itelligo dicta ſctōꝝ i hac pte. In ca.āt: cū ibi forus exerceat cōtētioſus:quodāmō i quo ꝓprie ꝛ pncipalr circa crialia iuriſdictio oñditur:ꝓcedēdo p viaꝫ iquiſitiōis ꝛ accuſatōis ꝛ huiuſmōi mēdaciū circa hoc.cū legitime quo fuerit iterrogatus:erit mortale ēt ſi nulli in ferat dānū.De leuib⁹ aūt de qb⁹ ēt pr̄familias ꝛ ſeniores ſolēt corrigē:ñ videt mēdaciū i hoc mortale:nec videt p̄lat⁹ ad eū itēdē obligare. Et idē i iudicio ſeculari vl̄ eccl̄aſtico.
¶ Utrū cū qs pp negligētiā non facit p̄ceptum ad qd̄ tenetur illa negligentia ſit ſpāle petm̄ mortale: diſtinctum a tranſgreſſione precepti.
d E.lv. Interroget(potius ſpeculatiu⁹ vacātes.Ego āt nō abſcō dā igr̄ātiā meā:ꝛ i hac.vt doceat ipe. Sūt pleraqꝫ pctā:q̄ māliter vl̄ large accepta:in oī actu vitioſo repiūt:vt ſupbia iobediētia:ingr̄titudo.ꝛ hmōi ſingula tñ hñt ſuā ſpēꝫ malicie:vñ a ceťiſ diſtiguūt. Nec ē icōueniēs plura vicia ɔcurrere ad actū vitioſuꝫ:ſic̄ econuerſo plures virtutes ad actū ꝟtuoſū vna electiue.alia ipatiue:alia ſuffragatur. Inter illa vr̄ negligentia:vt aliqñ ſit circōſtantia aliqñ ſpāle petm̄ verbi grā. Scit aliqs ex p̄cepto eccl̄ie d̄bē ɔfiteri cōicare audire miſſaꝫ ꝛ hmōi: itēdit nō facē:vl̄ ñ itēdit ꝟnar: iobediētiā formalr icurrit. Alius ſciēs ſe ad hec obligatū itēdit ꝟnar.ſꝫ adeo iplicat ſe negociis ſecl̄arib⁹hic añ diſtract⁹ ꝛ ſiñ neceſſitate vrgēte:ꝙ paulati trāſit tp̄ſ aptū ꝛ ſic ōmittit iſte videt māliter iobediētiaꝫ incurrere:ꝛ formalr negligētiā mortalē. In pmo āt cāu: eſt negligentia mālr de timiditate ex qua icurritur petm̄ Ex dictis vos trahatis ɔcluſionē. Nimis cito ipleam ſo

ſiuz.hec vide in.ij.parte ſum me ti.ix.c.iij.ꝛ.iiij.

¶ Utrū ars recamantiuz.ꝛ frappantiū veſtes poſſit ſine peccato mortali exerceri.

Deſt.liiij.de poluni- tarijs ꝛ frappatarijs. Cātat canō de pnia di.v. Falſaſ ꝛ.c.negociū:ꝙ pe nitērē opꝫ reliqre artē q̄ ſine pctō exerceri nō ꝑt.ſ.mōtali ꝫm glo.ꝛ doc.vt in pluribus Portare āt veſtes polimitaſ ꝛ lingulatas ſeu varie iciſas: nō video q̄re ſit mortifex de ſe.cū nō ſit multū laſciuie ꝓ uocatiuū:ſꝫ multo magis iu cus:q uī nō poniꝛ de ſe a btō Tho.ſa ꝫe.q.clxix.ij.ad.ij.mō tale:vnū nec ꝑ ꝯnſ iudicarē ar tē illā ſine mōtali exerceꝛ nō poſſe:nec denegarez abſoluti onē:ſꝫ monerez ſupfluitates ꝛ vanitates minuēdas. Et qꝛ vanitati plurimū ꝫuit:ſi aliā poſſet artē facere vnde viue- ret pſuaderē. Hec in.ij.parte ſum.ti.j.c.xxiij.§.xiij.

¶ Utrū ſtipēdiarij q ſequū- tur capitaneos cōtra terras eccleſie ſint excommunicati.

Uia iuadere ꝛ occu pare alienū eſt ꝯ ius diuinū ꝛ naturale:cū ius īgrātis neminē excuſat.j. q.iiij.§. vlti. Jō hñtes vſum rōnis iuadētes: detinētes:di ſcurrētes hoſtilr terras eccle ꝛ dāna iſerētes:ñ excuſarē a mōtali:nē ab icurſiōe ſnie ex cōicatiōis:qꝛ dāt opaꝫ rei de le ꝓhibite ꝛ hoc eſt ſolo.liij.

¶ Utrū cābia ſint licita.

Q do ſeqꝛ.lij.ſ.de cā- bijs i q̄ forte meliꝰ eſt ōmitteꝛ q̄ꝫ paꝝ dicē: ꝑcipue cum hāc mā; diffuſe hēam ex alioꝝ ſñijs. Et vob ſcripſi latiſſime i regula.pec- catū.aut ſe i repetitis:ꝓ cuiꝰ copia mittere poteſtis: ꝛ ego calāo pcā cū ſcribā nō hēam ꝛ manꝰ laſſeꝛ cū ſtomacho i ſcribendo. Uocabula tñ ſeu tmios declaro.Cābiū triplex poniꝛ.¶ Primū dꝛ Minu- tū cū.ſ.aurū cābio vꝉ pmuto i monetā argētеā:ꝉ eneā: aut ecōuerſo cū aliq̄ lucro cāpſo ris.¶ Cābiū.ij.ſ.ꝑ lr̄as ꝛ rea le cū.ſ.do mercatori vꝉ trape zite.xxx.florenos:cuiꝰ vt ipos faciat mihi vꝉ alteri ꝓ me da re florentie vel alio loco ꝛ de hoc pcipit aliqđ emolumētū. ꝛ vtrūqꝫ ē de ſe licitū:niſi ad daꝛ fraudes ꝛ exceſſus lucri. qđ ēt i qbuſcūqꝫ ꝯctibꝰ ꝑt cē

tingere. ℭ Cambiū tertiū dr ſiccū ⁊ p venetijs ēt ad libraſ groſſoꝝ nūcupaꝛ. Et idē ē .et fit iſto mō. Indigēs pecunia florētie criſtēs: accipit a mercatore cētū florenos reſtituēdos ſibi inde ad mēſez: ſʒ cū illo valoꝛ quo valebūt īde ad x. dies a tpe dicte pecunie acceptę. Venetijs illi cētū floreni aliqñ valēt plus: aliqñ minus ⁊ valde raro. Hoc arbitror vſurariuꝫ ɔ̄ctū: qꝛ hic eſt mutuū ⁊ ſub ſpe lucri. quoꝛū primū eſt mā ſcd̄ʒ vt forma i pctō vſure. nec excuſat dubiū vt i dec. Nauigāti. eꝫ de vſu. hec vide i. ij. p. ſ. t. i. c. vij. §. xlvij

ℭ Vtrū cū ſymoniaco in beneficio poſſit diſpēſari abſqꝫ renunciatione beneficij.

d E bñficiatis p viā ſymoniacā. vtꝝ retētis bñficijs: poſſit licite diſpēſari cū eis qd̄ q̄ritis. li. Dico ꝙ q̄uis Ray. dicat ſi bñ recolo: ꝙ oꝫ ꝙ pri⁹ r̄nūciet ñ derogādo nec ſcititati: nec aucti ſcie tanti viri i iure doctiſſimi: c⁹ ego vix vidi cooptu ras: mihi ſatis rōabile ⁊ ſcribile iuſte vr̄: qd̄ q̄tidie ɔ̄ticaꝛ vt. ſ. abſqꝫ renūciatione fctā i actu: dūmō cā hēat i ꝓpoſito ſi obtinē licito mō ñ poſſʒ: ſi ſecū diſpēſaꝛ cū bōa ɔſciā teneat: p̄ſuppoſito ꝙ i circūſtātib⁹ fcm̄. faciat d̄bitū ſuū: puta reſtituēdo fruct⁹ antea pceptos ꝉ ɔponēdo cū curia: aut remiſſiōꝫ petēdo ⁊ obtinēdo ⁊ ſi icidit i irreglaritatē ꝉ ſuſpēſiōeꝫ añ diſpēſationē abſtinēdo ab exe. of. ſuoꝝ ⁊ hmōi.

ℭ Vtꝝ r̄ligioſ⁹ d̄ponēs hitū vt ludat ⁊ hmōi ſit excōicat⁹.

t Emeraria dimiſſio hitus q̄ ſita doctoꝛib⁹ i grite. Exiſtimo. n. ꝙ religioſus dimittēſ hitū ad iaciendū palū: vꝉ ludēdū ad pilā vꝉ ſaltādū: vꝉ tripudiādū: vel diſcurrēd̄ d̄ nocte cū talia ñ d̄ceat r̄ligioſos agē: ⁊ ſiue dimiſſiōe hit⁹ fieri pñt: iciderēt i canonē ꝑꝑ temerariaꝫ hit⁹ dimiſſiōꝫ. Sʒ balneās ſe: vel natās: vel piſcatiōi intendēs vbi ſunt aq̄ ꝓfunde cum hoc nō dedeceat religioſos: ⁊ cuꝫ habitu fieri nō valeāt: nō mihi vr̄ ꝙ habitū temerarie dimittat: nec per ɔ̄ñs icidat in canonē. qd̄ ꝑtinet ad q̄nq̄geſimā. Hec vide in tertia parte ſum. ti. xxv. c. liiij.

ℭ Vtrum vti lineis ad carnem ſit moꝛtale religioſis.

q Ueritur.xlix.de religi
oſis vtētibus lineis ad
carnē:ſi mortē ex hoc
anime incurrant. Proceſſus
ordinatos qōnum ⁊ eaꝝ arg.
pro ⁊ ↄtra vito:vt faſtidiū mi
hi ⁊ legentib⁹ tollam. Hoc ſi
quidē ꝓhibetur monachis ex
regula ſua. Et ſi bñ recolo.in
decre.ex̄ de ſta.mon. Nobis
vero ex ↄſtitutionib⁹ nr̄is. Et
btūs Tho.i q̄dā qōe d̄ q̄dlibȝ
q̄libȝ.i.ar.xx.q̄ ad eſuȝ carniū
dterminat mōachis ñ eē mō
tale hoc:niſi fieret ex cōtēptu
vel ↄtra p̄ceptū ſupioris. In
quibus caſib⁹ intelligit penaȝ
carceris poſitā mōachis hoc
faciētib⁹.i.c. Carnē d̄ ↄſecra.
di.v. Cū igit̄ nō ſit magis ſtri
cte ꝓhibit⁹ vſus lineoꝝ q̄ȝ car
niū:ſȝ potius ecōtra. ideo nec
vſus lineoꝝ mihi mortale vr̄
niſi ꝑpter ↄtēptū vel p̄ceptū
exp̄ſſuȝ:qd̄ nullibi adhuc legi
quo ad mōachos ⁊ nos. Nā
de minorib⁹ taceo quoꝝ regu
la plena eſt p̄ceptis. Verꝝ q̄r
ↄſuetudo:⁊ ſi nō ſit ipſa cōtē
ptus:vr̄ tñ ꝓpinqua ↄtēptui:
⁊ ad ipȝ diſponere: iō cauere
dȝ ſibi quilibet ab his in eis
permanendo.

¶ Utruȝ peccet mortal̄r qui
nō refert enormia vicia viſita
tori ñ p̄cipiēti ſȝ ſimpl̄r q̄rēti.

d E viſitantib⁹ ↄuētus
ſine formatiōe p̄cepti
An viſitati peccēt cri
minaliter.nō ei referēdo enor
mia ⁊ ꝑiculoſa:in ſequēti que
ritis. Si talis diſtinctio ſuffi
ciēter dclarat dubiū vr̄m:pru
dētia vr̄a diiudicet. Aut.n.tal̄
eſt viſitator ꝙ credit viſitatus
veriſimiliter ipm̄ neſcire ma
ture ⁊ ſine ſcādalo ꝓcedere in
negocio:aut ēt diſſimulare ⁊
nō curare de ipo ſcō:⁊ tūc nō
peccabit. Aut eſt talis ꝙ cre
dit.aut hȝ credē viſitat⁹:ꝙ pru
denter ſe hēbit vt bonus pr̄ ⁊
rect⁹ iudex adhibendo ↄgrua
remedia:⁊ tūc occultās ex ma
la cōpaſſione vel negligētia ⁊
hmōi:⁊ p̄cipue in his que pūt
hēre recidiuationē ⁊ de facili
trahi in exē.aut vergi in ma
gnū ſcandalū:peccat mortal̄r
q̄r ↄ caritatē boni cōis. Et lo
cū hȝ ibi regula iur.i.vi. Qui
tacet conſentire videtur.⁊ di.
lxxxiij. Error.

¶ Utrū eligēs ineptū ad pre
lationē peccet mortaliter.

q Uadrageſimā ſepti
mā ꝓponitis multuȝ
intricatā:ad quā extri

tendā aliquas ꝯclusiones po nā:residuū vobis ruminādū dimitto.¶ Prima videlꝫ. ꝙ qui eligit aliquē in aliqua ꝑla tura:vel ponit quē nouit eſſe male ꝯſcie.vel oīno ineptum ex negligētia vel ignorātia:ita ꝙ dubitat vel credit religionē ſub eiꝰ cura piclitari ꝛ pati ia cturā:vł ppłm male regi:mor taliter peccat.di. lxi.c. Mira-mur ꝛ ex̄ de dā. ꝛ iniur.c. vłt. ¶ Scđa ꝯclo:ꝙ ille qui q̄rit abſolutionē alicuiꝰ prelati quē reputat cōpetēter idoneū: ſed motus ꝑncipaliter ex idigna-tione ꝯ eū.vel q̄ ſecū nō diſ-pēſat vt vellet mortałr pecca-ret:q̄ ꝯ iuſticiā ꝛ caritatē:niſi intēderet ꝛ ſperaret meliꝰ ide poſſe ꝓuidere cōuentui : ꝛ ex hoc ꝑncipaliꝰ duceret̄:ꝛ ſi ſe-cūdario ex idignatione ꝯ illū nō tn̄ mortifera.¶ Tertia cō cluſio eſt.Cū ſit nimis diffici le mediū tenē in regimine le-uitatis ꝛ ſeueritatis ꝓut dicit̄ di.xlv.c. Diſciplina.Exceſſus in altero hoꝝ duoꝝ qđ cōiter accidit in ꝑlatis:qđ ſit magis expediens ſubditis:oībꝰ cōpu tatis nō facile dixerim:niſi ꝙ ex iure diuino hēmus. Judici um ſiñ miſ̄icordia fiet illi:qui nō fecit miſ̄icordiā. Et q̄ be nignū oꝫ hoīeꝫ eē ꝛ humanū ꝛ mitē ad oēs:ꝛ q̄ dirigit do mus māſuetos in iudicio: ꝑꝑ qđ primꝰ a dño electus moy-ſes mitiſſimꝰerat oīum ſuper terrā. Ex iure näli loquit̄ eṗs cordubēſ dicēs. Meliꝰ impe rat qui remiſſius nupat. ꝛ le-uiter caſtigatꝰreuerentiā exhi bet caſtiganti. Aſperitas autē nimie icrepatiōis:nec correc-tionē recipit nec ſalutē. Et ci-cero ad ceſarē. Nulla de vir-tutibꝰ eiꝰ:pietate maior ē. Ex iure canonico.ſnīaꝫ que miſ̄i cordiā vetat:nō ſolū tenere ſꝫ audire fugite:q̄ miſericordia potior eſt cūctis holocauſto-matibꝰ di.l.pōderet. Et Chriſ. Meliꝰeſt reddere dño rōneꝫ de nimia miā:q̄ꝫ de nimia ſe ueritate.xxvi.q.vij. Alligāt.vn̄ in hoc.nō facile eſt aliqs ꝯdē nandus. Et iō ſi querit aliqs abſolutiōm alicuius: q̄ vł ni mis auſterus(ꝛ ſi bonꝰ)vel cū tractat̄ de eligēdo:q̄rit:ꝯſulit: eligit mitiorem ſibi: ꝛ ałs cre dēs bn̄ per illū gubernari cō uentū ſ̄m deū ꝛ meliꝰ q̄ꝫ per alium auſteriorē:q̄uis in qui buſdā videat aliū excellere: tn̄ oībꝰ cōputatis mitiorē putat.

meli⁹ ſe hēr: de mortali nō ar guerē ſed nec de veniali: niſi paſſio indignatiōis in hoc ſe miſceret ⁊ liuoris ⁊ vidicte.

¶ Utrū accipere certum numerum miſſaruꝫ ſit peccatū.

D pͥmā ptē. xlvi. dico ꝙ ſi conſtitutio ponit iſtō amittāt ſiū d: clare loqꝛ.ſ.ꝙ nō amittaꝛ nūe r⁹ miſſaꝝ q̄ ibi ſtatuūꝛ dici ſb certo nūero ānuatiꝫ i cōi ⁊ i pticulari. Si vero admittāt ſcriptū ſit cū d.vt cōiter repiꝛ: licet aliq̄ itelligāt ō miſſiſ quotidianis ꝑpetuis.ego ſimpl'r itelligo ꝙ miſſe nō ſumāꝛ ſub nūero puta.xxx.vel.xl.vꝉ cētū vꝉ mille vt petūꝛ q̄ttidie a laicis:⁊ tūc diceꝛ opꝫ:ꝙ derogatū ē illi ꝯſtitutiōi ꝑ ꝯ̄riā ꝯſuetudinē q̄ſi gn̄alē:ſaltē i ytalia. De alijs ptib⁹ neſcio ſic̄ ⁊ de vna cāpana ſolū:⁊ de calice ñ ſubleuādo poſt ꝯſecrationē:⁊ de eccleſijs curatis.nō ſuſcipiēdis:⁊ al's hoc derogatū ē. Et q꞉ ad hoc ꝙ ꝯſuetudo tollat ius ēt gn̄ale: reqriꝛ ꝙ ſit rōnabilis.⁊ p̄ſcripta. ex̄ de cō ſuetudine.c.vlt. Q̄ō p̄ſcripta ſit h̄ conſuetudo de ſe pꝫ.Q̄ō ſit rōnabilis q̊ ad moderataꝫ acceptionē piam ⁊ vſitatiſſimā.ſ.miſſas gregorianas vel ipoſitas ꝓ peccatis:⁊ hoc ſatis videꝛ ñ additiſ ſupſtitiōib⁹. Accipe āt cētum vel.cc. ꝓ vice ſiū vrgētiſſima cā:idiſcretū vꝛ:idiſcretiſſimū nulle. ¶ Ad tertiā ptē rn̄deo.Q̄ō cū valor miſſe ſit finitus: q̄uis de⁹ in ſacꝛo ſit virtutis infinite:finite tn̄ opaꝛ q̊ ad effectū ſacri ex itētiōe celebrātis:vel ſui ſupioriſ. Ualor ille applicet ad hūc vel illū:ſi tn̄ capax eſt.⁊ finitū i plura diſtributū min⁹ ſit ad ſingula. Fides vero i licitis.i. obſuatio ꝓmiſſoꝝ obſeruāda ſit.xxiij.q.j.c. Noli.⁊.xxij.q. v. Juramēti. Hic arbitror cuꝫ q̄ ꝓmittit ſimpl'r vꝉ acceptat miſſas gregorianas dicēdas pro aliquo: vel alias miſſas plures vel pautiores pro vno acceptas:nō debere ad alios ſimul cū illa valorē pͥncipal' ſacrificij extēdere:al's vꝛ ifideliter agere. Quo āt ad orōnes q̄ ibi dn̄r:cū eccl'ia itēdat pro oib⁹ viuis ⁊ defunctis orare: hoc auferre ñ dꝫ nec p̄t ⁊ ſimiliter quo ad orōnes puatas q̄ i ſilētijs iterpolatis ad placitū dn̄r i miſſa:lib eſt qlibꝫ q̊ ad oēſ. Si āt ſolū dic̄ illi ꝙ faciat ꝓ eo orari i.xxx.vꝉ centuꝫ

miſſis vel pticipem fieri:tunc puto ꝓ pluribꝰ ſimul poſſe oſ ferri ⁊ ſi ſigillatiꝫ fuerit ꝓmiſ ſum.ſ.de orando. Hec vide in.i.pte ſum. ti.x.c.ij.§.iiij.v. ¶ Utruꝫ diebus dominicis. dicere vel audire miſſaꝫ que non eſt illius dici ſit peccatū.

Irca.xlv. Quāuis ex c de celebra.miſ.c.Qui dā:repħendantur qui audire miſſas ad q̄s hn̄t de- uotionē: puta beate virginis vł ſancti michaeł:⁊ hoc dimiſ ſis ꝓprijs occurrētibꝰ. ⁊ per ɔn̄s ⁊ qui eas dicunt vel can tāt:nō tn̄ credo illud p̄cepto- rie poſitū. Certo.n.certiꝰ eſt: nō eſſe ſub p̄cepto omne qđ in iure canonico habet̄. Quā do āt p̄ceptoria ſit ordinatio aliqua:nō ē pn̄tis rn̄ſalis edi- ſcere. Unde ex iuſta ⁊ vrgēte cā ꝓpriaꝫ miſſam dimittere: puta eſt in loco vbi nō eſt ſcri pta in miſſali miſſa ꝓpria:vel eſt pn̄s funus in feſto: vel in dn̄ica:vbi in patria cōſuetum eſt ꝓ illo celebrari: ⁊ hoc in nullo credo peccare. Sꝫ ſine cā vrgēte puta ob deuotionē (vtinā nō fatuā)alicuius per- ſone:vel ad ſeruāduꝫ morem alicuius ſocietatis. qui volūt miſſam ꝓ mortuis ſp in dn̄i cis.⁊ hoc puto non euadere pctm̄:ita leuiter dimittere rō- nabiles ordinationes eccleſie vel ordinis. Hec vide in.ij.p- te ſum.ti.ix.c.x.§.i.

¶ Utrum habens votum de artiori religione:⁊ ſine diſpē- ſatione ingreditur religioneꝫ lartioreꝫ peccet ⁊ teneat̄ exire.

Abens votū de igreſ b ſu ad religionē artio rē:ſi ingreditur latio rem ſine diſpenſatione p̄p̄: ſi hoc agit intēdens ante ꝓfeſſi oneꝫ petere diſpēſationem:⁊ eſtimans obtinere:ał's patus ad artiorē vt vouit itrare: nō videtur peccare. Si auteꝫ in- trat cum propoſito profiten- di ibi abſqꝫ diſpēſatione: vel actu profiteatur non habita diſpenſatione: puto vt voti tranſgreſſorem de mortali iu dicandum: niſi ita ſimplex ſit ꝙ ignorantia iuris videatur eum excuſare:credens hoc li- cite poſſe facere.⁊ precipue ſu per hoc conſulens ab his.qui i hoc periti credebant̄. ¶ Ue rum poſt profeſſionem emiſ- ſam in lariori:ibi debet rema nere nec amplius indiget diſ penſatione:ſed penitentia de

voti trāſgreſſione ex̄ de vo. ꝛ vo.re.li.vi. Et ſic expedit̄.xliiij

¶ Utrū magr̄ ordinis poſſit diſpēſare cū monialibꝰ noſtri ordinis in pena quā incurrūt itrādo mōaſteriū ſymoniace.

d E pena quaꝫ incurrit ingrediens monaſterium ſymōiace.ſ. ꝙ dēt expelli ꝛ ad aliud trāſferri. ex̄ de ſymo.c. Quā ſymōiaca qs valeat diſpenſare q̄ritis.xliij. vbi q̄dā ſcintilla rōnis ꝛ equitatis:talē ſuggerit rn̄ſionem. Cum eandē videant̄ hēre auctoritatē i abſoluēdo ꝛ diſpēſando p̄lati ordinis: erga ſubditos ſuos.ſm p̄uilegia ordinis ipſiꝰ: quā hn̄t dioceſani i ſibi ſubiectis.ꝛ magr̄ ordinis ꝛ ꝓuincialis hēant ptātēꝫ in mōaſterijs monialiū in ſpūalibus : p̄cipue equalē in ſribꝰ ꝛ ꝯuentibꝰ ſic ep̄os:credo poſſe cū monialibus in illa pena diſpēſare in monaſterijs ſibi ſubditis:ita magr̄m generalē ꝛ forte ꝓuincialeꝫ in nr̄is. Et qꝛ p̄p̄ ſcit ꝛ tollerat hmōi corruptelas:potiꝰ q̄ꝫ conſuetudines:de dotibꝰ que dant̄ ꝛc.iō quo ad illā penaꝫ ēt puto poſſe per trāſiri. Secus de pctō. hec vide in.ij.p.ſ. ti.i.c.v.§.xx.

¶ Utrū cū quis vult aliud legare alteri ſi aliꝰ impedit ne fiat:teneatur ad reſtituendū.

ſ Equitur.xlij. In qua ōmiſſa inq̄ſitionis nr̄e exp̄ſſione:vt in pluribꝰ alijs:dico:ꝙ ſi aliqs aliū volentem mihi legare centū vel eccleſie:inducit vt det ſibi vel alteri eccleſie vel laico: ſi hoc agit intēdēs illi meliꝰ ꝯſulere ſm deū:i nullo tenet̄ nec peccat. Si autē hoc facit intēdēs nō illiꝰ damnū principalr̄ ſed potiꝰ ſui vtilitatē.vel alterius amici:cū adhuc illi nō ſit aliqđ ius acq̄ſitū:nō credo tenē illi:p̄cipue ſi eget. Si autē ab odiū illius mouet̄:intendens p̄ncipalr̄ dānuꝫ illius: ꝛ mortaliter peccaret. ꝛ teneret̄ ad arbitriū boni viri. Hec vide in ſcđa parte ſum.tit.ij.c.ij. §. vi.item ti.i.c.xij.§.penultimo.

¶ Utrum exiſtens in ſacris non hn̄s aliqđ beneficiū teneatur dicere officium.

e Xiſtens in ſacris quicunqꝫ:ꝛ ſi nō ſit bn̄ficiatus : tenet̄ ad horas: alſ peccat mortalr̄. Nec duꝫ reperi ꝯriū dicentē. In minoribꝰ aūt ꝯſtituti:ſi nō ſunt bn̄ficiati:nec de iure cōi: nec de

conſuetudine generali:tenent̃
ad aliqđ officium vel p̃s.Sʒ
ſi ſint bñficiati ẽt ſimplici bñ
ficio ⁊ tenuiſſimo : tenent̃ ad
oẽs horas:al's peccãt morta
liter:vt notant cõiter doc.ſup
dolentes de cele.miſ.Et hoc
ſufficit pro ſolutione.xli.Hec
vide in.iij.pte ti.xiij.c.iiij.§.i.

¶ Vtrũ nõ dicẽs offm̃ beate
virginis.peccet mortaliter.

Ex ſaltuʒ ſubdo. xxxij.
p ꝓpter idẽptitatem ma
terie:que multiplex eſt
Dimittẽs horas de btã vir-
gine qñ dici dƀẽt:peccat mor
taliter:qꝛ ⁊ hoc eſt de p̃cepto
eccleſie.Fran.de ʒa.Hec vi-
de in.iij.pte.ſ.ti.xiij.c.iiij.§.iij.

¶ Vtrum non dicens totuʒ
officium mortuorũ cum dici
debet:peccet mortaliter.

d Imittẽs nouẽ lectões
ſeu totũ officiũ defun-
ctoꝝ cum dici dʒ infra
ebdomadas:peccat mortal'r:
hoc intelligẽdo : qñ ex negli-
gentia vel aduertẽter.Nec in
hoc excuſat ignorantia iuris.
Hec in.tertia vbi ſupra.

¶ Vtꝝ cleric⁹ ꝓfeſſus nõ or
dinat⁹ teneat̃ dicẽ offm̃.

c Lericus profeſſus ſ̃m
Pe.de palu.in.iiij.di.
xv.q.i.ar.i.⁊ Ber. dimittens
offm̃.mortaliter peccat.Que
opinio:⁊ ſi ex iure non trahat̃
tñ ex rõe:q̃ mihi plʒ:hec vbi.ſ.

¶ Vtrum monialis profeſſa
teneatur dicere officium.

m Onialem ꝓfeſſaʒ ſic
puto obligari ⁊ eadẽ
ratione:quam ob bre
uitatem dimitto.

¶ Vtrum nouicij teneantur
ad officium.

n Ouiciuʒ obligari ad
hoc:duꝝ mihi videtur
dicere:vel credẽ:nec mẽs mea
huic acqeſcit ẽt ſi aliqs dicat

¶ Vtrũ conuerſus profeſſus
teneatur ad officium.

c Onuerſus ꝓfeſſus te
neri vr̃ ad dicẽd offm̃
Sʒ i ꝯriũ eẽ vr̃:qꝛ ꝓ
tpalib⁹ aſſumũtur:⁊ exercitijs
corpalib⁹ veſcũt̃ pane ſuo.hec
vide i.iij.p.ſ.t.xiij.c.iiij.§.i.i fi.

¶ Vtꝝ ad tres lectiões mor
tuoꝝ teneatur qs ex p̃cepto.

t Res lectiones defun
ctorũ dicere : q̊ ad cle
ricos ſeculares cũ de
feria faciũt p̃ceptũ eſt.Fratri
b⁹ aũt nr̃is notatis per tabl'aʒ
ad hoc.ſ.miniſterijs altaris:⁊
q hʒ miſſaʒ pro defunctis. de
bitũ eſt dicere cũ in choro df

Utrum autē ex precepto du biū ē mihi. Et meli⁹ ē pie du bitarī: ⁊ tutiorē viā i ſuādo il lud tenē: q̄ʒ temere diffinire. Hec i.iij.p.ſ.ti.xiij.c.iiij.§.iij.

¶ Utrū liceat habere plura beneficia cum diſpenſatione.

d E habētib⁹ plura be neficia: qd iuris quo ad peccatū ⁊ quo ad reſtōnē q̄ritis ɔñr. Prolixi tate indiget mā iſta: cū tñ ad finē ei⁹ ⁊ aliaꝝ q̄ōnuʒ feſtinē Si ſine diſpēſatione ɔtra iu ra quis tenet bñficia: vnum vel plura: dubiuʒ nō eſt quin mortaliter peccet. ⁊ ad reſtitu tioneʒ fructuū tenet deductiſ expēſis factis in vtilitatē bñfi cioꝝ illoꝝ. Si aūt cū diſpēſa tiōe tenet plura bñficia vltra ɔuenientiā ſui ſtat⁹: ⁊ ſi in fo ro ɔtentioſo eēt excuſatus: tñ in foro ɔſcie ⁊ dei: nō puto ip ſum tutū de ſalute ſua. Si ve ro cū diſpenſatione ⁊ ſine ex ceſſu ſue cōditionis: nec fac il lis eccleſiis ad ſufficiētiaʒ per aliū deſeruire: vbi ipſe pſona liter nō pōt: ſi ſecur⁹ hinc erit ego nō ſum ſecurus. Sʒ ſi fa ciat p alios deſuire: pſuppo ſita eēt diſpēſatione. ⁊ ablato exceſſu multitudis bñficioꝝ ſi de fructib⁹ bñficij ſumptis ide ɔgruiſ expēſ: ꝺ ſupfluo p dige ſpgit: puta i aleiſ ɔuiuijſ cgtaturis vl donādo amicis vl ɔſanguiceis vl tirāniſ ſiñ i digētia rōabili: neſcirē a mō tali excuſare: cuʒ paupib⁹ ſua ſubtrahat. Nō.n. dñi iſtituti ſūt: i pr̄imonio crucifixi. Hic iā querit vt fidelis qs iueniat

¶ De reſtōne aūt q̄uo tales teneāt iā ſupra ditū ē in.q.lv.

¶ Utrum reſtitui debeat pe cunia data ſymoniace.

i N manib⁹. xxxviij. te nem⁹: qua querit qd de pecūia data ſymo niace. ſ. renūciāti bñficio vt re nūciet. Ad qꝺ dicūt doc. btūſ Tho. ſa ſe. q. c. ar. vj. ad. iiij. ⁊ Ray. ⁊ alij: q nec ſibi recipi ens retinere dʒ: nec dāti reſti tuere. pp turpitudinē vtriuſ qʒ in ipſa datiōe: ſʒ dʒ paupi b⁹ erogari: vl illi eccl'ie appli cari in cui⁹ iniuriaʒ data ē. ſ. circa quā cōmiſſa eſt talis ſy monia (ita tñ q non reportet aliqs illorū cōmodū) puta in aliquā reparationē tal eccl'ie ſi idiget: vl ornatū neceſſariū ⁊ decētē ⁊ hmōi. Sic āt acci piēs bñficiū ſymoniace: vt di ctū eſt. ſ. q. li. retinere nō pōt.

Hec in.ii.p.ſum.t.i.c.v.§. vij.
¶ Vtrū dicere miſſam ante primam ſit peccatum.

e Xpediēs.xxxvij. dico φ cū dicere primā añ miſſe celebrationē nō repiat̄ ſtatutū i iure. neq3 generali ꝯſuetudine introductū qđ eādē vim legaminis hz:iō celebrās añ primā dictā(niſi in ſua regula vel eccl'ia ſit pceptū)nō credo petm̄ aliqđ ꝑpetrare. Nā de ꝯſuetudine pticulari:difficile eſt iudicare vl' ipſas cognoſcē.Et tñ cuilibet ſuaderē(niſi vrgēs neceſſitas imineret)primā pri⁹ dicer̄:qđ ſp facere cognat⁹ ſuz.Hec in iij.p.ſ.ti.xiij.c.iiij.§.iiij.in fine.

¶ Vtrum homicidiū ſit caſus pape reſeruatus.

c Onſequēti qōni Rñ dco.ſ.de homicidio vʒ φ i corpe iuris nūq̄3 adhuc repi:nʒ in ex̄uagātib⁹ q̄s vidi:homicidiū ēt notoriū aut aliqđ aliud enorme(q̊ ad petm̄)pciſe pape reſuatuʒ.Et ſm regulā canoniſtaꝝ cōiorē qđ ñ repit̄ pape reſuatū:itelligit̄ epš ꝯceſſuʒ.ex̄ de ſen.ex. c.Nup. Vex ē:φ pp horrorē facti:ꝯſueuert̄ epi homicidas mittere ad curiā:ſi ire pñt Caſus.n.vt noſtis:eſt vn⁹ ex reſuatis.Ex quo ēt pʒ:φ ipſi pñt abſoluē:al's fruſtra diceret̄ eiſ reſuari.Quo ad excōicatiōeʒ vel irregularitatē:aliđ ē: ſʒ đ his nō eſt inqſitio vr̄a.A qdā iuriſpitos:a diu recepi ſub cōmodato ꝯſtōnes q̄ſdā ꝯſtātie factas ſub Martino.v.ꝛ ꝑ legēdo.ꝛ aliq̄s vtiliores trāſcribēdo nihil đ hac mā ibi iuēi.

¶ Vtrū ſymōiaci ſint excōi.

d E mōbo cācroſo ſymonie agit.xxv. Egdē in corpe iuris ñ credo alicubi hēri:φ excōicatio icurratur pp aliq̄3 ſymoniā. Nā φ i.q.i.c.qcūq3 a gre.dr̄ anathēa dātis:anathēa recipiētis.ſ. ſymoniace:exponit̄ a doctorib⁹ ſic:fiat.i.φ tal' dʒ excōicari.ſ. cū ꝯuicit̄.Et tal' expō hēt̄ di. xxx.p totū.Qđ aūt dic̄ Amb. in.c.repiūtur.i.q.i.exponit̄ de ſuſpēſiōe quo ad aliquā ſymoniā. In ex̄uagātib⁹ vero ſecuſ eſt. Nā p̊.ex bonefacina quaʒ allegāt Jo.an.ꝛ Jo.de li. In lecturis ſuis.excōicam⁹ q̊ ad ſymōias q̄ cōmittūt̄ in curia romana ꝯ dātes:vel accipiētes pro aliq̄ grã vel iuſtitia vl' eccl'aſtica vl' bñficio obtinēdo ex̄ordinarie intelligatiſ.nō de

taris ꝛ aliis hmõi.Et pape re
ſeruatur abſolutio taliũ. Qui
dã tñ dicũt illã reuocataꝫ fuiſ
ſe.¶ Per vrbanũ vero fuit la
ta ſnĩa excõicationis ꝯ dãtes
aliqd:vel accipiẽtes pro igreſ
ſu monaſterij. In extrauaganti.
Ne in vinea:audiui ꝙ papa
Martinꝰ dicit ꝙ nolebat illã
ligari.¶ Per martinianã ve
ro extrauagãtẽ ꝯ oẽm ſymo-
niã occultã vel manifeſtã ter-
ribile fulgur in terrã cecidit ꝛ
ſibi reſuauit abſolõ: ſꝫ paulo
añ mortẽ martini:per euꝫ re-
uocata eſt:vt audiui ex ore car
dinalis bononieñ.cũ ſup hac
mã aliqd a dñatõe ſua qrerẽ.
¶ Cõſtitutio aũt ꝯcilij ꝯſtan
tieñ.ꝯtinet vtiqꝫ: ꝛ iſert excõi
cationẽ ꝯ ſymoniacos in or-
dine.Sꝫ mihi dubiuꝫ extat ſi
etiaꝫ reuocata fuerit.qđ ꝛ ille
Cardinal' videbat' dicẽ. Nec
adhuc mihi clare ꝯſtat: quãti
robor ſint ꝯſtitutiones facte
in dicto ꝯcilio.¶ Demũ qui
nũc eſt Eugenius : reuocauit
martinianã ſupradictã de mã
ſymo.modicuꝫ añq̃ꝫ de vrbe
diſcederet.Et cũ florẽtie q̃dã
inde ſurgẽtia dubia peterẽ de
clarari:rñdit mihi ex pte ſeu
ꝯmiſſione ipſiꝰ Eugenij:eps
triuiſinus.ſ.dñs io.bñdicti de
venetis ordi.no.fr ꝙ dñs nr
itendebat ſolũ de ſymonijs q̃
cõmittunt in curia ſua. Hec
vide in tertia parte. ſ.ti.xxv.c.
lxv.lxvi.ꝛ.lxvij.

d De ſuſpẽſione que in-
currit ꝙ aliqs ſymo-
niaſ.de hoc qꝛ nõ q̃ri
tis nihil dico.Tamẽ ſi vultis
videẽ.hetis i.iij.p.ſ.t.xxviij.c.ij.
¶ Utrũ ille a quo cõitas vel
dñs accepit aliqd ꝛ dtinet vl
dãnificauit iiuſte poſſit de bo
nis illorũ accipere.

r Reuerende in xp̃o pr:
poſt recõmẽdationeꝫ.
Circa q̃ſitũ veſtrũ in
littera poſitũ frĩ gaſpari dire
cta:abſqꝫ reuolutione librorũ
ex his q̃ aliqñ legi:talis mihi
occurrit rñſio.Cũ q̃ritis vtrũ
ille a quo cõitas.dñs.vel aliꝰ
quicũqꝫ accepit aliqd.vel deti
net iniuſte.vel dãnificauit:poſ
ſit de bonis predictor accipe
vel cũ ad manus ſuas veniũt
retinere ſine pctõ ꝛ reſtõne:
Dicẽduꝫ ꝙ talis qui aufert a
pdictis dicto mõ:aut eſt cer-
tus ꝙ cõitas:vel dñs:vel aliꝰ
hẽat tãtũdẽ de ſuo:aut nõ eſt
certus ſꝫ dubitat: ſeu ſuſpicat
ſiue credit:ſi nõ eſt certus:nõ

excuſatur a mortali.cuȝ expo nat ſe piculo furti:nc̄ excuſaẗ a reſtōne. Si aūt eſt cert⁹:tūc aut illō pōt in iudicio repetē in quo admiſtrareẗ ſibi iuſtitia aut nō pōt:ꝛ in p̄mo caſu peccat mortal'r:qꝛ vſurpat ſibi iudiciū qō ſpectat ad iudicem:ꝛ ſm iura deberet illud amittere. Si tñ nō ꝓcedatur ꝯtra eū:nec ex inde dānū alteri ſeq̄tur:ñ credo teneri ad reſtōnē. In ſcdō caſu.ſ.cū deficiūt ei ꝓbationes:vel nō administraẗ ei iuſtitia ꝑꝑ potentiā alteri⁹:tūc aut de bonis illius detinētis ſua.accipit per modū quo oriẗ ſcandaluȝ.vel dānū aliis:vt qꝛ hētur ſuſpicio vehemēs ꝙ alter abſtulerit:vel accepit ab eo qui hēat in depoſito vel cōmodato:ꝛ hmōi:ꝛ tūc nō lȝ: qꝛ nemini licet locupletari cū dāno alteri⁹:aut ſine ſcādalo vel dāno cuiuſq̄ȝ accepit:vł vēit ad manus ei⁹ de bōis illi⁹:ꝛ tūc abſqȝ pctō pōt accipere:nec reſtitueẗ tenetur vſqȝ ad tantūdē qō ille hēbat ō ſuo. Vex ſi illi eſt notum ſe p̄dicto obligatum(ne cōtingat bis fieri reſtitutio) ſignificet aliquo modo coopto:ꝙ illi ṙmittit ꝛ huiuſmōi. valete ꝛ orate ꝓ me i feſtinātia in feſto innocentuȝ Anno dñi.1438. frater Anthoninus de flo. vicarius ꝛc̄. De hmōi materia vide in.ii. parte ſum.ti.ii.c.iiii.§.iii. Iteȝ hic ſuperi⁹ in tac.de reſti.fo. cxxvii.§.de tutoribus.

¶ Sequūtur.xxi. dubia dc̄larata per Reuerēdiſſimū fratrem Anthoninū de florē.archiepiſcopū florētinū ordinis fratrum predicatorum.

¶ Vtrum liceat tenere Columbaria.

Reuerēdiſſime pr̄ placeat rñdeẗ ad dubia ſequētia.p̄io ſi p̄t qs hr̄e colūbaria i comitatu: vel teneẗ reſtituē ꝛ dſtruē. Scdō ꝑ Pe.d pal.i.iiii.di.xv.q.ii.ar. ii.in fi.tenetur d damno. Ad hūc caſum rñdetur:ꝙ ſi dñs columboꝝ:ipſos ſufficienter paſcat eo tēpore quo ſolēt fame compulſi legumia ꝛ alia grana ſemiata comedē:effodere:ꝛ deſtrueẗ:abſolui poterit ſine leſione ꝯſcientie. q̄ȝq̄ȝ tuti⁹ foret talia colūbaria ad terrā deiicere ꝛ in alios vtiliores vſus cōuertere. Hec in ſecunda parte ſumme tit.primo.c.xii.in fine.

¶ Utrũ daciarij poſſint eme re quedam dacia.

Secũdo.ſi daciarij pñt ſaluari:qꝛ dacia in his partib⁹ ſunt triplicata qꝛ ſi dñs nõ põt vendere nec ipſi emere/nec exigeř Rñdeo hec dubitatio q̃quis ſeipaꜩ ſol uere videaꝛ:qꝛ dñs nõ p̃t ⁊c̃. tñ in hoc reſoluenda videř:an videlꝫ dñs poſſit talia dacia ſiue gabellas duplicař vel tri plicare.Quia igiř dubiũ non eſt quin dñs poſſit tallias ipo nere ſubditis ſuis ⁊ exactiões pecuniaꝝ in ipos facere:iuſta cauſa regrente:puta ad expu- gnandũ inimicos ſiue ad de- fenſioné patrie ⁊ ↄſeruationẽ ſubditoꝝ ⁊ hmõi: poterit etiã per viã indirectã exigere:puta dacia duplicãdo ⁊ huiuſmõi. Emẽs igitur tales exactiões ſiue poti⁹ taliũ exactionũ exe cutionẽ:pecare nõ vř alio nõ obſtãte.Et q̃q̃ vt frequẽti⁹: dñi ex cupiditate iprobა iſta regrãt:videtur tñ tales emen tes poſſe excuſari rõe dubij:ſi cut dicim⁹ de ſubditis bellan tibus ad mandatum dñoꝝ.

¶ De venditione reꝝ alteri⁹.

Tertio dediſtis mihi li brũ vř veſtẽ vt vẽderẽ ꝑ x.vẽdidi ꝑ.xij.an poſſiꝫ teneř duo vř õbeo vobis vř ẽptori reddeř.¶ Itẽ vultis mihi li- brũ vẽdere ꝑ.x.⁊ ego ñ itẽdo emere niſi pri⁹ inueniam qui emat a me pro.xij.⁊ poſtq̃ vẽ didi alteri emo a vobis.do vo bis.x.⁊ ego teneo duo:an poſ ſim.vel cui teneor:vř gd ſi pri mo volebã emere.¶ Ad pri- mũ dicitur ꝙ vẽdẽti ſufficere dꝫ lucrũ qð inde ↄſeqtur:pu- ta tãtũ pro libra ⁊ hmõi. Un de iſte medi⁹ vẽdẽs:cũ puruꝫ miniſterium gerat primi tra dẽtis qui ſibi ↄſtituit certaꝫ mercedẽ ꝑ exercitio : quicgd ſupuẽdat rẽ ſibi traditã:vt li- brũ veſtẽ ⁊ hmõi: totũ tradeř ſiue reſtituere dꝫ ꝓmo vẽdẽti ⁊ nõ emẽti:niſi forte plus iu- ſto precio vẽdidiſſet: quoniaꝫ tũc reſtituere tenẽtur empto- ri:⁊ nõ ꝓmo vẽditori.¶ Ad ſe cũdũ.Rñdeo qꝛ iuſtũ p̃ciũ re rũ nõ ↄſiſtit in idiuiſibili: ſꝫ i quadã latitudine ↄſiſtit: ideo ſi emẽs librũ ꝑ.x.eundẽ ven- dat ꝑ.xij.iuſto tñ p̃cio vt quot tidie ↄtingit:nõ videř condẽ- nãdus.Quinimo ſi alias nõ erat empturus niſi ꝓmo certi ficatus de lucrãdo duo fuiſſꝫ: dũmõ vt iã dictũ eſt iuſtũ pre

cū nō excedat:de idustria vł laudādus:ñ ð vicio ꝯdēnād⁹:

¶ Utrum famuli ſtipendariorum teneātur quādo nihil ad eos deuenit.

q Uarto famulus ſtipēdiarij de mandato dñi ſui generali: vel ſpeciali: vel de ꝯſuetudine q2 ſic alij ſaccomāni faciūt:capit hoies:ṕdaꝰ i iiuſto vel dubio bello nihil ad eū tñ ðuenit ſ3 ad dominū:an famul⁹ teneatur. Similit ð famulis mercatoruz:qui fraudant alios i numero:pondere:ꝛ menſura ꝛ nihil ad eos deuenit. Rñſio ð famulis mercatoꝝ qui defraudāt ꝛc. Et ſtipēdiarijs ſiue ſaccomānis ꝛc. vt pꝛefertur nō eſt dubium quin inſolidum teneātur defraudatis: ſiue dānificatis:vbi domini eoꝛuz mercatoꝛes ꝛ huiuſmodi.ad q̄s lucrū deuenit:reſtituere nō velint vel nō poſſint.

¶ Utrū bona facta in moꝛtali:reuiuiſcant.

q Uinto dicit beatus Tho. in.iij.parte. q. lxxxix.ar.vj.i.c.ꝙ bona facta in moꝛtali non reuiuiſcant per pniam ſequentē. Et tñ.in.iiij.diſt.xv.q.j.ar.iij. q.iij.ad.iij. dicit ꝙ ieiunia ꝛ elemoſine iniuncta in ꝯfeſſione ꝛ expleta in moꝛtali valēt ꝛ nō dñt iterari:ratione effectus q manet:ergo eadē rōne quelib3 alia bona que ſpōte quis facit in moꝛtali:quorum aliquis effectus manet. Ad hoc dicendum eſt: quod non videtur negari quin bona que quis facit i pctō moꝛtali abſq3 iniunctione ſacerdotis:valeant ratione effect⁹ remanētis poſt peccatū moꝛtale. Alia tamen ratione valent iſta ꝛ illa:que fiunt ex iniunctione ſacerdotis. Na3 illa que fiunt ꝓpria ſponte:eo modo valent quo dicimus valere alia inflicta a deo vł hominibus. Nam ſcdm Tho. in.iiij.di.xv.q.i.ar.iiii.q.ii.valent iſta inquantum fiunt patienter:puta eis patienter vtēdo ꝛc. Ibi videatis illa vero que fiunt ex iniunctiōe ſacerdotis:valent etiam ratiōe ſacramenti penitentie.

¶ Utrum ante.xxi.annū teneaꝰ qs ad aliquod ieiuniuz.

ſ Exto an qs teneaꝰ ex ṕcepto ad aliqð ieiuniū eccłe añ.xxi.ānū: puta ſemł vł bis i ebdomada

in.xl.vł hmōi:cū ſit.xij.xv. vł xx.ānoꝝ ⁊ hmōi rn̄ſio. Circa hoc varie ſūt opiniões docto rū. Nā ꝑe.de pal.in.iiij.di. xv.q.iij.ar.i.dic̄ hoc eē hoc re liquēdū arbitrio bōi ſacerdo tis:qn̄ qs ⁊ q̄ztū ieiunar̄ tene atur:cū lex eccl̄iaſtica annos etatis non ꝑfigat. Sanioꝛ tn̄ doctria ⁊ cōioꝛ opinio ē illa ſci Tho.ſa ſe.q.cxlvij.ar.iiij. videlicet ꝙ nemo obliget̄ ex ꝑcepto eccleſie.infra tertium ſeptēnium ieiunare.

¶ Utrū ſit moꝛtale in feſtis legere ⁊ ſtudere in legibus ⁊ artibus ⁊ huiuſmodi.

Septimo ſi peccāt mō taliter q legunt in triuio vel q̄druuio:vel leges vł canones dieb⁹ feſtiuiſ: ꝓ ꝑcio ſiue ſine precio vel cā exercitij vel ocij vitandi in ſe vel in alijs ⁊ ſimil̄r:de his q legūt dantē in ꝑdictis dieb⁹ ⁊ an liceat ſtuder̄ his diebus feſtiuis. Rn̄deo ſtuder̄ dieb⁹ feſtiuis i lege ciuili vel ſacris canonib⁹ de ſe illicitū eē non videt̄. Eodē mō legere dātē. cū moꝛal̄ poeta extitēit. Legere vero artes:aut leges ꝓ pecunia dieb⁹ feſtiuis:nō videt̄ vſqueq̄qꝫ licituꝫ. Si tn̄ fieret cuꝫ diſpēſatione epi:ſatis de facili poſſit pertranſiri.

¶ Utrū dn̄o alicui⁹ ciuitatis poſſit mutare menſuras.

Octauo. Si dn̄s ꝑt antiquas menſuras mutar̄ ad libitū. Rn̄deo: dicēdo ꝙ dn̄s ꝑt antiq̄s mē ſuras mutare:minuere vł accreſcere:dūmō hoc faciat.ꝓ bonū cōe. Si vero ſecus facere t:puta vt ſue cupiditati cōſuleret:vtiqꝫ peccarꝫ pl⁹ ⁊ minus ſm ſue cupiditatis rōnē.

¶ Utrū pignoꝛa ꝑdita apud vſurarios poſſint emi.

Nono ſi licet emer̄ ab vſurario:libꝛoſ:veſteſ: ⁊ hmōi que ꝑdūtur ⁊ dimittūtur apud eos:⁊ qūo i vſura trāſit dn̄ium. Rn̄deo an in vſura trāſferat̄ dominium:varie ſunt opiniones doctoꝝ. Nā plures tā theologi. q̄ꝫ iuriſte.ꝑdicatoꝛes ⁊ minores dicūt in vſurā dominiuꝫ nō trāſferri. Sāctus thomaſ quē plures alij theologi ⁊ iuriſte ſequūtur:dicit ꝙ trāſfertur dn̄iuꝫ i vſura. Quid aūt ſit dominiū trāſferri i vſura ꝑt ꝑ ꝯriū videri:vꝫ ꝑ furtuꝫ ⁊ rapinā.in qb⁹ dn̄ium nō trāſfert̄.fur nāqꝫ ſiue raptoꝛ non

solū tenetur dānificato ſatiſ-
facere:imo ſi dānificatus pe
tit rē i ſpecie reſtituē obligat.
Et qꝛ qđ ſuū nō eſt:non pōt
qs iuſte i aliū trāſferre.hic ē
ꝙ raptoꝛ ꝛ fur:rē raptā ſiue
furatā:alienat ñ pt:puta vēdē
do:donando:ꝛ hmōi:qnimo
de māu ei⁹recipiēs ꝑviā ēpti
onis:donatōis:ꝛ hmōi: reſti
tuere obligat vt raptoꝛ ꝛ fur.
Uſurari⁹aūt ſuppoſito ꝙ in
vſura dñiuꝫ trāſferat:qꝫqꝫ ei
a q̄ extoꝛſit vſuras ſatiſface-
re teneat:tñ ei rē i ſpecie:pu-
ta librꝫ:veſtē:ꝛ hmōi acqſita
ꝑ vſuras:reſtituere nō tenet.
Ratio aūt dñe eſt:qꝛ in fur-
to ꝛ rapina ꝛ ſi qua ſunt ſilia:
in voluntariū oino cōcurrit.
In vſura vero:voluntarium
mixtū. Uult.n.poti⁹accipiēs
mutuū ſub vſuris:veſtē ꝑde-
re:qꝫ mutuo carere. Ex quo
pꝫ qd ſit dicēdū ad ꝑncipale
q̄ſitū. Nā ſm opionē illoꝛuꝫ
qui dicūt dñium in vſura nō
transferri : non licebit eme-
re libꝛos:veſtes:ꝛ hmōi que
ꝑdūtur vt ꝑmittitur. Scdm
vero ꝯriāꝫ opinionēꝫ licebit.
Sufficit.n.ꝙ vſurari⁹ ex hoc
ipotēs nō ſit:ad ſoluēdū vſu
ras. Hec vide in.ij.pte ſum.
ti.j.c.viij.§.xxi.

¶ Utruꝫ quis poſſit ſoluere
debitū alteri⁹:accipiens fur-
tim de bonis eius.

Ecimo.vos debetis
d mihi decēꝫ:nō vultis
ſoluere : nec miſtrat
iuſticia: alius aufert a vobis
clam.x.ꝛ dat mihi:vtruꝫ pec
cet:an teneat reſtituere vobis.
Et vr ꝙ nō:qꝛ ſoluit debitū
veſtrū:ꝛ vtiliter egit negociū
veſtrū. Rñdeo dicēdū ꝙ ñ vi
det bñ poſſe excuſari iſte ter-
ti⁹auferēs:nō dico a pctō(qꝛ
certū ē ꝙ peccat)ſꝫ a reſtituti
one. Naꝫ q̄ꝫuis foꝛte excuſet
rapiēs ab eo q ſibi dꝫ:nō tñ
ita excuſand⁹ē:qui nō hꝫ acti
onē i eū quē nō dānificauit.
Iſte quoqꝫ pri⁹ creditur qui
ſuſcepit debituꝫ ſuum a non
ſuo dbitoꝛe:reſtituet ei a quo
ſuſcepit ꝛ ita res redibit i gra
dū pꝛiſtinū Credo tñ ꝙ poſ-
ſent ſe mutuo abſoluer:ita ꝙ
non teneretur ad reſtōnē ille
de quo querebat.

¶ Utrum mercatoꝛ poſſit lu
crari de re empta : quam in
nullo melioꝛauit.

Ndecimo. Merca-
v toꝛ emit aliquid pꝛo
x. In eadē ciuitate vl

domo abſq3 vlla traiectione merciū vel modica ⁊ ſine ali qua melioratiōe rei empte ⁊ hmōi vēdit p.xii.an hoc liceat. Rñſio dicēdū ē q̄ ſic dū modo iuſtū p̄ciū nō excedat.

¶ De bōis cert(reſtituēdis.

Duodecimo. Si cōfitēſ dič ſe hr̄e bōa certa reſtituēda.⁊ dič ſe velle reſtituē an poſſit abſolui añq3 reſtituat vel cōponat cū vēditoꝛe. Itē ſi in veritate cū effectu vult reſtitueř ad libitū creditoꝝ.⁊ tñ creditoꝛ ex coꝛde ſibi remittit nō timoꝛe nūq3 habēdi an ſit dbitoꝛ ab ſolutꝰ aut op3 vt dicūt qdā q̄ p̄mo ſibi det pecūias vel oñ dat. Ad p̄dicta: aliter ñ rñdeř q3 dictum eſt in tractatu de reſtitutionibus.c.vi.que3 al's papie ſcribi feciſtis.

¶ Vtꝝ d lnia pape poſſit qſ audire diuina ⁊ ſuſcipere ſacramenta a ſciſmaticis.

Ertiodecimo. Si de lnia pape: pōt qs audiř diuia ⁊ ſuſcipe ſacramēta: celebꝛare ⁊ hmōi a ſciſmaticis: excōicatis: hereticis: ⁊ hoc i terris eoꝝ. Rñſio dicēdū q̄ nūq3 lnia3 daret p̄dicta faciēdi. Si tñ daret: nō eſt dubiu3 quin audiri diuia ab eis poſſent. De ſuſceptiōe vero ſacꝛoꝝ: diſtinguendū ē: q2 recipere ſacřm baptiſmi ⁊ euchariſtie.marie tp̄e generalis ſiue paſchalis cōionis: nō videř aliqd p̄iudiciū ſuſcipienti: cum lnia gñali. Sacramentu3 vero oꝛdinis: adhuc cū lnia pape poſſet ab hereticis.ſciſmaticis: ⁊ hmōi ſuſcipi. Nā q3uis executione3 oꝛdinū ñ ꝯferāt tales: ſacřm tñ verū ⁊ integrū ꝯferunt. vt habeř in decretis.i.q.i.per totū. Cōcurrēte aūt lnia pape: eccleſiaſticū illud impedimētū tolli videř. Qd vero qs ꝯfiteť ſciſmatico ⁊ hmōi: vt a peccatis abſoluātur: papa cōcedere nō poſſit cū ei auctoꝛitas abſoluendi a xp̄o deriuetur: in ſacerdote3 per papa3. Qua auctoꝛitate queſo abſolueret a capite eccľie p̄ciſus?

¶ Vtꝝ tēpoꝛe ſciſmatis poſſit quis eſſe neutralis.

Quartodecio. Si tp̄e ſciſmatis pōt qs eſſe neutralis.⁊ qd de bñficiatis in obedientia pſeudo pape. qui nō adherēt mente: tñ exterius in multis parent vel ſaltē ſoluūt ⁊c̄. an icurrāt

aliquam cenſuram. Vel qd ſi in beneficio loco ſui: alius ſeruit ⁊ obedit ſciſmatico. Ad hoc dubiũ triſulcatũ reſpondeo. Pro primo mẽbro: dicitur ꝙ articulus iſte.ſ.eſſe neutralẽ tempore ſciſmatis: alias fuit diſputatus: ⁊ cõcluſuꝫ eſt ꝙ talis neutralitas hereſim ſapit. Nã ſic credere: eſt quodãmodo eccleſiam ſine capite eſtimare: quod erroneũ eſt. Simplices vero qui credunt pſeudo papam eſſe verum papam: ⁊ per hoſtium intraſſe: quo ad deum excuſant. Quo ad ſecundaꝫ. Tales omnino: ſciſmatici cẽſentur. Corde. n. creditur ⁊c. ⁊ ſententiam excõmunicationis incurrũt ipſo facto. Quo ad tertium dicendum ꝙ male agit qui loco ſui illum ponit: quem nouit pſeudo pape obedire paratum. Prebet.n.ei incentiuum peccandi: cum ratione bñficij ⁊c. de huiuſmõi materia vide in ij.parte.ſum.ti.iij.c.xj.

¶ Vtrum poſſim facere fructus meos de poſſeſſione ipi gnorata ſub ſpecie vẽditiõis.

q Vitodecimo. Suſcepi in pignore ſub ſpecie vẽditiõis ⁊ emptionis aliquã poſſeſſioneꝫ: ego ſumo fruct⁹: ali⁹ vtit̃ meis pecunijs: ductus ꝯſcia volo ſibi dare poſſeſſionẽ ⁊ peto p̃ciuꝫ datũ intẽdẽs fructus cõputare in ſorteꝫ: vel cũ eo paciſci: ali⁹ nõ vult nec curat: an ego poſſim iſto medio facere fructus meos. Ad iſtum caſuꝫ q̃ q̊ttidie ꝯtingit dicitur: ꝙ iſte debet detegere vſurã ꝑ ſigna: vt per diminutionem ad poſſeſſionẽ: ⁊ huiõi: ⁊ ſuffragium curie ſpiritualis inuocare vt huiuſmõi vẽdicio fraudulẽta reſcindat̃. Q̃ ſi nullo modo poſſit ſe iuuare: ſibi imputet: ⁊ fructus deinceps nõ ꝑcipiet niſi forte in ſortem cõputãdo. Ex q̃dã tñ nãli eq̃tate poſſet dici ꝙ vbi nullo mõ p̃t ſe iuuar̃ puta q: mutuauit cõitati: vt ianue ⁊ ſaone ſepe ꝯtigit ⁊ hmõi: poſſet aliquid vltra ſortẽ recipere rõne intereſſe.

¶ Vtrũ teneatur quis recedere ab illa pſona cui cohabitando vir p̃t vitare mortale.

ſ Extodecimo. Non põt quis vitare peccatum mortale propter fragilitatem ſuã habitando cum marito vel vxore vel patre: vel matre: vel filio: vel

filia:an teneatur recedere ab illa perſona:vel pōt de domo eiijcere ſiñ pctō. Dicēdū q̄ q̄ꝫ q̄ꝫ iſte caſus de facili ꝯtingerē nō poſſit:tñ vbi ꝯtingeret nulli dubiū q̄ a tali pſona ob cuius pſentiā a mortali abſtinē nō pōt:diſcedēdū eſſet. Et in hoc caſu multa dicēda forēt: puta q̄ ſi ab vxore marit⁹ diſcederet quo ad thori ꝯiūctionē eā paſcat ⁊ hmōi. Que diſcretioni veſtre ac prudētie cōſideranda relinquo.

Utrū bñficiatus teneatur dicere officiuꝫ qñ alius ſeruit pro eo in beneficio.

Decimoſeptimo. bñficiatus p aliū fuit bñficio ponēs aliquē qui loco ſui dicat offm̄ diuinum:an ipſe etiā teneaē dicere offm̄. vr̄ q̄ non q̄ per aliū fuit ⁊ dici fac̄ Rñ deo bñficiat⁹ in ſacris:ſiue habeat bñficiū ſiue nō: ſiue fructus bñficij ipe pcipiat ſiue alteri pro ſe eccleſiā officiāti eoſdeꝫ aſſignet:nō abſoluitur ab onerē dicēdi horas canonicas niſi infirmitate vrgēte. Si vero non hꝫ breuiariū vel clare nō videat ⁊ hmōi:dicat horaſ ſuas put pōt:ſupplendo pſalmis ⁊ oratione dñica:qd̄ in libro dicere nō. Ualet Cleric⁹ vero ſimplex beneficiat⁹:ſiue bñficiū ſibi retineat:ſiue alteri pro ſe officiāti fruct⁹ oēs reſignet:tenerē dicere officiū. nec valet ſi dicatur:q̄ bñficiū datur ꝑpter officiū:⁊ hic dic̄ officiū ergo ⁊c. Nā iſto mō clericus ſimplex bñficiat⁹ nō hñs beneficiū pro ſufficiēti ſuſtentatiōe ſui:nō teneretur dicere offm̄:qd̄ tñ falſum eſt:q̄ q̄ꝫtū cūqꝫ ſit beneficiū modicū:tenerē clericus qui illud hꝫ in titulum dicere officiuꝫ. ſm doctores. Nec in. iij. parte ſum. t. xiij. c. iiij. §. primo.

Utrum gener poſſit accipere a ſocero tātum pro centum quando non dat ſibi dotem nec pignus.

Decimooctauo. Socer nō dat dotem genero ſuſtinēti onera matrimonij:nec poſſeſſionē pro pignore:an poſſit ab eo aliquid reciperē pro cētenario:puta. x. vel a quolibet alio habēte dotem vel ſi poſſeſſionē pignoratā ſibi: pōt genero tradere pro certo fictu ānuo. ſm Jo. an. dicendū eſt q̄ nō. Paul. vero de Marijs dicit q̄ ſic. Iſtū caſuꝫ videre poteſtis in

ſecūda.p.ſum.t.i.c.vij.§.xxvij.
¶ Utrum donatio non libere facta valeat.

Decimonono. Creditori meo feci publicam donationē.x.florenorum: q2 nihil inde ſperabā habere: vel ne icurrerē damnū: vtrum poſt hanc donationez poſſim aliud de bonis ei⁹ inuentis vel ab alio oblatis accipere. Et ſi accepi an tenear eidem reſtituere. Dicēdū eſt ꝙ ſic: ꝙ poſſit accipere. De ratione enim donationis: eſt liberalis ⁊ voluntaria tranſlatio donantis: qd non ꝯtingit in caſu poſito. ⁊ ideo ſibi licebit ſatiſfacere de bonis illius inuentis: queadmodum licet alijs damnificatis. quaſi non donaſſet.

Vicesimo. Emo pro iuſto precio cētuz florenorum poſſeſſionem: ⁊ inueſtio vēditorem pro ſex ſaccis frumenti: vel intendo emere fictum ſex ſaccorū pro centū florenis: emēdo ⁊ locādo aliquā poſſeſſionē ei a quo emi. Ad iſtum caſum pro prima parte ſui dicēdū eſt. ꝙ caſus eſt honeſtiſſimus dūmodo ibi penſio iuſta ſiue fictuz ſtatuatur: qd quandoqꝫ non cōtingit. Nam vt plurimuz tales venditiones cū locatione ſequēti eidem vendenti facta: ob paupertatez fieri ſolet. Quod aduertētes emptores: grauant conductores iniuſta penſione. ¶ Quātuz ad ſecundam partem dubij: dicēdum ſcḋm Inno. ꝙ ſi redditus pdictorum ſaccoꝝ frumēti ſit cōſtitutus ante cōtractum: ꝯtractus erit licitus. Si vero cōtractus cōſtituatur de nouo: dicit idem Inno. cūctis fidelibus eſſe cōſulendum ꝙ a tali cōtractu ſe abſtineāt. ⁊ Jo. an. dicit ꝙ eſt illicit⁹: ⁊ vix videt quomō talis contractus poſſit ſine fraude fieri. Iſte cōtractus multū practicatur in quibuſdā partib⁹ lombardie: ⁊ vt frequētius fit in fraudez vſurarum: q2 nec ille intendit proprie emere: nec iſte liberaliter vēdere: vnde ⁊ fit pactuz de reſcindēdo cōtractū. Puto ꝙ practica iſtius caſus: ſatis ſit vobiſ nota. Ut refert tñ Inno. aliqui dicūt talez ꝯctū eſſe licitum. Et Hoſtienſ. expreſſe dicit caſum eſſe licituz ⁊ veraz venditionez dūmodo non fiat in fraudē vſurarum

¶ Utrum medicis liceat vti mortuoꝝ oſſibus:ad ſanitatē.

Vicesimo primo. q̄rit vtrum medicis liceat vti mortuorum oſſibus ad ſanitatē viuorū procurandam:prout realis medicine diſciplina requirit: ſcilicet ſemotis quibuſcūqꝫ ſuperſtitioſis obſeruātijs. Ad hoc frater Pe.de arimino ⁊ fr Anthoninus de florētia interrogati reſpōderunt dicentes.ꝙ nunq̄ꝫ potuerunt reperire aliquem textū vel doctoreꝫ hoc prohibentem. vel illicitū affirmantem:⁊ ideo cōcludunt ꝙ licituꝫ eſt medicis vti oſſibus mortuoꝝ ad ſanitatem viuentium hominū prout natura ⁊ ſimplex diſciplina medicine requirit.

¶ Notent hic cōfeſſores:qđ btūs Tho.dicit in queſtionibus de quolibꝫ:quolibet.ix.q.vij.ad.ij.in.c.Q đ omnis queſtio in qua de peccato mortali queritur:niſi expſſe veritas habeatur:periculoſe determinatur:qꝛ error quo nō creditur eſſe peccatuꝫ mortale qđ eſt peccatū mortale: conſcientiaꝫ nō excuſat a toto licet forte a tāto. Error vero quo creditur eſſe mortale qđ non eſt mortale:ex cōſcientia ligat ad peccatuꝫ mortale. Precipue autē periculoſum eſt:vbi veritas ambigua eſt. Hec Tho. vbi ſupra. Sꝫ illud primū(ſꝫ Archiepm flo.) videtur ſane intelligendum:quādo.ſ. erraret ex craſſa ignorantia. Secus ſi ex probabili: puta qꝛ cōſuluit peritos in tali materia: a quibus ſibi dicitur illud tale non eſſe mortale.

Laus Deo.

168

❡ Incipit tabula materiarū principaliuȝ que in hoc libro continentur.

t Ractatus de cōfeſſor qui hic prio ponit: diuiditur in tres partes quarū prima eſt de ptāte ſeu auctē ꝯfeſſoris: ⁊ hȝ.xv.capitula.

❡ De ptāte ſeu auctate ꝯfeſſoris: ⁊ qs poſſit vel nō poſſit audire ꝯfeſſiōes.c.pmū.fo.ij.

De ordinario ꝯfeſſore vniuſcuiuſqȝ quo ad eccleſiaſticas perſonas.c.ſecundū. fol.iij.

De cardinalibus fo.iij.

De patriarchis ⁊ alijs.fo.iij.

Abbatiſſa quid poſſit in ſpūalibus. fo.iiij.

Cui debeāt laici ordiarie cōfiteri.caplm.iij. fo.v.

Caſus octo i qbus poteſt qs alteri ꝯfiteri qȝ ꝓpo ſacerdoti ſine ei⁹ licētia.c.iiij. fo.v.

Quis poſſit cōmittē ⁊ qs nō audiētiā ꝯfeſſionū.c.v.fo.vij.

Quomodo ⁊ qn̄ curatus vel preſbyter parrochialis poſſit dare vel denegare licentiam alteri confitēdi ſubdito ſi petat illam.c.vj. fo.viij.

De religioſis qui nō pn̄t audire confeſſiones ſine licētia prelati ſui.c.vij. fo.ix.

De ptāte audiēdi ꝯfeſſiones tributa fratrib⁹ predicatorib⁹ ⁊ minorib⁹ a iure per ter.cle.dudum.§.ij.de ſepul. quō fieri poſſit: ⁊ quomodo exponit. caplm.viij. fo.ix.

De effectibus qui ſequunt ex cōmiſſione audientie ꝯfeſſionis alteri facte.c.ix. fo.x.

Differentia inter fratres preſentatos ſm formā cle.dudū ⁊ differentia iter ſacerdotes curatos.c.x. fo.xij.

De caſib⁹ multiplicib⁹ epis reſuatis: de quib⁹ agit in fine cle.dudū.de ſepul.c.xi.fo.xiiij.

De ſacerdote q abſoluit aliquem a caſu a quo nō poteſt abſoluere.c.xij. fo.xv.

An in generali ꝯceſſione ꝯtineātur ſpeciales.c.xiij. fo.xv.

Quid poſſint pniarij curie romane.c.xiiij. fo.xv.

Quid fienduȝ qn̄ ꝯfeſſor nō itelligit penitentē.c.v. fo.xvj.

❡ Expliciunt capitula huius prime partis.

❡ Incipit tabula huius ſcde partis: que erit de ſciētia cōfeſſoris ⁊ habet.§.v. fo.xvi.

Quod duplex eſt clauis ordinis.ſ.ſcie ⁊ potētie.§.i. fo.xvi.

Quāta ſciētia requiratur in confeſſore.§.ij. fol.xvj.

An ꝯfeſſoꝛ teneatur ſcire:an peccata i ꝯfeſſiõe audita ſint moꝛtalia vel nc.§.iij. fo.xvij.
Quod iteranda eſt ꝯfeſſio in vi.caſibus.§.iiij. fo.xviij.
An valeat confeſſio ab incõtrito facta:vt eam iterare nõ opoꝛteat.§.v. fo.xix.
De attritõe ꝛ ꝯtritiõe.fo.xxj.
Sexdeciꝫ cõditiões q̃ regrũtur in omni bona cõfeſſione. fienda. fo.xxij.
¶Expliciunt.§.ſecunde partis huius operis.
¶Incipit tabula tertie partis huius opis.que erit ꝺ bonitate confeſſoꝛis ꝛ habet.§. decem. fo.xxiij.
Qualẽ opoꝛteat ꝯfeſſoꝛẽ eẽ i exercitio talꝭ officij.§.i.fo.xxiij.
Duo debet habere confeſſoꝛ bonus. fo.xxiij.
Quomodo ſe hr̃e debeat cõfeſſoꝛ erga penitẽtẽ. fo.xxiiij.
In interrogationibus fiẽdis tria dñt obſeruari. fo.xxiiij.
De circũſtãtijs peccatoꝛũ ꝛ ibi verſus eaꝝ.§.iij. fo.xxv.
Circũſtãtie pctõꝝ ꝯfitẽde ſũt i multiplici genere. fo.xxvj.
Circũſtãtie q̃ trahũt pctm̃ ad aliõ genꝰ ſi ꝯfitẽde. fo.xxvj.
Pctm̃ ꝯmiſſuꝫ die feſto trahiť ad circũſtãtiã aliã.fo.xxvj
Cogitatio cũ deliberatiõe rõnis i actuꝫ pcti moꝛtalꝭ abſqꝫ ope:eſt pctm̃ mõtale. fo.xxvi.
Pctm̃ diuidiť i tria.fo.xxvij.
Regule quinqꝫ ad cognoſcẽdum peccatum moꝛtale a veniali. fo.xxvij.
Que debeat fuare ꝛ ſcire cõfeſſoꝛ vtilia ꝛ neceſſaria in ipſo exercitio cõfeſſionis.§.iiij. fo.xxviij.
Quõ ſe hr̃e debeat confeſſoꝛ audiẽdo mulieres. fo.xxviij.
Qualis ꝛ quãta debeat iniũgi ſatiſfactio ſeu pnia a ꝯfeſſoꝛe penitẽti.§.v. fo.xxix.
Qualiter ſe haberẽ debeat cõfeſſoꝛ pnias iniungendo penitentibus. fo.xxx.
Contraria penitentia debet imponi delicto. fo.xxx.
Pro peccato occulto nõ debet dari manifeſta penitentia. fo.xxx.
Memoꝛiale dicendum penitenti circa penitentiam faciẽdam. fo.xxx.
Quid fiendũ qñ penitẽs nõ cõfitetur aliqõ pctm̃ moꝛtale quod ꝯfeſſoꝛ nouit eſſe in eo. fo.xxxi.
Sacerdos dr̃ ſoluere vꝉ ligare tripliciter ꝛ de modo ꝛ foꝛma abſoluẽdi.§.vi. fo.xxxi.

Forma verborum abſoluendi penitentem. fo.xxxij.
De forma ꝛ vi verboꝝ q̃ requirunt in abſolutione. fo.xxxij.
Forma abſolutionis ab omnib⁹ cẽſuris:ꝛ penis tã a iure q̃ȝ ab hoĩe latis. fo.xxxij.
Quid fienduȝ quãdo ꝯfeſſor abſoluit penitentem de quo non debuit. fo.xxxiij.
Quid de ꝯfeſſore qui non intelligit penitenteȝ. fo.xxxiij.
An penitẽs teneatur iterare penitentiam ei iniunctam in peccato mortali factam in toto vel in parte:ꝛ an dicta penitentia taliter facta ei valeat in foro militantis eccleſie.§.vij. fo.xxxiij.
Remedium tutius ſiue cõſilium dandum penitenti qualiter perficere debeat penitentiam ſibi iniunctam:ꝛ que penitentia debeat ſibi dari ſecurior. fo.xxxv.
De celatione confeſſionis.§.viii. fo.xxxv.
Penitentia ꝯfeſſoris confeſſionẽ reuelantis. fo.xxxvi.
Qui teneantur ad ſigillũ cõfeſſionis.§.ix. fo.xxxviij.
Ad que ſe extendat ſigillum ꝯfeſſionis.§.x. fo.xxxviij.
Quid fiendum quando confeſſor indiget cõſilio ſuper aliquo caſu. fo.xxxix.
¶Expliciunt.§.tertie partis: ꝛ per ꝯſequẽs tractatus iſte de confeſſore.
¶Incipiunt excõmunicationes ſedi apoſtolice reſeruate: tam a iure q̃ȝ per proceſſum: ſiue per extrauagãtes: breuiter recollecte per ordinem: deinde ſequũtur excõicationes reſeruate epiſcopis vniuſcuiuſqȝ dioceſis. fo.xxxix
Excõicationes papales concernentes religioſos ꝛ religioſas. fo.xlj.
Excõicatões epiſcopis ex iure reſeruate. fo.xlj.
Incipit tabula ſuper interrogatorio Interrogatoriuȝ eſt ſecundus liber hui⁹ operis in ordine.ꝛ diſtinguitur in tres partes principales : quaꝝ prima eſt de interrogationibus fiendis a ꝯfeſſore ſm ordinẽ deceȝ p̃ceptoꝝ decalogi:ꝛ hȝ capitula.xxiiij. fo.xlvi.
¶Primum preceptum continet tria.c. fo.xlvj.
De votis.c.i. fo.xlvj.
De voti trãſgreſſiõe.fo.xlvij.
De ſupſtitiõib⁹.c.ij. fo.xlvij.
De incantationib⁹. fo.xlvij.
De adoratõe creaturaꝝ fo.xlvij

De diuinationibꝰ. fo.xlvij.
De arte notoria. fo.xlvij.
De ꝯſtellationibꝰ. fo.xlvij.
De ſortibus. fo.xlvij.
De incantationibꝰ. fo.xlvij.
De breuibus. fo.xlvij.
De obſeruatione temporuꝫ. fo.xlvij.
De ſomnijs. fo.xlvij.
De blaſphemia dei ⁊ ſctõꝝ multiplici.c.iij. fo.xlviij.
¶Secundum preceptum.habet.c.duo. fo.xlviij.
De periurio.c.i. fo.xlviij.
De adiuratione.c.ij. fo.xlix.
¶Tertium preceptum habet c.duo. fo.xlix.
De obſeruatione feſtoꝝ.c.i. fo.xlix.
De auditiõe miſſe diebꝰ dñicis ⁊ feſtiuis. fo.xlix.
De obſeruatione ieiunioꝝ c.ij. fo.l.
¶Quartum preceptum continet duo.c.de honore parentum.c.i. fo.l.
De gubernatiõe familie.c.ij. fo.l.
¶Quintum preceptuꝫ habꝫ vnicum capitulum de homicidio triplici.ſciliꝫ corde ore ⁊ opere. fo.li.
¶Sextum preceptum habet vnicum.c. fo.lij.
De luxuria actuali:⁊ eiꝰ ſpeciebus. fo.lij.
¶Septimum preceptuꝫ habet.c.octo. fo.liij.
De vſurpatõe rei aliene multiplici.c.i. fo.liij.
Circa vſuram. fo.liij.
De ſoccidis aialiũ. fo.liij.
De venditione ad terminuꝫ. fo.liij.
De cambijs. fo.liiij.
De mutuãtibꝰ ſub ſpe.fo.liiij.
De accipiẽtibus ad vſuram. fol.liiij.
De facientibꝰ ſtatuta in fauorem vſurarioꝝ. fo.liiij.
De emptiõe impreſtitoꝝ locoꝝ ⁊ montiuꝫ.c.ij. fo.liiij.
De fraudulentia que multis modis cõmittit.c.iij. fo.liiij.
De falſificatione.c.iiij. fo.lv.
De iniuſtitia que fit in iudicio.c.v. fo.lv.
De furto.c.vj. fo.lv.
De ſacrilegio qđ cõmittitur circa res ſacras.c.vij. fo.lv.
De rapia violẽta.c.viii.fo.lvi
¶Octauum preceptum habet.c.duo. fo.lviii.
De mendacio.c.i. fo.lviii.
De detractione.c.ii. fo.lviii.
¶Nonum preceptuꝫ habet c.vnicum. fo.lix.
De luxuria mentali: ⁊ eius

ſpeciebus. fol.lix.
¶ Decimum preceptum. ha-
bet. c. vnicum. fol.lix.
De deſiderio habēdi res alie
nas fol.lix.
¶ Explicit tabula ſuper pri-
ma parte interrogatorij.
¶ Incipit tabula ſecūde par-
tis interrogatorii: que eſt de
vii. viciis capitalibus.
¶ Auaricia hz. c. ix. fo.lix.
De ſimonia. c. i. fol.lx.
De proditione. c. ii. fo.lx.
De acceptione perſonarum
c. iii. fol.lx.
De turpi lucro. c. iiii. fol.lxi.
De ludo mltiplici. c. v. fol.lxi.
De ingetudine. c. vi. fol.lxii.
De inhumanitate retinendi
tenaciter. c. vii. fol.lxii.
De auaritia amādi res inor
dinate capitulū. viii. fol.lxii.
De prodigalitate ꝯria auari-
tie. c. ix. fol.lxii.
¶ Inuidia habz. capitula. iiii.
c. primum. fol.lxiii.
De odio ꝛ filiabus inuidie. c.
ſecundum. fol.lxiii.
De ſuſurratiōe. c. iii. fol.lxiii.
De exultatione i aduerſis. c.
iiii. fol.lxiii.
De triſtitia i pſperis. fol.lxiii.
¶ Ira habet. c. ii. fol.lxiiii.
De filiabus ire ſcilicet indi-
gnatione. c. ii. fol.lxiiii.
De tumore mētis. fol. lxiiii.
De clamore. fol.lxiiii.
De contumelia. fol.lxiiii.
De blaſphemia ꝛ maledicti-
one creaturarum. fol.lxiiij.
De rixa. fol.lxiiii.
De ſeditione. fol.lxiiii.
De bello. fol.lxiiii.
¶ Accidia ꝛ habet capitula
quinque. fol.lxv.
¶ De accidia ipſa. c. i. fol. lxv.
De filiabꝰ accidie. c. ii. fol. lxv.
De deſperatione. fol.lxv.
De malitia. fol.lxv.
De puſillanimitate. fol.lxv.
De rancore. fol.lxv.
De ocioſitate que ꝓcedit ex
tedio. fol.lxv.
De torpore ſeu pigritia bene
operandi. fol.lxv.
De euagatiōe mētis. fol. lxv.
De negligentia ſeu tepidita-
te capitulum tertiū. fol.lxvi.
De negligentia confeſſionis.
c. iiii. fol.lxvi.
De negligentia circa cōmu-
nionem. capl'm. v. fol.lxvi.
¶ De inanigloria: ꝛ hēt. iii. c.
¶ De inanigloria ipſa. cap̄. i.
fol.lxvii.
De immodeſtia ornatus. c. ii.
fol.lxvii.
De filiabꝰ inaniſglorie: ꝛ pri9

de hypocriſi.c.iij. fol. lxviij.
De iactantia. fol.lxviij.
De ironia: fol.lxviij.
De contentione. fol.lxviij.
De diſcordia. fol.lxviij.
De pertinacia. fol.lxviij.
De ſingularitate nouitatum fol.lxviij.
De inobedientia. fol.lxviij.
¶De gula:⁊ hʒ.c.iij.fo.lxviij.
¶De gula ipſa.c.i. fol.lxviij.
De ebrietate.c.ij. fol.lxix.
De inſenſibilitate. fol.lxix.
De filiabus gule: ⁊ primo de hebetudine.c.iij. fo.lxix
De loquacitate. fol.lxix.
De ſcurrilitate. fol.lxix.
De inepta leticia. fol.lxix.
De choreis. fol.lxix.
De immunditia ſeu pollutione procurata. fol.lxix.
¶De luxuria:⁊ habet capitula duo. fo.lxx.
¶De luxuria ⁊ pertinentib⁹ ad ipſam.capl'm.i. fo.lxx.
De dlectatiōe moroſa.fo.lxx.
De filiab⁹:luxurie.c.ij.fol lxx.
De cecitate mētis. fol.lxx.
De p̄cipitatione. fol.lxx.
De incōſideratione. fol.lxx.
De inconſtantia. fol.lxx.
De amore ſui. fol.lxx.
De odio dei. fol.lxx.
De amore vite p̄ntis. fol.lxx.
De horrore futuri.ſecli.fo.lxx.
¶De ſupbia ⁊ habet.ij.capitula. fol.lxx.
¶De ſupbia ipſa.c.i. fol.lxx.
De filiab⁹ ſuperbie : ⁊ primo de deriſione.c.ij. fol.lxxi.
De ambitione. fol.lxxi.
De preſumptione. fol.lxxi.
De temeraria iudicatione. fol.lxxi.
De curioſitate. fol.lxxi.
De ingratitudine. fol. lxxi.
De ſcandalo. fol.lxxij.
De adulatione. fol.lxxij.
De blaſphemia i ſpiritū ſanctum. fol.lxxij.
De ſciſmate. fol.lxxij.
De infidelitate paganoruʒ ⁊ hereticorum. fol.lxxij.
¶ Explicit tabula ſecūde partis interrogatorij.
¶Incipit tabula tertie partiſ interrogatorij:que eſt de ſtatib⁹ diuerſarū p̄ſonarū ⁊ ꝯtinet capitula.xvij. fol.lxxiij.
De coniugatis capituluʒ primum. fol.lxxiij.
De actu cōiugali: ⁊ peccatis commiſſis in eo. fol. lxxv.
¶Interrogationes fiēde circa coniugatos. fol.lxxvi.
¶De principibus rectorib⁹ ⁊ baronibus.c.ij. fol.lxxvi.
De iudicib⁹ ſeu q̄buſcūq; bn̄

Forma extrēe vnctiōis.f.cvij.
Forma conſecrationis corpo
ris chriſti. fo.cvij.
Forma cōſecrationis ſangui
nis chriſti. fo.cvij.
Forma ordinuȝ minoꝝ.f.for-
ma hoſtiarij. fo.cvii.
Forma lectoratus. fo.cvii.
Forma exorcizatus. fo.cvii.
Forma acolytatus. fo.cvii.
Forma ſubdiaconatꝰ. fo.cvii.
Forma diaconatus. fo.cvii.
Forma p̄ſbyteratus.fo. cviii.
Forma ſacri mr̄imōij.f.cviii.
¶ Explicit tabula ſup̲ tertia
parte interrogatorij.
¶ Incipit tabula ſuper tracta
tus de reſtitutionibꝰ. fo.cviii.
¶ Capitulum primū de reſti
tutionibus in genere.
Pria manꝰ fenēatoria.f.cviii.
Manꝰ raptoria. fo.cix.
Manꝰ furatoria. fo.cix.
Manus bellatoria. fo.cix.
Manꝰ dānificatoria. fo.cx.
Manꝰ participatoria. fo.cx.
Manus ſacrilega. fo.cxi.
Manꝰ iiuſte iudicatōia.fo.cxi
Manus in iudicio iniuſte aſ
ſiſtoria. fo.cxi.
Manus fraudatoria. fo.cxii.
Manus falſificatoria.fo.cxii.
Manus proditoria. fo.cxii.
Manus ſimoniaca. fo.cxiii.
Manus ipeditoria. fo.cxiii.
Manus luſoria. fo.cxiiii.
Manus locationis ⁊ ꝯducti
onis viciatoria. fo.cxiiii.
Manus turpiter lucratoria.
fo.cxiiii.
Manꝰ detractoria. fo.cxiiii.
Manꝰ p̲ſone leſoria. fo.cxv.
Manꝰ aiaꝝ p̄datoria. fo.cxv.
¶ Capituluȝ ſcd̄m de reſtitu
tionibꝰ in quo oñditur quid ⁊
quātū ſit reſtituēdū. fo.cxv.
De dāno qđ infert̄ homini:
quo ad aiaȝ auferēdo ei virtu
tes iſuſas ⁊ morales:qđ ꝯtin
git fieri q̄ttuor mōis. fo.cxvi.
De ſcđa dānificatiōe que in
fert̄ hoi quo ad corpꝰ iferēdo
ei leſiones corpales: q̄ ēt ꝯti
git fieri q̄ttuor mōis. fo.cxvii.
De tertia dānificatione que
infert̄ hoi quo ad famā ⁊ ho-
norē p̲ vitupatiōes verbales:
qđ ēt fit q̄tuor mōis.fo.cxviii
De quarta dānificatiōe que
infert̄ homini quo ad ſubſtā-
tiam tēporaleȝ ꝓut ptinet ad
reſtitutionē male ablatoꝝ cer
toꝝ ⁊ incertorum. fo.cxx.
¶ Verū omne lucrū qđ quiſ
facit ex re rapta : furata: vel p̲
fenus acquiſita:teneatur reſti
tuere. fo.cxxi.
De manifeſto vſurario p̄ſtan

tib⁹ auctoritatē.c.iij.fol.lxxix.
De aduocatis: ꝓcuratoribus ꝛ notarijs.c.iiij. fol.lxxx.
¶ De doctoribus ꝛ ſcholaribus.c.v. fol.lxxxij.
¶ De medicis ꝛ aromatarijs.c.vi. fol.lxxxiij.
De mercatoribus campſoribus ꝛ ꝓſonetis.c.vij.fol.lxxxiiij.
¶ De artificibus ꝛ mechanicis.c.viij. fol.lxxxv.
De lanicibus fol.lxxxv.
De ſetariolo fol.lxxxv.
De tabernario ꝛ hoſpite. fol.lxxxv.
De macellario. fol.lxxxv.
De piſtore. fol.lxxxv.
De ſuttore pannoꝝ.fol.lxxxv.
De aurificibus fol.lxxxv.
De cerdonibus. fo.lxxxv.
De fabris. fol.lxxxv.
De locatorib⁹ eq̄ꝛū.fol.lxxxv.
De hiſtrionibus. fol.lxxxv.
De cytharizātib⁹. fol.lxxxvi.
De ſeruitoribus ꝛ laboratoribus. fol.lxxxvi.
¶ De ruſticis ꝛ agricolis.c.ix. fol.lxxxvi.
¶ De pueris ꝛ puellis. ca.x. fol.lxxxvi.
¶ De clericis i cōmuni.c.xi. fol.lxxxvi.
¶ De beneficiatis ꝛ canonicis.c.xij. fo.lxxxix.
¶ De religioſis maſculis ꝛ feminis.c.xiij. fo.xcij.
De voto paupertatis. fo.xcij.
De voto caſtitatis. fo.xciij.
De voto obedientie. fo.xciij.
De offō diuino. fo.xciij.
De exercitio. fo.xciiij.
De orōne ꝛ ꝯfeſſiōe. fo.xcv.
De amore parentū. fo.xcv.
De plat(i cōi.c.xiiij. fo.xcvj.
De epiſcopis ꝛ prelatis ſuperioribus.c.xv. fo.xcviij.
De iudicando in foro contētioſo. fo.cj.
De abſolutione ꝛ penitentie iniunctione.c.xvj. fo.cij.
De modo abſoluendi ab excōicatione maiori. fo.cij.
De penitētia iniungenda penitenti. fo.ciiij.
¶ De infirmis ꝛ quid agēdū ſit erga eos.c.xvij. fo.ciiij.
Forma abſolutionis in articulo mortis. fo.cvj.
Forma abſolutōis ab excōicatione minori. fo.cvj.
Forma abſolutiōis ꝛ minoris excōicatiōis ꝛ a pctis. fo.cvj.
Forma ſacramēti baptiſmatis. fo.cvj.
Forma ꝯſecratiōis ſeu chriſmatis. fo.cvj.
Forma abſoluēdi a peccatis. fo.cvj.

ce cautionem de reſtituendis
vſuris. fo.cxxii.
De damnificantib⁹ aliquē in
iuſte ⁊ i ſua libertate. fo.cxxii.
De emētib⁹ in ſeruos ⁊ ancil
las: qui erāt xp̄iani. fo.cxxii.
De ipediētib⁹ aliquē ab offi
cio vel beneficio cõſecuto vel
ↄſequendo iniuſte. fo.cxxii.
An clerici teneant̄ reſtituere
fructus voluptuoſe conſum-
ptos. fo.cxxii.
¶ Capitulum tertiū vbi fien
da eſt reſtitutio. fo.cxxiii.
An fideiuſſor poſſit repetere
a debitore vſuras pro eo ſo-
lutas. fo.cxxiii.
¶ Quartum capitulū.ſ.per
quos fieri d̄beat reſtitutio in
certorum. fo.cxxiiii.
Per quos fieri debʒ reſtitu
tio certorum. fo.cxxvi.
De damnis datis tempore
guerre. fo.cxxvii.
De tutorib⁹ ⁊ curatōib⁹ alioꝝ
negocioꝝ geſtorib⁹. fo.cxxvii.
¶ Quintū capitulum.ſ.cui ſi
enda eſt reſtō̄. fo.cxxviii.
De illicite acquiſitis ſecūdo
modo. fo.cxxix.
De his qui accipiūt pecuniā
ab accuſatis vel icarceratis
vt intercedāt pro eis. fo.cxxx.
De pecūia data ꝑ adulterio
ↄmiſſo vł cõmittēdo. fo.cxxx.
De acqſitis ꝑ ludos. fo.cxxx.
¶ Sextum capitulū.ſ.cur ſit
fienda reſtitutio. fo.cxxxij.
Quiqʒ mōi ſatiſfaciē. fo.137.
Vtrū cū ep̄o poſſit fieri cõ-
poſitio ſuꝑ icert'. fo.cxxxviij.
¶ Septimū caplʒ de modo
⁊ ordie reſtituēdi. fo.cxxxviij.
De reſtōne certoꝝ. fo.cxxxix.
Quō fieri debeat reſtō vxore
ↄcipiēte ꝑ adulteriū. fo.cxliij.
¶ Octauuʒ caplm.ſ.qn̄ fieri
debet reſtō. fo.cxlv.
Vtrū ep̄s elapſis .xxx. vł. xl.
ānis poſſit agē ↄ̄ hr̄des. fo.cl.
Quid de eo cui datuʒ eſt ali
quid per erroreʒ. fo.cli.
¶ Explicit tabula: materiaꝝ
principaliuʒ huius ſummule
ↄfeſſionalis ſiue defecerunt.
¶ Incipit tabula deciſionuʒ
quarūdā queſtionū Reuerē
diſſimi Archiepi flo. fo.cliij.
¶ Vtꝝ ſcolaris ex̄ ſuā dioce
ſiʒ ↄſtitut⁹ tpe cõionis poſſit
confiteri: abſolui ⁊ cõicare in
locis vbi ſe inuenerit. fo.cliij.
¶ Vtꝝ mulier icurrat ſniaʒ
excõicationis ꝑcutiēs clericū
ipſaʒ imperentē. fo.cliij.
¶ Vtruʒ religioſi poſſint in
extrema neceſſitate ſeculares
cõicare: ⁊ inungere. fo.cliiij.

¶ An debeat dici offiñ beate virginis in die animarū ⁊ in vigilia natiuitatis domini. fo.cliiij.
¶ Vtrū aliqui excuſentur a ieiunio eccleſie. fo.cliiij.
¶ Vtrum ille qui dicit ſe nō poſſe ieiunare q2 nō eſt aſſuetus poſſit abſolui. fo.cliiij.
¶ Vtrū ornatus viroꝝ ⁊ mulieꝝ ſit mortale pctm̄.fo.cliiij.
¶ Vtruꝫ p̄ceptū eccleſie de cōmunione intelligat̄ ꝙ oio fiat in die paſce. fo.cliiij.
¶ Vtrum ſacerdos nō celebrās in die paſce peccet mortaliter. fo.clv.
¶ Vtrum clericus nō attendens mente ad officium peccet mortaliter. fo.clv.
¶ Vtruꝫ iurare per corpus ⁊ ſanguinē chriſti ⁊ hmōi ſit peccatum mortale. fo.clv.
¶ Vtrū bn̄ficiati teneant̄ diuidere fructus beneficij: ⁊ q̄bus ⁊ quomodo. fo.clv.
¶ Vtrum clericus ⁊ religioſus comedens in quadrageſima anteq̄ꝫ dicat veſperas vel nonā in ieiunijs eccleſie peccet mortaliter. fo.clvj.
¶ Vtrū ſecularis vel monialis vel accolitus dicēs epl'am in miſſa peccet mortaliter ⁊ ſit irregularis. fo.clvj.
¶ Vtrū dicē mendaciū in p̄dicatione ſit mortale.fo.clvj.
¶ Vtrū peccet mortaliter q̄ dicit mendacium in confeſſione. fo.clvij.
¶ Vtrum cū quis ꝓpter negligentiā nō facit preceptum ad quod tenetur illa negligētia ſit ſpeciale peccatum mortale. fo.clvij.
¶ Vtrum ars recamantiuꝫ ⁊ frappantium veſtes poſſit ſine peccato mortali exerceri. fo.clvij.
¶ Vtꝝ ſtipendiarij q̄ ſequūtur capitaneos ꝯtra l̄ras eccleſie ſint excōicati. fo.clvij.
¶ Vtruꝫ cambia ſint licita. fo.clvij.
¶ Vtrū cū ſimoniaco in bn̄ficio poſſit diſpēſari abſqꝫ renūciatione bn̄ficij. fo.clviij.
¶ Vtruꝫ Religioſus deponēs habituꝫ vt ludat ⁊ huiuſmōi ſit excōicatus. fo.clviij.
¶ Vtrū vti lineis ad carneꝫ ſit mortale r̄ligioſis.fo.clviij.
¶ Vtrum peccet mortaliter qui non refert enormia vitia viſitatori nō precipiēti ſꝫ querenti ſimpliciter. fo.clviij.
¶ Vtrū eligens ineptū ad p̄laturā ⁊ qui q̄rit abſolutionē

alicuius prelati:queꝫ reputat ꝯpetēter idoneuꝫ:ſed motus ꝑncipalit ꝯtra eū ex indignatione ⁊ querens abſolutionē alicuius prelati:q2 videtur nimis auſterus:peccet mortaliter. fo.clviij.

¶ Utruꝫ accipere certū numerum miſſarum ſit peccatum:⁊ ſi vna miſſa poſſit dici pro pluribus. fo.clix.

¶ Utrum dieb9 dominicis dicere vel audire miſſaꝫ que non eſt illius diei ſit peccatū fo.clx.

¶ Utruꝫ habens votum de artiori religione ⁊ ſine diſpēſatione poſſit ingredi lariorē ſine peccato. fo.clx.

¶ Utrum magiſter ordinis poſſit diſpenſare cuꝫ monialibus noſtri ordinis in pena quam incurrunt intrādo monaſterium ſimoniace. fo.clx.

¶ Utrum cū quis vult legare aliquid alteri ſi alius ipediat ne fiat: teneatur ad reſtitutionem. fo.clx.

¶ Utrū exiſtēs in ſacris nō habens aliqđ bñficiū teneat dicere officium. fo.clx.

¶ Utrū nō dicēs offm̄ beate virginis peccet mortaliter. fo.clxj.

¶ Utrū nō dicēs totū offm̄ mortuorꝫ cū dici debet:peccet mortaliter. fo.clxi.

¶ Utruꝫ clericus profeſſus nō ordinatus:teneatur dicere offm̄. fo.clxj.

¶ Utrū monialis ꝓfeſſa teneat dicere offm̄. fo.clxj.

¶ Utrum novicij teneantur dicere offm̄. fo.clxi.

¶ Utruꝫ conuerſus profeſſus teneat ad offm̄. fo.clxi.

¶ Utrum ad tres lectiones mortuoruꝫ teneatur quis ex precepto. fo.clxi.

¶ Utrꝫ liceat hr̄e plura bñficia cū diſpēſatione. fo.clxi.

¶ Utrū reſtitui debeat pecunia data ſimoniace. fo.clxi.

¶ Utrū dicere miſſaꝫ añ primā ſit peccatū. fo.clxij.

¶ Utrū homicidiū ſit caſus pape reſeruatus. fo.clxij.

¶ Utrū ſimoniaci ſint excōmunicati. fo.clxij.

¶ Utrum ille a quo cōmunitas vel dominus accepit vel detinet iniuſte vel dānificauit poſſit de bonis predictorꝫ accipere. fo.clxij.

¶ Utrū liceat habere colūbaria. fo.clxiij.

¶ Utrꝫ vaciarij poſſint emere quedam vatia. fo.clxiij.

¶ Quid de venditione rerũ seu veſtiũ alteriꝰ ſicut faciunt qui vulgariter dicunť ſtrazaroli. fo.clxiii.
¶ Vtrũ famuli ſtipẽdiarioꝝ teneanť ⁊c. fo.clxiiii.
¶ Vtrũ bona facta i mortali reuiuiſcant. fo.clxiii.
¶ Vtrũ ante.xxi.ãnũ teneať quis ad ieiuniũ. fo.clxiiii.
¶ Vtrũ ſit mõtale i feſtis legeř ⁊ ſtudẽ i legibꝰ. fo.clxiiii.
¶ Vtrũ dñs alicuiꝰ ciuitatis poſſit mutař mẽſuraſ. fo.clxiiii.
¶ Vtrũ pignora ꝑdita apȯ vſurarioſ poſſit emi. fo.clxiiii
¶ Vtrũ qs poſſit ſoluere debitũ alterius accipiens furtiꝫ de bonis eius. fo.clxv.
¶ Vtꝝ mercato poſſit lucrari de re empta quam in nullo meliorauit. fo.clxv.
¶ De bonis certis reſtituendis. fo.clxv.
¶ Vtrũ de licẽtia pape poſſit qs audire diuina ⁊ accipere ſacřa a ſciſmaticis. fo.clxv.
¶ Vtruꝫ tempore ſciſmatis poſſit quis eſſe neutralis. fo.clxv.
¶ Et qd de bñficiatis inobedictis pſeudo pape. fo.clxv.
¶ Vtruꝫ poſſiꝫ facere fructꝰ meoſ ꝺ̇ poſſeſſiõe ipignorata ſub ſpecie vẽditionis. fo.clxvi.
¶ Vtrũ teneatur quis recedere ab illa pſona cui cohabitando vix põt vitare mortale. fo.clxvi.
¶ Vtrũ beneficiatus teneať dicere officium qñ alius ſeruit pro eo in bñficio. fo.clxvi.
¶ Vtruꝫ gener poſſit accipere a ſocero tantuꝫ pro centũ quando non dat ſibi dotem nec pignus. fo.clxvi.
¶ Vtrum donatio nõ libere facta valeat. fo.clxvii.
¶ Caſus de poſſeſſione iuſto precio empta. fo.clxvii.
¶ Vtrũ medicis liceat vti oſſibus mortuorum pro ſanitate procuranda. fo.clxvii.

FINIS

¶ Explicit vtiliſſima cõfeſſionalis ſummula cuꝫ tractatu de Reſtitutionibus: necnon quibuſdã queſtionibꝰ in foro conſcientie. Reuerendiſſimi dñi Antonini Archiepiſcopi florentini ordinis ꝑdicatorũ: ⁊ ibi verſus decem preceptoruꝫ ac ſeptẽ pctõꝝ mortaliũ. Venetiis per Petruꝫ Jo. de quarengijs Bergomẽſeꝫ die.xxi.Nouemb.1499.

Inc 1105